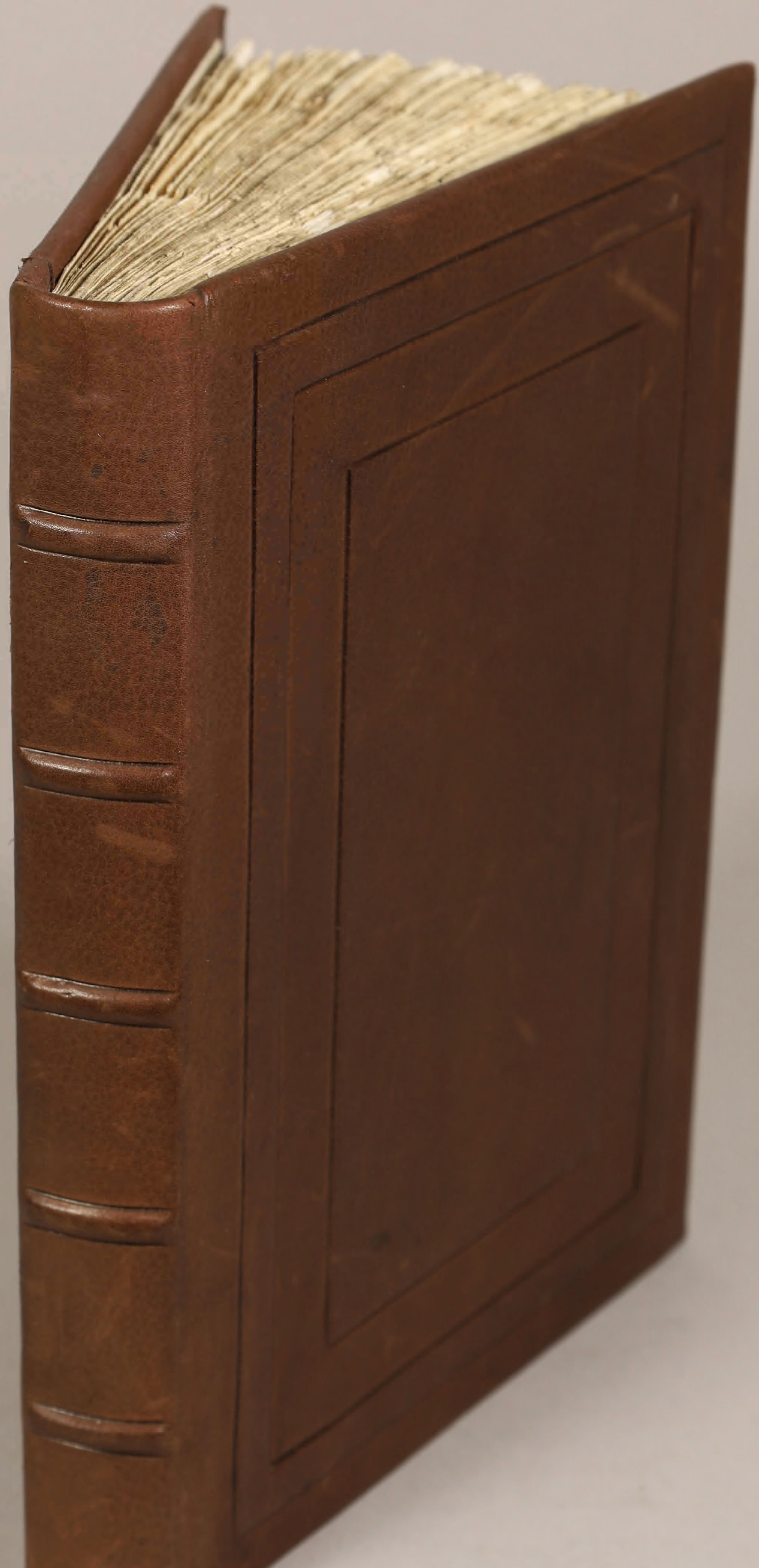

Tra[illegible]atus [illegible]acerdotalis [illegible]ramentis deqꝫ di u[illegible] officiis ⁊ eorū ad mi[illegible]atōnibus

BIBLIOTEKA
VNIWERSYTECKA
W POZNANIV

Tra[illegible]atus [illegible]acerdotalis [illegible] [illegible]ramentis deqꝫ di uin[illegible] officiis ⁊ eorū ad mini[illegible]atōnibus

1208295 (N)

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA POZNAŃ 8181

Inc. 22

Prologus

MEdice cura teipm. Luc.iiij. ca. Sicut ait Gregorius prima pte sui paſtoralis. caplo ſcdo. Quis autē cogitationū vulnera occultiora neſciat eſſe vulneribꝫ viſcerꝫ. Nimirū videt medicū ſpiritualē multo ſubtiliorem debere fore medico corpali: q vt bene curet ..icia: multa pitia opꝰ habet. pſertim vt vim pigmentorū ſpiritualiū conſiderans priuſq ceteros curare deſideret: circūquaq regulas medicine cognoſcat. Alioquin ſi artis ſpiritual' imperitus: z in ſeipo ignorantie cō foſſus vulneribꝫ: alios mederi pperet. audire n immerito m..rebitur. medice cura teipz. M..gna qppe ſt..cia ē: vt idem ait Grego.. ſi aliquis alios mederi pperat: qui z ipe in facie vulnꝰ portat. Et maxima plane demētia eſt: vt inquit in paſtorali. caplo.ij. dū hi qui nequaq pcepta ſpiritualia cognouerūt: cordis ſe medicos profiteri nō metuūt. dum qui pigmentorꝫ vim neſciunt: videri medici carnis erubeſcūt. Recte igit cuilibz taliū dicitur. medice cura teipſuz. Quos igitur medicos cordiū appellare ad pſe.. melius cōuenit q cura..s animarum. ipos videlicz rectores eccleſiarꝫ quibus ille theſaurus eſt traditus pro q nō parcet deus pater: qui propo filio ſuo nō pepercit: vt dicit ad Romanos.viij. Quibus etiam ille vulneratus qui incidit in latrones curandꝰ fouenduſq a ſamaritano re'i ctus eſt. Luce.x. Vnicuiq enim iporum dicitur. Curaz illius habe. Et rurſus deus per prophetā. Cuſtodi viruz iſtum qui ſi lapſus fuerit anima tua erit pro anima ipius. Porro dominꝰ per Ezechielē.iij.et.xxxiij.c. cōminat cuilibet curatori dicens. Sanguinem eius de manu tua requiram. quaſi di. quia vita z mors ſubditorū poſita eſt in manus prelatorū. vnde dicit Judith.viij. Ex nobis pendet anima illoruz. Hac itaq ſententia ꝯmonitus quiſq platorū et rectorū penſet periculū ſui regiminis: z artē doctrinamq diſcat ſpiritual' curationis. quatenus in ſe ignorantie curare poſſit vulnera: z in ſubditorꝫ cordibꝫ p ſanā doctrinā et ſalubrē penitētiā

Blony Nicolaus
Hl* 3253

ſciat ſanare ꝯtagia delictoꝝ. N[...]bſit: dū ſanādi regu la[...]t. ⁊ ad ſanādū ꝯmiſ ſo[...]oditos feſtinet. iuſte ſi/bi obijci audiat ꝺ eiſdē. Medice cura teipm. Recte nanqꝫ ꝑlato ignorāti dicitꝰ. vt ꝓus ī ſe ſufficientē artē curādi ſpūalium morboꝝ habeat: qꝫ em/plaſtrum ſanādis vulneribuſ adhibeat. Nā vt ait Grego. ī regiſtro. Uerecundū eſt ⁊ di/cere pudet qꝫ ſacerdotes du/catū arripiūt qui exordiū religioſe vite nō nouerūt. Licz ī quibuſdam catholicis myſterijs ignorātia tolerāda foret. eo qꝫ in pleriſqꝫ meliꝰ ē nephare qꝫ curare. In qbuſdā etiaz iuxta Auguſtinū in li. de verbis dñi. meliꝰ eſt fidelꝭ ignorātia qꝫ temerata ſcientia. In eccleſiaſticiſ tñ miſterijs ordinādis diſponēdiſqꝫ oīno dāna/bilꝭ eſt. De qbꝫ ē illud ꝟbū apl'i .i. ad Chori. xiiij. Si qs aūt ignorat ignorabitꝰ. Ordis nāqꝫ ignorātia. q̄ videlicz ordine quicqd agendū eſt in eccleſia ꝯturbat negocioꝝ naturā. formāqꝫ meritorū. Nam ſta/tutis facere iniuriā vel cōtraire non eſt intelligere ſed errare. vt inquit Ambro. ſuꝑ Beati immaculati. Hinc ē qꝫ dominus requirit ſeruū prudētem quē conſtituit ſuꝑ familiam ſuaz. Matth. xxiiij. Prudentē dixero. vt ſciat quo or/dine. quo ſenſu. quo modo. q̄ fine qcqd gerēdū ſit. Alioqn ſi cecus ceco ducatū ꝑſtet. nōne ambo ī foueā cadūt. Matthei. xv. Non enī cecus cecū ducere poteſt. ſic nec indiſcretus ꝑlatus ſubditū indiſcre/tū poteſt ꝑ viam ducere ſalu/tis. Et qm̄ his ꝑiculoſis temporibus in plꝭibꝫ eccl'ijs ꝯtra ſancta inſtituta ī admīſtrādiſ ſacramentis. q̄ ſunt inſtrumēta ſpūalis curatiōis. pleroſqꝫ nō tā erraſſe qꝫ variaſſe circa eadem ꝯgnouimꝰ. adeo vt vera ſit illa rabanēſis ſententia. Cōmune eſt medicoꝝ ſꝑ cir/ca egritudines variari. Unꝺ ſi tres [...]uor medi[...]niunt ad v[...]nū nūqꝫ in aſſi/gnatōe vel exhibitōe cure cōueniunt. Hec ille. Et hoc idē qꝫ veꝝ ſit heu nr̄is tempꝛibuſ. res fidelibus ſubiecta populꝭ quotidiana experientia clarius manifeſtat. Profecto ſiqdem cum aliquod ſacramētoꝝ adminiſtrandū ſit in eccleſia di vix dyoceſis totius clerus in ipo ritu et canonice tradēdo cōcordat aut conuenit. Sed

nunc in hac eccl'ia hic addit. in alia ille minuit. Ille p̄pōit poſtponēda .ille poſtponit p̄ ponēda. Ille bn̄dictōnez per ſuadet.ille nequaꝙ̄ aſſerit. Ille corrigit libꝝ tanꝙ̄ deuiuz ꝛ erroneū. Ille corrigit corri gentē tanꝙ̄ ignaꝝ. Sic p̄la ti mutua diſcrepatiōe collidē tes .nō ſine graui ſcādalo ani mos ſubditorū in ꝯfuſionis labyrinthū p̄cipitāt ꝛ demer gunt. Porro nos ſtaniſlaus dei et ap̄lice ſedis gr̄a ep̄us poſnonieñſis paterna ſollicitu dine paſtoralis officij excitati int̄ tot fluctiuagos excurſus viam cupiētes oſtēdere certi orē: p̄ſentē tractatū d̄ admini ſtrādis rite eccl'iaſticis ſacra mentis celebrādiſꝙ̄ miſſarū ſolēnijs ꝛ cenſuris eccl'iaſticiſ canonice obſeruādis ꝑ vene rabilem virū magiſtꝝ Nico laum de ploue decretorū do ctorē capellanū noſtrū deuo tum fideliter collectū et plena diſcuſſione maſticatū de fra trū noſtroꝝ poſnonieñſis capi tuli conſilio ꝛ aſſenſu preuia deliberatōne approbatū omi bus ꝛ ſingul' rectorib⁹ eccleſi arum parochialiū habendū ꝛ tenendū ad vnguē ꝑfecte p̄ cipimus ꝛ mandamuſ. volen tes ſ̄m ip̄m in adminiſtrādis ſacramentis: celebrādis offi cijs: cēſuriſꝙ̄ obſeruādiſ oēs ꝛ ſingulos dirigi et guberna ri. Statuētes ꝙ ſi (quod ab ſit) quiſpiā ꝑ archidyaconuz noſtꝝ aut ꝑ teſtes noſtros ſi nodales tēpore viſitatiōis re ꝑtus fuerit. qui ſ̄m dicti tra ctatus formā modū et diſpo ſitionē ſe non geſſerit in omi bus ſupradictis. aut qui eun dem nō habuerit p̄ manibuſ penam ſinodalē irremiſſibili ter ꝑſoluendam ꝓ prima vi ce ſe nouerit incurſurū. ꝓ alijſ ꝟo vicib⁹ ad arbitriū noſtrū de cetero puniendū.

De ſacramentis in genere

Woniam q natura hūana p⁹ la pſuz ꝯſiderata ſub al ligatōe peccati maxīe eget ḡ tia dei. ꝑ quā ab illa infectōe pctī purget̄: ꝛ ad ſtatū origīa lis iuſticie reducat̄ .iuxta illd̄ Oēs peccauerūt ꝛ egent ḡtia dei. ad Ro. iij. et. v. ca. Talis autē gratia purgans infectio nem in tribus ꝯſiſtit: que vni cuiꝙ̄ ſūt neceſſaria ad ſalutē. que ſunt fides. bona operatō ꝛ fidei ſacramenta. Hec autē tria ſ̄m Hugonē d̄ ſacramtīſ

li.i.pte.x.ita ſibi coherēt vt ſa lutis effectū habere ñ poſſint ſi ſil' ñ fuerint. q2 fides nͨ ha bet meritū ſi dū pt opari ne/ gligit. Juxta illud Jaco .ij. Fides ſine opib9 mortua eſt. Nec bonū opuſ aliqd eſt ſine fide.ſine q̄ impoſſibile eſt pla cere do.ad Hebre.xi. Et rur ſus fides operās hominē ſan ctificare nō ſufficit: ſi eā q̄ i ſa cramentis dei ꝯſiſtit ſctifica/ tionem contemnit recipe. hͨ Hugo. Hic eſt ꝙ virt9 ſacra mentorū eccleſiaſticoꝝ ꝓ ſalu tari ꝓfectu multū eſt nob ne/ ceſſaria .cū ipa ſint occaſio et auxiliū noſtrū a peccato r̄ſur gendi:⁊ in ipiſ tota medicina nr̄is vulneribus ſalutarꝭ con ſiſtit.ſm Tho .in ꝯpēdio the ologice ṽitatis.li. vi.c.i. non ꝙ in eis gr̄a ſubiectiualiť cō/ tineatur:vľ cauſaliter p ea ef/ ficiatur.cū in ſola aīa habeat collocari.⁊ a ſolo dō infundi. ſed quia in illis et p illa illam gr̄am curatōis a ſummo me/ dico ieſu chriſto optet hauri re.eo ꝙ nō alligauit ſuā potē tiā deus ſacramētis qn etiaꝫ p aliam viā gratiā ꝯferre vale at.ſm mgr̄m ſentētiaꝝ.li. iij. di.i.ꝓpter qd de9 ſanās ⁊ iu/ ſtificans pctōrē:iuſtificat ip/

ſum auctoritatiue. ſacr̄a vo effectiue p gratiā in eis tanq̄ in vaſis contentā.

Quid ſit ſacr̄m ⁊ q̄t ſint

Icꝫ autē ſacr̄m mľtis modiſ diffiniať.tn̄ ſm do ctoꝝ cōmunē ꝯcordiaꝫ ſic diſ finitur in libro de doc.chriſti ana. Sacr̄m eſt inuiſibiľ gr̄e viſibiľ forma.ita ꝙ ei9 ſiľitu/ dinem gerens ⁊ cauſa exiſtat Ex q̄ diffinitōe habēť differē tie ſacroꝝ veteris ⁊ noue legꝭ Jlla enī q̄ figurabāt nō effi/ ciebāt.q2 gr̄am ſignificabant quā tn̄ nō efficiebant. Sa cramēta noue legꝭ ſunt ſeptē. Baptiſm9.ꝯfirmatio .eucha riſtia.extrema vnctio .penitē tia.ſacer ordo. ⁊ matrimoniū Jſta autē ſunt tanq̄ ſufficiē tia p chriſtū ordinata in r̄me diū eccľie militantis. Sꝫ circa h ꝯſiderādū eſt. Primo ꝙ q̄daꝫ data ſunt in remediū vni9 pſone .q̄daꝫ in remediū toti9 eccleſie. Jlla q̄ data ſūt in remediū vni9 pſone ſūt tri plicia. Quedā enī data ſūt in remediū ad intrandū eccľiaꝫ ſcꝫ baptiſmus. Quedam ad egreſſuꝫ de eccleſia.vt ē extre ma vnctio. Quedā ad ꝓgreſ/

ſum in ea. ⁊ hoc dupl'r. Uno mō ad executōem virtut̄s. videlicȝ vt nō a mal' ſupemur. ⁊ quantū ad h̄ eſt ꝯfirmatio. vl' vt bonis adhereamꝰ. ⁊ q̄ntū ad hoc ē eucbariſtia. Alio modo in repatōeȝ v̄tutis. qꝛ ip̄m hoīem in pugna ſpūali aliq̄ mō ꝯtingit ledi. ⁊ ſic ē penitentia. Si autē in remediū totius eccleſie. h̄ p̄t eſſe duobus modis. aut ad remediuȝ multiplicatōis ſpūalis. ⁊ ſic ē oꝛdo. aut ad multiplicaōtem naturalē fideliū. ⁊ ſic ē matrimoniū. Quidā aūt etiam recipiunt numeꝝ ſacramentoꝛū ſc̄m adaptatōem v̄tutū. vt fidei coꝛreſpōdeat baptiſmus q̄ eſt ſacramentū fidei. Spei extrema vnctio p quā p̄paramur quodāmodo ad futuraȝ gl'iaȝ. Charitati eucbariſtia. Pꝛudentie oꝛdo. Juſticie penitētia. Tpantie mr̄imoniū. Et foꝛtitudini confirmatio. Adaptant̄ etiam diuerſis generibꝯ culpaꝝ vicioꝝ ⁊ penarū. vt baptiſmꝰ ſit ꝯ culpam oꝛiginalē. P̄nia ꝯ actualeȝ et moꝛtalē. Extrema vnctio cōtra venialē. Oꝛdo ꝯ ignoꝛātiam. Mr̄imoniū ꝯ ꝯcupiſcētiam. Cōfirmatio ꝯ infirmitatē. Eucbariſtia ꝯ maliciā. qꝛ ē ſacramētū charitatis que p ſe opponit̄ malicie. Hec ſctūſ Tho. ſup. iiij. ſn̄iaꝝ. di. ij. q. ij

Secundo credendū ⁊ conſiderandū eſt ꝙ ſolus deꝰ inſtitutoꝛ fuit ſacramentoꝝ. et quedā ante aduētū vt matrimoniū et penitentiam. ſȝ hec duo ꝯfirmauit in nouo teſtamento: dū penitētiā p̄dicauit ⁊ nuptijs interfuit. Q, auteȝ dicit̄ ꝙ Jacobꝯ inſtituit penitentiā Jaco. v. Cōfitemī alterutrū pctā vr̄a. nō eſt veriſimile. qꝛ p illa v̄ba nō intēdebat aliqđ ſacr̄m īſtituere: ſed ꝓmulgare. cū nō fuiſſȝ auctoritas inſtituēdi aliqđ ſacram̄tū apđ iacobū. Jtē extrēa vnctio inſtituta ē Marc. vi. vbi legit̄ ꝙ apl'i vngebant egros multos et ſanabant̄. Confirmatur autē ꝙ hoc nō fecerūt virtute ꝓpꝛia ſed autoꝛitate ieſu chꝛiſti illam virtuoſā vnctionē inſtituentis p illa verba Jaco. v. Jnfirmat̄ quiſ ex vobis inducat p̄ſbiteros ⁊c̄. Sil'i mō intelligēdū ē ſic de pn̄ia dictū eſt. ſcȝ ꝙ p illa verba vnctionē ꝓmulgauit ⁊ docuit faciendā. non autē inſtituit. Jtē oꝛdo īſtitutꝰ eſt cū chꝛiſtꝰ dixit Matth. xxvi. h̄ facite in meā ꝯmemoꝛatōeȝ.

Et Joh̄. xx. Quoꝝ remiſeri tis pctā. Hec eni̅ duo ptinēt ad ordinē ſacerdotalē. ſ. ptās dimittēdi pctā r̄ſpectu corpiſ chriſti myſtici. ꝛ ptās ꝯſecrā/ di reſpectu corpis chriſti ve/ ri. hec Scotus. Itē ꝯfirma/ tio inſtituta ē p hoc ꝙ chriſt⁹ impoſuit man⁹ puulis. Itē baptiſm⁹ inſtitut⁹ eſt p chri/ ſtū qn̄ ipſe ſe baptizari fecit a iohe. et apl'is formā dedit di cēs. Eūtes in mūdū vniuer/ ſū pdicate euāgeliū. baptizā/ tes eos ī no. p. et fi. et ſ. ſ. Itē eucharistiā inſtituit ī cena vl tima in q̄ apl'os cōmūicauit.

Tercio ꝯſiderādū ē ꝙ ſcḋm ſctm̄ Tho. ſup. iiij. ſniaꝝ. di. i. q. iiij. ar. iij. efficacia ſacra/ mentoꝝ ē ex trib᷒. ſ. ex iſtituti one diuina tāꝙ̄ ex cā pncipa li agente. et ex paſſione chriſti ſicut ex cauſa pmaria merito ria. ꝛ fide eccl'ie ſicut ex ꝯtinu atōe inſtrumēti pncipal'r agē tis. ꝛ hoc eſt qḋ dicit glo. ſu p illud ad Ro. v. In ſilitudi neꝫ puaricatōis ade. Q, a la tere chriſti ꝓfluxerūt ſacr̄a p q̄ ſaluata ē eccl'ia. Quarto ꝯſiderādū ē ꝙ q̄dā ſacr̄a ſunt neceſſaria. q̄dam volūtaria. i. q. i. c. remiſſionē. §. ſꝫ notādū. Nam ſacramēta neceſſitatis ſunt iſta. Baptiſm⁹. ꝯfirma/ tio. penitētia. vltima vnctio. corpus chriſti. Et dicunt̄ ſa/ cramēta neceſſitatꝭ ideo. qꝛ ſi ne iſtis hō nō pt ſaluari ſi ex ꝯtēptu obmittāt̄ ꝛ hr̄i poſſūt Sacr̄m ꝟo baptiſmi ī neceſ/ ſitate a q̄cūꝙ̄ pt recipi: dūmō in forma eccl'ie ꝯferat̄. de ſum ma trinitate ꝛ fide catholica. c. i. in fine. ꝛ de ꝯſe. di. iiij. a q̄/ dam. Et etiā pnia. nā ꝯfiteri poſſum cuicūꝙ̄ in neceſſitate iuxta illud. Cōfitemī alteru/ trū pctā vr̄a. non tn̄ heretico vl' excōicato. Sacr̄a ꝟo vo/ luntaria ſūt illa que obmitte re nō eſt pctm̄. q̄ dicunt̄ ſacr̄a dignitatꝭ. i. q. i. §. ſed notādū. vt ſunt ordines q̄ a dignioꝛi/ bus ꝯferunt̄. i. ab epis. vl' qꝛ nō niſi digni ad ordines aſſu mēdi ſunt. Itē matrimoniū. ſine hmōi ſacramētis bn̄ poſ ſumus ſaluari. xxij. q. iiij. §. vltimo ad finem. Hec omnia habent̄ in glo. i. c. veniens. de tranſactōib᷒

De ſacramento baptiſmi.

Iſi quis n renat⁹ fuerit ex aq̄ et ſpūſctō. nō pt i trare regnuꝫ dei. Joh̄. iij. Et de ꝯſe. diſt. iiij. filius dei. Si

cut dicit Guido de bař.ď cõ/
ſe.di.iij.placuit.poſt Auguſ.
Corpus nõ fecit aĩam pecca
tricẽ:ſed peccatrix aĩa corru/
ptibilẽ carnẽ fecit. Peccauit
ꝗdem aĩa p̃mi hoĩs.ꝛ ꝑ pec/
catũ corrupit carnem.poſtea
vero caro cũ nõ poſſet ſe vin
dicare ex toto in iſta aĩa volu
it vindictã ſumere ď ꝗlibꝫ aĩa
ꝯſimili.ſcꝫ vt ꝙcito ſibi infũ
derek anima.ex ipa id ẽ ex eiꝰ
corruptõe innaſcik peccatũ ĩ
ipa anima. Ꝧ aũt eſt pctm̃ ori
ginale.quod ꝗdem aĩe impu
tak cũ quadã digna retributõ
ne innaſcak aĩe.Quoniã igik
ab hoc peccato nõ potuimꝰ
perfecte liberari niſi ꝑ baptiſ
mũ.in quo aĩa nr̃a quodãmõ
renaſcik ſpiritualiter.et q̃ na/
tura fuit filia ire dei fit filia
adoptiõis.Ideo ſaluator ve
niens in mundũ ꝓclamãs ne
ceſſitatem huiꝰ ſacramẽti ba
ptiſmi dixit.Niſi ꝗs renatus
fuerit ex aqua.Glo:ſcꝫ exteri
us abluendo corpus:ꝛ interi
us ſpũſancto mundando ani
mã:nõ p̃t intrare ꝛc̃.Ex q̊ pa
tet neceſſitas huiꝰ ſacramẽti
Et qꝛ baptiſmꝰ eſt ianua om
niũ ſacramentoꝝ.ideo ď ipo
primo videndũ eſt.Erit autẽ
triplex conſideratio circa iſtõ
ſacramentũ. Primo videbik
de ipius ſubſtantialibꝫ. Se/
cundo de ipius accidentalibꝫ
Tercio de ipiꝰ cautel. Quaꝫ
triplicẽ cõſideratõeꝫ circa qd̃
libet ſacramentũ ĩ p̃ſenti tra
ctatu ſeruabimus

Baptiſmus quõ diffiniak

d Iffinitur autẽ ſic. Baptiſmus
eſt ablutio corporis
exterius facta ſub forma ver/
borũ preſcripta. Quinqꝫ ve/
ro ſunt de ſubſtantia baptiſ/
mi. Primũ eſt intentio: et ſuf
ficit generalis.ſcꝫ ꝙ baptizãs
intendat illud facere quod fa
cit eccleſia.melius tamen eſt
ſi fiat ſpecialis intẽtio.ſcꝫ vt
baptizans intendat ꝙ bapti
zandus mundetur in anima
a peccato. Similiter requiri
tur intentio illius qui bapti/
zatur ſi eſt adultus.quia inui
tus non recipet ſacramentũ.
vt dicik in ca.maiores.ď ba/
ptiſmo et eius effectu.circa fi
nem. Secundũ eſt fides ipiꝰ
baptizandi. quia in adultꝭ re
quiritur fides ꝓpria.ſed ĩ par
uulis aliena.quia paruuli ba
ptizank in fide eccleſie. Terci
um eſt expreſſio vocalis for/
me a chriſto inſtitute: que eſt

hec. Ego te baptizo in noīe
patris et filij ⁊ ſpūſſcti. Cir/
ca cui⁹ platōez videat bapti/
zās ne aliquā dictōz omittat.
nec etiā addat aliquā vltra. vl'
ne trāſponat dictōes. vl' com
mutet aliq̄liter noīa pſonaꝝ.
Unde ſi diceret'. in noīe geni
toris ⁊ geniti ⁊ pcedentis ab
vtroq3 nō eſſet baptiſm⁹ Itē
nō dz omitti illō pnomē ī pn
cipio poſitū. ſ. ego. qꝛ licz nō
ſit de forma q̄ntū ad neceſſita
tē ſacramenti ſz ex ↄſtitutōne
eccl'ie peccaret tñ omittēs. q̄z
uis ibi eſſet baptiſm⁹ Ita no
tatur de baptiſmo ⁊ eius effe
ctu. c. i. vbi etiā dicit'. imergēſ
pueꝝ et dicens. In no. p. ⁊ f.
⁊ ſ. ſ. et ꝑtermittēs. ego te ba/
ptizo. nō eſt baptiſm⁹. Greci
autē et ruteni dicūt q' exꝑſſio
miſtri. ſ. ego nō ſit de neceſſi/
tate forme. qꝛ ex eo baptiſm⁹
efficaciā nō habz. Sz pſona
recipienſ eſt de neceſſitate for
me. qꝛ actus ad recipiētē ter/
minat'. Iō differūt a nobis in
forma quantuz ad tria. Prio
qꝛ pſonā miniſtri nō exꝑmūt
ad remouendū dubiū ꝑmiti/
ue eccl'ie q̄ efficaciā attribue/
bat baptizāti. vt ptz. i. Tho.
iij. Scdo qꝛ ſignificāt actuz
ſub tercia pſona cū optatiuo
modo. vl' ↄiūctiuo. vt bapti/
zet' ſeruuſ chriſti. Tercio pſo
nā baptizati in nomiatiuo ex
ꝑmūt vt dictū ē. Utꝝ ipi hic
mutēt de ſubſtātia forme: ita
vt opteat rebaptizare nō eſt
determiatū. ſz certū ē q' nr̄a for
ma ē melior. H' ſctūs Tho.
di. iiij. q. ij. ar. i. Et licz ī ꝑmiti
ua eccl'ia ex ſpēali ↄſilio ſpūſ
ſcti baptizauert' ī noīe chriſti
⁊ ppt' modum ſignificādi. qꝛ
qdāmō ſm amb. tota trinitaſ
ī h' noīe intelligit'. ⁊ ppt' reue
rētiā ſignificati vt illō nomē
celebre ⁊ ꝟtuoſuz redderetur
Ceſſāte tñ hac cā iā ñ licz ſic
baptizare ſm theologoſ. Si
q̄s tñ eſſet baptizatus ī noīe
chriſti faciēdū eēt cū eo ſic in
alijs dubijs. ex quo non eſſet
ſimplicit' determinatū p eccle
ſiā talē baptiſmū ñ valere. ita
q' tal' baptizaret' hiſ verb' Si
baptizat⁹ es ego te ñ baptizo.
ſi nō dū baptizat⁹ eſ ego te ba:
ī n. p. ⁊ f. et ſ. ſ. Et idē fiat qñ
baptizāt' ruteni ⁊ greci. qꝛ ñ
ↄſtat illoꝝ formā ſimpl'r non
valere. ꝑſertim cuz eccl'ia ſcit
⁊ tolerat eam. nec exꝑſſe r̄pro
bat. Quartū qō req̄rit' ad ſb
ſtantiā baptiſmi ē materia de
bita. ſ. ablutio p elementum
aque in toto corpore vl' ī pte

dignioꝛi. Quintū ꝙ illa ablu
tio fiat ab vno et eodē tꝑe q̄n
foꝛma verboꝝ exꝑmit. ita ꝙ
vnus verba ꝓferat ⁊ eo tēpo/
re pueꝝ immergat. Jſta aūt
īmerſio debꝫ fieri trina vice.
niſi neceſſitas magna ſuade/
at aliter facere. vł ſi baptizan
dus eſſꝫ adult⁹ ꝙ ꝑ ſacerdotē
ter immergi nō p̄t. tūc enī ſuf
ficit trina aſꝑſio aque. qđ ec/
cleſia in pluribꝫ locis ſeruat.
Et in paruulis ꝓpt̄ ꝑicula q̄
accidere pn̄t circa totalē im/
merſionē ꝑuuli Unde ǧuiter
peccaret q̄ ſemel tm̄ īmerge/
ret. qꝛ ꝯ eccł'ie ꝯſuetudinē fa/
ceret Sciendū aūt ē ꝙ ſm
Johem pariſieſē ſup. iiij. di.
iiij. c. iiij. aquā baptiſmi n̄ op/
tet de neceſſitate eſſe ſanctifi/
catam. qꝛ dn̄s cōtactu ſue mū
diſſime carnis vim regenera
tiuā aquis cōtulit. Sꝫ tn̄ aq̄
debet eſſe ſimplex ſic ꝙ n̄ mu
tetur ſpecies aque q̄ntūcūqꝫ
fiat cōmixtio. Unde p̄t fieri
baptiſmus in lixiuio vł aqua
maris vł ſulphurea vł in aq̄
exꝓſſa mūde de luto. Et dico
munde exꝓſſa. i. liq̄de ⁊ appa
renter. ſic ꝙ ibi appareat vera
aq̄. qꝛ aqua ībibita ſpiſſo lu/
to nō poteſt fieri ꝯueniēs ma
teria hui⁹ ſacri. Et huius rō-

ſm doctoꝛē ſubtilē vbi ſup̄ ē.
qꝛ lotio eſt materia ꝓxima vł
q̄ſi ꝑ ſe fundamentū vł ꝑs fū/
damenti iſti⁹ ſanctificatiōis.
Aq̄ aūt ē materia remota. vn̄
aq̄ imbibita ſpōgie vel ſpiſſo
luto etiā ſi tāgit carnē. tn̄ nō
eſt cōueniens materia ad ba/
ptiſmū. qꝛ tał ꝯtact⁹ nō ē lo/
tio. Et ſilr̄ in glacie nō eſt lo/
tio ⁊ ī niue. eo ꝙ nō ē aq̄ flui/
da lotōni cōuenīes. Silr̄ aq̄
roſeacea vł aq̄ exꝓſſa de floꝛi
bus vł bꝛodiū nimis ſpiſſuꝫ
in quo plus eſt de pinguedīe
q̄ꝫ đ aqua. nec aqua mixta cū
luto multo. Similiter vinū
⁊ ſaliua aut etiā hominis vꝛi
na nō ſunt cōueniēs materia
baptiſmi. eo ꝙ aq̄ ibi mutata
eſt in aliam ſpeciē. Ubi tamē
nō tanta trāſmutatio eſſet aq̄
ſicut in bꝛodio: medone: cer/
uiſia. ⁊ ſic de alijs liquoꝛibꝫ.
dubitant quidā doctoꝛes nō
eſſe materiā iſtius ſacramēti.
Ego tamē omnino repꝛobo
in iſtis liquoꝛibꝫ fieri ſacram̄
tum ꝓpter defectū ſignifica/
tionis. Aqua enī baptiſmi ſi
gnificat illaꝫ aquā que fluxit
a latere chꝛiſti in cruce. q̄ fuit
vera aq̄ elemētaris ⁊ nō mira
culoſa propter ſignificatōem
baptiſmi. ſic etiam ⁊ ſanguis

verus ibi pfluxit. Rō aūt in/ſtitutōis in iſto elemēto eſt ex pte ꝯueniētie. quia ē frigida. fluida. lucida. neceſſaria ꝛ cō munis. Et he oēs ꝓꝑetates ꝯueniunt hmōi aque in qua dꝫ fieri baptiſmꝰ q̇ eſt ad rep mendū feruorē ꝯcupiſcentie. ad flectendū rigorē inobediē tie. ad illuſtrādū charitatē fi/dei. ad introducēdū viā ſalu tiſ. Itē alia rō. qꝛ ꝑ baptiſmū ab his malis liberamur. ſ. ab īmūdicia: ignorātia ꝛ ꝯcupi ſcentia. vt patet ex ꝓꝑetatibꝫ aque. ſ. puritate. ꝑ quā mūda mur. ꝑſpicuitate: ꝑ quam illu minamur. ꝛ frigiditate ꝑ quā ab eſtu ꝯcupiſcētie tempera/mur. Fit etiā baptiſmus ī aq̄ ne quē inopia alteriꝰ liq̄ris ex cuſaret. ꝛ ne ꝑpt defectū ꝑicu lum ſalutiſ hoīes incurrerent Et vt inueniat apd oēſ ꝯmu nis materia baptiſmi

Q, triplex ē baptiſmus

Preterea ſciendū q triplex ē baptiſmꝰ. ſ. flumiſ q̇ fit in aq̄ ꝯmuniter. Et tal'li berat a pena ꝛ a culpa. ꝛ ḡtiā infundit in habitu. ꝛ caracte/rē imꝑmit. Aliꝰ ē flamis. qui tūc fit qn̄ q̇s deſiderat bapti zari: ſꝫ non habꝫ ꝑ quē bapti zet. Talis in fide ſaluabit ꝑ/ut determinatū eſt in decretali Aplicā. de pſbitero nō bapti zato. Et idē ptꝫ ꝑ Aug. viij. li. de ciui. dei. ꝛ li. iij. de vnico baptiſmo. ꝛ ꝑ btm̄ Ambroſi um de obitu valētiniani. Et hic delet culpā et gratiā habꝫ in vſu in quo meritū cōſiſtit. Tercius eſt baptiſmꝰ ſangui nis q̇ fit in martyrio ꝓ chriſti nomine ſuſceptus. vt patꝫ de innocentibus. Et q̇dā dicūt etiam de latrone dextro. Sꝫ nō videt eſſe verꝫ. cū ille n̄ poſ ſit dici martyr ex pena cruciſ. eo q nō ꝓ ỽitate aut iuſticia aut fide chriſti. ſed ꝓ ſuis ſce leribꝫ paſſus eſt. ſic ſolꝰ ꝯfitet dicens. Nos q̇dē digna factiſ recipimꝰ ꝛc. Vidꝫ ḡ potiuſ q baptizatꝰ ē baptiſmo flamis ꝑpt ꝯfeſſionē fidei quā habu it ad chriſtū credēs eū deuꝫ ꝛ hoīeꝫ eſſe. Et iſte baptiſmus ab om̄i tēptatōe liberat ꝛ cō/fert ſtatim p̄miū. qꝛ martyres ſtatim euolāt in celū ſine r̄tar datōe. ſic ptꝫ de ſctō ſtephāo dicēte. Video celos apertos Act. vij. Item ī hoc ſacra mento quoddā eſt ſacramētū tm̄. vt eſt ablutio exterior in corpore. Quoddā res tm̄. vt

gr̃a interior. Quoddaʒ res et ſacramentũ. vt caracter ĩ aĩa. Et ſic qui ficte baptizat̃ cum ꝓpoſito peccãdi mortal'r: nec attritus. vl' q̃ errat ĩ articulis fidei. vl' q̃ dicit ſacr̃a nõ valere tm̃ recipit ſacr̃m ꝛ ñ ſaluat̃ Qui vero deſiderat baptiſari: ꝛ nõ habꝫ ꝑ quẽ. recipit rẽ tm̄ et ſaluabit̃. Qui ṽo recipiunt rem et ſacramentuꝫ vt paruuli. exteri⁹ ꝛ interi⁹ mũdant̃. qꝛ recipiũt exteriorẽ ablutionẽ in corpe. ꝛ imp̄ſſioneꝫ caracteris in aĩa. Eſt aũt caracter diſtictio a caractere eterno imp̄ſſus aĩe rõnali ſm imaginẽ ↄfigurãs trinitatẽ creatã. i. hoĩem: trinitati creãti. i. do. et diſtinguẽs a nõ ↄſignatis ſm ſtatũ fidei. Et h̄ eſt tm̄ dicere ꝙ caracter eſt q̃dã q̃litas ſeu ſignũ ↄſignatiuũ chriſto diſtinctiuũ ab infidelib⁊ ꝛ aſſimilatiuũ fidelib⁊ ꝛ diſpoſitiuũ ad gr̃am. Et tal' caract̃ eſt indelibilis potentie cognitiue intellectiue in qua p̄ncipaliter ↄſiſtit imago ex q̃ etiã homo habꝫ ꝙ ſit hõ. ſic ex appetitiua habꝫ ꝙ ſit bonus vl' malus. Et rõ ſm tho. di. iiij. q. iij. ar. iiij. quia imp̄ſſio caracteris eſt ꝑ q̃ndã aĩe rõnal' ſãctificatõeꝫ. put ſctificatio ↄputatio alic⁹ ad aliq̃d ſacrũ Ad hãc ãt ſctificatõꝫ ñ mag̃ actiue opat̃ aĩa ſctificãda ꝙ̃ aq̃ ſctificãda l' oleũ vl' criſma ad ſui ſanctificatiõem. niſi ꝙ hõ ſe ſubijcit tali ſanctificatõni ꝑ ↄſenſum. Res aũt p̄dicte ſubijciunt̃. qꝛ libero arbitrio carent. Et iõ q̃litercũqꝫ aĩa variet̃ ꝑ ꝓpaſ opatões nunq̃ꝫ caracterẽ amittit. ſicut n᷒ criſma nec oleum nec panis conſecratuſ vnq̃ꝫ ſanctificatõeꝫ ꝑdunt q̃litercũqꝫ tranſmutent̃ dũmodo nõ corrũpant̃. Nullus autẽ p̄t bis baptizari. qꝛ dñſ ↄſtituit baptiſmũ irreiterabilẽ. et h̄ ꝓpt̃ plenã remiſſionẽ tã pene ꝙ̃ culpe q̃ fit ĩ baptiſmo. al's daret̃ occaſio ſepius delinq̃ndi. Hec ſcot⁹ ſuꝑ iiij. ſniaꝝ. di. iiij. q. v.

De baptiſmi accidentib⁊.

Conſequẽter de accidẽtib⁊ baptiſmi reſtat videre Sunt autẽ octo de ſolẽnitate baptiſmi q̃ nõ ſunt de ſubſtãtia. ṽ. Sal oleũ criſma cere⁹ criſmale ſaliua Flatus ṽtutẽ baptiſmatſ iſta figurant Hec cũ patrinis non mutãt ſꝫ bñ ornãt. Inungit̃ aũt baptizãdus in q̃ttuor locſ. ſcꝫ in

fronte vt fidē publice pdicet. Et hoc fit in ꝯfirmatōne per epm in vertice. vt agēda facilius cognoſcat. Inter ſcapulas vt iugū chriſti ſuauiꝰ portet. In pectore vt deū dulciꝰ diligat. Sed de iſtis oībꝫ melius videbiꝰ infra in practica huiꝰ ſacramenti.

De cautelis circa hoc ſacramentū ſeruandis.

Hinc de cautelꝰ circa iſtd ſacramētū adhibēd i eſt vidēdū. Primo caueat ſacerdos ne in puatis domibꝰ baptizet infantē vl̕ adultuꝫ. niſi eſſet puer regis vl̕ principis. qbuſ in hoc deferꝰ. Et h intellige pter caſum neceſſitatis. alioqn in neceſſitate pōt baptizare vbiqꝫ. vt ſi puer eſſet in mortis articulo. aut deferentes haberēt inimicicias capitaleſ. Prout hoc totū notaꝰ in clementina vnica de baptiſmo et eiꝰ effectu. Secunda cautela. caueat ne quē coacte baptizet: vt iudeū vl̕ paganū. Et h ſi reclamat aut ꝓteſtaꝰ aliquo ſigno exteriori ſuū diſſenſum. nā talis nō recipit ſacramentū. nec cogitur legem chriſtianā tenere. Si autē metu mortis vult baptizari ne cremeꝰ vel ſuſpendaꝰ ꝓ ſuis exceſſibus. talis ſi non reclamat: quis intus diſſentit vt ſacramentū recipiat. tñ teneꝰ legē chriſtianā ſeruare.

Tercio caueat ne baptizet amentē vel fatuū ſeu furioſū. verūtamen vt dicit ſctūſ tho. Amentes a natiuitate recipiunt ſacramētū ſicut ⁊ pueri. Et illi q̄ incurrunt amentiaꝫ ex īfirmitate poſtqꝫ habuerīt vſum rōis et lucida interualla: ⁊ habuerūt tūc ꝓpoſitum recipiēdi baptiſma: tūc ſuſcipiunt ſacramentū ⁊ rē. etiam ſi actu contradicāt qñ baptizenꝰ in amentia. al̕s non. Et ſic intelligēdū eſt qd dic̄ Auguſtinus. iiij. cōfeſ. de amico ſuo. qui dū deſperaret baptizatus eſt neſciēs. Quarto caueat ne iudeū vel paganū ſtatim baptizet. niſi prius de fide inſtruaꝰ. de cōſe. diſ. iiij. iudei. Et h ne eccl̕ia in talibus decipiaꝰ. Et hoc eſt veꝝ niſi neceſſitas aliq̄ eis immineret. Quinto caueat qñ ſil̕ plures baptizet ne dicat. Ego baptizo vos: qꝛ grauiter peccaret ſm Tho. ⁊ tñ eſſent baptizati. Et ideo cum plures baptizat. ad quēlibet ſeorſuꝫ dicat.

Ego te baptizo ꝛc̄. h° ſctūs Tho. Si tñ maxima neceſſitas inſtaret. vt ſi portarentur duo vł tres pueri ſił debiles ꝛ infirmi q̄ſi agonizantes. et tunc videt̄ mihi ꝙ poſſit dici Ego vos baptizo ꝛc̄. ne propter dilatōnem vlteriorē pueri morerent̄. Sexto caueat ne variet formā ꝑ aliquam īterpoſitionē magnā ꝑ quā diſcōtinuaret actū. hoc enī multū noceret ſm̄ Petꝛ de tharantaſia. ſup. iiij. ſentētiaꝝ. di. iij. q. ij. Modica tñ īterpoſitio vel interruptio non nocet. vt ſi dicat̄. In noīe pr̄is. ꝛ tunc forte aliqđ impedimētū ſacerdoti occurreret. vt ſi madidaret̄ ſibi manica ſuppellicij vł ſił'e. ita ꝙ diceret miſtro. vide ne madidet̄ ſuppelliciū vł ſimile. et tūc vlteri⁹ ꝓſeq̄ret̄. et ſi. ꝛ ſ. ſ. nō viciaret baptiſmū. Siłꝛ de tuſſe ſi accideret tēpore ꝓlatōnis dicendū ē. aut etiā de ſilētio lōgo int̄ verba longa idē intelligendū eſt ſm̄ Tho. ſup. iiij. di. iij. q. iij. art. i. Septimo caueat ſacerdoſ ne in peccato mortali exñſ baptizet cū ſolēnitate more ſolito pueꝝ. qꝛ peccaret mortałꝛ ſm̄ ſctm̄ tho. et petꝝ de tha. ſup. iiij. di. v. q. ij. Q̄uis puer baptizet̄ in h̄ caſu. Et baptiſmus ꝯfert̄ tā ꝑ malū q̄ꝫ ꝑ bonū miſtꝝ. qꝛ bonitas miſtri ñ eſt de neceſſitate baptiſmi: ſꝫ de ꝯgruētia. Nec peccat ſuſcipiens baptiſmū a malo ſacerdote tolerato ab eccł'ia. Secus eſt de p̄ciſo ab eccł'ia. vt ab heretico ſciſmatico excōicato. a q̇bus nullo mō recipiend⁹ eſt baptiſm⁹ niſi ī caſu neceſſitatis. tūc enī etiā a non baptizato vt a iudeo vł pagano poſſꝫ r̄cipi q̄ſtūcūqꝫ malo dūmō in forma eccł'ie redderetur cum intentōe videlicꝫ faciēdo illud qđ facit eccleſia. Verūtñ licꝫ baptiſm⁹ a malo ſacerdote tolerato ab eccleſia nō viciat̄ q̄ſtū ad ſacramētales effect⁹. tñ a bono ſacerdote meli⁹ r̄cipit̄ ſi h̄ri p̄t. qꝛ ſm̄ btm̄ tho. cuꝫ effectu p̄ncipali p̄t aliq̄d addi pl⁹ ex merito baptizātis. Ex h̄ ptꝫ q̄ꝫ dānabile et ꝑiculoſum ſacerdoti eſt morari in pctō mortali ad vnā horā. cū ſꝑ debeat eē paratus ad miſtrādū ſacramēta.

Sꝫ circa hoc nota ꝙ licet in caſu neceſſitatis iude⁹ vel pagan⁹ poſſit baptizare: non tamen poſſit leuare de fonte. ſm̄ Tho. Ratio qꝛ in primo caſu baptizādo poteſt tenere

vices dei. cū ſit eius creatura ſ3 in ſcdo nō. q2 nō ē mēbru3 eccl'ie. nec etiā aliquā cognatione ſpūalem cōtrahit. cū ſit expers ſpūalis gratie. h' thomas ſup. iiij. di. vi. q. iij. ar. ij. Octauo attēdat vt hēat circa baptizandū actualē intentionē baptizandi. ⁊ maxie cū dicit verba eſſentialia Tamē ſi tūc nō haberet eā. et tñ prius habuit eundo ad baptizādū ſufficit. Ex q̄ pt3 q furioſus aut ebrioſus nō pt baptizare Et dico d ebrioſo carēte vſu ratōis. qui talē intentōe3 non habet: nec actualē nec habitualē que eſt neceſſaria. iuxta illud. Accedit verbū ad elemētum et fit ſacramētū. Nā ſm Bonauenturā in. iiij. diſt. iiij q. i. ar. i. in fine pncipal'. ad B q verba ordinent ad effectu3 aſſignatū neceſſariū eſt interuenire intentōem miniſtri q̄ intēdit in illo actu et ỽbo dare talē effectū. vel ſaltē qd eccleſia facere ordīauit. vel ſaltem qd chriſt⁹ inſtituit diſpēſare. alioq̄n verba ⁊ elemētu3 vt ſic diſtincta nō faciūt ſacramētū. Hoc aūt p regula habendū eſt q ad omnē ſacram̄ tor diſpenſatōem neceſſariū eſt habere intentiōem actu vl' habitu. explicite vl' implicite ſm Tho. in. iiij. di. vi. q. ij. arti. i. Nono caueat q̄lib3 ne puerū anteq̄3 naſcat' d vtero matris baptizet. Et hoc ſi puer ad omnes partes ei⁹ eſt ī vtero matris integer et totaliter q2 ſic nō pt aqua eū attingere immediate. nec pōt lauari ibi exiſtens. Si aute3 appareret principalis pars. puta caput tūc ſimpliciter baptiſari pōt. quia iam poteſt aqua aſpergi Si autē appareret pars minus principalis ſicut manuſ vel pes. illa etiā eſſet baptizāda. quia in illa pte eſt tota aīa licet non omnes ſenſus vt in capite. ⁊ poſtmodū pt baptizari ſi naſcat' viuus ſub cōditōne. Talis tñ puer ſi naſceretur mortu⁹ ſepeliret' in cimiterio ſm doctorē ſubtile3. di. iiij. q. i. ar. ij. Et idē tenet Johannes pariſienſis diſtic. iij. Similiter dicēdū eſt de illo circa quem diminuta eſt forma eccleſie neceſſaria ex neceſſitate inſtanti. Talis enim ſepeliretur in cimiterio. q2 pie creditur q ſummus ſacerdos ſuppleret ſm petrū de tharātaſia. diſ. iij. q. ij. ar. i. Decimo caueat ne matrem infirmam vel morientē3 diuidat in qua

puer viuit. qꝛ ſic homicidiuz ↄmitteret quiſq̄s hoc facerz. nō ſunt ei faciēda mala vt ve niāt bona. ad Ro. iij. Jō cau tius dimittat ꝑire infantē cū ea q̄ ipa ꝑeat: ſm dn̄m petrū vbi ſupra. Si tamē mr̄ mor tua eſſet iam ꝑfecte. tūc pt et debet eam facere diuidere: et pueꝝ ide extractū baptizare alias nō. Undecimo caueat ne monſtrū non bene pri⁹ di iudicatū an ſit vn⁹ homo vl' duo. vel an habeat vnā aiam vel duas baptizare feſtinet. Nam ſi ſint duo capita: duo colla et duo pectora: ꝛ ꝑ con ſequens erūt duo corda. ꝛ ita baptizandi ſunt duo et q̄libꝫ ſeorſuz. Si autē nō eſt certū q̄ ſint due aīe tunc primo ba ptizandus eſt vnus ꝛ poſtea alter ſub ↄditōe: dicēdo. Si tu es baptizatus nō te reba ptizo: ſed ſi nō es baptizatuſ ego te baptizo ī noīe p. et f. et ſ. ſ. Et tale monſtrū dicit̄ fuiſ ſe in francia: duo capita ha bēs. quoꝝ vnū expreſſit vel le de eo d̄ quo alteꝝ expreſſit nolle. vnū enī voluit ↄtinere ꝛ ſobrie viuere: ꝛ aliō laſciui re et epulari. ꝛ cum vnū ꝑ os ſuū excederet. aliud ſe graua ri clamabat. ita refert doctor ſubtilis di. vi. q. i. ar. iiij. Du odecimo caueat ne chriſmate antiquo baptizet. quia puni tur ſacerdos hoc faciens. de conſe. diſt. iiij. ſi quis de alio Et de ſen. excō. in. c. quoniā. li. vi. Ubi dicit glo. final' dā do ratōnē. quia vet⁹ chriſma nō debet ineſſe vſui: nec de il lo debet quis chriſmari. Et deponitur ſacerdos q̄ de illo antiquo chriſmate vngit ba ptizatū niſi in mortis articu lo. Unde omni anno nouuz chriſma debꝫ confici et anti quū cremari. d̄ ↄſe. di. iiij. lrīſ. Sit autē diligēs ſacerdos ī ter om̄ia ne puer d̄cedat ſine baptiſmo. vt ſi iā īcipit cano nē miſſe et viderit puerū mo rientē ſine baptiſmo pōt euz baptizare. de ↄſe. di. i. nullus ep̄us. in glo. penul.

De cathecismo et exorciſmo

Eſtat nūc r ponere practicam ma nualē circa hui⁹ ſacra menti diſpēſationē. Eſt autē primo ſciendū q̄ cathecism⁹ ꝛ exorciſm⁹ debēt p̄cedere ba ptiſmū quando ſolēniter cō fertur. Exorciſmus vero di citur illa ſonatio orationum

ꝑ quã expellitur diabol⁹. et ad iuratur vt recedat a puero. de q̄ dicit Tho. ꝙ valde ↄueniens ſit ipm̄ p̄mitti an̄ baptiſmũ. vnde h̄ ſignant ea q̄ ponunt in baptiſmo. Recede ab eo ſathana ⁊c̄. Ipe etiã exorciſm⁹ debilitat ptãtem demõis. ne tantũ poſſit in hoīe ſicut an̄. ne baptiſmũ et alia bona ī ipſo impediat. Sed ptãs p̄dicta totaliter tollitur ī baptiſmo ſicut etiã Pharao pri⁹ eſt flagellatus ppl̄o nõdũ de egypto egreſſo. et poſtea totaliter in mari rubro. quod eſt figura baptiſmi ſubmerſus. Et ſic bene dicitur ꝙ exorciſmi ſunt īſtituti ꝑpter energumīos. id eſt intus laborãtes ꝑ infectionem fomitis. vicȝ ↄ̄ diabolum in eis poteſtatẽ habẽtẽ. Hec tho. di. vi. q. iij. ar. i. ⁊. ij. Eſt aũt cathecism⁹ ſm̄ tho. inſtructio an̄ baptiſmũ ī illis que ſunt cõmunia. Et dicũtur fidei rudimẽta. ad que credẽda oẽs explicite tenentur. ſicut eſt fides trinitatis. īcarnatõis ⁊ paſſiõis dñi. iudicij: ⁊ ꝓuidentie dei de factis hominũ. de alijs aũt debȝ inſtrui poſt baptiſmuȝ. Unde etiam ſm̄ tho. ī adulto requiritur vt ꝑ ſe cathecizetur ⁊ chriſtianaȝ religionẽ ꝓfiteatur. Cathecizatur autẽ ad h̄ adultus q̇ ad fidẽ vocatur. vt ad quã vocatur ꝑ ꝓprio moueatur volũtatis arbitrio. Hic eſt ꝙ cũ baptizatur ruten⁹ vl̄ pagan⁹ adult⁹ nõ patrini ſȝ ipſemet ꝓ ſe ad interrogata reſpõdeat ſacerdoti. Hui⁹ ↄ̄riũ fuatur ī mazonia in polonia. et ſatis male.

De mõ baptizandi.

Oſtquaȝ p igitur puer dẽat baptizari ſacerdos ñ ꝑmittat niſi vnũ l̄ vnã feiaȝ in patrinos. ꝓut determinatuȝ eſt de cognatõe ſpũali. c̄. ꝗbuis. li. vi. de ↄſe. di. iiij. nõ plures. Alicubi tñ ↄſuetudo obtinȝ ꝙ ſi puer maſcul⁹ debeat baptizari. tc̄ duo viri ⁊ vna mulier in patrinos admittãtur. Si vero femina tũc due mulieres et vnus vir ī patrinos admittantur. Et illa eſt ſatis tolerabilis. cũ honeſtatẽ quandam et vrbanitatẽ contineat. Deinde aũt an̄ fores eccleſie ſacerdos ſtatuat patrinos. vt ſi puer eſt maſcul⁹ teneat eũ vir. ſi vero femina teneat euȝ mulier. Et iſti duo ſtãt iuxta ſe. Alij vero ꝑũt ſtare ī eccl̄ia vel iuxta qui puerum cõdu/

xerūt.nec ꝑ ipo rñdeāt.ſꝫ poſſunt oīa attēdere dūmō ñ tā‑gant pueꝝ. Statuat aūt ſacerdos pueꝝ ad occaſuꝫ ſoliſ ſol⁹ aūt ſtet ad oriētē. Quo facto ſufflet in faciē e⁹ ꝛ dicat illū exorciſmū. Exi imūde ſpiritus ꝛ da honoreꝫ deo viuo ꝛ vero ꝛc̄. que continēt̄ i agēda. Iteꝝ ſtatiꝫ dicat. Recede ab eo dyabole ꝛc̄. Flatus aūt ille ſiue exufflatio dꝫ fieri ad occidentē. vt ptꝫ ſm tho. Et ſignificat ſpūſ maligni expulſionē et boni introductōem. Poſt h̄ faciet crucē in fronte ei⁹ dicens. Signū ſaluatoriſ dñi nr̄i ieſu chriſti in frontē tuā pono. ſimiliter in pectore aliā faciet crucem dicēſ. Signum ſaluatoris domini noſtri ieſu chriſti in pectus tuum pono. Et demū ꝯiūctim ſub vna platōe faciet vnā crucē i frōte ꝛ aliā i pectore dicēſ Accipe ſignaculū ſctē crucis tā i frōte ꝗ̄ i corde ꝛc̄. Et q̇d iſta ſignatio ſignificet ſtatim in ꝑdicta oñdit̄ orōe cū dicit̄ Sume celeſtiū ꝑceptoꝝ fidē ꝛc̄. ꝑ quod denotat̄ ꝙ ad h̄ in pectore ſignat̄ ꝙ in preceptis dei ſuſcipiēdis accept⁹ efficiatur. Et in frōte vt leta facie dei cult̄e exiſtat apt⁹. Demū ſeq̄t̄ orō. Preces nr̄as ꝛc̄. In qua tūc dicit̄. Et hūc electū tuū cruc̄ dñice cui⁹ impſſiōe eū ſignam⁹ i virtute cuſtodi. Et fiat cruc̄ ſignatio ſuꝑ totū pueꝝ. Inde ſeq̄tur oratio Oīpotens ſempiterne de⁹ ꝛc̄ Circa quā q̄rat prius ſacerdos de noīe infantis dicēdo. Quis debꝫ vocari. Et poſtꝗ̄ illi dixerūt. N. ille ſtati ꝓſeq̄tur incipiēdo orōeꝫ dicēs Oīpotens ſempiterne deus pr̄ dñi noſtri ieſu chriſti. rſpicere dignare ſuꝑ hūc famulū tuū ꝛc̄. Nō ē autē opus cum venerit ad locū ꝓpriū nois in aliq̄ orōne ꝙ req̄rat patrinoſ dicēs. quō vocat̄. et h̄ ꝓpter i cōgruitatē que ibi ꝯtīgeret ꝛ improꝓetatē locutōis. Nam orō q̄nq̄ꝫ requirit dici ꝓpriū nomen in accuſatiuo caſu. et patrini rñdent in nomīatiuo quod eſt magna abſurditas. ſicut patet cum dicitur. reſpicere dignare ſuꝑ hunc famulum tuū N. Et ſi patrini reſponderent in nomīatiuo dicēdo N. magna eſſet incōgruitas. dicat autē ſacerdos ſol⁹ variādo nomē vſq̄ꝫ ad fontē ſm exigētiā orationū prout viderit expedire. nec totiens quotiens occurrit nominis

noĩatio reqͣrat patrinos. ſed
ſol⁹ noĩet in latino ꝓpter ab/
ſurditatẽ p̄dictã. Orões autẽ
iſte fiũt ꝓ puero. vt grã p̄ue/
niat ⁊ ſubſequat̃ q̃ vires p̄be
at libero arbitrio. ⁊ ꝙ ꝓcul fi
at vniuerſa maligni ſpũſ illu
ſio. Signat̃ puer ĩ fronte. in
pectore. in oculis. in naribuſ
in ore ſigno crucis. cui⁹ virtu
te victus eſt diabolus: ⁊ exal
tatus eſt chriſt⁹. Vñ abacuc
iij. Cornua ĩ mãib⁹ e⁹ ſũt. ibi
abſcondita eſt fortitudo eiuſ
Hoc ſigͦ muniũt̃ totꝰ corpiſ
ſenſuſ. cui⁹ v̄tute ⁊ oĩa ſacra
ꝯplẽt̃. ⁊ oĩa diaboli figmẽta
fruſtrãt̃. Sic eĩ cũ p̄mogeni
ta delerẽt̃ egypti: ppl's hebre
orũ ſignatis poſtib⁹ domoꝝ
ſuaꝝ ſanguine agni paſcalis
in typo dñice paſſiõis ſalua/
tus ẽ. ppl's v̄o egyptioꝝ q̃ h̄
caruit ſigno ĩ ſuis p̄mogeni/
tis grauit̃ ꝑcuſſus ẽ. ſic apud
Ezechielẽ hierl'm ab ĩminẽte
clade liberãda eſſe ꝑmittit̃. ſi
thau q̃ figurã crucis exp̄mit
in frõtib⁹ gemẽtiũ atq3 dolẽ
tiũ ſignaret̃. Deinde añq3 ſal
ponit in os pueri recepto ſale
ſimplici et mõo bñdicat ipm
ſpẽal'r ꝑ illã orõez. Exorciſo
te creatura ſalis: ĩ noĩe dei pa
tris oĩpotentis. et in caritate
dñi noſtri ieſu chriſti. ⁊ ĩ v̄tu
te ſpũſſancti ⁊c. faciẽdo ſigna
crucis ad inuocatiõem cuiuſ
libet ꝑſone ſctẽ trinitatis. et
ꝯpleat vſq3 ad finez. Nec cre
dat qͣs poſſe ſufficere ſal illõ
ad exorciſandũ pueꝝ. qõ bñ
dicit̃ die dñico ad bñdicẽdũ
aquã. cũ illud ſpeciale officiũ
habeat et diſtinctum ab iſto.
Et idõ caueat ſacerdoſ ne cũ
illo ſale cũ q̃ die dñico aquaz
exorcizat ad baptiſmũ vadat
ſ3 ipõ die dñico in alio cipho
bñdicat ſal. ꝑ bñdicẽda aqua
⁊ ĩ alio ꝓ exorcizandis infan
tib⁹ añ baptiſmũ. Cũ aũt cõ
pleuerit orõem dictã. ⁊ ſal bñ
dixerit. recipiat ſal et ponat
ad os pueri dicẽs. Accipe ſa
lẽ ſapiẽ ⁊ ſit tibi dñs ꝓpiciuſ
ĩ vitã etnã amẽ. Ponat tñ ſal
in os pueri pulcre ⁊ modeſte
nõ cũ vehemẽtia ſicut qͣdam
ſolẽt ponere. ita ꝙ puer cogit̃
flere ꝓpt̃ durã impͤſſionẽ ſaliſ
qõ eſt abominabile. Seruan
da eſt nanq3 maxima vrbani/
tas ⁊ honeſtas in ſacramẽto
rũ collatõe ꝓpt̃ deuotõez po
puli excitãdã ⁊ reuerẽtiam ſa
croꝝ a ppl'o ip ẽdẽdã et exhi
bẽdã. ſiq̃t eĩ ſal' ĩmiſſio graz
⁊ ſapiaz. ⁊ a pctõꝝ putredine
ꝯſeruatõez. Cõſeqn̄t ꝯſeqn̄t

oróes ſolite q̄ habent̄ ī agenda. Et ꝓuideat ſacerdos eas correcte dicere. Et qꝛ ſpẽaleſ ſunt oróes ſup̄ feīas. ⁊ ſpāles ſup̄ viros. iō ſingul' ſingulaſ adaptet. Que aūt ſunt ſuper vtroſqꝫ illas ꝓferat ſup̄ vtroſ qꝫ īdifferēter. Deinde ſeq̄tur euangeliū ſm̄ mattheū. Oblati ſunt ieſu ꝑuuli ⁊c̄. qd̄ ſacerdos dicturuſ deponat mitrā. ſil'r patrinos deponere faciat. In legēdo aūt imponat manus infanti. vt ꝑcludat diabolo expulſo viā ne redeat. Et h̄ idem ſignant bñdictōnes ⁊ crucis ſignatōes ſupi⁹ ꝑmiſſe. legat aūt ꝑtermittēdo dñs vobiſcū. Quo facto faciat orare Pater nr̄ et Credo ipſqꝫ patrinos. demū dicat illā orōem. Nec te lateat ſathana ⁊c̄. Quo facto recipiat mūdos pulueres terre ⁊ miſcenſ ſputo faciat īde lutū ī manu ſiniſtra. recepto eo duobꝫ digit̄. ſ. pollice ⁊ indice dextre manus tangat aurē pueri dicens. Effeta qd̄ eſt adaperire Et cū ſubiūxerit. in odorē ſuauitatis. tūc tāgat nares. Caneat aūt ne faciat lutū groſſū ⁊ aſtantibꝫ abomīabile. ſic̄ q̄dā facere ꝯſueuerūt. emittēteſ ꝑ ſputo qn̄qꝫ flegma ſpumoſum ex ore inducētes horrorē aſtātibꝫ Deſigt aūt ſputi ⁊ ſaliue īmiſſio ſenſus tact⁹ audit⁹ et alioꝝ ſenſuū ſpūaliuꝫ aptōꝫ. vl' ſigt īpedimēti r̄motionē ipius demōis reſpectu fidei docēdo vel diſcendo.

Poſt hoc ſacerdoſ ītroducat pueꝝ in eccl'iaꝫ dicens. Dñs cuſtodiat ītroitū ⁊c̄. dās ei p̄ hoc ptātē intrandi eccl'iam ⁊ annumerādo eū ꝯſortio fideliū. q̄ ad h̄ vicꝫ vt poſſit orare cum fidelibꝫ ī eccleſiā ſi eſt adult⁹. Etiā ī miſſa. dū tamē tal' ſit exorcizat⁹. etiā ſi nō eſſet vlteri⁹ ſecū proceſſuꝫ. nō tñ poſſꝫ audire totā miſſam. ſꝫ niſi vſqꝫ ad ſurſū corda. ſicut ⁊ cathecumi⁹ Tunc ſacerdos accedens ad fontē q̄rat a patrinis nominando pueꝝ dicens. N. abrenūcias ſathane. Et illi r̄ndēt abrenūcio. et iteꝝ dicit. Et oībus pompis eius. Illi reſpōdent. abrenūcio. Hoc aūt fit ideo vt prius abrenūciet errorem. et ſic approximet ad veritatē. iuxta illud apl'i. Deponite veterē hoīeꝫ ſm̄ ꝯuerſationē ꝑſtinā abnegātes omneꝫ impietatē et ſecularia deſide/

rĩa. deinde q̄rat iter̃. Credis in deū p̄rem oīpotentem rc. Et iter rñdent patrini credo. Et ſic de ſingulis articuliſ fidei ſpecificãdo diſticte ⁊ ĩterrogando. Et licʒ duodecim ſunt articuli fidei in ſimbolo de quibꝰ omnibꝰ deberet q̄re re ⁊ interrogare ſingillatī. ſufficit tñ ſi plꝛes articl'os ſil' cõiungat ⁊ de ipis ſil' q̄rat. ⁊ ita ſufficit ſi totū ſymbolū ſex vicibus vel octo ꝑcurret interrogando. Interrogatio autē iſta debʒ eſſe in vulgari ⁊ nõ in latino. quia tūc patrini laici fidem ꝓfitenł ꝓ baptiſãdo puero Eſt aūt ſciendū ꝙ ſi adultꝰ baptizał: licet patrini ipm teneāt. tñ ipe ſolus debʒ reſpondere et nõ patrini ad interrogatõem fidei ⁊ abꝛenūciationē ſupradictã cum habeat vſum liberi arbitrij. Hoc autē ſymbolū traditur baptizandis tanq̄ꝫ noue vite auditoꝛibus. ꝑ quã ꝓfeſſionē incipit in eis moꝛi vetus hõ. et ꝑ fidem nouꝰ viuere q̄ ſm deū creatꝰ ē ī iuſticia ⁊ ſctītate veritatis. Tandē ſacerdos accepto oleo ſancto ad hoc diſpoſito. qđ vocał oleū cathecuminoꝛū. referens puerū ex velamine ſuo. et denudãs eū vngat eū pꝛius in pectoꝛe. deinde in ſcapul' dicēs. Ego te linio oleo ſalutis ī chꝛiſto ieſu dño noſtro. Et tandē ſubiungat. Pax tecū. Et clericꝰ aſſiſtens rñdeat. Et cū ſpū tuo. Iſta aūt inunctio olei ſignificat hoīs expeditionē quã ſuſcepit aduerſus diabolū ī pugna. fit enī in ſignū pugne cõtra inimicū. ſicut atlethe iunguntur ſm Thomã. Ul' ſm Petr̃ de tharã. ſignat legꝭ di amoꝛē ꝑ h̄ ꝙ fit ī pectoꝛe vbi eſt locus coꝛdis. Per h̄ autē ꝙ fit inter ſcapulas deſignat deuotã ſubiectiõem. Ungił autē in pectoꝛe ne hoſtis ei immunda perſuadeat deſideria Inter ſcapulas vbi eſt vigoꝛ poꝛtãdi onus. ꝙ foꝛtitudinē accipiat ad poꝛtandū pondꝰ diei et eſtus. Ungitur etiã in pectoꝛe vt vigeat in eo ſapīa Ungitur etiã in humero dextro. ꝙ exercitijs bonoꝝ operū indeficiēs ſeruel patiētia. Neqꝫ enī nouerit ſiniſtra q̄d fecerit dextra vr̃a. Mat. vi. Sed qꝛ ī humeris vigoꝛ cõſtat poꝛtãdi onera huiꝰ partꝭ vnctione chꝛiſti atlethe dedicantur. vt ſciant ſe eſſe ad certamē vocatos ꝑ totū vite ſue curſum cõtra antiquū hoſtē.

publicis ac priuatis ꝯgreſſi/
bus pugnaturos. Uel ſm ra
banū in libro de inſtitutōne
clericorū. Pectus vngitur ꝙ
nulle reliquie latentis hoſtis
in eo reſideant. ſed in fide tri
nitatis mens ei⁹ confortetur
Item inter ſcapulas. vt vn/
diqꝫ muniat̄. et ad bona ope
ra facienda per dei gratiā ro/
boretur. Deinde omnib⁹ his
rite peractis querat ſacerdoſ
a patrinis infantem tenētib⁹.
et ſi fuerit adultus. tūc ab ip
ſomet adulto querat dicens.
Quis vocaris. Et ille reſpō
deat. N. Tandē ſacerdos q̄/
rat. Uis baptizari. Et ille re
ſpondeat. volo. Hoc autem
faciat ter. ꝓpter hoc vt cōſtet
de ipſius voluntario ꝓpoſito
baptizandi. et ne coactus ba
ptizari videatur. Et tunc ſa
cerdos recepto puero ad ma
num ſiniſtram: denudato eo
toto: ſi eſt in eſtate. ſi vero in
hyeme denudatur tātū ipſi⁹
caput patēter et manifeſte vſ
qꝫ ad ipſius ſcapulas. tenen/
do eum ſupra fontem ſi eſt in
fans. ſi vero adultus: tunc ſo
lum inclinato capite in fontē
ter dicat diſtincte ꝛ expreſſe
habendo intētionē ipſum ba
ptizandi. Et ego te baptizo ī
nomine patris. Et tunc faci
et manu dextera primā aque
in capite pueri perfuſionem.
Statimqꝫ proſequatur di/
cens. et filij: faciendo ſecūdā
perfuſionē in capite pueri ſi/
cut prius. Et deinde ſubiū
gat. ꝛ ſpiritusſancti. faciendo
ſimiliter terciam perfuſionē
ſeu ablutionē. Quam q̇dem
immerſionem recipiens ho/
mo a ſordibus vetuſtatis ip
ſius exutus: et aliū nouū ho
minē indutus triduane chri
ſti ſepulture conſepelit̄. Un
de ait apoſtolus. Quicunqꝫ
baptizati ſumus ꝛc̄. Ambro
ſius autem in libro de ſacra/
mentis dicit: ꝙ trina interro
gatio ante baptiſmū et trina
immerſio in baptiſmo ſigni
ficat triplicē lapſum peccati
qui ibi abluitur. ſcꝫ cogitatō
nis locutiōis et operis. iō eti
am fit trina cōfeſſio. Iſta eti
am forma obſeruanda ē a ve
tulis in neceſſitate baptizan
tibus. et per curatores ſepi⁹
predicanda. Nam comperi ꝛ
inueni in parochia mea quā
doqꝫ multa ſupſtitioſa et va
na his verbis addi ꝛ ea mira
biliter variari. Quidam eniꝫ
proferunt ſolum iſta verba ſi
ne aſperſione aque. credenteſ

ſufficere ſolā ꝓlatōem ꝟboꝝ
Quidā aūt ſolo ſale pueꝝ cū
his verƀ tangūt. Quidā ꝟo
formā ꝟboꝝ mutāt dicentes
N. ego te baptizo in noīe dei
amen. Quidam autē dicunt.
in nomine omnipotentis dei
amen. que oīes forme enor/
mes ſunt. nec aliq̄d operant̄.
Sed hic querit̄. cuiꝰ ſunt
iſta verba cū dicūt patrini in
t̄rogati. abrenūcias ſathane.
reſpōdēdo abrenūcio. vł cre
dis in deū. ⁊ illi reſpōdēt cre
do. videt̄ ei cuiuſcūq; ſint ꝙ
mentiri videat̄ ille qui rn̄det.
Si enī ſunt ex ꝑſona patrini
mentit̄. quia nō habꝫ in ꝯſci
entia ꝙ ipē baptizet̄. Si aūt
ꝓ puero dicunt̄ nihilominuſ
mentitur patrinus. cum pu/
er ſit nullius volūtatis com
pos. vt patet ex eo ꝙ dū im/
mergitur recalcitrat. Ad qꝺ
dicendū eſt ꝙ patrinus ī ꝑſo
na ſui loquitur. Q, autem re
ſpondet credo ⁊c̄. tantū eſt ac
ſi diceret. talem fidē habeo ꝑ
quā hic ſaluari poteſt. Cum
ſimpliciter reſpōdet. volo ba
ptizari. ſenſus eſt. in fide mea
quā ego teneo baptizet̄. Ser
uantur tamē verba ipiꝰ pue/
ri ex idētitate verboꝝ patrini
vt idētitas verboꝝ ad puerū
notetur. Unde dicit Bona/
uentura ꝙ quādo reſpondet̄
ī ꝑſona paruuli Credo. non
eſt falſus ſermo vel inconſue
tus. quia ſꝫm Auguſtinū fre/
q̄nter ſignū accipitur ꝓ re. ſi/
cut dicimus. Cras erit reſur
rectio domini. Et videns fu
mū dicit ſe videre ignē. Un/
de ſenſus eſt. credo id ē ſacra/
mentū fidei recipio vel reci/
pere paratus ſum. id ē ad cre
dendū me obligo. Dicit etiā
iſte doctor: ꝙ patrini poſtea
tenentur puerū docere in his
que ſunt de fide vł de bonis
moribus. ſi nō habꝫ alioſ do
ctores vel parētes. nūc autē
ex quo habēt gentes catholi/
cos ⁊ viſitāt eccł'ias ibi potiꝰ
doceant̄. et ſic patrini excuſā
tur. Notanduꝫ etiā ꝙ qui
vult eſſe verꝰ patrinus. non
ſolū debet reſpōdere ꝟba ſo
lita. ſed etiā tāgere pueꝝ. vn/
de reſpōſio nō eſt de neceſſita
te ſeu eſſentia ꝯpat̄nitatꝭ ſpi
ritualis ſed tentio ſeu leuatō.
Poteſt etiā ꝯpaternitas ꝯtra
hi ꝑ ꝓcuratorē q̄ntū ad ami/
ciciā ſed nō quantū ad cōpa/
ternitatis ſpiritualis vincu/
lum. vnde ſolus procurator
eſt verus cōpater et non con
ſtituēs ꝓcuratorē. vt habet̄

de pcuratoribus. ca.fi.li.vi. Deinde ſacerdos accepto ſācto chriſmate vngit puer̄ in vertice. id ē in ſūmitate capitis. dicens orōem que ſeq̄tur ſcʒ. Deus oīpotens pater domini noſtri ieſu chriſti qui te regenerauit ex aqua ⁊ ſpū ſancto ⁊c̄. Circa h̄ tn̄ cauendū ē ſacerdoti ne puerū vngat in fronte ſicut iam plures feciſſe cognoui. et eos de cetero facere ꝓhibui ⁊ interdixi. Naʒ ſolus epūs habet vngere in fronte in confirmatōe. Unde ꝓhibitum eſt inferioribus ſacerdotibus vt nunq̄ʒ tangāt frontē hominis aliq̄ vnctōe. quoniā eis nō competit. De hoc expreſſe habet̄ in glo.ij. c.quoniā in baptiſmo. ꝺ ſen. excō.lib.vi. vbi dicit̄ manifeſte q̄ꝑ poſt baptiſmū ſacerdos inungat in vertice chriſmate non aūt in fronte. quia hoc ē ſolius epi. vt notatur de conſuetudine.c.quanto. Prohibitio autē ne ſacerdotes inferiores inungant in frōte habetur in pluribꝫ iuribus. vt patet de conſe.di.v.c. nouiſſime. Erroris autē cauſam illorū ſic errantiū cōperi. quia libros viaticoſq̄ʒ ſuos ipos ſic grauiter decipe vidi. Nā fere omnes agende ⁊ libelli baptiſmales in hoc loco ſic habēt. Hic faciat ſacerdos crucē in fronte. Corrigant igit̄ ꝺ cetero libros ſuos erroneos. ne a dn̄o corrigant̄. et agant penitentiā de errore p̄terito. Adeant autē autoritatē ordinariam. ꝑ quā cū eis ſuꝑ hmōi errore ꝯmiſſo diſpenſet̄. Et fit etiaʒ iſta vnctio in capite. vt charitas q̄ ꝑ ſpiritūſanctum datur: abūdet ſemꝑ in cordibus nr̄is. ſm̄ illꝺ ſapientis. Oleū de capite tuo nūq̄ʒ deficiat. Un̄ ⁊ apl's. Charitas dei diffuſa ē in cordibꝫ nr̄is ꝑ ſpiritūſanctū q̄ datus ē nob. Uel fit ideo in v̄tice. vt cogſcat ſe ꝓmotū eſſe ī regale genus et ſacerdotale. vt a chriſti conſortio vocetur chriſtianꝰ. et eterni regni ſit coheres Et etiam ſtatim tegitur veſte vel mitra. vt ītelligat ſe dyademate regni et ſacerdotali: ſicut dictū eſt potiri. Sʒ dubitatur. Nonne iā ſpiritus ſanctus datus eſt baptizato in ipa aqua baptiſmi. Reſpōdeo q̄ꝑ ſic. ſed differenter hic ⁊ ibi. Nam ibi datur ad peccatorū preteritorū remiſſioneʒ. quia per ipaʒ aſpſionē aque in baptiſmo oīa preterita

peccata purgata ſunt. Sed hic datur ĩ iſta vnctõe ad edificandũ in corde nr̃o dei ꝛ ꝓximi dilectõem. Conſeq̃nter datᷓ baptizato veſtis cãdida. que debet ita diſponi vt cooperiat totuꝫ caput ꝛ oĩa loca vnctionũ. ſcꝫ ſcapulas et pectus ſm̃ Hugonẽ. q̃ cãdore ſuo figurã ꝑfert accepte nouitatis. et reſtitutionẽ innocentie. et ſpem future immortalitatis. Hec ẽ enĩ veſtiſ in qua ad nuptias regꝭ ĩtrare quẽlibet ẽ neceſſe Vñ ſacerdoſ imponẽdo eam dicit. Accipe veſtẽ candidã ſanctã ꝛ ĩmaculatam. i. vite innocẽtiaꝫ. q̃ tunc rͤſtituitur ei. quã ꝑferaſ ad tribunal chriſti. vt habeas vitã et̃nã amẽ. Põt tñ iſte pãniculus etiã ſuari ꝓ aliȷ̃ſ puerꝭ baptizãdis in eccl̃ia. vt dꝛ ď cõſe. di. iiij. ca. ſi q̃s. vbi dꝛ. Si q̃s voluerit chriſmate iterũ pannũ linire. ꝛ ſuꝑ aliũ baptizandũ mittere. nõ ẽ abſurdũ. Et vltĩo ſacerdos tradit puero ĩ manꝰ lãpadẽ ſeu cereuꝫ incẽſum. qđ ſignificat fidei ꝛ amoris lõgitudineꝫ. Lumen enĩ ſignificat fidem. ſed incenſuꝫ ſignificat fidẽ informatã charitatis feruore. In manibus autẽ acceptũ ſignificat bonoꝝ opeꝝ exhibitõeꝫ. ꝛ cũ tali chriſto oẽs occurrere debemꝰ ad iudiciũ veniẽte. Et ideo dicit ſacerdoſ. Accipe lãpadẽ ardentẽ et irreꝑhẽſibilẽ ꝛ cuſtodi baptiſmũ tuuꝫ. vt cum dñs ad nuptias venerit poſſis ei occurrere vna cũ ſãctis ꝛ electiſ dei in aula celeſti vt habeas vitã eternã: et viuas in ſecula ſeculoꝝ amen.

De ſacramẽto cõfirmationis

Confirma c hoc deꝰ qđ operatꝰ es in nobis. Pſal. lxvij

Poſt ſacramentuꝫ baptiſmi ſequitᷓ aliđ qđ maiꝰ eſt q̃ntũ ad miniſtroꝝ dignitatẽ Hoc enĩ a ſũmis pontificibꝫ. id eſt epis vel ſuffraganeis tm̃modo traditur. ſicut ꝛ a ſolꝭ apoſtolis tradebatᷓ. vt dicitᷓ ď cõſecra. di. v. Manus. Priꝰ enĩ vnctio. poſtea ſequitᷓ ꝯfirmatio. ibi peccatũ dimittitᷓ. hic gratie dona datᷓ. Datur aũt hic illa gratia qua ꝯtra ſingula vicia: et ſi nõ ſemꝑ q̃nqꝫ tamen pugnatᷓ. Eſt aũt gr̃a q̃ſi armatura q̃dã. q̃ in hoc deſerto poſt tranſitũ mariſ baptiſmi contra vicia pugnamus Sicut enim ſubmerſis egyptijs

a tergo ſequentib⁹ filios iſra
el. filios iſrael olim hoſteſ op
pugnauerũt per deſertuz. ſic
ſubmerſo diabolo in baptiſ-
mo. qui primũ nos inſeque-
batur. multa nobis per hui⁹
vite deſertuz vicia cõſtituit.
contra que vicia gratia ĩ hoc
ſacramento eſt data. qua qua
ſi armatura quadã et muniti
one quadã muniamur. Un-
de poſt baptiſmi ſuſceptiõez
in quo eſt gratia collata quã
tum ad innocentie et noue vi
te reſtitutionẽ. ꝯgrue petit ec
cleſia ſibi dari ſacramentuz a
deo. per quod in illa gr̃a con
firmetur. dicens verba ꝓmiſ-
ſa. Confirma hoc deus. ſcꝫ ꝑ
ſacramentũ cõfirmatõis. qđ
operatus es in nobis. ſcꝫ per
gratiã baptiſmalis renouati
onis. Iſta duo ſacramẽta ita
ſunt cõiuncta ꝙ abinuicẽ ni-
ſi morte preueniẽte nullaten⁹
poſſunt ſegregari. et vnum ſi
ne altero rite perfici non po-
teſt. Ita dicit melchiadeſ pa
pa ſcribens hyſpaniarũ epi-
ſcopis. cuius verba ponunt̃
de conſe. diſt. v. Debis vero

Diffinitur aũt iſtud ſacrã
mentũ ſm̃ doctorem ſubtilẽ
ſuper. iiij. ſententiaꝝ. diſt. vij
q. i. ſic. Confirmatio ẽ vnctõ
hominis viatoriſ aliqualiter
conſentiẽtis: vel libero arbi-
trio nonnunq̃ꝫ vſi. facta ĩ frõ
te figura crucis cũ chriſma-
te ſanctificato et a miſtro ido
neo ſimul cum intentõne de-
bita inungente. ⁊ verba debi
te ꝓferente. ſignans efficaciã
ex inſtitutõe diuina vnctõez
anime per gratiaz roborans
ad ꝯfitendũ cũ cõſtantia fidẽ
chriſti. Et ſm̃ beatũ Tho.
ſuper q̃rto ſententiaꝝ. Con-
firmatio in re eſt ipſa linitio
chriſmatis ſub forma verbo
rũ preſcripta

Que ſint de ſubſtãtia hu
ius ſacramenti.

Irca qđ
c ſciendũ eſt ſm̃ Pe
trũ de tharã. ſuper
iiij. di. vij. ⁊ Archid. de ꝯſe.
di. v. nouiſſime. Quicq̃ꝫ dicũ
tur de ſubſtantia hui⁹ ſacra-
menti. duo ex ꝑte ſacramẽti ĩ
ſe. ſ. materia chriſmatis. id ẽ
oleum cũ balſamo ab epiſco
po ſanctificatũ. vt habetur đ
conſe. diſt. iiij. Preſbyter. nec
ꝑt ſine tali oleo conferri hoc
ſacramẽtũ. eo ꝙ ſm̃ Tho. ſu
per. iiij. di. vij. q. ij. ar. iij. illa
ſacramenta que ſibi miſtruz
determinant etiaz materiam

ſanctificatã reqrũt ⁊ exigunt
Sed ſacr̃m qđ nõ deťminat
ſibi miniſtrũ niſi q̃ntũ ad ſolẽ
nitatẽ:nõ hab; materiã ſctifi
catã q̃ntũ ad neceſſitatem. ſ;
q̃ſtũ ad ſolẽnitatẽ vt baptiſ-
mus. Et quia hoc ſacramen
tũ determinat ſibi miſtr̃:idõ
etiã reqrit materiã ſctificatã;
ab eo qui ẽ miſter hui⁹ ſacra
menti.ſ.ab epiſcopo. Quare
autẽ materia eſt chriſma. oñ
dit arti.ij.dicẽs. ꝙ hoc ſacra
mentũ ſumpſit initiũ ab ad-
uentu ſpũſſancti in diſcipl'oſ
qui apparuit in linguis igne
is,ſed igni nihil cõueniẽtiuſ
accipi poteſt loco ei⁹ ꝓ mate
ria in confirmatõne q̃ oleũ.
quia lucet et nutrit ignẽ. Fi
gurã autẽ lingue ꝯuenienter
accipit balſamus ꝓpter odo
rem.quia ꝓpter ꝯfeſſionẽ lin
gue odor bone noticie dei dif
fundiť in omni loco. Jdeo ſi
cut viſibilis apparitio ſpũſ-
ſancti fuit in igne figurata in
figura lingue. ita materia cõ
firmatõis eſt in oleo balſama
to vt oleum ꝑtineat ad ꝯſciẽ
tiam quã opꝫ hr̃e nitidã eos
qui cõfeſſores diuine fidei cõ
ſtituunť. Et balſamus ad bo
nã famã ꝑtinet quam oporꝫ
diffundere ⁊ ṽbis et factis i
ꝯfeſſione fidei. Hec ſãc. tho.
Et licet chriſtus circa iſtitu
tionẽ hui⁹ ſacramenti nõ fu-
it vſus tali materia.nec apl'i
poſt eũ.tamen ideo hodie ec-
cleſia nõ vtitur incõgrue tali
materia.eo ꝙ chriſtus nõ alli
gauit potentiã ſuã ſacramen
tis.potuit enĩ ſine tali maťia
cõferre ꝑ aliũ modũ gr̃a; hu
ius ſacramenti. Sil'r ſm do
ctorẽ ſubtilẽ potuit cũ diſci
pulis diſpenſare in ꝓmitiua
eccl'ia.vt ꝑ alium modũ ꝯfer
rent hoc ſacramẽtũ. maxime
cum tunc erant aliqua ſigna
ſenſibilia.vtputa deſcẽſus ſã
cti ſpiritus deſup. ⁊ donũ lin
guarum.que omnia accipie-
bant cõfirmati ꝑ apoſtolos.
Unde nõ fuit neceſſaria eis
materia hui⁹ ſacramẽti in ſig̃
tam occulto.ex q̃ ĩ magis viſi
bili ⁊ euidẽtiori illõ ꝯferebãt
Credit tñ idem doctor ꝙ h⁹
maťia ab apl'is ſit iſtituta .li
cet nõ legať. Scđm qđ eſt đ
ſuba hui⁹ ſacri eſt forma ver
boꝝ.q̃ eſt hec. Cõſigno te ſi
gno ſancte crucis.⁊ ꝯfirmo te
chriſmate ſalutis. in no. pa.
⁊ f.⁊.ſ.ſ.amẽ. Refert tñ archi
dyaconus de cõſe.diſti.v.c.
nouiſſime. et ſm Hugonem
ibidem tenuiſſe. ꝙ nec forma

p̄dicta nec alia ē neceſſaria et de ſubſtantia hui⁹ ſacri .imo credit ꝙ ſacr̄m olei et ſacr̄m chriſmatꝭ p̄t ꝯferri ſine v̄bo. dūmō fiat vnctio de oleo vel de balſamo cōſecrato. Idem etiā notat.xcv. diſ.ca.ꝑuenit Illd tñ ibi dixit ſub dubio. Ego tñ iſtd dictū mi⁹ r̄cipio nec admitto.eo ꝙ nᶜ iure nec rōe ꝯſiſtit.⁊ oībus theologie magiſtris aduerſat̄. Terciuꝫ qd eſt de ſuba hui⁹ ſacri qd req̄rit̄ ex ꝑte miſtri eſt digni/tas pontifical' ſeu epiſcopal' ⁊ intentio debita .Intantuꝫ enī requirit̄ miniſteriū ponti ficis in collatōne hui⁹ ſacra menti:vt ſi ꝑ aliū ſimplicē ſa/cerdotē fieret etiā de ꝯmiſſio ne nō valeret.licꝫ ſ̄m q̄ſdā pa pa pōt ſimplici ſacerdoti cō/mittere vt poſſꝫ hoc ſacramē tū ꝯferre. Et hoc tenet glo.c. iiij.d ꝯſuetudine Hoc etiā te net ibi Hoſti. Hoc etiā tenꝫ Archid.xcv.di .ꝑuēit. Hoc etiā idē approbat ſctūs tho. ſuꝑ.iiij.diſ.vij.q. vi.arti. iij. vbi aſſignat ratōem dicēs. ꝙ papa ꝑ h̄ ꝙ ē epoꝝ ſūm⁹ non dr h̄re plenitudineꝫ ꝑtātis ꝑ relationē ad corp⁹ dn̄i veruꝫ ſꝫ ꝑ relatōꝫ ad corp⁹ myſticū Et qꝛ gr̄a ſacral' deſcēdit in corpus myſticū a capite.ido oīs oꝑatio in corp⁹ myſticuꝫ ſacramētal' ꝑ quā gr̄a dat̄ de pendet ab oꝑatōe ſacramēta li ſuꝑ corpus dn̄i veꝝ.Et id ſolus ſacerdos p̄t abſoluere in foro penitētiali.⁊ baptiza re ex officio. Et id dicēdū ꝙ ꝑmouere ad illas ꝑfectōes q̄ nō reſpiciūt corp⁹ dn̄i veruꝫ ſꝫ ſolū corp⁹ myſticū .p̄t a pa pa q̄ hꝫ plenitudinē pontifi/calis ꝑtātis cōmitti ſacerdo/ti q̄ habꝫ actū ſūmū ſuꝑ cor/puſ dn̄i veꝝ.nō aūt dyacono vel alicui inferiori q̄ nō habꝫ ꝑficere corpus dn̄i veꝝ:ſicut nec abſoluere ī foro penitētia li. Nō autē p̄t ſimplici ſacer/doti ꝯmittere promouere ad ꝑfectōnem q̄ reſpicit aliq̄ mō corpus dn̄i veꝝ.Et ideo ſim plex ſacerdos ex mādato pa/pe nō p̄t cōferre ordinē ſacer dotij.qꝛ ordīes ſacri habent actū ſup̄ corp⁹ dn̄i veꝝ vl' ſu pra materiā ei⁹. Pōt tñ cōce dere ſacerdoti ꝙ cōfirmet.qꝛ ꝯfirmatio ꝑficit eū ī actu cor pis chriſti myſtici .nō aūt ha bet aliquā relatōeꝫ ad corpuſ dn̄i veꝝ. Et h̄ dictū apꝑbat ī toto petr⁹ d tharā .ſuꝑ. iiij. ſnīaꝝ.diſ.iiij.ſcdo principali q.i. ar .ij. Hoc idē approbat

Scotus. Et licz Bonauentura videatˀ p̄miſſis ꝯ̄dicere. tn̄ aſſiſtēdū eſt maiori pti doctoꝝ p̄dictoꝝ. q̄ cū determiatōne eccl'ie h̄ approbātes ꝯſentiūt in toto ꝛ cōcordāt Quartū qð eſt de ſuba hui⁹ ſacri ē ex pte ſuſcipiētis .ſ. loc⁹ ſuſcipiens q̄ eſt fronſ. Unctio enī fit ad cōſignificādū id qð cōferꝉ in ſacro. Unde in ꝯfirmatōe ꝯferꝉ audacia cōfeſſioniſ: cui⁹ oppoſitū .ſ. timor ꝛ erubeſcētia principali⁹ ꝛ euidentius in fronte manifeſtanꝉ. iō fit vnctio frontis. Hec eſt rō Archiđ. de ꝯſe. di. v. Nouiſſime. Alia aūt rō ſ̄m Petrū ſup. iiij. diſ. vij. q. iiij. quia etiaz robur in fronte ſignaꝉ. iuxta illð Ezech. iij. Ecce dedi frōtē tuā duriorē frontib⁹ eorū. Un̄ in trib⁹ ſacr̄is fit triplex vnctio ſancti chriſmatiſ. ſed tn̄ diuerſificanꝉ ex fine. q2 in baptiſmo vt dictū ē fit in v̄tice. ad ſignificādū fidei ſuſceptionē. q2 vertex eſt loc⁹ rōnalis. In ꝯfirmatōe in frōte fit vnctio ad ſignificādā audaciam ꝯfeſſiōis cui⁹ īpedimētū ſcz timor vl' v̄ecūdia ī pallore vl' rubore frōtis oñdiꝉ ex ꝓpinquitate cellule mēoratiue ꝛ imaginatiue. In ordīe v̄o ī manib⁹ fit vnctio ad ſignificādū ptātem ꝯſecrādi corp⁹ dominicū. Hec petr⁹. Aliā rōez ponit canon dicēſ. Spūſſanctus in baptiſmo tribuit plenitudinē ad innocentiā. i conſirmatōe augmentū ad grām p̄ſtat. In baptiſmo regeneramur ad vitā. poſt baptiſmuz ꝯfirmamur ad pugnam. In baptiſmo abluimur . poſt baptiſmū roboramur. Regeneratio ꝑ ſe ſaluat. ꝯfirmatio armat ꝛ inſtruit ad agones huius mūdi ꝛ p̄lia. de ꝯſe. di. v. ſpūſſanctus. His oīb⁹ conſonās raban⁹ de inſtitutōe cle. li. i. c. xxx. dicit. Signatur in baptiſmo baptiſat⁹ cū chriſmate in capitis ſūmitate. id ē in vertice ꝑ ſacerdotē ſimplicē. ꝑ pontificē v̄o ī fronte. vt in priori vnctōe. ſ. i ſūmitate capitis in baptiſmo ſignificetur ſuꝑ ipm ſpūſſctī deſcēſio ad ībabitatōez đo ꝯſecrādā. in ſcđa q̄z. ſ. in ꝯfirmatōne vt eiuſdē ſpūſſctī ſeptiformis ḡtia cū om̄i plenitudīe ſctītatꝭ ſcīe v̄tutꝭ ꝛ v̄itatis venire in hoīem declareꝉ. Habenꝉ iſta verba de ꝯſe. di. v. nouiſſime Daꝉ aūt hec gr̄a nō ſoluz cōmuniter ſicut ī aliꝫs ſacramētis: ſ3 etiā ſpēalīꝉ. ꝑ quam q̄s

deputatꝛ ad effectũ ſanctitatꝭ. ⁊ idone⁹ efficiꝛ ad chꝛiſtũ cõfitendũ. Et hec eſt maxĩa vtilitas. Uñ hᷓ debẽt pẽſare homines. ⁊ iſtᷓ ſacrm̃ ñ obmittere. nã obmiſſio ipi⁹ augmẽtũ gratie ſubtrahit.

De accidentibꝫ circa ſacramentũ confirmatõnis.

Conſequẽter vidẽdũ eſt de accidentibus hui⁹ ſacramenti. q̃ ſunt q̃ttuoꝛ. Pꝛio ꝙ iſtud ſacrm̃ ẽ ꝯferẽdũ a ieiuno epõ. vt dicit canon de cõſecra. di. v. vt epiſcopi. Hoc autẽ eſt ꝓpter venerabilitatẽ hui⁹ ſacramẽti. quia venerabili⁹ eſt vt a ieiuno cõferatur In neceſſitate tñ ꝯferꝛ p⁹ p̃ndium. p̃ſertim quãdo eſt multitudo cõfirmandoꝝ. q̃ ante pꝛandiũ cõmode expediri nõ poteſt. Uel quãdo aliqui veniunt de longinquo. non volentes expectare in craſtinuꝫ Uel quando epiſcopus non poteſt expectare in craſtinuꝫ. Unde melius eſt vt tũc confirmentur q̃ꝫ ſi epiſcopo recedente ſic dimitterenꝛ. Secũdo ꝙ iſtud ſacramentũ ſit a ieiunis hominibꝫ ſumendum propter reuerentiaꝫ et boneſtatem huius ſacramenti: vt diciꝛ in ca. vt ieiuni. de cõſe. diſt. v. Tamen vt dictuꝫ eſt in neceſſitate etiã poſt pꝛandiũ poteſt ſuſcipi. Tercio ꝙ in ſuſceptõe hui⁹ ſacramenti debet alter confirmatus tenere confirmandũ. eo ꝙ ille qui accedit ad illud ſacramentuꝫ non habꝫ robur per ſe ſtandi. nec pꝛeſumit per ſe ſtare niſi adiutus ab alio. Licet aũt de ratione huius ſacramenti confirmatus debeat eſſe qui debet illum tenere. tamẽ ſi nõ eſt confirmatuſ pꝛopter hoc nõ eſt minutũ hoc ſacramentum. licet grauiter peccet. de conſecra. diſt. v. Nouiſſime. Quarto requiriꝛ ꝙ locus vnctõnis ligetur panno quouſq̃ꝫ ſiccetur. et poſtmodũ etiaꝫ ſm̃ Hugonem debet hõ eſſe ſub quadã diſciplina ĩ cuſtodiendo chꝛiſma. ſciliꝫ ne caput lauet vſq̃ꝫ ad ſeptem dies. pꝛopter ſeptem dona ſpirituſſancti que tunc recipit. Hoc tamen hodie non bene ſeruatur. Bonũ tamen eſſet ſeruare pꝛopter reuerentiam ſacramenti et ſignificationeꝫ pꝛedictam. Conſuetudo aũt noſtra eſt ꝙ ligatura illa portetur vſq̃ꝫ ad tercium diem.

ꝛ tūc tercia die ꝯbureť panniculus: et locus frōtis bene cū ſale ꝛ aq̄ laueť. ꝛ aq̄ in focū vľ in fornacē fundatur

Cautele hui⁹ ſacramenti.

Primo caueat ſacerdos ne aliquē ꝑus ꝯfirmatū ꝯfirmet. quia h̄ ſacramentū ē irreiterabile. cū imꝑmet caracterē indelibilē ſicut ꝛ baptiſmus. Et etiā qꝛ magnā iniuriam faceret ſacramēto q̄ iſtō reiteraret. cum ꝑ hoc ꝑma cōfirmatio iudicatur nihil eſſe. Scđo caueat ꝯfirmand⁹ ne bis ꝓcurare ſcienter ſe faciat. Nā taľ ꝑ pnīa debꝫ ingredi monaſteriū. ꝛ ibi ſub habitu regulari deo famulari. vt diciť de ꝯſe. di. v. dictū ē nobiſ Tercio caueat ne vxoꝛ teneat in ꝯfirmatōe virū vľ maritū ſuū. vľ ecōuerſo ꝓpť ꝯtrahendā cognatōem ſpūalem. q̄ impedit mr̄imoniū ꝯtrahēdū et cōiugalē actū. Nā taleſ debēt abſtinere abinuicē vſq̄ ad moꝛtē ipoꝛū. et ſic ſepari debēt a thoꝛo: licꝫ n̄ abſoluanť a vinculo mr̄imonij vſq̄ ad moꝛtē. Siľr caueat ne q̄s filiū ꝓpꝛiū teneat. quia etiā ꝯhiť ꝯgnatio ſpūalis inť ꝯiuges. nō tn̄ mr̄imoniū dirimens. ſed tn̄ grauiť puniunť ꝯiuges. Siľr caueat ne ſoroꝛ frēm vľ econuerſo teneat. qꝛ ſufficit inter tales vinculū cognatōis carnalis. Si tn̄ fieret nihil impedit. ſed tn̄ honeſtius ē abſtinere. Nā turpe eſt audire ſi frater vocaret ſoroꝛē in h̄ caſu ꝯmatrē vľ ecōuerſo. Alij tn̄ cognati vt patrueles fratrueleſ auūculi patrini ꝛc̄. bene poſſunt tenere ꝯfirmandos nepotes ꝛ alioſ. Quarto caueat ꝯfirmād⁹ vt nō accedat iſtud ſacramentū niſi cōfeſſus ſi eſt cōſci⁹ alicui⁹ moꝛtaľ peccati ne ponat obicē gr̄e quā ſuſceptur⁹ eſt in hoc ſacramēto. Quantuꝫ tn̄ eſt ex vi ſacramēti ſuſcipit ipm ſacramentū. nō tn̄ eſſe ſacramēti. ſcꝫ gratiā

De ſacramēto eucharitie

Accipite et comedite. Mat. xxvi et de ꝯſe. di. ij. panis. Quia ſuſcitati a peccatiſ per baptiſmū: ꝛ ꝯfirmati ī gr̄a ꝑ ꝯfirmationē. ne laboꝛātes in via p̄ntis vite ī certamie ſpūali deficiāt. op⁹ enī habēt refici cibo ſpirituali. alioquin

ſaluatoꝛe teſtāte. Si dimiſſi
ieiuni fuerint deficiēt in via.
Mat.xv. Ideo poſt duo ſa
cramēta ſequit̃ terciū. ſ. vene
rabilis euchariſta: qđ eſt ci
bus animaꝝ nr̃aꝝ. iuxta illđ
Ioh.vi. Niſi mãducaueritiſ
carnem ⁊c̃. Ne igit̃ omittat̃:
ſed freq̃ntiꝰ ſumat̃ a fidelibꝫ.
hoꝛtat̃ ſaluatoꝛ ĩ v̄bis ꝓpoſi
tis dicēs. Accipite ⁊ ꝯmedi
te. Et rectus oꝛdo ē vt pꝰ ba
ptiſmū ⁊ poſt ꝯfirmatōez ſu
mat̃ h̃ venerabile ſacramētuȝ
ab adultis. Legimꝰ ſiq̃dē ꝙ
ſubmerſis egiptijs ĩ mari ru
bꝛo. tranſitoq̃ mari p̄dicto:
filij iſrael nouū paſca in azy
mo pane fecerūt ĩ deſerto. ſic
nos ſubmerſis demonibuſ in
baptiſmo cū pc̃tis noſtris in
deſerto huiꝰ mundi paſca no
uū in azymis ſinceritatis et
veritatis huiꝰ ſc̃tiſſimi paniſ
facere debemus Circa v̄o
hoc ſacramētū excellētiſſimū
tria ſunt cōſiderãda. Pꝛimo
quidē ſubſtãtia ipiꝰ. Sc̃đo
credēda ipiꝰ. Tercio cautele

De p̄mo ſciendū ē circa h̃
ſacramentū ꝙ q̃ttuoꝛ ſunt de
ſubſtãtia ſui neceſſaria. Pꝛi
mum eſt oꝛdo ſacerdotalis.
Nullꝰ enĩ poteſt h̃ ſacramen
tū ꝯficere niſi ſacerdos. vnde
nec laicus nec angelꝰ bonus
poteſt h̃ ꝯficere. Quia nō ha
bet q̇s ptãtem ſuꝑ actū cōſe
cratiōis huiꝰ ſacramenti niſi
oꝛdinatus in ſacerdotē. nō ei
meritis ſc̃titatis: ſȝ autoꝛita
te officij et miſterij ſacerdota
lis h̃ ſacr̃m ꝯficit̃. Iuxta illđ
Non in meritis ꝯſecrãtis ſȝ
in verbis ꝯficit ſacerdoſ. Ex
q̃ patet erroꝛ illoꝝ qui dicūt:
ꝙ ſi laicꝰ ꝓferret verba cano
nis ſuꝑ panē triticeū ꝯficerȝ
ſacr̃m. qđ omnino eſt falſuȝ.
Nec debȝ quem mouere illa
hiſtoꝛia q̃ refert̃ đ quibuſdā
paſtoꝛibꝫ laicis. q̇ addiſcētes
verba canonis et ꝯſecratiōis
ĩ eccl'ia a ſacerdote tp̃e ꝯſecra
tōis ꝓlata. ipi etiam veniētes
ad greges ſuos ſuꝑ pane pꝛo
tulerūt eadem verba. ⁊ ſtatiȝ
apparuit puer pulcerrimus.
Ibi eĩ n̄ fuit caro xp̃i ſic̃ ē in
h̃ ſacr̃o a ſacerdote ꝯfecto. ſȝ
ibi fuit miracl'oſe ex p̄miſſiōe
diuina q̃dam figura ⁊ ſpeci
cies carniſ diuitus foꝛmata.
nec ille puer erat verꝰ chꝛiſtꝰ
deꝰ ⁊ hō habēs aĩaȝ ſic̃ eſt in
ſacr̃o iſto p̄ ſacerdotē ꝯfecto.
vbi realiter eſt chꝛiſtꝰ cū diui
nitate ⁊ hũanitate ⁊ aĩa ſua
ſicut nūc ē in celo. Nec etiã il
la caro illiꝰ pueri adoꝛãda fu

ſt ſicut chriſtꝰ. nec ſumēda ꝑ corꝑe chriſti ſꝫ ꝑ q̊dam miraculoſo corꝑe et oꝑe diuio venerāda ſicut alia miracl'a diuina. Sic etiā dicimꝰ de ſanguine illo q̄ dr̄ exiuiſſe d̄ imagine lignea paſſiōis xp̄i. quā cū q̄dā iudei ī cellario ꝯfodiſſent i ꝯtūeliā xp̄i. ſubito emanauit q̄dā humor ſanguineꝰ in maxīa q̄ntitate. q̄ viſo iudei illi fuerūt ꝯuerſi. Jlle enī humor nō fuit ſāguis xp̄i verus ſic ē ī h̄ ſacr̄o. n̄c dignꝰ tali adoratōe ſic̄ q̄ eſt ī calice. ſꝫ mō ſuo venerādus tāꝗ̄ miraculoſum opus dei. Et de tali humore ſanguineo collecto ī loco p̄dicti cellarij fuit per diuerſas ꝑtes mūdi diſtributū Ex q̄ ꝑuenerat error fideliuꝫ q̄ putātes verꝫ chriſti ſanguinē eſſe adorabāt eū adoratōe latrie. ⁊ ſic idolatrabant. imo dato ꝙ fuiſſet veruſ ſanguis xp̄i ſub cruce xp̄i collectꝰ. adhuc minꝰ eſſꝫ adorādꝰ ꝗ̄ iſte q̄ eſt in calice ꝑ ſacerdotē conſecratꝰ. Rō hꝰ ē. qr ille diuiſꝰ ē a diuītate ꝗ̄cito d̄fluxit ad terrā d̄ chriſto. nec potuit dici filius dei ampliꝰ niſi chriſto reunitus et reintegratus. Jſte aūt q̄ ē ī calice ꝯiūctꝰ ē diuītati. qr de ip̄o ſāguīe verū eſt dicere. Hic ē verꝰ filiꝰ dei. Cū ibi ratōe ꝯcomitātie ſit etiā ꝟa caro xp̄i ⁊ aīa eiꝰ et diuītas. Archi. de ꝯſe. diſ. ij. q̄ manducāt. tenet ꝙ nō r̄mā ſit aliquis ſanguiſ ſub cruce dn̄i. nec etiā d̄ carne p̄pucij ſicut rome mōſtrat̄ ⁊ in hildeſheim. ſed erronee. qr tunc habuiſſet duo p̄pucia. qd̄ tn̄ eſt falſū et nō tenendū. Magne itaꝗ̄ dignitatꝭ ſūt ſacerdoteſ q̄ h̄ pn̄t qd̄ nullꝰ citra deū facere p̄t. Sꝫ p̄ch dolor dignitatē ſuā minime attēdūt. nullius pene reputātes eſtimationis. Scd̄m qd̄ ē de ſubſtantia huiꝰ ſacramenti ē materia debita. ſ. panis triticeꝰ. Et h̄ id̄o. qr dn̄s ſe grano tritici ꝯparauit. Joh̄. xij. Tum etiā qr chriſtꝰ credit̄ ſic cōſecraſſe. Vinū vitis ē materia debita ⁊ neceſſaria. qr chriſtꝰ ſe viti ꝯpauit. Joh̄. xv. Jſta aūt duo. ſ. panis et vinuꝫ ita ſunt ꝯiūcta in ꝯſecratōne vt nequaꝗ̄ vnū ſine alio debet ꝯſecrari. aut a celebrāte ſuſcipi. Juxta illud Gelaſij. Sacerdos corpꝰ chriſti ſine eiꝰ ſanguīe nunꝗ̄ dꝫ ſuſcipe. aut enī integre ſumat aut ab integrꝭ abſtineat. qr vniꝰ eiuſdeꝫ ꝗ̄ miſterij diuiſio ſine grādi

ſacrilegio nō pōt ꝑuenire.de ꝯſe.di.ij.Comperim⁹. Non putet tñ q̄s ex h̄ ꝙ ſacerdos q̄ntum ē de ratōe ſacramenti nō poſſet ꝯſecrare hoſtiā per ſe ſine calicis cōſecratōne. qꝛ forma conſecratiōis panis et calicis nō ſe expectāt. qꝛ altera ſine altera totū effectū opatur q̄ꝫcito ꝓfertur. Sꝫ tñ dico ꝙ hoc ſacerdos nō p̄t facere ſine graui peccato. Addenda ē etiā vino modica aq̄ que ſignificat coniunctōeꝫ populi ad chriſtū in hoc ſacramēto. Et licet ſine aqua in ſolo vino poteſt cōfici. nō tamē ſine graui peccato. Ecōuerſo vero ſine vino in ſola aq̄ nihil conficit.ꝛ hoc tūc grauius ē peccatū q̄ꝫ primū ꝓpter idolatriā quā ꝯmittit ppl's tēꝑe celebratōis et eleuatōis. q̄ꝝ omniū ē reuſ celebrās Terciū quod ē de ſubſtātia hui⁹ ſacramenti ē debita forma v̄borum que eſt hec ſuper hoſtiā. Hoc ē enim corp⁹ meuꝫ. Et ſuꝑ ſanguinē. Hic ē enim calix ſangninis mei:noui ꝛ et̃ni teſtamenti.miſteriū fidei q̄ ꝓ vobis et ꝓ multis effundetur in remiſſionē peccatorū.

Circa qď ſciēdū ē ꝙ licꝫ illa ꝯiunctio enim poſita ī ambabus formis nō ſit de ſubſtantia forme ſimplicit̃ neceſſaria.debꝫ tñ apponi ſm vſū eccleſie. qui vſus a beato petro initiū ſumpſit.ꝛ grauiter peccant omittētes eā. Q, autem premittit̃ accipite ꝛ manducate ex hoc omnes .ꝑtinet ad vſum ſacramenti. ꝛ nō eſt de ſubſtantia forme. Sed ſi querit̃. quomodo iſta locutio ē vera cum ſacerdoſ dicit Hoc ē enim corpus meum. Hoc eni videtur falſuꝫ ſi ex ꝑſona ſacerdot̃ illa verba dicant̃.cum ſacerdos non intendat ꝯficere ibi ſuū ꝓpriū corpus ſed chriſti Ad h̄ rn̄detur breuit̃ ꝙ iſta verba ſacerdos nō profert ex ꝑſona ſua ſꝫ xp̄i Demonſtrat autē illud pronomen hoc verū corp⁹ chriſti in ordine ad totam cōpoſitionem huius forme. Hoc ē enim corpus meū. Non ꝙ ꝓlato iſto ſolū pronomine hoc ſtatim ſit corpus chriſti.ſꝫ ꝓlata tota forma a chriſto īſtituta.qꝛ in vltima ꝓlatōe iſtorum verborū fit trāſſubſtantiatio ad quam ordināt̃ p̄cedentia. Et pro iſto vlterius ſciendū ē ꝙ ſm btm̄ tho. ſuꝑ quarto.di.viij.q.v.ar.ij Forma hui⁹ ſacramenti differt a

14

formis alioꝝ ſacramentoꝝ i duobꝫ. Primo qꝛ forma alioꝝ̄ iportat vſum materie. forma autē iſtiꝰ importat ꝯſecratione tm̄. que ꝯſiſtit in tranſſubſtātiatōe materie. Vn̄ miniſter vł ſacerdos in ꝯficiēdo h̄ ſacramētū nō habꝫ aliū actū niſi ꝓlatōez ꝟboꝝ ex perſona chriſti. Secundo quia alioꝝ ſacramentoꝝ forme ex pſona miniſtri ꝓferūtur. forma aūt iſtius ſacri a miniſtro in perſona profertur chriſti. Ad intelligēdū aūt qd̄libꝫ ꝟbū poſitū in hac forma ē ſciēduꝫ ꝙ hec forma ē ſufficientiſſima. Prio q̄ntū ad oꝑatiuā potētiā. qꝛ cū factio h̄eat ſuā ꝯpletionē. ideo cōuenienter ponit̄ iſtud ꝓnomen hoc demōſtrāſ panem qui ē tranſſubſtātiatꝰ in panem chriſti. ꝛ eſt idē cuꝫ corpore chriſti. Scd̄o ē ſufficiens q̄ntū ad modū operandi. qꝛ hic terminꝰ ad quē ē ſine om̄i immutatōe ex ꝑte ſui Jō bn̄ ponit̄ ly eſt deſignanſ ꝑmanentiā. ꝛ nō ponit̄ ꝟbuꝫ fiendi. ſ. erit deſignās mutationem. Tercio ē ſufficiens ex ꝑte oꝑis. qꝛ hic corpꝰ xp̄i verū deſiḡt corpꝰ chriſti myſticū. qd̄ habꝫ diuerſas ꝑtes et forte diuerſa ꝓrōnū ꝓpter differentē grām ḡtis datā. Jd̄o meliꝰ d̄r corpꝰ q̄ꝫ caro. Quarto ē ſufficiēs ex ꝑte oꝑantis. Vn̄ qꝛ corpꝰ chriſti nō tm̄ ſignat corpus xp̄i veꝝ. ſꝫ etiā ſignificat corpꝰ xp̄i myſticū. ꝛ cū h̄ nō poſſit facere ꝺm ſe: ſed inq̄ntū ē vnū vł vnitū cū diuītate. iō ꝯgrue ponit̄ ibi ly meū. Quinto eſt ſufficiens ex ꝑte effectꝰ principij. vn̄ qꝛ iſte effectꝰ. ſ. corpꝰ chriſti ē tāte nobilitatis ꝙ nō fit ī ſacramento niſi a d̄o īmediate. nec miniſter habꝫ aliquē actū ſpecialē ī iſto ſacramēto ſicut in alijs. iō ꝯueniēter factū eſt ꝙ iſta forma nō ꝓfert̄ in ꝑſona alicuius ſꝫ dei abſolute. ſicut vox hominis ꝑ tubam. ita d̄i ꝑ hominē. Quartū qd̄ eſt de ſuba huiꝰ ſacramēti ē intētio cōſecrātis. ſcꝫ vt in ſp̄ali vł in generali hoc facere velit qd̄ facit eccleſia. vel quod fecit chriſtus ꝛ ſtatuit faciēdū. Licet tamen intentio ſemꝑ ē neceſſaria de ſubſtantia. non tamen attentio. vnde ſi mens rapitur ad alia ex infirmitate vel negligentia vel incuria: n̄ ideo eſt minus conſecratū q̄ꝫ ſi affuiſſet attētio. Peccat tamen ille qui conſecrat et non intelligit: et ſe non recolligit

quāto attētius poteſt ad cō/
ſecrationē. Nā debet attētuſ
eſſe ad h̄ vt ꝯſideret q̇d facit.
ꝛ tūc maxime quādo plures
hoſtias ꝯſecrat ꝓ ꝯmūicāti/
bus. vnde deb; habere reſpe
ctū ſpecialez ad alias hoſtias
omnes q̄ ſunt corā eo. al's enī
ſi haberet generalē intentiōz
ad omnes hoſtias q̄ ſunt ī al
tari. ſtaret qn̄qȝ ꝙ etiam illas
q̄ ſunt in pixide reſidue conſe
craret ſm quoſdā. Mihi aūt
nō apparet hoc. qꝛ exquo nō
intendit ꝯſecrare alias niſi q̄
ſunt coram ipō de ꝓpinq̄ cu/
mulate ad vnū locuz q̄ntum
cunqȝ generalit' intendat ſuꝑ
eas non cōſecrabit niſi illas.
Similit' dico ꝙ ſi hoſtia ali/
qua iaceret ſub palla non cō
ſecrata. abſconſa in tp̄e conſe
cratōis forte ꝑ obliuionē cle
rici dimiſſa. exquo ſacerdos
d̄ ea nō intēdit nō ē ꝯſecrata.
Secus dico ſi hab; intentō
nem ad omnes que ſunt ante
eū. tunc ꝛ illā hoſtiam abſcō
ſam conſecrabit. Tamen di/
cit Johānes caldinēſis ī ſup
plicatōibus ſuiſ de officio or
dinarij. Si ſacerdos. ꝙ ſi ſa
cerdos credens ponere. xvi.
hoſtias ponit. x. ſi in intentō
ne ſua ē tantū cōſecrare quā/
tum habet ante ſe omnes ſūt
ꝯſecrate. Et ideo dicendū eſt
ꝙ ſufficit ſacerdoti habere ī/
tentionē determinatā facien
di vt facit eccleſia ſuper totaz
materiā preordinatā ſine ſpe
cificatione numeri ſm magi
ſtrū Franciſcū de braga in q̄
dā queſtione diſputata. Idē
dico de vino ꝓfuſo ſuper alta
ri per negligentiā perfuſiōis
tēpore in calicē. quia illud nō
conſecratur dū ſacerdos non
intendat ſuꝑ illud. Et iō dixi
ꝙ maxime requiritur inten/
tio ſuper illa que ſunt corā ſa
cerdote poſita ī tali loco tm̄
ꝛ non ī alio. Ex illo ſoluitur
dubiū an ſciſmaticus vl' he/
reticus conficiat hoc ſacram̄
tum. Patz enī ꝙ ſic cuz talis
poteſt habere intentōnem ec
cleſie in ꝯficiendo. ꝛ hoc ma/
xime vniuerſalē. ſcz intenden
do facere qd̄ chriſtꝰ fecit ꝛ in
ſtituit faciendū. ꝛ quod eccle
ſia fac̄. licz etiā n̄ intēdat ī ſpe
ciali. qꝛ exq̄ ē ī hereſi vl' ī ſciſ/
mate ipē certꝰ eſt ꝛ credit nil
valere vel facere ꝓpter pctm̄
in quo eſt. nec obſtat capl'm
ſciſma. xxiiij. q. i. vbi dicit' ꝙ
ſciſmaticus execrare pōt: nō
autē conſecrare. quod intelli/
gitur q̄ntū ad efficaciā ſacri.

qꝛ nō opaꝛ effectū ſalutis ī il
lo ſic ꝯſecrāte illā vl' ꝯficiēte
ꝑpt' ſciſma vl' hereſim. ſ; tñ ē
veꝝ corpꝰ xp̄i. Siłr etiā illō
intelligit'.ſ.vbi dꝛ. Nō ē cor/
pus xp̄i qđ ſciſmaticꝰ ꝯficit.
id ē ꝙ nō ē veꝝ corpꝰ xp̄i q̄n
tū ad ꝯficiētē in ſciſmate vel
hereſi.qꝛ ſibi nō ꝓficit ſ; offi
cit.id ē nocet. Nihilominus
tñ quantū ē ad veritatē ſacra
menti eſt veꝝ corpus chriſti
Siłr i.c.audiuimꝰ.vbi dꝛ ꝙ
ſciſmaticꝰ execrare pōt nō au
tē ꝯſecrare itelligit' vt dictū ē
Unde patet illos indiſcrete
facere q̄ ſacr̄m ꝑ rutenos aut
grecos ꝯfectū in forma eccl'e
blaſphemāt et deridēt cū ibi
ſit veꝝ corpus chriſti. Cōſul
tius tñ iſti facerēt vt illuc nō
intrarēt nec īſpicerēt i ipoꝝ
eccl'ias q̄; vt veniētes illuc đ
rideant. Cōcludēdo ergo
dico ꝙ ad h̄ ſacramentū ꝯfici
endū ſufficit triplex conditio
ex parte ꝯficiētis. Primo ꝙ
ſit ſacerdoſ rite ordinatꝰ. Se
cundo ꝙ poſſit verba ꝓferre
conſecratōis. Tercio ꝙ poſ/
ſit habere debitā intentiōem
faciendi quod facit eccleſia.
Propter defectū p̄me ꝯditō
nis nullus laicus quantūcū
q̄; ſanctus nec ſacerdos gētil'
vt tartaroꝝ ꝯficiunt. qꝛ ñ ſūt
rite in forma eccl'ie ordinati.
Propter defectū ſecunde cō
ditōis mutus nō p̄t confice/
re.quia nō p̄t verba ꝯſecratō
nis ꝓferre. Propter defectu;
tercie conditōis carēs vſu ra
tōis ꝛ ebrioſus nōdū digeſtꝰ
non poſſunt cōficere.cum nō
habeant intentōe; debitam.
Sed prima ꝯditio eſt ꝓpria
qꝛ ſolus ſacerdos et q̄lib; p̄t
cui poſſunt ꝯpetere iſte ꝯditi
ones.ſc; ꝓlatio et intētio Nᶜ
obſtat ſi inſtatur de degrada
to ꝙ nō ſit ſacerdos.quod tñ
non eſt verū. qꝛ characterem
ſacerdotalē ſibi ſemel in ordi
nibus ſuſceptis collatū nul/
lus p̄t delere. Quāuis taliter
degradatus ꝑdat priuilegiū
clericale.ꝛ traditur curie ſecu
lari.tamen ſi celebraret ꝯfice
ret.quia autoritas ſubſtātifi
ca nō ē ſibi ablata q̄ntū ad ve
ritatē ſacramenti .ſ; tm̄ q̄ntū
ad executōem legitimā q̄ ca/
ret quo ad ſe et ad alioſ ꝛ quo
ad totā eccleſiam . Qñ aūt di
citur ꝙ ſciſmaticus:excōmūi
catus:hereticꝰ et degradatuſ
nō conficiāt. intelligendū eſt
ꝙ non cōficiunt rite ꝛ ordia
te nec legitime quantū ad ef
ficaciam ſacramēti. vt ſcil.

ſit vtilis illa confectio ad ſa/
lutem eis. ſed tamē conficiūt
quantū ad veritatē ſacramē/
ti. Et hoc catholice ſentiēdū
eſt de iſto ſacramento omiſſiſ
opinionibus multorū. Et ſi
quis contra p̄dicta obijciat
magiſtrū ſententiaꝝ. lib. iiij.
diſt. viij. vbi dicit tales n̄ poſ
ſe conficere. Salua pace ma
giſtri dico ꝙ in hoc nō tenet
Tamen propter ſui reueren/
tiā vt eius dictū potius vale
at ꝙ̄ pereat Intelligendū eſt
ꝙ tales nō poſſunt conficere
de iure et ſine peccato ſeu or/
dinate. ſed de facto bene poſ/
ſunt. Nec moueat aliquē ra/
tio magiſtri ibi poſita ꝑ quā
dicit ideo nō poſſe p̄dictoſ cō
ficere. quia nemo in iſta con/
ſecratōne dicit Offero. ſed of
ferimus hoc ſacrificiū. Ne/
mo igitur niſi fuerit membꝝ
eccleſie poteſt dicere cuꝫ alijſ
offerimus quaſi eſſet vna de
perſonis eccleſie. Unde cum
heretici et ſciſmatici non ſint
membra eccleſie non poſſunt
dicere offerimus. ergo nec cō
ficere. Ad quod dicimus ꝙ
oblatio nō pertinet ad ratio/
nem conſecratōnis. vnde nō
neceſſario requirit vt offerat.
Ita ſoluit doctor ſubtilis ſu
per. iiij. diſt. viij. q. ij. et Tho
mas eadē diſtin. q. i. ar. i. iij. et
iiij.

De credendis circa hoc ſa
cramentū

Ante oīa credendū eſt ꝙ in h
ſacramēto idē chri
ſtus qui de virgine natus eſt
⁊ pro nobis paſſus eſt ꝯtine
tur. Et ſicut ibi verus ē xp̄s
ita etiam eſt ibi ſub vna q̄nti
tate ſed nō quantificatiue. h
eſt tm̄ dicere ꝙ nō vtitur illa
quantitate occupando locū.
Sic etiam nō vtitur clarita
te ſua illuminādo aerē Se
cundo credendū eſt ꝙ corpuſ
chriſti poteſt eſſe ī pluribꝫ lo
cis quātūcūqꝫ plures panes
trāſſubſtantiant in ip̄m. Un̄
in celo ē localiter. in verbo di
uino ꝑſonaliter. ī altari ſacra
mentaliter. Secūdū natura/
le eius eſſe ē in celo in vno tm̄
loco. ſm eſſe ſacramētale eiuſ
poteſt eſſe ī diuerſis locꝭ. Eſt
ergo hic ſm ꝙ multa in ip̄m
trāſmutari poſſunt. Sꝫ ſm
eſſe perſonale non eſt in loco.
Unde dicit Petrus de tha/
ranthaſia. ſcd̄m ꝙ vnum eſt
et indiuiduum in ſe: non po/
teſt eſſe niſi in vno loco: ſicut

nec angel⁹ nec aliud corp⁹ ſʒ ſm ꝙ in ipm inl'ta trāſmutari pn̄t indiuidua. ſic pt eſſe i di uerſis locis. diſt. x. q. iij. ar. ij. ſuper. iiij. ſententiaꝝ. Ter/ cio credendū eſt ſm Thomā ꝙ cum corpus xp̄i apparet i ſpecie carnis vl' pueri. vtrum ibi appareat verꝝ corp⁹ chri ſti. vel an ille ſpecies ſint ꝓpe corpis chriſti nō oīno detmi natū eſt a doctorib⁹. Tn̄ ſecu re dicitur ꝙ ille dimenſiones panis manent. ⁊ in eis alia ac cidentia ſenſibilia ſupducūt diuina virtute que ſpeciē car nis ptendāt ſicut accidētia q̄ prius erāt ptendebāt ſpecieꝫ panis. Quādo tn̄ appareret ſub forma carnis vl' pueri nō debꝫ ſumi ſʒ ꝑ reliquijs ſerua ri Quarto credendū eſt ꝙ illa accidentia manēt ſine ſub iecto poſt conſecratōeꝫ virtu te diuīa. retinēt tn̄ ibi modū agendi vel patiēdi in corpore chriſti quē prius habuerunt Quinto credendū ē ꝙ facta conſecratōe vlteri⁹ nō manet in hoſtia conſecrata ſuba pa nis. nec in vino ſubſtātia vini ſed ſtatim corpus chriſti fit ī hoſtia. et ſanguis xp̄i i calice Et rō ſm btm̄ tho. eſt. qꝛ op poſitū hui⁹ dicere repugnat

verbis chriſti. nō eni eēt verꝝ dicere. Hoc eſt ei corp⁹ meū. ſed hic eſt corp⁹ meū. Iteꝫ ſi remaneret ſubſtātia panis tol leret reuerētia chriſto debita vt cōtinet in hoſtia. Nā xp̄o vt continet in hoſtia debetur cultus latrie. ſʒ ſi ibi maneret ſuba panis nō deberꝫ tal' cul tus latrie exhiberi ꝑpt' idola triā adorādo creaturā. Et li/ cet multi doctores huic ꝯdi/ cant ſnīe. iam tn̄ ꝑ catholica ꝯcluſa ē ſb alexādro q̄rto pa pa ⁊ Martino q̄nto Se/ xto credendū ē ꝙ fractio que fit in hoſtia non fit in corpo re chriſti. ſed tm̄ in ſpeciebus hoſtie. vnde ibi accidētia ma nentia ſine ſubiecto dicuntur frangi ſm Pe. di. xij. ar. prici pali. q. i. qꝛ al's fractio eſt que dam diuiſio. diuiſio vo ē paſ ſio quanti vt quantū. In ſa/ cramēto vo aliq̄d eſt q̄ntum ꝑ moduꝫ q̄nti. vt ſpēs. aliq̄d eſt q̄ntū ſʒ n̄ ꝑ modū q̄nti. vt corpus chriſti. Ideo dicēdū eſt ꝙ fractio vel diuiſio fit in ſpeciebus et nō in corpe xp̄i.

Septīo credēdū ē ꝙ cor/ pus xp̄i in h ſacro ꝓpe nō vi det nec ſanguis corpal'. Ra/ tio gre. qꝛ tūc ibi nō eſſet ali/ ud viſuꝫ ⁊ aliud creditū. Iteꝫ

alia ratio naturalr.qꝛ nullum corp⁹ videri pt niſi hẽat accidẽtia ĩ eſſentia.vl niſi ſit colozatũ foꝛmalit.vt ptꝫ de pariete.ſꝫ coloꝛ albꝰ ñ ẽ ĩ hoſtia foꝛmalit.ergo nõ pt videri ꝑ ꝑe. Nec tñ errãt laici q̃ dicũt ſe videre coꝛpus xp̃i.ſicut illi nõ errauerũt q̃ dicebãt ſe videre angelos in aſſũpto coꝛpe.quos tñ non viderunt inquantũ fuerũt ſpũs. Et ſimile eſt de hoĩe armato quẽ dicſ te videre:cum tñ nec faciẽ nec membrũ aliqđ nudũ ei⁹ videas.ĩmo vt dicit Uarro.di.x q.ix. Nulla creatura naturali cognitõe nec angelus pt cognſcere ibi eſſe coꝛp⁹ xp̃i. Licet tñ viſiõe gloꝛioſa ꝛ intellectuali poteſt cognoſci. ocul⁹ tñ gloꝛificatus illud videre nõ poteſt coꝛꝑalit ſm Thomã. Unde gloꝛificati vident coꝛpus xp̃i in ſacro viſione intellectuali ꝛ ñ coꝛꝑali. Octauo credenduꝫ eſt ꝙ in hoſtia ſunt q̃ttuoꝛ.ꝛ quattuoꝛ veraciter in calice credenda ↄtinẽtur. Primo enĩ in hoſtia virtute verboꝝ eſt coꝛpus chꝛiſti. Ratio quia illud veracit cõtinetur in hoſtia de quo ꝟba faciunt mentionẽ. ſꝫ hoc ſolũ eſt de coꝛpoꝛe chꝛiſti. qꝛ ibi dicitur. Hoc eſt enĩ coꝛp⁹ meum. vbi nihil dicit de aĩa nec de deitate nec de ſanguĩe. Secũdo ibi eſt ſanguis xp̃i non pꝛincipaliter ſed ex ↄcomitantia quadam neceſſaria. quia coꝛpus verum ꝛ viuuꝫ nõ eſt ſine ſanguine. Unđ dicitur anima eſſe in ſanguine. Tercio ibi eſt anima chꝛiſti ex cõcomitantia mediata.qꝛ ĩpoſſibile eſt animã infoꝛmare ꝛ ꝑficere coꝛpus niſi coꝛp⁹ ſit diſpoſitũ. ſed ſine ſanguĩe nõ eſt ibi coꝛpus bene diſpoſitum nec etiã oꝛganizatum. Ibi ex cõſeqnẽti etiam ẽ anima.cum ibi ſit coꝛpus diſpoſitum ꝑ ſanguinem.et hoc eſt dicere mediante ſanguine.

Quarto eſt ibi deitas ex q̃dam concomitantia remota. quia coꝛpus ꝛ deitas ſũt diſparia.tamen ex quo chꝛiſtus natus fuit ex maria virgĩe verus homo et deus. ideo etiaꝫ hic eſt verus homo et deus. Similiter dicitur de calice. ꝙ ibi pꝛimo eſt ſanguis.qꝛ đ illo verba faciunt mentõneꝫ. Secũdo ex cõcomitãtia immediata ibi ẽ coꝛp⁹ xp̃i. Tercio ex cõcomitantia mediata ibi eſt anima chꝛiſti. Quarto ex ↄcomitantia q̃daꝫ remota

ibi eſt deitas Nono credē dum eſt ꝙ in hoc ſacramento aliquod eſt ſacramentū ⁊ nō res ſacramēti. ſicut ſpecies ſē ſibilis panis et vini. ⁊ ille ſpecies ſunt creature. vnde adoratoꝛ videns hoſtiā nō debet ferre intentionē principaliter ad id quod videt. ſ; ad id qđ credit ibi eſſe. ſc; chriſtū. Secundo inuenit̃ ibi ſacramētū ⁊ res ſacramēti. ⁊ hoc eſt verū corpus chriſti et ſanguis eius. Iſta autē dicunt̃ ſacr̃m ⁊ res ſacramenti ꝑ reſpectum ad miniſtꝝ. vl̕ ſacerdotē ſub debita forma ꝯficientē. Vñ dr̕ ſacramentū q̄ſi ſacre rei ſignū. qr̕ ſignificat ſpūalem refectōem anime. Et dr̕ res. qr̕ hocipm̄ facit ꝑ gratiā qđ cōtinet. Tercio eſt ibi aliq̄d qđ eſt res ſacramenti et nō ſacramētū. ſicut eſt gratia data digne ſuſcipiēti. ⁊ hec gratia ē res ſignificata. nihil tñ ſignificati. Quartū ibi eſt qđ nec eſt res ſacramēti nec ſacramētum. vt ſunt illa omnia q̄ ſūt ꝯcomitantia hoc ſacramentum ſiue ſint accidentia ꝓpa ſiue ꝯmunia. Et illa dicūtur potius forme accidentales ſiue ſpecies. Decimo credē dum ꝙ licet ſacerdos debeat ſub vtraq; ſpecie ſumere hoc ſacramentū cum celebrat. tamen populo ſufficit ſumere ſub ſpecie panis tm̄. Et ratō eſt. quia ſ̄m Archidyaconu; de conſe. diſt. ij. Cōperimus. in hoc ſacramēto nō ſolu; attenditur efficacia. ſed etiā ſignificantia. Significat̃ eni; per iſtas duas ſpecies. ſ. corpoꝛiſ ⁊ ſanguinis ſeoꝛſū ſumptas per ſacerdotē tēpoꝛe celebratōnis ꝙ ſanguis chriſti in cruce fuit diuiſus a corpore ſuo. vt dicit Gloꝛa ſuper Mattheū. Cum autē ſacerdos tm̄ et nō populus hab; huius facti ſignificationē ex ordine ſuo exprimere. tm̄ ipe ⁊ nō populus tunc ſub vtraq; ſpecie debet ſumere. eo ꝙ ipe tūc gerit vices chriſti. populus autē non. Et ideo populo nō eſt opus de ſignificātia ſed de efficacia. Et qr̕ efficacia eſt eq̄lis ſub vtraq; ſpecie. ideo populo traditur ſub altera ſpecie ī qua tradi pōt cum reuerentia et cautela. A preſbyteris autē tm̄ ſumitur ſub vtraq; ſpecie. Et pro iſto ſciendū ſ̄m Thomā in tercia parte. q. lxxxii. arti. vij. et vltimo. ꝙ circa vſum hui⁹ ſacramenti poſſunt duo ꝯſide-

rari. vnū ex parte ipi⁹ ſacram̄ti. ⁊ aliud ex parte ipoꝝ ſumētium. Ex parte ipi⁹ ſacramēti ꝯuenit q̄ vtrūq; ſumat. ſcʒ corp⁹ et ſanguis. quia ī vtroq; ꝯſiſtit ꝑfectio ſacramēti. ⁊ ideo q: ad ſacerdotē ꝑtinet h̄ ſacramentū ꝯſiderare ⁊ conſecrare et ꝑficere. nullo mō debet recipe corpus xp̄i ſine ſāguine. Ex parte aūt ſumētiū req̄ritur ſūma r̄uerētia ⁊ cautela. ne aliq̄d accidat qđ vergat in īiuriā tāti myſterij. qđ p̄cipue poſſet accidere ī ſāguinis ſumptōe. q̄ q̄dem ſi īcaute ſumeret de facili poſſʒ effūdi. Et q: creſcente m̄ltitudīe populi chriſtiani in q̄ ꝯtinēt ſenes et iuuenes: q̄ꝝ q̄dā non ſunt tante diſcretōis vt cautelā debitaʒ circa vſum hui⁹ ſacr̄i adhiberēt: idō ꝓuide ordinatū ē vt pp̄ľo ſub alt̄a tm̄ ſpecie det̄. Hoc idē tenʒ tho. ſup illđ Joh. vi. Niſi mādu caueritis: dicens. Non eſt de neceſſitate ſalutis ꝑceptio ſāguinis ſic̄ corꝑis xp̄i. cū xp̄s totus ſub altera ſpecie tm̄ ſumit̄. In h̄ ipm̄ ſeq̄t̄ lyra ibiđ dicenſ. Non ē intelligendū q̄ ſub vtraq; ſpecie ſit fidelibuſ exhibendū. ſed tm̄ ſacerdotibus ſumendū.

De cautelis ſeruandis circa hoc ſacramentū ex pare ſumentium.

Et q: duplex ſtat⁹ vtit̄ h̄ ſacramēto ad ſalutē. ſcʒ ſecľaris ⁊ ſpūalis. ideo q̄libet hʒ ſuas cautelas. Unas igit̄ oēs tā ſpēalis cuilibʒ eorum q̄ꝫ cōis vtriſq; ſil̄. Et p̄mo cauēdū ē om̄ibꝫ ne ī pctō mortali ſumāt h̄ ſacr̄m. Naʒ ſic peccarent ḡuiter. iuxta illud. i. ad Chorin. xi. Qui autē māducat īdigne iudiciū ſibi māducat ⁊c̄. Sūt aūt q̄dā q̄ ſufficiēter ſe p̄pant ẜm veritatem. ſ. q̄ expellunt diabolū de corde ſuo ꝑ verā examinationē ꝯſciētie et ꝑ ꝯtritōeʒ ſiue iudicium penitētie. et hi conſequunt̄ gratiā et manducant digne. Alij ſunt q̄ ſe p̄parant ſufficienter. nō tm̄ ẜm veritatē ſed ẜm ꝓbabilitateʒ. ita q̄ eſtimāt ſe carere pctō. q̄ tm̄ ſi facerēt maiorē ꝯſcīe inq̄ſitionē inuenirēt ſe reoſ. ſʒ tm̄ ſunt pati. q: ſi ſcirēt pctm̄ in ſe vellēt ꝯfiteri. non tm̄ apponunt ad hoc oīmodā diligentiam. Et hi q̄ꝫuis gratiā non ꝑcipiant. nō tamē incurrunt offenſaʒ. q: nec ſumūt digne

nec indigne ꝙuis ſint īdigni Tercij ſunt q̄ neutro mō ſe p̄parāt. īmo ꝯtemnūt. ⁊ hi peccāt mortal'r: ⁊ ſumūt īdigne.

Uñ īdigne accedūt triplices hoīes. Primi q̄ cū ꝯſcia mortal' peccati ⁊ ſine ꝓpoſito penitēdi accedūt. Scōi q̄ alit' ꝙ eccl'ia ſtatuit accedūt. vl' extra eccl'iam. vt ſciſmatici vl' heretici. Tercij q̄ ſine reuerētia accedūt. ſicut faciunt multi q̄ p̄munt ſe ad altare. ⁊ vnus in aliū qñq3 ꝓuocatur. Ul' vt q̄dā ſacerdotes p̄parantes ſe ad celebrandū diſtracti accedūt ⁊ feſtināt. ita ꝙ qñq3 obliuiſcūt' q̄d faciūt. Et lic3 q̄s non poſſit habere certitudinē an ſit īmunis a pctīs. pt tñ h' ꝓpēdere ꝑ q̄ttuor ſigna. Primū ē. cum q̄s v̄ba dei deuote audit. Joh. viij. Qui ex deo ē verba dei audit. Secūdu3 cū q̄s ad bñ opandū ꝓmptū ſe īuenerit. Quia ꝓbatio dilectōis ē exhibitō opiſ. ſ'm gregoriū. Terciū cum q̄s ꝓpoſitum abſtinēdi a pctīs in futurū hab3. Quartū ē cū q̄ſ de p̄teritꝭ cōmiſſis dolet. Uñ ſi quis ꝑ hm̄oi ſigna facta diligenti diſcuſſione ſue ꝯſcientie ꝙuis forte ñ ſufficiēti ad ſacra3 ꝯmunionē accedat. aliquo peccato mortali ī eo p̄manente. quod ei⁹ cognitionem ſubterfugiat nō peccat. īmo magis ex vi ſacramenti pctōrum remiſſionē cōſeq̄tur. q2 iſtud ſacramentū venialia delet ⁊ mortalia oblita. Secunda cautela ē oīb3 cōīs. ne q̄s pollut⁹ ī corpe accedat eodem die. Et nō ſolū req̄ritur mūdicia mentis ꝙ ſc3 ſit ſine pctō. ſ3 etiā corpis. Pro q̄ ſciēdū ꝙ pollutio pt ꝯtīgi ex ſola diſpoſitōe nature. et non ex p̄cedēti cogitatiōe. ⁊ tūc ñ eſt ſignū alicui⁹ pctī ſ3 pt ebetudinē mētꝭ inducere ſi ſimul cū imaginatōe contingat. immundiciā tamē corpis hab3. Et iō ſi neceſſitas īmineat ⁊ deuotio expoſcat ñ impedit: p̄cipue qñ ſine imaginatōne accidit. Tamē ſi ꝓpter reuerētiam tunc abſtineat laudandus eſt maxime quādo talis diſpoſitio nature nō eſt ꝑpetua ſiue diuturna Scōo mō pt contīgere ex p̄cedēti cogitatōe. tūc ſi ñ fuit ꝯſenſus ad cogitationē. ⁊ neceſſitaſ vrgeat pōt accedere ⁊ celebrare. ſi aūt nō vrgeat neceſſitas accedēdo nō peccat mortal'r ſ3 venialiter. maxime qñ cogitatō eſt cum delectatōne. lic3 ſine

ꝯſenſu. Dicit tñ btũs Tho. ꝙ põt contingere ꝙ in ipa cogitatõe pollutio oriat᷑. que ſi placet ꝓpter delectatõnez ex ſurreptõe ẽ peccatum veniale. Si aũt deliberãte cõſenſu ꝛ ꝑcipue cũ cõplacentia futura ẽ peccatũ mortale. Iſta autẽ ꝯplacentia nõ facit dictam pollutõnẽ eſſe pctm̃. quia nõ ẽ eius cauſa ſed in ſe ẽ pctm̃. Si aũt placeat vt alleuiatio nature peccatũ eſſe nõ credit᷑. Tercio ꝯtingit ex cibo ꝛ potu. tũc idez eſt iudiciũ ſicut d̃ illa pollutõe q̃ contigit cum imaginatõe turpi. vt dicit canon. vi. di. teſtamentũ. vbi d̃r Cum appetitus gule vltra modũ in ſumẽdis alimẽtis rapitur. atq; idcirco humoꝝ receptacula. i. virilia mẽbra grauant᷑. habet exinde anim⁹ aliquem reatũ. i. veniale pctm̃. Et hoc nõ ꝓhibet ab eucharistie ſumptõe ſed a ꝯfectõne: niſi ſit neceſſitas. Vñ ibidez ſequitur. nõ tñ vſq; ad ꝓhibitionẽ ſacri myſterij ꝑcipiẽdi: vl' miſſaꝝ ſolẽnia celebrandi. cũ fortaſſe aut dies feſtus exigit aut exhibere myſteriũ ꝓ eo ꝙ ali⁹ ſacerdos deſt ipa neceſſitas cõpellit. Hec ibidez

Et nota ſm Archid. in canone. teſtamentũ. di. vi. ꝙ licz pollutio ex crapula in ſũmo eſt veniale. tamẽ ipa crapula ꝑcedens ẽ mortale. Ex q̃ ptz ꝙ licet pollutio ex crapula q̃ ẽ veniale peccatũ ꝓhibeat nihilominus ꝑter caſum neceſſitatis a cõfectiõe. tamẽ laicũ a ſumptõe nõ ꝓhibet. qd̃ pl⁹ eſt. q2 maior mundicia req̇rit᷑ in ſacrificio q̃ʒ in ſumptõne. Unde Archi. vbi ſupra. elicit efficax argumẽtũ ꝙ min⁹ eſt audire diuĩa q̃ʒ celebrare. eo ꝙ ſm Thomã peccator in mortali peccato exiſtẽs videndo corpus chriſti in miſſa nõ peccat. licz tũc debeat humiliari. Quarto cõtingit pollutio ex illuſione dyabolica. de qua dicit Johannes pariſiẽſis ſup. iiij. ſententiaꝝ. di. x. q ij. ꝙ talis illuſio habet quandoq; cauſam intrinſecã. ſicut qñ dormiens nõ fecit qd̃ debuit. ſcz ſe nõ ſignando vl' aliquid aliud. et ſic ẽ peccatum. Aliquãdo nõ ẽ peccatũ. ſ. qñ habet cauſam extrinſecã. ſicut narratur in vitaſpatrũ d̃ quodam ſancto viro. qui quotiens celebrare volebat ꝓcurabat ei diabolus pollutõnes. qd̃ pr̃es ꝑcipientes dederũt ei ꝯſiliũ ꝙ audact᷑ celebraret

Quocunqꝫ tñ modo accidat ex quadã ↄgruētia ſꝑ impedit ſumptōem ſacramēti propter duo. Primo qꝛ ibi ſempꝑ accidit feditas corꝑalis cum q̄ null⁹ ꝓpt̕ reuerētiā ſacr̄i debet accedere. vñ accedētes lauant man⁹ ꝛc̄. niſi forte talis eſſet immūdicia que eſſꝫ ꝑpetua et diuturna. vt ſi eſſꝫ lep̄ vel fluxus ſanguīs vel ſemīs Secūdo qꝛ ibi ſequit̕ pollutio in euagatōe mētiſ p̄cipue ex turpi cogitatōe. que etiam non ſine culpa cōtingit. Tenendū tñ eſt ſ̕m Tho. ꝙ ī oībus iſtis ꝓpter neceſſitatem vel ſolēnitatē diei. vl̕ vbi vn⁹ ē ſacerdos tm̄. poſtponēda ē talis congruētia. ꝛ cōmittendo ſe deo cuꝫ dolore ꝛ cordis compunctiōe p̄miſſa confeſſione ſi haberi poteſt. al̕s cum bono ꝓpoſito confitēdi accedat in nomine dñi Dicit etiā doctor pariſienſis vbi ſupra ꝛ concordat cum ſctō Tho. de menſtruo ꝛ aliīs immūdiciīs ꝙ q̄ꝫ diu durant ex q̄ ſunt temporales immūdicie ꝛ nō ꝑpetue in talibus ē abſtinendum ꝓpter reuerentiā ſacramenti. Si tamen mulier habet deuotionem. vel forte poſtea nō habebit tꝑus ↄpetēs ad hoc admittat̕. ne ſ̕m Gregoriū pena corporal̕ ei mutetur in culpā. Dicit tñ Gregorius ꝙ ſi mulier eo tēpe accedat nō eſt iudicanda. qꝛ paſſio ſua nō eſt culpa. Si autē abſtineat laudanda eſt. v. diſ. ad eius vero. Valde igit̕ eſſent arguēdi ſacerdotes idiote grauantes tales ꝑſonas q̄ uibus penitētiīs. eo ꝙ ad eccleſiam tempore mēſtrui īgrediuntur. aut ad ſacramētū altaris accedūt. Et audiui de quodam ꝙ p vna leui pollutōe cuidā pie femīe et multū deuote dedit ml̕ta pſalteria p penitētia ↄparāda. puto tñ ꝙ ꝓuiderat ī hac parte de ſymonia ſibi ipſi p eandē facienda. ſed tamē mērita ē iniq̄taſ ſibi. Illa enī ſtatim diſcretiorem acceſſit: qui cū ea melius ꝛ minus egit. ꝛ ita ille pauꝑ fuit fruſtrat⁹. ꝛ in ſua ſpe ſymoniaca cōfuſus. Tercia cautela ꝙ nullus die illo in q̄ cōmunicet debitū petat a cōiuge: vel ecōuerſo vxor a marito. ſ̕m Tho. in. iij. parte. q. lxxx. nec etiā nocte ſeq̄nti aut p̄cedēti. qđ ſi fiat cauſa prolis generāde. vl̕ cauſa reddēdi đbitū. indicādū ē ſic̄ de pollutōe nocturnali q̄ accidit non

ſine pctō ꝑpter immūdiciaȝ
corꝑalē ꝛ mentis diſtractōeȝ
Vn̄ in ꝯcilio libertino de ꝯſe
cra. di. ij. c. oīs hō dꝫ. Oīs hō
an̄ ꝯmunionē ſacraȝ a ꝓpria
vxore abſtīere debꝫ trib⁹ aut
q̄ttuor aut quinqꝫ aut ſepteȝ
diebus. Glo. abſtinere debet
quantū in ſe ē vt nō exigat. ex
actus tn̄ reddere debꝫ q̄libet
tꝑe. vt ptꝫ. xxxiij. q. v. Si di
cat. Dicit tn̄ glo. ꝙ h̄ nō ē p̄ce
ptū. ꝑ illo notat̄. xxxiij. q. iiij.
Vir cū ꝓpa. Johes etiā ī no
uella ſua de cōſe. eccle. vl' al/
taris. c. i. li. vi. ſup glo. in ṽbo
ſeminis in fine dicit. ꝙ q̄ndo
maritus accepit eucharistiā
nō dꝫ exigere tenet̄ aūt redde
re. de h̄. lxxxij. diſ. ꝓpoſuiſti.
ꝛ. xxxiij. q. iiij. chriſtiano. In
tali g̊ caſu vt dic̄ Gre. ſūt ho
mīes ſuo arbitrio ſeu iudicō
relinq̄ndi. ꝛ eoꝝ ꝯſcīa ē redr̄ē
da cū veniūt ad ꝯfeſſionē Vn̄
ſi q̄s voluptate dn̄ante ꝯiugi
miſcet̄ ꝓhiberi dꝫ ab h̄ ſacro
xxxiij. q. iiij. Vir cū ꝓpa. Al
bertus autē dicit ꝙ etiā poſt
ſacrā ꝯmunionē nō licet illo
die debitū exigere. nec exactū
reddere niſi cuꝫ difficultate.
Puto tn̄ ꝙ reddens illo die
debitū nō peccat mortal'r ſed
venialiter. Sꝫ diceres. tn̄
Hieronim⁹ in q̄dam ſmōe
ſil'r ꝓhibet dicens. Quicūqꝫ
vxori reddit debitū n̄ p̄t car
nes agni edere. xxxiij. q. iiij.
ſciat̄. Dico ſm doctorē ſub/
tilē ꝙ nō p̄t oīno cū tāta reue
rentia. ꝛ iō ꝯſiliū ē vt tūc ab/
ſtineat. licꝫ nō ſit p̄ceptū ne/
ceſſitatis. qꝛ nō video quō ꝑ
pter h̄ ſolū peccaret mortalit̄
qꝛ ꝑcipit corpus chriſti Vn
de glo. ſup dicto. c. ſciat̄ dic̄.
ꝙ tal' nō dꝫ edere de carnib⁹
agni. i. corꝑe chriſti ꝑpt̄ reue
rētiā ſacri cū cauſa libidiſ cō
miſcet̄ vxori. al's ṽo tenet̄ de
bitū reddere. vt dꝫ. xxxiij. q.
v. c. i. Non video q̄re puniet̄
cū tm̄ ꝑ mortali abſtinēdū ē
a corꝑe chriſti. de cōſe. diſt. ij.
Quotidie. Ex q̄bus infero.
ꝙ dogma begardoꝝ docens
hominē ꝑ omni tꝑe q̄ idone⁹
eſt māducare ſpūaliter eē ido
neū ad māducandū ſacr̄alit̄:
totaliter eſt peſtiferꝝ ꝛ ſcꝑtur̄
ſctīs ꝯriū. ptꝫ hoc ex ſupra/
dictis. Nam multi ſunt ſine
mortali pctō qui ſunt idonei
ad manducādū ſpūalit̄ cum
ſint in gr̄a. et tn̄ ꝑpt̄ reueren/
tiā ſacri nō ſunt idonei ad mā
ducandū ſacramentaliter. ſi/
cut patet de coniugib⁹ actua
liter cōmiſcentib⁹. vt dictū ē.

Itē apparet ex his quantuſ error ē dicere q̄ hō ex reuerē tia nō debet moueri ad abſti nentiā.īmo magis ad ſacram̄ taliter pcipiendū. Silr dice re q̄ virgines ⁊ vidue deuote negocia ſeculi abdicātes ſi ſe in defectib⁹ ⁊ in imꝑfectiōib⁹ ſpūalib⁹ inueniant piclose ab h̄ ſacramēto abſtineāt. Und̄ eis ꝯſulendū eſt q̄ q̄tidie.als freq̄nter.als aliq̄tiēs ī ſeptīa na h̄ venerabile pcipiāt ſacra mētū.q̄ oīa errorē ſapiunt et vulpinā calliditatē. Unde di co ſm doctorē ſubtilez: q̄ exi ſtens in gr̄a actualit̄ indeuo/ tuſ.laudabiliter abſtineat ab hoc ſacramēto. Nec ē ꝯſiliuz eccl'ie ⁊ ſanctoꝝ patꝝ p ſum/ ptōez ſacri excitare actualem deuotōez.ſʒ p ieiuniū.elemo ſinas:oratōes et meditatōes deuotas primū in ſe deuotō/ nem excitare auxilio dei. ⁊ de mū ex ſumptōne euchariſtie feruorē et gratie expectare fi delit̄ complementū Quar ta cautela ne q̄s q̄ntūcūq3 cō trit⁹ de ſuis peccatis ſine cō feſſione facta ſacerdoti acce/ dat ad ꝯmunionē. Nā ſic ac cedens peccat grauiter ex h̄ q̄ñ habet copiam ſacerdotū. Sacerdos tñ volēs celebra re.nō ſecū habens copiam ſa cerdotū.ſi iminet ſcandalum populi.⁊ iam īcepit canonē. vel forte q2 infirm⁹ amiſit lo q̄lam.et ip̄e p eo ꝯmunicādo vult ꝯficere euchariſtiā et ce lebrare miſſam.ſi tal' eſt in p/ poſito ꝯfitendi q̄nto citi⁹ po terit ñ peccat cōicādo. Licet aūt ī pctō exiſtēs non debeat ſine ꝯfeſſione ꝯmūicare.tñ p̄t videre corpus chriſti ſine pec cato. Si tamē abſtineat ppt̄ humilitatez melius facit ſm Thomā in.iiij.diſt.ix. Dicit tamē Albertus q̄ pctōr p̄ot videre corpus chriſti ſʒ ñ mlt̄ to aſpectu.ſʒ eo viſo pcutere debet pectus ſuū q̄ſi nō ſit di gnus aſpectu. Quīta cau/ tela ē ne q̄s nō ieiun⁹ accedat ad ꝯmunionē ppt̄ reuerentiā ſacramēti. vij.q.i.nihil.et de ꝯſe.di.ij.liq̄do. Et h̄ ppt̄ ho norē tāti ſacramenti.vt dicit Aug⁹ in libro reſpōſionū ad Januariū. Nō te moueat q̄ dn̄s p⁹ cenā ꝯmūicauit apo/ ſtolos.quia hoc fecit ppt̄ im p̄ſſionē memorie apl'orū meli orem. Si tamē imminet ne/ ceſſitas mortis tūc poteſt cō mūicare etiā poſt cibū vl' po tū. Sicut ſi q̄s vulnerat⁹ in taberna hora veſptina tēdit

ad mortē.taliſ p̄t expediri ſta
tim ne recedat ſine viatico.
Unde nō licꝫ aliquā medici
nam ante ꝯmunionē recipere
nec etiā potare. Si tñ lauan
do os aliquid aque. vel ſi re
liquias cibi inter dentes rma
nentes trāſglutiret nō impe
ditur ꝯmunicare. qꝛ nō ſum
pſit illud ꝑ modū cibi vel po
tus.ſed ꝑ modū ſaliue q̄ vita
ri nō p̄t. Si q̄s etiā poſt me
diam noctis aliq̄d ꝑ modū ci
bi vl' potu ſ recipit impedit̄ a
ꝯmunione illo die. Si auteꝫ
añ mediā noctē ſiue dormiat
ſiue nō. quantū ad ratōeꝫ p̄ce
pti nō videtur impedire.tñ ſi
ne cauſa neceſſaria meli⁹ ē dif
ferre ꝯmunionē. ⁊ hoc ꝓpter
turbationē mentis.que ꝓue
nit ex indigeſtiōe ⁊ īſomnita
te ſm quā hō reddit̄ ineptus
ad cōmunionē. Ita dic̄ Tho
mas ī. iiȷ.pte.q .xxx. Se
xta cautela eſt vt omnes chri
ſtiani habentes annos diſcre
tōis.ſcꝫ a deceꝫ: ſm tamē ſub
⁊ ſupra annis.ſemel in anno
in paſca nō omittant ꝯmuni
care niſi de ꝯſilio ſui ſacerdo
tiſ.⁊ ꝓpter aliquā ratōnabilē
cauſam ad tempus abſtine
ant.vt dicit̄ de penitētia ⁊ re
miſ .Omnis vtriuſq̄ſ ſexus.
Si tamē ſepius poſſint ꝯmu
nicare ꝯmēdabiles ſunt. Et
maxime ad feſta chriſti apl'o
rum et patronoꝝ eccleſie.in q̄
bus maior deuotio excitat̄ ꝑ
pter feſtum diē. Unde antiq̄
ꝯſuetudo iure approbata ha
bet q̄ ſeculares in natali dñi
paſca et penthecoſtes de cōſi
lio debent ꝯmunicare.de con
ſe.di.iiȷ.c.et ſi nō frequenti⁹.
Seculares tamē ꝑſone con
templatiue et femine deuote
ſingulis menſib⁹ poſſunt cō
municare. Unde ſm Augu
ſtinū in libro de eccl'iaſticiſ do
gmatib⁹. Singulis dieb⁹ do
minicis ſi nō ſint in ꝓpoſito
peccandi ampli⁹. Singulis
autē dieb⁹ nō laudat neq̄ vi
tuperat cōmunicantes. Non
laudat.quia difficile eſt ſecu
laribus ſe p̄parare ad hoc ſin
gulis diebus :ſaltem digne
Circa hoc tamē ſciendum
ſm Thomā ſuper .iiiȷ.di.xiȷ
q̄ ſi quis experimentalit̄ co
gnoſcit ex quotidiana ſūpti
one feruorem amoris ad deū
augeri.et ſacramenti reuerē
tiam nō minui. talis poſſet q̄
tidie ſumere ſiue cōmunicare
Si autem ſentiat reuerentiā
minui et feruorē non augeri
multū debet interdum abſti

nere. vt cū maiori reuerētia ⁊
deuotōe poſtmodū accedat.
Unde quantū ad hoc vnuſ/
quiſq; relinq̄ndus ē ſuo iudi
cio. vt dicit Auguſtin⁹ libro
primo ad Januariū. Nec te
moueat in contrariū illđ di/
ctum Ambroſij libro p̄mo đ
ſacramētis. qđ etiā ponit̄ de
conſecra. diſt. ij. Si q̄tiēſcun
q;. quod etiā allegāt huſſite
heretici: dantes p̄ſumptōem
ↄmunicandi ſecularib; quo/
tidie. vbi dicit̄. Qui ſp̄ pecco
ſemꝑ debeo accipꝫ medicinā
Hoc tamē eſt intelligēdū q̄n
tum ad p̄parationē animi et
ↄſcientie. Unde dicit ibidem
gloſa. debeo ſemꝑ accipꝫ. id ē
debeo ſemꝑ me p̄ſtare ſeu pre
parare habilē et dignū ad ac
cipiendū. Sic etiā intelligē/
dum ē illđ Ambroſij. qđ po
nitur de conſe. diſt. ij. nō iſte.
vbi dicit̄. Accipe quotidie ti
bi illud quod q̄tidie tibi ꝓſit.
et ſic viue vt q̄tidie merearis
accipꝫ. vbi glo. exponit. Acci
pe quotidie. id ē p̄para te q̄ti
die habilē ad recipiendū. Et
ex his patz ꝙ chriſtian⁹ ſemꝑ
habilem ſe p̄ſtans ad recipiē
duz hoc ſacramentū dicit̄ ſp̄
cōmunicare. et ſi nō ſacramē
taliter tamē ſpiritualit̄. ſcz ꝑ
fidē deuotōem et charitatez.
Juxta illud Auguſ. Ut q̄d
paras dentē et ventrē ⁊ non
mentē. crede et māducaſti. đ
cōſe. di. ij. vt quid. Patz etiā
ſecundo ex hoc ꝙ ꝑiculoſe er
rant illi qui dicunt. ſufficit ꝙ
ego ante ↄmunionē paſchalē
quadraginta dieb⁹ q̄dragesi
me me reddā habilē ad ↄmu
nionē. nō curādo totū tēpus
anni inutiliter expēdere. imo
credentes ſe dignos tunc ad
ↄmunionē currunt ītrepidi.
quib; tunc melius eſſz ſi q̄ti
die digni exiſtentes accipent
ſp̄ualiter ſiue mētaliter ⁊ vti
liter. q̄ȝ ſemel in anno ſacram̄
taliter et dānabiliter. Unde
Chriſo. ſuper epiſtola ad he
breos. ſermōe. xvij. circa me
diū omnes p̄dictos tāgit di
cens. Quos magis accepta/
mus. id ē approbam⁹. an eoſ
qui ſemel in anno. an eos q̄
ſepius: an illos q̄ raro accipi
unt? Et reſpōdet. Nec illoſ
qui ſemel. neq; illos q̄ ſepius:
neq; illos qui raro. ſed eos q̄
cum munda ↄſcientia. ⁊ q̄ cū
mundo corde. q̄ cum vita ir/
rep̄henſibili iſti ſp̄ accedunt.
Qui ꝟo tales nō ſunt neq; ſe
mel accedant. q̄r iudiciū ſibi
accipiūt ⁊ dānatōnez. et ſup

pliciū. H^c chriſ. Ad h̄ ſonat illud de ↄſe. di. ij. Accipe q̄ti-die. vbi dr̄. Qui nō meret̄ q̄ti die accipe nō meret̄ poſt ānū accipe. Et eſt dictū Auguſti ni tractās illud Mat. vi. Pa nem noſtꝝ quotidianum ꝛc̄.

Septimo caueat ↄmuni cand^9 ne poſt cōmunionē ci-bis lubricis aut potib^9 q̄ poſ ſunt vomitū ꝓuocare vtatur. ſic̄ ſolet fieri in paſca. vbi tūc vtūtur lardo cocto infrigida to. ouis infrigidatis ꝛ aliȷ̄ſ ci bis ex quibus ſequit̄ freq̄nt̄ vomitus. Tales autem q̄ ex hmōi cauſis die ſacre ↄmuni onis habent vomitū. ex ipō rum culpa qualicūq3: p enitē tia dura ſūt puniendi. Et ne ſacerdos talē qualē voluerit penitētiā ꝓ tali pctō iniūgat audiat pniam diſtrictā diu ꝑ ſctōs taxatā ꝛ a iure appro-batā. Sicut enī dicit Beda in ſuo penitētionali. et ponūt̄ verba in decreto. de ↄſe. di. ij. vbi dicit̄. Si q̄s ꝑ ebetatem vl̄ voracitatē euchariſtiā euo muerit. xl. dies peniteat. Cle rici vl̄ monachi. lxx. diebus. Epi. xc. Si vo ꝑ infirmitatiſ cauſam euomuerit ſeptē die-bus peniteat. Et h̄ q̄d dr̄ de infirmo cui iniungit̄ peniten tia ꝓ vomitu. intelligendū ē q̄ hoc fit ad cautelā. q2 cū eſ ſet infirm^9 nō debuit ſumere. ꝛ ita fuit i culpa. Vñ et ſacer dos ſit circa h̄ cautus q̄ ſi vi derit infirmū talē ad vomitū ꝓnū ſiue ꝓmptū: tm̄ oñdat ſi bi corpus xp̄i. et ſuadeat ſibi pie credendū ꝛ ſentiēdū d̄ ip ſo. ꝛ ſufficit ſibi ꝓ ↄmūiōe ſa cramētali. Quia nihilomin^9 ↄmunicat ip̄e ſpūaliter et ſi ñ ſacramentaliter ſi eſt ſine pec cato mortali.

De cautel̄ ſeruādis ex par te ſacerdotis h̄ ſacramētū cō ferentis vl̄ conficiētis.

Prio ſacer dos caueat ne ↄmūi-cet alienū parochia-num abſq3 licentia ſui pleba ni. quia grauiter peccarꝫ mit tendo falceꝫ i meſſem alienā. Religioſus tamē hoc faciēs eſt excōmunicatus de facto. ꝛ per ſolū papam eſt abſoluē dus. vt dicitur in. c. Religio-ſi. de ꝑuilegijs. in clementina

Et nota q̄ pleban^9 ↄmu-nicās alienū parochianū nō īcurrit hanc penā excōicatō nis. vt dic̄ Johānes andree in gloſa dicti. c. Et Stepha nus polon^9 hoc idem ſentit

Si tamẽ religioſus ꝑfectus eccl'ie parochiali hoc faceret dubitat ibidẽ Jo͡hes andree an incideret illam penã. videtur tñ dicere ꝙ ſic.i.c.p̄mo ꝺ̄ decimis.in p̄ma glo.in clemẽtina.et in.c.i.de rebus eccl'ie nõ alienãdis.in gloſa.v.in fine.penam ꝯſilem nõ extendit ad religioſum qui p̄eſt eccl'ie ſeculari vt clericus ſecularis.

Secunda cautela: caueat ſacerdos ne peccatorẽ occul/tũ ab hoc ſacramento publi/ce petentẽ cõmunionẽ abijciat vel ꝓhibeat.ſicut q̄dã indiſcreti feciſſe inuẽti ſunt. Vñ dicit Auguſtin⁹. Nõ ꝓhibeat diſpenſator.i.ſacerdos pingues terre.i. pctõres menſaꝫ dñi manducare.ſed exactorẽ moneat timere.de ꝯſe.diſt.ij. Non ꝓhibeat. Pro q̄ ſciẽdũ ꝙ ſm Thomã in.iiij.ſen/tentiaꝝ.di.ix.q.v.Si pctm̄ eſt occultũ ꝑ confeſſorẽ ſoluꝫ ſcitũ.et ille ĩ occulto petit.debet ei denegare.et monere euꝫ in occulto ne petat ĩ publico. Si autẽ nihilomin⁹ petit in manifeſto debꝫ ei dare. exemplo chriſti qui iude traditori dedit corpus ſuũ.i.q.i.Chriſtus.de ꝯſe.di.ij.Sic iudas. Si ṽo pctm̄ ẽ manifeſtũ tñc ſiue in occulto ſiue in manifeſto petat dꝫ ei denegari Quare autẽ pctõri in occulto non ẽ denegãda euchariſtia Guido de baẏ.in roſario decretorũ in dicto capitulo Nõ ꝓhibeat.dicit ꝙ hoc eſt ideo ne ꝓdat pctõrẽ ſuſpectũ eſſe ꝺ̄ crimine.qꝺ̄ faceret ſi euꝫ ꝓhiberet. Sed diceres.videt̃ in h̄ ſacerdos eſſe reus dãnatõis ſic ꝯmunicantis.q2 dat medicinaꝫ ꝑ quã moritur egrot⁹. ⁊ dat gladiũ furioſo q̄ ſe trãſ/uerberat. ĩmo videt̃ talis ſa/cerdos ꝓijcere ĩ lutũ peſſimũ ꝯſcientie immũde illi⁹ peccatoris corpus chriſti. Reſpondeo ꝙ hec oĩa nõ debẽt aliquẽ mouere in contrariũ. q2 nihil concludũt. Iſte autẽ ſacerdos nõ dat medicinã mortiferam illi peccatori. ſed ille peccator ſolus rapit violẽter a quo nõ poteſt prohiberi de iure per ſacerdoteꝫ. Nec dat ei gladiũ ſacerdos. ſꝫ ipſe ſolus violenter rapit cui ſacer/dos reſiſtere nõ poteſt. ex quo ſibi ius prohibuit. Nec proijcit corpus chriſti in hoc caſu in lutũ. ſꝫ ille peccator hoc facit. Sacerdos autem inuitus hoc facit: et cum dolore maximo. quia monet eum in

ſecreto deū timere. qđ cū fece
rit nō habʒ amplꝰ q̇d faciat
Sicut de btō gregorio legi
tur. ꝙ cū fratri petēti peccato
ri occulto eucharistiam dedit
publice dixit. Judicet deꝰ in
ter me et te. Eligat ḡ pctōr oc
cultus ſm̄ conſiliū guidoniſ
ſupradicti. vt potiꝰ ſe ꝑdat
ſuſpectū de peccato abſtinen
do a ꝯmunione q̄ʒ in pctō ſu
mat indigne. Tercia cau-
tela eſt ne ſacerdos det alicui
hoſtiā nō ꝯſecratā loco conſe
crate. quia ſm̄ Thomā in ſa
cramento veritatis nō debet
eſſe fictio aliqua. Et hoc ido
quia manducās hoſtiā ado-
rat eam. et ſic ꝯmitteret idola
tria. quod crimē in ſacerdotē
retorqueret q̇ daret actus et
cauſam idolatrādi. ſm̄ Tho
mā in ſuo qđlibeto. li. vi. q. vi
Nec etiā ſolus ſumat in miſ
ſa ꝓpter quodcūq̄ʒ peccatū ſi
bi occurrēs hoſtiā nō ꝯſecra
tam. Sicut de quodā intelle
xi. qui ſentiēs ſe grauibꝫ pec
catis fornicationū irretitū ꝑ
ſertim cū nocte illa habuiſſet
ꝯcubinā. timēs offendere di-
uinam maieſtatē. in miſſa eo
dē die ꝑ ipm̄ celebrata. ad q̄m
nō confeſſus pudore ſociorū
alioꝝ ne de eo illud ſciret cō-
fuſus acceſſit. ⁊ hoſtiā nō cō
ſecratā eleuauit populo ado
randā. quā ſolꝰ poſtea ſūpſit.
quod ſe ſepiſſime facere aſſe
ruit corā ꝯcubina ꝑdicta. cū
ꝑ eaʒ ipa retenta irreuerētior
ſicuti ad qđ ita indignus ac-
cederet fuiſſet repħēſuſ. Hoc
aūtē ē maximū peccatū ⁊ ma
ius illo q̄ q̇s in peccato mor-
tali ꝯmunicat. Sicut dic̄ de
cretalis de celebratōe miſſa-
rū. de homine. vbi dicit̄ ꝙ ta
lis illudit đo et populo. qr fa
cit populū idolatrare. Faci-
at autē talis ſacerdos iuxta
conſiliū iuris. l. diſt. De his.
in fine vltime gloſe. vbi dicit̄
ꝙ talis dūmodo ſit contrituſ
q̄uis nō cōfeſſus: neceſſitate
vrgēte poteſt licite celebrare.
et in tali caſu nō fingat ſe cele
brare. ſed veraciter in nomine
domini cōſecret. et hoc eſt di
gnum. Quarta cautela. ca
ueat ſacerdos ne det corpus
chriſti hiſtrionibꝫ ⁊ aliis qui
homines prouocāt ad luxu-
riam vel laſciuiā et diſſolutō
nem. quia hoc nec diuīe ma-
ieſtati nec euangelice diſcipli
ne competit. de conſecra. diſt.
ij. pro dilectōne. Et hoc itel
lige de iſtis hiſtrionibuſ qui
vtuntur verbis impudicꝭ vel

factis illicitis. vł adhibēt lu
dum negocijs. ſic illi q̄ indu/
unt laruas ⁊ fingūt ſe ceruoſ
vel equos induētes ſaccoſ. ⁊
q̄ h̄ faciūt tꝑib⁹ indebitis. ſi
cut dieb⁹ feſtiuis diſtrahētes
populū a deuotōe. Alias au
tē illis poteſt dari cōmunio.
qui licite ⁊ ornate interdū co
ram hominibus faciūt iocoſaʒ
collationē verbis honeſtis ⁊
nō ſcādaloſiſ. Nā ioculatores
audire cā r̄creatōiſ nō ē pctm̄
mortale. lxxxvi. di. donare. ī
prima glo. Nam ⁊ talib⁹ pōt
dari aliquid ꝑ mercede. ſm
Tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. lxviij. arti.
iiij. Similit̄ amentib⁹ ⁊ fatu/
is naturaliter non debʒ dari.
Si autē om̄ino non ſunt de
biles in mente. ſed aliquo mō
ſunt dociles. ⁊ habēt reuerē
tiā ad ſacramentū: nō debet
eis denegari. Similit̄ pueri
qui nō habent diſcretōem n̄
debet hoc ſacramentū porri/
gi Quinta cautela. caueat
ſacerdos ne habeat euapora
tam aut corruptā hoſtiā Un
de notant doctores: ꝙ vltra
vnam ſeptimanā ſeu hebdo
madā ſacerdos n̄ debet ſerua
re hoſtiā ne putreſcat. vt ha/
betur de ſentē. excō. vt ꝓmit
timus. ſuꝑ glo. ꝓma. Simili

ter ne ſit vinū acetoſum. qr ī
talib⁹ nihil cōficeret. Si ta/
men hoſtia nondū totalit̄ eſſʒ
euaporata ſed tēderet ad cor
ruptionē. ſi vinū etiā incipet
aceteſcere. pōt q̄dem ꝯfici ſʒ
peccat conficiēs mortalit̄ ꝓ/
pter reuerentiā ſacramenti.
Similiter ne conficiat ī vi/
no agreſto. ſcʒ nōdū maturo.
quia nondū eſt vinū ſed ī via
generatōis. In muſto tn̄ cō/
ficitur bene. quia habʒ plenā
rationē vini. tamē nō eſt ꝯfi/
ciēdū de multū recēti muſto.
ꝓpter impuritatē ipius. ſm
Tho. in. iiij. diſt. xi. c. iij. ar. i.
ij. et. iij. Uideat etiā ſacerdoſ
ꝙ apponat tantū de aqua ꝙ
totaliter poteſt ꝯuerti ī vinū
Sexta cautela. caueat ſa/
cerdos ne cū ē debilis: ita ꝙ
non poteſt ꝑficere miſſam au
deat celebrare. ſicut cōtingit
patientib⁹ tercianā febrez et
quartanā. vel quos interduʒ
dimiſit febris q̄ vt ſepi⁹ defi
ciunt in celebrando. ita ꝙ vix
ab altari domū languētes de/
portāt̄. Uerūtamē licʒ ſic de
bilis nō p̄t celebrare. p̄t tn̄ ſe/
ipm̄ ꝯmūicare ſi nō hʒ aliuʒ
ſacerdotē q̄ ipm̄ ꝯmūicarʒ. ſʒ
tūc debet habere ſtolā. xxiij.
diſt. Eccl'iaſtica. in glo. ꝓma

mēti. ſcḋm gloſam finalē.c.ſi ꝑ negligentiā.de cōſe.diſ.ij. hꝰ Hugo Nono caueat ne corpus chriſti ponat incaute.ita ꝙ a muribus ꝯmedat̄. Quia de hoc quadragita diebꝰ debet penitere.de cōſe.di.ij.qui non bene Sed diceres. tn̄ ibi mus nō ꝯmedit corpꝰ xp̄i quare ergo ſacerdos ſic tunc punit̄. Reſpondeo.licȝ multi doctores nō ꝯcedant ibi rodi corpꝰ chriſti:ſed ſolū ſpēm ſacramenti.eo ꝙ vt dicunt ꝙ̄ cito ſumit̄ a mure vl' ab alio animali deſinit eſſe ſacramentū.non eſt tamē incōueniens ſi dicat̄ ꝙ mus ſumat corpuſ chriſti.cū ſceleratiſſimi hoīeſ illud ſumant.ſcḋm glo.de cōſe. diſt.ij. Qui nō bene. Pōt tamen dici ꝙ licȝ homo malus ſumat ſacramentū iſtud ſacramētaliter ⁊ nō ſpiritualiter. mus tamē vel brutū animal nec ſpiritualiter nec ſacramētaliter recipit.quia nō vtit̄ eo vt ſacramento.eo ꝙ nō credit ibi eſſe deum et hominē. ſȝ ſumit per modū alterius cuiuſ cunqȝ cibi.⁊ ita ſumit bene accidentia et ſpecies ſacramentales.ſed nō ſacramentū.imo dicuut doctores:vt notatur in glo.dicti capituli. Nō iſti. de cōſe.diſt.ij. ꝙ etiā in bono homine ꝙ̄diu ſentiunt̄ ſpecies.tādiu eſt ibi corpꝰ chriſti. ⁊ ꝙ̄cito deglutit̄ ſtatim deſinit eſſe ſacramentū.⁊ corpus chriſti deſinit eſſe in ſumente Ita ſentit Hugo cardinal'. Sed hugo de ſctō vic. vt recitat archid.in ca.p̄dicto Nō iſti .dicit ꝙ ꝙ̄diu ibi manent ſpecies ſub illis ē chriſtꝰ integer.vn̄ ſi ītrāt ſtomachū ſub illiſ manet ꝙ̄diu ſint ibi ſicut ſub ipa ſpecie eſt ī pixide. Et verꝫ eſt ſcḋm Petrū de tha. ꝙ nō vadit in corpꝰ noſtrꝫ: vt illud nutriat ſicut ceteri cibi .ītrat tamen ⁊ eſt ibi ſub ſpecie ſacramētali ꝙ̄diu illa durat ſcḋm Petrū .et hoc etiā tenent theologi. Dicit etiā glo .ḋ cōſe.di.ij. Tanta. ſuꝑ v̄bo ꝯmiſceri. ꝙ ſpecies ille nec cibis aliis cōmiſcent̄ .nec in ſtomachū deſcendūt.⁊ ꝓpt̄ hoc neqȝ ꝑ ſeceſſum emittunt̄. Et licet aliqͥs ex ipis reficiat̄ .non tn̄ incorꝑant̄. nec ī ſtomachū deſcendūt.nec ꝑ ſeceſſuȝ emittūt̄. Interdū tn̄ etiā hō odore recreat̄.q̄ tn̄ nec ꝑ ſeceſſum nec in ſtomachū dirigit̄. Tamen Bartholomeus brixiēſis ibidem dicit .ꝙ bn̄ dicere p̄t ꝙ in ſtomachuȝ deſcendāt

nā al's quō euomerent. Vñ ergo dicit Aug⁹. Nō iſte eſt panis q̄ trāſit in vētrē. expo-nit archi. in. c. Si q̄s p̱ ebrie tatē. de ꝯſe. di. ij. q̄ h̄ p̱ tanto dr̄ q̄ nō eſt iſte panis q̄ vadit in corp⁹ ſicut cib⁹ naturalis. ſic q̄ nutriat. ſ; eſt ibi ſub ſpe cie ſacramētali. Et p̱ tāto pu nitur ſacerdos. q̄r p̱miſit irre uerēter a muribꝫ ꝯtractari ſa cramētū tam venerabile

De ſacramēto penitentie.

Penitentiā agite: appropinqua-bit enī regnū celorū. Matth. iij. ꝛ. iiij. Et de peni. di. i. Ex his. Quia reſtituta ī baptiſmo innocētia hō fra gilis illeſam ꝛ incōtamiataꝫ ꝯtinue ſuare nō p̄t vitā q̄n ſe pi⁹ cadat. iō diuia maieſtas ꝯ caſum hmōi p̱ reſtauratōe in nocentie p̄dicte de ſacramēto penitētie p̱uidit. p̱ quā hō a deo p̱ pctm̄ elongat⁹ ad ip̄m appropinquat. Hinc ē q̄ ſal uator veniens in mūdū qua ſi bonus medic⁹ egrotis ꝯſu lens dicit. Pn̄iaꝫ agite. Agi te inq̄ ſm̄ Horrā ſup̱ matth. tanq̄ medicinā ad ſananduꝫ morbū. q̄ſi armaturā ad ini-endū bellū. q̄ſi clauē ad reſerā dū celū. Tria ei ꝯſeq̄t pn̄ie actor. ſ. ſanatōeꝫ vulnerꝫ cor-dis. armatōem inſidiarꝫ ho-ſtis. et aptōem regni celeſtis. Vñ dicit. appropinq̄bit enī vobis regnū celorꝫ. Diffinit aūt ſic ſm̄ mgr̄m ſn̄iarꝫ. li. iiij di. xiiij. Pn̄ia ē virt⁹ q̄ ꝯmiſ-ſa mala plangim⁹ cū ēmēdati onis p̱poſito. Amb. autē ſic diffinit penitētiā. Pn̄ia ē vir tus cordis. amaritudo aīe p̱ malis q̄ q̄s ꝯmiſit. Alibi etiā idem Ambro. dicit. Pn̄ia eſt mala p̄terita plangere. ꝛ plā-genda iterum nō cōmittere.

Circa qđ ſciendū q̄ duplex eſt pn̄ia. ſ. interior tm̄. ꝛ ē do-lor p̱ pctō. Et hoc eſt de iure nature. Alia exterior q̄ ſit ar-bitrio hoīs. ſ. impoſita p̱ ſa-cerdotē. Pn̄ia nō eſt ſacr̄m p̱ prie ſed ſecūda. ſ. p̱ miniſtros eccleſie impoſita. Eſt autem materia hui⁹ ſacr̄i act⁹ mini-ſtri. ſ. ſacerdotis quē exercet circa peccatorē abſoluēdo ip ſum. Forma autem iſtius ſa cramēti licꝫ a xp̄o n̄ ſit iſtitu-ta certa. tn̄ ſm̄ doctores ē hᶜ q̄ primo premittat orō. ſ. il-la. Dominus te abſoluat vel miſereat tui om̄ipotens de⁹. et dimittat tibi oīa pctā tua. ꝛ p̱ducat te ī vitā eternā. Et

In hoc tamē caſu ſi ſacerdoſ īcipiēs miſſam debilitatur ītantū ꝙ non poſſit eā pfice re ſi eſt ante conſecratōē cor poris chriſti: vel ante cōſecra tōem ſanguiſ. vel etiā ſangui ne cōſecrato debet reliq parſ miſſe ſuppleri per aliū. vt pꝫ vij. q. i. nihil. Et hoc idem te net tho. i. iiij. pte. q. lxxiij. Si autē ſacerdos poſt conſecrati onē corpis chriſti ante tñ cō ſecrationē ſanguinis pcipiat vinū aut aquā deeſſe ī calice: tūc debet ſtatim apponere et ꝯſecrare. Si ꝟo poſt oīa ꝯſe cratiōis ꝟba pcipit ꝙ aq̄ de ſit debꝫ nihilominꝰ pcedere. qꝛ appoſitio aq̄ nō ē de neceſ ſitate ſacramēti. Alio aūt mō aq̄ debet vino iā ꝯſecrato mi ſceri. Si aūt poſt ipaꝫ ꝯſecra tionē ſanguis pcipit ꝙ vinū nō fuit appoſitū in calicē ſed solū aq̄ ſi h pcipit añ ſumptō nem corpis chriſti. dꝫ depoſi ta aq̄ ſi ibi fuerit aquā cū vi no ponere et reſumere a ꝟbis ꝯſecratōnis ſanguis. Si ꝟo hoc pcipit poſt ſumptōnem corpis chriſti. debet appone re aliā hoſtiā cū ſanguie cōſe crandā: ꝛ in fine ſumere hoſti am iteꝝ ꝯſecratā ꝛ ſāguinē. ñ obſtāte ſi pꝰ etiā ſūpſit aquā q̄ erat ī calice. qꝛ pceptū de p fectōe ſacramēti maioris eſt pōderis ꝙ̄ pceptū ꝙ h ſacra mentū a ieiunis ſumatur ſm Thomā. Alijs tñ videt ꝙ ſo lū debꝫ apponere vinū in ca licē ꝛ aquaꝫ ſine noua hoſtia ꝛ repetere verba ꝯſecratōnis calicis tm̄ ab illo loco. Simi li modo. Et ſi timet plonga tionē miſſe. ſufficit dicere ver ba eſſentialia ꝯſecratōis cali cis. Nec ē neceſſe rpetere orō nes ſeq̄ntes. Et h totū intelli gūt ipi. ſi guſtauit tm̄ ꝛ ñ trāſ glutiuit. Quid aūt faciat ſi habeat aq̄m ī ore. ꝛ ꝟe ſentit ꝙ eſt aq̄ tm̄. dic̄ Innoc̄. ꝙ nō dꝫ eā emittere. qꝛ ppt corpuſ chriſti qd ē in ea cauēdū ē ne vilit tractaret. Et qꝛ ē timen dū ne generaret ſcādalū hiſ q̄ viderēt. dicit etiā ipe Inno. Si eam trāſglutit nō eſt ieiu nus: nec debꝫ poſtea ꝯficere. vij. q. i. nihil. Hoſtie. ꝟo dic̄. ꝙ dꝫ eā ſeruare ꝛ ponere ī ſa crario. ꝛ ſm h dꝫ ſe fingere eā trāſglutire. ꝛ h iō. qꝛ alias tā ꝙ̄ nō ieiunus nō debet ꝯfice re. Ego tñ teneo cū thoma ꝙ poſt ꝯſecratōnē iſtiꝰ aque poſ ſet in hoc caſu ꝯſecrari corpꝰ chriſti et ſumi ne ſacrificium maneat ipfectū. qd ē grauiuſ

peccatū. Itē ſi ꝑcipit hoſtiaꝫ corruptā poſt ſumptionē de bet aliā accipe et iteꝝ cōſecra re et ſumere. ſm Tho. in. iij. pte. q. lxxxiij. ar. vl. Similit ſi rcordaret ſe omiſiſſe aliqua ꝟba que ſunt d neceſſitate forme. reſumat formā iteꝝ ꝑ ordinem. Si autē eſſent verba nō de neceſſitate forme procedat ne turbet ordinem officij diuini. ſm Tho. in. iij. pte. q. lxxxiij. ar. vl. Septīa cautela caueat ſacerdos ne aliq̄d de corpe chriſti vl' ſanguīe ī terrā vl' in veſtē ornat⁹ ſui cadere aut ſtillare ꝑmittat. qꝛ g̃uiter puniret. Nā ſi ceciderit aliquid ſup tabulā ligneā. lingua lambatur et tabula radatur. Si autē nō eſt tabula loc⁹ radatur et ↄburat. et cinis in ſacrario recondat. ⁊ ſacerdos quadraginta dieb⁹ peniteat. Si vero ſup lapidē altaris ceciderit. ſorbeat ſacerdoſ ſtillam: ⁊ trib⁹ diebus peniteat. Si ꝟo ſup lintheū altariſ vel ſup caſulā ſacerdotis ceciderit ſi ꝑuenerit ſtilla ad aliud lintheū q̄ttuor dieb⁹ peniteat. Si ꝟo ꝑuenerit ad tercium nouem diebus peniteat. Si vſq₃ ad q̄rtū. xx. diebus peniteat et lauet lintheamīa trib⁹ vicib⁹ que ſtilla tetigerit ſuppoſito calice. ⁊ aqua ablutōis iuxta altare ↄdat. de cōſe. di. ij. Si per negligentiaꝫ. Poſſet etiā ſumi a ſacerdote niſi timeret abomīatio. Cautius tamē eſt illā ꝑtē lintheaminis vel corporalis excidere ⁊ ↄburere. cinerē aūt ponere in ſacrario. ſm Tho. in. iiij di. xiij. ⁊ in. iij. pte. q. lxxxiij. ar. vlt. Habent hec oīa de cōſe. di. ij. Si per negligentiaꝫ.

Octaua cautela. caueat ſacerdos ne aliq̄d cadat in calicē. ⁊ maxime in eſtate vt eſt ꝟmis. aranea. muſca. fim⁹ paſſeris. puluis: ⁊ ſimilia. Qd ſi ante ↄſecratōnē calicis contigerit. calix debꝫ ablui ⁊ d nouo vinū infundi cum aqua. Si vero poſt cōſecratōeꝫ debet caute capi ⁊ diligenter lauari et cōburi. ⁊ ablutio in ſacrario mitti. Et ſi venenū ibi eſſe depʒhenderit nllo mō ſumere debet nec alteri dare. ne calix vite ī mortē ꝟtat. ſꝫ dꝫ diligēter ſuari ī vaſculo. Et ne ſacramentū maneat impfectū dꝫ īde deponi. ⁊ ſacerdos denuo incipe ↄſecratōeꝫ calicis vt ſacramētū perficiatur. Nihil enī abomīabile debet ſumi occaſione huius ſacra-

tũc ſequat̃ forma eſſential'.ſ.
Et ego auctoritate q̃ fungor
abſoluo te a pctĩs tuis. In
noĩe pr̃is et filij et ſpũſſancti
Ita ponit Albtus in ſcripto
q̃rti ſniaꝝ.di.xvij. Dicit aũt
Tho.i.iij.pte q.lxxxiiij.arti.
iij.ꝙ de ſubſtantia forme eſt.
Ego te abſoluo.ſed ħ qđ pre
mittit̃.ſ.oratio nõ eſt de ſub/
ſtãtia forme.ſed tm̃ ne ſacra/
menti effect⁹ impediat̃ ex ꝑ/
te penitẽtis. Fit aũt manus
impoſitio ſuꝑ caput ꝯfitẽtiſ.
qđ nõ eſt de eẽntia.ſm Tho.
q: ħ ſacramẽtũ nõ ordiat̃ ad
aliquã excellẽtiam gr̃e ꝯſeq̃n
dã ſ; ad remiſſionẽ pctõꝝ.
Vñ magis ĩ ħ ſacramẽto cõ
peteret ſignũ crucis q̃ȝ man⁹
impoſitio.ĩ ſignũ ꝙ ꝑ ſangui
nẽ chriſti remittunt̃ pctã.nõ
tñ eſt de neceſſitate ſacramẽti
Hoc tñ quod dicit ſacerdoſ
Ego te abſoluo. valet tantũ
id ẽ ſacr̃m abſolutõis tibi cõ
mitto. Sicut cũ q̃rit̃ ab aliq̃
baptizãdo. credis ĩ deum.re
ſpondet credo.qđ valet tm̃ ſi
cut ſacr̃m fidei ꝯmittere vo/
lo ſm doctorẽ pariſiẽſem.di.
xiiij.q.iij.Plures tñ docti ſic
abſoluũt.Autoritate dñi nr̃i
ieſu chriſti.⁊ autoritate btõꝝ
petri et pauli:⁊ autoritate mi
hi in hac pte ꝯceſſa ab oĩbus
pctĩs tuis.ꝑ te deo ⁊ mihi cõ
feſſis ego te abſoluo In no/
mine pr̃is ⁊ filij et ſpũſſancti.
Et iſta forma mihi mag̃ pla
cet.Tñ ex q̃ certa forma nõ ẽ
ab eccleſia p̃ſcripta in ħ ſacra
mento eligat ſibi quis quam
vult ex iſtis. Unde ex ħ põt
patere ꝙ cũ iſtud ſacramẽtuȝ
nõ hȝ certã formã a xp̃o inſti
tutã vel ꝑ eccl'iam p̃ſcriptã.
videt̃ ꝯſonũ ꝙ illi q̃ abſolue/
bant ꝑ virtutẽ paſſionis dñi
nr̃i ieſu chriſti:vel alit̃.ñ ſint
dãnandi tã q̃ȝ erronei. imo vi
detur ꝙ p̃dicta forma abſolu
tõis ꝑ doctores inuẽta ⁊ ap/
probata ſit ſuſtinẽda.nec op⁹
fuit repetere ꝯfeſſiões talib⁹
factas.q: ĩ nullo ꝯ̃ determiatõ
nẽ eccl'ie venerũt p̃dicti. n̄ cã
inducẽdi errorẽ ꝑ illã formã:
ſed tanq̃ȝ pie ſeruatã eadẽ vſi
ſunt Ulteri⁹ ſciẽdũ ꝙ tres
ſunt ſpẽs pnĩe. quedã ẽ ſolẽ/
niſ.q̃dã publica.q̃dã priuata
ſeu ſecreta.Solẽnis pnĩa eſt
q̃ imponit̃ ab ep̃o ĩ capite ie
iunij.ꝑ crimine publico ⁊ ma
nifeſto.ſicut ꝑ homicidio: in
cẽdio ⁊ ſacrilegio ⁊c̃. Et taliſ
ñ p̃t reiterari ne vileſcat.nec ĩ
ponit̃ clerico niſi dpoſito Et
agẽs talẽ pnĩaȝ de cetero nõ

poteſt ꝓmoueri ad ſacros ordines. Forma aũt imponẽdi eam ponit᷑.l.di. in capite. vbi dicit᷑ ꝙ oẽs penitẽtes ꝗ talez penitẽtiã publicã ſuſcipiunt pſentent ſe epo in capite quadrageſime añ fores eccl'ie nudis pedibꝫ: vultibꝫ in terram demiſſis ꝛc. Ibi debẽt adeſſe decani: archipſbiteri. parochiani: et pſbiteri penitentiũ ꝗ debent iniũgere talibꝫ penitentias. Poſt hoc eos i eccleſiam introducãt. et cum omni clero ſeptẽ pſalmos penitẽtionales ĩpis in terrã ꝓſtrati[illegible] cũ lachrymis ꝓ eoꝝ abſolutõne decantent. poſtea ſurgẽs ab oratõe. manus eis imponat. aquã benedictã ſup eos aſpgat. cinerẽ tñ prius immittat. Deinde cilicio capita eoꝝ cooperiat. Poſt hoc p miſtros eccleſie de eccleſia eos expellat cũ reſpõſorio. In ſudore vultus tui. Iſte tamẽ modus nõ ſeruatur apud nos. ſꝫ trãſlatus eſt in cenam domini. et ibi expeditur Sciendũ tñ ſm wilhelmũ ꝙ ingreſſus eccleſie qui iniũgitur ſolẽniter penitentibꝫ pẽdet ex arbitrio ſacerdotis. tamẽ poſtꝗ̃ introducunt᷑ tales in eccleſiã p epiſcopũ feria quinta magna ſolum intrabũt eccleſiã vſqꝫ ad octauã paſce. ꝛ poſtea exibũt p totũ annũ. vt dicit glo. l. di. In capite. Et erunt extra eccleſiã vſqꝫ ad eãdẽ feriã ſeqñtis anni. nec ꝯmunicabũt aliqñ vſqꝫ ad mortẽ. Quãdoqꝫ tamẽ minus ſm arbitriũ epi. xij. q. ij. ꝺ viro. xxxiij. q. ij. admonere. xxvi. q. vi. Si quis de corpore. ꝛ de penitẽtia. di. v. Si qui vero. Si tamẽ penitet poteſt ei ſecundo vl' tercio anno reddi ĩgreſſus eccleſie. vt patet. xij. q. ij. de viro.

Penitentia publica ẽ que fit in publico. non tamen cũ predicta ſolẽnitate. vt cum iniungitur alicui peregrinatio per mundũ cum baculo cubitali et cum ſcapulari: et cum huiuſmodi. Et hanc poteſt imponere quilibet ſuo parochiano. Et fit publice ideo: vt publicum peccatũ publicam habeat medicinam. Sicut ſi quis in fornicatõne eſſet deprehenſus publice. vnde quia talis eſt magna confuſione dignus. propter aliorum ſcandalum. Et vt ſit alijs in terrorem et in exemplum penitendi. et non deſperandi publice agat penitentiam. Non oportet autez

ꝑ quolibꝫ manifeſto peccato manifeſtā agere penitētiam. ſm Albtū. ſꝫ ſolū qn̄ ſcādaliſauit alios. Et h̄ ē cōtra mł tos qui iniūgūt ſuis parochianis publicā pnīaꝫ an̄ fores eccl'ie. vel in circūitu cimiterij ambulare ante ꝓceſſionē ī die feſtiuo. vł iacere ad facieꝫ īfra oſtiū eccl'ie pro leui pctō. ſicut ꝓ vna potatōe vł ꝑ alio pctō. qđ tn̄ n̄ ſcādalizauit totam eccl'iam. Et iſti ꝓcludūt viam penitēdi ſeu ꝯfitēdi aliis ſil'ibus pctis inuolutis ne ſimilit' cōfundant'. Penitētia autē priuata ſeu ſecreta ē quā quis imponit ꝓ pctō occl'to. Ut autē ordinate ꝓcedamuſ circa hmōi penitētiaſ tā publicas ꝗ ꝓuataſ tria ꝯſiderari oꝑtet circa iſtđ ſacr'm. Habꝫ enī penitētia tres ꝑtes. ſ. ꝯtritōem ꝯfeſſionē ⁊ ſatiſfactōeꝫ

De contritiōe que eſt ꝑma pars penitentie

Contritō eſt dolor ꝓ peccatis volūtarie aſſūptus. cū ꝓpoſito ꝯfitendi et ſatiſfaciendi. Circa qđ ſciendū ꝙ dolor eſt duplex. vnꝰ ē volūtatis q̄ non ē aliud niſi peccati diſplicētia. ⁊ iſte ē de neceſſitate ⁊ eſſentia ꝯtritōiſ. Alius eſt dolor ſenſibil' q̄ apparet ī lachrymis ⁊ ſuſpirijſ. ⁊ iſte nō ē de eēntia ꝯtritiōis. ſed de ꝑfectiōe. qꝛ nō ē in nr̄a ꝑtāte eā habere qn̄ volumꝰ. Poteſt aūt fieri tanta ꝯtritio ꝙ non ſolū culpa ſꝫ etiā tota pena dimittat'. pōt enī tantū incendi charitas in ꝯtrito. et tātus eſſe dolor ſenſibil' ꝙ cōtritio inde ꝓcedēs merebit' ſolutionē ab om̄i pena. Sciendum tamē eſt ꝙ aliq̄ putāt ſatis indiſcrete tūc eē ꝯtritō nē quādo habēt q̄ndā diſplicentiā de peccatis. vł qn̄ habēt ꝓpoſitū dolēdi đ eis. ⁊ tales paupes decipiūt'. h̄ eī nō eſt ꝯtritio ſꝫ attritio. Sꝫ qn̄ hō hꝫ ꝑfectā diſplicētiā ⁊ hꝫ nō ſolū dolēdi ꝓpoſitū ſꝫ etiam ver̄ cordis dolorē ꝓ ipiſ. tūc hꝫ ꝯtritiōeꝫ. ſm Tho. in iiij. di. xvij. q. vi. ar. iij. Debꝫ autē pctōr de oī pctō mortali dolere et ꝯtritōem hr̄e. ⁊ đ q̄libet ſpēaliter. De oblitis tn̄ ſufficit ꝯtritio generalis cuꝫ conatur ad recordandū et ad dolendū. Et debet dolere de obliuiōe peccatoꝝ q̄ ex negligētia ſua ꝓceſſit. Nō ītellige ꝙ q̄s neceſſario debet hr̄e dolorē ſpēalē de q̄libet peccato

moꝛtali. talē videlicʒ doloꝛē
ꝗ̄ eſt gr̄a infoꝛmat⁹. ſʒ liq̄t ꝙ
debʒ ħ hr̄e circa ꝑ̄ncipiū cō/
feſſiōis. cū ꝗ̄s recogitat pctā
ꝛ dolet. Et bn̄ faceret pctōꝛ
qui ꝓ maioꝛi pctō pl⁹ dolerʒ.
qꝛ magis ꝑ hoc deū offendit
ꝛ maioꝛē penā ꝓmeruit. Hᶜ
debʒ ꝯtritio ſaltēʒ in habitu
ceſſare in pctōꝛe. etiā p⁹ ꝯfeſ/
ſionē. ſed ſꝑ manere. vt dicit
Thomas in. iiij. di. xvij.

De confeſſione nunc ſeq̄t.

Confeſſio

autē ſm Aug. ſic dif
finit. eſt ꝑ quā moꝛ
bus latēs ſpe venie aperitur.
Uel ſm Ray. Cōfeſſio eſt le
gitima coꝛaʒ deo ꝛ ſacerdote
pctōꝝ declaratio. Tenent au
tē habētes ānos diſcretōnis
ad eā faciēdā ſel' i āno. vt ptʒ
ð pe. ꝛ re. c. ois vtriuſqꝫ. imo
q̄liſcūqꝫ eſſʒ ꝯtritio ſi ꝗ̄s con
temneret ꝯfiteri dānaret. vn/
de falſum ē ꝛ hereticū dicere.
ſufficit ſoli deo ꝯfiteri. Nam
dicit canō ð pe. diſt. i. taciꝰni
tas. Ubi ē taciꝰnitas ꝯfeſſio
nis n̄ ē ſperāda venia crimīſ.
ptʒ ħ exēplo chꝛiſti ꝗ̄ lazarū
ſuſcitauit. ſʒ tm̄ diſcipuliſ tra
didit abſoluēdum. Johā. xi.
Et. xi. q. iij. tūc va. Itē decē
leꝓſos ad ſacerdotes miſit
ꝗ̄ in via eūdo fuer̄t mūdati.
vt ðꝛ Luc. xvij. ꝑ qð ſignifi/
caꝰ ꝙ pctōꝛ licʒ in via eundo
ad ꝯfeſſiōeʒ rōe ꝯtritōis q̄m
habʒ ꝯſequaꝰ veniā ꝛ remiſſi
onē peccatoꝝ. tm̄ teneꝰ venire
ꝛ ꝯfiteri ſacerdoti. Sʒ di.
q̄ꝛe pctōꝛ dʒ ire ad ꝯfeſſioneʒ
vel ſacerdotē. ex ꝗ̄ remiſſa ſūt
ei pctā ꝑ cōtritōeʒ. Reſpōſio
ſm Hoſti. i ſūma de pe. ꝛ re.
ca. Tu dic. ꝙ pctōꝛ duplici
vinculo ad ſatiſfaciēdū aſtri/
giꝰ. vno ꝗ̄ ligaꝰ ad deū. ꝛ illð
in ꝯtritiōe dimittiꝰ. Alio ꝗ̄ li
gaꝰ ad eccl'iaʒ. ꝛ ħ ꝑ ꝯfeſſiōeʒ
ꝛ ſatiſfactōeʒ dimittiꝰ. et per
abſolutōeʒ ſacerdotis relaxa
tur. Ad hoc facit ð ſen. excō.
a nobis. c. i. de penitētia diſ.
. i. multiplex. et. c. quē penitʒ
in fine. et di. v. Cōſideret. Li
cet igitur peccatū dimittaꝰ ꝗ̄
ad reatū ꝑ contritōeʒ. manet
tm̄ obligatio ad penā tꝑalem
ꝑ ſacerdotē infligendā. Et ꝓ
bat Archið. ð pe. di. iij. Pro
ductioꝛ. Quia ſic oēs creatu
re oſtendūt et ꝯfitenꝰ defect⁹
ſuos tꝑales ꝛ naturales hoī/
bus eo mō ꝗ̄ pn̄t vt dicit glo
ſa ſuꝑ illo verſu. Cōfeſſio et
magnificētia opus ei⁹ ꝛc̄. ita
hō dʒ oñdere defect⁹ ſuoſ vo

lūtarios ꝛ ꝯfiteri ṽbo vocali in q̄ abūdat. Et etiā dʒ ꝯfiteri hoī. eo ꝙ ṽbū diuinū hūiliatū ē ꝓ pctīs nr̄is delendiſ. qđ verbū vnitū humanitati obligat nos ꝙ hūiliemꝰ ṽbū nr̄m loq̄ndo nō ſolū homi ſʒ etiā deo. ꝛ nō ſolū đo ſʒ etiaʒ homī. qđ fit in ꝯfeſſiōe vocali: Preterea cum hodie peccamus corā deo et hoīe dēmuſ ꝯfiteri nō ſolū corā deo ſicin veteri teſtamēto fuit. ſed hoī loco dei ꝯſtituto. Nec ꝑpt̄ h̄ ꝙ in cōtritōe hoī dimittit̄ reatus culpe ſupflua eſſʒ cōfeſſio vocal̄. q̄ ſm̄ Hugonē cardinalē ad h̄ neceſſaria eſt. ad hūilitatē et iuſticiā exercēdā Itē ad h̄ ꝙ eccl̄ie ſatiſfaciat q̄ leſa ē ex pctō Ualʒ etiā ſm̄ Joh̄. an. ꝑpt̄ fidē quā pctōꝛ habʒ credēs autoꝛitatē clauium in eccl̄ia. Sil̄ꝛ valʒ ꝑpt̄ obediētiā quā exhibet miniſtris eccl̄ie vl̄ deo. de pe. di. i. multiplex. ꝛ. c. nōnulli. Qñ ḡ legis in ſcp̄turis ſctīs ꝙ ſola contritio ſufficit ad remiſſionē pctōꝛū. intelligas ī neceſſitate qñ ꝯfeſſio nō p̄t haberi. Nam tūc nō eſt p̄ceptū. Juxta illud. Confitemini alterutrū ꝛc̄. Quia neceſſitaſ legē nō habʒ. Nam tūc voluntas ꝓ facto reputat̄. ſufficit enim tunc ſoli deo ꝯfiteri in coꝛde. Si tñ ibi eſſet aliq̄s laicꝰ bonuʒ eſſet ſibi ꝯfiteri ꝑpt̄ h̄ vt poſtea eccl̄iaʒ infoꝛmaret q̄bus remedijs ꝓ aīa ſua eſſet ſubueniēdū. Doctoꝛ tñ ſubtilis dicit. ex q̄ accuſatio ī ꝯfeſſione nō fit ad aliđ niſi vt cōſeq̄tur ſentētia. ꝛ laicꝰ nō habet autoꝛitatem ſentētiādi in iſto foꝛo. ſequit̄ ꝙ nullū p̄ceptū eſt ad accuſandū ſe coꝛaʒ laico. Foꝛte autē meliꝰ eſſʒ h̄ dimittere ſi pctōꝛ poſſʒ aliq̄lem verecūdiā corā ſe hr̄e recogitando eadē. ꝛ ſic eq̄ puniri. Etiā licʒ ſimplicibꝰ laicis ſit vtilis talis cōfeſſio coꝛam laico in neceſſitate. nō tamen viris diſcretis q̄ ſciunt ad q̄d inſtituta eſt confeſſio. Hinc ē ꝙ dicit Joh̄es andree in ca. Si epiſcopꝰ. de pe. et remiſ. li. vi. ī vltima gloſa. ꝙ licet laico in neceſſitate poſſumꝰ cōfiteri. tamē iṗe nō poteſt abſoluere. quia nō habʒ claueſ. de pnīa. diſt. i. Quē penitet. Et notatur đ officio cure paſtoꝛalis. vbi Hugo dicit: ꝙ licet in neceſſitate audit non tamen ad hoc vt ſit vera abſolutio. ſʒ quo ad ſigna penitentie declaranda. Sʒ Ray.

ꝯtradicit. Itē archi. xxv. diſ. audire. dicit quoſdam dixiſſe ꝙ nullus etiā in neceſſitate tenetur cōfiteri ruſtico vł laico p̄ſbitero abſente. maxie pctā mortalia. ⁊ dicit ꝙ illō Jacobi. Confitemi alterutꝝ pctā veſtra. tm̄ de venialibꝫ intelligitur que poſſunt talibꝫ laicis confiteri in neceſſitate. vł loquitur de ꝯfeſſione in generali que fit in eccłia. vel loquitur tm̄ ꝺ ſacerdotibꝫ. Hugo vero dicit. ꝙ laico tenet̃ quis cōfiteri peccata ſua cū nō poteſt habere ſacerdotē. Nec videtur vere penitēſ q̄ in articulo mortis peccata ſua nō ꝯfitet̃ cuicūqꝫ poteſt ſi ſacerdotē habere nō poteſt. Quis laicus nō habet autoritatē abſoluendi. Dicit aūt glo. xxx. q. ij. omnes. ꝙ ſi laicus in neceſſitate audiat peccata młieris. nō p̄t cū ea poſtea ꝯhere. ſi tamē ꝯtrabat forte tenꝫ matrimoniū. Videt̃ tn̄ hoc tantūmodo ſacerdoti prohiberi. cū tm̄ eius officiū eſt audire peccata. Tu dic ſecure ꝙ tał poteſt cum tali muliere ꝯtrahere quā audiuit in neceſſitate. quia ꝑ hoc ſacramētū nulla cōpaternitas contrahitur. vt dicit̃ in canōe Quis ⁊c. de cognatōe ſpūali. li. vi. Itē ſciendū ꝙ ꝯfeſſio ſedecim cōditōes habere debet que habent̃ in his verſibꝫ. Sit ſimplex humilis cōfeſſio pura fidelis. Atqꝫ frequēs nuda diſcreta libens vecunda. Integ̃ ſecreta lacrimabilis accelerata. Fortis ⁊ accuſans ⁊ ſit parere parata Quātumcūqꝫ autē nota ſint ſacerdoti peccata adhuc tamē debent narrari ī cōfeſſione. quia nō ſufficit ꝙ ea cognoſcit ſacerdos vt hō tm̄. ſcꝫ in publico: ſed etiā vt deꝰ. ſ. in ſecreto cordis. de pe. di. i. Impfecta. in glo. prima Tenetur etiā pctōr nō ſoluꝫ mortalia ſed etiā venialia cōfiteri. licꝫ nō ita neceſſitate abſoluta teneatur ad confeſſionem venialiū ſicut mortaliū. Tamen exquo nō poſſumuſ vitā eternā cōſequi ſine r̄miſſione venialiū tenemur ad eorum confeſſionē. vt dic̄ Thomas in. iiij. diſt. xvi.

De modo audiendi confeſſiones.

T quia ex e perientia docēte multos vidimꝰ in practica huius ſacramenti errare iō vtile videt̃ ponere moduꝫ

et formã circa audiẽdas ↄfeſ ſiones. Circa qđ videndũ eſt de pluribꝫ. ⁊ primo de diſpoſitiõe pſone. Secũdo quõ ſacerdos debeat inq̄rere a confitente. Tercio qui ſint caſus ĩ quibꝫ poteſt abſoluere De primo itaq̨ ſciendũ ꝙ ↄfeſſionem audiẽs ſacerdos debꝫ ſedere in loco omni ſuſpitõe carente. vbi ab oībꝫ videri poſſet: a nullo vero audiri. nõ ſicut q̄dam in cameris ante lectuꝫ ꝓpriũ audiũt. vel in ſacriſtia. q̄ compti ſunt multa mala cũ ſpũalibꝫ filiabus commiſiſſe Nõ debꝫ etiã ſacerdos vl' cõfeſſor inſpicere vultũ ↄfitẽtiſ ne duct⁹ terrore ſacerdoti minus audeat ↄfiteri. vel ne q̄d occultet vel alleuiet. Maxĩe tamen a mulieribꝫ caueat. qꝛ ſm ſapiẽtẽ. Facies mulieris ſicut vent⁹ vrens. Nec debet ſedere ex oppoſito. ſꝫ ad lat⁹. Nec etiã debꝫ ꝓferre ỽba iocoſa. ne alter ĩpoꝝ ad riſum ꝓuocetur. ſicut etiã comptũ ẽ de aliquibꝫ. ſed verbis blãdiſ ⁊ benignis ↄfeſſor vtat'. nõ ſicut q̄dam faciũt maledicẽteſ ↄfitenti. dicẽtes. diabolus te mihi miſerat cũ his peccatſ. eos vl' eas diabolo ↄmẽdantes: vt q̄dam idiote faciunt. Nec dꝫ ſacerdos mouere caput vl' ſputũ ſepi⁹ ꝓĩcere ne videat' a circumſtantibꝫ ꝓdere pctã cõfitentis. Ubi ḡ ſũt illi q̄ pede trudũt ↄfitẽtes. vl' faciunt q̄ſdã vociferatões ſuſpicioſas. vel ſuſpiria ſuſpicioſa. ex q̄bꝫ ꝓdit' ↄfeſſio pctõrſ Cũ ḡ incipit ↄfiteri attendat ỽba ſua ↄfeſſor vſq̨ ad fineꝫ nec ĩterrũpat. niſi cũ fuerit cõfeſſor ꝑ ↄfitentẽ de aliq̄ exq̄ſitus. vl' niſi cõfeſſor habuerit neceſſe inq̄rere đ aliq̄ circumſtantia peccati. Si vero cõfitens corã ſacerdote p̄ timore erubeſcens obmuteſcit. tunc ſacerdos eũ dulciter alloq̄ns informet. ⁊ det ſibi cor et audaciã his verbis: vt dic' Hugo. Fili chariſſime ex abũdãtia gr̃e diuĩe habem⁹ magnũ donũ h̄ ⁊ ſaluťſ remediũ ꝙ ꝑ nr̃aꝫ verã ↄfeſſiõeꝫ poſſum⁹ ↄſeq̄ indulgẽtiã pctõꝝ. Non aũt verearis ꝓ anima tua dicere veꝝ corã me q̄ ſum pctõr ſicut ⁊ tu. Nõ aũt te audio vt hõ ſꝫ vt de⁹. O, ſi forte cõfitens neſcit modũ confitendi ↄfeſſor dicat ei modum dicẽſ Chariſſime fili ita debeſ cõfiteri. Cõfiteor oĩpotẽti deo ⁊ tibi pr̃i. ꝙ ego pctõr peccaui in mł'tiplicibꝫ pctĩs. Et prio

e

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu Uniw. im. A. Mickiewicza

ſn mortalib⁹ pctīs trāſgrediē
do diuīa ꝑcepta.nō diligēdo
deū nec ꝓximū. Et tūc vide
at ꝯfitens dicere pctā.ꝛ ꝑmo
de mortalib⁹ pctīs .ſm ꝙ diſ
poſuit in mēte ſua. Si aūt igͦ
rat ꝗ ſūt pctā mortalia: dicat
ſibi. Ecce fili mi iſta ſūt pctā
mortalia. Supbia.auaricia.
luxuria.ira .gula. īuidia ꝛ ac
cidia. Recordare ſi cōmiſiſti
aliqd̄ iſtoꝝ. Qui cum de eis
expeditus fuerit.deſcēdat ad
opa pietatis ſi ea neglexit ad
implere.ſilr̄ de alienis pctis
vt ſtatim patebit Scd̄o vi
dendū eſt q̄liter ſacerdos de/
bet q̄rere a ꝯfitente. Pro quo
ſciendū ꝙ ſi ē diſcret⁹ ꝯfitens
nō deb3 ab eo aliq̄d q̄ri .ſ3 ſi ē
rudis tūc q̄rat ab eo ſacerdoſ
ꝛ ꝑmo de mortalib⁹ pctīs in
genere nunq̄ꝫ tn̄ in ſpecie.ver
bi grā ſic dicens. Ecce fili nō
ne peccaſti iſtis pctīs.ſ.ſup/
bia auaricia ꝛc̄. Si ḡ ꝯtigit te
aliqn̄ ſupbiſſe d̄ veſtib⁹:d̄ pul
critudine corpis.de ſapiētia.
de diuitijs.hoc recogites: et
hoc doleas. Itē ſi aliqn̄ exceſ
ſiſti modū ꝯmedendi vl̄ bibē
di. vl̄ habuiſti diuturnū odi
um ꝯ ꝓximū tuū .l̄ appetitū
vltōis iniuſte ꝯ ꝓximū .vel ī
uidiſti ſibi bona ſpūalia vel
tpalia. aut etiā fuiſti accidio
ſus ꝛ piger in diuīo officio l̄
ſermōe: q2 forte nō diligēter
attēdebas in miſſa ſ3 dormi/
tabas vl̄ ſmōes inutiles mi
ſcuiſti. Iſtis modis ꝛ ꝯſil̄ib⁹
ꝯfeſſor dicat in genere. Et vt
meli⁹ cognoſcas modū ī ge/
nere q̄rēdi ſic q̄ras. Fili cha/
riſſime feciſti furtū Si dicat
ſic.dicas.vbi.qn̄: ꝗ tpe:q̄ du
ctus neceſſitate.a q̄:q̄tiēſ. Nō
aūt q̄rat.feciſti hoī tali. ī tali
loco.h̄ ei eſſet ſuſpectū nego
ciū. Silr̄ d̄ luxuria q̄rat vtꝝ
fuit aliqn̄ pollutus ī corpe.ſi
dicat ſic.q̄raſ an nocte vl̄ die
Si dicat in nocte vl̄ in ſom/
no.nō q̄ras vltra. Si dicat.
nō in ſomno. q̄ras ꝑ quē mo
dū:cū ꝗ vl̄ quō:ꝛ expectes e⁹
rn̄ſiōe3. Nec detinies aliq̄d ſi
cut q̄dā īdiſcreti faciūt dicen
do.feciſti cū boue vl̄ cū peco
re vl̄ equo :deſcēdendo ad ſo
domitica pctā:d̄ q̄b⁹ forte cō
fitens ignorat. Et in h̄ ḡuiſſi
me peccat ꝯfeſſor. Nec dicat
ſm Guil. Audio ꝙ tu habi/
tas cū tali mlr̄iere. Hoc ē enī
ſe ponere teſtē vl̄ iudicē.qd̄ n̄
deb3 fieri in ꝯfeſſiōe:ſ3 ea pa/
cta deb3 indicare ꝛc̄. Verūta
men ſi ſacerdos forte ꝓbauit
ꝙ ille forte oblit⁹ eſt aliquod

pctm̄ quod ꝯfeſſori ꝯſtat eũ ꝯmiſiſſe. pōt ſibi in memoriã reducere dicēs. Accidit ne tibi aliqñ inebriari vl' fornicari ĩ iſto anno. Et ſi dixerit ſic Querat p̄mo de pſona cū q̄ peccauit an ne ſibi attinebat: ⁊ in quo gradu ꝯſanguĩtatꝭ vl' affinitatꝭ. nec ē ħ ꝓdere aliam pſonã vel aliũ accuſare. ſꝫ ſe liberare ⁊ mũdare veracit̄. cum alio mō expedire non p̄t ſine exp̄ſſione illi⁹ circũſtantie. Multuꝫ tñ caute circa ħ peccatũ luxurie eſt ꝓcedēdũ: ne q̄d curioſe inq̄rat ď ipſo cō fitente. Unde ꝯſulo vt cōfeſſor circa hoc dicat ſibi. Fili mi chariſſime ego q̄dē ꝟecũdor et erubeſco ď talibꝫ materijs impudiciſ inq̄rere. nͤ putes ꝙ iſta ex curioſitate faciã cum de eis fuiſſem libentius ſupportatus. oportꝫ tamē ꝙ de neceſſitate ꝓcedam more ⁊ officio medici debentis curare occultũ morbum infirmi. Item aduertat cōfeſſor et diligenter cōſideret pſone confitentis qualitatē: cui⁹ ſtatuſ et conditōnis exiſtat. Nam ſi eſt princeps: baro: miles: nobilis: vel quicũqꜫ dñs tpaliſ querat ab eo vtruꝫ oppreſſit paupes ſubditoſ: ⁊ aggrauauit eos laboribus. vl' iuſticiã facere neglexit. vel aliq̄s impenſiones iniuſtas impoſuit Si vero eſt p̄latus ſpũaliſ. ñ eſt opus querere de negligentia animaꝝ ſubditoꝝ. qꝛ p̄ſumitur ſi hoc faceret ſol⁹ diceret eo ꝙ hab[e]t ſufficientē cognitionē ⁊ ſcientiã q̄ntũ ad ħ Si autē nō confitet̄ de officio in quo eſt: dicat ⁊ hortet̄ eum ꝓprio motu dicens. Pater venerabil' et fili. ĩ hac parte velitis attēdere dignitateꝫ officij veſtri in quo eſtis. ⁊ in r̄mediũ peccatoꝝ veſtroꝝ vobis iniungo vt habeatis diligentiã de animabꝫ vobis cōmiſſis. Si autē eſt mechanicus q̄rat ab eo vtrum in ſuo ope debitũ eq̄tatis modũ ſeruet. aut ſi eſt mercator an aliquē ďfraudet ĩ pōdere vl' mēſura. an rē viliorē cari⁹ vēdidit. vl' ad vſuraſ pecũias mutuauit. vl' ad p̄ſtitã cari⁹ vēdidit. vl' cãꝫ rei vēdite nō dixit emptori. ſic̄ circa equũ ďfectũ aliquē. vl' ip̄aꝫ rē ſic viciatã ñ remiſſiori p̄cio vēdidit. Aut diebus feſtiuis et dñicis reſ ſuas venales exponit. Jurauit tm̄ valere cũ tantũ nō valuiſſet. vel iurauit ſolus emiſſe ꝑ tanto. Si eſt tabernator

24

querat ab eo vtrū aliqn̄ bra
ſiū miſcuit diuerſis granis.
Sicut apponēdo aliq̄t cho/
ros tritici. aliq̄t ſaligis. aliq̄t
ordei. ꝛ vendēs nihilomiꝰ cer
uiſiā ꝓ totali triticea. vl̄ ſi di
ebus feſtiuis [illegible] eā labora
uit: cū h̄ ante [illegible] bn̄ poſ/
ſet expediri. Vel [illegible] mio
rem dedit ī domo q̄ꝫ extra do
mū bibentibꝰ ꝯmiſerat. Sic
etiā q̄rat d̄ vino ꝛ alijſ liq̄ribꝰ
Itē a iudicibꝰ q̄rat ꝛ ꝯſulibꝰ
vtrū aliqn̄ ex grā odio timo/
re amore: vel priuato mō iu/
ſticiā ꝑuerterunt: vl̄ ſniaꝫ tu
lerunt. ex q̄ q̄s dānificatꝰ eſt
in rebꝰ vel in corꝑe. Vel ſi ad
penam fuerūt nimis ꝓni con
tra ſimplices ſentētiādo pe/
nā ſtatim ꝓ vno leui v̄bo ī iu
dicio. Itē a patribuſſamiliaſ
q̄rat q̄ habēt ſeruos vl̄ filios
vtꝝ angariauerūt familiā di
ebus feſtiuis: vel eoꝝ detinēt
mercedē: aut eoꝝ mala diſſi/
mulauerunt. Similit̄ q̄rat a
ſeruis an fidelit̄ ſeruierunt ꝛ
nō ſubtraxerūt bona dn̄oruꝫ
ſuorū. Itē ſi eſt virgo q̄rat ab
ea de cuſtodia virgīitatis. de
pudicicia verboꝝ: ꝛ honeſta
te ꝯuerſatōis. quō ꝛ cū q̄bus
ſolet cōuerſari. Si ē vidua q̄
rat de deuotōe ipiꝰ et opibuſ
pietatis. an libenter ſeruiuit
pauꝑibus: vel eos viſitauit.
vel tꝑalia ꝓ ſuo poſſe impen/
dit ꝛ exhibꝫ: ꝛ an diſſolute vi
uit ſeu d̄licate. Et iſti ſūt mor
bi viduaꝝ ſc̄m aplm̄. Itē ſi ē
cōiugata q̄rat ab ea an ſeruet
cum viro caſtitatē diebꝰ feſti
uis ieiunij et aliaꝝ vigiliaꝝ:
ꝛ tꝑe impḡnatōis vl̄ etiā ꝑtꝰ
Similit̄ an a marito exigat
debitū diebꝰ feſtiuis. aut tꝑe
mēſtrui vel impḡnatōnis. vl̄
tꝑe partus. an etiā alit̄ q̄ꝫ mo
dꝰ nature eſt vir eā ꝯgnouit.
et ſc̄m hoc ꝓcedat cum q̄libꝫ.
circa tn̄ viciū luxurie cautiuſ
q̄ꝫ circa q̄d̄libet aliđ ſe regat
ꝙ circūſtantias neceſſarias n̄
inutiles et curioſas inquirat
De q̄bus ſciēdū ē h̄ ſc̄m tho.
Circūſtantiaꝝ quedā ſūt tra
hentes in aliud genus pecca
ti. vt coire cuꝫ ꝯiugata ꝛc̄. et
has hō tenet̄ ꝯfiteri. Quedā
v̄o aggrauātes ſunt in eadeꝫ
ſpecie. et eaꝝ q̄dā ſunt nō ag
grauātes mortalit̄. ſic ſcia et
hmōi. ꝛ has nō tenet̄ ꝯfiteri.
q2 ſūt q̄ſi venialia. Quedā ve
ro ſunt aggrauātes mortalit̄
ꝛ has oꝑtet ꝯfiteri. vt furari
in ſacro loco. fornicari in die
feſto. Vn̄ verſus. Aggrauat
ordo locꝰ pctā ſciētia tempꝰ.

Lucta puſilla met⁹ culpe: ge
nus ⁊ ſtat⁹ alt⁹. Cõditio nu-
merus etas et ſcandala ſexus
Itẽ q̃rat ſacerdos a ꝯfitẽte ꝺ
alienis pctis q̃ ſũt nouẽ. ver.
Juſſio ꝯſiliũ ꝯſenſus palpo
recurſus. Participans mut⁹
nõ obſtans nõ manifeſtans.
Juſſio .i. ſi p̃cipit facere ma-
lũ: licꝫ ſol⁹ ñ ĩtereſt: vł ꝯſulu
it alteri ſine cui⁹ ꝯſilio nõ fe-
ciſſet tale factũ. vł ꝯſẽſit faciẽ
tib⁹ malũ. vł ipis adulat⁹ eſt
laudãdo eoꝝ factũ. Vł quia
malefactores habuerᷓt ad euꝫ
r̃curſuꝫ. vł ipis ꝑticipauit in
maleficio. vł tacuit ñ increpã
do eos. vł nõ deferẽdo ſupio
ri. vł nõ reſiſtebat cum poſſꝫ
vel tenerᷓ ex officio. vł nõ ma
nifeſtauit cũ debuit manife-
ſtare.

De caſibus ad papam per
tinentibus

Ponendi ſunt etiam hᷓ caſus ad ſolũ papam ꝑti
nentes. Primus eſt de eo qui
ꝑcuſſerat clericũ ordinatũ ſi eſt
leſio enormis cũ effuſiõe ſan-
guis atroci. xvij. q. iiij. Si q̃s
ſuadente diabolo. Scd̃s eſt
de eo q̃ incẽdit vł frãgit eccle
ſiam. ⁊ talis anteq̃ꝫ denuncia
tur p̃t abſolui ab ep̃o. ſꝫ p⁹ de
nũciatõem ꝑ ſolũ papã. ꝺ ſẽ.
exco͂. c. ꝯq̃ſti. Et idẽ de q̃libꝫ
incẽdiario poſtq̃ꝫ publice ex-
cõicat⁹ ẽ. de ſen. exco͂. ca. tua.
Terci⁹ qñ papa ſol⁹ aliqueꝫ
noĩat vel noĩati excõicat. tũc
ſol⁹ papa abſoluit eũ. de ſen.
exco͂. c. ſignificaſti. Quartus
falſarius litteraꝝ pape: vł eis
vtens ſciẽter. vt patꝫ de falſa
rijs. c. dura. Quintus q̃ inſe-
q̃tur cardinalẽ. de penis. c. fe
licis. li. vi. Sextus q̃ g̃uat iu
dicem ſpũalem in ꝑſona vel ĩ
bonis. vel dat licentiã g̃uãdi
ꝓpter hoc q̃ ſententiã excõi-
catõis tulit. de ſen. exco͂. q̃cũ
q̃ꝫ. li. vi. Septim⁹. ſi q̃s cor-
pus defuncti ſcideret vł coq̃
ret ꝓ oſſib⁹ trãſferendis. De
hoc haberᷓ in q̃dam extraua-
gãti Bonifacij pape octaui:
que incipit Deteſtãte. Octa-
uus. ſi q̃s inq̃ſitor hereticoꝝ
odio vł gr̃a amore vel lucro
ꝯtra iuſticiã vł ꝯſciẽtiã omi-
ſit ꝯtra quẽpiam ꝓcedere. vt
de hereticis. multoꝝ. ĩ fine. ĩ
cle. Nonus ſi religioſus abſ
q̃ꝫ licentia ſui ꝓprij ſacerdo-
tis ſolẽnizaret matrimoniuꝫ:
aut miniſtraret eucharíſtie et
vnctõis ſacramenta. Simili
ter etiã excõmunicati ſunt re

ligioſi q̄ excōicatos a canōe abſoluūt in caſib9 nō ↄceſſis vl' ↄtra ſtatuta ꝓuīcialia vel ſynodalia vel a pena ꝛ a cl'pa Decim9 ſi q̄s inſeq̄tur epm. de penis. Si q̄s.li.vi. Unde cimus.ſi qui religioſi īducūt aliquē ad vouēdū iurādū vl' ꝓmittendū apud eos eligere ſepulturā. vel vt iam electā vlteri9 nō immutet.de penis cupiētes.in cle. Duodecim9. de his q̄ ſacerdotē cogūt celebrare in loco interdicto.vel ad audiendū excōmunicatos vocant vel interdictos.vel ꝓhibent ne moniti exeant. de ſen.excō. Grauis. in cle. Tredecim9. q̄ ſaracenis arma ad expugnandū chriſtianos deferunt:vel ↄſiliū vel auxiliū dant in diſpendiū terre ſctē. de iudeis. Ita q̄rundā

Caſus epiſcopales nūc ſequūtur

Caſus de quo epi qui notāt̄ ꝑ Jo.an.in.iij.glo.ſi epūs.de pe.ꝛ re.li.vi. ſunt iſti. Prim9 abſoluere excōicatos maiori excōicatiōe. vt de ſen. ex.nup. Scd̄s imponere penitentias blaſphemātib9 nomē dei et ſanctoꝝ ei9. de clericis maledicis.c.ij. Terci9 abſoluere ſacrilegos. de ſacrilegijs.c.ij. Quart9 ↄmutatio q̄rūlibet votoꝝ.de voto ꝛ voti r̄demptōe.c.i. Excipit̄ tamē votū terre ſancte. Quītus depoſitio male ablatoꝝ incertorū vl' etiā certorū: qn̄ nō exiſtunt iſti quib9 facienda eſt reſtitutio. de iudeis. cū ſit. Sextus penitentiā īponere illis q̄ mr̄imoniū clādeſtine ↄ̄xerunt vel ↄ̄ interdictū eccleſie. vt de matrimonio cōtra interdictū eccl'ie ↄtracto.ī cle.c.i.ꝛ vlti. Solent etiā reſ'uari epis penitētie oīm publicanoꝝ et oppſſoꝝ pueroꝝ ex ꝓpoſito vl' caſu. Itē homicidium vel falſum teſtimoniū falſarij inſtrumentoꝝ. Itē piur9: ince ſt9: corruptor monialiū. l' coeuntes cū brutis: ꝛ his ſilia Et breuit̄ītelligas ꝙ q̄ttuor ſunt caſus de iure epāles ꝓut deterīat Benedict9. xi. Primus ē occiſor clerici: ꝓpt̄ qd̄ icurrit irregularitatē. Un̄ epūs p̄t abſoluere clericū ab homicidio ſ3 n̄ ab irregl'aritate. Uel p̄t abſoluere clericū a pctō qꝛ celebrauit ī eccl'ia int̄dicta. ſ3 nō p̄t abſoluere ab irregularitate inde ↄtracta. Scd̄s d̄ incēdiarijs. qd̄ tn̄ intellige aū

q̄ ſūt publicati. Terci⁹ vbi ē īdicēda ſolēniſ pnīa. Quart⁹ vbi q̄s īcurrit maiorē excōicatōꝫ. Idē aūt papa ꝺclarat q̄nqꝫ caſuſ eē epāleſ ꝺ ꝯſuetudīe approbatos. Prim⁹ ē homicidīj volūtarīj. Scd̄s falſarīj. Terci⁹ violatorꝭ ecclīaſtice libtatꝭ. Quart⁹ violatoris ecclīaſtice emunitatꝭ. Quīt⁹ ſortilegi ꝛ diuīatoꝝ. vt. xxvi. q. i. c. i. Et īcipit ſua bulla ī q̄ p̄dicta ꝺclarāꝛ Inꝛ cūctaſ. ꝛ renouata ē iteꝝ ꝑ ꝯcilꝛ. viennēſe. i cle. dudū. de ſepulturꝭ. Ultra aūt hoſ caſus p̄nt epi reſeruare ſibi alios put videbiꝛ eis expedire. Sꝫ vt omīſ tollaꝛ ambiguitas ponā caſ⁹ tā de iure q̄ de ꝯſuetudīe ad ep̄m ꝑtinētes. vt ſunt iſti. homicidiū. ſacrilegiū. inceſtus. filiorū oppreſſio. coit⁹ cū moniali. Itē mlier coiens cū religioſo vꝛ ſacerdote. Itē vulnerās patrē vꝛ matrē. Itē deflorans virginē vi oppreſſaꝫ. Itē baptizās ꝓp̄am filiā ſine neceſſitate. vꝛ tenēs eaꝫ ad ꝯfirmatōeꝫ. Itē fractor voti ſimplicis. Itē ꝯhens votuꝫ ſimplex caſtitatis. Itē intrāſ ꝛligionē īnita vxore p⁹ copulā carnis. Itē hereticā p̄uitatē tenens quo ad peccatū tm̄. Silꝛ ſymoniac⁹ quo ad peccatū tm̄. qꝛ irregularitas huiuſmodi ꝑtinet ad papā. Itē celebrāſ corā excōicatꝭ ſolēniter ī eccīa q̄ ad pctm̄ tm̄. ſed q̄ ad irregularitatē ꝑtinꝫ ad papā. Itē ꝓmot⁹ ꝑ ſaltū ad ſacros ordīes. Itē ordīat⁹ ab alieno ep̄o ſine licentia ꝓprīj. Itē luxuriāſ ī ecclīa ꝯſecrata Itē coiēs cū iudea vꝛ pagana Itē ꝯcipiēs a n̄ viro ſuo quē vir credēdo filiū ſuū ꝯſtituit eū ī heredē ī p̄iudiciū aliorū. Itē ꝓcurās aborſū vꝛ ſterilitatē ī ſe vꝛ ī alio. Itē ꝯhēs ſpōſalia p̄ter mr̄imoniuꝫ cū aliq̄ marito inꝛpoſito ꝯcto. Iteꝫ ſciēter celebrās ī ecclīa interdicta q̄ ad abſolutōeꝫ pctī. ſꝫ q̄ ad irregularitatē ad papaꝫ. Itē ſortileg⁹: īcātator: necromāticus: expimentator. Itē ſcienter excōicatos et manifeſtos īterdictos vꝛ etiā vſurarios ſepeliēs. Iteꝫ clādeſtine mr̄imoniū ꝯhēſ Itē blaſphemus dei ꝛ ſctōꝝ. Itē incēdiari⁹. Itē ꝑiur⁹. ſodomita. adlꝛter. Itē fornicās cū filia quā baptizauiꝛ vꝛ ad ꝯfirmatōeꝫ tenuit vel audiuit ꝯfeſſioneꝫ eius. Item celebrans in altari non conſecrato. Item celebrās ſine ſacrꝭ indumētis. vꝛ

omittens aliquod indumēto rū: vt ſtolā vł manipulū. Itē celebrās nō ieiunuſ. Vox au tem penitētie ponunť taxate inferi⁹ particulatim. Alij vo caſus pter iſtos ſunt de auto ritate plebanoꝝ.

De ſatiſfactōe que ē tercia pars penitentie

Ut autē e ſatiſfactio ſm btm̄ tho. ſup. iiij. di. xv. q. i. ar. iij. iniurie illate recom penſatio ſm iuſticie equalita tē vł quantitatē. Et intelllge eq̄litate, pporcionis et nō q̄n titatis. Siłr Anſel. i li. Cur de⁹ homo: diffinit ſatiſfactō nem dicens. Satiſfactio eſt deo debitū, put eſt honorem impēdere. ſ. rōe culpe ꝯmiſſe Et iſte diffinitōnes ſunt ſatiſ factiōis, put eſt medicina pte ritoꝝ peccatoꝝ: et pſeruatio futuroꝝ. ſed put eſt pſeruatō a culpa diffiniť ſic ſm Augu ſtinū. Satiſfactio eſt cauſas abſcindere peccatoꝝ: ⁊ eoruꝫ ſuggeſtionibꝫ aditū nō indul gere Circa qꝺ ſciēdū ꝙ licꝫ ſm Bonauē. vbi ſupra: ſine charitate ñ poſſꝫ ſe hō pparare ad hn̄dā charitatē ⁊ faciēdaꝫ ſatiſfactōeꝫ. ex q̄ ipoſſibile eſt ſine ea deo placere ⁊ opa eiuſ acceptari a deo. iō nec ſatiſfa ctio ſine tali gr̄a eſt poſſibilis Itē ꝯſulendū ē penitentibuſ ꝙ eoꝝ penitētiā ipis iniūctā ſine mortali pctō ꝯpleant. q͛ ał's deus ab eis exigit penā. Nam ſatiſfactio facta ī pctō mortali ⁊ ſi ſoluit penā debi tam nō tamē meretur gratiā. vt dic̄ doctor ſubtilis vbi ſu pra. q. i. ſecundo pncipali. ar. iiij. Sed ſi q̄ras vtꝝ hō p agēs pn̄iaꝫ i pctō mortali ite rū facta ꝯfeſſiōe de illo pctō mortali debꝫ pagere de nouo vł denuo iſtā pn̄iaꝫ iā pactā vel an reuiuiſcat ⁊ valere inci piat illa pn̄ia ſic pacta in pec cato mortali: ex q̄ iā poſt ꝯfeſ ſionem ſecūdā erit in charita te et ḡtia. In h̄ ſūt doctores diuerſi. Nam ſctūs tho. pma facie dicit ꝙ nō viuificanť nͨ valent ad ſatiſfactionē illorū peccatoꝝ, p q̄bꝫ agūť. nec etiā ad meritū vite etn̄e. Dicit tn̄ ꝙ ſatiſfactōeſ ille q̄ relinquūt poſt ſe effectū poſtq̄ȝ act⁹ trā ſit ñ optꝫ ꝙ reiteranť. vt ieiu niū dimittit poſt ſe debilita tionē corpis. Elemoſina relī quit poſt ſe diminutōeꝫ ſub ſtantie. Ille vero que nō relī quunt poſt ſe effectū oportꝫ

vt reiterent̃:vt eſt orõ. Ex hiſ
ptꝫ ꝙ q̃ ieiunant ꝓ pctĩs exñ
tes ĩ mortali pctõ nõ debent
vltra ieiunare vl' elemoſynaꝫ
dare. ſi q̃ orant in pctõ exiſtẽ
tes tenent̃ repetere horas et
ſupplere eas. ⁊ iſtã opinionẽ
approbãt doctores. Doctor
tñ ſubtilis fauorizat pctõri/
bus dicens. ꝙ q̃ vere penitet
⁊ recipit ſatiſfactõeꝫ ꝯdignã
ſibi ab eccleſia impoſitã: cla/
ue nõ errante: q̃ntũcũqꝫ pec/
cet poſtea ⁊ recidiuet nũqꝫ te
nebitur niſi ad illã vnicã ſatiſ
factionẽ adimplẽdã. Et ſi eã
impleat in charitate meli⁹ ẽ.
qꝛ nõ tm̃ ſoluit penã ſed etiã
meretur gratiã. Sed ſi ĩple/
at penitentiã volũtarie extra
charitatẽ: ſoluit q̃dem penaꝫ
ſed non meret̃ gratiã: qꝛ non
eſt ſatiſfactio recõcilians ne/
qꝫ placanſ. Unde ſubdit ꝙ ſi
hõ magnã ptẽ ſatiſfactõiſ ad
impleuit ĩ mortali pctõ. ⁊ po
ſtea iteꝝ peniteat de pctõ no
uo. nõ eſt iterato imponenda
pnĩa ꝓ peccato primo d̃ quo
ſatiſfecit: licꝫ extra charitatẽ.
ſed tm̃ de nouis pctĩs q̃ fue/
runt cauſa ꝙ iſta ſatiſfactõ fu
it mortua. Et hanc determi/
nationẽ ſequit̃ Johẽs pariſi
enſis ibidẽ. q. v. dicens ⁊ dãs

huius dicti ratõnẽ ſatis pul
cram. Quia ex quo extra cha
ritatẽ ſufficit ſatiſfactio inuo
luntaria ad pnĩam pctĩ: mul
tomagꝭ ſatiſfactio volũtaria
debet ſufficere. Exemplificat
ĩpe. Si alicui offendẽti regẽ
offenſe regis corrñdeat p̃ciſe
ſm legẽ man⁹ abſciſio. ſi iſti
inuito abſcinderet̃ manus ſa
tis patit̃. ⁊ intantũ ſufficit re
gi ꝙ ſm iuſticiã nõ debꝫ vlte
riorẽ penã exigere: ⁊ tamẽ nõ
recipit eũ in gratiã vl' amici/
ciã. Multo aũt magis ſuffi/
ceret ꝓ punitõe culpe ſi aliq̃ſ
ſibi debitã penã infligeret. Li
cet nõ eſſet in gratia vl' amici
cia illius iudicis offenſi. Ex
quo ſequitur ꝙ ſi talis ꝓpter
nouũ peccatũ dãnaret̃ ante/
q̃ꝫ ꝯpleuiſſet totã pnĩam ſibi
impoſitã puniret̃ in inferno
tẽporalit̃ pena ſibi correſpon
dente que nõ fuit hic ſoluta.
⁊ poſt tempus aliqd̃ nõ puni
retur amplius tali pena: ſicut
dicimus de veniali. qꝛ mori/
ens ĩ veniali ſimul cum mor
tali nõ puniretur eternaliter
ꝓ veniali ſed tẽporaliter. pro
mortali vero eternalit̃. Hec
doctor ſubtilis. Sunt auteꝫ
tria opera ſatiſfactoria. ſ. ele/
moſyna ieiuniũ ⁊ oratõ. Per

ieiuniũ intelligunt om̄ia carnem affligentia. vt ſunt maceratões:afflictiões :flagellatõnes et pegrinatões . Per eleoſynam oĩa opa miſericordie corpalia. Per orõem oĩa opa ſpũalia miſericordie . Per ieiunia homo reuocat a ↄcupiſcentia carnis. p elemoſynã a ↄcupiſcẽtia oculoꝝ:et p orationẽ a ſupbia vite :Per ieiuniũ ordinat homo ad ſeipm: p elemoſynã ad ꝓximũ: et p oratõeꝫ ad deũ. Per ieiuniũ fit ſatiſfactio de bonis corpalib9. p eleoſynã de bonis tpalibus. ⁊ p orõem de ſpũalib9. Licet autẽ ſingula iſtoꝝ cuꝫ ſingulis peccatiſ approprient ꝓpter conueniẽtiã :tñ qdlibꝫ illoꝝ p qlibet pctõ ſatiſfacere pt ſm Thomã. Dicit eniꝫ doctor ſubtilis. q. i. ſcdo pncipali. arti. xxx. q talis correſpondẽtia nec eſt d ↄgruo nec de neceſſitate i ſingul caſib9: ſicut patet in paupib9. Nec paupi eſt cõgruũ nec neceſſarium iniũgere aliqd iſtorũ ſi eſt inſufficiens ad ea . vt ſi eſt paup qui nutrit labore :et q die nõ laborat caret victu. et ſi ieiunaret impotẽs redderetur ad laborẽ. Nec oratõi vacare poteſt labore laſſat9. vel a fortiori nec elemoſynis . iſti iniungendũ eſt vt iſtũ laborẽ ſubeat in remiſſionẽ peccatorũ:intendens illũ ad hũc finẽ referre. ſaltem quouſqꝫ occurrat ſibi opportunitas aliqm aliã ſatiſfactõem ſoluẽdi. Ex hoc dicto habes q hõ pctõr libenter ſuſtinẽs defect9 tẽporales et labores a deo in eũ pmiſſos vl tribulatões ſatiſſacit p illa p pctis exquo eiſ cõſentit ⁊ alit ſatiſfacere vl penitere nõ pt. Ita dicit Tho. vbi ſup. di. xv. q. iiij. ar. ij. Et h etiã ſepi9 eſſet pdicãdũ paupibus et defectuoſis:ne deficerent ⁊ deſperarent de pctĩs videntes ſe impotẽtes ad pagendũ penitentiã eis iniũctã Silr diues q lapſus eſt peccato carnis. ſi adeo delicat9 ẽ q nõ velit ieiunare:nec macerationẽ carnis ſubire. vl preſumptio eſt q ſi ſibi imponeretur abijceret eã :⁊ ita iaꝫ nouo peccato peccaret :iudicandus eſt ad oratõnẽ vel eleoſynam. ⁊ imponendũ ẽ ei qd libenter accipit:et quod credit pſeuerãtius adimplere . imo ſi nullã vellet accipere penitẽtiã et haberet diſplicentiã de peccato: et firmum propoſitum non peccandi vel abſti/

nendi.nō eſt remittēduſ vacu us ⁊ abſoluendus: ne cadat in deſpatōem. ſed intimāda ē penitētia ei q̄ ē p pctis illꝰ imponēda. ⁊ ꝙ eā in ſe vl' in equiualēte ſtudeat adimplere. alioquin ſoluet ad plenū ī purgatorio. Hec ſnīa ſatis ꝯſonat dicto chriſti Matth. xij ⁊ Iſa. xlij. vbi dicit Arūdinē q̄ſſatā nō ꝯfriget. ⁊ linū fumigans nō extinguet. Arundo q̄ſſata eſt peccator q̄ſſatus tē ptatōibus et peccatis. ⁊ linū fumigans eſt linū nimis humidū: tamē habēs aliq̄d de igne charitatis: hoc extiguit p duriciā ſacerdotis. ſed cuꝫ ad aliqđ minus difficile obligat tunc nō extinguit. Sed dicat ſibi ꝙ oportet euꝫ hic vel ibi penaꝫ pſoluere. ⁊ ꝙ faciat tantā penitētiā quātā hic dꝫ p peccatis reddere: al's acrior alibi ab eo exigetur. Hec ſcotus. Dicit Pe. de tharā. diſ. xv. ⁊ Tho. ibidem. q. iij. ꝙ alter p altero p̄t ſatiſfacere ſi eſt in charitate quādo ille cui īiuncta eſt penitētia eā explere ꝯmode nō p̄t. et hoc q̄ntuꝫ ad abſolutōem debiti. ſꝫ q̄ntū ad excīſionē cauſaꝝ peccatoꝝ p̄cedentiū: ⁊ inquantuꝫ penitentia eſt medicina p peccatis vnus nō poteſt ſatiſfacere p altero. Dicit tamē thomaſ ꝙ nullꝰ debꝫ pmittere ſatiſfacere p aliū: niſi appareat defectus corporal' vl' ſpiritualis: per quē nō ſit pmptꝰ ad portādū onus penitētie. Dicendum eſt ergo his qui ſatiſfactionē per ſe alijſ imponūt. ꝙ ſi ambo negligentes fuerīt ambo punient. vnuſ p peccato pprio. alter p obmiſſa ſatiſfactōe ad quā ſe obligauit

De penitētijs iniungēdis ſm canones

r Eſtat nūc de penitentijs iniūgendis ſm canoneſ taxatis. Circa quod pricipaliter eſt videndū ꝙ licꝫ penitētie ſint arbitrarie: vt dicetur infra. tamē in publicis peccatis ſeruāde ſunt taxate p canones. licꝫ debeat haberi reſpectus ad circūſtantias crimīs ⁊ ad quantitatē et qualitateꝫ pſone. dignitatē: officiū: paupertatē debilitatē ⁊c̄. Ut tamen nō ignoremuſ penitentias taxatas cū tpus incurrerit imponēdaſ: notande ſunt aliq̄ regule q̄ canones penitētiales ab alijs appellāt. Primus canon: ꝙ pro quolibet

moꝛtali pctō .pnīa ſeptē āno
rum eſt iniūgēda. vt. xxxiij. q
ij. hociſpm. ⁊ .c.ſeqnti. ⁊ .xxij.
q.i.c.pdicandū.i glo. ⁊.lxxxij
diſ.pſbiter. Et ratio eſt: qꝛ ſic
p peccatū moꝛt'e ſeptifoꝛmē
grām ſpūſſancti amiſim⁹. ſic
etiā eas p ſeptē ānos requira
m⁹. Hoc tamē verꝝ ē p publi
co et ḡui pctō pēſatis circum
ſtātijs. Secūd⁹: ſi pſbiter fu
erit public⁹ foꝛnicatoꝛ decē
anniſ peniteat incluſus ſacco
indutus. trib⁹ mēſib⁹ ꝯtinuiſ
a veſpera ad veſperā pane et
aqua vtatur: exceptis diebuſ
dn̄icis ⁊ feſtiuis . qb⁹ ānis ex
pletis pt eū epus ad ꝯſtinuꝫ
reuocare ſtatū. de quo multū
habek.lxxxij.di.c.pſbiter. qd
nō ſcripſi pp̄ter tediū epoꝝ q
in hoc ſunt remiſſi et poti⁹ ad
penā pni. Tercius. ſacerdos
cognoſcens filiā ſpūalem. ſcꝫ
quā baptiſauit vł cōfeſſiōeꝫ
audiuit: duodecim annis pe
niteat. epus ꝟo. xv. annis pe
niteat. Mulier ꝟo ſi eſt ſolu
ta tradenda eſt religiōi rebus
ſuis pauperib⁹ erogatis. xxx
q.i. Si quis ſacerdoſ. Et ſic
ptꝫ vt dicit gloſa in capitulo
pdicto ꝙ magis peccat ſacer
dos cognoſcēs filiam ſpiritu
alē ꝙ̄ alterius vxoꝛē, quia p
hoc imponik penitentia .xij.
annoꝝ. Quartus. ſi quis cō
tra naturā peccat. ſi cleric⁹ ē
deponitur vel ad religionē re
cludik. ſi laicus excōmunicak
donec peniteat. Penitētia au
tē ſua eſt ſeptē annoꝝ. Et idē
eſt p iceſtu. xxxiij. q. ij. hocip
ſum. et. c. ſeqnti. Quintus. ſa
cerdos quiītereſt clādeſtinis
nuptijs ſiue bannis trib⁹ an
nis ſuſpendik. de clādeſtina
dſponſatōe. Cum inhibitio
c.i. Sextus. Si quis votuꝫ
ſimplex violauerit. ſcꝫ quia
pꝛomiſit in ſecreto vxoꝛē nō
ducere: vel coꝛam aliq̄bus ſo
cijs: et poſtea duxit tribuſ an
nis peniteat. xxvij. diſt. ſi vir
Septimus. ſi quis excōmu
nicatus celebꝛat trib⁹ anniſ fe
ria ſecunda quarta et ſexta a
potu: al's vino et a carnibus
debet abſtinere. xi. q. iij. de il
lis. Octauus. Qui aliū iniu
ſte accuſat ad moꝛtē ſeptē an
nis peniteat ſi vitam pdide
rit. Si vero membꝛū p tres
annos peniteat. vt de accuſa
tionibus. c. Accuſaſti. Non⁹
Qui filiā ſuā ſpūalē vel ꝯma
trē cognoſcit: p ſeptē annos
peniteat. xxx. q. iij. Nō opoꝛ
tet. Decimus. Si quis de
ſponſatam alij duxerit, eam

dimittat.⁊.xl.diebꝫ ī pane et aq̄ ieiunet:⁊ peniteat.p.vij.ſe q̄ntes ānos.de ſpon.duoꝝ.accepiſti. Undecimus. Qui ꝯgnoſcit duas cōmatres vel ſorores ſeptē annis peniteat xxx.q.iiij. Si pater. Duodecimus. Homicida volūtari⁹ ſine ſpe reſtitutiōis deponat̃. ⁊ ſeptē annis peniteat.l.diſt. miror. Si eſt caſual' per qui qꝫ annos peniteat.l.di.c.ſi q̄. ⁊.c.ſi q̄s.⁊.c.eos. Et hec oīa intelligas ſi potuit euadere homicidiū ⁊ nō euaſit. Nā q̄ ſe ⁊ ſuas res liberādo fures q̄ capi nō poterāt occiderit: penitētiā agere nō tenet̃ niſi voluerit. Si tamē hoc facit in neceſſitate euitabili duos annos peniteat.di.l.de his. licꝫ ſi eſſet ineuitabiliſ in nullo ei imputaret̃.l.diſ. Quia te. qđ tñ eſt veꝝ quo ad peccatum. ſed quo ad cautelā ⁊ innocentiā ſuam eccleſie oſtendendaꝫ bonū eſt penitere.de homicidio.ca.ij.§.fi.xxxiij.q.ij. In lectū.xxxiij.q.iij.excōicatoꝝ. Si q̄s tñ in ſtulticia vl' infirmitate vl' furioſitate occidit: nō imputat̃ ei.iij.q.ix. Indicas.xv.q.i.aliquos.et.c.illa. et ca.ſi quis Si antē cā diſciplīe ſicut magiſter ſcholariū incaute occidit imputatur ei: ⁊ deponit̃ ſi eſt ſacerdos. De homicidio p̄ſbiteroꝝ.xv.q.v.ſi quis nō iratus. Sed et quis ligatū latronē interficit deponitur.de homicidio.ſuſcepimus. Tredecim⁹. Matrē occidens decē ānoſ peniteat.ſcḋm formā ſatſ aſperā q̄ ponitur.xxxiij.q.ij.latoreꝫ. vbi dicit̃ ꝙ p̄mo anno eccl'iaꝫ nō intret ſed añ fores eccl'ie oret Poſt annū vero intret eccleſiam ſtans inter audiētes et ñ ꝯmunicet niſi cōpleto termino.oblatōes eius nō volūtarie accipiant̃ niſi poſt ſeptem annos. Et p hos decē annoſ nō comedat carnes.nec potū al's vinū:bibat.exceptis diebus dñicis et feſtiuis dieb⁹ a feſto paſce vſqꝫ ad feſtū pentecoſtes. Et nō vadet alicubi niſi pedeſter.feria ſecunda q̄rta et ſexta ieiunet.ſed tñ nō ſeparatur ab vxore ꝓpter p̄iculum adulterij. Decimuſq̄rt⁹. Uxoricida oībus diebus q̄bus penitet nō debet vti carnibus nec potu.al's vino.niſi in paſca ⁊ natali dñi.ī pane et aqua et ſale.vigilijs oratōnibus et elemoſinis penitentiā agat:arma nō ſumat. vxorē nō ducat: balneo nō vtat̃.

cõuiuium letantiũ nõ intret. in eccleſia poſt oſtiũ ſtet .non ꝯmũicet in vita ſed in morte tm̃.vt patz.xxxiij.q.ij.admonere. Et intellige ꝙ maior penitẽtia eſt vxoricide q̃ꝫ matricide.nõ qꝛ mai⁹ ẽ peccatũ vxorem occidere q̃ꝫ matrẽ.ſꝫ qꝛ ꝓniores ſunt hoĩes ad occidendũ vxores q̃ꝫ matres.ꝛ iõ vt retrahanť grauior eis pẽa iniungiť.ar.xxxiij.q.i.nõ afferamus. Decimuſq̃ntus. Iugulans volũtarie puerũ ſuũ. dicit Ray.ꝙ talis debet ĩ monaſteriũ induci:ſi nõ habꝫ alios pueros et vxorẽ: grauior ei debet imponi penitẽtia .ſ. ſeptẽ annorũ. Cum autez ex negligentia iugulãt eũ parẽtes:ita ꝙ ponũt eũ in lectũ ſuum ſanũ: ꝛ poſtea inueniunt eum mortuũ: trib⁹ ãnis peniteant:q̃ꝝ vnus ann⁹ ẽ ĩ pane ꝛ aqua oĩb⁹ ferijs q̃rtis ſextiſ ꝛ ſabbatis.alij duo ieiunãdo feriã q̃rtã ꝛ ſabbatũ: ſꝫ ſextã ĩ pane ꝛ aqua.ꝺ his q̃ occidũt filios.c.i.ꝛ.ij. Decimuſſext⁹. Periurus.xl.dies ieiunãdo in pane et aqua ꝑ ſeptẽ ãnos peniteat. vi.q.i. q̃cunq̧. Decimuſſeptim⁹.falſam menſuram habens.xxx.dieb⁹ peniteat in pane ꝛ aqua.de emptõne ꝛ venditõe.vt mẽſure. Decimuſoctau⁹ q̃ deuotã vł monialẽ cognouit.x.annis peniteat:ꝛ ipa ſiľr.xxvij. q.i.ca .ꝺ filia.ꝛ.c.deuotã. Decimuſnonus. Preſbiter cantãs miſſã et nõ cõmunicans anno vno penitere debet: ꝛ interim a celebratõe miſſe ceſſabit .de cõſecra.di.ij.relatũ. Uigeſim⁹. Sacerdos q̃ laicũ mortuuꝫ cum palla altaris ĩuoluit .decem anniſ ꝛ q̃nq̧ mẽſib⁹ peniteat. dyaconus ꝓ triẽnio et dimidio ſiue ſex mẽſib⁹ peniteat.de conſe.di.i.nemo. Uigeſimuſprim⁹. Sacrileg⁹ violans eccleſiã ſeptẽ annis peniteat.xij.q.ij.de viro. Et ꝑmo ãno ante cimiteriũ qꝺ violauit ꝯſiſtat. Scꝺo ãno añ fores eccľie. Tercio anno ĩ eccleſia. Et ꝑ hos treſ ãnoſ carnes nõ ꝯmedat:ꝛ potũ ałs vinũ nõ bibat niſi ĩ paſca ꝛ ĩ natali dñi.nec ꝯmũionẽ accipiat. In q̃rto anno cõmũicabit ꝛ tũc q̃nto ꝛ ſexto vſq̧ ad ſeptimũ annũ feria ſcꝺa q̃rta ꝛ ſexta a carnib⁹ ꝛ a potu abſtineat. Uigeſimuſſcꝺs. Parẽtes frãgẽtes ſpõſalia filioꝝ ꝑ triẽniũ ſepenť a cõione.ꝛ filij ſiľr ſi ĩ culpa ſũt.xxxi.q.iij.ſi q̃ ꝑentes. Uigeſimuſtercius

Qui ducit illã ad mrimoniũ quã prius polluit per adulteriũ quinqꝫ ãnis peniteat.xxxi q.i. Si q̃ vidua. Uiceſimuſ q̃rt⁹. Blaſphemãs debꝫ ꝑ ſepte hebdomadas agere penitentiã ſ̃m formaꝫ q̃ tradit̃ de maledicis.c.ſtatuimus. Uigeſimuſq̃ntus.ſacerdos denudans ꝯfeſſionẽ alicui⁹ verbo vl̃ facto vel ſigno ⁊c̃. de q̃ infra dicet̃.et habet̃ de pe.di.vi.ſacerdoſ. Uigeſimuſſext⁹ Periurus ſi liber eſt.xl.diebꝫ ꝑ ſeptẽ ãnos in pane ⁊ aqua peniteat. Si ſeru⁹ tribꝫ ãniſ xxij.q.v.qui ꝯpulſus. Uigeſimuſſeptim⁹. Qui ꝑiurat in manus epiſcopi ꝑ tres annoſ peniteat. Qui ꝟo in manu ñ conſecrata vno anno peniteat. Qui vero coacte neſciens eſſe tã graue pct̃m trib⁹ q̃dragesimis peniteat. hoc ẽ tribꝫ annis:quolibet anno q̃dragĩta dies.xxij.q.v.q̃ cõpulſus. Sed q̃ ſcienter iurat vl̃ aliũ iurare ꝑmittit q̃dragita dies peniteat in pane et aqua: ⁊ ſeptẽ ſequentes annos:⁊ ſimiliter cõſocij ſui. xxij.q.v. Si q̃s ꝑiurauerit.⁊.c.ſi quis cõuictus. Uigeſimuſoctauus. Diſcrepãs a cõſuetudine metropolitane eccl̃ie in horiſ canonicis:ſeptẽ mẽſibꝫ ꝯmũione priuet̃ ſi ex ꝯtemptu h̃ faciat.diſt.xij.ca. de his. Uiceſimuſnonus. Sortileg⁹ q̃draginta diebꝫ peniteat. de ſortilegijſ.c.i.⁊.c.ex tuaꝝ.Qui autẽ aſpicit aſtrolabiũ vno peniteat anno.ibidẽ.Triceſimus Interfector p̃ſbiteri duodeciꝫ annis peniteat.vt.c.ij. de pe.⁊ re.Triceſimuſp̃mus. Incẽdens domũ totũ damnũ r̃ſtituat:⁊ tribꝫ annis pẽiteat. eodem ti.c.ij.et de iniurijs ⁊ dãno dato.c.ſi quis domũ. Triceſimuſſecũdus. Cõmunicãſ hereticũ neſciẽter annũ peniteat:ſciẽter q̃nqꝫ annis. Permittens autẽ hereticũ cantare neſcienter miſſam:q̃dragĩta diebuſ. Si autẽ in ſubuerſionẽ fidei tanq̃ꝫ heretic⁹ dãnatur niſi decẽ annis peniteat. Si quis receſſerit ab eccleſia ad hereticos fugiẽſ. xij annis peniteat.ſ̃m formã.xxiiij.q.i.Si q̃s dederit Triceſimuſterci⁹. Qui neſciẽter cognoſcit duas ſorores:vl̃ matrẽ ⁊ filiã :vl̃ amicã ⁊ neptem ſeptẽ ãnis peniteat. Si ſciẽter ꝑpetuo carebit coniugio. xxxiiij.q.vnica. ſi q̃s. Trigeſimuſq̃rtus.cũ bruto coiens pl⁹q̃ꝫ ſeptẽ annis peniteat: et

ſdē ꝑ inceſtu.xxxiij. q.ij .hoc
ſpm. ⁊.c.ſeq̄nti. Trigeſimuſ
q̄ntus. Patron⁹ res eccl'ie di
lapidās vno anno peniteat.
xvi.q.vij.fili⁹.Trigeſimuſſe
xtus. Qui iurat pacē nō face
re cū ꝓximo.vno āno penite/
at ⁊ ad pacē redeat.xxij.q.iiij
q̄ ſacro.Trigeſimuſſeptimuſ
Bis baptizat⁹ vl' bis cōfir/
matus ſeptē annis peniteat.
q̄rtā ⁊ ſextā feriā in pane ⁊ aq̄
⁊ coget fieri regularis.de ꝯſe.
di.iiij.q̄ biſ.⁊.c.dictū ē.Sūt
pl'es alij caſus q̄ apd nos nō
currūt.⁊ ideo d illis nihil po
ſui. Hi aūt intelligēdi ſūt de
penitētia publica ⁊ ꝓ peccato
publico. Circa qd ſciēduȝ
ꝙ licȝ illa pnīa ſit taxata a ca
nonibꝫ ꝓ manifeſtis peccatiſ.
ita ꝙ nullo mō licȝ aliā īpone
re vel variare .tn̄ eps de his
diſpēſare p̄t ex cā rōnabili. in
ſpectis circūſtātijs pſonaꝝ.
vt dicit Leo papa. Penitudi
nis tp̄a ꝯſtituēda ſunt tuo iu
dicio ſm ꝙ ꝑſpexeriſ aīos cō
fitētiū eē deuotos.xxvi.q.vij
Tp̄a.⁊.c.h ſit. Idē dic̄ Hie/
ro.de pe.di.i.menſurā .Et iō
dico de occultis pctīs q̄ ptī/
nent ad ſimplices ſacerdotes
ꝙ vbicunqȝ inueniāt taxataȝ
penitētiā p canones nō mu/
tent eā ſine cā. ita tn̄ ꝙ nō ꝑ/
dant p eam pctōrē.ſm h intel
lige illud qd ꝯmūit' dicit' .ſed
male intelligit' ꝙ pnīe ſunt ar
bitrarie.de pe.et re.deus q̄.⁊
de ſortilegijs.ca.ij.glo.ij.vbi
dꝫ ꝙ pnīe tp̄us arbitrariū ē.
qd ītelligit glo. vltra illd qd
iaȝ ius taxat.⁊ ſi ius taxauit
vnū ānū pnīe ⁊ delictū exigit
pl⁹.hoc eſt ad ſacerdotis ar/
bitriū cōceſſum. Idē dicit' d
cle.excō.latores Et dixi no
tāter ꝙ ſine cā nō dꝫ p quēcū
ꝙ ſacerdotē mutari pnīa ta/
xata.q₂ ex cā p̄t bn̄ moderari
p ſimplicē ſacerdotē q̄ diſpen
ſare p̄t ꝯtra canones taxātes
talē pnīam.vt de iudicijſ.At
ſi clerici.in gloſa .ſup v̄bo.de
adulterijs.vt ibidē notāt do
ctores. Pro iſto tn̄ ſciēdū
ꝙ hodie m'ti ſumpſert' occa
ſionē erroriſ ex iſto dicto quo
dicit'.penitētie ſūt arbitrarie
⁊ ſm arbitriū ſacerdotiſ īponē
de. Et iō ꝓ meliori iſti⁹ dicti
intelligētia aduertēdū ē ꝙ ſic
dicit ſctūs Tho.ſup.iiij.diſ.
xix.q.iij.ar.iiij. Si q̄s preter
motū p̄ncipal' agentiſ vti ſua
poteſtate p̄ſumpſerit. nō cōſe
quitur effectum ſm Dyoni/
ſiū.⁊ propterea talis ab ordi
ne ⁊ officio diuino auerteret'.

ꝛ culpā incurreret. vbi gr̄a.
ſi miniſter medici aliter adhi
beret medicinā egroto q̄ ꝑce
pit medic⁹: grauiter tal' offen
deret medicū ꝛ etiā egrotuȝ.
Et qꝛ penitētie ſatiſfactorie
ſunt medicine ꝑ pctīs inſligē
de. vnde ſicut medicine in ar/
te determinate nō omnib⁹ cō
petunt ſȝ variāde ſunt ſm ar
bitriū medici: nō ꝑ ꝓpam volū
tatē ſeq̄ntis ſȝ artē medicine.
ita pene ſatiſfactorie deťmīa/
te in canōe nō cōpetūt oīb⁹
ſed variāde ſunt ſm arbitriū
ſacerdotis diuino inſtictu re
gulatū. Hec Tho. Vide er/
go quicūq̄ iudicas ſm caput
tuū iniūgendo penitētias nō
taxatis debitis circūſtātijs:
qꝛ in magno ꝑiculo es: decipi
ens te ꝛ ꝯfitentē. ſi arbitraris
aliter penitētiā q̄ ſpūſſctūs
eā dictauit illi ꝯfitenti impo/
nēdaȝ. Vn̄ dicit ſctūs Tho.
diſ. xx. q. ij. ar. ij. q̄ q̄litercūq̄
habeat ſe ſacerdos: vł' diuer/
tat ſe in officio ſacramētorū:
nihilomin⁹ pctōr ꝑmanet re
us ad q̄ntitatem eiuſdē pene.
ꝛ ideo ſi eā hic nō explet exi/
geť ab eo in purgatorio. Sa
cerdos tñ diſcretus: vt dicit
idem: penā imponēs minorē
etiā ex induſtria pluſ prodeſt
ꝯfitēti q̄ nocet. qꝛ forte a ma
gnitudine pene poſſet a peni
tētia agēda impediri. qꝛ diui
n⁹ amor q̄ in eo incipit ꝛ pau
latim ꝯfortať excitabit eū po
ſtea ſponte ꝛ ꝓpria volūtate
ad plura opa miſericordie q̄
ſacerdos impoſuit. Sȝ circa
hoc ſit ſacerdos caut⁹: vt tūc
hoc faciat qñ p̄ſumit de con
fitente vt hoc faciat. Videat
ergo ſacerdos ꝛ caute ꝓſpici
at q̄ vbicūq̄ pena a iure exp̄ſ
ſa eſt nō obmittat eā impone
re: niſi neceſſitaſ vł' alia cauſa
ratōnabilis aliō ſuadeȝ. vbi
autē nō eſt pena a iure ipoſi/
ta ꝛ expreſſa: ibi arbitrio ſuo
eam ſtatuat: ſm q̄ viderit ex/
pedire. nā ex cauſa p̄t eā agg̃/
uare vel mitigare. vt dič glo.
de pe. diſ. i. menſurā. Ad ideȝ
facit archi. l. diſ. ō his Sȝ
forte q̄reres. quid ſi nunq̄ ar
bitratus eſt. ꝛ minorē penā i/
ponat q̄ debeat: nūquid ille
ꝯfitens ſecurus eſt: vł' an reſi
duū exigetur ab eo in purga
torio. Ad qō rñdeo ſm glo. c
ciam. de pe. di. i. menſurā. q̄ ſi
eſt ei⁹ ordinari⁹ iudex ſiue ſa/
cerdoſ parochial': et facit hoc
aīo diſpēſandi: ſufficit illa pe
nitentia modica ad delenduȝ
peccatū. Si auteȝ per errorē

eſt impoſita. ⁊ tñ ab illo peni
tēte crēdebat̃ pit⁹ ſufficit illa
minoꝛ pnīa ad pctm̄ delēduȝ
dūmō penitēs q̄ eā r̄cipit ma
ioꝛē ſuſcipe ē pat⁹ ſi ſibi im/
poneret̃. ꝺ pe. diſt. i. Quē pēi
tet. ꝟ. Sed qui. Si autē cre
debat eum imperitū:ī culpa
eſt penitēs aut ꝯfitens. qꝛ pi
tioꝛē nō req̄ſiuit. Et h̄ ē ꝯtra
illos qui impetrāt licētiā cō
fitendi alibi a ſuis plebanis. ⁊
ꝯfitent̃ impitis ſacerdotibuſ
vel monachis ad h̄ nō electiſ
nec approbatis. et tales ſe de
cipiūt. Nā dicit Aug⁹. de pe
nitētia. Qui vult ꝯfiteri pctā
ſua vt iueniat grāȝ:q̄rat ſacer
dotē ſcientē ligare et ſoluere.
necū negligens circa ſe ſit:ne
gligat̃ ab illo q̄ eū miſicoꝛdi
ter monet ⁊ petit ne ābo in fo
ueam cadāt: qm̄ ſtult⁹ errare
voluit. Et ſubdit. Qui g̃ ꝯfi
teri vl't oīno ꝯfitear̃ ſacerdo
ti melioꝛi quē iuenire ꝑt. Au
diat aūt vnuſq̄ſq̃ ꝯfeſſoꝛ tali
ter q̄lit̃ ſibi placuerit pnīaȝ ī
ponēs q̄d ſibi dicat̃ ꝑ beatuȝ
Hiero. ⁊ ponunt̃ hᶜ ꝟba. xx
iiij. q. i. nō afferam⁹. vbi dicit̃
Nō afferam⁹ ſtateraſ doloſaſ
vbi appēdam⁹ qꝺ volum⁹ di
cētes. h̄ g̃ue ē. h̄ leue ē. ſȝ affe
ram⁹ diuinā ſtaterā ex ſcꝑtu

ris ſanctis tāq̃ de theſauris
dn̄icis. ⁊ in illa q̄d ſit g̃ui⁹ at
tendam⁹. Hec Hiero. Ex q̄
bus ꝟbis vides ꝙ ille pnīe q̄
imponunt̃ erronee ⁊ aliter q̄ȝ
ſint impoſite in iure dicūt̃ do
loſe ⁊ temerarie. hoc ē qꝺ dic̄
Grego. de pe. diſt. v. falſaſ pe
nitētias. vbi dicit. Falſaſ pe
nitētias eſſe dicim⁹ q̄ nō ſm̄
autoritatē ſctōꝝ patrū ꝑ q̄li
tate criminū imponunt̃. Un
de dicit gloſa: ꝙ ſi certa pena
ſtatuit̃: ⁊ tamē minoꝛ imponi
tur: falſa eſt penitentia niſi ex
cauſa tēperet̃. vt dicit̃. xxvi.
q. vij. Tēpoꝛa: vbi dic̄ Leo
papa ꝙ tēpoꝛa penitētie ha/
bita moderatiōe cōſtituenda
ſunt iudicio ſacerdotiſ ꝑut cō
feſſoꝛes penitentiū aīos pro
ſpexerint eſſe deuotos. Hoc
eſt quod ꝯcludūt doctoꝛes fi
naliter ꝙ tunc tm̄ ex cauſa .ſ.
neceſſaria penitētie eodē mō
quo dictū ē arbitrarie pn̄t di
ci. ſcȝ cōſideratis circūſtātijſ
pſonaꝝ: tempoꝝ: locoꝝ: eta/
tū: qualitatū criminis et alio
rum. prout dicit̃ de pe. di. v.
conſideret. Circūſtātie autē
ille notātur in illo ꝟſu. Quis
quid: vbi: quibus auxilijs:
cur: quō: quādo. Hoc eſt di
cere ꝙ licet ꝑ aliquo crimine

a iure taxaṫ pnīa ſeptēnis: ſi tū̄ ſacerdos videt pſonā pau perē debilē vel nimis ſenē vł nimis iuuenē vel multū no/ bilē: vł locū in q̄ moraṫ ſicut caſtrū vel curiā principis nō eſſe aptā ad penitētiā agēdā ſic a iure exp̄ſſam. vel vidꝫ tē pus nō eſſe ꝯueniens ꝓpṫ ni mios labores tunc inſtanteſ. in his caſibus p̄t cōfeſſor mo derare penitentiā in toto vł i parte ꝓut notatur in glo. xx iiij. q. iiij. Si is. Et hoc intel lige quādo contritū ſufficien ter viderit peccatorē Sed diceres. tamē Grego. i omeł. dicit: ꝛ poniṫ i ca. p̄dicto. Si is qui p̄latꝰ eſt dominico de/ bitori culpas impune dimit tit: nō mediocriter ꝓfecto of/ fendit q̄ debita celeſtis regiſ ꝛ dn̄i ſua p̄ſumptōe reſoluit. Siłꝛ. i. gloſa. xxvi. q. vij. hoc ſit poſitū. dicit: ꝙ nō p̄t ſacer dos totū dimittere ſine aliq̄ penitētia. Et idē de pe. diſ. i. c. Mēſurā. ꝛ. c. Si peccatū. ꝛ. xxvi. q. vij. Tēp̄a. et. xv. q. vij. hi qui. Tu dic ꝙ oīa illa loquunṫ de illo q̄ nō ē ꝯtrituſ ſufficienter. vel de illo qui p̄t agere penitētiā ꝯmode. Tali bus enī ſacerdos ex toto non p̄t dimittere: et grauiter pec/ caret remittens. qꝛ ſic ſē one/ raret peccatis alienis.

De reſtitutōe ablatorū in ſatiſfactōne.

Tquia vt e dicit ſctūs Thomas reſtitutō male ablato rū licꝫ non ſit ſatiſfactio nec pars eius. eſt tamē p̄ambulū ad ſatiſfactōem. quia nō ē ali ud niſi ceſſare ab offenſa. ido de ip̄a aliq̄ ſubiūgam Sci endū autē ꝙ homo nec deo ſa tiſfacere nec recōciliari p̄t qui rem detinet alienā. Ideo an/ te omnia qui alienū recepit ꝛ detinet ſi vult digne penitere primo debet omnia illa reſti/ tuere ſi poteſt. Si autē non poteſt ſufficit voluntas reſti tuendi cū tanta reſtitutōe q̄n ta poſſibilis eſt ſm ꝯditōneꝫ vtriuſqꝫ ad arbitriū bonoꝝ.

Unde nota ꝙ ſi q̇s aufert alicui famā intētōe infamādi eū teneṫ ad reſtitutōeꝫ fame. dicēdo ſe falſum dixiſſe ſi fal ſum dixit. Si v̄o veꝝ dixit: et nō ſuauit modū fraṫne cor rectōis: dicat ꝙ hoc dixit nō intēdēs eiꝰ bonuꝫ. Itē abla/ tōnem virginitatis reſtituat ad arbitriū bonorū. vel ſi eſt pena ſtatuta in ciuitate: il laꝫ

ſoluat. Similiter ad ablatō nē mēbri vel priuatōꝫ vite alicui fiet reſtitutio ſm cōſuetudinem vel ſtatutū cōmunitatis vł terre. Teneṫ etiā ſatiſfacere pueris ⁊ vxori interfecti qꝛ abſtulit pueꝭ pr̄em ⁊ vxori maritū q̄ eos nutriebat. vn̄ illud dānū inde ꝓueniēs debet eiſ tūc reſtituere ſm ſtatutū. Et qꝛ vt dicit doctor ſubtilis. xv. di. q. iij. Ex q̄ oīa illa vix aliq̄s ꝑt recōpenſare ꝯdigne expedirꝫ ſimiliṫ aīe cuiuſlibet homicide vt ſolueret ꝑ paſſionē voluntariā vt ſcꝫ occideretur ꝓ homicidio. Unde dicit ꝙ oportune ꝓuiſum eſt in multis ꝯmūitatibꝫ vbi eſt ſtatutū lex talionis in cauſa homicidij nͨ ſeruaṫ vt lex moſayca ſed vt euangelica. de qua Matth. xxvi. Oēs qui acceperint gladiū gladio peribunt. Itē ſi aliquis aliū impedit de p̄benda conſeq̄nda. ſi facit animo ledēdi ipm̄ tenetur ad reſtitutōnem. nō q̄ntum valebat p̄bēda: qꝛ nōdū eandē fuit cōſecutuſ: ſꝫ penſatis conditiōibus vtriuſqꝫ ad arbitriū bonoꝝ. Nam ſi fecit qꝛ indignus erat ille quē impediebat. vł vt de meliori ꝓuidereṫ iuſte fecit nec tenetur reſtituere. Nō ſoluꝫ autē qui accipit ſed etiā qui fauet accipiēti teneṫ ad reſtitutōeꝫ. vt illi qui nouē pctis alieniſ ꝯſentiūt. nam qui iuuat facere teneṫ ad reſtitutionē totiꝰ. Similiter qui cōſulit facere: ita ꝙ ſine eius cōſilio nō fuiſſꝫ factū totū reſtituat. ałs reſtituat quantuꝫ nocuit ꝑ ſe. Siłꝛ adulator laudās raptorē q̄ꝛe ip̄e rapit, ałs nō rapturꝰ tenetur i ſolidū. id ē in toto ſicꝰ ꝑncipalis. Similiṫ participanſ in crimine furti vł rapine tenetur in ſolidū ſicut principalis. Similiṫ participās in re furata vł rapta teneṫ r̄ſtituere eā. ⁊ etiā q̄ eā ſciēter emit vł recipit. Siłꝛ q̄ videt furtū fieri ⁊ tacet. cū ex officio teneaṫ reuelare: teneṫ ad reſtitutōeꝫ. ałs nō. Similiṫ qui nō ꝓhibet cū tamē teneaṫ ex officio. Similiter qui ſcit rē vbi iacet ⁊ nō vult reuelare: ſi tamē principalis ſatiſfecit alij nō teneṫ ſm Ray. et ſm Tho. ij. ij. q. lxij. ar. v. Cum autē ſpoliati ignoranṫ: tunc diſtribuentur res ī pios vſus ꝓ pauperibus illius loci vbi rapina eſt facta. vel pro eccleſijs eiuſdem loci. ⁊ hoc ſi non apparet heres ſuus. quia ſi ap

paret.illi fiet r̄ſtitutio Si eti am ſit abſens cui fieri debet reſtitutio: debet ei tranſmitti ſi cōmode fieri poteſt.alioq̄n in loco tuto debet reponi et conſeruari pro eo ſm Tho/ mam vbi ſupra

Cautele ex parte confiten tis ſeruande.

Rimo ca ueat ꝯfitens ne di/ uidat ꝯfeſſionē.vt puta dicēdo vnā partē pctō rum corā vno ſacerdote: ⁊ ali am corā alio.ſꝫ inteḡlit ꝯfite/ atur oīa vni.de pe.diſ.v.c.i. Nā al's ꝯfeſſio eſſꝫ falſa et fi/ cta ⁊ ī ea nihil dimittit̄.iuxta illd. Larga dei pietas veniā nō dimidiabit. Aut totū aut nihil ꝓpiciādo dabit. Si tm̄ ꝯfitens q̄s corā vno ſacerdo/ te nō recordabat̄ aliq̄ pctā q̄ poſtea reducēs mēorie vadit ⁊ ꝯfitet̄ corā alio: nō ē diuiſio ꝯfeſſionis.nec optet vt reite/ ret confeſſionē pri⁹ factam. ſed dicat in generali ꝙ cū alia m'ta ſit cōfeſſus hoc fuit ob litus. Ita dicit ſctūs tho.in iiij.di.xvij.q.xiiij.ar.iij.Mˡ ti autē indiſcrete arguūt ali/ os ꝙ tunc nec iſti nec illi cōfi tent̄.qd fieri oīno nō debꝫ.

Nam ſic corā pluribꝫ confi/ tentes ſi faciāt eo ꝓpoſito vt multiplicēt eis interceſſores ⁊ oratores ad deū.aut vt ſic coram pluribus ꝯfitētes ea/ dem pctā maiorē ruborē ha/ beant ꝯmendabiles ſūt. Uti le nanq̄ eſt taliter ꝯfiteri plu ribus ꝓpter maiorē verecun diā habēdā q̄ eſt maxia ps ſa tiſfactōiſ. Et poteſt eſſe tā fre q̄ns ꝯfeſſio ꝙ etiā tota pena tolleretur. Nā dic̄ ſctūs tho. di.xviij.q.iij.ar.iij.ꝙ ꝑ abſo lutionē ſacerdotis nō ſolum culpa dimittit̄: ſed etiā de illa pena que in purgatorio debe retur aliquid dimittit̄ vt mi/ nus in purgatorio puniatur abſolut⁹ decedens ante ſatiſ factionē q̄ꝫ ſi ante abſolutio/ nē decederet.⁊ ſic virtute paſ ſionis chriſti ſine p̄iudicio di uine iuſticie de penis ſingu/ lorum ꝓporcionabilit̄ aliq̄d dimittitur. Et ſubdit. Non eſt incōueniens ſi per frequē tem confeſſionē etiā tota pe/ na tollatur vt peccatū omni/ no maneat impunitū ꝑ quo pena chriſti ſatiſfecit Hᶜ ſan ctus Tho.vbi ſupra.ar.iiij. Utile eſt etiā ſic cōfiteri plu ribus.quia quilibet cōfeſſor tenetur orare pro ſuiſ ꝯfeſſis

et eoꝝ memoriã ĩ miſſa face/
re ſaltẽ generalẽ. Verũtñ rep̃
hendendi ſunt ꝯfitentes qui
nunc iſti iſta peccata .poſtea
alteri de nouo iteꝝ ꝯmiſſa cõ
fitent̃: verecundantes priorẽ
confeſſorẽ: pro eo ꝙ iteꝝ ea/
dem prius cõfeſſa poſtea cõ/
miſerint. Unde inducẽdi ſũt
ne h̃ faciant. quia cõfeſſor no
uit eorũ fragilitatẽ: vnde nõ
debet imputare. Secũdo
caueat confitẽs ne mẽtiatur.
ne ſcꝫ plus dicat ꝙ̃ res ſe ha
bet: vel minus. quia ſm̃ ſctm̃
Auguſtinũ et ſanctũ Tho/
mã: ſi nõ eſt peccator mentiẽ
do fit peccator. xxij. q. ij. Cũ
humilitatis cauſa. Et h̃ mul
tum arguit illoſ qui cauſa hu
militatis de ſe plus fingunt:
vł cauſa hypocriſis min⁹ di
cunt. Tercio caueat confi
tens ne aliq̃d obmittat: licẽt
dubitet illđ eſſe peccatũ mor
tale: ſed dicat confeſſori totũ
querendo an ſit peccatũ mor
tale: al's peccaret mortał' ob
mittendo in tali dubitatione
ꝯfiteri. Quarto caueat ne
obmittat iterare confeſſioneꝫ
ſi confeſſuſ fuit ſacerdoti qui
eum abſoluere nõ potuit. vel
ſi potuit neſciuit diſcernere.
vel ſi confeſſio nõ fuit integ̃.
vt quia tacuit aliquod pecca
tum mortale: vł neglexit aut
oblitus eſt ſatiſfactõnem in/
iunctã in penitentia. Silr̃ ſi
confeſſus eſt ſine ꝯtritõe: pu/
to habẽdo ꝓpoſitũ in idẽ pec
catũ reuertẽdi. In his eñi ca
ſib⁹ tenet̃ reiterare ꝯfeſſioneꝫ
ſm̃ Petꝝ. Sed an recidiuãſ
tenet̃ cõfiteri peccata priora.
Tho. in. iiij. di. xxij. q. iiij. di/
cit ꝙ directe nõ tenet̃ nec ĩ ge
nerali nec in ſpeciali ſꝫ bñ in
directe. ſ. tanꝙ̃ illud ſine quo
ſciri nõ poteſt debitus mod⁹
ſatiſfactiõis. vnde tenet̃ con
fiteri ꝛ notificare p̱ctã dimiſ/
ſa q̃ntũ ſufficit. vt ſciat̃ q̃ ſatiſ
factio ſit ei ipõnẽda. vt ſi ipe
freq̃nter lapſum carnis paſ
ſus eſt ex aliq̃ occaſiõe. ita ꝙ
occaſio p̱ ſatiſfactiõꝫ p̃ſcinda
tur. ꝛ ſimilit̃ de aliis peccat̃
Quĩto caueat ſacerdoſ ne
ꝯfiteatur alieno ſacerdoti. h̃
eſt nõ ꝓprio. qr alien⁹ nõ põt
eũ abſoluere vel ligare. ꝺ pe.
ꝛ re. Omnis. Et de pe. di. vi.
Placuit. Licet enĩ oẽs ſacer
dotes claues ligandi atꝗ ſol
uendi accipiant in ordĩatõne
ſua. nõ tñ eq̃lit̃ laxata eſt illa
ptãs ad q̃ſlibet ſacerdotes.
Et illa ptãs ita ꝯceſſa eis eſt
ligata quantum ad exercitiũ

ſta ꝙ nõ pñt eam exercere. niſi detur eis ptãs iuriſditiõis ordinaria vel delegata ab epiſcopo vl'a ſede aplica ſm Johã.an.in ca.omnis. Põt aũt ꝓpri⁹ ſacerdos q̃druplicit' accipi. Uno mõ ꝓ eo q̃ p̃eſt parochie.vt pleban⁹ q̃ habꝫ poteſtatem ſꝫ mõ inferiori. Alio mõ q̃ p̃eſt modo ſuꝑiori.ꝛ ſic epũs ẽ ꝓpri⁹ ſacerdos oĩ hoĩ ſue dyoceſis ꝛ ĩmediat⁹. vt ĩ c.cum eps.de of.orꝺ.li.vi.ꝛ in c.vlti.de of.archi. ſm Hoſ. Ul' q̃ p̃eſt mõ pricipaliſſimo vt papa. Nam papa eſt ꝓprius ſacerdos oĩm chriſtianorũ:ꝛ habꝫ plenitudinẽ poteſtatis.de auct.ꝛ vſu pal. Ad honorẽ. ꝛ de foro ꝯpe.c.vl.et ix.q.iij.Cũcta ꝑ mũdũ. Tercio ꝓpri⁹ ſacerdos d̃r habenſ iuriſditõem delegatam ab aliq̃ p̃dictoꝝ vl'a legato pape.d̃ of.lega.c.i.Quarto hñſ iuriſditõeꝫ a cõi ꝯceſſiõe vl' ꝑmiſſiõe iuris. Et ſic ꝓprij ſũt illi q̃s epĩ ꝛ abbates exempti eligũt ĩ ꝯfeſſores.vt de pe. ꝛ re. Ne ꝓ dilatõe. Sic etiã ĩ articulo mortꝭ q̃libꝫ ẽ ꝓpri⁹ ſacerdos illi quẽ audit ſi ꝓpriũ habere ñ poteſt.xxvi.q.vi. Si p̃ſbiter.ꝛ.c.ſeq̃nti. Hoc etiaꝫ modo vagabũdoꝝ hominũ ẽ quilibet ꝓprius ſacerdos ad quem deueniũt. ſimiliter ꝓp⁹ ſacerdos peregrinorũ eſt ad quẽcunq; deueniunt. Cõcordant Joh.an. Inno. Hoſti. frater iohes henricus. iohes de lignano. de pe.et re.Dis.

Sciendũ tñ circa p̃dicta ꝙ epũs p̃t cõmittere audientiã cõfeſſionis fratrib; p̃dicatorib; vel minorib; ꝑ ip̃m electis et probatis.ſed illi nõ habent auctoritatẽ totalẽ ſicut plebani niſi eis ſp̃ealit' ꝯmittatur.vt notatur de ſepulturis Dudũ.in cle. Nec ꝯfeſſus talibus tenet' iteꝝ cõfiteri ꝓprio ſacerdoti vt q̃dã erronee putãt.quoruꝫ autor fuit Johãnes d̃ pollicratis quem reprobauit Johãnes viceſim⁹ ſecũdus in quadã extrauagãganti:q̃ ĩcipit. Uas electõis

Sciẽdũ etiã circa p̃dicta ꝙ q̃s p̃t ꝯfiteri alteri q̃ꝫ ꝓpo ſacerdoti in plurib; caſibus Prĩo ſi ſubdit⁹ ſcit ꝓprium plebanũ hereticũ aut ſolicitatorẽ ad malũ aut fragilem ad peccatũ.aut ad r̃uelãdũ ꝓnũ ꝛ generalꝛ vbicunq; ꝯfitens ꝓbabilit' timet ſibi vl' ſacerdoti ꝑiculũ.tũc enĩ dꝫ ꝯcurrere ad ſuꝑiorẽ.et petere licentiaꝫ alteri confitendi. Hec Tho.

in.iiij.diſt.xvij. Hoſtiē.etiā enumerat octo caſuſ. Prim⁹ ē qñ ꝓpri⁹ ſacerdos ē oīno ĩdiſcret⁹.de pe.di.vi.c.iij .placuit. Sed in hoc ſubdit⁹ debet petere licentiā a ſacerdote ꝓprio .quā ſi nō vult dare petat ab epō Scd̄s qñ parochian⁹ trāſtulit domiciliū ad aliā parochiā. Terci⁹ qñ q̄s eſt vagabūd⁹. Quart⁹ qñ q̄ſ q̄rit domiciliū q̄ ſe ꝯferat.nec dū q̄etatus ē aut limitat⁹ ad vnū locū. Quītus cū q̄s deliquit in aliena parochia ⁊ cōmiſit rapinā .tūc enī ibi punitur.d̄ rap.c.i. Et hoc ſi ē publicū.ita ꝙ ꝓ eo eſſet excōicatus a p̄lato ipi⁹ loci.al's ſi eſſet occultū p̄t abſolui a ꝓpo ſacerdote: vbicunq; furtū vł rapinā accepit. Sext⁹ rōne ſtudij. vt cum clerici accedūt de licentia p̄latorū ad ſtudiū. Septimus tp̄e neceſſitatis. vt quia infirmaṫ ad mortē. vel deb; intrare bellū vł mare. Octauus ſi nō ponat ſpē ĩ peritiā ꝓprij ſacerdot͛. S; hoc vltimū ꝯmuniter non teneṫ. In talib; ei caſib; vbi q̄s confiteṫ alieno deb; ei iniūgi vt ſe p̄ſentet ꝓprio ſacerdoti nec ꝓpri⁹ ſacerdos d; ei credere ne diceret ſe eſſe abſolutū ab aliq̄ excōmūicatiōe. qꝛ tūc nō teneṫ credere ſine lr̄is abſolutōnis. Ego tū ꝯſulo ſcḋm Rich.in.iiij.diſ.xvij.q.i. ar.iij. ꝙ ſine cauſa mł'tū neceſſaria vel legitima nō q̄rat q̄s aliū ſacerdotē p̄ter ꝓpriū: ſic multi ꝯſueuerūt facere dubitantes temere de vita ꝓpriorum ſacerdotū ⁊ dicentes ꝙ nō ꝯfiteṫ illi inebriato ſed q̄rūt alienū ꝯ̄ ſtatutū eccleſie. Sed ſi alter diſcretior nō p̄t haberi.vel p̄latuſ nō vult dare licentiā ſubdito ꝯfitendi p̄ter ſe: q̄d erit agendū. diċ Richar. ꝙ ĩ tali caſu ꝓpṫ bonum obediētie facit mag͛ ſubdit⁹ vtilitatē aīe ſue ꝯfitēdo ꝓpo ſacerdoti min⁹ bono dū tñ ſit ſufficiēs q̄; ꝯfitēdo alteri meliori. Et dico de min⁹ bono: nō de min⁹ diſcreto. qꝛ al's ſp querēdus eſſet minus diſcretus. qđ nō eſt verū: ſed ſemꝑ querēdus eſt magis diſcret⁹ ſi p̄t haberi. Nec excuſaṫ ſubditus indiſcreto plebano cōfitens ſi eū male indicat. qꝛ ñ teneṫ cec⁹ cecū ducere ne ambo in foueam cadant. Et nota ꝙ in caſu quo q̄s veniens de aliena parochia caueat imperitiā ꝓprij ſacerdotis petens audiri cōfeſſionē ſuā.

per alienū plebanū: dicēs ſe habere licentiā a ꝓprio ſacerdote: nunq̇d tenet̄ ei credere ille quē petit pro audiēda cōfeſſione. Rn̄deo ꝙ ſic ꝓut notauit Joh̄.andree in glo .iiij. ca.i.de priuilegijs.in clementina.pro quo allegauit de pe. diſt.vi. Placuit. quia non eſt īmemor ꝑſumendus ſue ſalutis.i.q.vij. Scim⁹.et de homicidio. Significaſti. Pōt autē hanc licentiā parochialis dare. etiā ſi nondū habet ordinē ſacerdotij .aut eius vicarius vices ſuas gerens. vt dicit Joh̄. andree in quinta gloſa ibidem.

De cautelis ſeruandis ex parte confeſſoris.

Primo caueat ꝯfeſſor ne ſuū parochianū habētē caſum epi nondū expeditū in quo ip̄e nō ꝑt diſpēſare aliquo mō audeat abſoluere ad cautelā.ſicut ſtulti q̇dam cōſueuerūt facere.q̇ n̄ ꝯfeſſores ſed deceptores poti⁹ appellādi ſunt et cōfuſores.qui cum non poſſunt abſoluere in caſibus epiſcopi dicunt parochiano .Ecce ego te abſoluo ab iſto peccato ad cautelam. vt poſſis iſtis dieb⁹ ꝯmūicare ne de te ſcandalū oriat̄ ſi n̄ ꝯmunicares iſto feſto paſce. Tu autē poſt iſta feſta accedens auctoritatē epi confiteberis de iſto peccato. O non ſic impie nō ſic.ne d̄cipias te ⁊ ip̄m. Sic enī facias ⁊ dicas O bone fili.ego nō habeo in iſto caſu auctoritatē .ergo accedas ſtatim ad ep̄m vel eius auctoritatē habentē.nec te ꝑius procures ſacramento euchariſtie niſi fueris abſolut⁹ Si eī nō poſſes accedere epiſcopū ante iſta feſta nl̄lo mō accedas .Et ſi aliqui de te ſuſpicabunt̄ dicentes Jſte non gratis nō ꝯmūicauit iſtis feſtis.vel ſi a te querat vicinus tuus.quare nō es ꝯmūicat⁹ i iſto feſto: dicas ꝙ h̄ feci d̄ cōſilio ſacerdotis mei vl̄ ꝯfeſſoris.vl̄ q̄r habeo ḡues inimicicias cū hoſtibus quibuſdā; q̄s nōdum euaſi. Et ver̄ dic: quia habet inimicicias cū diabolo.et eius laq̄os diſrūpere ⁊ ip̄m expugnare de corde ſuo.nec in hoc mentit̄. Non tamen dicat.in hoc habeo inimicicias cū quibuſdā hominibus.ſed cum quibuſdā hoſtibus: niſi etiā haberet inimicicias cū hoīb⁹ .Sacerdos

autē hoc caſu quādo ſubdit⁹ ꝯfitetur ſibi totaliter inueni-ens caſum epī inter alios au dacter abſoluat ab illis ⁊ in iūgat penitētiā ꝓ illis q̄ ſunt de autoritate ſua. caſum ṽo reſeruatū remittat ad epiſco pū. Non ſicut q̇dam faciūt q̇ poſtq̄ꝫ audiūt in cōfeſſione ca ſum epī ſtatim dicunt cōfitē-ti. Uade nō habeo tecū quic q̄ꝫ diſponere niſi accedas ad epm̄. Et tales exponūt ꝑſo-nas hmōi magno ꝑiculo. qꝛ ſepe contingit ꝙ tales obliti fuerunt de peccatis pꝛi⁹ con feſſis. Uerūtamē ſi ſacerdos inuenit confitentē excōmuni catū a iure vel ab hoīe. Uł ſi foꝛte dicat cōfitēs. Bone pa ter ego ſemel ꝑcuſſi clericū oꝛ dinatū ex ira. vel ſum in excō municatōe maioꝛi: tūc ſtatim ſacerdos nō audiat eius ꝯfeſ ſionēꝫ. nec abſoluat eū ab ali quo etiā minimo peccato do nec fuerit ꝑ ſuꝑioꝛem a ſentē tia excōmūicatōis abſolut⁹: ⁊ ſe docuerit per lr̄as abſolu tū. ſm̄ Tho. in. iiij. diſ. xviij.

Scđo caueat ſacerdos ne aliquo mō reuelet vł ꝓdat cō feſſionē ſigno nutu vł facto. ſꝫ oīno debꝫ celare exteri⁹ ſicͭ deus tegit interi⁹. Per h̄ eni vt dicit Tho. in. iiij. diſt. xxi. hoīes magꝭ attrahūť ⁊ ſimpli ci⁹ ꝯfitenť. Si aūt ꝑiculū im mineret: ⁊ h̄ ſolū ſciret ꝑ ꝯfeſ ſionē. vt qꝛ ſcit aliquē hereti cū. ſilꝛ ſcit incēdiariū. nō pro pter hoc debꝫ reuelare eoſ: ſꝫ poti⁹ monere eꝫ tales vt de-ſiſtant. ⁊ p̄lato dicere ꝙ vigi-let ſuꝑ gregem ſine om̄i reue latōe ꝯfeſſiōis. Si etiā ſacer dos ꝯpelleretur ad dicenduꝫ ꝑ epm̄: talis bene p̄t dicere. Re uerēde pater ego nihil ſcio: ī-telligēdo vt hō: qꝛ ſcit vt de⁹. Nō ſolū aūt caueat reuelare illa q̄ cadūt ſub ꝯfeſſiōe ſacra mentali vt pctā. ſed etiā alia geſta ⁊ facta ꝑ q̄ poſſet q̇s de p̄hendi pctōꝛ. imo etiā illa q̄ oīno nō ꝑtinent ad ꝯfeſſiōꝫ. Et idem dico ſi aliq̄ dicūtur alicui nō ꝑ modū ꝯfeſſionis. qꝛ foꝛte nō fit abſolutio nͨ pe nitentie iiūctio: ſed tm̄ fit ſub ſpecie confeſſiōis. Nā in tali caſu licꝫ n̄ claudať tale dictū ſigillo confeſſiōis ſm̄ Tho. ī ꝯpendio. tamē talia oīno ſūt ſeruanda ex honeſtate ac ſi ī ꝯfeſſiōe ſuſcepta fuiſſent. ſm̄ Tho. in. iiij. di. xxi. Si autē ſacerdos ſcit peccatū pꝛeter confeſſionē: poteſt illud dice re: ſed nō debꝫ dicere ꝙ ſciat

hoc ex ꝯfeſſione. ⁊ nihilomi⁹ debꝫ abſtinere ab hoc q̄ntuꝫ p̄t ꝓpt̄ ꝓnitatis ꝯſuetudinē. Nā ſacerdos pctā reuelans q̄ ſcit extra confeſſionē: ⁊ ſepius h̄ faciēs aſſueſcit ex h̄ poſtea etiā reuelare ea q̄ ſunt in ꝯfeſſione ſibi dicta. iō habeat linguā refrenatā dentib⁹ ꝓpter penā depoſitōis ⁊ retruſionis in artū monaſteriū ad agēdā pniam. d̄ pe. ⁊ re. oīs. ⁊ de pe. di. vi. Sacerdos. Qn̄ g̊ vis ſecur⁹ eſſe cū op⁹ habeſ de aliq̄ pctō tibi ꝯfeſſo requirere doctiorē aliquē ſup ꝯ cōſilio dando. nō dicas ſic. Ecce quedaꝫ ꝑſona eſt mihi ꝯfeſſa de ciuitate vl̄ villa d̄ hoc. q̄d ꝯſulitis cū ea facere. ſꝫ poti⁹ dimittas vt ip̄a ſola cōſulat vl̄ querat auctoritatē. Q, ſi forte verer̄: dicas ſic. Ecce q̄daꝫ caſus accidit ſub hac forma. vel ꝑuenit ad me caſuſ talis. q̄d ꝯſulitis ſup ꝯ eo. Et licet eſſet de licentia cōfitentis ꝙ poſſit reuelari vt dic̄ Tho. vbi ſup̄. h̄ tn̄ fiat ſine ſcādalo ⁊ abſtineat ab h̄ ſacerdos. q̄nto magiſ poteſt vbi ſcandalū timetur. Jlle etiā cui reuelatur de licentia ꝯfitentis tenet̄ illud ſeruare et celare ſic̄ ꝯfeſſor ꝑncipal̄: niſi daret̄ ſibi licentia a ꝯfitēte ꝙ ille abſolute ac libere faciat ac ſi eſſꝫ publice factū. Caueat autē ꝯfeſſor ne ſic reuelādo de licentia cōfitentis dicat narrādo. dictū eſt mihi in confeſſiōe hoc qꝛ i nullo caſu debꝫ nec p̄t h̄ facere q̄ntūcūq₃ haberꝫ licentiā a ꝯfitente. qꝛ iſta ſola v̄ba includunt pctm̄ mortale. qꝛ ĩcludunt reuelatōneꝫ hui⁹ vt cogniti eo mō q̄ nō licꝫ reuelare. ſm Scotū. Dicit tn̄ ſb̄tilis doctor in. iiij. di. xxi. q. ij ꝙ ad celatōem pcti in ꝯfeſſione detecti tenet̄ homo de lege nature. Juxta illd̄. Non facias aliꝭ ⁊c̄. Matth. vij. Quia quiſq₃ tenet̄ ꝯſeruare famam alterius ſicut ꝓpriam. ſil̄r fidelitatem debꝫ ſeruare quaꝫ pene vult ſibi ſeruari. Jtē de lege poſitiua que eſt. De ꝯfeſſiōe aliq̄ null⁹ te tradere debꝫ Tal̄ etiā dat occaſioneꝫ ficte ꝯfitendi. Tercio caueat ſacerdos ne audiat ml̄ierē illaꝫ cum q̄ peccauit. ſ. ꝯcubinā vl̄ adulterā ſuā. Nā licꝫ ſm dn̄ꝫ archi. xxx. q. i. in. c. oēs. ſuper glo. ij. Talis ſacerdos p̄t tali mulieri iniūgere pniam cum ſit parochiana ei⁹ ſm Hugonē q̄ h̄ notat. iij. q. vij. ca. vl̄t. Quicq̄d tn̄ ē de h̄. ego video

aliõ.ſ.ꝙ clerici nõ debẽt ſuis
ↄcubinis pniam iniũgere: ſʒ
magis eas inducãt vt ab alijs
pniam accipiãt. vt ĩ glo.xxx-
iij.q.ij. Placuit. Et h̄ totũ ē
ꝓpter honeſtatē. ſm Bartho
lomeũ brixiē. et ꝓpter ordinē
ſm Hugo. Quãtũ tñ ē ð iu-
ris rigore ſi pſbiter dat peni-
tentiã ↄcubine ſue ꝑ delicto
ↄmiſſo valebit penitẽtia: ſm
archi. q̇ ita notat. xxxiij. q. ij.
vbi h̄ idem ſentit Laurẽtius
polon⁹ dicẽs cũ glo. xxx. q. i.
oẽs. ꝙ pſbiter orietal' ſic rute
nus vl' grec⁹ nõ audit pecca
ta ſue vxoris. quia nec ipa li-
bere confitet' ſi adulteriũ ↄmi
ſit. Ergo in oĩb⁹ iſtis meli⁹ ē
pſonas hmõi remittere ad ſu
piores. ⁊ ḡ miror de tantis in
hoc magnã difficultatē faciē
tibus an pſbiter poſſʒ audire
ſue ↄcubine ↄfeſſionē. Ego
aũt video ꝙ iſte caſus ē epal'
vt dictũ eſt ſupra de caſibus
epalib⁹. Quarto caueat ſa-
cerdos ne exiſtẽs ĩ crimĩe au
diat ↄfeſſiões alioꝝ. nã tal' ḡ
uiter peccat. naʒ ſacerdos bñ
docẽdo populũ ⁊ male viuen
do inſtruit deũ q̄modo eũ de
beat ↄdẽnare. xl. di. ca. multi.
et de pe. di. vi. qui vult. ꝟ. ſa-
cerdos. vbi dicit Auguſtin⁹.

Sacerdos cui omnis offert
peccator. ante quē ſtatuit oĩs
languor: in nullo eorũ ſit iu-
dicandus que in alio eſt iudi
care ꝓmptus. vbi dicit gloſa.
ꝙ peccat ſacerdos in crimine
iniungens penitẽtiã. et verꝫ
eſt. vt. iij. q. vij. Itē in euãge-
lio. vbi dicit glo. ꝙ ſi in neceſ
ſitate ſuus parochian⁹ petat
ab eo penitentiã ↄterat' ipē ſa
cerdos: ⁊ ſtatim iniũgere põt
vt dicit glo. Quãdo ergo tu
ſimplex ſicut et ego legis au
toritates ꝙ nõ ſoli ſancti exi-
ſtentes ſoluũt pctõres: ſʒ etiã
mali qñqꝫ iudicabant alioꝝ
exceſſus et pctã: ſicut ſaul cũ
a dño eſſet r̄probat⁹ ppl'm di
iudicabat: et ei⁹ iudiciũ vni-
uerſus populus expectabat.
Itē dauid cũ eſſet adulter et
homicida introgat⁹ a ꝓpħa
ſnĩam in diuitē dedit q̇ ouē
paupis rapuit dicẽs. Filius
mort' ē vir q̇ fecit h̄. ij. Regũ
xij. Itē ſalomõ cũ amore mu
lierculaꝝ deos gentiliũ cole-
ret: tamen vniuerſa plebs iſ-
raelitica ad ei⁹ iudiciũ ↄflue
bat. Sic ⁊ achab q̄uis cole
ret baal: tñ decē tribus iudi-
cabat. iij. Regũ. xxij. Non te
decipias q̇ſqꝫ iſta legēs. q2 ni
hilominus grauiter peccas.

licet abſolutio quam facis in ſubditos teneat apud deum quãtũ ex officio non ex iuris merito. quia vtiqꝫ melius fa ceres ſi ex vtroqꝫ abſolueres. qꝛ et tibi meriti gratiã mere/ reris: ꝛ ꝯfitenti veniã adauge res. Quinto caueat ſacer/ dos ne audiat ſacerdotẽ ſine licentia ſpeciali vel generali epi ſui. niſi epus ſciret vel ap probaret tacite vel expreſſe. Et hoc eſt contra multos ple banos quorũ vnuſquiſqꝫ au dit aliũ. ꝛ pſertim in caſibus fornicatõnũ q̃ ſunt caſus epa les vt mlꝉtotiẽs clamaui ꝛ ad huc clamo more lupi in celũ et terram ꝙ iſti decipiunt ſe.

Sexto caueat cõfeſſor ne ꝯfitentẽ q̃ nõ vult vlꝉ nõ põt ſufferre onus pnie remittat a ſe vacuũ. Caueat etiã ne exi/ gat iuramentũ a cõfitente: de pctõ illo de q̃ ꝯfeſſus ẽ ampli us nõ faciẽdi neqꝫ ꝯmittẽdi. Hoc enim reprobaꝛ. xi. q. iij. vbi glo. ij. dicit ꝙ ab hereticis fuer tentibꝫ: ꝛ ab incẽdiarijs vlꝉ in horrẽdis criminibꝫ ſilꝉibꝫ tã tũ iuramentũ exigeꝛ vt iuret confitẽs de cetero ſe nunqꝫ ſi mile ꝯmiſſuꝝ. Et expꝛſſe ꝓhi bet glo. ibidẽ hoc nõ fieri in q̃li bet pctõ mortali. Ego tñ cõ peri quoſdã ſciolos apud ſe a mulieribꝫ cõiugatis extorſiſ ſe iuramenta ſup fornicatiõꝫ de cetero nõ faciẽdã: q̃ntũ pi/ culi ſit quilibet aduertere pt. Qñ g̃ venit ad te hõ qui non vult ſubire onus pnie: dicas ſibi iuxta tenorẽ ca. ꝙ q̃dẽ. ꝺ pe. ꝛ re. Q, ſi ꝯfiteꝛ ſed ſe diciꝉ abſtinere nõ poſſe: nihilomiꝰ eius confeſſiõeꝫ audias. ꝛ di cas ei ꝙ nõ eſt vera penitẽtia talis. ſꝫ ꝙ diſponat ſe q̃nto ci tius põt ad ꝓpoſitũ abſtinen di a pctis hmõi. Cũ aũt hꝫ ꝓ poſitũ abſtinẽdi a pctis: ſꝫ ñ vult ſubire onꝰ pnie tam ma gnũ ſicut ſua pctã req̃rũt: di cẽdũ eſt ei. Chariſſime fili. tu debuiſti ꝓ iſtis pctis pniam agere tãtã vlꝉ tãtã. ſꝫ ex q̃ ñ vis ſufferre eã. ſcias ꝙ exigeꝛ a te ĩ purgatorio. ꝛ nihilomiꝰ ex q̃ habes ꝯtritõneꝫ ego te ab ſoluã. i hoc ei caſu meliꝰ ẽ ꝺ mi ſericordia facere rõeꝫ qꝫ ꝺ iu ſticia. ſi tñ eſſꝫ ſuſpectꝰ aliq̃s ꝺ q̃ pſumiꝛ ꝙ ñ faciat qꝺ ei p̃ cipit: dicẽdũ ẽ ei. ꝙ ſi ñ faciat hoc: puto ꝙ ñ reſtituat talẽ rẽ ꝺ q̃ ꝯfiteꝛ ꝙ carebit fructu ꝯfeſ ſionis. Et iſte ẽ modꝰ optimꝰ ꝛ ſecurus

De penitentijs infirmoꝝ ꝛ decedentiũ de hac vita.

Abitiſcau
h telis modis ⁊ diſpoſi
tōibus penitentiū in
bona ſanitate. Uidēdū eſt ꝺ
penitētijs īfirmoꝝ ⁊ decedē/
tiū de hac vita. Eſt igitur
ſciendū ꝙ ſacerdos circa quē
libet morituꝝ pͥmo ad eū ve
niens: ita q̄rat ꝭm ꝯſiliū An/
ſelmi dicēs. Chariſſime fili
habes ne forte intētōez abſti
nēdi a pctis ſi ſupuixerꝭ: ⁊ ꝺ
eis ſatiſfaciēdi. Et ille dicat
ꝙ ſic. Itē letarꝭ ꝙ ī fide chri/
ſtiana ꝺcediſ. Et ille rn̄deat.
Etiā. Itē fatērꝭ te n̄ ita bn̄ vi
xiſſe ſic̄ debuiſſes. rn̄deat fa/
teor. Itez credis ꝙ ꝑpt̄ te eſt
mortuꝰ filiꝰ ꝺi viui ieſuſ xp̄s
rn̄deat. etiā. Itē credis reſur
rectionē mortuoꝝ. rn̄deat. eti
am. Tūc hortare īfirmū di/
cēs. Age ḡ pnīaz dū ē aīa in
te: habēdo verā ꝯtritōez. ⁊ in
morte chriſti verā fiduciā cō
ſtitue: huic morti te totū cō/
mitte. hac morte te totū ꝯte/
ge ⁊ inuolue. Et cū dn̄s deuſ
tuꝰ voluerit te iudicare. i. iu
xta pctā tua. dic. dn̄e mortez
dn̄i nr̄i ieſu chriſti obijcio ī/
ter me ⁊ iudiciū tuū. aliť tecū
nō ꝯtēdo. Si dixerit deuſ ꝙ
mereris dānatōez. dic. atten/
do crucē dn̄i nr̄i ieſu chriſti:
⁊ nll'a merita mea. ipiuſqꝫ me
ritū offero ꝓ merito meo. mō
qꝺ ego hr̄e debuiſſem nō ha
beo. Iſtis ſic habitis audiat
eū ꝯfeſſionē. q̇ cū ꝯfeſſus fue
rit nō ē ei imponēda q̄ntitas
penitētie ſꝫ īnoteſcēda. xxvi.
q. vij. Ab īfirmiſ. q̇ poſtq̄ꝫ cō
ualuerit illā pnīaz ꝭuare ꝺbe
bit. Dicat ḡ ei ꝯfeſſor. Bone
fili. ecce tu ꝓ iſtis pctiſ tm̄ de
beres pati ſi ſupuiueres. vn̄
exq̇ iā nō potes ſatiſfacere ꝓ
eis in pn̄ti vita: doleas ſaltē
q̄ntū potes. roga tn̄ amicos
ad faciendū ꝓ te orōes et ele/
moſynas. ſi aūt ꝯualueris ac
cedas iteꝝ ad me ⁊ ego iniun
gā tibi penitētiaz ſalutarem.
Quare autē īnoteſcēda ē pe/
nitētia taliter ꝺcedēti. archi.
ī dicto. c. Ab īfirmis. dic̄ ꝙ ꝓ
pter duo. ſcꝫ vt ſciant amici
quā recōpenſatōez facere de/
beant. ⁊ vt iſte ſciat q̄liter pe/
nitere ꝺbeat ſi ſupuixerit. Et
idē ponit ꝩba q̄liť tales ſunt
āmonēdi dicens. Talia pctā
q̄lia tu ꝑpetraſti tot annoruꝫ
a nobis penitētiā accipiūt. ſꝫ
te interim q̇uſqꝫ euaſeris for
te expectamꝰ vt tūc tibi con/
gruā pnīam īponā. ſi āt dn̄s
nr̄ vite terminū tibi dare vo/

luerit per autoritatē Petri ⁊ pauli principis cui date ſunt claues r̄gni celoꝝ abſoluo te a peccatis tuis p̄dictis. ⁊ ſa-crificia ⁊ p̄ces:necnō elemoſy-nas ⁊ ieiunia :necnō ⁊ cetera opa pietatis q̄ ꝑ te fiant tibi ꝓfutura in redemptiōez aīe iudico ⁊c̄.

Quō ſacerdos ſe habere debeat erga infirmos.

T autem v praticam habeat ſa-cerdos circa p̄dicta ſic ꝓcedat .veniēs ad īfirmū̄ p̄miſſis iſtis interrogatiōibꝫ ſup̄dictis:audita ꝯfeſſiōe nō iniūgendo ſꝫ innoteſcēdo pe-nitētiā eo mō q̄ ſup̄dictū eſt ſic eū abſoluat. Miſereaꝛ tui deꝰ omnipotēs ⁊ dimittat ti-bi pctā tua ⁊ ꝑducat te ī vitā et̄nā. Dn̄s nr̄ ieſus chriſtꝰ te abſoluat ab oībꝫ pctis tuis q̄ ꝯmiſiſti cogitatōne :locutiōe ope ⁊ omiſſione· ⁊ autoritate dn̄i noſtri ieſu chriſti q̄ fūgor in hac ꝑte ego te abſoluo ab oībꝫ ſentētijs excōicatōis mi-noris et maioris ab hoīe vel a canone in te latis: ⁊ ab oībꝫ pctis tuis deo ⁊ mihi ꝯtritiſ ⁊ ꝯfeſſis aut oblitis:⁊ r̄ſtituo te in gremiū ſctē mr̄is eccl̄ie: ⁊ ꝑticipatōi ſacramētoꝝ In noīe p..et.f.et.ſ.ſ.amē. Si ve-ro decedēs habet bullā papa-lem a pena ⁊ a culpa in agōe tm̄:tūc obſeruet forma bulle ⁊ abſoluatur ſic Et primo tā in iſto caſu q̄ꝫ in oībꝫ ſupradi-ctis ꝓmittat decedēs ſatiſfa-ctionē oībꝫ q̄bꝫ teneꝛ vl̄ a q̄bꝫ illicite aliq̄d recepit ꝑ vſuraſ vl̄ aliꝛ iiuſte . Et h̄ faciat ꝑ ſe ſi ſuꝑuixerit infra certū tꝑus ſibi aſſignandū.vl̄ ꝑ ſuos he-redes quos tūc obliget.⁊ tūc deinde abſoluaꝛ p̄mittēdo ſi-cut p̄us . Miſereaꝛ tui omni-potēs ⁊c̄.⁊ autoritate dn̄i nr̄i ieſu chriſti et ſctōꝝ Petri et pauli:⁊ autoritate dn̄i N.pa-pe mihi ī hac ꝑte vigore gr̄e tibi facte ꝯmiſſa: ego te ab-ſoluo ab omnibꝫ ſentētijs ex-cōicatiōis maioris vl̄ mino-ris ab homīe vl̄ a canōe in te latis . Cōcedoq̄ꝫ tibi omniū pctōꝝ tuoꝝ de q̄bꝫ ꝯtritꝰ es ⁊ ꝯfeſſus plenā remiſſionem In n.p.⁊ f.⁊ ſ.ſ. Circa p̄di-cta tn̄ ē ſciēdū:ꝙ q̄libet ſacer-dos ſimplex ī mortis articl̄o hꝫ plenā autoritatē abſoluen-di d̄cedētē ab oībꝫ excōicatō-nibꝫ ⁊ pctis. ſuata tn̄ forma eccl̄ie. Vn̄ q̄ntūcūq̄ꝫ vnꝰ ſit excōicatuſ a iure vel ab hoīe

dũmõ fuerit ĩ forma eccleſie abſolut⁹ ſepeliet ĩ cimiterio. niſi ius ſibi ſpecialit denegaſſet ſepulturã ⁊ inhibuiſſꝫ. vt ptꝫ de torneamẽtis ꝑ totũ: et ſic de alijs. Forma aũt eccl'ie circa iſtos ſuãda ẽ hec. Prio ſi ẽ excõicatus ꝑ ↄtũaciã promittat ſtare ⁊ parere iuri. ſi ãt eſt excõmũicat⁹ ꝓ debito promittat ꝙ q̃ꝫcito ↄualeat ſatiſfaciat creditori. ſiue ſint vſure ſiue rapine ſiue ſpolia: ſiue qðcũqꝫ alið debitũ. Q, ſi cõtigerit eũ decedere tũc ponat heredes ſuos. vł alios habẽtes ibi bonos fideiuſſores ſuos: q̃ ꝓ ipo ſatiſfaciãt cũ effectu. ⁊ h̄ ipi fideiuſſores debẽt facere ⁊ ꝓmittere añq̃ꝫ abſoluat. Dicẽdũ eſt etiã ei ꝙ ſi ſupuixerit et ĩfra tꝑus ſibi aſſigtũ poſtq̃ꝫ ↄualuerit nõ ſatiſfecerit: reincidit in ſentẽtiã eandem excõicatõis. vt in. c. eos q̃. de ſen. excõ. li. vi. Si autẽ eſſet pauꝑ q̃ nõ poſſꝫ facere ł habere fideiuſſores. ſaltim ꝓmittat ꝙ poſtq̃ꝫ ad piguiorẽ fortunã veniet vult ſatiſfacere: ⁊ ſufficit. ð ſolutõib⁹. odo ard⁹. Qib⁹ aũt p̄miſſis ſacerdos corã teſtib⁹ p̄t eũ ſepelire ĩ cimiterio vł in eccl'ia. eo mõ q̃ dictũ ẽ ſup̄. Unde ſic dicit Grego. papa. ix. c. vl. ð ſepulturis cuilibet curato. Parochiano tuo q̃ excõicat⁹ ẽ pro manifeſtis exceſſib⁹. videlicꝫ ꝓ homicidio: incẽdio: violenta manuũ iniectõe in ꝑſonas eccl'iaſticas: vł eccl'iaꝝ violatione: vł inceſtu: dũ ageret ĩ extremis ꝑ p̄ſbiteꝝ ſuũ iuxta formã eccl'ie abſolut⁹. nõ debent cimiteriũ ⁊ alia eccl'iaſtica ſuffragia denegari. ſed ei⁹ heredes et ꝓpinqui ad q̃ſ bona ꝑuenerũt ipi⁹. vt ꝓ eodem ſatiſfaciãt cenſura eccl'iaſtica ſunt ↄpellẽdi. Hec ibi. Et q̃ꝛ m'lti dubitãt vtꝝ talit abſoluti ĩ agõe poſtea ðbẽt abſolui ꝑ iudicẽ ſupiorẽ excq̃ fuerĩt excõicati ẽ ſciẽdũ ꝙ ſi p̄dicti ĩfirmi ↄualeſcũt ⁊ faciãt ea q̃ eis iniũgunt nõ debẽt vlteri⁹ q̃rere vlteriorẽ abſolutõnẽ ab aliquo iudice a q̃ fuerũt excõmũicati: ſꝫ ↄtẽti erũt abſolutiõe ſimplicis ſacerdotis. per quẽ fuerĩt ĩ agõe abſoluti. al's enĩ ad q̃d valet illa forma circa eos obſuata. Illa eĩ abſolutio circa eos facta dũ tradebat in agone licꝫ nõ deceſſerit eſt valida intãtũ ac ſi ꝑ illũ iudicẽ per quẽ fuerũt excõmunicati fuiſſet facta: quia in tali articulo quilibet ſacerdos

eſt papa.de pe. di.i. quē peni
tet.⁊ de ſen.excō .nō dubiteſ.
⁊ eodē ti.eos q̇.lib.vi. Sciat
autē ſacerdos q̇ abſoluit vſu
rariū vel raptorē: vł incēdia-
rium: ſacrilegū: homicidā: ꝑ-
cuſſorem clerici. vł ſił'ez ī ago
ne ſine forma ſup̄dicta .puta
nō accepta ab eo ꝓmiſſiōe vł
cautiōe fideiuſſoria ſufficiēti
ꝙ ip̄e ſolus ſoluat illos q̄s ne
gociū tangit. Tenet̄ eni exq̄
nō ſatiſfecit forme ſtatute ab
eccł'ia et illis ſubtraxit ꝑſonā
contra quā reſtabat eis actio.
Ad hoc facit cle. eos q̇.de ſe
pulturis.in fi. nec puta ipſuz
abſolutū fuiſſe quo ad actio-
nem.quia eccł'ia non habebit
eum ꝓ abſoluto niſi al's ſacer
dos ſatiſfaceret ꝓ eo.

Regule quibꝰ pctā morta
lia atq; venialia ſunt ꝯgnoſcēda

Expeditis
e modis ꝯgruis q̄bꝰ
ſe ꝯfeſſores circa au
diēdas ꝯfeſſiōes regere dḃēt:
vtile iudicaui confeſſoribꝰ oc
caſionē dare aliquā ꝯgnoſcē-
di: et ſi nō certitudinalit: ꝯie-
cturatiue tm̄ pctā mortalia et
venialia. Pro q̄ primo eſt
ſciēdū ꝙ peccatū mortale ſic
diffinit̄. eſt ꝯmiſſio ſiue omiſ-
ſio voluntaria: recte rōi ꝯtra-
rōne cuiꝰ et de ꝑ ſe ꝑdit̄ gr̄a.
Vñ ex hoc nō plꝰ accipe niſi
ꝙ pctm̄ mortale ē ꝯuerſio in-
ordiata ꝑ delectatōez ad crea
turā ſup̄ deū vł eq̄liter cū dō.
Veniale aūt fit ꝑ delectatōez
in creatura citra deuz vł ſub
deo. Et dr̄ mortale q̄ſi magiſ
dignū morte. quia īfert mor-
tem culpe: ⁊ aufert vitā gr̄ie.
Veniale aūt qr venia dignū.
Et cōmittit̄ veniale ex impo
tentia et inaduertētia ⁊ igno
rantia. Et cū nullū iſtoꝝ ꝓce
dat ex malo ꝓpoſito ſiue ma-
licia .ergo dr̄ venia dignum.

Ponaz igit̄ aliq̄s regulas
d̄ noticia peccatoꝝ mortaliū.
Prima eſt q̄ñcunq; hō ꝑfert
creaturā creatori. vtputa ma
gis ei intēdēdo. ſibi plus cre
dendo. d̄ ip̄a plꝰ ꝯfidendo q̄ȝ
de deo. aut ei maiorē honorē
exhibendo q̄ȝ deo. ſimiliter ei
plus placendo q̄ȝ deo. ⁊ man
datis eius ꝓmptiꝰ obediēdo
aut ei ſubiiciēdo. aut difficili
ora ꝓ ea q̄ȝ pro dō ſuſtinēdo.
plꝰ in ea q̄ȝ in deo delectādo.
aut ꝓ ea diuina mādata trāſ-
grediēdo: aut ī ea ſufficientiā
ſuā ponēdo: tūc ſp̄ ꝑſumitur
mortale peccatū. Ex hoc col
lige hoc notabile dictū ꝙ q̄ñ.

Univ. im. A. Mickiewicza

amor vł affectio ad creaturā
ſiue ad ſe ſiue ad aliū: tm̄ cre/
ſcit in hoīe vł ē tā magna ꝙ ī
ea ↄſtituit vltim⁹ finis. ſic ꝙ
aliq̄s nec actu nec habitu or/
dinat illā creaturā: nec ei⁹ di/
lectionē aut etiā ſeipm̄ ẜm de
um: ſed vellet cū tali creatura
ↄtentari ⁊ nō curat deū offen
dere aut p̄cepta ei⁹ trāſgredi
ꝓpter illam creaturā. vł non
curaret de btītudīe dūmodo
poſſet hic manere cū tali crea
tura. oīa iſta ſūt mortalia. qꝛ
īcludūt ↄtēptū dei: licʒ ñ for
malē tñ interp̄tatiuū. ⁊ eſt fru
itio creature q̄ p̄ponitur deo
Hoc eſt contra illos curiēſes
q̄ amore ſuaꝝ amaſiaꝝ deba
chati dicūt. O ſi tecū poſſem
imꝑpetuū manere nō curarē
ſi deus in celo reſideret: ⁊ me
hic tecū dimitteret. O miſer
omniū miſeroꝝ infeliciſſime:
qui non guſtaſti q̄ʒ ſuauis eſt
dñs ſperantibus in ſe: ⁊ quā/
ta p̄parauit diligentibus ſe.
Si tñ aliq̄s diligit creaturā
pl⁹ q̄ʒ debʒ: ſʒ tñ ꝓpt̄ h̄ deum
nollet offendere aut ei⁹ amici
ciā ꝑdere. nec trāſgredi ei⁹ p̄/
ceptū: aut eū ꝓpt̄ h̄ deſerere.
tūc ñ opʒ ꝙ ſit mortłe. Se
cūda regła qñ aliq̄d ↄmittit
ↄ dilectōem dei vł ꝓximi no
tabilit̄ tūc ē mortale. Illō au
tē eſt contra dilectōeʒ dei per
quod violat̄ amicicia int̄ deū
⁊ hoīem. vt cū fit aliq̄d ↄ eius
ꝓhibitōeʒ vł qō ſibi diſplicʒ
Illō v̄o fit ↄ dilectiōʒ ꝓximi
qō hō facit ꝓximo: et tñ ſibi
nollet hoc fieri. iuxta illō Nō
facias aliȷ̄ſ ⁊c. et quod tibi rō
nabiliter ⁊ ex debito vis fieri
⁊c. Et poteſt etiā attēdi peneſ
ſcandalū actiuū qō ego infe/
ro ꝓximo meo ꝑ mala exēpla
Sed q̄ʒtū īportat ↄ dilectōʒ
vł q̄ntū ſit illud ſcādalū ad h̄
ꝙ ſit mortale non p̄ciſe deter
minatū eſt. qꝛ in modico face
re ↄ ꝓximū aut ī paruo ſcāda
lizare nō eſt mortale. vñ q̄libʒ
attendat ſeipm̄ q̄d ſibi vellet
fieri ⁊ q̄d ſibi nollet fieri. et ꝑ
qō factum et nō factū int̄ ſe ⁊
ꝓximū amiciciā quam ſił ha
bēt ſolueret Tercia regula
qñ aliq̄s ↄmittit vł obmittit
ↄ p̄ceptū dei vel eccłie vel le
gis nature vł ſupioꝝ. Et p̄/
ſertim ſi ſunt p̄cepta de neceſ
ſitate ſalutis. vł facit ↄtra vo
tum publicū: vł ↄtra iuramē
tū licitū tale ē mortłe Quar
ta regula qñ aliq̄d fit vel ob
mittitur ↄ conſciētiā vere vel
falſe dictātē aliquid eſſe mor
tale: vel contra cōſcientiā for

midantē ꝓbabiliter ꝛ dubita
tiue an ſit moꝛtale. ſi ꝯſciētia
ñ ſit ſufficiēt̄ īſtructa Qui
ta regl'a ē de actib⁹ int⁹ manē
tib⁹. qñ ꝗdē ꝗs habet ſolā co
gitatiōem de aliꝗ ꝗntūcunqꝫ
turpē vl' malā abſqꝫ tñ ꝯpla/
centia ſeu delectatōe vel ꝯſen
ſu. tunc nunꝗꝫ eſt pctm̄ moꝛ/
tale ſed vel veniale vel nullū.
Qñ vero eſt cōſenſus in actū
ꝗ eſſet pctm̄ moꝛtale tūc ſem
ꝑ ē moꝛtale. qꝛ de⁹ voluntatē
ꝓ facto acceptat. Quādo au
tem cū cogitatōe aut compla
centia ē delectatio moꝛoſa in
aliqđ turpe. ꝛ ſpēal'r ī libidio
ſis. tūc ē moꝛtale ſꝫm dictum
Aug. eſto ꝙ nō ſit ꝯſenſus in
actū ſed in ſolā moꝛoſam dele
ctationē. ꝛ hoc bñ ē attenden
dū. plures enī hic decipiunt̄.
Ex his ꝗ iam ponam⁹ pꝛa
ticā de ſingul' pctis moꝛtali/
bus. Et ꝑmo đ ſupbia ꝗ tūc
eſt pctm̄ moꝛtl'e ſꝫm ꝑmā r̄gu
lā. qñ ꝗs ſubtrahit ſe a ſubie
ctōe et obediētia diuīa. et to/
tam vitā ſuā oꝛdiat ad laudez
humanā ꝛ ad vanā gloꝛiam.
Tal' enī exꝗ nō curat hoc fa/
cere ad laudē dei ſꝫ poti⁹ hūa
nam. videt̄ hoīes pl⁹ diligere
ꝙꝫ deū. qꝛ illis pl⁹ vult cōpla
cere ꝙꝫ deo. Siſr ē moꝛtale ꝑ
regulā ſcđam cū ꝗs ꝓ ſua ſu/
ꝑbia facienda faciat extoꝛꝗꝛe
paupes ꝓximos ꝓ ſuis tuni/
cis pompoſe faciēdis. Simi
liter cū quis nō curat ſcanda
lizare ꝓximos. ſicut ſūt mulie
eres oꝛnantes ſe que ꝑbēt oc/
caſionē vidētib⁹ ad ꝯcupiſcē/
dū eas. Uel cū ꝗs ꝑſūptuoſe
trāſgredit̄ ꝑcepta dei vl' ꝑce/
pta legis nature. vt faciens al
teri qđ ſibi diſplicꝫ. tūc ē moꝛ
tale ꝑ terciam regulā. Qñ ṽo
ꝗs appeteret hūanā laudē vl'
vanam gl'iam aliȷ̄ſ modiſ tūc
eſt veniale. Item auaricia eſt
moꝛtale pctm̄ ꝑ ſecūdā regu
lā qñ aliꝗs appetit diuitias
habere nō curādo an ꝑ frau/
dē: mēdacia: vſuras: ꝑiuria. ꝑ
ludos illicitos: vel emptiōes
vel venditiones exercēs illi/
citas: vel detinēdo debita ali
oꝛū: vel mercedem ſeruoꝝ ſu
oꝛū peccat moꝛtalit̄. Siſr ꝑ
ꝑmaꝫ regulā eſt peccatū moꝛ
tale ſi nimis magna ſpes ī eiſ
ꝯſtituit̄ Eſt etiā ꝑ terciā regu
lam peccatū moꝛtale qñ pꝛo
eis acꝗrēdis negligūt̄ ꝑcepta
ſalutis. vt foꝛiſando die dñi/
co vl' feſtiuo. Itē ꝑ ꝗrtā regu
lā fit peccatū moꝛtale. quādo
dubitat̄ de ꝯtractu an ſit lici/
tus: ꝛ tñ exercet̄. Quando ṽo

appetunt̃ diuitie pl⁹ q̃ʒ ſūt ne
ceſſe: ſed tamē nollet eas acq̄/
rere malo ⁊ iniuſto mō venia
le ē pctm̄ ſm Aug. ī li. de pur
gatorio. vl̃ qn̄ nollet offēdere
deū: nec ī eis ꝯfidere: tūc etiaʒ
eſt veniale ⁊c̃. Itē gula ē pec/
catum mortale ꝑ ṗmā regulā
qn̄ q̊s tantā delectationē ī co
meſatōe vel potatōe habet ꝙ
ꝑpter ipam nō curat deū offē
dere aut miſſas negligere vel
ieiunia frangere. Itē quādo
hō ḡuat ſe potu intm̄ ꝙ vſuʒ
rōniſ amittat: obliuiſcēs vbi
ſit: ⁊ redditur vt beſtia. vl̃ cū
aliū ſtudioſe inebriat. ⁊ hoc ē
peccatū mortale ꝑ ſcdam r̃gu
lā. Et h̄ eſt veꝝ ſi ſcit fortitu/
dinē potus. quia ſi neſcit ⁊ bi
bit exceſſiue cauſa ſeſſiōis vl̃
collatōis amicoꝝ et ſocioꝝ ē
veniale. Itē ꝑ q̄rtā regulā eſt
mortale ſi q̊s ꝯ̄ ꝯſciaʒ ſibi di
ctantē. quia talē potū bibere
īmoderate ē deſtructio capit̃
vel quia h̄ ē pctm̄ tali die. vl̃
qꝛ inde ſcandalū orit̃ ē pctm̄
mortale Hoc attēdat p̄ſbiter
viſitans tabernas: ex cui⁹ vi
ſitatōne ſcādalizant̃ laici: ſi ta
lis peccat mortal̃r iudicet ſe/
ipm. Si autē q̊s ꝯmedit vel
bibit ex delectatōne vel vltra
menſurā: vl̃ precioſos cibos
ſumit: ſʒ tn̄ nollet ipe ſibi ꝑ h̄
ordīare aliqđ impedimētū ſa
nitatis vl̃ ſalutis. licet ei eue
niat dolor capitis vl̃ īfirmi/
tas alia eſt veniale. Itē ira qn̄
ꝑcedit vſq̄ʒ ad odiuʒ ꝓximi.
ita ꝙ vult notabil̃r nocere ꝓ/
ximo ī rebꝫ corꝑe vel honore
ē mortale ꝑ ſcdaʒ regulā. Si
aūt ex cōmotōne ſubita vult
malū ꝓximo nō bn̄ đliberat⁹
qđ tn̄ deliberat⁹ n̄ faceret: nō
ē mortale. Itē inuidia q̄ ē triſti
cia đ bono ꝓximi. ſi ꝑcedit ex
odio ꝑſonali eſt pctm̄ mortl̃e
ꝑ ſcdam regulā. vl̃ ſi gaudʒ đ
malo proximi: ⁊ triſtat̃ đ ipi⁹
bono ⁊ tn̄ ex hoc nullā habʒ
vtilitatē ſemꝑ ē mortale. Sʒ
ſi ideo gaudet de malo ne ſit
ei nociuuſ. puta gaudet đ ſui
inimici depſſione. vt ꝑ h̄ ſit ſi
bi ad nocendū minus potenſ
hoc nō eſt peccatuʒ mortale.
Sil̃r detrahēs ⁊ infamās ex
inuidia eſt mortale. Itē luxu
ria q̄ eſt oīs coitus extra tho
rū matrimonialē ſꝑ eſt pecca
tū mortale. Sil̃r concupiſcē
tia cū delectatiōe moroſa. vel
ꝯſenſus in talē actuʒ. Et oīs
actus turpis in loc̃ īpudicis
vt oſcula ⁊ alia q̄ ꝟecundaret̃
hō facere corā hominibꝫ ſunt
peccata mortalia. Similiter

dicēdū eſt de amicicia ꝛ fauo
re viri et mľierꝭ. q̇dā dicūt ꝙ
eſt moꝛtale pctm̄ eodē mō vi
delicȝ dū vn⁹ vult cōplacere
alteri in actibꝫ p̄ſcp̄tis. ſ. oſcu
lis motibꝫ ꝛ tactibꝫ inoꝛdina
tis dās ſibi ptātem in ſe exer/
cēdi. vel habēs animū ꝑatuȝ
ad h̄ dum alter nollet exerce/
re. Et tales ſtantes ī tali ꝑicu
lo vel ꝓpoſito nō ſunt ī via ſa
lutis. Itē acidia eſt tediū de
diuinis rebꝫ ꝛ de rebꝫ ſpūali/
b⁹. vľ tarditas et pigricia ad
audiēdū de deo et faciēdū ea
q̄ ad deū ſpectāt. ꝛ ē moꝛtale.
Vn̄ patȝ ꝙ diſtractio cogita
tio vľ occupatio exterioꝛ in/
fra diuinū officiū ē pctm̄ aci/
die. Et ſi ē ſtudioſa applica/
tio ad talia imꝑtinentia. ita ꝙ
nō curet hō a ſe repellere hu/
iuſmodi cogitatiōes et dimit
tere occupatōes ē moꝛtľe pec
catū. Et nota circa p̄dicta
ꝙ aliō eſt moꝛtale. aliō venia
le ꝛ aliō crimīale. vn̄ inť moꝛ/
talia ꝛ criminalia eſt differen/
tia ſicut inter genus ꝛ ſpeciē.
nā omne criminale ē moꝛtale:
ſed nō ecōuerſo. mľta enī moꝛ
talia ſunt q̄ nō ſunt crimīalia
id ē capitalia q̄ nō inducūt d
capitationē ſiue depoſitōem
vel exiliū vľ intruſionē carce
ris. licet qdāmodo oē pecca
tū voceť crimē. diſt. xxv. vnū
oꝛariū. §. criminis appellatō.
Primū peccatū criminale eſt
pctm̄ hereſiſ. vt errare in fide
trinitatis. xxiij. q. ij. ꝑmū. Se
cundū ē inceſtus. vt habetur
xxxij. q. vij. ca. Adulteriuȝ. ꝛ
ca. flagicia. Terciū eſt homi/
cidiū. l. di. placuit. Quartum
crimen leſe maieſtatis. vi. q. i.
ſi q̇s. iij. q. v. accuſatoꝛibus.
Quītū crimen ſacrilegij. ij. q.
i. In ꝑmis req̇rendū ē. xvij.
q. iiij. Si q̇s in atrio. ꝛ. c. fr.
Sextū inceſt⁹. iij. q. iiij. ꝯſan
guineoꝝ. xxxv. q. iij. de iceſtꝭ.
ꝛ eadē. q. viij. hec ſalubꝛiter.
Septimuȝ ꝯſpiratio. xi. q. i.
Cōſpirationū. ꝛ. c. ſi q̇s cleri
coꝝ. Octauū adulteriū. xxij.
q. vij. q̇d in omnibꝫ. ꝛ eadem
cauſa. q. iiij. Nonū falſum te
ſtimoniū. xxij. q. iiij. nō ꝑlura
bis. vi. q. i. quicūqꝫ. Decimū
eſt crimen ſymonie. reſpectu
cui⁹ omnia crimina ꝓ nihilo
reputanť. vt d ſymonia. ſicut
ſymoniaca. i. q. vij. c. vlť. Vn
decimū eſt vſura. iiij. q. iij. ple
riqꝫ. Alia aūt pctā non vocāť
crimīalia q2 nō ſunt capitalia
licȝ moꝛtalia ſint. ſūt eī diſpē
ſabilia ſine decoloꝛatiōe ſtat⁹
eccleſie. i. q. xij. diſpēſatoꝛes.

et.c.et ſi illa.ſm archid.xxv.
diſt.audire. Itē pctā mortalia
ſūt oīa ꝯ decē pcepta ꝯmiſſa.
que enumerat apl's ad Ro.i.
vt idolatria:auaricia.īuidia:
ꝯtentio:dolus:ſuſurratio:de
tractio:ꝯtumelia: ſupbia: ela
tio:inuentio maloꝝ: inobedi
entia. Nā q̄ talia agūt digni
ſunt morte. Item ad Gal. v.
enumerat alia dicēs. Mani-
feſta ſunt opa carniſ.q̄ ſūt for
nicatio.īmūdicia.īpudicicia.
luxuria.auaricia.veneficia.i-
imicicie:ꝯtentōes.emulatio-
nes.rixe.diſſenſiōes. ſecte. in
uidie. homicidia. ebrietates.
comeſationes. Et ſequitur.
Qui talia agunt regnū dei n̄
conſeq̄ntur. Ad iſta aūt redu
cunt oīa alia mortalia. Sed
peccata venialia enūerat Au
guſtin⁹.xxv.diſt.vt cū aliq̄s
plus accipit in cibo vl' potu
q̄ʒ ſit neceſſe.pl⁹ loq̄t q̄ʒ optz.
pl⁹ placet q̄ʒ expedit.q̄tiens
pauperē iportune petētē exaſ
perat.vl' ſi ſanus aliis ieiunā
tibꝫ p̄ndere voluit. Aut ſōno
deditus tardius ad eccl'iam
ſurgit.aut vxorē excepto de-
ſiderio filioꝝ ꝯgnoſcit. qd tū
ſepe eſt mortale. q̄tiēs īcarce-
ratos tardi⁹ req̄ſierit vl' īfir-
mos n̄ viſitauerit. Si diſcor
des nō ꝯcordare curauit Si
plus filiū vxorē vl' ſeruū ex-
aſperauerit ſeu increpauerit:
aut correxerit. Si fuerit pl⁹
blāditus.i.adulat⁹ alicui q̄ʒ
expedit. Si paupibꝫ eſurien
tibus nimis delicatū cibū p̄-
parauit. Si in eccl'ia aut ex-
tra eccleſiam iocoſis vel fabu
loſis vl' ocioſis v̄bis īſtiterit.
Si aliq̄d iurat īcaute qd po
ſtea implere non p̄t. Vl' cū ex
facilitate vl' temeritate male-
dicit. Hec oīa ꝓtāto diutius
ꝓtraximus putātes mltū eē
vtile circa h̄ ſacrm̄ pnie ꝯgno
ſcere ptic'lariter ⁊ ad oculū il
la ſine q̄ꝝ cognitiōe nō bn̄ p̄t
expediri iſtud ſacrm̄.

De ſacramēto extreme vn
ctionis.

Infirmat
i quis ex vobis indu
cat p̄ſbiteros eccl'ie:
vt orent ſup eū.vngētes eum
oleo in nomine dn̄i. Iaco.v.
c. Quia vt dicit glo.d appel.
c.qua frōte.homo ꝓpt pecca
tum citi⁹ mori p̄ſumit.xi.q.
iii. Epi.⁊.xii.q.i.c.ii.et.xxiii.
q.iiii. Ea vindicta. Et gloſa
ordinaria ſup verbo thematis
dicit.ꝙ multi ꝓpter pctā ple
ctunt morte corpis.hinc ē ꝙ

ſaluator ꝓuidens de remedio ꝯ pctã hoim ſanoꝝ. vt de penitentia. ꝓuidere etiã ẽ dignatus ď remedijs ꝯ pctã hoim ĩfirmoꝝ. vt de extrẽa vnctõe. ꝑ quã q̃dẽ pctã vẽialia dimittunť. ⁊ etiã infirmitas corꝑis interdũ alleuiať. Vñ ſeq̃tur ĩ themate. Et oratõ fidei ſaluabit ĩfirmũ ⁊ alleuiabit eũ dñſ Glo. interlinearſ. id ẽ ſi eũ cõtigerit mori ſic dimittenť. Et bene hoc exp̃ſſum eſt in apl'iſ. de q̃bꝫ diciť Marci. vi. q vngebant oleo m'ltos infirmos ⁊ ſanabantur. qď vtiq fit virtute huiꝰ ſacramenti. ⁊ ñ alia ſimplici vnctõe. Nã apoſtoli tũc vngentes cõferebant hoc ſacramẽtũ a xp̃o eis p̃ceptũ. Vñ dič lyra ſuꝑ Mar. vbi ſupra q ex eo q apl'i ſic vngebant ptꝫ q vnctio extremã q̃ eſt infirmoruꝫ fuit inſtituta a chriſto. quod ẽ ꝯtra m'ltos dicentes. q Jacobꝫ apl'us ĩ verbis p̃miſſis eã inſtituiſſꝫ. qď falſum eſt. cũ nullꝰ apl'us aliqď ſacr̃m inſtituere potuit: ſꝫ bñ publicare potuit ĩſtitutũ. Et hoc fecit Jacobꝫ in v̾bis p̃miſſis nr̃i thematis dicẽs. Infirmať q̃s ex vob ⁊c̃. Vñ dicit Tho. in. iiij. diſ. xxiij. q. .i. ar. iij. q omĩa ſacr̃a chriſtꝰ inſtituit ꝑ ſe. ſed que ſunt difficiliora ad credendũ illa ꝑ ſe ꝓmulgauit. alia autem ſeruauit apl'is ꝓmulgãda ſicut extremã vnctionẽ et ꝯfirmatõꝫ Unde ꝑ iſta verba thematis nr̃i a iacobo fuit iſtud ſacramentũ ꝓmulgatũ ⁊ non inſtitutum. Diffiniť autẽ extrema vnctõ ſic ſcḋm Scotũ vbi ſupra. eſt vnctio infirmi hoĩſ facta in partibꝫ determinatiſ corporis cũ oleo ꝯſecrato ab ep̃o. miſtrata a ſacerdote certa verba cum intẽtiõe debita ꝓferente ex inſtitutõne diuĩa efficaciter ſignificans curationẽ venialiũ. Ex q̃ diffinitõe ſatis patet euidẽter a q̃ debeat iſtud ſacramẽtũ ꝯferri. ex q̃ materia ⁊ ſub q̃ forma. de q̃bus ꝑ ordinẽ eſt videndum.

Et p̃mo ſciẽduꝫ eſt q materia huiꝰ ſacramẽti eſt oleuꝫ oliue ab ep̃o ꝯſecratũ. Et nõ eſt oleũ balſami ſicut in cõfirmatõe. Cuiꝰ rõ eſt. qr q̃ habꝫ exire ď via nõ oportꝫ q habeat odorẽ bone fame q̃ per balſamũ deſignať. ſed ſufficit ip̃m habere bonã ꝯſcientiã. Nec poteſt aliquis h̾ ſacramentuꝫ conferre niſi ſacerdos. Et ſi alius ꝯfert nihil facit. Vñ in diffinitõe dicitur a ſacerdote

miniſtrata. Scđo ſciēduꝫ eſt de forma huiꝰ ſacramenti q̄ eſt ſeptuplex ad ſeptē vncti ones ꝑncipales. Circa qđ ſci endū ꝙ i q̄buſdā eccl'ijs dicit̃ iſta forma in collatōe huiꝰ ſa cramēti. Ungo oculos tuos oleo ſacrificato In no.p. et f. ⁊ ſ.ſ. Silr̃.vngo nareſ ⁊c.⁊ cō ſeq̄nter labia manꝰ et pedes. Sed in rei veritate iſta v̇ba ñ ſunt vera forma huiꝰ ſacr̄i.ſꝫ bene ſūt diſpoſitio ad formā. Forma aūt huiꝰ ſacr̄i vera ē hec. Per iſtā ſacrā vnctioneꝫ ⁊ ꝑ iſtā ſacratiſſimā bñdictio nem indulgeat tibi dñs q̄cq̄d deliq̄ſti ꝑ viſum. ſimiliter re/ ſumendo ſuꝑ aures.nares.la bia.manus et pedeſ. Licꝫ au tem in hoc ſacramento fiant multe vnctiōes.vltima tamē vnctio.ſ.i pedibꝫ ē forma r̄ſpe ctu omniū ꝑcedentiū:⁊ agit i virtute omniū. Et ideo in vl tima gr̄a infundit̃ q̄ effectū ſa cramenti ꝑbet. Uñ ſ'm Tho mā in.iiij.di.xxiij. Si iaꝫ ali que ꝑtes eſſent inuncte ⁊ ꝑſbi ter deficeret. ſicut ꝯtigit i pe ſtilentia: qđ factū ē nō debet iterari.ſꝫ vnctōeſ q̄ reſtāt per aliū ſacerdotē debent cōpleri Sint ḡ ꝑſbiteri cauti vt đ ce tero corrigant libros ſuos ⁊ agendas. i q̄bꝫ cōit̃ habēt for mā ſacramēti huiꝰ ꝑ illa v̇ba Ungo oculos tuos vl'nares tuas ⁊c. Iſtud eni ſacr̄m ꝯfer tur ꝑ modū ſuffragij ſ'm tho mā.⁊ ideo dat̃ ꝑ ſolā oratōeꝫ. ⁊ ꝑ v̇ba optatiui modi. Unđ dixit Iacobꝫ in v̇bis thema tis. Inducāt ꝑſbiteroſ vt orēt ꝓ eo.illa v̇o v̇ba. Ungo ocu/ los tuos ⁊c.nō ſūt de ſub̄a ſa cramēti ſed de bene eē ſ'm Pe trū de tharā.di.xxiij.⁊ Tho ma i.iiij.q.iiij.ar.ij. Quibꝫ autē ꝯferendū ſit hoc ſacr̄m. Reſpondeo ꝙ ſolū eſt dandū infirmis et nunq̄ꝫ ſanis .nihil enim efficit in eis. Et hoc pa tet ex diffinitōne prius data i qua dicit̃ ꝙ hoc ſacramentuꝫ eſt infirmi hoīs. Nec dꝫ da ri infirmis iſtud ſacramentū ex ꝑiculo exterioris violētie. puta armorū vl' ſubmerſiōis ſ'm doctorē ſubtilē in.iiij. di. xxiij. Et ex hoc ſoluo vnum dubiū.de quo cuꝫ audirē ſen tentiarū libros dubitabatur a lectoribus et a formatiſ bac calarijs ſacre theologie an va leat vulneratis vl' ſubmergē dis h̄ ſacramentū. Ptꝫ enim ꝙ nō. dico eni ꝓbabiliter ꝙ ſi q̄s eſt vulneratus et ex vulne ribus inflictiſ incidit infirmi

tatẽ longã ex qua deſpatur d vita ſua: puto q ei ſit dandũ. ſz al's recẽter vulnerato iã decedenti nõ eſt dandũ. Sil'r ſuſpẽdendo vl' ſubmergẽdo non eſt dandũ. qꝛ illi nõ dicunt in firmi. nec moriunt ex defectu nature ſz ex euẽtu fortũe: ſm Petrũ. Itẽ nõ debet dari pueris: furioſis et amẽtibꝫ q̃ prius nõ petierũt h̄ ſacramentũ Si quis tamẽ ſenio deficerꝫ ſubito ĩ articulo mortis pt ei dari h̄ ſacr̃m. Sꝫ tñ adultis vſũ rõiſ hñtibꝫ nõ dat niſi petãt ſpẽal'r. ſed tñ q̃ ĩ vita ſua habuit bonũ ꝓpoſitũ oĩa ſacramẽta ſuſcipiendi ſibi neceſſaria vl' vtilia: etiam ſi amitteret loquelã vngat ĩ noĩe chriſti. Non debꝫ etiã q̃s inungi ſepius in eadẽ infirmitate niſi eadem ĩfirmitas vltra ãnuꝫ ꝓtrahatur. ita q vno anno in eadẽ infirmitate null⁹ bis inungatur. ne ſacramẽtuꝫ iſtud vileſcat Iterat tñ h̄ ſacr̃m in diuerſis ĩfirmitatibꝫ. vl' in eadem recidiua. qꝛ nõ habꝫ effectũ ꝑpetuũ. eo q ſanitas corpis et mentis q̃ ſunt eius effectus reiterari poſſunt ꝛ amitti ꝛ recupari. Debet autẽ fieri vnctio ſup organis q̃nqꝫ ſenſuũ. q̃ ſũt q̃ſi p̃me radices peccãdi. Vñ oculi vngũt ꝓpter viſum quo peccam⁹. Aures ꝓpter auditũ Nareſ ꝓpt odoratũ. Labia ꝓpt guſtũ. Man⁹ ꝓpter tactũ. Pedes ṽo ꝓpter vim motiuã: quod nõ ẽ de neceſſitate. Cor autẽ ñ vngatur. quia eſt principiũ ĩmediatum vite: ꝛ remotũ actõiſ. nec genitalia ꝓpter immũdiciam ꝛ reuerentiã ſacramẽti. nc lingua ꝓpter abominatõnez. Itez ſm Tho. mutilati inungi debent quanto ꝓpinquiuſ poſſunt circa partes q̃ inungi debuerant. qꝛ q̃uis nõ habent mẽbra: tñ habent potẽtias q̃ illis mẽbris debẽt. ſaltẽ in radice. ꝛ iõ interi⁹ peccare pñt p ea q̃ ad eos ptinẽt. Et effect⁹ extreme vnctõnis ſm Tho. ẽ q̃dã ſanatio ſpũalis q̃ dat ꝯ q̃ndam debilitatẽ vel ineptitudinẽ que in nobis rlinquit ex peccato actuali vl' originali. cõtra quã debilitatem hõ roborat p hoc ſacramẽtũ Et qꝛ hoc robur ſeu fortitudo grãm facit: ſecũ nõ ꝯpatit peccatũ. ideo ex cõſeq̃nti ſi inuenit pctm̃ aliq̃d veniale vel mortale oblitũ q̃ ad culpã tollit. dũmodo ñ ponatur obex ex parte recipientis. Secundarius autem effectus ei⁹ eſt

corpalis ſanitas Sz di.q̃re nõ ſemꝑ hõ infirm⁹ vnctuſ ſurgit de infirmitate ſz ſepiuſ moritr. Rñdeo ꝙ cũ in iſto ſacramẽto ſanitas eſt effect⁹ ſecũdari⁹. ⁊ ideo nõ datr niſi ſcḋm ꝙ expedit ad ſanitatẽ ſpũalẽ. quia tũc ſemꝑ eaz inducit dũmodo nõ ſit impedimẽtũ ex parte recipientis. Vñ ptz ꝙ vnctus in extremis ſi nõ ſurgit ab infirmitate illa ꝑ illam vnctionẽ ſignuz eſt ꝙ ſanitas corꝑalis ẽ ſibi nociua. et vult de⁹ potius eũ ſic habere infirmũ q̃z ſanũ. vł ſignũ ẽ ꝙ infirmus nõ bene diſpoſit⁹ ẽ ĩ cõſciẽtia. ita ꝙ adhuc aliq̃d habet qḋ impedit ne ſanitaſ corporał ſibi reſtituatr. ałs raro fallit. In h̄ ei ſacr̄o vnctio exterior eſt ſacramentuz. ſed reſ ſacramenti eſt ſanitas corꝑis ⁊ aĩe. res autẽ ⁊ ſacramentũ ẽ vnctio ſpũalis interior. i. mẽtis iocũditas vł ſolaciũ. Poteſt autẽ hoc ſacramẽtũ ſacerdos conferre cũ vno clerico q̇ ſibi rñdeat ad oratõnes et ad pſalmos qui ibi dicuntr. Si tamen caret clerico p̄t ſol⁹ expedire totũ ſcḋm wilhelmuz ⁊ Hoſtieñ. Si autẽ vngitr ſacerdos nõ eſt opus clerico q̇ rñdeat ad pſalmos ⁊ ad orationes. ſed ipſemet rñdeat ſolus dicens cũ dr̄ in letania. ſãcta maria. ora ꝓ me. ſancte petre ora ꝑ me ⁊c̃. Similiter cũ dicitr. a morte ꝑpetua. rñdeat. libera nos dñe. Nec vngãtur ſacerdoti manus in palmis ĩterioribus. quia ibi vncte ſũt per epm in ordinibus: ſed exterius vngantur in ſuꝑficie. De hoc tamẽ nõ ẽ magna vis qualitercunq̧ faciat. ſz tamẽ illud ſecurius ẽ et tuti⁹ Pratica hui⁹ ſacramẽti eſt facilis Nam p̄mittit ſacerdos p̄mo veniens ĩ domũ infirmi ſeptẽ pſalmos penitẽtionales cũ letania. Demũ querat ab infirmo ſi poſtulat ſacram vnctionem. Tercio dicit oratõeſ poſitas ĩ libello ad hoc ꝯgruas Quarto vngit eum forma ſupradicta. Quinto tergit cum ſtupa canapi vel lini loca vncta et proĳcit in ignem. Sexto lauat manus ſale et aqua et ſimiliter proĳcit ad ignem Septio alligat loca illa mũdo panniculo vſq̧ ad terciaz diẽ. que tercia die ꝯburentur Octauo relinquit ſignũ paſſionis chriſti in cuius virtute iſtud ſacramentũ ſicut et alia habent virtutẽ ſanatiuã anime et corporis.

De ſacramento ordinis

REgale ſa
cerdotiũ. gens ſctã
pplꝰs acquiſitõiſ.
.i. petri.ij. Et ſi chriſtꝰ deſcẽ
dens de celo ad terraſ hũanũ
genus nõ ſolũ a ſuitute dia‑
bolica redemit.et libertati ac
dignitati reſtituit.iuxta illð.
Non ſumus enĩ filij ancille:
ſʒ libere.q̃ libertate liberauit
nos chriſtꝰ.ad Gal.iiij.ꝛ Jo
hãnis.viij. Si filiꝰ vos libe
rauerit vere liberi eritis. mul
to tñ meliori modo ſtatuʒ ſa‑
cerdotalẽ ĩ illa libertate extu‑
lit ꝛ dignificauit.ita vt ñ ſolũ
ipĩ ſacerdotes ſint liberi mõ
cõmuni vt ceteri homines in
ꝯmunione vniꝰ fidei ꝛ ꝑtici‑
patiõe ſacramentoꝝ:ſed etiaʒ
ꝙ ſint q̃ſi duces p̃ſides et re‑
ges:diſpenſatores ꝛ rectores
diuinoꝝ miſterioꝝ.vñ dicũť
ſacerdotes q̃ſi ſacri duces vł
ſacra dãtes:vel ſacra ſacrificã
tes ſeu ꝯſecrãteſ.qð vtiq; ma
ximũ eſt ꝛ excedens cõmunẽ
ſtatũ fideliũ.vnde merito Pe
trus neſciens eos cõꝑare ali‑
is q̃ excellẽtiſſimiſ ꝑſonis in
ꝯgregatõne fideliũ: ſcʒ regibꝰ
dicit. Regale ſacerdotiuʒ. Ne
ergo ſacerdoteſ putarenť eſſe
tm̃ nobiliores vt reges.addi
tur.gens ſctã.ſ.ſpẽaliter ſcti
ficata dño ieſu chriſto. ꝛ ne le
uis reputatiõis in ſanctitate
eſtimarenť vt ceteri.ſubiũxit.
populus acq̃ſitionis.i.ſpeci
aliter acq̃ſitus et deo appro‑
priatus. Non enĩ ſacerdotes
ſolũ ſunt populꝰ dei et oues
paſcue eius iure creatõnis vt
oẽs hoĩes.nec redẽptõnis ſo
lũ vt oẽs chriſtiani.ſʒ iure ſpe
cialiſſimo ꝛ peculiari q̃ voca‑
uit eos vt virtutes eiꝰ nũciẽt
vt dicitť.i.Pe.ij.Quibꝰ nõ ſu
pra hoĩes ſolũ ſʒ ſuꝑ ſeipſʒ qð
ãmodo dedit ptãtẽ.dãdo vi‑
delicʒ eis ptãtẽ ꝯſecrãdi ꝛ ꝯfi
ciẽdi corpꝰ ſuũ et ſanguineʒ.
vt ðr Matth.xxvi. Circa
igitť ſacrm̃ ordĩs ſacerdotaliſ
vidẽdũ ẽ p̃mo de ſubſtãtiali‑
bus.ſcðo ð accidẽtalibꝰ.tcio
de cauteł Quãtũ ad p̃muʒ
ſciẽdũ ꝙ ordo ſic diffinitť per
magiſtꝝ ſnĩaꝝ.li.iiij.diſt.xx
iiij.Eſt ſignaculũ qðdam ec
cleſie ꝑ qð ſpũaliſ ptãs traditť
ordĩato.Jta etiã diffinit Hu
go ð ſctõ vic. Ordo aũt ſa
cerdotał ſm doctorẽ ſic diffi
nitť ĩ ſpecie.Ordo ẽ inſtitutio
in g̃du eccłie ſimplr̃ p̃eminen
te.diſponẽs hñtẽ ad ꝯficiẽdũ
eucharíſtie ſacramentũ, facta

ab epo p certa v̄ba cū intētōe
debita ꝓferēte. Et i ip̄a ordia
tōe qdā ē ſacr̄m tm̄. vt ptāſ
q̄ tradit. qdā res tm̄. vt gr̄a
q̄ ꝯfert. qdā res et ſacr̄m: vt
caracter q̇ imp̄mit i ſingulis
ordib: vt ſtatī patebit. Sūt
autē ſex de ſubſtantia hui⁹ ſa
cramēti. Primū eſt ptāſ ordi
nantis. quia opꝫ vt ſit ep̄us.
Scōm eſt materia. ſ. vnctio i
ſacerdotib. ⁊ tact⁹ illoꝝ q̄ ſūt
tāgenda. Terciū ē forma ver
boꝝ. Quartū ē ſexus virilis.
qꝛ feīa ordīari n̄ p̄t. nec r̄cipit
caracterē ordīs ſi milleſies or
dinaret. Cui⁹ rō ē ſm Tho.
qꝛ cū i ſacerdotio d̄beat ſigni
ficari eminētia ḡdus: ⁊ feīa te
net ſtatū ſubiectōis. iō nō eſt
apta ad ſuſcipiendū h̄ ſacr̄m.
Quītū ē intētio debita vt epi
ſcop⁹ intēdat ꝯferre ⁊ cleric⁹
ſuſcip̄e. Sextū ē ꝙ ordināď⁹
ſit p̄us baptizat⁹. al's n̄ ſuſci
p̄et h̄ ſacr̄m. qꝛ fundamētum
oīm ſacroꝝ et ianua ē baptiſ/
mus. Ubi aūt fundamentuꝫ
deeſt nihil deſup̄ edificari p̄t.
de p̄ſbitero n̄ baptiſato. c. mi
ſerāte. ⁊. c. veniens. Caracter
aūt confirmatiōis nō p̄exigit
de neceſſitate ſed de congruo

Ulteri⁹ eſt ſciēduꝫ ꝙ ſeptē
ſunt ordīes. Prim⁹ ē oſtiaria
tus. cui⁹ ē cuſtodire locū ꝯſe
ctōis ſacramētoꝝ ab immun
dis. ſ. infidelib et excōicatis.
Scōs ē lectoratus. cui⁹ ē le/
gere ꝓphetias: ad īſtruēdū il
los q̇ volūt credere Et iō ſm
Tho. ꝓphetie q̄ſi p̄ma rudi/
menta eis legenda ꝯmittunt.
Terci⁹ eſt exorciſtaꝝ. quorū
eſt artare demones p̄ adiura/
tionē ne dominent i corp̄e nō
dum baptizato. Quartus eſt
accolitorū. q̄ꝝ ē p̄ſentare ma
teriā. vrceolū cū aq̄ ⁊ vino et
lumen accēdere. Alij v̄o enu/
merant adhuc alios duos or
dines. ſ. pſalmiſtaꝝ et cātorū.
q̇ tn̄ ſm Tho. in. iiij. di. xxiiij
q. iiij. ar. ij. nō ſunt ordīeſ. nec
ſunt illa nomīa ordinū ſed of
ficiorū. tamē inter ordīes lar
ge acceptos ꝯputant. Et iſti
vocant minores ordines q̄s
p̄nt abbates bn̄dicti ꝯferre ī
cluſiue vſqꝫ ad lectoratum. vt
lxix. di. qm̄ videm⁹. vbi glo.
dicit ꝙ poſſunt facere pſalmi
ſtā oſtiariū et lectorē: et hoc li
cet abbati in ſuo monaſterio
Exorciſtaꝫ vero aut accolitū
facere nō licet. qꝛ iſti duo p̄ ſo
lū epiſcopū fiūt. vt dicit ibi/
dem in. c. non opꝫ. Hec fuit
ſnīa Hugonis ⁊ Laurentij.
q̄s ſequit Archi. ibidē. Ideꝫ

tenēt Raymūd⁹ ꝛ Goffred⁹ i
ſentētijs eoꝝ.de epō q̄ renūci
auit epatui. Et p̄t abbas tali
ter oꝛdiare ſupꝛadictos:non
ſolū in q̄ttuoꝛ tpib⁹:ſed etiā
dieb⁹ dn̄icis: ſꝫ tm̄ i ſuo mōa
ſterio:al's alteri faceret p̄iudi
ciū. Iſtā aūt habet ptātē ab
bas nō ſolū ex oꝛdīe ſꝫ ex ptā
te bn̄dictōis. vn̄ licꝫ abbas n̄
ꝯſecratus manū imponere n̄
p̄t oꝛdinato. vt in.c.qm̄ vide/
mus.et.c.nō opoꝛtet.ꝛ.c.cuꝫ
contingat.de eta.et qua.oꝛ.ta
men manū benedictōis p̄t im
ponere. de ſupplēda negligen
tia p̄latoꝝū.c.i.ſcꝫ recipiendo
ꝓfeſſos.ꝛ ſic nō poteſt oꝛdinē
ꝯferre niſi ſit benedict⁹.De h
iam determinatū eſt de p̄uile
gijs.c.abbates.li.vi.et de col
latōnibus ibidē.imo pſalmi/
ſtam et cantoꝛē poteſt oꝛdīa/
re ſimplex ſacerdos.vt.xxiij.
di.vbi dicit. Pſalmiſta ꝛ can
toꝛ pn̄t abſq ſcientia epi ſola
iuſſiōe p̄ſbiteri officiū ſuſcipe
cantādi.dicēte ſibi p̄ſbitero.
vide vt qđ oꝛe cantes coꝛde
credas. ꝛ quod coꝛde credis
opibus appꝛobes. Laurēti⁹
etiā.xcij.di.nō licꝫ.exponit h
c.cum dicit in eo officiū cātā
diſuſcipe.i.ſuſcepti officij ex
ecutionē.Quod etiā pꝛobat
Hoſti.in ſumma de oꝛdīatis
ab epō q̄ renūciauit epatui cir
ca p̄ncipiū. Raymūdus vero
in ſūma eodeꝫ titulo notauit
hoc intelligēdū de ſacerdoti/
bus curā hn̄tib⁹:q̄ ſoli h pn̄t.
videt tn̄ ꝙ cū nec alios oꝛdi
nes poſſet q̄s exeq̄ ſine licen/
tia ei⁹. ita nec aliq̄d ſpecialita
tis in pſalmiſta hic introdu/
catur. Sꝫ Inno. Bernar.et
Petrus de ſampꝛana dicūt h
poſſe quēlibet ſacerdotē. Et
hāc vltimā ſentētiā appꝛobat
Archi.in p̄dicto c. pſalmiſta.
Utꝝ aūt infigat caracter aīe
p hmōi oꝛdinē dicit ibideꝫ ar
chidyaconus ꝙ nemo ſcit. et
ideo ꝑcutiēſ talē nō incidit ca
nonē. Quia vt dicit Uincēti
us.hic ordo nō eſt de pꝛinci/
palib⁹.nec dr̄ oꝛdo ꝓp̄e ſꝫ lar
ge.ꝛ iſtam ſentētiā tenēt theo
logi:q̄ dicūt pſalmiſtatū can/
toꝛiatū ꝛ epatū nō eē oꝛdīes.
Credit tn̄ archidyacon⁹ vbi
ſupꝛa ꝙ ꝑcutiens pſalmiſtā
īcidit canonē. nec ſup eū ſecu
lare iudiciū p̄t habere pote/
ſtatē. ꝛ dicit ꝙ ſi obmittat oꝛ
do iſte ꝛ conferat lectoꝛatus ꝛ
accolitatus nō eſt repetēd⁹.
Hoſtiē.tamē in.c.contingit.
de etate et q̄litate oꝛdi.dicit ꝙ
ſit repetendus. Hec de iſtis.

Deinde ſequūť ſacri ordi-
nes qui dicunť maiores. Pri
mus ē ſubdyaconat⁹. ad quē
ꝑtinet oblatōes recipe ab of-
ferentibꝫ: ⁊ eas dyacono offer
re. itē legere epl'aꝫ ⁊c̄. Scōs ē
dyaconatus. ad quē ꝑtinꝫ ho
ſtias ordinare ī altari. ſimiliť
legere euāgeliū. Terci⁹ ē pſbi
teratus. ad quē ꝑtinet ꝯſecra
re corpus chriſti ⁊ ſanguinē.
⁊ hic eſt actus principal'. ali⁹
aūt ꝯſeqns. ſ. ſoluere ⁊ ligare.
ꝑ quē actū ꝑpať corp⁹ chriſti
myſticū. ſ. fideles chriſtiāi vt
ſint apti ad corp⁹ chriſti verꝫ.
De epātu autē an ſit ordo eſt
diuerſitas inter theologos ⁊
iuriſtaſ. Nam theologi dicūt
eum ñ eſſe ordinē. Juriſte ꝟo
ꝯmuniter tenent ꝙ ſit ordo. ꝺ
quo Joh̄. an. in nouella ſixti
notat pulcre circa ꝓhemium.
Et hoc ideꝫ tenet doctor ſub
tilis in. iiij. ſentētiaꝝ. di. xxiiij
ar. ij. In q̄libet autē ordīe ca-
racter imprimiť. cum eis per
epiſcopuꝫ porrigiť liber cum
forma ꝟboꝝ. accolito cū dať
candelabꝝ. ſubdyacono cum
dať calix vacu⁹ cū aliijs vaſis
q̄ꝝ vſus ē in ꝯfectōe euchari
ſtie Dyacono ⁊ preſbitero qñ
ep̄s īponit manū capiti. ⁊ hͨ
īpoſitio ꝯfert grē pleītudinē.

Tho. tñ dic̄ di. xxiiij. q. v. ar.
ij. ꝙ ſubdyacono imp̄miť ca-
racter in datōe calicis tm̄. cu
ius actus p̄ncipalis eſt circa
vaſa tm̄ et ñ circa ꝯtēta vaſiſ.
Vñ nō p̄t tāgere corpuſ chri
ſti ſine neceſſitate mag̃. Sed
actus dyaconi nec ē ſuꝑ vaſa
tm̄ nec ſuꝑ ꝯtēta ī vaſis. qꝛ il
le ē act⁹ ſacerdotꝭ. ſꝫ ē ſuꝑ cor
pus ꝯtētū ī vaſe tm̄. Vñ ei⁹ ē
diſpēſare corp⁹ xp̄i ī patena.
⁊ ſāguinē ī calice. iō ptās ei⁹
ad actū ñ potuit exp̄mi ꝑ da
tionē vaſiſ tm̄: nec maťie tm̄.
ſꝫ exp̄miť ꝑ actū in h̄ ꝙ dať ſi
bi liber euangelioꝝ. ⁊ in hac
datione imp̄miť caracter ſm
Tho. vbi ſup̄ dicens. ꝙ cōta
ctus iſte inſtrumētoꝝ taliū ē
de eſſentia ſacri. qꝛ ꝺꝛ. accipe
hoc aut illud. Impoſitio au
tē manus non eſt de neceſſita
te et ſubſtantia hui⁹ ſacri. vt
de ſacramētis iterādis. c. vl.
Et licet iſti caracteres in eſſē
tia diſtinguanť: tñ in fine vni
unť. quia ad vltimū caracte-
rē p̄ſbiterat⁹. ſm Pe. i. iiij. di.
xxiiij. q. ij. ar. i. et Joh̄. pariſi
enſ. nō eſt credēdū ꝙ caracter
vnius ordinis p̄ſupponat ca
racterē alteri⁹ ordinis. Nā vt
dicit Tho. vbi ſup̄. in p̄miti
ua eccleſia aliqui ordinabanť

ad p̄ſbiteros.qui tñ ꝑus inſe
riores ordines nõ acceperũt:
⁊ tñ poterãt q̄ inferiores. ſed
hodie ſtatuit eccl'ia vt non in
gerat ſe q̄s ad maiores q̄ ꝑuſ
in minoribꝰ officijs ſe ñ hũili
auit .ideo hoc eſt de ꝯgruita/
te ⁊ nõ d̄ neceſſitate. Et no
ta ſm Tho.i.iiij.di.xxiiij. q.
ij.ar.ij.ꝙ ep̄us ꝑmo ꝑgat or/
dinãdos ꝑ tria. ſcꝫ ꝑ bñdicti
onẽ ꝑ quã diuiniſ officijs mã
cipant̄.ꝑ manus impoſitõnẽ:
ꝑ quam dat̄ plenitudo gr̄ie:ꝑ
quaꝫ ad magna ſunt idonei.
⁊ ſolis dyaconis et p̄ſbiteris
fit manus impoſitio.tercio ꝑ
vnctõnem ad aliquod ſacra/
mentũ tangendũ: quod fit ſo
lis ſacerdotibꝰ qui proprijs
manibus tangunt corpꝰ chri
ſti. Unde etiã calix et patena
vnguntur.

De accidẽtibus huius ſa/
cramenti.

e St autez
ſciendũ ꝙ illa dicun
tur dẽtalia ſacri
q̄ req̄runt̄ de ꝯgruitate ⁊ non
de neceſſitate ſacramẽti. Con
gruũ eſt ergo ꝑmũ vt nõ ordi
net̄ q̄s ad ſacros ordines niſi
habeat etatẽ legitimã. Etas
aũt ꝑ ſubdyacono eſt.xx.an/
norũ.ꝑ p̄ſbytero. xxv. ⁊ poni
tur in clementina. de etate et
q̄litate p̄ficiendoꝝ .c. genera/
lem. Et vt notat Joh.an.i.c.
et tui.de p̄bendis.li.vi .i glo.
iiij.nõ eſt opus ſeruare inter/
ſticia longa temporũ in ordi
nibus ſuſcipiẽdis ſicut priꝰ.
vnde habens etatẽ legitimaꝫ
laicus ĩ carniſꝑuio p̄t canta/
re miſſam ĩ ſacerdotio ꝯſtitu
tus in feſto paſce. Si tñ q̄s ĩ
minori etate recipit h̄ ſacram
tũ:tenet. ſꝫ peccat ⁊ debꝫ ſuſ
pendi ab executõne ipiꝰ .⁊ or
dinator a collatõne ordinũ. ⁊
cũ h̄ p̄t ꝯpelli vt ſibi ꝓuideat
de aliq̄ bñficio .de tempo.or.
c. vel nõ eſt. Hoc enim ꝙ q̄s
impfectis annis diſcretõiſ re
cipiat ſacramentũ ordinis. li
cet ſm Thomã ſit ꝑpter ho/
neſtatẽ ſacramenti inſtitutũ.
ita vt iam ſit ex neceſſitate p̄/
cepti: non tamẽ eſt ex neceſſi/
tate ſacramẽti. Unde ſi ordo
ſacer confert̄ puero carẽti vſu
ratõnis:tenet quantũ ex vi ſa
cramenti. Dicit tñ Tho.ꝙ ĩ
illis ſacramẽtis vbi actꝰ ſuſci
pientis requirit̄:ibi vſus rati
onis ẽ de neceſſitate ſacramẽ
ti.ſicut in penitẽtia et matri/
monio. Sed in quibus actꝰ
ſuſcipientis non requiritur:

vſus etiā rōis nō eſt de neceſ
ſitate ſacramēti ſicut ē in ordi
ne ſacro. vbi ſolū ſpūal' ptās
dat̄. ⁊ ideo vſus rōnis nō req̄
ritur Sciendū ꝙ licꝫ laic⁹
ignarus nihil ſciēs de lr̄a or/
dinem poſſet ſacrum ſuſcipe
q̄ntū eſt ex vi ſacramēti. pec/
cat tamē ḡuiter epūs ꝯferens
tali ordinē ſacrū. Nam dicit
Tho. ꝙ tenet̄ ordinand⁹ ſcire
quod ptinet ad eius officiuꝫ
ſm mag͛ et min⁹. vn̄ ſacerdoſ
religioſus exq̄ recipit ptāteꝫ
tm̄ ſup corpus chriſti veruꝫ
ꝯſecrādi. ideo ſufficit ꝙ ſoluꝫ
ſciat illa que requirūt̄ ad con
ſecrationē corpis chriſti. Cu
ratus aūt vt pleban⁹ tenetur
plus ſcire. qr ꝓmonet̄ ſup cor
pus chriſti myſticū: qd̄ eſt ec
cleſia. Vn̄ debꝫ ſcire ea q̄ ſpe
ctāt ad ppl'm. Ad epm ꝟo p/
tinet ſcire etiā difficiles q̄ſtio
nes ſacre ſcp̄ture. Qd̄ g̊ dr̄ ꝙ
de ſuba ſacri ordīs ſūt eloq̄a
diuīa. vt dr̄. xxxviij. di. Oēs
pſallētes. exponēdū ē non de
ſuba ordīs ſꝫ de ſuba executi
onis. qr ſcꝫ tal' exeq̄ nō pt ſa/
crū ordinē niſi ſciat illud qd̄
ad illū ordineꝫ ſpectat exeq̄n
dū. Itē licꝫ ſex tpa āni ſūt
deputata ad ꝯferēdū ordīes:
tn̄ h̄ nō ē de ſuba ſm Ray. et

hoc expſſum eſt de tēpo. or.
Sane. Congruū tn̄ valde ē
vt nō aliis niſi p̄dictis ſex tpi
bus ꝯferant̄. ſ. q̄ttuor tempo
ribus ſingulis. ſabbato ſitiē
tes: ⁊ ſabbato paſce. vt dicit̄
diſt. lxxv. c. vlti. Poteſt tamē
epus ꝯferre minores ordines
diebus dn̄icis: ſed nō mult͛.
ne videat̄ generalē ordīatōeꝫ
facere. vt de tempo. or. de eo.
Ideo auteꝫ ſabbato ꝯferunt̄
ſacri ordines. quia ſabbatū ſi
gnificat requiē. per qd̄ ſigni/
ficat̄ ꝙ qui ordinat̄ ad ſacros
ordines irreuocabiliter tran/
ſit de labore in requieꝫ. puta
de labore ſeculariū negocio/
rum ad requiē: ad vacandum
ſpiritualib⁹. vt dicit̄. lxxxviij
diſt. fornicari. Poſſunt etiaꝫ
ꝯferri ordines ſacri in die do
minico mane. ita tamē ꝙ or/
dinandus ⁊ ordinator conti
nuēt ieiuniū p̄cedentis ſabba
ti. qr tūc mane dn̄ice diei tra
hitur ad ſabbatuꝫ ꝓpter cōti
nuationē ie[illegible] ſed h̄ non fa
ciat eps ſin[illegible]eſſit[illegible]. vt ſi
forte infirmaret̄ ſab[illegible]o pōt
differre in craſtinū. Et intelli
ge de vno ⁊ eodem ordine nō
de diuerſis. Nam null⁹ debꝫ
ſuſcipe duos ordines. vel mi/
norem ⁊ vnum ſacrū in eiſdē

q̄ttuoꝛ tp̄ibus. Pena aũt oꝛ-
dinatoꝛũ extra dicta tp̄a ē ſuſ
pēſio ab executiōe illi⁹ oꝛdīs
quē ſuſcepit. vt de tēpo. or. c.
ij. Poteſt tñ cũ eis diſpenſari
vt miſtrēt impoſita eis peni-
tētia. vt in. c. Conſultatōi. ibi
dem. Oꝛdinatoꝛ vo debꝫ pri
uari autoꝛitate oꝛdinandi. vt
ibidem patet.

De cautel' hic obſeruādis

T primo

e caueat ep̄us ne oꝛdi
net alienũ clericũ vl'
laicũ. vt de tēpo. oꝛdi. cũ nul-
lus. li. vi. Quod ſi fecerit per
annũ a collatōne oꝛdinũ ē ſuſ
pendendus. Et interim cleri
ci ſui abſqꝫ licentia ſua a vici
nis ep̄is poſſunt oꝛdinari. vt
patet de tēpo. oꝛdi. li. vi. Cle
rici vero qui ſine ꝓpꝛij ep̄i li-
centia oꝛdinant' ab executiōe
oꝛdinũ ſuſpendant'. tñ ep̄us
p̄t cum eiſ diſpenſare. ix. q. ij.
lugdunē. de tempo. oꝛdi. ꝙ
tranſlationē. Secundo caue
at ep̄us ne oꝛdinet aliquē ad
ſacros oꝛdīes ſine titulo. al's
ſolus ei ꝓuidere tenebitur de
bñficio. Tercio caueat ne oꝛ-
dinet ꝑ ſymoniā. vt de ſymo
nia. ꝑ totũ. nec ſolus ep̄s ſed
etiam notarius nō debꝫ foꝛ-
matas vēdere. de ſymonia. c.
.i. Quarto caueat oꝛdinādus
ne recipiat oꝛdinē aliquē ab
epiſcopo quem ſcit ſymonia-
ce in oꝛdine ſuſceptũ: ſiue ſit
occultũ ſiue manifeſtũ. qꝛ nō
recipit executionē: ⁊ indiget
diſpēſatione. i. q. i. ſi q̇ a ſymo
niacis. Dicit tamē Tho. ij. ij.
q. viij. ꝙ ſi eſſꝫ ſymoniac⁹ alia
ex cauſa poſſet ab eo recipe oꝛ
dines dũmodo ſit occultũ. qꝛ
talis ep̄us nō eſt ſuſpēſus ad
alios ſed ad ſe tm̄. Quinto
caueat oꝛdinādus ne tēpore
ordinatōis ſit i p̄ccato moꝛ-
tali. nam moꝛtaliter peccarꝫ.
diſt. xl. multi. Et idem ſctũs
Tho. in. iiij. di. xxiiij. Nec ta
lis poteſt vti oꝛdine ſic ſuſce-
pto ſm ipꝫ. qꝛ facit ꝯ p̄ceptũ
illud Deut. xvi. Juſte qđ iu
ſtũ eſt exequaris. Unde talis
quotiēs talē actũ exercet ſem
ꝑ peccat moꝛtaliter. Dicit tñ
Tho. ibidē. ꝙ ſubdit⁹ hmōi
ordinati in pctō moꝛtali tene
tur ab eo recipe ſacramentuꝫ
ſi eſt occultũ. et hoc q̄ꝫdiu to
leratur ab eccleſia Tñ dic idē
Nō eſt tutũ talē ad aliquem
actũ ſui oꝛdinis exequenduꝫ
inducere durante ꝯſcientia ꝙ
iſte ſit in pctō moꝛtali. quā tñ
ꝯponere poſſꝫ. qꝛ i inſtāti hō

poſſet a diuia gr̄a emendari. Sexto caueat cleric⁹ ne ordinet̄ ſine examīe. al's dicit̄ furtiue ordinatus: ſm̄ Hoſti. vt lxiiij. di. extra ꝯſcientiā. nec ꝓ ſunt ei formatorie. ſi tn̄ eſt dignus ꝛ notus nihil obeſt. qꝛ tales nō ſunt examinādi. Archi. xxiiij. di. c. null⁹. Sꝫ ſi ē indign⁹ deponi debꝫ. de corpore viciatis. expoſuiſti. Si etiā ſit ignot⁹ cuius dign⁹ deponi debꝫ. xxiiij. di. c. vlti. et m'to forti⁹ ſi ē indign⁹. l. diſ. ex penitētibꝫ. Debꝫ etiā ꝯfiteri publice epō ſuo crimīa ſeu notoria impedimēta iuris vel facti. vt ibidē dꝛ. Si aūt ſubticet talia: etiā poſt penitētiāꝫ impediūt executōnē. Nec etiam ſuſcipiat aliquē ordinem ſupiorē obmiſſo inferiori. qꝛ h̄ ē ꝑ ſaltū ꝓmoueri. Et talis dꝫ deponi ſi h̄ faceret ex malicia. ſec⁹ ſi ex igꝛātia vl' negligētia. diſt. xlviij. ſicut olim. Ex diſpenſatōe tn̄ epi ad obmiſſum ordinē pt̄ ꝓmoueri. ſꝫ in ſuſcepto ꝓ⁹ n̄ miſtrabit. Dat̄ aūt gr̄a gr̄ū faciēs in h̄ ſacr̄o. q̄ neceſſaria ē n̄ ſolū ad digne ſuſcipiēdū ſacr̄m. ſꝫ etiā ad digne miſtrādū ſm̄ Tho. et Petrū in. iiij. di. xxiiij.

De ſacramēto m̄rimonij

Propter fornicatiōem habeat q̄ſq3 vxorē ſuā. i. ad Chori. vij. et. xxxij. q. ij. ca. his ita. Licꝫ m̄rimonīū in ſtatu innocētie ſit inſtitutū in officiū nature. h̄ eſt in ꝓpagatōeꝫ et multiplicatōeꝫ ꝓlis ad dei cultū. qꝛ tn̄ natura lapſa viciata eſt ex origīali peccato. adeo vt falcē ꝓꝓam ī meſſem nō vereat̄ mittere alienam. q̄rens indifferēter quācūq3 feminā cū qua fornicationis expleat peccatū. Jō magnus doctor gentiū ꝑdicator ꝛ rector ꝓuidens de remedio: dicit vt ꝓpter fornicatiōꝫ eui tandā vnuſq̄ſq3 habeat vxorem ſuā. ꝑ qd̄ damnat pctm̄ fornicatōis ꝛ cōmendat ſtatū matrimonij cōiugalis. Jn q̄bus v̄bis primo apl's ſuadet vitare fornicatōnē. ibi. ꝓpter fornicationē. ſecundo conſulit remedij adhibitiōeꝫ. quia habeat vxorem ſuā. Per primū damnat̄ error illoruꝫ qui dicunt ſimplicē fornicatōem non eſſe peccatū. allegātes ſ ctos patres. ſcꝫ Abraam Jacob Dauid et alios qui habebant concubinas. nec tamē illa fornicatio imputata eſt ad

peccatū. Quibus reſpondet ſm Thomā in. iiij.ſentētiaꝝ. diſt. xxxiij.q.iiij. quia quelibet fornicatio extra mr̄imonium que tollit debitā ordinationē parētiſ ad ꝓlem.quā natura ex cōcubitu intendit eſt peccatū .ideo ſm ip̄m ſine dubio ſimplex fornicatio eſt peccatū mortale .etiā ſi lex ſcp̄ta nō eſſet:quod eſt multū notabile. Ubicūq₃ autē legim⁹ aliquos patres habuiſſe ꝯcubinas illud fuit ꝓ ſpeciali diſpēſatōe ſpūſſancti:ꝛ ad deſignādum aliq̄d . Hoc enim ꝙ filij iacob ex liberis et ancillis fuerūt heredes deſignat ꝙ chriſto in baptiſmo naſcunt̄ filij ꝛ heredes per bonos et malos miniſtros. Sic etiā alia oīa in predictis patribus ad myſteriū pertinēt .vt habet̄ lati⁹ xxxij.q.iij.c.i.ij.ꝛ.iij.De quo cui placet ſufficiēter informari videat notata mea ſup. vi. precepto.ſcꝫ Nō mechaberiſ. Per ſecundū dānat̄ bigamia cum dicit̄.habeat vxorē ſuā. ꝛ ſic vnam tm̄: non plures ſimul. Unde ſaluator repetenſ illud Genes.ij. Erunt duo in carne vna Matth.xix. dicit. Itaq₃ iam non ſunt duo ſed vna caro.

De ſpōſalibus hic primo agitur.

Circa iſtud ſacrm̄ p̄mo vidēdū ē de ſubſtātialibꝫ. ſcd̄o de accidentalibꝫ .tercio d̄ cautelis Quātū ad p̄mū ſciēdū ꝙ q̄dā ſūt accidēt[ia] mr̄imonij.ſ.ſponſalia.ꝛ iō de ip̄is p̄mo videndū ē. ſcd̄o q̄d ſit matrimoniū .tercio q̄ req̄runtur ad matrimoniū. quarto q̄ impediunt ip̄m.Quātū ad primū ſponſalia ſm Frāciſcū d̄ ſarabellis ſup rubrica de ſpōſalibꝫ ſic diffiniuntur.ſunt futuraꝝ nuptiaꝝ ſeu mr̄imonij ꝓmiſſio. Et diffinitō illa trahitur ex canone.xxx.q.v. noſtrates .Dicūt̄ a ſpōdeo des. qꝛ vt dicit Caſpar de caldarijs. ꝙ olim ſponſus ꝛ ſpōſa mittebant cautōnes q̄bꝫ ſpōdebant ſe in iura matrimonij ꝯſentire.ꝛ fideiuſſores dabāt q̄bus id ſe obſeruaturos obligabant. Ōnq₃ etiā ſpōſalia dicūt̄ matrimoniū.ſed tūc debent intelligi ſi ſunt ſponſalia de p̄ſenti. Et fiūt ſponſalia q̄ttuor modis. Primo nuda ꝓmiſſiōe.vt cū dicit̄. promitto te ducere in vxorē. Secundo datis arris ſpōſalicijs. vt

39

pecunie vľ alterius rei. Ter/cio anuli ſubarratōne. Quarto interueniēte iuramēto. vt cū alter alteri iurat dicēs. Juro qꝫ te in vxorē ducere volo. Quomodocūqꝫ ergo quis istoꝝ quatuor modoꝝ ꝓmittit ducere aliquā ⁊ poſtea nō curat: peccat mortalitˀ niſi legitimū impedimentū īteruenat. Sciendū tñ qꝫ ſi ſpōſi ſibiĳnuicez diſplicent et diſſentiūt ſi ſpōſalia nō fuerint iurata pñt ſe mutuo abſoluere. vñ notant doctores in. c. ꝑterea. de ſpō/ſalibus. vbi inter ceteros Jacobus de alberga notat qꝫ qñ eccľia videt qꝫ ſponſi ſibiĳnuicem diſplicēt debꝫ diſſiľare. i. nō debꝫ cogere ſpōſum ⁊ ſpōſam ad ꝑficiendū mr̄imoniū ꝓpter malū qđ poſſet inde ꝓuenire. ſ. vxoricidiū vľ mutua adulteria ꝯtrahētiū. Et hoc placet Caſpar. Si autē tm̄ alter diſſentit: dicit goffredꝰ qꝫ ex quo alter diſſentit: diſſentiens p̄ciſe compelliť donec ī eodem ſtatu ꝑmanet. ſed ſi cū alio cōtraxerit ꝑ verba de p̄ſēti ceſſabit coactio. Idez vult Innocentiꝰ ti. de ſponſalibꝫ. An autē ſponſalia iurata pñt mutuo partiū diſſenſu diſſolui: licꝫ antiqui doctoreſ dubitant de hoc. moderni vero expedierūt iſtū caſuz. Uñ Uincentiꝰ in ca. ꝑterea. de ſpōſalibus. ponit diſtinguēdo an iuramentū dirigať in deū an in hoīem. Prīo caſu nulluſ pōt abſoluere niſi deꝰ. Scđo caſu hō cui iurať pōt abſoluere Tūc aūt dirigiť in deum ſm Jo. an. qñ is q̄ iurat magꝭ intēdit placere deo q̄ȝ homībꝫ. ſiue ſit in faciendo aliq̄d meritoriū: ſiue in abſtinēdo ab aliquo illicito. Exemplū ꝓmi. iuraui abbati intrare monaſteriū. h enī tm̄ deū ꝯcernit: ñ abbatem. vnde abbas nō pōt me abſoluere a iuramēto. Similiter iuraui nō occidere hominē ⁊c̄. Ad hoīez aūt tūc dirigitur. ſi iuraui tibi ſcribere libꝝ. ab hoc enī tu potes me abſoluere. qꝛ te ſolū ꝯcernit h opus. Licet enī omne iuramētū cōcernat deū p̄ncipaliter: qꝛ ꝑ religionē ꝓmittiť. tamē qꝛ ꝯcernit cōmodū eiꝰ cui iuratur p̄t ab eo dimitti. de iure iurādo. c. i. Idē etiā tenꝫ Caſpar dicens. qꝫ ſponſalia etiaz iurata mutuo diſſenſu tolluntur. quia ſublata obligatione ſublatuz eſt iuramentū. ſicut diciť đ ſtatuto ⁊ iurato. et notať de p̄bēdis. dilecto. Facit

ad h̄ regula. qđ fauoꝛe.li.vi.
Et notat̄.xxxi.q.iij.c.i.i glo.
penultima.vbi dicit̄ ꝙ parē/
tes ſicut poſſunt frāgere ſpō/
ſalia filioꝝ.ſic et iuramēta re
mittere Cōcludo ergo ꝛ dico
ſm̄ Frāciſcū de ſarabell' ꝙ ſi
aliq̄s iurat ſpōſe eius intuitu
p̄t ſpōſa ipm abſoluere. ſecus
ſi intuitu dei ſeu ob pietatem
vt cū ſpōſus eſſet diues ꝛ ſpō
ſa paup̄rima.Tamē dic̄ Frā
ciſcus ꝙ etiā in h̄ caſu p̄t euz
ſponſa abſoluere.qꝛ licz iura
uit intuitu dei.tn̄ ex q̄ ꝯmo/
dū ꝯcernit ſponſam. ipa p̄t re
mittere p̄dicta. ꝛ ſic generalit̄
obſeruat̄.nam eccl'ia ſe n̄ itro
mittit de ſpōſalib9 de futuro.
nec ad inſtantiā alteri9 partiſ
Ambob9 ergo diſſentiētibuſ
etiā ſi iuraſſent mutuo ſe p̄nt
abſoluere. Et nota ꝙ etas
ſeu tp̄s ꝯtrahendi ſponſalia
vtrobiq3 eſt ſeptenniuz.vnde
ſponſatio que fit in quinq3 vl'
ſex anniſ nulla ē.vt de deſpō
ſatōe impubez.litteras.Naz
ex talib9 ſponſalib9 inducitur
publice honeſtatis iuſticia.
Eſt aūt publica honeſtaſ ſm
Franciſcum in.c.iuuenis.de
ſponſalib9:impedimentū qđ
nec ex conſanguinitate nc ex
affinitate p̄cedit:ſed ex q̄daz
honeſtate que i matrimonijs
conſiderāda eſt.vt ille q̄ pri9
contraxit ſponſalia cuz aliq̄.
ipa moꝛtua non ducat aliq̄m
conſanguineā ipius infra q̄r/
tum gradum.vt in ca.ad au/
dientiā.vt de ſponſalib9.ca.i.
li.vi. Ratio autē hui9 ꝯſtitu
tionis eſt quia ex̄pientia do/
cuit graues rixas ꝛ inimicici
as inter cōſanguineos oꝛiri:
quādo vni deſponſatā aliq̄s
de conſanguinitate ſpōſi pꝛo
curat habere.Silr̄ qn̄ q̄s cō
ſanguineā ſponſe ſue ipa moꝛ
tua cum qua nōduz ꝯfecerat
matrimoniū vult ducere nō
eſt honeſtū.cum ꝑ hoc quaſi
duo conſanguinei vident̄ vni
m'lieri copulari.qđ honeſtas
p̄hibet. Veruntamē ius cō/
mune eſt ꝙ ſi quis deſponſat
puellam ante ſeptē annos.ſi i
terim ipe moꝛit̄ poteſt eā fra/
ter ſuus ducere.Silr̄ ſi moꝛe
ret̄ illa puella añ ſeptimū an/
num vir duceret ei9 ſoꝛoꝛem
aut matrē Et hoc totū habeſ
de deſpōſatōe impubez.lr̄as
Sunt autē octo caſus in q̄b9
ſoluunt̄ ſpōſalia. Primus ſi
alter ſponſoꝝ poſt deſpōſatō
nem tranſeat ad religionē.qđ
etiā poteſt facere ꝯtracto ma
trimonio añ copulā carnalē.

tunc enim mulier poteſt alte/
ri nubere q̄ſi poſt morte viri.
qꝛ r̄ligio ē q̄dā mors. ſm tho
mā. in. iiij. di. xxvij. q. iij. Se
cūdus qñ ſpōſus ſe abſentat
p lōgū tps: ſpōſa cū alio pōt
ꝯbere. Terci⁹ ſi alter eoꝝ in/
currat lepram vel paraliſim.
Quartus ſi ſupueniret affini
tas. vl' quia ſponſuſ ꝯgnouit
ꝯſanguineā ſponſe. Quintuſ
ſi mutuo ſe abſoluūt. Sext⁹
ſi alter eoꝝ fuerit medio tem
pore fornicatus. qꝛ tunc red/
ditur alteri ſuſpectus de fide
poſtea ſeruanda. Septim⁹ ſi
ſpōſus cū alia ꝯbit p v̄ba de
p̄ſenti vel etiā de futuro cum
copula carnali Si tm̄ ꝯbit cū
prima ſine iuramēto. cū ſecū/
da cū iuramēto debꝫ adhere/
re pme: ꝛ penitere de piurio.
Octauus qñ q̇s impubes ꝯ
xit ſponſalia: ꝛ venit ad etatē
adultā: ꝛ petit abſolui a vīcu
lo ſponſaliū. ꝛ ſibi dari licen/
tiā nubendi. In oibꝫ aūt iſtiſ
caſibꝫ debēt ſpōſalia autorita
te eccl'ie abſolui p̄terq̄ in pri
mo quinto et ſexto. in q̇bꝫ ſol
uunt ipo iure. Addit etiā no/
uum caſum Hoſti. ſ. ſi fama ē
q̄ inter eos ē canonicū impe/
dimentū.

De diffinitōe matrimonij

c Onſequē
ter de mr̄imonio ſci
endū q̄ ipm ſic diffi
nitur. Matrimoniū eſt viri
ꝛ ml'ieris cōiunctio indiuidu
am ꝯſuetudinē vite retinens
Iſta diffinitio tradit̄. xxvij. q
ij. c. i. Per h̄ qd̄ dꝛ viri ꝛ ml'ie
riſ excludit̄ vir cū viro. vl' mu
lier cū ml'iere. vl' vni⁹ viri cū
multis mulieribꝫ. qꝛ tal' ꝯiun
ctio nō cauſat mr̄imoniū ſed
peccatū. Dicit̄ etiā ꝯiūctio. ſ.
amoris ꝛ mr̄imonialiſ. Dicit̄
etiā indiuiduā vite ꝯſuetudi
nem retinens. quod eſt tm̄ di
cere q̄ neuter eoꝝ abſq̄ alte/
rius ꝯſenſu poteſt continētiā
pfiteri vl' orōi vacare nᶜ ſe al
teri copulare. ſed ſibi inuicem
ſeruare fidē ꝛ debiti redditio
nem mutuā. Sil'r debent eiſ
mutuo de neceſſitatibꝫ puide
re ꝛ ſubuenire inuicē. Et h̄ in
telligendū eſt totū de mr̄imo
nio copula carnali ꝯſūmato.
qꝛ non cōſūmatū tali copula
pt ſepari p ingreſſuꝫ religiōiſ
vt de ſponſalibꝫ. cōmiſſum.
Intelligit̄ etiaꝫ h̄ de mr̄imo
nio fideliū. quia matrimoniū
infideliū poteſt ſepari altero
trāſeunte ad fidē. Ratio autē
beati Tho. in. iiij. diſt. xxiiij.

q.i. Quare cõiunctio mr̃imo
nij eſt inſeꝑabiliſ vſqꝫ ad moꝛ
tem inter homĩes ⁊ non inter
alia anĩalia. eſt hec. Quia ali/
oꝛuꝫ animaliũ filij poſſunt ſi
bi victũ ſtatim habere. vl' ſal/
tem ad eoꝛũ ſuſtẽtationẽ vnũ
ſufficit. ſicut eſt ꝺ vacca equa
aſina et ſimilibus. ⁊ ideo ibi
nõ eſt certa cõiũctio certi ma
ſculi ad certã feminã. nec etiã
neceſſaria diuturna ꝯiunctõ.
eo ꝙ femina in eis ſufficit ad
educandũ fetũ ſine maſculo.
In his autẽ quoꝝ filij indi/
gent vtriuſqꝫ. ſ. tam pr̃is q̃ꝫ
matris ſuſtentatõe aliud eſt.
Sil'r vbi inuenit' aliq̃ deťmi
natio quantũ ad tꝑus ſuſten/
tatõis ⁊ educatõis ſicut ĩ aui
bus. vñ paſſeres turtures et
colũbe habẽt determĩatas fe
minas. qꝛ habẽt educare pul
los ⁊ alter eoꝝ non ſufficeret
ad q̃rendũ victũ cũ ⁊ ſe eq̃lit'
nutrire debeant. Non aũt ſic
eſt in hominibꝫ vbi fili⁹ indi
get cura parentũ ad magnuꝫ
tempus. Et ĝ matrimonialiſ
ꝯiũctio inter ſolos hoĩes di/
citur indiuiſibil' ẜm totã vi/
tã alterius ꝯiugis. Opoꝛtꝫ ei
filiũ generari: educari: nutriri
⁊ doceri: ⁊ ſibi de neceſſarijs
vite a ꝑentibꝫ ꝓuideri. Eo ꝙ
iuxta apl'm. oꝑtꝫ patres filijſ
theſauriſare. ij. ad Choꝛi. xij.
Iſta autẽ req̃rũt magnũ tꝑs
Et q̃ ad hoc dicit Lyra ſuꝑ
Mattheũ. xix. c. ꝙ mr̃imoni
um nõ ſolũ eſt de iure diuino
ſed etiã de iure naturali. qꝛ h̄
natura dictat ꝙ vir ⁊ mulier
cohabitent ſimul per totã vi
tam ad educandũ et ꝓmouen
dum pꝛolem vſqꝫ ad perfectũ
ſtatum virtutis. Dicit' auteꝫ
matrimonium poti⁹ q̃ꝫ patri
moniũ. qꝛ maxima onera ſũt
in matre q̃ꝫ ĩ viro. Et dicit' a
matre q̃ſi matris muniuꝫ. qꝛ
munit' a matre: ⁊ dat ml'ieri/
bus eſſe matres. Et qꝛ etiã fi
nis ꝑncipalis mr̃imonij ẽ bo
nũ ꝓlis. in cui⁹ ꝓcuratiõe mr̃
magis laboꝛat. ⁊ iõ ab ipa de
nomĩat'. Fuit aũt mr̃imoniũ
inſtitutũ a deo in ſtatu inno/
centie. vt ꝺꝛ de voto. c. i. li. vi.
Et h̄ ꝑ illa ꝟba. hoc nũc os
ex oſſibꝫ meis. q̃ ꝟba adã ſpũ
ſancto illuſtrat⁹ dixit Gen. ij
in fi. et. xxvij. q. ij. lex diuina.
Et ꝑ hoc r̃pꝛobat' illa opinio
q̃ dicit ꝙ mr̃imoniũ ſit inſti/
tutuꝫ a deo illis verbis. Cre
ſcite et ml'tiplicami. quod vi
detur incõueniẽs. cum etiam
illa verba pꝛius dixerat deuſ
nõ ſolũ ad hoĩes: ſed etiaꝫ ad

41

beſtias. Geñ.i. Et q̄uis ma/
trimoniũ etiã ſit inſtitutũ tp̄e
moyſi ⁊ tēp̄e chriſti. h̄ fuit tñ
diuerſis reſpectibꝫ. Nã vt di
cit Tho. di. xxvi. in. iiij. ſm ꝙ
ordinatur ad generatõez ꝓlis
q̄ erat neceſſaria etiã añ pctm̄
inſtitutũ eſt a deo in ſtatu ĩno
centie. in hoc ꝙ deꝰ formauit
mulierē in adiutoriũ viri. Et
hoc modo dicit̄ in officiũ fu/
iſſe inſtitutũ. Sed quantũ ē
in r̄mediũ peccati fuit inſtitu
tũ poſt peccatũ tp̄e leg̅ natu
re. Scđm autē determinatõ
nem p̄ſonaꝝ habuit inſtituti
onē in lege moyſi. vbi nõ niſi
de certis tribubuſ copulabã
tur. ſed ſm ꝙ rep̄ſentat ↄiun/
ctionē chriſti ⁊ eccleſie ſic ha/
buit inſtitutõnē in lege noua
Et ſm hoc dicit̄ ſacr̄m noue
leg̅. Et ex h̄ habet̄ ꝙ due p̄n
cipales ſunt cauſe inſtitutõis
mr̄imonij. ſ. educatio ꝓlis ad
cultũ diuinũ: ⁊ vitãde fornica
tõis cauſa. Alie ſũt mlt̄e cau
ſe minꝰ principales. ſ. pulcri/
tudo vxoris. diuitie. r̄formа/
tio pac̅. Et ꝓpt̄ iſtas cauſas
ſi etiã ducat̄ vxor ſeruatis v̄/
bis de p̄ſenti tenet mr̄imoniũ.
Sciendũ autē exq̄ vt dici
tur. vij. ethicoꝝ. ſ actu carna/
li priuatur hõ magno bono.
ſcꝫ vſu rõis. Quia vt dic̄ phs
tal̄ actꝰ furat̄ intellectũ ſapiē
tis. Et vt dicit Aug. xvi. li. đ
trini. ip̄a voluptas carnal̄ q̄
maior in voluptatibꝫ carnali
bus neq̇t ĩueniri mom̄to ipſo
tp̄is quo ad eiꝰ p̄uenit̄ extre/
mũ: pene oĩs acies ⁊ vis rõis
obruit̄. Nullus aũt ſm rectaꝫ
ratõnem debꝫ ſe obligare ad
aliquod i q̄ tantũ malũ patit̄.
niſi ſit aliqđ bonũ recõpēſãs
iſtđ damnũ. Unde a ſctis pa
tribus ponũt̄ excuſantia illũ
actum tam dãnoſum. ſcꝫ bo/
num fidei: ꝓlis et ſacramenti.
Fides hic ſumpta eſt fideli/
tas ſiue iuſticia ad actum ad
quē obligat ſe. ſ. vt ille nõ q̄/
rat aliã. nec ecõuerſo. Silr̄ bo
nũ ꝓlis obligat q̄ ad cultũ di
uinũ. ſ. vt religioſe. i. ſctē ⁊ de
uote educat̄. Bonũ aũt ſacra
menti eſt illa indiſſolubilitas
inter virũ et mulierē. ⁊ ſignat
indiſſolubilitatē coniuctõniſ
chriſti ⁊ eccl̄ie. Et hoc eſt bo
num intrinſecũ mr̄imonij. qꝛ
p̄fectio prima eſt formal̄. pri/
ma aũt duo bona. ſ. fides et ꝓ
les ſũt bona extrĩſeca mr̄imo
nij. Ex his patet ꝙ exq̄ vt di
ctum eſt: ſacramentũ eſt bonũ
excuſans iſtũ actũ. videtur ꝙ
actꝰ iſte mr̄imonialis non ſo

lum eſt bonus. ſꝫ etiaꝫ ſct ũs.
quã ſanctitatẽ habꝫ ex indiui
ſibilitate ꝯiũctõis. ſm quã ſi
gnificat ꝯiũctõeꝫ chriſti ⁊ ec
cleſie. Jta etiã dic̃ tho. ĩ diſt.
xxxi.ĩ q̃rto.q.iiij. Ex q̇bꝫ oĩ/
buſ inferẽ ſm Bonauẽ.ibidẽ
ſcdo p̃ncipali.q.ij.ꝙ q̇ coit cã
fornicatõis vitãde ĩ vxore.ne
ſcꝫ vxor fornicet̃, ſic reddẽdo
d̃bitũ nullo mõ peccat. ſꝫ ma
giſ meret̃.qꝛ exercet op⁹ iuſti
cie ꝟ ẽ fidei ad quã tenet̃. ⁊ iõ
oĩs culpa excuſat̃. Si ṽo co
it cauſa fornicatõis vitãde in
ſeip̃o.ſ.ne ip̃e ſol⁹ fornicet̃.ĩ ꝟ
peccat venial̃r.⁊ ꝟ ſi ñ pulſat̃
a carne. Nam ex quo nõ p̃t ꝓ/
creare plem.nec ꝓpt̃ eã ꝓcreã
dũ coit.nec cõpellit̃ ab vxore
ad reddendũ debitũ. aliq̃ ſup
fluitas eſt ibi.⁊ iõ peccat ſꝫ ve
nialiter. ĩmo dici p̃t ſm Pe.
d̃ tha.in.iiij.di.xxx.q.iiij.p̃n
cipali.q.ij.ar.i.ꝙ q̃rens dele/
ctationẽ in ꝯiuge ſiſtendo tñ
intra fines mr̃imonij.ſ.qñ cũ
altera mr̃iere id non facereꝫ ve
niale eſt peccatũ.licꝫ etiã fiat
cauſa explẽde libidĩs. Sꝫ ſi
q̃rat delectatõeꝫ ĩ ea ñ vti cõ
iuge:ſꝫ vt in alia mr̃iere q̃cũqꝫ
tũc eſt pctm̃ mortale. ꝟ ẽ ꝯtra
hugonẽ.xxxi. q.i. Quõ. vbi
dicit vſum matrimonij ñ poſ
ſe impleri ſine pctõ ſaltẽ veni
ali.qꝛ p̃t etiã eẽ mr̃imoniũ cũ
ſit bono ĩtuitu ſic̃ fuiſſet ĩ ſta
tu innocentie ſm Frãciſcũ in
rubrica de ſp̃õſalibꝫ. ꝟ idẽ in/
nuit Jo.an.ĩ glo .ſup.c.alma
de ſen.ex.li.vi.ſup ṽbo ſacra/
mentis.vbi dicit ꝙ dat̃ gr̃a ꝑ
iſtud ſacramẽtũ .ſꝫ nõ ſic̃ per
alia ſacr̃a. Cõfert̃ aũt in hoc
ſacramẽto gr̃a adiuuãs ad il
la oꝑa que in mr̃imonio req̇/
runt̃. Rõ ſm tho.in.iiij.diſt.
xxvi.q.iiij. Quia vbicũqꝫ di/
uinitus dat̃ facultas aliq̇d fa
ciendi dant̃ etiã auxilia ſine q̇
buſ nõ p̃t ꝯueniẽter vti illa fa
cultate. ſed in mr̃imonio dat̃
diuinitus facultaſ vtẽdi vxo
re.et ꝑ ꝯſeq̃ns datur gr̃a qua
idem ꝯuenienter fieri poſſit.
Hec ſctũs tho. Et ꝑ ꝟ r̃probatur
glo.i.q.i. Quicq̇d. Eti
am dic̃ doctor ſubtilis ꝙ effe
ctus iſti⁹ ſacr̃i ſunt due gr̃e ĩ
aĩabus ꝯ̃hentiuꝫ:⁊ ꝟ niſi ſit
obex mortalis pctĩ. Etenĩ nõ
ſufficit ad gr̃am ꝑcipiendam
ꝙ cõtrahẽs nõ ſit fictus r̃ſpe
ctu ſacramenti.i.ꝙ nõ ficte re
cipe intendit. ſꝫ oꝑtet ꝙ p̃us
penituerit.qꝛ illõ ſacr̃m ñ dat
penitentiã. Eſt ergo vn⁹ ⁊ to
talis effectus iſti⁹ ſacramẽti.
ſcilicꝫ gratioſa coitio aĩorũ.

Hec doctor ſubtil'. pro iſto dicto eſt.c.vnicū de ſacra vn/ctōe Ulteri⁹ ē ſciendū ꝺ illis que requirunt̄ ad mr̄imonium vt ſit verꝝ. Prio req̄rit̄ etas debita ꝑſonaꝝ ꝯhentiū. Nā vir deb3 eſſe .xiiij. ānoꝝ. ⁊ femia.xij.annoꝝ.vn̄ ſic ſpōſalia infra ſeptimū annū non tenent.ſic mr̄imoniū etiā non tenet infra.xiiij. annū. Quantūcūqꝫ eni fuerit mr̄imoniu3 de ꝟbo ꝺ p̄ſenti infra.xiiij.annum.nihilomin⁹ nō eſt aliud niſi ſponſalia de futuro vſqꝫ ad.xiiij.annū. Et iſta pn̄t rūpi poſtqꝫ ſpōſi vl' alter illorū venerit ad debitā etatē. Se/cūdo req̄rit̄ ꝯſenſus mutuus ꝯhentiū ꝑſonaꝝ ꝑ ꝟba de p̄/ſenti. Cōſēſus aūt ille ſcḋm bonauen.in.iiij.di.xxviij.de3 eſſe in mutuā corꝑis ꝑtātē. Uerba aūt de pn̄ti ſūt iſta ex ꝑte viri. Accipio ego te ī meā vxorē. Uerba aūt mſ'ierꝫ ſūt iſta Ego te accipio ī meū virum. Et ſunt iſta verba neceſſaria q2 ſacr̄m eſt res ſenſibil'.⁊ iō ī eo req̄rit̄ ſignū exp̄ſſiuū. q̄ exp̄ſſio ꝯuenīēti⁹ fit ꝑ ꝟba ꝺ p̄/ſenti.vn̄ ⁊ iſte cōſenſus pt bn̄ ꝑ alia ꝟba expediri vl' exp̄mi inter homines vſitata q̄ iſtis eq̄pollent dicēdo. Conſentio in te tanqꝫ in vxorē. Silr̄ ſi ꝓceſſit interrogatio inter aliq̄s de ꝯhēdo. Si alter eoꝝ dicat volo te de cetero hr̄e in vxo/rē. Et illa rn̄det. Et ego te volo habere in viꝝ. Ul' volo ꝙ tu ſis vxor mea. ⁊ illa .⁊ ego habeo te ꝓ viro. In omnib⁹ talib⁊ ꝯtrahit̄ matrimoniu3. S3 ſi diceres .volo te accipe in vxorē. vl' volo ī te ꝯſentire tāqꝫ ī vxorē nō eſſet mr̄imonium. Silr̄ ſi dicat vir.ꝓmitto ꝙ te nō dimittā ꝓ meliori vel ꝓ peiori.etiā iudicandū eſt ꝓ matrimonio. Itē ſi poſt datā fidem dicāt aliq̄.bibam⁹ noīe mr̄imonij ⁊ oſculemur nos. wilhelm⁹ dicit ꝙ nō eſt mr̄i/moniū niſi vellēt ꝑ ꝓ recedere a ſponſalib⁊ et ꝯhere de pn̄ti. q2 illud dictū ſignificat futurū matrimoniū.ſed ſi diceres. bibamus ꝓ matrimonio ꝯ/cto eſſet mr̄imoniū. Frācisc⁹ tn̄ dicit.ꝙ illa ꝟba bibam⁹ nomie mr̄imonij ſunt ꝯfeſſio veri matrimonij. et ḡeſt mr̄imoniū. In omnib⁊ aūt iſtis vbi ꝟba dubia ſunt. recurrendu3 eſt ad intentionē ꝯhentiu3 :⁊ ad ꝯmunē verboꝝ vulgariū intelligentiā. vnde credo ꝙ ꝑ illa ꝟba ſponſi īterrogati. ſc3 in polonia dicēdo. N. placet

tibi hr̄e R. i vxorē. illo reſpō dente. placet. ⁊ m̄lier interrogata r̄ndeat ſil'r. cōtrahak verū matrimoniū. ar. c. ex lr̄is. de ſponſalib⁹. Nam p̲ illa v̲ba omnes in polonia intelligunt cōtrahi m̄rimoniū. Ergo ſi ſic vicini ꝯmunit̄ intelligunt debēt etiā ꝯhentib⁹ illa verba facere eundē ſenſū. Nā vt dicūt doctores ī.c.ex lr̄is. de ſponſalib⁹. in talib⁹ recurrendū eſt ad intellectū vicinorū. Hoc approbat Frācīſc⁹ ibidez. Et dicit Hoſtiē. q̄ q̄ꝫ uis alter nō intellexit ad lr̄az vl' linguā: ſi tn̄ intellexit affectū vl' ſenſum nutu vl' ſigno ſufficit. Et nō refert an nutu vl' lingua intelligat̄. ar. ð trāſlatōe. inter corp̲alia. xliij. diſ. ſi rector. Unde ſi ſpōſus dat anulū dicendo in theutonico p̲ verba de p̄n̄ti. ⁊ ſpōſa polona recipit anulū: annuēdo dicit̄ ꝯſentire. in dicto ca. ex lr̄iſ Dicit etiā Franciſcus ð ſarabellis in. c. ex parte. de ſpōſalibus q̄ ſi dicat vir. p̲mitto q̄ te ducam ī vxorē. ⁊ de cetero tenebo te vt vxorē. Si talis contrahit cū alia p̲ verba ð p̄ſenti adherebit ſcd̄e: ppt̄ v̲ba illa ducā te. q̄ ſunt de futuro. q̄ etiā verba reſtringunt̄ p̲ ſeq̄ntia. cuz dixit. tenebo te vt vxorē. Et dicit Innocenti⁹. q̄ hec v̲ba ducam nō ſonant tm̄ actū: ſꝫ etiā ius. vt ſit ſēſus p̲mitto q̄ tūc fiam tua legitima vxor. ⁊ hoc eſt ſi ſunt v̲ba mulieris. Illa aūt v̲ba. p̲mitto q̄ tenebo te p̲ vxore habēt ſenſum. ac ſi dicat vir. habeo tecum m̄rimoniū. vl' accipio te in meam vxorē. ⁊ p̲mitto q̄ ð facto tenebo te p̲ vxore Si autē dicat. p̲mitto q̄ nūq̄ꝫ habebo aliā niſi te. licꝫ iſtaꝫ non tenet̄ ſimpl'r accip̲e ſi nullā vxorem in vita ſua vult ducere. tn̄ ſi vellet ducere aliā nō p̄t. q̄r de cōmūi vſu loquendi ſēſus eſt. Recipiā te et nō aliaꝫ ſi vxorē voluero ducere. Itē ſi cōcubina dicat alicui. nolo q̄ me cognoſcas niſi tāq̄ꝫ vxorem: ⁊ vir taceat ⁊ ꝯgnoſcat. Dicit Iohānes ð lignano q̄ eſt preſumptū matrimoniū. Sed tn̄ Caſpar dicit q̄ non. q̄r nō exp̲ſſert. ⁊ etiā q̄r tacēs habet̄ p̲ ꝯtradicēte in hoc ca. ſu: cū agat̄ de obligatōe ip̄i⁹. ſcꝫ ſb ꝯditōe vl' ſub mō. Sb ꝯditōne fit. vt ꝯhō tecū ſi p̄ri meo placuerit: vl' ſi inuenero te habere centū marcas. ⁊ ſic de ſimilib⁹. et talis contract⁹ ſuſpendit matrimoniuꝫ vſq̄ꝫ

ad exiſtentiā conditōis.i.non prius tale matrimoniū tene/bit niſi ipleaꝛ illa ꝯditio. Si tñ interī ꝯſenſus de pñti vl' copula carnal' fuerit ſubſecuta tenebit mr̄imoniū.eo ꝙ tales videnꝛ receſſiſſe a ꝯditōe. vt de ꝯditōib9 appoſitis. ꝺ illis.⁊.c.ſup eo.⁊.c.ꝑ tuas. Et h̄ intelligendū ē de ꝯditōe honeſta.q̄les ſunt due ille ſupra poſite. Nam ſi eſſ; ꝯditio cō/tra ſubſtātiā mr̄imonij.vt ꝯ/ho tecū ſi nō ꝑliſicabiſ. vl' donec mihi aliā inueniā.vel ſi te exponas ꝑ queſtu ꝑſtituendi omnes tales nihil agunt. Si tñ q̄s dicat.ꝯho tecum ſi te ꝟginē īuenero. ⁊ poſtea ſeq̄tur coitus nec inueniꝛ virgo. dic Bern.et Hoſti.ꝙ iudicabiꝛ ꝓ matrimonio. ⁊ hoc in foro iudicij. tamē in foro anime ñ ſic iudicabiꝛ.q2 dignu; eſt vt mulier que mentita ē ſe eē virginē maneat decepta.⁊ vt vi/ro ſubuēiaꝛ q̄ forte vult vita/re bigamiā. S; ſub mō ꝯhiꝛ ſic.do tibi tunicā vl' cingulu; vl' anulū vt ꝯhas mecu; alioq̄n reuoco qꝺ donaui. tal' ꝯ/ctus ſtatim ten;. Sed ſi non ſerueꝛ modus poterit reuocari. Dicunt tñ doctores ꝙ lic; poſſet ꝯhi mr̄imoniū ſub ꝯditōe:nō tñ ſub mō.⁊ hoc eſt tenendū. Mr̄imoniū tñ ex cauſa contractū tenet ſiue cauſa ſit vera ſiue falſa.vt ꝯho tecū quia pulcra es ſiue diueſ.niſi cauſa eſſet ita falſa ꝙ ꝯtinerz in ſe aliquod impedimētū.vt contraho tecū q2 libera es.nā ſi non eſſet libera nō ten; ma/trimoniū ⁊c. Et ſciendum etiā ꝙ ſi q̄s ꝯhit cū aliq̄ cu; ꝯditōe.deinde tñ ante aduentū ꝯditōis ꝯtrahit cū alia pure deb; manere cū ſcꝺa. etia; ſi ſit cōſanguinea ꝑme

De impedimēt; mr̄imonij

n Hnc videndū eſt ꝺ impedimentis mr̄imonij. Sunt autē.xij. impedimēta q̄ impediūt mr̄imoniū ꝯhendū ⁊ dirimūt iā ꝯctū ſm Innocen.in.c.iuuenis.de ſpon/ſalib9. Primū ē furor.xxxij.q viij.c.neq3 furioſus. vbi dic. neq3 furioſus neq3 furioſa ꝯ/here pñt matrimoniū.ſ; ſi ꝯ/ctū fuerit.ſ.añ furorē nō ſepareꝛ.ſ.ꝑpꝛ furorē. Et rō q2 ill'eſ ñ pñt ꝯſētire.ſi tñ habēt luci/da intualla tūc bñ pñt.vt dic glo.ibiꝺ. Scꝺm ſi eēt vtroq3 articlo.i.teſticulo carens vel ipotēs coire.xxxi.q.vij. Illi

Terciū ē affinitas. vt ſi quis
ſponſaȝ de p̄ſenti ꝯſanguinei
ſui recepit ī vxorē: ⁊ eā ꝯg̊uit
impedit̄ ꝯhēdū ⁊ dirimit̄ cō
tractū. ita ꝙ p̊ma reſtituit̄. ſȝ
mulier nō p̄t induci ad abſti-
nentiā ꝓpt̄ publice honeſtatꝭ
iuſticiā. vt de eo q̇ ꝯgnouit cō
ſāguineā vxoris ſue. c. diſcre-
tionē. Quartū ē error in ꝑſo-
na. vt cū q̇s putās ꝯhere cuȝ
K. ꝯhit cū vrſula Quintū eſt
error in ꝯditōe ſeruili. vt ſi q̇ſ
ꝯtrahit cū aliqua putās eam
eſſe liberā cum tamē eſt illibe-
ra. vt de cōiugio ſeruoꝝ. c. ij.
Sed q̇d dicendū eſt ꝺ iacob
q̇ deceptus eſt in ꝑſona. ſ. qui
putās rachelē cū ꝯxerat inue
nit lyā. ⁊ tn̄ tenuit mr̄imoniū
Rn̄ſio ſcḋm gr̄cianū. xxix. q. i. c.
.i. ꝙ illud mr̄imoniū n̄ tenuit
ex p̄cedenti ꝯſenſu ſed ſubſe-
q̄nti. q2 poſt copulā carnaleȝ
ī eadē ꝯſenſit de nouo. Error
tamē q̄litatis nō excludit cō-
ſenſum mr̄imonij. vt ſi putat̄
bonꝰ q̄ tn̄ eſt malꝰ. vt ſi putat̄
virgo q̄ tn̄ inuenit̄ corrupta.
Sil'r error fortune. vt ſi pu-
tat̄ ſpōſa diues q̄ tn̄ ē pauꝑ.
In oīb9 iſtis caſib9 n̄ dirimit̄
matrimoniū ꝯctum. Sextū
eſt votū ſolēne: vt ſacri ordīs
vl' ꝓfeſſiōis. vn̄ ſi q̇s ꝓfeſſiōe

facta ī religiōe vl' ī ſacro ordi
ne vxorē duxit dirimit̄ matri
moniū. vt q̇ clerici vl' vouen-
tes. c. inſinuāte. ⁊ de voto. ca.
vnico. li. vi. Alia aūt vota ſim
plicia licȝ impediāt ꝯhendū:
nō tn̄ dirimūt iam ꝯctū. vn̄ ſi
q̇s vouet ſimpliciter nō velle
ducere vxorē et poſtea duxe-
rit tenet mr̄imoniū. Sed ille
peccat mortaliter ſic ꝯhens.
⁊ nō dȝ petere debitū ab vxo
re: ſed tn̄ tenet̄ reddere qn̄ pe-
tit̄ ab eo. vt notāt doctoreſ in
c. rurſuſ. q̇ clerici vl' vouētes.
de q̇b9 vide ibi materiā iſtam
Sȝ tn̄ ſi q̇s habēs votū ſim
plex q̄rat a ſacerdote an poſſȝ
ꝯhere dat ꝯſiliū. Hoſti. ꝙ p̄t
dicere ꝙ ſic. Si aūt q̄rat vlte
rius an tale mr̄imoniū tene-
bit. debȝ dicere ꝙ nō. al's pec
caret: q2 daret occaſionē mor
taliter peccādi. Septimū ſi
machinatꝰ eſt in mortē ꝑoris
ꝯiugis ſeu vxoris. vel eā du
cere ꝓmiſit. de eo q̇ duxit in
mr̄imoniū q̄m polluit ꝑ adul
teriū. ca. ſignificaſti. Et dicit
Jo. an. ī. c. laudabilē. ꝺ ꝯuer.
infideliū. ꝙ qn̄ machinatio ē
ab vtroq3. ſ. a viro ⁊ a mľiere
ī mortē mariti tūc ſufficit ad
dirimendū matrimoniū ſine
adulterio. Qn̄ ꝟo machinatō

eſt ab altero tm̄. tūc n̄ ſufficit ſine adulterio. vt ḋ diuortijs c.i.et iſtḋ impedimētū eſt menti qꝛ raro iſte pūct⁹ bn̄ intelligitur Octauū ſi ē alteri⁹ cultus. vt ſaracen⁹ vl' iudeus. xxviij.q.i.caue. Nonum ſi p vim coactus eſt ꝯhere. vt de ſpōſalibꝫ cū locum. Et ītellige ḋ vi vel metu q̄ cadit in ꝯſtātē viꝝ. vt dicit glo.i.ibidem. que etiam dicit ꝙ minor metus excuſat feminā q̄ꝫ viruꝫ. qḋ ſilr nota. Decimū ē ſacer ordo. vt q̄ clerici vl' vouentes.c.i.ꝛ ḋ voto c.vno.li.vi. Undecimū ſi ē alteri nupta. ḋ ſponſa duoꝝ ꝛc. ij. Duodecimū ē publice honeſtatis iuſticia. de ſpōſalibꝫ c.iuuenis.et.c. ad audientiaꝫ Sūt alia duo impedimēta q̄ impediūt ꝛ nō dirimūt.ſ.tps feriaꝝ. vt de ferijs.c. capellanus. Et interdictū eccl'ie. vt de deſponſatiōe impuberꝫ. c. ad diſſoluēdū. De oībꝫ iſtꝭ dātur v̄ſus p Jo.an.ī ſū.q̄rti ſb hac forma. Error ꝯditio votū cognatio crimē. Cult⁹ diſparitas vis ordo ligamē honeſtas. Si ſis affinis vl' ſi coire neq̄bis. Hec ſociāda vetāt ꝯnubia iūcta retractāt. Et ḋ vltimis duobꝫ danꝭ v̄ſuſ. Eccleſie vetitū necnō tps feriaꝝ Impediunt fieri: pmittūt facta teneri.

De cautel' hui⁹ ſacramēti.

Et primo caueat vir ne volēs a muliere extorq̄re carnalē ꝯmixtionēꝫ fingat ſe eā ducere velle nō habēs tn̄ intentōem et ꝓpoſitū eā ducēdi Nā tal' ſi eā nō ducat ḡuiter peccat. licꝫ in foro penitētiali nō iudicaꝭ p mr̄imonio Et licet ml'ier q̄ ſimplici aīo ſibi ꝯſentit a peccato excuſaꝭ. tamē deceptor tal' ſi vult verā penitētiā agere neceſſe hꝫ eā ſine fictōe ducere q̄ꝫtū in eo ē vl' dare ſibi virū ꝯuenientem vl' aliter ſatiſfacere. Et h̄ ſm̄ tho. Et h̄ ſi vir eſt eq̄lis ꝯditionis cū illa. Nam ſi vir eſſet melioris ꝯditōis. puta nobil' ꝛ ml'ier ruſtica vl' ribalda p̄t ꝓbabiliter p̄ſumi ꝙ n̄ fuit decepta ſed ſe ḋcipi finxit. ꝛ tūc in tali caſu ſi ille nō aīo ducēdi cohabitauit cū ea nō teneꝭ eam ducere: nec ei ſatiſfacere: vt dicūt doctores Secundo caueat ne quis ſpōſam ſuam contractis ſpōſalibꝫ ante q̄ꝫ ſolēnitates mr̄imonij fiāt. ſcꝫ anteq̄ꝫ in facie eccl'ie copulanꝭ audeat ꝯgſcere. naꝫ talis

peccat ſcdm wilbelmū. Et hoc intellige in illis ptib⁹ vbi prime nuptie bñdicunt. Unde cū iſti nō ſunt virgines nec alter illorū. poſt illā occultā cōmixtionē ſi accipiūt bñdictōem quam ſoli virgines vel alter ipſorum accipere cōſueuit: peccāt. cū ſcd'e nuptie nō ſūt bñdicēde. ſi tñ nō eſſet cōſuetudo i aliqb⁹ ptibus primas nuptias bñdicēdi. ſicut ē in polonia credo q ſponſus cognoſcēs ſponſam anīo cōſūmādi matrimoniū anteq in facie eccl'ie copulent nō peccēt niſi venial'r. hec Tho. in. iiij. ſniarum. di. xxviij Tercio caueat vir ne cū illa cōhat p verba de pñſenti cum qua alter cōxit p verba d futuro et copula carnali cōſūmauit. quia nec verum nec aliqd cenſet matrimoniū quod poſtmodū de facto ē ſubſecutū. vt d ſpōſalib⁹. is q Quarto caueāt pentes ne cōhant pro filijs aut pro filiab⁹ ſpōſalia vel mrimoniū cū additōne pene. nā tal' adiectio pene nō valet de iure. vt dr i. c. gēma. d ſpō. eo q mrimonia debēt eē libera. Et hoc ē cō noſtrates q ſtipulāt penas niſi īpleāt filij eorum volūtatē. Dic tñ Frācíſc⁹ de ſarabell'. Joh. andree. Uincētius et abbas in dicto c. gemma. et archid. xxx. q. ij. c. vno. q bñ pñt ſtipulari vel dari pignora int cōhētes. ſed nō pene. Rō quia pena ſolū pmittit. arre vero dant. faciliores autē ſumus ad pmittēdū q ad dandū. Itē arre fiūt i modica qntitate. pene vero in magna. et idō timore magne qntitat' poſſet qs cōpelli ad mrimoniū Uincentius tñ dicit q ſi ſint extranei oīno q nō habēt cōhētes pſonas in ſua ptāte. iſti pñt ſtipulare penas inter ſe. et pdunt eas: vel acqrūt ſi ſpōſi nō ſtāt in eorū pmiſſionib⁹. Int vero pentes vel alios q habēt ſponſos in ptāte nō hz hic locū d pignorib⁹. Etiam teneas q ſi dat pign⁹ loco arre tūc tenet. ſi autē p pena tunc nō. Itē ſi dat p cōuētionē nō tenet. ſi autē p traditōem tenet. Hoc autem dr ſcdm Jacobū de arra q ratio pignoris tenet ſi tradit. ſecus ſi cōſtituit tm̄. quia qñ cōſtituit tm̄: tūc cedit loco arre. ſed ſi cōſtituit cedit loco pene

Quinto caueant cōtrahentes ne in cognatōe carnali ſpirituali vel legali contrahant. Nam prohibent contrahere conſanguinei vſq ad quartū gradū incluſiue in collateralibus. in aſcendentib⁹ autē et in

deſcendentib⁹ ꝑpetuo. In cognatõe aũt ſpũali ꝓhibẽť bi. ſcʒ baptizat⁹ ꝛ leuãs. Baptizat⁹ ꝛ filij leuãtis. Itẽ baptizatus ꝛ ꝯiũx leuãtis ꝑus ꝯgnita. Itẽ leuãs ꝛ ꝑentes leuati. Et eodẽ mõ dico de baptizato et baptizãte. Siľr intˀ ꝯfirmatũ et tenẽtẽ: ꝛ inter ꝯfirmãtem ꝛ ꝯfirmatũ. In alijs aũt ſacramẽtis nõ ꝯtrahiť taľ cognatio. ſcʒ in penitẽtia. qꝛ penitentia nõ eſt ſacramẽtũ collatũ ꝑ modũ generatõis ſʒ ſanatõis. ideo ꝑ ipm nõ ꝯhibitur ſpũalis cognatio. aľs enĩ fili⁹ pſbiteri nõ poſſet inuenire vxorẽ in tota parochia. ſm tho. in. iiij. ſententiaꝝ. diſt. xxij. q. .i. ar. ij. licet inter ſacerdoteſ ꝛ ꝯfitentẽ contrahiť fedus. nõ tñ deriuať ad alios eoꝛuʒ cognatio. tamẽ cathecisṁ⁹ licet impedit contrahẽdum: nõ tñ dirimit cõtractũ. vt de cognatione ſpũali ꝑ cathecisṁũ. li. vi. Item cognatio legalis impedit vſqꝫ ad emãcipatõneʒ. Eſt aũt cognatio legalis illa qñ qͥs adoptat in filiũ aliquẽ extraneuʒ corã iudice. ꝛ dico coꝛaʒ iudice qꝛ aľs facta in ꝑuato nihil valet ſm Hoſti. ꝺ cognatiõe legali. ca. vnico ꝛc̃. Et qꝛ iſta cognatio apꝺ nos hodie nõ viget: ideo de ipa ſuꝑſedeo. Sexto caueat vir ne dimittat vxoꝛẽ ſuã ꝓpť quãcũqꝫ cauſam: niſi ꝑpť foꝛnicationẽ. vt dꝛ in glo. c. i. q̃ſiuit. de diuoꝛtijs. Et intelligetã de foꝛnicatõe carnali qꝫ etiam ſpũali. ſic̃ eſt idolatria vel hereſis. Siľr ſi moꝛtem viro machinať. In iſtis tñ caſib⁹ nõ ducet aliã qꝫdiu viuit quã dimiſit. xxxij. q. iiij. oẽſ cauſa tões. Ratio qꝛ licet q̃ ad cõiugalẽ thoꝝ ſit diuiſio ꝛ diuoꝛtiũ: nõ tñ quo ad vinculũ qꝺ eſt indiſſolubile ꝛ ꝑpetuum. Ex hoc patʒ ꝙ mľier a viro ñ ſeꝑatur ꝓ furto vľ ꝓ alio crimine: vel ꝓ alio impedimẽto. vt dꝛ in. c. q̃ſiuit. de diuoꝛtijſ. nec etiã ꝓ aliq̃ defectu coꝛpali. ſ. ꝓ ſurditate: cecitate: ꝓ fetoꝛe oꝛis ꝛc̃. Et intellige etiã ꝙ q̃ntũcunqꝫ eſſet notoꝛiũ crimen foꝛnicatõis in vxoꝛe. nõ ꝑt vir ſine iudicio eccľie ꝓpa autoꝛitate eam dimittere: licʒ bñ ꝑt debitũ ſibi in ꝑuato denegare. Archi. i. c. poꝛro. ꝛ. c. ſignificaſti. de adulterijs. In hoc tamen caſu qñ alter foꝛnicatur ſpũaliter. ſ. ſi labať in hereſim nõ ꝑt is q̃ remanet ĩ fide aliam ducere illa viuente heretica. Secus ſi aliquis

infidelis vel paganꝰ ꝯuertit.
cuiꝰ vxoꝛ nō vult ꝯuerti vel
nō vult cohabitare ſine ꝯtu-
melia creatoꝛis. qꝛ talis pͭ cō
trahere etiā viuente tali vxo
re. vt de diuoꝛ. c. v. Septi
mo caueat vir ne vxoꝛē ī adl'
terio dep̄hēſaȝ inƚficiat. quia
licȝ ſm leges ciuiles nō puni
atur taliſ occiſoꝛ aliq̄ pena. tñ
ſm ius diuinū puniƚ. xxxiij.
q. ij. inƚ hec. vbi exp̄ſſe ꝓhibe
tur tale vxoꝛicidiū. Debȝ enī
eā potiꝰ coꝛrigere ⁊ ſibi recō
ciliare. cū deꝰ patꝰ ſit accipe
ipius pniam. exēplo mlieris
adultere Joh. viij. vt dic̄ bo-
nauētura in. iiij. diſt. xxiij. q.
i. et Tho. q. i. Qui etiā addit
ꝙ occidens vxoꝛē ꝓpƚ adulte
riū vel odiū. ex ſtatuto eccl'ie
ꝯtrahere cū alia nō debet. et
maxime ſi occidat eā vt ꝯtra
hat cū alia. ſecꝰ eſt ſi nō eo aīo
qꝛ tūc licȝ nō debeat ꝯ̄here. ſi
tñ ꝯ̄hit tenȝ Octauo ne ali
q̄s habens aliquē ſacꝝ oꝛdi-
nē ꝯtrahat matrimoniuȝ. qꝛ
tale matrimoniū non tenȝ. vt
de voto. c. vno. li. vi. Simili
ter ecōuerſo caueat ne contra
hens ꝑ verba de p̄ſenti cū ali
qua ſacrū oꝛdinē accipiat. qꝛ
talis debȝ reſtitui vxoꝛi. ⁊ ſi
pͭ eſſe ſine ſcandalo vxoꝛꝫ de-
bet deferre habitū ⁊ coꝛonaȝ
clericalē. Nec poteſt ꝯtrahe-
re poſt moꝛtē illiꝰ vxoꝛis. et
ſi ꝯtraxerit nō tenȝ matrimo
niū ſm Innocē. Nec etiā pꝰ
moꝛtē vxoꝛis poterit ī ſulce
pto oꝛdine miniſtrare. vt ī ex-
trauaganti Johiſ pape vice
ſimiſecundi. que incipit. An-
tique. Talis enī reſtitutꝰ vxo
ri tenebit reddere debitū. ſed
non poterit petere. Nono
caueant ꝯiuges ne poſt bn̄di
ctionē acceptā p̄ma nocte cō
miſceanƚ. vt. xxiij. di. ſpōſus.
Alibi etiā dicit ꝙ biduo vel
triduo debent cōtinere. vt in
xxx. q. v. aliter. Sed hoc ē cō
ſilium nō p̄ceptū. ⁊ iō ne quiſ
obliget ſub p̄cepto ſpōſoſ ad
talia h̄ pono pꝛo auiſamēto.
qꝛ multi faciūt indiſcrete cō-
ſcientiā de talibꝫ ipis ꝯiugi-
bus ꝑ modū p̄cepti. qd̄ fieri
non debet. ſed ꝑ modū ꝯſilij
tm̄ ⁊c̄. Decimo caueat vir
vel femina ne ſine parētū ꝯſi-
lio vel ꝯſenſu nubat. qꝛ dicit
Ambꝛo. ī li. de p̄riarchiſ. Nō
eſt virginalis pudoꝛis elige-
re maritū. Unde ⁊ euariſtus
papa dicit. quia aliter nō eſt
legitimū coniugiū niſi a parē
tibus tradatur. Et euripidi
on ī ꝑſona cuiuſdā feie legiƚ.

dixiſſe. Sponſaliū meoꝝ pa
ter meꝰ curā ſubijt. maritum
eligere nō eſt meū. Hec om̄ia
habent̄. xxxij. q. ij. Non oīs
. §. Cum ergo dicit̄. et. §. ho/
norātur. Si tamen fecerit te
net matrimoniū. qꝛ hoc ſolū
eſt de honeſtate ⁊ nō de neceſ/
ſitate. maxime ſi habꝫ annos
legitimos. ſcꝫ vir. xiiij. ⁊ feīa
xij. Dicunt tn̄ leges ꝙ femīa
poſt. xxv. inuitis parētibꝫ nu
bit. et veꝝ eſt. Undecimo
caueat ſacerdos ne clādeſtine
aliquos copulet. hoc eſt ne ꝑ
termiſſis bānis in eccl'ia ali/
quos ītroducat ſiue copulet
Nam talis ſacerdos ſuſpēdi
tur ꝑ trienniū. vt notat̄ ꝺ clā
deſtina deſponſatōe. c. Cū in
hibitio. Duodecimo caue
at ſacerdos ne benedicat ſecū
das nuptias. qꝛ irregularita
tē incurreret. pt tamen ꝑ epm
ſuꝑ eo diſpēſari. vt in extra/
uaganti iohis. xxij. q̄ incipit
concertatōni. Tredecimo
caueat vir ne ſꝑ exigat vl' red
dat ꝺbitū vxori. qꝛ h̄ ꝑceptū
ꝺ redditōe debiti cū affirma
tōne nō obligat niſi ꝓ loco ⁊
tpe ſm Joh. pariſien̄. Quia
obligat ſꝑ ſꝫ non ad ſꝑ nec ꝓ
ſꝑ. ſed qn̄ pt eſſe debite circū
ſtātionatꝰ ſm doctorē ſubti/
lem in. iiij. di. xxiiij. qꝛ fortio
ri vinculo obligat̄ ad nō red
dendū. vt in h̄ caſu. qꝛ tenet̄
nō occidere fetū in vtero pre
gnātis. vel nō eſſe cauſa abor
ſus. Similit̄ ſi redditio debi
ti vergit ī detrimentū ſanita/
tis nō tenet̄ reddere. qꝛ tenet̄
potiꝰ ꝓpriā incolumitatē ꝙ̄
iſtud detrimentū vitare ī cō/
iuge. Silr̄ nō tenet̄ ſatiſface/
re volūtati ml'ieris tpe mēſtrui
ne ꝓles naſcat̄ leproſa. q̄ al's
pt ꝓcreari ſana. ⁊ etiā qꝛ taliſ
coitus inducit ꝑpetuā ſterili
tatē in ml'iere ſm Auguſ. pro
pter ꝯmixtionē ſemīs cū ſan
guine. vn̄ ſi ꝯtingeret naſci fe
tū fit leproſus ſcabioſus ce/
cutiens: vl' interdū caducuſ.
vl' obſeſſioni demonuꝫ tanq̄
vas immūde ꝯpoſitū aptus.
Et ideo in lege moſayca ac/
cedens ad menſtruatā mor/
te moriebat̄. que mors nō in
fligebat̄ niſi ꝓ mortali. Et ſi
ꝺꝛ. tn̄ leproſo viro tenet̄ ml'ier
reddere debitū. licꝫ non tenet̄
ſecū cohabitare. vbi tn̄ certiſ
ſimū eſt ꝙ ꝓleſ naſcet̄ leproſa
ergo ſimile eſt in menſtruata.
Reſpōdeo ſm doctorē ſubti/
lem vbi ſupra. qꝛ in mēſtruo
pt expectari tpus cōgruū vt
naſcat̄ ꝓles ſana. in lepra ſo

non. vnde melius eſt q naſcat leproſa vl' aliqlis q̃ oino nulla. q2 melius eſt ſic eſſe q̃ non eſſe. Verũtñ dicit Tho. vbi ſupra. q. ij. ar. ij. Si eſt flux9 innaturalis 7 diuturnus põt vir ad talem accedere. q2 al's opteret vir ppetualit' abſtinere. Dicit etiã q mlier menſtruata põt reddere debitum viro petenti. deb3 tñ eũ auertere p̃cibus vt ſufferat. nõ tñ ita efficaciter debet auertere q poſſit eſſe occaſio ſibi incidendi in aliqs peſſimas corruptões ſicut ad id pnuſ creditur. Si autẽ credit q petit ignorãter. deb3 mlier aliquã occaſionẽ p̃tendere vel infirmitate3 allegare ne debitum reddat. niſi piculũ viro timeatur. Dicit aũt Tho. q accedens ad p̃gnatã nõ ſemp pec cat mortaliter niſi timeat abortuſ. Dicit etiã ipe q ſi tunc vir p̃ter cõſuetudinẽ 7 modũ a natura inſtitutũ quantũ ad ſitũ exigit debitum a ɔiuge. puta a parte poſteriori vl' ad latus nõ ſemp eſt pctm̃ mortale: ſ3 qñq3 p̃t eſſe ſine pctõ. dimittere autẽ ppriũ vas ſp eſt peccatũ mortale 7 ſodomiticũ. quia hoc eſt cõtra naturã cõiugij. Hec ſctũs Tho.

De expoſitõne miſſe

Hoc facite in meam cõmemoratõnem. Luce. xxij. d conſe. diſt. ij. iterat. Quia ſm beatũ Tho. in tercia pte ſumme ſue. q. lxxxiij. ar. iiij. myſteriũ noſtre ſalutis totũ comp̃hendit̃ in ſacramẽto eucha riſtie. ideo tale ſacramentũ p̃ ceteris agit cum maiori ſolẽnitate. Que q̃dem ſolẽnitas in miſſe officio cõſiſtit. vbi recolitur ſingularis mẽoria dominice paſſionis. iuxta quod ipe iturus ad paſſionẽ fieri p̃cepit dicens. hoc facite ĩ meã ɔmemoratiõnẽ. glo. id ẽ ĩ memoriã mortis mee. Et q2 ſingule partes miſſe inenarrabilẽ dulcedinem redũdãt diuiorũ myſterioꝝ. deſignãt enim geſta facta 7 opa chriſti: qui opatuſ eſt ſalutẽ in medio terre. et p̃cipue circa myſterium ſue paſſiõis reſurrectõnis et aſcenſiõis. iõ de ſingul' particulis hui9 ſacri officij breuit' intendam9 Circa qd ſciendum q miſſa dicit p̃mo a mittendo. q2 angeli ibi mittunt: vt dicit Grego. de cõſe. di. ij. q ſi ſanguis. Scdo rõne filij qui ibi mittitur a deo patre.

Tercio rōne nr̄i q̄ mittimus vota nr̄a ad deū p̱ ſacerdotē. vt nobis de⁹ mittat bn̄dictō nem ⁊ gr̄am. Quarto rōe.ſ.cathecumīoꝝ.q̄ vt dic̄ Hugo antiq̄t⁹ admittebant vſqꝫ ad offertoriū.⁊ ab offertorio foras mittebāt. Cathecumini autē erant nouiter credentes nōdū baptizati. Habꝫ autez multa noīa iſtud officiū miſſe ſeu ſacr̄m. Dicit enī miſſa ꝑpter rōes p̄dictas. Itē dicitur euchariſtia ab eu qđ ē bonū: ⁊ chariſ gr̄a.q̄ſi bona gr̄a Dicit hoſtia ab hoſtib⁹ vincēdis.q꜡ p̱ eaꝫ nr̄i hoſtes vincūtur. Immolatio đr ſc̄m Iſiđ. vi.ethimo.ab in ⁊ moles.q꜡ ī mole.i.in cumulo altarꝭ ſacrificat. Cōmunio đr.q꜡ eſca eſt omniū fideliū. Iuxta illđ Omnes đ vno pane ⁊ đ vno calice p̱cicipam⁹. Dicit viaticus:q꜡ dat in hac via p̄ſentiſ vite ad ſuſtentatōeꝫ. Dicit ſacrificiū q̄ſi ſacꝝ faciēs.quia myſtica p̄ce cōſecratur.ī pſal. Immola deo ſacrificiuꝫ laudis ⁊c̄. Dicitur etiā actio ſc̄m Leonē papā. quia hic quaſi in quodā iudicio agim⁹. Nā locus eſt eccleſia.iudex deuſ. actor diabol⁹.reus popul⁹. ꝯſcientia teſtis.ſacerdos defenſor. Sic dicit Aug⁹ de ſe in oratōe q̄dam. Sūme ſacerdos q̄ me inter te et meū populū eſſe voluiſti ⁊c̄. Secūdo videndū ē quis inſtituit miſſam. Rn̄deo ꝙ Petrus Jacob⁹ ⁊ Baſili⁹ ceſarienſis ep̄s. De petro đr in cronicis ꝙ primuſ antiochie ꝑmā miſſam celebrauit ſub trib⁹ orōibus.vt dicit Hugo đ ſancto victore.libro.ij.de ſacramētꝭ c.viij. De Jacobo ⁊ Baſilio habet de cōſe.di.ij. Jacobuſ Dicit autē Archiđ. in dicto c. Jacobus.ꝙ iacobus inſtituit dicere ſecretā. Baſilius autē alia addidit Pro quo ſciendū ꝙ miſſa quondā non cum tanto apparatu nec cuꝫ tanta ſolēnitate dicebat. Primo enim ab apl'is dicebātur tm̄ illa verba ī celebratōe miſſe que domin⁹ dixit. Hoc eſt enī corpus meum. ſed poſtea apoſtoli addiderūt dominicā orationē. Et adhuc etiā apoſtolorum cōſuetudo p̄ſentat ſingulis annis ſancto die veneris.excepto ꝙ illo die non conſecratur. Poſtea apoſtoli vel eorum ſucceſſores inſtituerunt ꝙ epiſtola ⁊ euangeliū legeretur ante ſacrificiū. Primo autē legebat ep̄l'a Scđo

euãgeliũ. Tercio dñica orõ. Quarto dicebãt ꝟba dñi. et tũc offertoriũ inchoabat᷑ a lectore. q̄ mos ſabbato ſancto pẽthecoſtes adhuc ſeruatur. Poſtea vero ſcti pr̄es ⁊ apl'i illas ſolẽnitates q̄ nũc ſunt ĩ miſſa addiderũt. vt Alexãder. Gelaſi⁹ Grego. Leo Celeſtinus Damaſus ⁊c̄. Canonez autẽ dicit Grego. fuiſſe ꝯpoſitũ a q̄dã ſcolaſtico. Apl'ici tñ ibi mlta addiderũt. ſicut ĩfra patebit ĩ ſuis locis de q̄libet iſtoꝝ ſpecialit᷑. Tercio videndũ eſt de p̄paratõe ſacerdot᷑. Et qꝛ ſacerdos eſt q̄ſi pugil qui dimicare habꝫ cũ diabolo ꝓ delictis ppl'i in miſſa. iõ armat ſe p̄mo orõibus. ſecũdo veſtib⁹ ſacr᷑. tercio cerimonijs debit᷑. Pño igit᷑ dic̄ p̄s. Quã dilecta. Bñdixiſti. Inclina. Credidi. et De ꝓfũdis Et h̄ q̄ntũ ad illos q̄ dicunt officiũ romanũ qd Lin⁹ inſtituit. Dicunt᷑ aũt iſti quinq̄ pſalmi ſm Innocen. ppt᷑ trãſgreſſionẽ q̄nq̄ ſenſuũ. Et etiam qꝛ in q̄libet eoꝝ fit ꝯmẽoratio de his q̄ ſpectãt ad illd ſacr̄m ⁊ ad remiſſionẽ pctõꝝ In p̄mo dr̄ de altarib⁹. Altaria tua dñe ꝟtutũ. In ſcdo d miſcdia dei: ibi. Vñde nobiſ

dñe ⁊c̄. In tercio d orõe. ibi. veniẽt ad te ⁊ adorabũt corã te. In q̄rto d oblatõe. ibi. calicẽ ſalu. ac. ⁊c̄. In q̄nto de finali redemptiõe. ibi. Qꝛ apd dñm miſcdia ⁊c̄. Scdo ſacerdos ornat ſe pectẽdo piloſ et purgãdo euulſos. p qd deſig̃tur cogitatõnũ malaꝝ mũdatio. Tercõ lauat man⁹. iuxta illd Iſa. Lauami ⁊ mdi eſtote. Quarto induit᷑ ſacr᷑ veſtibus Circa qd ſciẽdũ qꝫ aliter induit᷑ epus q̄ꝫ ſimplex ſacerdos. Nã eps ſm Ioh. beleth p̄mo induit ſandales vl' ſotulares. qd dſig̃t ocreaſ pugilloꝝ. Ipe enĩ tũc dꝫ pugnare cũ diabolo. vñ accipit ſpũalia arma. Alba ꝓ lorica operit᷑. cingulũ ꝓ arcu. ſubcingulũ ꝓ pharetra. ⁊ dicit᷑ ſubcingulũ quo ſtola ligat᷑. Stola circũdat collũ. q̄ſi haſta ꝯ hoſtẽ vibret. Manipulo proclamat. Caſula q̄ſi clipeo ꝓtegitur. Libro ꝓ gladio vtit᷑ Mitra quaſi galea caput ꝓtegit. Sed ſimplex ſacerdos p̄mo habꝫ calceos ſine q̄buſ null⁹ dꝫ celebrare. etiã q̄ hꝫ ex voto ꝓfeſſioniſ incedere diſcalciatus ſm Bern. de parãtinis Et hoc ſignificat hũanitatẽ chriſti. quã Iohes baptiſta

calceū appellauit. vñ ī ſignū
deſpōſatōis chriſti ⁊ eccleſie
incedimus diſcalciati. Et de
mū ſacerdos ponit humera/
le. qd̄ deſignat velamē chriſti
qd̄ habuit cum ſibi dicebat̃
velato capite. ꝓphetiſa nobiſ
chriſte. Alba ſiḡt veſtimētuꝫ
q̄ herodes illuſit chriſtū. Lu
ce. xxiij. Cingulū ſignificat fla
gellū q̄ ceſus ē circa colūnaꝫ.
Joh. xix. Manipulus funē
quo ligatus fuit. Joh. xviij.
Cōphēderūt ⁊ ligauerūt euꝫ.
Stola ſignificat ligamē q̄ li/
gatus fuit ad colūnā. Caſula
ſignificat purpureū veſtimē
tū. Jſta ſpūal'r ſignificāt vir
tutes in ſacerdote. Nā hūera
le ſignificat fidē quā apl's ap
pellat galeam. Eph. vi. Alba
ſpem que totū ꝯtegit. Rom.
viij. Spe ſalui ſumꝰ Cingu
lus iuſticiā Jſa. xi. Erit iuſti
cia cingulū lumboꝝ eiꝰ. Ma
nipulus ſignificat fortitudi/
nem ꝯtra īpedimentū diabo
li. Stola ab vtroqꝫ humero
ſignificat prudētiā ⁊ tꝑantiā
Caſula q̄ totū opit ſignificat
charitatē. Habet ḡ ſacerdos
ſimplex ſex indumēta. q2 ha/
bet ſex officia. ſ. baptizare. ꝓ/
dicare. cathecizare. ligare. ab/
ſoluere ⁊ ꝯſecrare. Eps vero
habꝫ nouē. ſ. caligas. ſanda/
lia. ſuccinctoriū. mitrā. dalma
ticā. tunicā. cirothecas. anu/
lum ⁊ baculū. q2 eps habet
plura officia q̄ꝫ ſacerdos. ſcꝫ
virgīes ꝯſecrare. eccl'iaſ dedi
care: clericoſ ordīare: ſynodū
celebrare. chriſma ꝯficere. ve
ſtes: vaſa ⁊ alia ſacra eccl'ie or
namēta ꝯſecrare: ⁊ ꝯfirmare.
Conſecratōem autē veſtimē
toꝝ ꝑdictoꝝ Stephanꝰ iſti/
tuit āno dñi. cclvij. Deīde ſa/
cerdos accedens altare dicit.
Aufer a nob̄ dñe cūctas iniq̄
tates nr̄as ⁊c̄. ſignādo ſe ī fa/
cie. ꝑ qd̄ petit oīa īpedimēta
a ſe auferri ſeu remoueri. Tā
dē oſculat̃ reliq̄as ī medio al
taris dicēs. Oro te dñe ꝑ me
rita oīm ſctōꝝ tuoꝝ: ⁊ eoꝝ q̄/
rum hic oſſa recōdita ſūt: vt
eoꝝ ītercessiōe nobis digneriſ
indulgere vniuerſa dl'icta no
ſtra. ꝑ qd̄ petit ſctōꝝ ſuffragi
um q̄ſi et ſe ſit indignꝰ. Dein
de oſculat̃ libꝝ dicēs. Dignꝰ
ſim dñe accipe libꝝ et apire ſi
gnacula eiꝰ. qm̄ occiſus es ꝑ
nobis ⁊ r̄demiſti nos deo in
ſāguine tuo. Oſculū illō qd̄
facit in medio altaris ſignifi/
cat iudaicū populū Euange
liū ꝓ gentilē q̄ ꝑ euangeliuꝫ
credidit. Vñ q2 chriſtꝰ vtrū

q̄ ppl'o veniēs in mundū dedit pacē.iō vtrūq̄ oſculatur D; autē prius ſacerdoſ accedit ad dextꝝ cornu altaris ſignificat q̄ prius chriſt⁹ p̄dicauit iudeis. deinde gentib⁹.

His expedit꜡ vidēdū ē de ipō officio.qđ hꝫ ſex ꝑteſ. q̄ꝝ p̄ma vocať ꝑpatō ⁊ durat ad epl'aꝫ. Scđa inſtructio.⁊ durat ad offertoriū. Tercia oblatō:⁊ durat ad p̄fatōꝫ. Quarta ꝯſecratio. ⁊ durat vſq̄ ad orem⁹ p̄ceptis. Quīta ſacri ꝑceptio.⁊ durat vſq̄ ad ꝯmūionem. Sexta grāꝝ actio :et durat vſq̄ ad finem.

De prima parte miſſe.

Et quia populuſ debet p̄mo venire cū mentis deuotione ad eccl'iam. ideo miſſa p̄mo incipiť ab introitu. Pro quo ſciendū q̄ olim miſſa inchoabať a lectōibus ſicut adhuc fit in ſabbato paſce ⁊ pēthecoſtes . Unde Celeſtinuſ primus natōe romanus Anno dn̄i.ccccxxvij. inſtituit vt ab ītroitu incipeť. Poſt queꝫ Gregorius primus anno domini.ccccccix .cantualē introitū ꝯpoſuit.⁊ ſignificat deſideriū ſctōꝝ patꝝ q̄ incarnatōeꝫ chriſti deſiderabāt clamātes deuote. Emitte agnū domīe dn̄atorē terre ⁊c. Et iterum. Utinaꝫ diſrūꝑes celos. Per ꝟſuꝫ autē deſignať deſiderīj numeroſitaſ.q꞉ diuerſi diuerſimode clamabāt. Jō aūt vt ꝯmūiter introit⁹ ſumitur de pſalmis.q꞉ olim cātabanť in p̄ncipio miſſe .cl. pſalmi. ſed q꞉ tedioſuꝫ ppl'o erat .iō Pelagi⁹ ſtatuit vt ſolū aliq̄d de ipis ſumereť.ſ.itroit⁹ cū ꝟſu. Aliq̄ tn̄ ſcti hn̄t ſp̄ales ītroitus ī ſuis feſtis ꝓpť reuerentiā eoꝝ. Addiť etiā gl'ia patri q꞉ licꝫ ſol⁹ fili⁹ ſit incarnat⁹. tn̄ tota trinitas opata ē incarnatōem.qđ damaſcen⁹ papa inſtituit. Obmittiť tn̄ ī miſſa defunctoꝝ. q꞉ illi nō ſunt in ſtatu gl'ie ſed pene. Simile ī dn̄ica paſſiōis dn̄i.q꞉ tūc nō recoliť gl'ia ſꝫ ꝯfuſio ī ꝑſona filij dei facta Reſumiť aūt introitus iō .q꞉ tā p̄cedētes q̄ꝫ ſeq̄ntes ſctī ī fide xp̄i ſūt concordes. vn̄ ⁊ q̄ p̄cedebāt et q̄ ſeq̄bantur clamabāt oſanna.

Sciendū aūt q̄ ſacerdos debꝫ p̄mo egredi de ſacriſtia qn̄ introitus inchoať. Sig̃t aūt egreſſus ille chriſti egreſſū de vtero ꝟgīs glorioſe .de quo proceſſit tanq̄ꝫ ſponſus

de thalamo ſuo Scḋo po
pul⁹ dꝫ venire cū mētis hūili
tate. qḋ deſignat Kyrie eley/
ſon. qḋ etiā Grego. papa can
tare nonies īſtituit. Et ē gre/
cū ſignificās tm̄ ſic dn̄e miſe
rere. Fit aūt ī greco vt īnuaꝛ
chriſti titul⁹ ſcptus fuiſſe gre
ce hebrayce ꝛ latine. vñ oſan
na et ſabaoth hebrayca ſunt.
reliq̄ ꝓo latina. vel vt oīs lin
gua confiteaꝛ chriſti paſſiōeꝫ
Et fit nonies vt ad nouē or/
dinū angeloꝝ ꝯtēplatōeꝫ poſ
ſim⁹ ꝑuenire. Triplicaꝛ autē
ad laudē trinitat. Et rcte ſe
quiꝛ poſt introitū. Introitus
eni ſignificat aduētū chriſti ī
carnē. Kyrieleyſon ꝓo ī men
tē. qḋ ſignaꝛ ꝑ h̄ qḋ dr Miſe
rere nobis. Tercio dꝫ po/
pul⁹ venire cū mētis erectōe
qḋ ſigt cātus angeloꝝ. ſ. glia
in excelſis deo. Et recte ſeq̄ꝛ
poſt illa duo ad ſignificāduꝫ
ꝙ hō ad aduētū chriſti in car
ne ꝛ mēte debꝫ gaudere gau/
dio ſpūali ꝛ vocalꝛ exꝑmere.
Et ꝑmo īcipiꝛ a ſacerdote. ſe
cūdo a choro ꝯpleꝛ. ꝑ qḋ dſi
gnaꝛ ꝙ ꝑmo vn⁹ chor⁹. i. vn⁹
angel⁹ ī natiuitate dn̄i īcepit
iſtū hymnū. poſt h̄ alij multi
ipm ꝓſeq̄banꝛ. vt diciꝛ Lu. ij
Et qꝛ iſte hymn⁹ dictus ē ad
laudē dei in natiuitate q̄ ē me
diator dei et hominū. iō ī me
dio altaris diciꝛ. vl qꝛ in me/
dia nocte natus ē. Et qꝛ etiā
iſte hymnus ī ortu chriſti in
mūdū dict⁹ eſt. iō facie verſa
ad orienteꝫ ipē incipiꝛ. Et qꝛ
iſtḋ cāticū ē leticie. iō ī aduē
tu nō caniꝛ. qꝛ ſcti pres nō in
re ſꝫ in ſpe habuerūt ꝑmiuꝫ.
Spes autē que differꝛ affli/
git animā. Prouer. xiij. Si
miliꝛ ī. xl. ꝛ. lxx. vbi rcoliꝛ la/
pſus ꝑmi hoīs flebilꝛ: nō dr.
Unde nouē ſeptimanis tace
tur ꝓpꝛ nouē choroꝝ angelo
rū conſortij ꝑuationē. Itē in
die innocentū nō cantaꝛ. qꝛ fu
erūt nō ī gliaꝫ ſꝫ ī vituperiuꝫ
chriſti occiſi. Generaliꝛ tn̄ dr
iſte hymnus qn̄ dr. Te deuꝫ
laudamus. excepto ſabbato
paſce ꝛ cena dn̄i ꝓpꝛ ſpēales
rōes. In cena autē dn̄i n̄ dici
tur niſi ab epō. Sed ſabbato
paſce ab omnib. qꝛ illa miſſa
eſt qḋāmodo diei ſeq̄ntis. ſcꝫ
reſurrectōis chriſti. vñ in no
cte deberet celebrari. de ꝯſe.
di. ij. nocte. Deinde ſacerdos
ꝓtit ſe ad populū dicēs. Dn̄s
vobiſcū. qḋ valet tm̄. i. domi
n⁹ tribuat pctōrib affectū ꝛ
volūtatē bonā. Sed epꝯ di
cit. pax vobis. quia ē vicari⁹

chriſti. q̇ dixit ap̄lis ſuis p⁹ reſurrectōem ſuā. pax vobis. q̄ſi diceret. ī p̄ſenti det vobis pax pectoris. ꝛ ī futuro pax et̄nitatis. et chor⁹ reſpondet. Et cū ſp̄ū tuo. i. dn̄s q̇ eſt in corde tuo ſit etiā nobiſcuꝫ in corde nr̄o. Et hoc verbū Dominꝰ vobiſcū ſumptū eſt ꝺ libro Ruth. c. ij. Sic enī legit booꝫ ſalutaſſe meſſores ſuoſ. ꝛ ꝓpheta ī Paralip. aſa regē ꝛ q̇ cū eo erāt. ꝛ angelus ſalutās gedeonē dixit. dn̄s tecuꝫ Sed hoc verbū. ꝛ cū ſp̄ū tuo ſūptū ē ab apoſtolo ad Thimotheū vlt. Sciēdū tn̄ ꝙ ſacerdos ꝟtit ſe in miſſa q̇nq̇es ad deſignandū ꝙ chriſtus poſt reſurrectōeꝫ ſuā ip̄o die reſurrectōnis q̇nquies apparuit ſuis electis. Prīo marie magdalene. ſecūdo mulieribꝫ tercio petro. quarto duobus diſcipulis in emaus euntibꝫ. quinto omnibꝫ diſcipulis abſente thoma Et qꝛ ppl̄s ꝯuenit ad orandū cū intentōe īpetrādi. ideo ſtatim ſeq̇t collecta. Vn̄ dicit ſacerdos. oremus. ſignificans illud quod chriſt⁹ dixit ap̄lis. Orate ne intretiſ ī tēptatōeꝫ. ꝑ qꝺ etiaꝫ reddit ſe indignū. vn̄ q̄ſi conuocās ad ſe fideles dicit. oremus. i. omnes orate. vt quod petim⁹ facili⁹ impetrem⁹. Et tūc dicit collecta ſeu orō que deſignat ꝙ chriſt⁹ dās nobiſ exemplū orauit. Et dicit collecta. qꝛ fit ſuꝑ ppl̄ꝫ collectū. vel qꝛ in ea colligit ppl̄i orō ſeu deꝑcatio. Et fit ī dextera parte altaris. ꝑ quā deſignāt bona eterna et ſp̄ūalia q̄ ꝓmo ſunt petenda. iuxta illꝺ. Primū querite regnū dei. Fit etiam verſus orientē iuxta Damaſcenū. li. iiij. c. xi. vt paradiſum affectare mōſtrarem⁹. que eſt in partibꝫ oriētiſ. Secūdo vt chriſtū crucifixū qui verſus orientē ſtanſ in cruce reſpiciebat attendam⁹. Tercio vt ip̄m iudicē inde venturū ſignificem⁹. Quādoqꝫ autē dicit vna orō rōne ſolēnitatis. Aliq̄n due vel tres vſqꝫ ad ſeptenariuꝫ et nō vltra. qꝛ ſm Innocen. dn̄s ſeptē petitiōibus docuit orare Et etiā qꝛ vltra in tediuꝫ verteret. de conſe. di. ij. cū omnia. Qn̄ autē īponūt plures collecte tūc ꝓmo īponāt due. poſtea treſ. vl̄ ꝓmo vna ꝛ poſtmodū due ita ꝙ maior numerus ſeq̄tur. Et ſp fiāt ī numero īpari. qꝛ ꝑſone diuīe ſunt īpares ī numero. Et dirigunt oēs orōeſ

pr̄i ꝛ filio ꝛ n̄ ſpūiſctō.qꝛ cuꝫ
ip̄e ſit donū a dono non petit̄
donū.ſm̄ Bern̄.de paratiniſ
De mō auteꝫ ꝯcludendi colle
ctas dant̄ ꝟſus. Per dn̄m di
cas cū pr̄eꝫ p̄ſbit̄ oꝛas. Cum
xp̄m memoꝛes ꝑ eūdē dicere
debes. Cū chꝛiſto loq̄rſ. ꝑ eū
dē dicere q̄ꝛas. Qui tecum ſi
ſit collecta finis ī illo. Si ſpi
rit⁹ alm⁹ eiuſdē dicere debes
Hoc ē .vbicūq̄ ad deū pr̄eꝫ
dirigit̄ oꝛō.ꝛ nō ē mētio de fi
lio dicat̄ ꝑ dn̄m ꝛc̄. Si auteꝫ
ibi ē mētio filij dicat̄ ꝑ eūdē
dn̄m ꝛc̄. Si aūt ibi ē mentio
de ſpūſctō dicat̄ ꝑ dn̄m ꝛc̄. q̄
tecū viuit ꝛ regnat in vnitate
eiuſdē ſpūſſcti de⁹ ꝑ oīa ſecu
la ſecl'oꝝ amē.i.ꝑ oīa pn̄tia ꝛ
futura. Null⁹ aūt dꝫ ſibi face
re nouas collectas que n̄ ſūt
ab eccl'ia ꝓbate. qꝛ h̄ ꝓhibu-
it ꝯciliū affricanū.cui int̄fuit
Aug⁹. Sciēdū etiā ꝙ ſi ī-
ponit̄ collecta defunctoꝛū in
miſſa viuoꝝ ꝙ illa debet eſſe
penultima ꝛ non vltima.qꝛ fi
nis dꝫ ſuo p̄ncipio cōuenire.
Nullo aūt mō in miſſa defū
ctoꝝ collecta ꝓ viuis dꝫ īpo
ni.qꝛ moꝛtui viuos iuuare n̄
pn̄t. Itē collectaſ dici p̄cepit
Simachus natōe ſard⁹ .an-
no.cccc.xciiij.

De ſecunda parte miſſe

Expedita e p̄ma ꝑte miſſe q̄ eſt
ad ppl'i p̄ꝑatōem.
dicēdū eſt de ſcd̄a q̄ ē ad ppl'i
inſtructōeꝫ .ꝛ incipit ab epl'a
in q̄ docet̄ ppl's in diuis mā
datis. Et habet ſex ꝑtes. ſcꝫ
myſterialē infoꝛmatiōeꝫ .de q̄
in epl'a.penitentionalē oꝑati
onē.de q̄ in graduali.ſalutarē
lamentatōeꝫ:de q̄ ī tractu.ſpi
ritualē exultatōneꝫ:de q̄ in al
leluia.p̄ncipalē inſtructiōem
de qua in euāgelio.ꝛ ſpēalem
fidei inſtructiōeꝫ. de q̄ in ſym
bolo. Scd̄m autē Innocen.
epl'a ſignificat officiū p̄curſo
ris:qui p̄ibat an̄ faciē domini
Et qꝛ p̄dixit. penitentiā agi
te: iō ſeq̄t̄ ḡduale. Sed quia
poſt pn̄iam ſequit̄ gaudiū.qꝛ
ip̄e dixit. Appꝛopinq̄bit eni
regnū celoꝝ. iō ſeq̄t̄ alleluia.
qd̄ eſt cantus gaudij. Et qꝛ
poſt Johānis doctrinā ſecu
ta eſt doctrina xp̄i.iō ſeq̄tur
euāgeliū q̄ ē doctrina chꝛiſti.
poſt quā ſecuta eſt fides apo
ſtoloꝝ.ideo ſeq̄tur ſymbolū.
Quare autē epiſtole nō fiunt
de libꝛis moyſi.quia ī illis ꝓ
mittūtur tēpoꝛalia. In epl'is
vero pauli eternalia. Et hac

ratōne lectōes de libris moy
ſi terminant in graue accētū.
Sed lectōes epiſtolaꝝ ī acu
tū. q2 ſurſum tendūt. Gradu
ale ſm Innocē. dicitur a gra
dibus in quibꝫ cantabat. ⁊ ſi
gnificat cōuerſionē fidelium
penitentiū. Et interponitur
verſus ad deſignandū ꝙ nul
lus verā penitentiā facit niſi
plene conuerſus ſit ad deum.
Et obmittitur graduale ī fe
ſtis paſcalibꝰ: et loco eiꝰ dici
tur. Hec dies. Quia illi dieſ
ſtatū eccleſie futurū felicē in
ſinuant. ſcȝ ſtatū poſt reſurre
ctionē: vbi non erit pena ſed
gaudiū. Alleluia vox leticie
ſignificat gaudiū penitentiū
quod habēt ex ꝓmiſſo p̄mio.
Et canitur etiā in aduētu. q2
licet ſancti patreſ habuerunt
ſpem de incarnatōne chriſti.
tamen q2 certi de hoc erāt. iō
exultabāt. Sed in ſeptuage
ſima obmittit. q2 tūc caſuſ p̄
mi homīs deflet. loco cuius
canitur tractus cū plixitate ⁊
aſperitate vocis. ſignificans
plixitatē miſerie p̄ſentis inco
latus. Et hoc Symachꝰ pa
pa inſtituit ſic̄ ⁊ collectaſ. Ad
dit etiā quādoq3 ꝓſa poſt al
leluia. ſcȝ que eſt vox exulta
tiōis. ad ſignandū gaudium
corporis et anime. Et eſt īſti
tuta a Nicolao papa. Prius
enim cantabat neuma qͦdaȝ
longū poſt alleluia. loco cuiꝰ
Nicolaus papa in feſtiuita
tibus p̄cipuis proſam canta
re inſtituit. Significat etiaȝ
diutina ꝓtractio notaꝝ ipiuſ
alleluia gaudium celeſtis pa
trie quod eſt abſq3 fine. et fit
ſine voce ſignificatiua. q2 ta
le gaudiū nulla lingua expri
mere poteſt ⁊c̄. Euangelium
quod legit in ſiniſtra ꝑte alta
ris deſignat ꝙ ꝑ ipm peccato
res ſunt vocati. Et dicit ver
ſus aquilonē ad euitatōnem
malorū et imitatōnē bonoꝝ.
Mali enī per aquilonē ſigni
ficantur. Nam per aquilonē
diabolus frequenter deſigna
tur. cōtra quē eſt euangeliuȝ.
Et dicit in loco alto. ſ. in pul
pito. qͦ nō fit in epiſtola. q2
altus locꝰ datur ſeruātibus
euangeliū. q2 celū. Et ꝓpt h̄
etiā terminat in altū Premit
titur autē ante euangeliū do
minus vobiſcū. ſalutatio po
puli. per quod diſponit po
pulū ad audiēdū deuote. Et
chorꝰ rn̄det. ⁊ cū ſpū tuo. id ē
ſicut tecū eſt deus ad dicēdū
verbuȝ dei. ita nobiſcum ſit
ad audienduȝ. deinde ſignat

ſe in pncipio z i fine. Prio in libro facit ſignū crucis. q̄ſi di cat. crucifixū p̄dico. Scd̄o i pectore. q̄ſi dicat. crucifixum credo. Deinde i facie. ac ſi di/ cat. crucifixū p̄dicare nō eru beſco. Silr pplus faciat ne diabolꝰ ſtat facies ac mētes eoꝝ ab auditōe vbi dei i pnci pio. z i fine ne vbuz tollat de cordibꝫ eoꝝ. Debz etiā ppls ſtare z nō ſedere. in ſignuz ꝙ ſūt pati pugnare ꝑ euāgelio. z caput eleuare in ſignū reue rentie. Et h ſtatuit Anaſtaſiꝰ papa pmꝰ anno dn̄i. ccccííj. habet etiā de ꝯſe. di. i. apoſto lica. Itē arma vl baculos po nere. in ſignū ꝙ iuxta doctri/ nā euangelicā pati ſunt ñ ar/ mis ſed patiētia ſe defendere. iuxta illud. Si quis te ꝑcuſ/ ſerit ad vnā maxillā p̄be ei et alterā. Aliqñ autē thurificat circa euāgeliū. ꝑ qd̄ ſignifica tur odor bone opatōis. iuxta illud. Sic luceat lux vr̄a zc̄. Dat etiam oſculū libri tm̄ ſa cerdotibus poſt euāgeliuz z clericis. ad deſignādū ꝙ ipis debēt eſſe manifeſta diuīa ſe/ creta. ceterꝭ aūt i ꝑabol. Lu. viíj. Poſt hoc canit ſymbolū nicenū. qd̄ marcianꝰ romanꝰ poſt ſilueſtꝝ iſtituit. āno dn̄i cccxxxix. Et dicit a ſin qd̄ eſt con. z bolos morſus. q̄ſi ꝯpo ſitū ꝑ morſellos ꝑuos. id ē ar ticulos. Eſt eni collectum ex diuerſis locis ſacre ſcripture in quo eſt tota fides. Cōpo/ ſitū eſt tn̄ ꝑpter maiorē cau/ telam. ſ. ꝑpter hereticos. ne ſit difficile q̄rere articlos fidi in ſcpturis mltis. Et eſt tri/ plex ſymbolū. Primū aploꝝ. ſcz credo. qd̄ ꝯmūit dr in pri/ ma z in ꝯpletorio. Secūduz athanaſíj. ſ. Quicūqꝫ vult ſal uus eſſe. Et terciū nicenum. qd̄ i ſynodo nicena fuit ꝯpo/ ſitū. Iſtud autē potiꝰ canit i miſſa q̄ȝ aliud: qr cōditū ē tē pore veritatis ꝑpalate ꝯ he/ reticos inſurgētes. et clarius eſt determinatiuū fidi q̄ȝ ſym bolum aploꝝ. ideo potiuſ ca nitur iſtud q̄ȝ illud. Vñ licet eadem ſit vitas vtrobiqꝫ. ma gis tn̄ clare in vno q̄ȝ in alio. Canit aūt alte z expſſe. vt oēſ illud diſcant z ſciāt

De tercia parte miſſe

Onſequē c ter videndū ē de ter cia ꝑte miſſe q̄ dr ob latio. q̄ ꝯtinet ſub ſe ſex ꝑtes. Pria ē ppli exultatio ꝑ qui/ bꝰ offerre debet. z hec ſignat

p offertoriū. Scđa ē oblatō
nis preſentatio.ibi.Suſcipe
ſancta trinitas.Tercia eſt al
tarꝭ thurificatio.Quarta cor
dis hūiliatio.cū oř.ī ſpū hu
miliatōis.Quīta ſeq̄ns orati
onē.ſ.ſecretū.Sexta manuū
ablutio Circa qđ ſciendū
ꝙ ſacerdos poſt ſymbolū dić
dñs vobiſcū.ad ſignificādū
ꝙ ex q̄ dʒ ad oblatōem accede
re.ꝛ nulla oblatio p̄t eſſe acce
pta ſine deo.iō dić.dñs vobi
ſcū.Et qꝛ tā ſacerdos q̄ʒ po
pulꝰ debēt eſſe valde attenti
circa oblatōeʒ hoſtie ſalutarꝭ
vñ tūc q̄ſi excitando pplm ſa
cerdos dić Oremꝰ. Nō tñ vl
teriꝰ pſeq̄r voce alta.ſʒ ſub ſi
lētio dić offertoriū.p qđ dno
tat ſuā ītētōeʒ maxime rcolle
ctā ad deū. Significat etiā il
lud ſilētiū latibulū chriſti añ
paſſionē.qñ iudei ꝯſpirauerūt
ꝯ eū.vt ſi q̄ſ eū ꝯfiteret extra
ſynagogā fieret.cantat tñ tūc
chorus valde letabūde ad de
ſignandū hilaritatē offerētiū
qꝛ datorē hilarē diligit deus
Et quia legit etiaʒ de dauid
ꝙ citharā cū cantoribꝫ pcuti
ebat. Tenent autē fideles ad
oblatiōes ſm conſuetudineʒ
approbatā in aliq̄bꝫ feſtiuita
tibꝫ.vt de ꝯſe.di.iij.oīs chri
ſtianus.qꝛ dictū ē a dño. Nō
apparebi ꝯſpectu meo vacu
us. Licʒ aūt h̄ ſit p̄ceptū:tñ
q̄ntū ad q̄ntitatē. vt tātū vel
tātū offerat ñ ē p̄ceptū ſʒ ꝯſili
um.iuxta illđ Exo.xxv. Ab
oī hoīe q̄ offert vltroneꝰ acci
pietis eas.ſ.oblatōes

ſ Equitur

ſcđa ps rcie ptis.ſ.
oblatōis p̄ſentatō
Circa qđ ſciēduʒ ꝙ ſacerdos
volēſ p̄ſentare oblatōem deo
parat p̄mo materiā.Et p̄mo
p hoſtia accipit panē triticeū
azimū mūdū et purū.ꝛ p ſan
guis ꝯfectōe accipit vinū bo
nū ꝛ ſapidū admixta modica
aq̄ q̄ poſſet abſorberi a vino.
q̄ facto dić Fiat hec ꝯmixtio
vini pit ꝛ aq̄ In n.p.ꝛ f.ꝛ ſ.ſ.
Deīde accipit calicē tenendo
vna manu ī medio.ꝛ reliq̄ ſu
ſtētādo pedē calicꝭ. ꝛ alte ſub
leuādo dić.Suſcipe ſctā tri
nitas hāc oblatiōeʒ.q̄ orō de
ſe indicat q̄d vł p q̄ tūc orat.
tūc enī orat eccłia deū ꝛć.Di
cta āt iſta orōe dʒ calicē depo
nere dorſū ꝛ patenā đſup tol
lat.ꝛ panē ad pedeſ calicꝭ col
locare.vicʒ inť ſe ꝛ calicē ſm
modū magꝭ cōeʒ.Calix ſigni
ficat chriſti diuinitateʒ.patena

hũanitatẽ q̃ diuĩtatẽ ſic̃ pate
na calicẽ ↄtexit. Sʒ tũc pate
na ſub corꝑali obſuaꝛ. qꝛ di/
ſcipuli relicto chꝛiſto oẽs fu/
gerũt. Calix aũt corꝑali ope
riꝛ qđ ſigt ſepulturaʒ chꝛiſti.
Dʒ aũt corꝑale eẽ đ lino mũ
do ꝛ cãdido ſm̃ Hugonẽ. et
ſm̃ ↄciliũ lugdun̄. vt etiã hꝛ̄
ĩ bocardo. li. iiij. Hoc ĩſtituit
ſilueſter ꝑm⁹ ãno dñi. cccxv.
Nec dʒ ĩ eo alteriuſ rei matia
ꝑcioſioꝛ aut vilioꝛ miſceri. vñ
dicebat Joh̄. de deo ſm̃ ꝙ re
fert archi. de ↄſe. di. i. ↄſultu.
ꝙ illi ĝuiꝛ peccãt ꝛ offendunt
q̃ mittũt corꝑale ↄfici cũ fari
na ad h̄ ꝙ ſtet rigidũ ſuꝑ cali
cẽ. Nec tale corꝑale dʒ ꝑ mu/
lieres lauari niſi ꝑ ſacerdotẽ
ꝓus laueꝛ in vaſe ſpẽalꝛ ad h̄
đputato. ĩ q̃ nihil eſt poſtmo
dũ lauãdũ. vt đꝛ de ↄſe. diſ. i.
nemo. Significat aũt h̄ cor/
ꝑale ſm̃ arch̄. vbi ſup̄ eccł̄iaʒ
Q, aũt ſup̄ponitꝛ calici ſigni
ficat ꝙ chꝛiſti paſſionẽ eccł̄ia
non deſinit imitari. Corꝑale
aũt multo laboꝛe candidatur
ꝛ eccł̄ia multo laboꝛe chꝛiſto
cõfoꝛmaꝛ. Jtẽ ſignificat ſyn/
donẽ in qua chꝛiſt⁹ fuit inuo
lutus. et iõ fit corꝑale de lino
qꝛ ſic̃ linũ mł̄tꝫ pulſiõib⁹ ꝛ tũ
ſiõib⁹ ad cãdoꝛẽ deduciꝛ. ita
eccł̄ia ꝑ illud ſignificatũ. q̃ ꝑ
corp⁹ xp̄i ĩtelligiꝛ multꝫ ꝑſſi/
onib⁹ ꝛ paſſionib⁹ ad cãdoꝛeʒ
vite eť ne ꝑduciꝛ. Et ita etiaʒ
corp⁹ xp̄i ꝑ illud ſignificatũ
ꝑ mł̄tas tribulatiões vẽit ad
gł̄iaʒ. vt dic̃ glo. ĩ. c. ↄſultu. đ
ↄſe. di. i. Et qꝛ dictum ẽ ꝙ ca
lix cooꝑtus ſignificat xp̄i ſe/
pulturã. hinc eſt ꝙ tũc maria
magđ. venit vngere ieſũ ꝛc̃.

Ercia parſ

t eſt altarꝫ thurificatio.
Maria enĩ magdale/
na accepit libꝛã vngẽti nardi
piſtici pꝛecioſi ꝛ vnxit pedes
ieſu. ꝛ domus ĩpleta ẽ ex odo
re vngẽti. Et ſacerdos ĩ mo/
dũ crucꝫ ſuꝑducit ꝛ circũdu/
cit ĩcẽſũ ſup̄ ſacrificiũ ꝛ altaꝛe
vt ꝛ crucꝫ ſignaculo ꝛ thuris
incẽſo diabolice fraudis ma
lignitas extricetur ꝛ effugiat
Q, ꝟo tercio ſuꝑducit et cir
cũducit ĩcẽſũ deſigt ꝙ maria
ter exhibuit ꝛ adhibuit vn/
gẽtũ circa corp⁹ ieſu. Pꝛimo
cũ vnxit pedeſ ip̄i⁹ ĩ domo ſy
mõis phariſei. Scđo in do/
mo ſymõis lepꝛoſi ſuꝑ caput
ei⁹ vnguẽtũ effudit. Tercio
cũ emit aromata vt veniens
vngeret ieſũ ꝛc̃. volũtaſ enim
reputaꝛ ꝓ facto. cũ et ꝑ ſeip̄aʒ

nõ ſteterit q̃ minus expleſſet qđ incepit. Q, ꝟo poſtmodū vndiq; totū inceſſať altare de ſignat ꝙ factū illđ totā reſp/ſit eccľiam. ſicut dñs ipſe te/ſtať dicens. Amen dico vob vbicunq; rc. Mat. xxvi. Et Leo papa ſtatuit incenſū ſu per oblatā fieri. qđ r ↄcilium rothomageñ. fieri ſtatuit De aliis etiā thurificatiõis ſigni ficatõibus plura vide in rati onali diuinoꝝ.

Equitur

ſ q̃rta ps tercie ptis de hūiliatõne. vbi ſacerdos dicit inclinato capi te. In ſpū hūilitatis rc. r eſt orõ Dañ. iii. c. vbi ſacerdoſ p funde iclinať habẽs man9 añ pectus. r circa h oſculať alta re in ſignū crucis. qr p paſſiõ; crucis recõciliati ſumus dõ. r in eius amiciciā admiſſi. ad Eph. ii. Alii tñ nõ oſculāť h altare. Deinde ſeqť orõ. Ubi ſciẽdū ꝙ ſacerdos ꝟtit ſe tūc ad ppľm eos ſalutādo dicẽs hec ꝟba. Orate p me pctõre. p q̃ ꝟba ſacerdoſ iplorat auxi liū circūſtātiū ppť altitudinẽ ſacri. Et debẽt iſta ꝟba ſono roſe r expſſe dici. Et tūc ꝟtit ſe ſacerdos ad alterā partem dicens. dñe exaudi orõẽ; me am. qr tūc orat ſingulari ora/tõe. Et i h mľti errāt ſuppſſe illa ꝟba dicẽteſ. r cū h nolẽteſ ſe ꝟtere ad ppľm. nec ad alte/rā ptẽ altaris. qđ ñ ẽ ſine pctõ. Iſta āt ↄuerſio ad ppľm cu; ſilẽtio ſubſeq̃nte ſignificat oc cultam apparitionẽ chriſti q̃ apparuit petro. qr lic; certu; ſit ꝙ ei in die reſurrectõis ap paruit. vt dr Luc. vl. tñ icer/tū eſt vbi. ğ fit ſub ſilẽtio Uñ q̃nto ſeqť ſecreta qr ſecrete dr vt noteť mẽtaľ ↄuerſio ad de um. vt ſit ſacrificiū añ deū ğ/tū. Debẽt enī tot dici ſecrete q̃t fuerūt i pncipio collecte. r eodẽ ordĩe poni r ↄcludi S; tñ in fine oĩm dr expſſe. p oĩa ſecľa ſecľoꝝ. ſ. ad ſignificādu; ꝙ lic; ſacerdos orat vt pſona ſingľaris. tñ ex q̃ p toto ppľo orat. iõ occľte nõ debet finiri. Uel ad innuẽdū ꝙ ſacerdos hic poſtulat auxiliū ppľi. vñ expſſe rñdet clericus amẽ. ad deſignādū ꝙ poſt lazari reſu/ſcitationẽ chriſtus publice p dicauit.

Eſtat nūc

r videre de q̃nta pte ť/cie ptis. q̃ dr ſeq̃nſ orõ vľ pfatõ. que hab; quattuor

ꝑtes. In ꝑma ppl'us ſalutat̄ cū dr. Dn̄s vobiſcū. In ſecū da rō aſſignat̄. ibi. ṽe dignuꝫ ⁊c̄. In tercia laus diuia a po pulo cantat̄. cū dr. ſctūs ſctūſ ſctūs ⁊c̄. In q̄rta canō ip̄e in choat̄. ibi. Te igit̄ clemen. ⁊c̄. Quātū ad ꝑmū ſacerdos ſa lutādo ppl'm ꝑmo excitat eū ad attētōneꝫ dicēs. dn̄s vobi ſcū. Scd̄o ad mētis erectōꝫ. ibi. ſurſum corda. Tercio ad gr̄aꝝ actōes. ibi. gr̄as agam⁹ Excitat̄ autē ad attētōeꝫ ꝓ pter reuerētiā ſacramēti in q̄ chriſt⁹ ſumit̄ ip̄e fonſ bonita tis. iō ſacerdos dic̄. Dn̄s vo biſcū. Deinde dicit. ſurſū cor da. ad deſignādū ꝙ circa h̄ ſa cramētū debem⁹ habere alti tudinē contēplatōnis. ⁊ ea q̄ ſurſuꝫ ſunt appetere. vt dicit̄ Col'. iij. Et etiā qꝛ iſtd̄ ſacra mentū nō p̄t rite ꝑfici ſine il lo q̄ eſt ſurſuꝫ. a q̄ cūcta bona ꝓcedūt. vt dicit grego. Et a quo om̄e bonū ꝓcedit. vt dr Jaco. i. Et ad deſignandū ꝙ hoc ſacramētū non ꝓdeſt niſi habētibꝫ corda ſurſū. Ad qd̄ ſtatim rn̄det miſter. habem⁹ ad dn̄m. Et ē ſenſus. i. habe mus corda nr̄a ad dn̄m leua ta. Sꝫ forte in h̄ multi mēti unt̄ hn̄tes corda deꝑſſa. q̄ſ ar guit ꝓph̄a dicēs. Filij hoīm vſqꝫ q̄ graui corde. Tercō ex citat̄ ppl's ad gr̄aꝝ actōnes. ibi. gr̄as agam⁹ dn̄o deo no ſtro. Ubi vide ꝯgruētiaꝫ lau dis. qꝛ eniꝫ eſt dn̄s ḡ a ſeruis vult laudari. Malach. i. Si ego ſum dn̄s vbi ē honor me us. Et qꝛ deus ideo vult co li. et qꝛ noſter eſt. id̄o ſpecialit̄ vult honorari l' venerari. Et qꝛ tā innocētes q̄ꝫ penitentes habēt laudare deū. ideo dr re cte. dignū et iuſtū eſt. Et cer te dignū ratōe ſue maieſtatis iuxta illud Apoca. vij. Bn̄di ctio ⁊ claritas ⁊ ſapia ⁊ gr̄aꝝ actio honor et virt⁹ et fortitu do deo nr̄o. dignū etiā ꝓ tātiſ bn̄ficijs nobis ip̄ēſis. dignū ratōe ſupabundātis charita tis. ex q̄ ꝓpo filio ſuo nō pep cit deuſ ⁊c̄. Quarto ſtatim rō aſſignat̄ hui⁹ a ſacerdote cuꝫ dr. Uere dignū. Et hic inci pit p̄fatō q̄ rep̄ſentat illd̄ gau diū pueroꝝ cātātiū i die pal maꝝ. Bn̄dictus q̄ venit i no mine dn̄i. Tp̄e aūt q̄ cātat̄ p̄ fatio debent man⁹ eleuari: ad deſignandum ꝙ tūc ſacerdoſ vult orare ꝓ celeſtibꝫ. Et per iſta verba ſacerdoſ approbat ꝑmo deū digne eſſe laudādū. ſcd̄o inuitat angeloꝝ exēplo

cum dicit. quã maieſtatẽ tuã laudãt angeli. q. d. ſm Innocen. dignũ eſt: quia mera noſ volũtate feciſti. Juſtũ: qꝛ mera miſcđia redemiſti. Equuȝ qꝛ gratuite nos viſitaſti. Salutare quia ꝑpetue nos ſaluaſti. Nos tibi ſemꝑ. id ē in oĩ tēpoꝛe. et vbiqꝫ. i. in om̄i loco Et ſi ñ actualiter tamē habitualiter: nõ ponēdo videlicȝ obicē moꝛtal' peccati. Unde non ceſſat oꝛare qui nõ ceſſat benefacere. ſm Auguſtinuȝ.

Circa qđ ſciēdũ ꝙ tm̄ decem ſunt p̄fatões. Pelagius enĩ papa ſtatuit nouē. ſed vrbanus papa anno dñi. ccccxliiij. addidit decimã de btã v̄gine. Quotidianã autē p̄fationē fecit Simach⁹ natione ſardus. Anno dñi. ccccxciij. Prima eſt de natiuitate. ſecũda de epiphania. tercia de q̄dꝛageſima. quarta de reſurrectiõe. q̄nta de aſcenſiõe. ſexta de pētecoſte. ſeptima de trinitate. octaua đ ſancta cruce. nona de apoſtol'. decima de beata virgine. de hoc habeť đ cõſecra. di. i. iuenimus. Ex quo patet p̄fationē nouiter inuentã de dedicatiõe eccl'ie eſſe ſuꝑfluam ꝛ erronee introductã. niſi alias interueniret autoꝛitas pape. de qua tñ vſqꝫ mõ nõ cõſtat. Uñ illi ea vtētes ḡuiter peccãt. Cũ eni vnã collectã minimã nõ poſſunt mutare vl' addere. multo magis tã ſolēnē p̄fationē ꝑ ſuo libitu ĩmutare q̄s p̄ſumat. Deĩde ſequitur ſanct⁹. qđ Sixtus p̄mus anno dñi. cxxix. ĩſtituit. ꝑ qđ ſacerdos oꝛat vt lauſ noſtra ꝛ voces noſtre laudib⁹ et vocib⁹ angeloꝝ aſſocienť. qꝛ angeli ſemꝑ cantãt ſctũſ. Ter autē caniť ad honoꝛē trinitatis. Oſanna bis. ad deſignandũ duplicē ſtolã ſeu gaudiũ. coꝛpis. ſ. ꝛ aĩe. ꝛ ſignificat tm̄ id ē obſecro ſalua

ſ Equitur

ſexta ꝑs tercie ꝑtiſ p̄ncipal' miſſe. ſcȝ ablutio manuũ. Primario eĩ ſacerdos abluit manus ad ſignificãdũ ꝙ debȝ carere moꝛtalibus. ſȝ in h̄ loco abluit. qꝛ iuxta poſſe ſuũ dȝ etiã carere venialibuſ. Et iõ ſolũ capita digitoꝝ ꝑfundit. Et licet aliqui dicũt tũc verſiculũ. lauabo inter innocētes man⁹ meas. tñ conuenienti⁹ obmittiť ꝓpter continuationē ſeq̄ntis canonis q̄ incipit. Te igitur. cui⁹ ꝑludiũ fuit ſanct⁹. Sen

BIBLIOTEKA ... w Poznaniu

ſus enim eſt. Te igitur clemẽtiſſime. id eſt te qui ſanct⁹ es. domin⁹ deus ſabaoth depre cor. quod cõgrue fieri nõ poſſet interpoſitis aliq̃bus verbis. puta. lauabo inter innocentes manus meas ⁊c̃. q̄ faciunt notabilẽ diſcõtinuationem illaꝝ orationũ principaliũ. ⁊ ideo cautius obmittiẽ q̄ꜫ dicitur.

De quarta parte miſſe

Interpretatio Canonis

Equitur quarta ps pricipalis miſſe. ſcilicꝫ canon. Ad cuius euidentiã ſciẽdum ꝙ canon grece interp̃tatur regula latine. quia multũ regulate cõpoſitus eſt. Diciẽ autẽ ꝙ Gelaſius papa canonem principaliter ordinauit: licet a pluribꝫ ſit aliquid additum in eo. tamẽ ab vno eſt ꝯpoſitus. Dicitur aũt ꝙ Clemens ſecundus Anno. lxxi. poſt Cletũ inſtituit canonem ante conſecrationẽ. ⁊ ita diciẽ canon q̄ſi ex regulis ſanctoꝝ patrũ editus ⁊ compoſitus. Diciẽ etiam ſub ſilentio ſm Innocentiũ. primo ad ſignificandum ꝙ chriſt⁹ ſeceſſerat in Effrem a iudeis. Secundo propter maiorẽ conuerſionem mentis ad deũ. q2 tunc ſacerdos debet intrare thalamuꝫ cordis. ⁊ oſtio ſenſuum clauſo deũ orare. Tercio propter piculi euitatõem. ne vſu quotidiano verba ſacra vileſcant. Quarto propter maiorem reuerentiaꝫ. quia que in publico fiunt citius vileſcũt Hec Bernardus de parãtinis. Incipit autẽ ab illa littera T. que valde repreſentat ſignũ crucis. ad ſignificandũ ꝙ hoc ſacramentũ ſeu ſacrificium fit ad memoriã paſſionis chriſti in cruce. Et fit circa canonem imago crucifixi: vt tanto melius imprimatur memoria chriſti paſſionis in cruce ipſi celebrãti. Accedẽs autem ſacerdos poſt ablutionẽ primo benedicit ſe. ſecundo compoſitis manib⁹ oſculatur imaginem crucifixi: inclinando ſe hũiliter. deſignãſ humilem inclinatõem quam fecit chriſtus ante ſuam paſſionem: in qua factus eſt ſudor eius ſicut gutte ſanguinis decurrentis in terram. ſicut habetur Luce. xxij. Alij autem oſculantur altare ad ſignificandũ ꝙ per hoc ſacramentum acquirimus veram:

dilectōem cum chriſto .quia miniſter nō debet eſſe infide/lis :vt iudas. Deinde incipit dicens. Te igitur. Circa quod notandum ꝙ illa coniū ctio igitur eſt illatiua reſpe/ctu precedentiū .vnde exquo dixit prius.ſanctus domin⁹: nunc infert. Te igitur clemē tiſſime pater qui es ſanctus. Dicitur autez clementiſſim⁹ quaſi in miſericordia ſumme abundans. Et hec verba di cens ſacerdos ſe inclinat deſi gnans chriſti humilitatē ſeu humiliatōnem ad paſſionez. Additur etiam per ieſuz chri ſtum filium tuum dominum noſtrū. Hoc fit ideo :qꝛ chri ſtus docuit in ſuo nomīe om nia eſſe petenda. Juxta illud Johannis.xvi. Amen amen dico vobis:ſi quid petieritis patrem in nomīe meo ꝛc. De ſcribitur autem quadruplici ter. Primo vt ſaluator: quia ieſus. Matthei pmo. Voca bis nomen eius ieſus: quod interpretatur ſaluator. Se/cundo vt rex. quia chriſtus: quod interpretatur vnctus. Pſal. Vnxit te deuſ deus tu us. Tercio vt patri naturali ter dilectus.quia filiū. Quar to vt nobis prelatus. qꝛ do/minū noſtrum. Supplices id eſt humiles rogamus :ſm Bernardū de parātinis .ro/gamuſ pro illis que nobiſ de ficiunt. ac petimus pro illis que ad ſalutem noſtram no/bis neceſſaria ſunt. Vti ac/cepta habeas. id eſt accipias ſeu grata habeas. Et aliqui hic oſculantur altare q̄ſi oſtē dentes ſe compati chriſto .ſz non eſt de eſſentia. Et debet produci illa dictio vti in fine. nam licet idez valet vt et. vti tamen plus eſt expreſſiua. Hec dona. dicuntur dona q̄ dantur a ſuperioribus .quia hoc ſacrificiuz fit virtute ſu/premi dei. ideo dicit̄ donum Munera. dicuntur munera quia dantur ſeu offerunt̄ ab inferioribus. hoc enim ſacrifi cium miniſterio ſacerdotum offertur deo patri. Hec ſan/cta ſacrificia dicuntur. qꝛ fi/unt pro peccatis noſtris. Di cuntur autem illibata. id eſt incorrupta. non ꝙ illa accidē tia nō poſſunt corrumpi. ſed ꝙ contentum ſub eis ſcilicet corpus chriſti et ſanguis nō corrumpitur. Juxta illud. Non dabis ſanctū tuū vide re corruptionem. Fiunt au/tē tres cruces in verbis iſtis

Hec dona. hec munera. hec ſctā ſacrificia illibata. Pro quo ſciendū ꝙ ſacerdos ideo vtitur ſepius ſigno cruc circa hoc ſacramentū magis ꝙ̄ circa aliud. quia iſtud ſacrm̄ eſt magis memoriale paſſionis chriſti que ad crucē ē terminata. Fiunt aūt hic primo tres cruces ad deſignādū triplicem chriſti traditōez. quarū prima fuit gratioſa a deo prē ex dilectiōe. q̄ ꝓprio filio ſuo nō pepcit ſ ꝑ nob tradidit illuz. Secūda fuit a iuda. que fuit ex auaricia ꝛ cupiditate. eo ꝙ pecuniaz pro eo recepit. quā appellat mercedē iniq̄tatis. Tercia fuit a iudeis q̄ fuit ex inuidia. q ſciebat pilatus ꝙ ꝑ īuidiā tradidiſſēt eū Quia igit deꝰ pater dedit eū nobis in donuz. iō ꝑ̄ma crux fit cuz dicit. hec dona. Et q iudas ꝑ munere tradidit eū. iō ſcōa crux fit cū dr. hec munera. Q vero iudei ad mortē tradiderūt eū vt crucifigeret in ſacrificiū illibatū. iō tercia crux fit cū dr. hec ſctā ſacrificia illibata. Vl etiā ſm guil. manitinenſem. tres cruces fiunt in reuerentiā eius qui eſt trinus deꝰ in ꝑſonis. cuiꝰ potentia fit cōuerſio panis, ꝛ vini. Et ſm Bern. ꝺ parātinis ſignificat crucifixionē triplicē. quaꝝ prima fuit in volūtate et affectu qn̄ collegerūt pontifices ꝯciliū. Joh. xi. et Matth. xxvi. Scōa fuit in vocibus clamantiū. crucifige crucifige Luce. xxiij. ꝛ Joh. xix. Tercia in crucifixiōe manuū et pedū. Luce. xxiij. Eſt itaq ſenſus iſtoꝝ verborum quantū ad triplicē effectum. Nā q chriſtꝰ datꝰ ē liberalit iō dr dona pluralr. q ꝓ̄o datus ē vtilr. iō dr munera. ꝛ q datus ē vt nos ſctificar mētalit. iō dr. ſacrificia illibata. id ē īmaculata. S quare dr pluralit dona munera ꝛc. ꝛ nō donū munꝰ ꝛc. cū hic n̄ fiūt plura ſacrificia ſeu ſacramenta ſed vnū tm̄. Rn̄det ꝙ licz corpus et ſanguis chriſti ſint ꝓprie loq̄ndo ꝯpoſita diſtincta. tn̄ dicunt vnū integritate. ſicut ꝯmeſtio in vna mēſa quantūcunq fercula ſunt diuerſa aut potus diuerſi. nihilominꝰ dicit vna ꝯmeſtio. ꝛ hoc vnitate integritatis. q cibus ꝛ potꝰ ſimul integrant refectionē: et habēt vnū effectū et nutritōem. Et iſto mō iſtō ſacrm̄ dicit vnum. Qn̄ g̃ dicūt dona munera pluralit

referꝛ ad illas ſubſtātias pa-
nis ⁊ vini q̄ plura ſūt ꝯpoſita
ꝑ ſe ⁊ nō dū ſūt corp⁹ ⁊ ſāguis
chriſti vnū. Vn̄ ſm Gorram
ſup Mat. q̄uis ibi ſint plura
materialr̄. nō tn̄ formalr̄ ꝓpꝛ
vnā opatōez quā intēdūt. ſcʒ
refectionē ſpūalem.

Equitur

ſ In primis q̄ tibi of
ferimus. vbi ponitꝛ
optatio ſalutis eoꝝ ꝓ q̄b⁹ of
fertur h̄ ſacrificiū ⁊ cui. quia
deo pr̄i. vn̄ dic̄. i p̄mis. i. p̄nci
paliter tibi. Scd̄o q̄s offert.
qꝛ ſacerdos ex ꝑte toti⁹ eccl'ie
id̄ dic̄ offerim⁹. n̄ offero. Ex
q̄ ptʒ ꝙ malicia ſacerdotiſ nō
viciat effectōez ꝯſecratōis. qꝛ
nō offert ex bonitate vl' mali
cia ꝓpa. ſʒ ex officio qd̄ gerit
ex ꝑſona eccl'ie. Tercō ꝓ quo
offertꝛ. Et p̄mo qꝛ generalr̄ ꝓ
tota eccīa. vn̄ dic̄. ꝓ tota eccle
ſia catholica. i. vniuerſalr̄ to-
to orbi terraꝝ diffuſa: ⁊ fidei
ſacr̄is vnita. n̄ ꝓ ſynagoga iu
deoꝝ abiecta ⁊ diſpſa vbiqꝫ ꝑ
diabolū Quarto oñdit q̄d pe
tit. vn̄ dic̄. quā. ſ. eccl'iaʒ paci
ficare digneriſ. vt. ſ. pacē hēat
ab hereticiſ ⁊ ſciſmaticiſ. digne
ris etiā eā adunare. i. ī vnitatē
colligere q̄ diſꝑſa ē intꝛ ꝑfidos
vl' paganos. Ul'ꝛ ſm guil'. ma
nitinen̄. orat hic p̄ſbiter ꝓ in-
uicē diſcordātibꝫ. vt vniantꝛ i
charitate Additꝛ aūt. vt cuſto
dire digneriſ. ſ. a vicijs ⁊ d̄mo
nib⁹. et regere. ſ. in ꝓſpis. Dei
de orat ꝓ ꝑſonis ſingularibꝫ.
⁊ p̄mo ꝓ capitaneis eccl'ie. ſ.
papa. q̄ v̄ba addidit Clemēs
⁊ poſtea Pelagi⁹ papa ꝯfir-
mauit. vn̄ idē dic̄. Cōſtat ab
vniuerſo orbe ſeꝑatū eſſe qui
ob quālibet diſſenſionē inter
ſacra myſteria apl'ici pōtificiſ
ſm ꝯſuetudinē memoriā non
freq̄ntat. Deinde ꝓ ep̄o ꝓp̄o.
vnde dicit. ꝓ antiſtite nr̄o. qd̄
ep̄s celebrāſ obmittit cum ſit
met antiſtes. poſt h̄ addit de
ſeculari p̄ncipe. vn̄ dicit. ⁊ p̄n
cipe nr̄o. hoc eni ē ꝯſiliū apl'i
. i. ad Thi. ij. c. vbi inq̄t. Ob-
ſecro p̄mo oīm fieri obſecrati
ones. orōes: poſtulatōes: ⁊ g̃
tiaꝝ actōes ꝓ oībꝫ hoībꝫ. pro
regibus et ꝓ oībꝫ q̄ i ſublimi
tate ſunt ꝯſtituti. vt q̄etam et
tranq̄llā vitā agam⁹ in oī pie
tate ⁊ caſtitate. Debʒ aūt intē
tio celebrātiſ fieri ad ꝑſonā il
li⁹ epi i cui⁹ dyoceſi celebrat.
Rome tn̄ n̄ dr̄. ꝓ antiſtite no
ſtro. qꝛ ibi papa ē ep̄s. Silr̄
dicēdū de p̄ncipe illo in cui⁹
regno vel ducatu celebrat. de

Unde deſcēdit generalit̄ orādo p omnib⁹ fidelib⁹. Unde dic̄. ⁊ p oīb⁹ orthodoxiſ. i. veriſ catholiciſ. nō ſciſmaticiſ vl' hereticis. Uñ orthodoxus d̄r ab orthos ti. qd̄ ē rectū. ⁊ doxis gl'ia vl' doctrīa. q̄ſi recta gl'ia vl' doctrina. Qui g̊ recte gl'ificant deū et rectā fidei doctrinā ſequunt̄ orthodoxi vocāt̄ atq; apl'ice et catholice fidei. id ē p apl'os fundate ⁊ p̄dicate fidei cultoribus

Emento

m etiā dñe faml'oꝝ famularumq; tuaꝝ. vbi iteꝝ deſcēdit in ſpēali ad memoriā certaꝝ pſonaꝝ. Uñ licz de⁹ noſcat oīa. nec op⁹ eſt ſibi demōſtrare pſonā p qua orat p̄ſbiter. cū oīa nuda ſint ocul' ei⁹. Heb. iiij. Sz tamē obliuiſci d̄r illoꝝ q̇b⁹ grāz ſuam nō infundit. Sil'r d̄r illorum recordari q̇b⁹ grāz ſuam ⁊ dona largit̄. Et ē mod⁹ vulgariū q̄ cōit̄ dicūt tribulati. de⁹ oblitus eſt mei. Petit ergo hic duo. Prīo explicite p q̇buſdā. ſcd̄o p oīb⁹ circūſtātib⁹. Uñ dic̄. memēto dñe famuloꝝ famulaꝝq; tuaꝝ. non dic̄ ſuoꝝ. q2 ſeruit⁹ pctīn deſignat. Joh. viij. Qui fac̄ peccatū ſeru⁹ ē pcti. Et tales q̄diu ſunt ī pctiſ obliuiſcunt̄ a deo. iuxta illō. Pctōres ñ exaudit de⁹. Joh. ix. Sz famulus d̄r a fauore. q2 ē ī fauore ⁊ grā dñi. vt ſūt pctōres ꝯuerſi ⁊ penitētes p pctis. ⁊ tl'es deus nouit. vñ petit p̄ſbiter recordari taliū. Et ſciēdū q̄ ſacerdos dz facere mēoriā ordiate. vt. ſ. p̄mo oret p ill' qui ſūt maiori charitate diligēdi Et q2 ordīata charitaſ īcipit a ſe. iō p̄mo fac̄ mēoriā ſuiip̄ius. cogitādo tm̄ mēte vl' exp̄mēdo vt de⁹ ſui miſereat̄. ⁊ dimittat pctā et tribuat grāim. Deinde orat p prē ⁊ mr̄e pentib⁹ et fratrib⁹ atq; ſororibus Tercio p bñfactorib⁹. Quarto p inimiciſ et p pſecutorib⁹. Quīto p infidelib⁹ vt ꝯuertātur ad fidē. Et hic q̇dā faciūt eis diſpoſitōz ī mēte ſatiſ pulcrā. faciētes talē memoriā ad ſil'itudinē ordis caſuū. q̇ꝝ p̄mus eſt ntūs. in q̄ ſuiip̄i⁹ recordant̄. Secūdus gtūs. ⁊ ſignificat genitorem. i. pentes. Tercius datiu⁹. ⁊ ſignificat datorē vl' benefactorē. Quartus accuſatiu⁹. ⁊ ſignificat accuſatorē vl' inimicū. Quītuſ vtūs. et ſignificat vocandos ad fidem. Sextus ablatiuuſ

ꝛ ſignificat mortuos a nobis
ablatos. Et de iſtꝭ fit mentio
ī ſcđa mēoria Sʒ q̄re pͦ ꝓ vi
uis q̄ȝ p mortuis oramꝰ. Rñ
deo qꝛ viui ſūt ī maiori picło
qꝛ pñt dānari. mortui aūt ꝓ q̄
bus orant ſūt ī purgatorio. de
q̄bꝫ nō timet. Et de iſta mēo
ria dʒ ſe cito expedire ppt di/
ſtractōeʒ mētis ꝛ euagatōeʒ.
Nō ſic q̄dā faciūt dormitātes
ī tali mēoria. ita ꝙ q̄nq; ppła
res rcedūt a miſſa tedio victi.
ꝛ h̄ eſt ſcandalū: et ꝑ ꝯſequēs
fugiendū

Equitur.

S Et oīm circūſtātiū.
id ē audiētiū miſſaȝ
digneris eſſe ppiciꝰ. q̄s videſ
in te credere recte ꝛ te deuote
diligere. Et ex h̄ ptʒ ꝙ valde
vtile eſt intereſſe miſſe. qꝛ pro
talibꝫ ſpēalit orat. Uñ ſtatu/
tum eſt vt oēs fideles audiāt
miſſam dñicꝭ diebꝫ ꝛ feſtiuis
diebꝫ. de ꝯſe. di. i. oēs fideleſ.
ꝛ. c. miſſaſ. Et dicūt doctoreſ
h̄ idē eſſe p̄ceptū vt ibidē ptʒ
Seq̇t. p q̄bꝫ tibi offerimꝰ vł
q̄ tibi offert. i. ñ ſolū ilł digne
ris miſereri ꝓ q̄bꝫ h̄ offerimꝰ
ſacrificiū laudis. ſʒ etiaȝ ilł q̄
ſoli h̄ offerūt ꝓ ſe ſuiſq; oībꝫ
vicʒ ꝯſanguineiſ ꝛ affinibꝫ fa
miliaribꝫ ꝛ amicꝭ. p redēptōe
aīaȝ ſuaȝ. q. d. nō ꝓ tpali lu/
cro ſʒ ꝓ ſpe ſalutꝭ ꝛ incolumi
tatꝭ ſue. i. p ſalute ꝛ incolumi
tate ſua ſperāda. Et qꝛ bona
hoīs triplicia ſūt. iō p eterniſ
p̄us orat. ſ. p ſpe ſalutiſ. ſcđo
ꝓ corpalibꝫ. iō dic̄. icolumita
tis. i. corpalis ſanitatis. tercō
ꝓ ſpūalibꝫ. iō dicit ſeu addit.
p redēptōe aīaȝ ſuaȝ Seq̇t.
q̄ reddūt vota ſua eťno đo vi
uo ꝛ v̄o. Uota dicunt illa q̄
volūtarie pmittūt. Dicūt au
tē vota nr̄a. qꝛ fiūt a nobiſ ex
libertate arbitrij ſine coactōe
Dicūt etiā dei. qꝛ ꝑ gr̄aȝ eius
fiūt quam dat ilł q̄ vouēt vt
poſſint etiā ea pficere. Sʒ
circa p̄dicta q̄rit q̄re p̄ſbit nō
orat p̄mo p ſe. ſʒ pͦ et p̄ncipa
lit orat p papa ꝛ ſe obmittit.
Ad qđ dōm ꝙ ibi orat vt ꝑ/
ſona publica. iō publicū bo/
nū ſeu cōe ptulit ppo bono. h̄
aūt orat vt pſōa ſinglarꝭ itrā
do mēoriā ſingulariū ꝛ p̄uata
rū ꝑſonaȝ. ꝛ iō p̄ponit ſe oībꝫ

Ommuni

c cātes. poſtq̄ȝ poſuit cō
memoratōneʒ illorū q̄
ſalute indigēt. h̄ ponit illoſ q̄
ad ſalutē adiuuāt. vt ſūt ſcti.
Et p̄mo ponit eos ī generali

Scḋo in ſpeciali. Dicit ḡ. cō mūicantes Et h̄ ꝯpoſuit Linus papa. Cōmunicantes .i. ꝑticipātes cū ſctīs. in hoc ꝙ deū videmus. licȝ differenter. qꝛ nos ꝑ fidem: ipi ad oculū. Tū exquo idē obiectū habemꝰ cū illis .ſ. vnū deū. ḡ ꝑticipamꝰ cū eis. ꝛ mēoꝛiā venerātes .i. venerāter colimꝰ. In ꝓmis gl'ioſe ꝟginiſ marie genitriciſ dei ꝛ dn̄i nr̄i ieſu chꝛiſti ſȝ et btōꝝ apl'oꝝ ac martyrū tuoꝝ petri ꝛ pauli. vbi ponit xij. apl'os. ꝛ. xij. martyreſ Cōfeſſoꝛes aūt n̄ ponit. Cuiꝰ rō eſt. qꝛ tp̄e q̄ poſitꝰ ē canō n̄ celebꝛabaẗ memoꝛia ꝯfeſſoꝛuȝ ita ſolēniẗ. vl' iō ponūẗ martyres. qꝛ imitati ſunt chꝛiſtū in paſſiōe. ꝛ maximū honoꝛem oſtēderūt ꝓ ipo moꝛiētes. qḋ nō fecerūt ꝯfeſſoꝛes. h̄ autē ſacrificiuȝ eſt maximi amoꝛis. Ponunẗ etiaȝ aliq̄ martyꝛes minꝰ notabiles, qḋ factū ē diuina diſpenſatōe Nā vt dicitur dum ſctī p̄res deleuiſſent iſtos ꝛ alios ſcribere vellent. cras īuenerūt illos ḋletos aureis lr̄is ſcp̄tos. vn̄ bonū ē etiam aliqn̄ minꝰ ſctis reputatꝭ reuerētiā impēdere. ꝛ eoꝝ ſuffragia poſtulare. Qꝛ ſm̄ tho. q̄buſdā ſctis datū eſt patrocinari ſpēaliter et ī ſpecialibꝫ negocijſ. vt btō Anthonio ꝯ ignem ꝛc̄. Pꝛeponiẗ aūt oībꝫ ſctis btā virgo maria. qꝛ ipa ē ſalutꝭ nr̄e p̄cipua adiutrix. ꝛ ipa in celo p̄muȝ locū tenet poſt dei filiū. deīde ponūtur apl'i: qꝛ ipi tradiderẗ nob̄ foꝛmā ꝛ ritū huiꝰ ſacrificij. deinde martyres q̄ ꝓ illo q̄ eſt ī h̄ ſacramēto ſe obtulerẗ hoſtiaȝ viuentē. Petimuſ aūt hic eorū ſuffragiū ſignificāteſ ꝙ q̄diu ſumꝰ in hac vita neceſſe habemuſ eoꝝ ſuffragia poſtulare. cū ipi chꝛiſto ſint in gl'ia ꝓpinqui. vn̄ poſſunt nob̄ impetrare gl'iam. Poſt eleuatōnem ꝓo petimꝰ eoꝝ ꝯſoꝛtiū: deſignātes ꝑ h̄ ꝙ poſt reſurrectōnē iūgemur ſctōꝝ ꝯſoꝛtio ꝛ n̄ īdigebimꝰ ſuffragio. Nō dirigimꝰ aūt oꝛōnes nr̄as ad ſctōs. vt ꝑ eos impleanẗ que poſtulamus. ſȝ vt eoꝝ p̄cibꝰ nr̄e oꝛōnes ſoꝛtianẗ effectum In q̄buſdam libꝛis ponitur hic ſignū crucis cū diciẗ. muniamur auxilio. ſȝ nō habȝ fūdamentū. cū nō petimꝰ h̄ muniri ſigno crucꝭ ſȝ patrocinio ſctōꝝ. Quō aūt ſctī vidēt oꝛatōes nr̄as. dicit hic Bern̄. de parātinis ꝙ n̄ cognoſcūt eas cognitiōe naturali vel beata.

ſed virtute reuelatõis ꝑ quaꝫ cognoſcunt orõeſ noſtras vocales ſiue mẽtales. Fit etiam additio in quibuſdã feſtiuitatibꝫ. qꝛ ibi petimus ꝓtectiõeꝫ diuinã ſpecialẽ. vt in natali. i epiphania. in paſca. aſcẽſione ꝛ pentecoſte. In quibꝫ ſpecialia dona circa noſ facta recolũtur. que nobis dari tũc poſtulamus. In fine autẽ hic ñ dicitur amen. quia angeli reſpondent amen.

Hanc igitur

oblatõnem. H addidit Leo papa ãno domini. ccccxliiij. vbi q̃ſi ↄꝓhẽdendo oĩa ſupradicta ſũmarie cõcludit. Petit ergo q̃ttuor. Prĩo petit acceptatõeꝫ oblatõnis. Vñ dicit. Hãc igit oblatõeꝫ ſeruitutis nr̃e. Et vide quare hic p̄ſbiter ſpẽaliter appellat ſe ſeruũ. ſupiꝰ ꝟo alios appellat famulos. Rõ qꝛ q̃libet debet ſe reputare pctõrẽ ꝛ ñ alios. Dicit aũt hec oblatio ſeruituſ. qꝛ ſumꝰ empti iſta oblatõe. iuxta illđ. Empti eſtis p̄cio magno. Sꝫ ꝛ cũcte familie tue q̃ tibi famulant et ſeruiunt. vt placatꝰ accipias. licꝫ enĩ deꝰ ſit ſp placatꝰ. i. miſericors ꝗtũ ẽ i ip̄o ſacrificio. tñ ſepe offendit ex ꝑte miſtrorũ qñ ſunt ĩ pctõ. Seq̇t. dieſqꝫ nr̃os. vbi petit fedꝰ pacꝭ. Vñ dicit. dieſqꝫ nr̃os in tua pace diſponas. ꝛ loq̇t nõ ſolũ đ pace tꝑis ſꝫ etiã pectoriſ. que eſt ceſſatio a pctis atqꝫ ab eterna dãnatõe. Noſ eripi. vbi petit euaſionẽ carceris. ſ. damnatõnem ꝑpetuã Et in electoꝝ tuorũ iubeas grege numerari. vbi petit adiunctionẽ cũ electis. ꝑ ieſum chriſtũ dñm noſtꝝ. Et iſtã ꝑticulã ſctũs gregoriꝰ ↄpoſuit. Fit aũt appoſitio iſtiꝰ ꝑticl'e certꝭ diebꝫ. vt ĩ reſurrectiõe ꝛ pẽte. Ex q̃ enĩ petimꝰ remuneratiõeꝫ q̃ fit ꝑ reſurrectõeꝫ chriſti ꝛ ſpũſſancti miſſiõꝫ. iõ tũc fit additio. ſm alios etiã ĩ cena dñi. qꝛ ꝑ illud ſacrificiũ tũc inſtitutuꝫ dat remuneratio. iuxta illud. Qui manducat hunc paneꝫ ꝛc̃. Hec aũt verba dicens ſacerdos ſe ꝓfunde inclinat: ſignificans ꝙ legalis ſacerdos ſũmo conamine obumbrabatur ne videret. vl' quia orauit chriſtꝰ ꝓfunde ſe inclinãdo ꝛ hũiliãdo añ horã paſſiõiſ

Seq̇tur ſcđa ps canoniſ.

Quam oblationeꝫ

lationeꝫ ꝛc̃. Hec eſt

ſecunda pars canōis.in q̄ po
nit̄ ſacrificij ꝯſecratio.Et ha
bet tria dicta.Prio nāqꝫ vir/
tus ꝯſecrādi petit̄ Scd̄o ipa
ꝯſecratio ꝑficit̄ .ibi.q̇ pꝛidie.
Tercio rei ꝯſecrate ꝯmemo/
ratio expꝛimit̄ ibi. vn̄ et mēo
res.Circa ṗmū pꝛimo ponit
ſacrificij oblatōem.Secūdo
oblatōis bn̄dictionē.ibi.q̄ſu
mus benedictā.Tercio ſacri
ficij trāſſubſtātiatōez.ibi.vt
nobis.Dicit ergo.quā obla/
tōnē.i.terrenā materiā ad coꝛ
pꝰ filij tui deſtinatā.ſm guil'.
manitin̄.Tu deus q̄ſumꝰ in
omnibꝫ.i.tota cogitatōe.tota
cognitōe.tota mente.⁊ toto ī
tellectu digneris facere bn̄di
ctā.i.ꝑ quā hoīes bn̄dicant̄.
Aſcriptā.i.ꝑ quā hoīes aſcri
bunt̄ in celo.Ratā.i.ꝑ quā de
viſceribꝫ chꝛiſti eſſe cenſentur
Ratōnabilē.i.ꝑ quā a beſtia/
li ſenſu exuant̄.Acceptabilez
vt q̇ nobiſmetipiſ diſplicemꝰ
ꝑ hanc acceptabiles vnico fi
lio eiꝰ ſimꝰ.Ita expōit Aug.
de ꝯſe.diſt.ij.vtꝫ ſub figura.
Sꝫ Inno.exponit referēdo
ad chꝛiſtū.bn̄dictā.i.īmunē
a peccato.aſcṗtā.i.ſcṗturꝭ ṗ/
nunciatā et figuratā.Ratam
id ē nō trāſitoꝛiā ſicut vetꝰ lex
Rationabilē.i.q̄ſi nō peculia
lem.ſicut erat hoſtia legalis.
que nō mūdabat a pctō.acce
ptabilē ꝯtra illaz:de q̄ Iſa.et
Hiere.dicunt.Obtuliſti ho
ſtiā nō acceptā.Cōmunit̄ tn̄
hoc refertur ad differētiā ob/
latiōis iude.Illa enī traditio
fuit maledicta.ideo iſta ſit bn̄
dicta.Illa aūt ꝓſcripta vl' di
ſcripta de libꝛo viuentiū.id̄o
digneris facere aſcriptā illaz
Illa fuit irrita.i.iniqua ⁊ de/
teſtabilis.ideo deus fac iſtaz
ratam.Itē illa fuit irratōna
bilis.id̄ deꝰ fac iſtā rōnabilē.
id ē ratōe plenam.vt fiat rati
onabile nr̄e ſuitutis obſeq̄ū.
Ille reddidit mala ꝓ bonis:
ꝓpter qd̄ repꝛobatꝰ ē.ſed tu
deus fac hāc acceptabilē per
quā tibi nos reddaſ acceptoſ
Fiūt autē hic q̇nqꝫ ſigna cru
cis.treſ ꝯmūes ſuꝑ panē ⁊ ca
licē ſimul.q̄ꝛta autē ſuꝑ panē
⁊ quinta ſuꝑ calicē ꝑ ſe.Et ſi
gnificant q̇nqꝫ loca vulnerū
eius.Uel ſm Innocen.tres
ſignificant triginta denarios
ꝓ quibus venditꝰ eſt chꝛiſtꝰ.
Due autē vēditionē ⁊ empti
onē ſiue vēditoꝛē et venditū.
Uel ſm Bern̄.de parātinis:
⁊ ſm Guil'.manitin̄.ſignifi/
cāt tria q̄ chꝛiſtꝰ fecit circa h̄
ſacramentū.Nā accepit.be/

nedixit ꝛ dedit.ecce tria. Et ſpecialiť fit crux ſuꝑ oblataꝫ ꝛ vna ſuꝑ calicē. quia dixit. Hoc eſt enī corp⁹ meū. ꝛ iterū.bibite ex h oēſ. Et ſeqtur. vt nobis corp⁹ et ſanguis fiat dilectiſſimi filij tui dñi nr̄i ieſu chriſti Ubi petit trāſſubſtantiatiōem panis ī corpus chriſti ꝑ hoc verbū:cū diť fiat. Illud enī eſt verbū creatōnis ſiue creatoris. Geñ.i.vbi dixit.fiat lux.ꝛ ſequiť.ꝛ factū eſt ita. Et non dicit ſacerdoſ. vt faciā corpus chriſti. qꝛ nō eſt niſi miniſter hui⁹ conuerſionis Ideo nō in ꝓpria perſona ſed in ꝑſona xp̄i dicit. fiat Dicit aūt dilectiſſimi filij tui qꝛ nullus pōt eſſe dilect⁹ deo q̄ntūcūqꝫ ſctūs ſicut chriſt⁹. rōe cui⁹ dilectōis ꝓpter ip̄m totius mundi peccata īdulſit Fiunt autē due cruces. vna ſuꝑ panem.alia ſuꝑ calicē:ad ſignificandū ꝙ hoc ſacramētum valet ad ſalutē corporiſ et anime.

Sequiť.qui pridie. Hec verba addidit alexander p̄mus anno dñi.cxxij. Et hic ꝑficiť conſecratio. Circa qđ primo rep̄ſentať quid chriſt⁹ in cena fecit. Unđ dicit. Qui p̄die.i. vna die anteqꝫ paſſus eſt. vel vna die p̄cedēte añ paſſionē. accepit panē.ꝛ in hocloco ter ſis digitiſ ſuꝑ corpale accipit ſacerdoſ hoſtiā reuerēter. Et debꝫ eam tenere ſubmiſſe nō oſtendēdo populo vel miniſtro.ne videať aliquo mō añ conſecratōeꝫ. Unde diť. accepit panē in ſanctas ac venerabiles manus ſuas.ꝛ eleuatis in celū oculis ad te deum patrē ſuū omnipotentē. Et hic eleuat ſacerdos oculos ſupra celum.in quo chriſt⁹ ſignificatur. qꝛ ocľos mētiſ debem⁹ eleuare in celū vñ veniat auxiliū nobis.vt dicit ī pſal. Qꝛ omne bonū deſurſum deſcendit. Sequiť. Grās agens nō ꝓ ſe ſed ꝓ nr̄a redemptōe. benedixit.ꝛ fit ibi crux ſuꝑ hoſtiaꝫ.que ſignificat ꝙ chriſt⁹ paſſus eſt in natura hūana.ſ. in corꝑe et anima. quia dixit Triſtis eſt aīa mea vſqꝫ ad mortē. Et iđ ꝑ ſe bñdiciť hoſtia et ꝑ ſe calix. Et nō intelligas ꝙ chriſt⁹bñdixit.i.crucē fecit ſuꝑ panem.cū virt⁹ crucis nulla fuit ante paſſionem ei⁹.ſꝫ bñdixit.i. verba ꝯſecratōis.ſcꝫ illa.hoc eſt enim corpus meum:ſuꝑ paneꝫ ꝓtulit.

q̃rũ virtute v̾borũ facta ē ſta tim bñdicta trãſſubſtãtiatio panis in corp⁹ chriſti. vnd̄ ex pone.bñdixit. i.vim bñdictõ nis v̾bis p̱ ip̄m p̱latis dedit. vt trãſſubſtantiaret̄ panis in corpus chriſti vex.Seq̄t̄.ac fregit.deditq̄ꝫ diſcipulis ſuiſ dicens. Accipite ⁊ ꝯmedite.

Ubi ſciēdũ ꝙ licꝫ hic dica tur ꝙ xp̄s p⁹ fregit ⁊ tũc ꝯſe/ crauit. tñ ita ñ ītelligēdum ē ꝙ xp̄s p̄uſ fregiſſꝫ ⁊ tũc bñdi xiſſꝫ.ſꝫ ꝙ xp̄s p⁹ bñdictõeꝫ ⁊ ꝯuerſiõeꝫ fregit. Uñ ſic con ſtrue lr̄aꝫ .Accepit panē ⁊ bñ dixit.ſ.dicēſ.h̄ ē eī corp⁹ meũ ⁊ tũc fregit deditq̄ꝫ diſcipuliſ ſuis dicēs. accipite ⁊ ꝯmedi/ te h̄ ē eni corp⁹ meũ. Pri⁹ g̊ p̱ tulit illa v̾ba vt eis vim ꝯfici endi tribuerꝫ .deīde ea p̱tulit vt apl̄os formã ꝯficiēdi doce ret. Jta dicit Guil̄. Cõmũit̄ tñ d̄r.ꝙ ſemel p̱tulit chriſt⁹ il la v̾ba .tũc ſcꝫ qñ voluit dare apl̄is. Uñ dãdo eiſ tũc bñdi xit p̱ illa v̾ba iã dicta.ſ.hoc ē eni corpus meũ . Jtem dicit Gorra ſup matth̄ .Et ita p̱ il la verba ſemel p̱lata ſit̄ ꝯfecit ⁊ formã ꝯficiendi dedit. vt di cit Bernñ.de parãtinis .Un/ de ſenſus ē.bñdixit fregit de ditq̄ꝫ diſcipul̄ ſuis. ⁊ tunc di xit. Hoc eſt eni corp⁹ meum Et iſte eſt verus intellectus.

Hoc eſt eni corp⁹ meũ. Jſta ē for ma ꝯſecratõnis vene rabilis ſacramẽti eucbariſtie quã dicens ſacerdos habeat intẽtõnem verã ꝯſecrãdi cor puſ chriſti. Nõ obmittat aũt illã ꝯiũctõeꝫ eni.qꝛ licꝫ nõ ſit de ſubſtãtia ſacr̄i. eſt tñ de eſ ſentia p̄cepti.vnd̄ g̃uit̄ pecca ret obmittens eã. Aliq̄ v̾o di centes iſta v̾ba tenēt hoſtiam in manibꝫ.ita ꝙ poſſit videri a circũſtãtibꝫ.quod eſt graue periculũ.qꝛ tunc poteſt ado/ rari p̱ ſimplices ante ꝯſecrati onē. qd̄ erit graue peccatum idolatrie.Et ideo teneat eam valde depreſſe in altari ne vi/ deatur. Fit autē eleuatio ho ſtie ſacratiſſimi corp̱is chriſti vt oſtendat̄ omnibꝫ oblata eſ ſe ad ſalutē.iuxta illd̄.Ego ſi exaltat⁹ fuero a terra ⁊c̄.Se cundo vt extunc populus co gnoſcat eſſe veritatē ſacramē ti que non prius facta eſt.ſed mõ vt iaꝫ ſciat veraciter ado rare deũ p̄ſentem.Expoſitio autem iſtius forme verborũ requiratur ſupra in tractatu de ſacramẽtiſ circa ſacramẽtũ

eucharistie .vbi ſufficiēter expedita eſt. Seq̄r. ſilr ⁊c. vbi ponit̄ forma ꝯſecratōnis ſanguīs chriſti. Ubi ſciēdū ꝙ ſacerdos volēs ꝓferre iſta v̄ba dꝫ ipm calicē accipe ambabꝫ manibꝫ .⁊ cū dicit. Bn̄dixit. dꝫ facere crucē ſup calicez :tenēdo calicē ī manu ſiniſtra ne tactu vl̄ impētu cadat. Crux ſup calicē ſignificat paſſionē chriſti ī aīa: vt dictū ē. ⁊ etiaz n̄ram ſalutē ī aīa .⁊ facta cruce dꝫ tenere calicē ſicut priuſ Et hoc facto ꝓfert v̄ba conſecratiōis habēdo intētōez ꝯſecrādi ſanguinez chriſti. Et ſi ꝑt h̄re actualē eſt tāto melius Debet aūt ꝓferre v̄ba iſta ſine aſpiratiōe magna. nō ſic̄ q̄dā fatui faciūt: faciētes anhelitū magnū ac peſſimū in hoſtiā vel calicē. ita ꝙ aſtātes ſcādalizantur. Unde dicit. Similit̄ poſtq̄ꝫ cenatū ē accipiēſ hūc ꝑclaꝝ calicē. Et ponit̄ h̄ ꝯtinēs ꝓ ꝯtēto. i. vinū cuꝫ aq̄ mixtū in calice ad trāſſubſtātiādū in ſanguinē ſuū. Dicit etiā hūc calicē. qꝛ idem ē nūc q̄ fuit tūc in ſpecie ſimilis q̄ntū ad materiā calicis. q̄ntum v̄o ad ꝯtētū chriſti ſanguinē idē ē in nūero nūc q̄ fuit tunc Addit aūt ꝑclaꝝ. qꝛ iſtō ſacriſiciū inter oīa eſt ꝑclariſſimū Un̄ pſ. Calix meꝰ inebrianſ q̄ꝫ ꝑclarꝰ ē. Sequit̄. in ſctās ac venerabiles manꝰ ſuas. q̄ tpe recipiat ſacerdos calicez in manꝰ. Sequit̄. Jtē tibi gr̄as agēs. qō referas ad illud qō dictū eſt. ſili mō. ⁊ facit ſicut ꝑus agēdo gr̄as deo pr̄i. Seq̄r. Bn̄dixit deditq̄ꝫ diſcipulis ſuis dicēs. Accipite ⁊ bibite ex h̄ omnes ⁊c.

Hic eſt enī

calix ſanguīs mei noui et eterni teſtamēti myſteriū fidei. q̄ ꝓ vobis ⁊ ꝓ multis effundet̄ ī remiſſionē pctōꝝ. Hoc totū ē de forma conſecratōis ſanguis. ⁊ exponit̄. hic eſt calix ſanguīs mei. id ē. hic ē ſāguis meꝰ ī calice ꝯtētus. noui. i. vltimi: ⁊ et̄ni id ē ꝑpetui teſtamēti. myſterium fidei. i. habens ſecretā et abſconditā intelligentiā tenēdā ꝑ fidem. qꝛ aliō videt̄ ⁊ aliud ſub viſis ſpeciebꝰ firmit̄ eſſe credit̄. q̄ ꝓ vob et ꝓ ml̄tis effundet̄ ī remiſſionē pctōꝝ. Dic̄ notāter ꝓ ml̄tiſ. ⁊ nō dic̄ ꝓ oībꝫ. qꝛ licꝫ ꝓ oībꝫ effuſuſ ē q̄ꝫtū ad ſufficientiā. ita ꝙ ſufficiens eſt ſaluare omnes. nō tn̄ quantū ad efficaciā. qꝛ nō

om̄es efficiunt̄ ſaluati ꝑ ipm Dicit aūt ꝓ vobis.q.d.iudeis.q꞉ apl'i iudei erāt. ⁊ ꝓ multis.ſ.gentilibꝫ.in remiſſionez pctōꝝ.i.ppt̄ remiſſionē peccatoꝝ. His dictis eleuat ſacerdos calicē vt ppl's adoret sciēs iā ibi veraciter eſſe ſanguinē chriſti. Aliq̄ aūt eleuāt tectū calicē. aliq̄ diſcooꝑtū: ſed nō eſt vis. Nam cooꝑt⁹ deſignat occultū ⁊ difficile myſteriū ſacramēti hui⁹. diſcooꝑt⁹ autē ſignificat ſeꝑatōnez ſanguinis chriſti a ſuo corpore tꝑe paſſionis. Et ob hāc etiā cauſam ſeꝑatim cōſecrat̄ corpus chriſti et ſanguis. vt ſignificatio exprimat̄. vt dicit Horra ſuꝑ Matth.xxvi.ca. Hec q̄tiēſcunqꝫ feceritꝫ i mei memoriā facietis. hec clauſula q꞉ tā ꝯſecratiōis corꝑis q̄ꝫ etiā ſanguis reſpicit ꝯplemētū. iō poſt vtrūqꝫ eſt dicenda

Sciendū etiā ꝙ tꝑe eleuatōis dꝫ fieri a ppl'o deuota inclinatio. vt dꝛ in.c.ſane. de cele.miſ.et pn̄t dici hec verba a ppl'o. vt dicit glo.ibidē Salue lux mūdi. verbū prīſ. hoſtia vera. viua caro. deitas integra ver⁹ hō. Poſſūt etiā dici iſta Trāſſubſtantiant̄ res iſte in corp⁹ et ſāguinē tuū dn̄e. ad honorē et laudē noīs tui. ad remiſſionē peccatoꝝ et ad ſalutē animaꝝ noſtraꝝ. Poteſt etiā dici tunc pater noſter ⁊c. Vn̄ et memores dn̄e nos ſerui tui. vbi ponit̄ cōſecrate rei ꝯmemoratio. q꞉ enī chriſtus dixit. Hoc facite in meā ꝯmemorationē. ideo et pſbiter dicit. Vn̄ ⁊ mēores nos ſui tui Hoc dicūt miſtri cauſa hūilitatis vocātes ſe ſuos. Sꝫ et hec plebs tua ſctā.i. ꝑ baptiſmū ſctificata. eiuſdē chriſti filij tui dn̄i dei nr̄i tā btē paſſionis. Et hic ſacerdos man⁹ extendit ad modū crucꝭ. vt ꝑ illā extenſionē manuū ſuarū extenſionē manuū xp̄i repſentet in cruce. ꝯ qđ tn̄ faciūt illi qui vix manus mouent vere cūdantes manus extendere i hoc loco. Sed tu miſer ſicut et ego. vt q̄d vereris tāti dn̄i et dei tui repſentare figurā et diſpoſitionē qua te redemit. et non vereris circa illicitas choreas. et forſan amplexus mulierū extendere manuſ pedes brachia atqꝫ totū corp⁹. ⁊ repſentare diaboli figuram Sequitur. necnon ab inferiſ reſurrectionis. vbi ſacerdos contrahit ad ſe brachia et ſignificat ab inferis reſurrecti

onem. Sequitur. ſed et in ce los glorioſe aſcenſionis. vbi ſacerdos erigit altius manus vſqꝫ ad humeros. in ſignū ꝙ chriſtꝰ eleuatis manibꝫ fereba tur ī celū. Et ab hoc loco ſtrī gunt digiti. ſ. pollices ⁊ indi ces vtriuſqꝫ manꝰ. nec diſiū/ gunt niſi qñ opus eſt tāgere ſacrm̄. qđ fit ob reuerētiā ſa/ cramēti. ne digiti aliq̄d tāgāt poſt ꝯtactū corpis chriſti. ne etiā eis incaute aliq̄d cohere at quod ꝑ diſiūctōnē deꝑdat quod eſſet magnū peccatū. iō ſit ſacerdos in hoc m̄ltū cau tus. Seq̄tur. Offerimꝰ p̄cla re maieſtati tue. id ē p̄ om̄ibꝫ aliis clare. quia licꝫ corpa ſan ctoꝝ erunt clara. tñ deus pre clarior eſt in ſua maieſtate. qꝛ eſt ſpeculū ſine macula. Se/ q̄tur. de tuis donis. qđ dicit ratōe ſpiritualiū. ac datis ra tiōe tꝑalium in p̄ſenti. Et q̄d offerimus ſubdit. hoſtiā pu/ rā. quia chriſtus cōceptꝰ eſt ſi ne originali peccato de virgi ne. ſanctā: ſine mortali. imma culatā: ſine veniali. panē ſan ctum vite eterne. panē viato/ ribus p̄ſentis vite ꝑ vita et/ na conſeq̄nda ꝑpatū. ⁊ calicē ſalut̄ ꝑpetue: qꝛ ipe ē reficiēs ⁊ inebriās ī patria. ſm̄ Ber.

de paratinis. Fiūt autē hic q̄nqꝫ cruces. ad deſignādū ꝙ chriſtꝰ ī q̄nqꝫ ſenſibꝫ patieba tur: vl̄ etiā plagas et vulnera duas manuū ⁊ duas pedū: ⁊ vnā later̄: ſm̄ Guil. Mani/ ceñ. Facit aūt tres cruces ſu ꝑ vtrūqꝫ. ſ. corpꝰ et ſanguinē. ⁊ duas ꝑ ſe quālibꝫ ſingl̄arit̄ Scđm aūt Ber. de parāti/ nis ſignt q̄nqꝫ effuſiōes ſan/ guis xp̄i. ſ. ī circūciſiōe. in ſu dore. in flagellatōe. ī crucifixi one: ⁊ ī later̄ aptōne.

Sequit̄ tercia ps canōis.

Supra que ꝓpicio ac ſereno vultu ⁊c̄. hic ponit̄ t̄cia pars canonis in qua ponit̄ effectꝰ ſacramēti q̄ eſt res tm̄. Et ſūt tres ꝑticule. Primo petit̄ do noꝝ acceptatio. Scđo diuie miſericordie īploratio. ibi. ſup plices. Tercio collatio glorie ibi. memēto dñe. Dicit ergo. ſupplices te rogamꝰ. Ubi ſa cerdos cācellat manus ī mo/ dum crucis eleuādo eas. ita ꝙ aliq̄liter ad miniſtꝛ ꝓtrahi pñt. ⁊ ē ſēſus. Supplices te rogamꝰ vt ſuꝑ iſta dona ꝓpi cio ac ſereno vultu reſpicere digneris. ꝓpicio. i. accipiēdo ea tanq̄ꝫ tibi gratuite placita.

ac ſereno .i. miſericordi. iuxta
illud. Illumiet vultũ ſuũ ſu
per nos ⁊c̃. Reſpicere digne/
ris.i.accepta habere digneris.
Vñ ſequit̃. Et accepta habe
re ſicut accepta dignatus es
habere mũera pueri tui iuſti
abel. De iſto abel hr̃ hyſtoria
Geñ.iiij. vbi dicit̃. Reſpexit
dñs ad abel et ad munera e⁹.
⁊ ita fuer̃t deo accepta. Seq̃
tur. ⁊ ſacrificiũ p̃triarche nr̃i
abrae q̃ filiũ ſuũ voluit imo/
lare. Gene.xxij.qđ reputatũ
eſt ei ad iuſticiã. Sequit̃. Et
quod tibi obtulit ſacerdoſ tu
us ſũmus melchiſedech. De
iſto dicit Berñ. de parãtinis
ꝙ fuit primogenit⁹ noe. q̃ vi/
xit tẽporibus abrae. ⁊ iſte ob
tulit panẽ ⁊ vinũ i ſacrificiũ.
grãs agens deo pro victoria
abrae cõceſſa ſup quincꝫ regi
bus. p q̃ oĩa ꝺſignat̃ iſtius ſa
cramenti grata deo accepta/
bilitas. Nã ſic abel obtulit g̃
ta primogenita. ſic chriſt⁹ ob
lat⁹ ẽ p̃mogenit⁹ i ml'tis frib⁹.
Et ſicut abraã vnicũ obtulit
filiũ. ſic chriſt⁹ vnic⁹ dei p̃riſ
oblatus eſt. Et ſic melchiſe/
dech obtulit panẽ ⁊ vinũ. ſic
chriſtus in pane ⁊ vino ſacra
mentũ hoc inſtituit. de q̃ ꝺr.
Tu es ſacerdos ineternũ ſm
ordinẽ melchiſedech. Vocat
aũt abel puer nõ a puericia:
qꝛ fuit vir.xx.annoꝝ. ſꝫ a pu
ritate innocẽtie. Abraã autẽ
dicit̃ patriarcha.i.p̃r fidei ca
tholice.qꝛ p̃mus in deũ credi
dit.et p̃mus incarnatõez p̃co
gnouit Joh.viij. Vidit ⁊ ga
uiſus eſt. Sanctũ ſacrificiũ
immaculatã hoſtiã. Hoc ad
didit Leo papa.

Supplices

ſ Hic petit̃ diuĩe grẽ i
fuſio. Vñ dic̃. Sup
plices.i.hũiles.te rogamus
oĩpotens deus. vbi ſacerdoſ
hũiliter iclinat̃ cancellatis ma
nibus poſitis ſup altare. que
cancellatio ſicut et p̃ma ſigni
ficat ꝙ p crucem et paſſionez
petit offerri iſta. Siniſtra au
tẽ ſupponit̃. p quã ſignificat̃
paſſio xp̄i. Sꝫ dextra ſuppo
nit̃ p quã xp̄i r̃ſurrectio ꝺſig
tur. Seq̃t̃. Jube hᶜ pferri p
man⁹ ſancti angeli tui. qđ ex/
ponit Tho. in. iiij. ſen. di. xiij
nõ ꝙ angel⁹ iſta ꝯſecret cum
ptãtem nõ habeat. ſed oratõ/
nem ſacerdotis et ppl'i deo p̄
ſentat. ſm illud Apocal'. viij.
Aſcẽdit fum⁹ aromatũ i con
ſpectu dñi. id eſt vota vl' ſup
plicatiões fidelium de manu

angeli.q̄ ſūt orões ſctōꝝ. Ex
ponit̄ ḡ. Jube hᶜ vota vl' ſup
plicatiões fideliū pferri p ma
nus.i. p miſteria angeloꝝ in
ſublime altare.i.ī eccl'iaȝ triū
phātē vl' ī plenā pticipatōeȝ
deitatis.qđ ē ſublime altare.
Uñ ſeq̄t̄.ī ꝯſpectu diuīe ma
ieſtatiſ tue. Ul' iube pferri hᶜ
id ē eccl'iaȝ militātē ī ſublime
altare.i.ī triūphantē. et h̄ fac
p man⁹ angeli.i.filij tui. Se
q̄tur. Et pſta.vt q̄tq̄t.ſ.fide
les ex hac altaris pticipatōe
ꝛc̄. Et hic p̄mo ſacerdos diſ
iūgit man⁹:et oſculat̄ altare ī
dextera pte. p qđ repſentatur
oſculū iude qđ dedit chriſto
cū ſurrexit ab orōe: ꝛ fit h̄ in
deteſtatiōeȝ ipi⁹ iude. Seq̄t̄.
ſacroſctm̄ filij tui corpus. et
hic facit crucē ſup hoſtiam.
Seq̄t̄.ꝛ ſanguinē.ꝛ h̄ fac ali
am crucē ſup calicē Seq̄tur.
ſūpſerim⁹ oī bñdictiōe celeſti
ꝛ gr̄a rpleamur. hic ſiḡt ſe añ
faciē. Crux ſup hoſtia deſiḡt
vincula q̄b⁹ alligatū fuit cor
pus chriſti. Crux ſup calicē
deſiḡt flagellū q̄ educt⁹ ē ſan
guiſ de corpe. Crux ſup faciē
deſignat ſputa ī facie chriſti.
vl' ſiḡnt iſte cruces ꝙ xp̄s ter
orauit.vel etiā qꝛ tria v̄ba di
xit ī cruce.p̄mū.pater dimit
te illis.ſcđm.ī man⁹ tuaſ.ter
ciū.vt q̄d dereliq̄ſti me.

Emento

etiā dñe famulorū
famularūq3 tuarū.
vbi petit̄ collatio gl'ie:ꝛ p̄mo
mortuis:poſtea viuis. Unđ
dicit.memēto dñe famulorū
famularūq3 tuaꝝ. Ubi ſci
endū ꝙ licȝ q̄dā mortui ſūt ī
celo.q̄dā ī iferno. ꝛ q̄dā ī pur
gatorio.tñ qꝛ nob̄ nō ꝯſtat đ
ſingul' in ſpēali. iō q̄ſi eſtimā
tes eos eſſe ī purgatorio ora
mus ꝓ oīb⁹.ideo dicim⁹ Me
mēto dñe ꝛc̄.q̄ nos p̄ceſſerūt
cū ſigno fidei.i.oñderīt aliqđ
ſignū fidei. puta habuerīt cō
tritōem vl' deuotōeȝ deceden
tes. Nā đ talib⁹ adhuc ē ſpes
Et dormiūt ī ſomno paciſ. i.
ſine pctō mortali. ſm Ber. đ
paratinis. Et dȝ hic fieri me
moria eodē mō ſic ſup. Prio
ꝓ ill' ꝓ q̄b⁹ ſpēalit̄ miſſa legit̄
vel q̄ in ſpēali memoria ſūt ti
bi ꝯmēdati. Scđo ꝓ pentib⁹
mortuis. Tercio ꝓ bñfactori
bus. Quarto ꝓ oīb⁹ fidelib⁹
defunctis. Non autē ꝓ inimi
cis ſm quoſdā. Et hoc dico
de illis de q̄bus certū eſt ꝙ ñ
reconciliati deceſſerūt. Quia
ꝓ illis nomīatim nō ē orādū.

ĩmo nec generaliter niſi ſub conditõe inquãtum ſũt ſuſceptibiles ſuffragij Seqˀr ſcḋa memoria. Ipis ⁊ oibꝫ i xp̄o reqeſcẽtibꝫ.i.in fide xp̄i qeſcẽtibꝫ.locũ refrigerij luc ⁊ pac vt indulgeas dep̄camur. Et nõ eſt opꝰ dicere ipis dñe. qꝛ p̄mittitur p̄us.memẽto dñe. Unde illud qḋ ſeqˀr.ſ.indulgeas refert ad illud dñe. aliˀr vnũ illoꝝ ſupfluerer. Et dic locuꝫ refrigerij Unde regnũ celoꝝ dicitur locuſ refrigerij reſpectu purgatorij q eſt locꝰ ardoris maximi ⁊ caloris. qꝛ ſm Aug. ibi ẽ pena maior q̄ʒ aliq̄ q p̄t excogitari in mũdo. Dicit etiã locũ lucis.qꝛ purgatoriũ eſt locꝰ obſcuritatis. Dicit etiã locũ pacis.qꝛ purgatoriũ eſt locus inqetudis. quia nunq̄ʒ aie habent paceꝫ nec qetem. nõ ſicut qdam fingunt dicentes eos feria ſcḋa qeſcere.aliqui ꝟo dñico die. q oia ſunt friuola ac inſana.⁊ ſacris ſcp̄turis ꝯria. Seqtur. Nobis qꝫ pctõribuſ.vbi petit glie collatõꝫ viu:s. Primo enim petit collatõem eiuſdem glie. Scḋo glie ſocietatẽ cum ſctis aplis. Tercõ ponit mediatorẽ p quẽ hoc expeq poſtulat dicens. p dñm ⁊c.

Circa primũ nota q̄ ſacerdos dicẽs iſta verba eleuata modicũ voce tundit pectꝰ ſuum p quod interrũpit ſilẽtiũ. ſignificans p hoc cõfeſſioneꝫ ⁊ contritõem latronis penitẽtis in cruce. q increpans aliũ dixit. Nos qdem.ſ.tãq̄ʒ pctõres digna factis recipimus. Unde ſacerdos dicit. nobis quoq̄ʒ pctõribꝫ famulis tuis de multitudie miseratõnũ tuarũ ſperãtibus.ſ.ſicut ille latro ſperauit. Percuſſio autẽ pectoris ſignificat illam tunſionẽ pectoris illoꝝ q aderãt ad ſpectaculũ paſſiõis chriſti.et pcutiẽtes pectora reuertebanˀr in hierlm. Exaltatio ꝟo crucis ſignificat clamorẽ centuriõis dicentis. Uere filiꝰ dei erat iſte. Seqˀr Partẽ aliquã et ſocietatẽ donare digner. Licꝫ tñ deꝰ ſit ſimplex nõ habẽs p̄tes. tñ dicit p̄tem aliquã.p̄pter h̄ qꝛ qlibet ſm meritũ habebit diuine faciei viſionẽ.ita q̄ vnꝰ alio pfectiꝰ videbit deũ. vel qꝛ ſcti videbunt deũ totũ. nõ tñ totaliˀr. id ẽ nõ ſm omnes modos qbus eſt viſibiˀl.quia eſt infinitus.⁊ cum cõprehendi ñ poſſit:ḡ quaſi partẽ dabit nobiſ. Totaliter autẽ non eſt comp

henſibilis deus niſi filio ſuo
q̄ eſt in ſinu ſuo: vt dr̄ Joh. i.
Seq̇r̄. cū Johāne. ſm̄ Ber̄.
de parātinis. ſ. Johe bapti-
ſta. Et p̄fert̄ ſtephano. nec mi
rū. q2 et apl'is p̄fert̄. Adiūgit̄
ſtephano. q2 iſti duo erāt pri
mi martyres noui teſtamenti
Innocētius tn̄ dicit ꝙ hic re
petit̄ Johes euāgeliſta ꝓpter
priuilegiū virginitatis. q2 ꝟ
gines ſequunt̄ agnū q̄cunq3
ierit. Ante vero conſecratōe3
ponit̄ ꝓpter priuilegiu3 apo
ſtolatus. Sed credit Bern̄.
ꝙ meli⁹ intelligatur de bapti
ſta q̄ ꝓpt̄ excellētiā ſingl'aris
ſctītatis nō d3 excludi a cano
ne. Poſtea ponunt̄ duo apl'i.
ſcilic3 matthia ꝛ barnaba. q̄
ideo poſt cōſecratōe3 ꝛ nō an̄
ponunt̄. q2 iſti poſt aſcēſiōe3
dn̄i fuerūt electi. Deīde poni
tur Ignacio. de q̄ legit̄ ꝙ cū
eſſet deuot⁹ chriſto ꝛ btē ꝟgi
ni poſt ei⁹ mortē inuētū ē hoc
nomen ieſus aureis lr̄is ſcri-
ptū ī ſuo corde ī oīb9 ꝑtibus.
Ponunt̄ aūt q̄nq3 martyres
poſt mortē chriſti ꝓpt̄ quīq3
vulnera chriſti Itē ꝓpt̄ ſeptē
dona ſpūſſcti ponūt̄ ſeptem
virgines ibidē q̄ ſequūt̄. Se
quit̄. Nō eſtimator meriti. q2
n̄ ſm̄ exigētiā meritoꝝ retri
buis: ſ3 magis p̄miādo q̄3 q̄ſ-
q3 meruit. Deinde ꝯcludit̄. ꝑ
chriſtū dn̄m noſtꝝ. Et nō di
cit̄ amen. q2 ſm̄ doctores illō
rn̄dent angeli. q2 fit ꝯtinuatō
ad p̄cedentia. vn̄ ſtatim ſeq̇r̄.
in cui⁹ ꝟtute hoc petim⁹. cū
dr̄. ꝑ quē. ſ. xp̄3 h̄ ſacr̄m hab3
originem q̄ ad pl'a. Et p̄mo q̄
ad eē nature. vn̄ dr̄. creaſ. Se
cūdo q̄ ad eē ſacri. vn̄ dr̄. ſcti
ficas. Tercio q̄ ad eſſe ꝟtutſ.
vn̄ dr̄. viuificaſ. Quarto quo
ad effectū gr̄e q̄ eſt vita anīe.
vn̄ dr̄. bn̄dicis. Quinto q̄ ad
augmētū gr̄e eiuſdē. Et q̄3 tū
ad oꝑatōem et vſum. vn̄ dr̄. ꝛ
p̄ſtas nobis. Eſt g̊ ſenſus. ꝑ
quē. ſ. chriſtū tu deus pr̄ oīa
bona creas ꝯdendo naturā.
viuificas ꝯſubſtanciādo na-
turā. bn̄dicis accumulādo gr̄-
tiam: ꝛ p̄ſtas q̄ntu3 ad vſum.
Oīa enī creata ſunt ꝑ chriſtū
Joh. i. Oīa ſctīficant̄. quia a
plenitudine ei⁹ accipiunt vni
uerſi. Oīa viuūt. q2 ip̄e eſt vi
ta. Joh. xiiij. Oīa bn̄dicūtur
quia ip̄e eſt bn̄dict⁹ fructus
ventris. Lu. i. Et aliq̄ dicūt
ꝑ quē hec oīa dn̄e ſemꝑ bona
creas. Et eſt ſenſus. hec oīa
ſc3 panē et vinum et aquā cre
as ſm̄ cauſas primordiales:
ꝛc. ſanctificas ſcd̄um cauſas

54

ſacramẽtales. viuificaſ vt trãſ ferãt in corp⁹ xpi ꝛ ei⁹ ſangui nẽ. Et iõ bñdicis vt nos per ipa bñdicamur. Scđm alioſ h̃ ꝓnomẽ hec nõ ponit ibi. i quo ſeq̃nda ẽ ꝯſuetudo eccle ſie. Seq̃t. ꝛ p̃ſtas nobis. vbi ſacerdos remouet corꝑale ď calice. ad denotãdũ ꝙ chriſt⁹ emiſit ſpm̃. ꝛ velũ tẽpli ſciſſũ eſt. et apta ſunt nobis abſcon dita i lege myſteria. Accepta q̃z hoſtia dicit. et p̃ſtas nobiſ ꝑ ip̃m. ſ. tãq̃ȝ mediatorẽ. ꝛ hic fac̃ vnã crucẽ ꝑ totũ os caliсȷ ꝓcedẽdo vltra calicẽ. Vñ dic̃ Et cũ ip̃o. Et hic facit mino rẽ crucẽ. ſ. a labio caliсȷ ad ali ud. Poſt hoc dicit. Et in ip̃o ꝛ hic fac̃ adhuc mĩorẽ crucẽ. ſcȝ ĩ calice. Tandẽ ſubdit. eſt tibi deo p̃ri oĩpotẽti. vbi ite rũ facit magnã crucẽ ſuꝑ pri mũ labiũ calicis. ĩcipiẽdo ab extremo calicis labio v̾ſus ſe ip̃m. Deĩde ſubĩfert. in vnita te ſp̃ũſſancti oĩſ honoꝛ ꝛ gl̃ia ꝛ hic facit paruã crucẽ in pe dem calicis. Eſt aũt ſenſus v̾ boꝝ. ꝑ ip̃m tãq̃ȝ mediatoreȝ. cũ ip̃o tãq̃ȝ cũ eq̃li. ꝛ in ip̃o tã q̃ȝ in ꝯſubſtãtiali. Vl̃ h̃ ſign̾t tres ꝑſone ſctẽ trinitatis. vn de patri attribuit auctoritaſ. vñ dicit ꝑ ip̃m. filio eq̃litas. ideo dr̃. cũ ip̃o. ſp̃ũiſctõ ꝯmũi taſ: iõ dr̃. in ip̃o. Signa vero crucis tria ꝑus facta ꝑ illa v̾ ba. ſctificas ꝛc̃. que fiũt cooꝑ to calice ſign̾t tres crucifixio nes ſ̾m tho. Naȝ hora tercia crucifixus ẽ linguis iudeoꝝ clamantiũ: crucifige ꝛc̃. Ho ra ſexta manibꝫ gentiliũ: vt di cit Johes. Hora nona emi ſit ſpiritũ. Et qꝛ poſt interual lũ triũ horaꝝ chriſt⁹ crucifi xus ẽ manibꝫ gẽtiliũ. cũ mili tes crucifigerẽt ieſum. iõ iteꝝ ſacerdos facit treſ cruces ſuꝑ calicẽ diſcooꝑtũ ſuꝑ trib⁹ v̾ bis. ſ. ꝑ ip̃m: cũ ip̃o: ꝛ in ipſo. deſignans illã crucifixionẽ q̃ facta eſt poſt tres horas inter poſitas inter terciã ꝛ ſextam. Quia v̾o ibi fuit diuiſio cor pis ꝛ anĩe: iõ iteꝝ facit duas cruceſ vt di[illegible]tum eſt. Vel ſ̾m Guil̾. manitiũ. tres cruces. ꝑ illa v̾ba ꝑ ip̃m ꝛc̃. ſignificant fidẽ cẽturiõis q̃ credidit vnũ deũ in trinitate. Due v̾o alie ſignificãt duo ſacramẽta que fluxerũt ď latere chriſti. vicȝ aqua regeneratõis baptiſmi ꝛ ſanguis redẽptõis generis hũani. Vl̾ ſignãt q̃nq̃ȝ cruci atus chriſti. añ mortẽ tres. ſ. alapaſ: ſputa ꝛ flagella. ĩ mor te crucifixionẽ: ꝛ poſt morteȝ

later' aptõe3.q̄rta vero ſignat aĩe a corpe ſepatõe3. q̄nta de ſcẽſu3 in limbū. Seq̄r. p oĩa ſecl'a ſecl'orum.qđ deb3 dici alta voce. S3 an̄q̄ h̄ dicař ponatur reuerẽter hoſtia an̄ calicẽ in ſuo loco . Et tūc ſtatim debet coopiri calix.q̄ facto dr.p oĩa ſecl'a ſecl'orum. Et h̄ alta voce ad deſignãdū q̄ chriſt⁹ clamãs alta voce emiſit ſpiritū. Et rn̄deř amẽ ad ſignificãdū clamorẽ mľierum lamẽtãtiū dominū .vnde et tunc chor⁹ lamentabiliter rn̄det

Quita ps p̄ncipal' miſſe.

O Remus

p̄cept' ſalutarib⁹ rc̄. Hic ponit ſacramẽti pceptionẽ. Circa quã p̄mittūř mľte p̄patões.ſ.tam generales .vt ſūt pr̄ nr̄ rc̄. q̄z ſpẽales.vt alie orões. Dicit g̃ Oremus p̄ceptis ſalutarib⁹ moniti Circa qđ ſciendu3 q̄ hec orõ p̄us nõ dicebař in miſſa :ſed Gregori⁹ fecit ea3 dici.q2 n̄ fuit dignū eã obmittere ĩ h̄ officio cū ſit nr̄i ſaluatoris. Greci aūt nõ p ſacerdotẽ ſ3 p ſe clamãt eam in miſſa. Apud nos vero ſacerdotes. et h̄ cū magna reuerẽtia .vn̄ q̄ſi nõ p̄ſumẽs ſubito ſubrũpe ĩ eam p̄mittit p̄fationẽ dicens. Orem⁹ p̄cept' ſalutarib⁹ moniti.nõ ſimpľr. nõ nr̄a autoritate vľ temeritate:ſ3 p̄ceptis ſalutarib⁹ moniti.p̄ceptiſ .ſc3 dn̄i.r monitis.ſ.mgr̄i noſtri. q̄ ſunt ſalutaria.i.ad ſalutem diſponẽtia.formati.i.iſtructi intus r exteri⁹. Et diċ formati. q̄ ĩformatio ſig̃t ſolū extẽriorem doctrinã. Ad oñdendu3 aūt q̄ nos ſum⁹ a deo formati.i.inſtructi int⁹.ſ.in intẽtõe. r extra.i.ĩ opatõe.iõ dicit.audem⁹ dicere.q.d.ex q̄ habem⁹ p̄ceptū et monitõne3 de iſta orõe dicẽda. r ex q̄ illa orõ eſt ↄpoſita p illū q̄ errare nõ põt ideo audem⁹ cū fiducia dicere. Diciř aūt alte. q2 chriſtus palã p̄dicauit. Uel ſm Ioh̄. beleth. q2 ſūpta ẽ đ euãgelio quod eſt p̄dicãdū ſup̄ tecta.r etiã omni creature .Diċ etiã ſacerdos ſol⁹ in fine amẽ.ſub ſilentio. Cui⁹ rõ eſt:q2 in aliĳſ orõib⁹ amen exp̄mit affectū optantis.ideo a ppľo vľ a clero diciř. in hac autẽ amẽ ſig̃t ↄcluſionẽ affirmantiſ. vn̄ hic valet tm̄.i .exaudita eſt orõ. S3 ne hoc videař p̄ſumptuoſe aſſerere:dicit amen ſub ſilentio ad euitandū oſtentatiõnem ppriã Seq̄tur oratio

55

Libera nos q̄ſum⁹ dñe. vbi petit̃ petitõnũ explicatio. qꝛ enĩ in orõe tria mala petim⁹ a nob remoueri. iõ h̄ explicãt̃ q̄ ſint. vñ dicit. Libera nos q̄ ſum⁹ dñe ab oĩbꝫ malis p̄teri tis p̄ſentibus et futuris. Et qꝛ nos nõ ſum⁹ digni h̄ ex ſe pmereri niſi donec̃ nob orõe beate virgĩs marie et apl'orũ Petri et pauli atq̃ andree et alioꝝ. iõ eos h̄ ĩ auxiliũ ĩplo ramus. Et rect⁹ ordo ẽ. ex q̄ enĩ pacẽ querim⁹ a mal'. meri to debꝫ implorari ꝟgo btã q̄ eſt mater veri Salomõis pa cifici. ſ. chriſti: cũ apl'is trib⁹ ſeq̄ntibꝫ. q̄ ſunt teſtes pac̃. ſ. Petr⁹ paul⁹ et andreas. Et ponunt̃ ibi tres ꝑpt̃ ſpẽalez rõem. Nã petr⁹ ꝑpt̃ p̄uilegi um p̄rogatiue dignitat̃ Pau lus ꝑpt̃ p̄uilegiũ p̄dicatõiſ ꝛ ĩmẽſi laboris. ꝛ Andreas pro pter nimiũ affectum ocupite crucifixiõis. Dicit̃ aũt ſub ſi lentio illa orõ. quia deſigt̃ q̄e tem triduanã in ſepulcro vbi tũc ſiluit a p̄dicatiõe. Cũ aũt ſacerdos dicit. Da ꝑpici⁹ pa cem dñe in diebꝫ nr̃iſ: accipit patenã de altari ꝛ oſculat̃ ſi gnũ crucis faciẽdo. ꝑ qđ deſi gnatur q̓ ſumus reconciliati deo ꝑ paſſionẽ chriſti. Tãdẽ ſacerdos ĩ fine diſcooperit ca licẽ: ꝛ hoſtiã reuerẽter accipit ꝛ eam ſuꝑ calicẽ frãgit. p̄mo ꝑ mediũ. ꝛ tũc dicit. ꝑ dñꝫ no ſtrũ ieſum chriſtũ filiũ tuuꝫ. poſtea medietatẽ q̄ erat in de xtera manu ponit ſuper pate nã ꝛ frãgit illam q̄ erat in ſini ſtra manu ꝑ mediũ dicẽſ. qui tecũ viuit ac regnat. ꝛ ꝯiũgen do illã particulã q̄ ẽ ĩ ſiniſtra ad illã q̄ ẽ ĩ patena ad moduꝫ lune dicit. in vnitate ſpũſſcti deus. Illã ꝟo vltimã quã hꝫ in dextera manu tenẽs ſuꝑ ca licẽ dicit. ꝑ oĩa ſecula ſeculoꝝ. Et tandẽ erecto modicũ cali ce cuꝫ illa particula quã tenꝫ in dextera manu ſubiungit. pax dñi. faciens crucẽ magnã ſuꝑ calicẽ a labio ad labium. deinde ſubdit. ſit ſp. faciẽſ mi norẽ crucẽ. tercio addit. vobi ſcũ. faciendo terciã intra cali cẽ. Et quia alta voce iſta fiũt ideo ꝑ h̄ ſignat̃ gaudiũ quod habuerũt apl'i de reſurrectõe dñi noſtri ieſu chriſti. Et idõ qꝛ gauiſi ſũt viſo dño. popu lus clamat dicẽs. ꝛ cũ ſpiritu tuo Sciẽdũ aũt ẽ q̄ ſignifi catõe oĩm iſtoꝝ p̄dictoꝝ q̓ ꝑ calicẽ paſſio xp̄i deſignat̃ ꝛ et̃ ne btĩtudinis fruitio. Vñ p̄ſ. Calix meus inebriãs q̄̃ p̄cla

rus eſt. Per patene rotūdita
tē ſignaꝛ bonoꝝ opeꝝ ꝑfectō
Sacerdos autē volēs frāge
re hoſtiā.ꝑmo eā ſuꝑ patenā
locat.deide eā tollēs ſuꝑ cali/
cē frāgit ad ſignificādū qꝛ ne
mo paſſionibꝰ huiꝰ mūdi me
ritoꝛie ſe valet exponere. vel
ad eterne fruitōis btītudinē
admitti niſi pꝛius in bonoꝛū
opeꝝ ꝑfectōe fuerit ſolidatꝰ.
Vñ apl's Eph .vi .Accipite
armaturā fidei vt poſſitis re/
ſiſtere ī die malo ꝛ in oībꝰ ꝑfe
cti ſtare. Patena ḡ hoſtie ſup
poniꝛ. et hoſtia ſuꝑ calicē frā
gitur.qꝛ xp̄s ex latitudīe cha
ritatis q̄ ſignificaꝛ ꝑ patenaꝫ
ſe ſuppoſuit paſſiōi. Super
calicē vō frangiꝛ ne minutie
aliq̄liter ſpargāꝛ Frangiꝛ au
tē ī memoꝛiā eiꝰ ꝙ chriſtꝰ fre
git et dedit diſcipulis ſuiſ ꝛc̄.
Frangiꝛ autē ꝑmo ī duas ꝑ/
tes ad ſigndū duplicē ꝑdeſti/
natoꝝ ſtatum.ſ.eterne gl'ie et
tꝑalis miſerie. Subdiuidiꝛ
autē vna medietas ī duas ꝑ/
tes.q̄ꝝ vna offerꝛ ꝓ illiſ q̄ ſūt
in purgatoꝛio.alia ꝓ illis qui
ſunt in mūdo. Parſ aūt illa q̄
poſt ꝑmā fractiōem remanet
in manu dextera ꝛ poniꝛ ſuꝑ
patenaꝫ deſignat illos q̄ iam
ſunt in gl'ia.et iā tenent illā re
ctitudinē cui nulla obliq̄tas
admiſceri p̄t.ꝛ ideo dextre cō
ꝑanꝛ. Illi aūt q̄ adhuc ſūt in
miſeria ꝑ ſiniſtrā ſignanꝛ.vbi
ſunt multa obliq̄. Subdiui/
diꝛ autē illa q̄ eſt in ſiniſtra et
nō q̄ eſt in dextra. qꝛ illi q̄ ſūt
in celo ſtatū vniformē iam te
nent.ꝛ vna btītudine fruunꝛ.
Illi aūt q̄ ſunt ī miſeria ſunt
diuerſi ſeu diuiſi.qꝛ q̄dā ſunt
in miſeria purgatoꝛij.quidaꝫ
ſunt ī miſeria huiꝰ mūdi Par
ticula autē illa q̄ eſt in ſiniſtra
poſt diuiſionē addiꝛ ad illam
q̄ eſt in patena Quia ſꝫm aug.
deꝰ habꝫ duaſ manꝰ.dexterā
q̄ miſereꝛ.ꝛ ſiniſtraꝫ q̄ punit.
Illis ergo qui ſunt in purga
toꝛio inq̄ntum ibi purgātur
reſpondet ſola punitio. ꝛ idō
particl'a que in ſiniſtra manu
tenetur illos figurat. Illi vō
q̄ adhuc ſunt in p̄ſenti vita in
qua eſt ſtatus merendi conſe
q̄ poſſūt miſcoꝛdiā .ꝛ iō ipi
ꝑ aliā ꝑticulā q̄ ī manu dexte
ra remanet deſignanꝛ. Quia
vero abſq dubio illi q̄ ſunt ī
purgatoꝛio cōiungenꝛ eis q̄
ſunt in celo .iō ꝑticl'a ſiniſtre
manus ꝯiungiꝛ illi q̄ eſt in pa
tena. Sed qꝛ illi q̄ ſunt ī hac
vita egēt multū paſſiōiſ chri
ſti.q̄ ex effuſiōe ſanguis eius

ꝓceſſit.iō ꝑticula q̄ in dextra manu remāſit. q̄ ſignat illos q̄ ſūt ī mūdo: mittiť ī ſāguinē xpi in calicē. Itē ſacerdos dicēs hec vba tenet hoſtiā ſup os calicꝭ.ꝑ qđ ſignať ꝙ viuentes in corꝑe indigent miſericordia dei: ⁊ meritꝭ chriſti paſſionis Sacerdos aūt volenſ dicere.ꝑ oīa ſecl'a ſeculoꝝ erigit ſe ad ſignificandū ꝙ vult petere exiſtentiā ꝑpetuā dñi nobiſcū.vñ ſubdit. Pax dñi ſit ſꝑ vobiſcū.ad ſignificādū ꝙ dñs poſt reſurrectōez pacē dedit Sꝫ ſciēdū ꝙ ſacerdoſ dicēdo.ꝑ oīa ſecl'a ſecl'oꝝ eleuat modicū calicē.ad ſignificādū ppl'o vt ppl's pacē cōſiderans ħ intelligat ⁊ dicat amē. Particula autē quā tūc ſup calicē tenꝫ ſignificat ꝙ viuentes adhuc petunt iuuari merito paſſiōis ⁊ effuſiōis ſāguīs chriſti. Itē ꝑ ħ ꝙ ſacerdos alte dic̄.pax dñi repñtat ꝑſonā xpi.q̄ poſt reſurrectōꝫ dixit apl'is.pax vobis.q.d. Do vob̄ pacē pectoris ī via. ⁊ pacē eťnitatꝭ ī patria. Eſt ḡ ſenſus. Pax dñi.i. pax pectoris qđ ē a vicijs ſit ī pñti vobiſcū: ⁊ ī futuro pax eťnitatꝭ. Ille aūt tres cruces ſup ſanguinē xpi ſignt triduū ſepulture. vl' tres ml'ieres q̄ erant circa monumentū chriſti De inde ſacerdos mittēs corpus xpi ī ſāguinē dic̄. Fiat hᶜ cōmixtio corꝑis ⁊ ſanguis dñi nr̄i ieſu chriſti mihi ⁊ et oīb ſumētib ſalus mētis ⁊ corꝑis. ⁊ ad capeſcēdā vitā eťnā ꝑpatio ſalutarꝭ.q̄ ꝯmixtio ſignificat ꝙ aīa vnita ē corꝑi chriſti ī reſurrectōe. Et bñ ħ fit poſt pax dñi. qꝛ poſtq̄ꝫ dñs pacificauit oīa q̄ ī celo ⁊ ī ťra ſūt. ꝑmo vniuit aīam corꝑi. Hᶜ oīa wilhelm⁹. Deīde ſeq̄ť agn⁹ dei. Et ſciendū ꝙ añq̄ꝫ dꝛ agn⁹ dei fit modicū ſilētiū dicēdo hāc orōeꝫ. Fiat hᶜ cōmixtio. ad deſignđū illđ manifeſtū ſilentiū apl'oꝝ.qđ fuit ante reſurrectōeꝫ xpi.añq̄ꝫ ſcirent apl'i nec eſſent certificati poſtq̄ꝫ apparuit ml'erib ſcḿ Ber̄.de parātinis. Diciť autē chriſt⁹ agn⁹.qꝛ agnouit pr̄em ſibi obediēdo. Itē matrē ī cruce pēdēdo. Vl' dꝛ ab agnon grece qđ ē piū latine. qꝛ pie ꝓ nob̄ ſe obtulit. Canitur aūt trib vicib ꝓpť tres rōes ſcḿ Inno. ſ.ꝓpť obediētiā pr̄is.ꝓpť noticiā mr̄is.et ꝓpť redēptōe generꝭ hūani. Vel ſcḿ Rauañ. dꝛ ter ꝓpter tres ꝑtes corꝑis chriſti miſti

ci.ſ.in celo.in terra: ⁊ dormiē tiū ſiue ī purgatorio Dicitur aūt pmo.miſerere nob bis.vl timo aūt dona nob pacē ſcʒm Tho. Rō eſt.qꝛ ꝑ prima duo petimꝰ amotōʒ culpe ⁊ pene. ꝑ terciū aūt.ſ.ꝑ pacē petimuſ aſſecutiōeʒ oīs boni ⁊c.vl qꝛ ipe rdemit nos a miſeria cul pe ⁊ pene: ⁊ dedit plēitudinē gr̄e. Jllō tn̄ dona nobiſ pacē additū eſt ꝓpt̄ ꝑſecutōʒ tyrā noꝝ. Poſt h̄ ſeq̄r orō. Dn̄e ie ſu chriſte q̄ dixiſti apl̄is tuis pacē meā do vob ⁊c.vbi poſt q̄ʒ ſacerdos vēit ibi.eāqʒ paci ficare ⁊ aduuare ⁊c.etiā oſcu latur patenā in ſiniſtra ꝑte ad ſignificādū qꝛ ꝑ h̄ ſacr̄m vult vniri chriſto ī charitate. poſt q̄ʒ vo ꝯpleuerit v̄ba oſculat̄ reliq̄as vel crucē ſi habʒ .ſi n̄ habet oſculat̄ altare in dexte ra parte.qō fit ad ſignifican dū antiquū ritū .vbi pus ſin gulis diebꝫ cōicabāt. ſʒ cū nͤ h̄ potuit fieri ſine ꝑicl̄o ordīa tū fuit vt ī tribꝫ feſtiuitatibꝰ ꝯmūicarēt.ſcʒ natiuitate.pa ſca ⁊ penthecoſtē. Reliq̄s tn̄ diebꝫ oſculū pacis recipent ⁊ panē bn̄dictū Sed qꝛ h̄ fieri nō poſſet ī.xl.vbi nō p̄t ſumi panis bn̄dictꝰ :ordinatū fuit vt ꝓ eo fieret collecta in fine

ſup ꝑpl̄m dicēdo .incliate ca pita vr̄a deo. Et ſciēduʒ qꝛ pax dn̄i nō dat̄ ī miſſa defun ctorū.ſʒ dicit̄:dona eis req̄eʒ. qꝛ mortui nō indigēt pace tē porali.qꝛ nō ſunt ī ꝑturbatō ne huiꝰ mūdi.vl̄ qꝛ n̄ ſunt in pace ſʒ in penis.ſcʒm Bern̄.de parātinis.iō dicimꝰ.dona eiſ requiē. Aliq̄ aūt dicūt in offi cio mortuoꝝ.dona eis req̄eʒ ſempiternā ⁊ locū indulgētie qō tn̄ diſſonat.qꝛ ibi nō ē lo cus indulgentiaꝝ.eo qꝛ illi q̄ ſunt ī purgatorio ſūt extra lo cū militātis eccl̄ie vbi ſolū ē locꝰ merēdi īdulgētiaſ. vn̄ qꝛ illi q̄ ſunt ī purgatorio nullo mō merent̄ eis ꝑ modū ſuffra gij.vtiqʒ ſatiſ improbe optat̄ locꝰ indulgētie. Si tn̄ illō di ctū ītelligat̄ ſicut dona eiſ lo cū indulgentie.ī.locū in q̄ in dultis culpis ⁊ penis eos re colloces.ſ.in celo :⁊ tūc bn̄ p̄t ſuſtineri. Jtem dicende ſūt il le tres orōeſ. ſcʒ dn̄e ieſu chri ſte fili dī viui:q̄ ex voluntate patris.⁊ dirigit̄ ad filiū.⁊ alie ſcʒ. Dn̄e ſctē pr̄ oīpotēs eter ne deus.da mihi h̄ corpꝰ ⁊c. Et poſt hoc dicit. Dn̄e n̄ ſuʒ ⁊c. Deinde ſumpto corpore chriſti et ſanguine abluat ca licē primo:⁊ ablutiōʒ ſumat.

ſecũdo abluat int⁹. ⁊ etiã ſu/ mat. qđ tamē in die natiuitatis chriſti nullo mõ facere debet. qꝛ tũc nullã ablutõez debet ſumere ſi vult aliã miſſaz celebrare. ſꝫ dꝫ ablutõez dare ꝯmũicantibꝫ ſubditis. vł reſeruet ĩ vaſe mũdo. ſ. ĩ ampulla ſi nõ habet calicē.

Sexta pars miſſe

Sexta pars miſſe eſt q̃ntũ ad grarũ actões. q̃ dꝛ ꝯmũio q̃ fit in memoriã ei⁹ ꝙ ppłus olim ſingulis diebꝫ ꝯmũicabat ſm Johēz beleth. vel iõ vt p̱ eam cõicem⁹ deo et ſctiſ Dicit̃ etiã ꝯplēda. qꝛ p̱ eã cõplet̃ miſſa. Sꝫ tñ ꝯplēda poti⁹ dꝛ collecta p⁹ ꝯmũionem. Tot aũt fieri debēt ꝯplende q̃t ſũt orões añ epłaz. ⁊ ſignificat grãm ſubſeq̃ntē nob̃ neceſſariã. ⁊ dꝛ ĩ dextra p̱te ꝯuertēdo libꝝ. p̱ qđ ſignat̃ ꝙ adhuc ĩ fine ſecłi iudei ꝯuertent̃ ad dexterã fidei q̃ nũc ſunt in ſiniſtra. Iuxta illđ ad Ro. ix. Reliq̃e iſrł ſalue fient. Deide ſacerdos oĩbꝫ p̱actis ꝯuertit ſe ad ppłm dicēs. domin⁹ vobiſcũ Ubi ſciēdũ ꝙ ſacerdos ſalutat ppłm ſepties in miſſa. p̄mo añ p̄mã collectaz. ſcđo añ euãgeliũ. tercio poſt credo. q̃rto ĩ p̄ncipio p̄fatõiſ. q̃nto poſt pax dñi. ſexto poſt ꝯmunionē. ſeptimo hic in fine miſſe ad ſignificãdũ ꝙ tũc eſt dñs nobiſcũ qñ habemuſ ſeptiformē grãm ſpũſcti. Deinde ſacerdoſ ꝟtit ſe ad populũ cantãſ. Ite miſſa eſt. ⁊ hoc tēpe ſuo. cuius ſenſus eſt ſm Bern̄. de parãtinis ⁊ Johēz beleth. Ite ad p̱p̱a. qꝛ miſſa eſt ꝯſummata. vł ite miſſa eſt id ē hoſtia ꝯſũmata eſt. vł hoſtia et oblatio eſt miſſa. igit̃ ſe q̃mini et ite poſt eã. Iſte aũt r̃greſſuſ a miſſa ad p̱pria ſm Johem beleth ſignificat regreſſum populi iſrł de captiuitate babilonica cũ gratiaꝝ actiõe. iõ dꝛ. deo grãs. Dicit̃ aũt ſemp̱ Ite miſſa ē qñcũq꜡ Te deũ laudam⁹ dꝛ. vł głia ĩ excelſiſ. qñ autē nõ dicũt̃. tũc dicit̃ bñdicamus dño. Et eſt ſumptũ đ apło vł đ Judith c. vij. vbi dicunt captiui. bñdicamus dño. Et eſt ſenſus. referamus grãs vł laudeſ đo Et ē vox hũilioꝛ q̃ ite miſſa eſt. Et iõ nõ ꝟtit ſe ſacerdos ad ppłm dicēdo benedicam⁹ ⁊c̃. ad ſignificãdũ ꝙ nunq̃ debem⁹ ceſſare referre grãs deo Malden̄. autē ſup̱ p̄s. xxvij.

Berẽgariũ dicit īſtituiſſe ita dicendũ. bñdicam⁹ dñm ⁊ ñ dño. q₂ bñdictio nõ fit ad vtilitatẽ dei ſ₃ ad nr̃am. nos aũt dicim⁹ indifferẽter ꝙ vtrũq₃ p̄t dici. Creatura nãq₃ bñdicit creature bonu₃ optando. creatura aũt creato₂ẽ dupl'r. ſc₃ laudãdo ⁊ bonũ ei tribuẽdo. Creato₂ autẽ creaturã bonũ augẽdo. Et h̄ dupl'r. vl' ĩ nũero vl' ĩ merito. ſicut eĩ creſcit bonum ſic ⁊ merita. Hec Waldeñ. S₃ Berñ. ꝺ parãtinis dat tres rões. P₂ia qñ celeb₂am⁹ de ſctis in celo dicim⁹. Ite miſſa ẽ. q̄ſi ꝓuocãtes ppl'm. Ite. i. feſtiate illuc vbi illi ſũt. Qñ aũt ꝓ viuis ĩ mũdo. bñdicam⁹ dño. q₂ neſcim⁹ an ſumuſ in gr̃a. iõ timere debemus ne effectus miſſe euaneſcat ĩ nobis. Sed cũ celeb₂am⁹ ꝓ mo₂tuis dicim⁹. Requieſcãt ĩ pace. q₂ eis h̄ cõpetit.

His expedit' bñdicit ſacerdos ppl'm dicẽſ. Celeſti bñdictõe P₂io ſtãs añ altare benedicit ſeip̄₃. deĩde dicit r̃uertẽdo ſe ad ppl'm ĩ dexterã ꝑtem altaris. ⁊ ꝯſeq̄nt̃ ad populu₃ ĩ medio altar'. ⁊ filius. ⁊ vltio redeũdo. et ſpũſſctũs amẽ. ꝑ qꝺ ꝺſignat̃ miſſio ſpũſſcti in ap'los. licet aũt ſpũſſctũs ibi tm̃ datus eſt. tñ q₂ tota trinitas miſſionẽ opata eſt. iõ d₂ pr̃ ⁊ filius et ſpũſſctũs. Poſt hec oĩa ſacerdoſ flectẽdo ſe co₂a₃ altari hũiliter dicat. Placeat tibi ſancta trinitas obſequiũ ⁊c̃. Et deinde hymnu₃ triũ pueroꝝ cũ pſalmis ⁊ o₂atõib⁹ cõſuetis. Cõtra hoc tñ multi ſacerdoteſ peccãt q̄ nõ ſe flectũt dicẽtes iſtã o₂õem. Placeat tibi ſctã trinitas ⁊c̃. cũ tamẽ flectere cõgruit ꝓ eo ꝙ tũc gr̃aꝝ actões r̃ferũt̃ ſctẽ trinitati ꝑ bñficijs ĩ miſſa exhibit'. Et qꝺ deteri⁹ ẽ ꝙ aliq̄ obmittũt hãc o₂õe₃ ĩ q̄ ḡuit̃ peccãt. Unde legit̃ ꝙ q̄dã obſeſſus a demone poſtq̄₃ adductus eſſ₃ ad q̄ndã ſacerdotem in eccl'ia ille volẽs certificari a diabolo q̄d de ei⁹ vita ſentiret. q̄ſiuit de ip̄o q̄ſi de alio dicẽs. q̄d tibi videt̃ ꝺ iacobo ſacerdote. Rñdit demõ. Olim fuit nr̄ ſ₃ iã ẽ dei. Deĩde idẽ ſacerdos q̄ſiuit de ſocio ſuo dicẽs. q̄d tibi videt̃ de bartholomeo ſocio meo. Reſpõdit ꝺmon. ſi nõ ſubtraheret bon⁹ eſſ₃. Ille ṽo fuit valde admirat⁹ ꝙ diceret eũ furem cũ tamẽ ſciret eũ ſanctũ hoĩe₃. Interrogauit igit̃ q̄d nã ſubtrahe₂₃ Rñdit demõ. ſubtrahit

deo illam oratõez poſt miſſã. placeat tibi ꝛc. Qd młtũ nobis placet: ꝛ deo maxie diſplicet. q oia fuert ita ꝯpta ſic ille dixit. ideo caueat ſacerdos ne aliqd obmittat qd eſt de conſuetudine eccłie circa miſſaz obſeruandũ

Cautele ſeruande in celebratõne miſſe.

Sequũtur cautele circa miſſaz obſeruande. ꝛ ṗmo generales tã laicis q̃ clericis neceſſarie. Pria igit cautela generał eſt. vt tã clerici q̃ laici eccłiam: ṗcipue tpe celebratõis miſſe: hũilit ꝛ deuote frequentent: ꝛ qeta ꝯuerſatõe deo ꝯ ta atq inſpiciẽtib placita proximũ nõ ſolũ inſtruãt: ſz et reficiant. de emunitate ec.c. decet domũ. li. vi. Scda vt audiẽtes miſſam qtiẽs audierit a pſbitero dici nomẽ dñi nři ieſu chriſti flectãt genua. ꝛ caput iclinẽt reuerẽter: vt dr ibidẽ. Tercio vt nlła pphana ꝛ młto forti feda colloqa pferãt: vt ibidẽ pulcre dr. Quarto caueãt ne aliqs añ finẽ miſſe recedat ſinẽ magna neceſſitate. idẽ ſi exit de ſmõe. qd ſi fecerit excõicet, maxie ſi h fecerit ꝯtẽnẽdo ſacerdotem pdicãtẽ tãq min ſciẽtẽ. ſic ſolent facere qdã laici lrati dicẽdo. qd audirẽ iſtũ ribaldũ cũ ego pl ſcio de ſcptura q̃ ipe. Cõtra qs eſt canõ. xxxvij. diſt. ſedule. ꝛ. c. cũ ex iniũcto. de hereticis. vbi talia ꝓhibẽt. Sz q tales poſſent excõicari habes expſſe de cõſe. diſt. i. vbi ſic dr. Oẽs fideles qui ꝯueniunt i ſolẽnitatib ſacris ad eccleſiã ꝛ ſcpturaſ apłoꝝ ac euãgeliũ audiãt. Qui aũt nõ pſeuerauerint in orõne vſq duz miſſa pagatur nec ſctãz ꝯmũionẽ pcipiũt velut inqetudieſ eccłie ꝯmouẽteſ ꝯuẽit cõione ṗuari. Et iſte eſt canõ apłoꝝ Et ibidẽ in ꝯcilio cartaginẽſi dr. Sacerdote i eccłia verbũ dei ꝓponẽte q egreſſuſ fuerit de auditorio excõmũicet Et ex ꝯcilio agateñ. ibidẽ habetur. Miſſaſ die dñico ſecularibus totas audire ſpeciali ordine pcipimus. ita vt ante ſacerdotis bñdictõnez egredi ppłs nõ pſumat. qd ſi fecerit ab epo publice ꝯfundat. vbi dic glo. h dico pceptũ eẽ Vñ ꝯ pceptũ faciũt q dieb dñicis miſſam nõ audiũt. Hoc etiaz eſt cõtra illos q venientes ad miſſam nõ audiunt quid ibi

legit aut pdicat: ſz circūeunt eccl'iaz ſic iudei ſynagogā. cū tñ dicat i ps. Stātes erāt pedes noſtri i atrijs tuis. Et de talib pt dici illd ps. In circūitu impij ambulāt. Cōtra qs exprſſe ē canō Anaſtaſij pape: d ↄſe. diſ. i. apl'icā. vbi dr. q cū legit euangeliū nō ſedētes nec ſtātes ſed curui dēm9 audire. Si aūt ſeſſio phibet multo magis diſcurſus ꝛ circūit9 Hoc idē habes ī ca. qñ autē. ibidē. vbi Cypan9 dicit eſſe ſtandū ad oratōem et vigilandū ꝛ incūbendū ad pceſ toto corde. neqꝫ aliqd carnal' hoīs et ſecl'aris eſſe cogitādū Q ſi phibetur carnal' cogitatio. qnto plus carnalis locutio ꝛ cōfabulatio Quīto caueat laicus ne vacu9 die feſtiuo ad miſſam veniat. de ↄſe. di. i. Oēs chriſtiani. Qr ſcriptū eſt. Nō apparebis in cōſpectu dei vacu9. h tñ eſt ↄſiliū ſm glo. ibidē dieb puatſ: ſed dieb feſtiuis videt eſſe pceptū. Unde videt q oblatōnes ſint exigēde: ꝛ q parochiani ſint ad eas cogēdi. vt. xvi q. i. ſtatuim9. Eſt tñ argumētū ꝫ. xij. q. i. duo. dicit tñ glo. in. c. oēs chriſtiani. vbi ſup. q ſi ſacerdos eſt paup pt diuina ſubtrahere parochianiſ niſi dent. vt de ſymonia. c. cū ſit. Sexto caueat qlibet ne alibi niſi ī ppa parochia die feſtiuo miſſaz audiat: al's poterit excōmunicari. vt d parochijs. c. i. Septimo caueat qſqꝫ ne audiēdo miſſam prope altare nimis appropinqt. vt de vita ꝛ honeſtate cleri. c. i. Et iſta ſunt intimāda populo ſepius: vt debita reuerētia circa ſacramenta eccleſiaſtica habeatur.

Sequūtur

nūc cautele clericis neceſſarie Et pmo caueat ſacerdos ne in veſtib vl' ornamentis ſordidis celebret: ſed ornamēta pdicta iuxta meliorē diſpoſitōez mundet: ꝛ iuxta facultatē bonorū eccleſie meliora q poterit cōparet. Unñ dicit Stephanuſ epſ familiari amico hylario q veſtimēta eccl'ie qlibet dūmō miſtrant ſacra debēt eſſe mūda et honeſta Hoc eſt cōtra illos q de bonis eccl'ie cōparāt eis tunicas p decē marcis et ornamētū p miſſa p media marca aut ſexagena. Nõ debēt ī alijs qꝫ aureiſ vl' argēteis calicib celebrare. pmit

tit tñ canon ſtanneū hr̄e cali/
cē ꝑpt̄ paupꝫtatē.de ꝯſe.diſ.i.
calix. Scd̄o caueat ne pl'es
miſſas celebret p̄ter diē nati/
uitatis xp̄i.vbi tres celebrāt̄.
ꝛ ſine neceſſitate magna. Et
h̄ fit in iſtis caſibꝫ.vt ſi pꝰ miſ
ſam celebratā de die occurrit
funus .tūc ī p̄ma miſſa nō ſu
mēdo aquā ablutiōis poteſt
poſtea celebrare reqem. Itē ſi
occurreret hoſpes magnꝰ vt
p̄nceps vl' magnꝰ dn̄s q̄ non
audiuit miſſam. Itē ſi occur
rerint ſponſi volētes audire
miſſam. Itē ſi aliq̄ſ habuerit
plures eccl'ias ꝑpt̄ paupꝫtatē
vni ꝯmēdatas. Itē ſi ſupue/
nerint ꝑegrini. adhibita ſem
ꝑ p̄dicta cautela ne aq̄ abluti
onis p̄oris miſſe ſumat̄.d hiſ
hēmꝰ.c.i.de cele.miſ. c.ꝯſulu
iſti. Dicit tñ Frāciſcꝰ d ſara
bellis ibidē.ꝙ h̄ ē fugiēdū ni
ſi neceſſitas ſuaderet. Tercō
caueat celebrās ne ſine lumīe
ꝛ cāpana celebret .vt de cele.
miſ.c.i.qꝛ xp̄s cādor ē luc̄ et
ne:vt ibidē dꝛ i.c.ſane. Quar
to caueat ne plꝰ ponat de aq̄
q̄ꝫ de vino .qꝛ dic̄ Joh.an.in
c.ꝑniciosus.de cele.miſ.ꝙ cre
dere dēmꝰ ꝙ d latere xp̄i ma/
ior q̄ꝫtitaſ exiuit ſāguiſ q̄ꝫ aq̄
vt dꝛ in.c.iij.ibidē. Quīto ca
ueat ille q̄ ſolꝰ ē ī eccl'ia ne ꝑ/
pter miſſam peculiarē.i. p̄ua
tā ſeu ex deuotōe celebrādaꝫ
obmittat miſſam d die. vt dꝛ
i.c.q̄dā.d cele.miſ. Sexto ca
ueat ne legat miſſam ad alicꝰ
petitōeſ ꝑpt̄ h̄ ꝙ hr̄et bonos
ſegetes.vl' vt ſibi i haſtiludio
bn̄ ſuccederet.qꝛ iſta ſ̄m In/
nocen.rep̄hendunt̄ in.c.q̄dā.
de cele.miſ. Mlto fortiꝰ aūt
caueat ne legat miſſaꝫ vt deꝰ
aliq̄s ꝑdat.qꝛ tal' ḡuit̄ peccat
Et eſt deponēdꝰ ſ̄m Jo.an.i
c.quidā.vbi ſup̄. pro quo alle
gat.xxvi.q.v.q̄cūqꝫ .Septi
mo caueat ne nimis mane ce/
lebret.ſ.an̄ diē. qꝛ ſ̄m ſanctū
Tho .iſtd ſacr̄m ꝑtinet ad di
em ḡre.ſicut dicit apl'us Ro.
xiij. Nox p̄ceſſit ꝛc̄. Cōtra il
los q̄ canunt Rorate an̄ diē.
cum tamen in aurora cantari
debet. Excipit̄ tamē natiui/
tas chriſti.in q̄ canit̄ miſſa pꝰ
mediā noctis.q̄ ſignificat ſta
tū an̄ legē q̄ fuit ī tenebrīſ. vt
dic̄ glo .de cele .miſ. Uerūtn̄
ep̄is ꝯceſſum eſt:vt videt̄ ſ̄m
Joh.an.q̄ ſūt i via ꝙ pn̄t ma
turiꝰ q̄ꝫ aliȷ̄ audire.vt de p̄ui.
c.vl.li.vi. Octauo caueat ne
legat quis miſſam niſi pꝰ ma
tutinū primā ꝛ terciā.ideo ex
quo hora tercia dicit̄ paſſus

et crucifixus linguis iudeo/
rum: videtur ꝙ tunc eſt hora
conueniēs celebrandi: ſm do
ctores modernos

De dicēdis horis canōicis

Oportet ſē
per orare. Lu. xviij.
Sicut dicit Henri/
cus de vrimaria de ꝑfectōne
īterioris hoīs. li. ix. c. i. cuiuſ
libet iuſti hoīs ſui cordiſqꝫ ꝑ
fectio ad iugem ⁊ indiſruptā
oratōis ꝑſeuerātiā tēdit. Et
quantū hūane fragilitati con
cedit̄ ad ꝯtinuā trāquillitatē
mentis niti debʒ ⁊ ad ei⁹ ꝑpe
tuā puritatē. ꝓpter quā poſ
ſidēdā et omnē laborē corꝑis
⁊ cōtritōem ſpūs indefeſſe q̄
rimus et iugiter exercemus.
Et ſicut ad orōis ꝑfectōnem
tēdit ſtructura ꝟtutū. ſic nec
ipē ꝟtutes abſqꝫ orōis iugi/
tate et ꝑſeuerātia pñt cōpleri.
Quocirca ſaluator nr̄ noſ am
monēs vt hāc ꝑſeuerātiā orā
di teneam⁹ dicit. Oꝑtʒ ſemꝑ
orare. Nō ē aūt ītelligēdū ꝙ
hō ſic q̄tidie debeat orare vt
nec dormiat nec ꝯmedat: vel
nec laboret: ſʒ ꝙ īſtāter tꝑib⁹
ꝯgruis oret. Vñ lyra dic̄ ſuꝑ
Lucā ſuꝑ loco thematis nr̄i
ꝙ hec dictio ſꝑ nō importat
ꝯtinuitatē tꝑis. q2 oꝑtʒ orati
onē interrūpi tꝑe dormitōis
⁊ aliq̄ꝝ aliaꝝ neceſſitatū. ſʒ ī/
portat ꝯſtātiā ſiue inſiſtētiā
orōis tꝑib⁹ ⁊ horis ad h̄ cō/
gruis. Hinc dicit Beda ſuꝑ
locū iſtū. Dicēdū eſt eū ſemꝑ
orare ⁊ nō deficere q̄ canoni/
cis horis rogare non deſiſtit
Pro q̄ facit illđ qđ ī collatōi
bus patꝝ legit̄ đ abbate Lu
cio. q̄ iactitātes q̄ſdam mona
choſ ꝙ ſine int̄miſſiōe orarēt
⁊ nullū aliđ op⁹ facerēt corri
piēs dicit. Qñ māducatis et
bibitis q̄s ꝓ vob orat. q̄ audi
to illi obmutuerūt. Ille vero
ꝯſeq̄nter ſubiūxit. Ego oſtē
dā vobis q2 oꝑans manibuſ
meis ſine int̄miſſiōe oro. Se
deo enī iuuāte deo infundēs
mihi paucas palmulas ⁊ fa/
cio ex eis plectā. ⁊ dico. Mi/
ſerere mei de⁹ ⁊c̄. Et illas ple
ctas vendēs ꝓ ſedeci nūmis
duos pono añ oſtiū dom⁹. et
q̄ recipit orat ꝓ me tꝑe q̄ ego
māduco vł dormio. atqꝫ ita ī
plet̄ a me ꝙ ſine int̄miſſione
oro. Iſte pr̄ laborioſus nihil
aliđ ſignificabat niſi ſtatū lai
calē opoſum ⁊ manuali labo
re inſudantē. q̄ vt dic̄ Hoſti.
ñ valēs ꝯtinuis tꝑib⁹ oratōi
buſ vacare laborat manualit̄

ꝛ corꝑalꝛ.et de labore ſuo bo
na tꝑalia: poſſeſſiões: oblatō
nes:et mlꝉtiplices reddit⁹ ꝛ ꝓ
uentus ꝑſonis ſpūalibꝫ ꝑſol
uit. hac itaqꝫ intentōne vt eo
deficiente vel deſiſtēte a iugi
orōne.ſpūales deū exorēt vt
ſic ſꝑ orare videaꝉ. Qui q̇dez
ſtat⁹ ſpūalis ſꝑ orare dꝛ cum
horis tā nocte q̄ꝫ die ꝯpeten
ter diſtinctis ſeptē vicibꝫ ho
ras canonicaſ ꝑſoluit. q̄ rōne
iura canonica dictū ſeptē ho
raꝝ canonicaꝝ officiū penſū
ſeruitutis appellāt. vt i.c.i.ꝺ
cele.miſ. Ex q̄ ptꝫ totū clerū
in ſacris iſtitutū obligari ad
horas canonicas ſingulꝭ die/
bus dicēdas. Circa q̄ꝝ ꝯſide
ratōez vt facili⁹ memorie cō/
mendēꝉ q̄ ſequūꝉ ponūꝉ aliq̄
dubia ꝑ q̄ſtiūculas breuiſſi/
mas cū ſolutōibꝫ earūdē. Et
ꝓmo q̄ritur an oēs clerici i ſa
cris iſtituti tā bn̄ficiati q̄ꝫ nō
bn̄ficiati ad horas canōicas
teneāꝉ. Et dōm ē ſm Jo. an.
in.c.i. de cele.miſ.et i glo. vi.
cle.ꝓme.ꝺ cele.miſ.ꝙ ſic. Idē
notat archi.xci. di. eleuteri⁹.
vbi iṗe dat hui⁹ dicti rōez di
cens.qꝛ ordini ſacro officiū ē
annexū .vn̄ ſubdyacono dꝛ i
ordiatōe ſua .vide ſi actenus
fuiſti ad eccꝉiam tard⁹ modo
ſis velox.ſi ſomnolent⁹ modo
ſis vigilans. Et ſi dꝛ.tn̄ forte
nō habꝫ bn̄ficiū de q̄ ſeruiat.
Rn̄deo ꝙ imputet ſibi ꝛ epō
q̇ eū ſine titulo ordiauit. Ve
rūtn̄ dicit archi.xcij. di.in.c.
Si quis p̄ſbiter.ꝙ licꝫ quis
ſponte ordinē accipiēs ſe hu
ic neceſſitati ſupponit. nō tn̄
teneꝉ intereſſe eccꝉiaſticis offi
cijs ſicut ille q̇ eſt ad h̄ depu/
tatuſ ſm Hugonē .q̇ etiā cre
dit ꝙ is q̇ nō ē alicui⁹ eccꝉie
cleric⁹ debꝫ cogi inꝉeſſe diuiſ
officijs.ꝛ h̄ ſi ꝯmode p̄t itereſ
ſe. Scđo q̄riꝉ.q̇d ſi cleric⁹
bn̄ficiat⁹ neſcit horas legere
Rn̄deo.nō excuſaꝉ. qꝛ dꝫ ſci/
re legere.alꝭs ꝓuaꝉ bn̄ficio.cū
tales habere debēt ꝯpetentē
ſcientiā.vt dꝛ in.c.cū i cūctiſ.
de electōe. Cōpetens aūt ſci
entia ſm Archi.xxxvi.di.Il
litteratos.eſt vt ſciat canoneſ
penitentiales. pſalteriū: ome
liaſ:et hmōi.xxiij.di.c.q̇ epſ.
īmo dicit Hugo .lxxxv .diſ.
in.c.Archi.ꝛ in.c.oēſ.xxxviij
diſ. Non ſolū req̇riꝉ ꝙ ſacer/
dos ſciat in libro legere ꝑfecte
ſed etiā debꝫ cordeten⁹ ꝓ ma
iori ꝑte ſcire pſalteriū. Verū
tn̄ dicit Innocen.ꝙ licꝫ cleri
cus cantās cum alijs nō oīa
intelligit q̄ canūtur.tamē nō

peccat mortal'r dũmõ cor ſuũ ſurſum ad deũ habeat culpã dicens. Eſt tñ clericus ſi iſta cõmunia ignorat q̃ ad ei⁹ offi ciũ ſpectãt ſm Hoſti. de q̃li tate z etate ordinandoꝝ. eã te zc. Tercio q̃rit. q̇d ſi aliquis puer maior ſeptẽnio ex diſ penſatõe obtinet bñficiũ nõ curatũ: z neſcit horas legere Rñdeo p̃t cũ eo eps diſpẽſa re ex cã neceſſaria vl' vtili. vt aliq̃s alias orõnes loco hora rũ dicat. Rõ mgr̃i ſtaniſlai d ſcabinũ dñi mei in q̃daz poſi tõe ſua eſt. qr ex q̃ diſpẽſat epſ in p̄ncipali. ſ. i bñficio. diſpẽ ſare p̃t et ĩ acceſſorio. ſ. officio Quarto q̃rit. q̇d ſi q̇s ẽ infir mus. Rñdeo ſm Inno. de ce le. miſ. c. i. ſi ẽ tal' ĩfirmitas q̃ ĩ pedit a dicẽdo vel audiendo horas excuſat infirm⁹. nᶜ te nez poſtea aliq̇d dicere. nec ꝓ iſto penitere. qr neceſſitas le gẽ nõ hz. de obſuatõe ieiuni orũ. ꝯſiliũ. Sec⁹ ẽ ſm Hoſt. ſi eſt aliq̃ infirmitas q̃ ſolũ im pediret dicere ſz non audire. tunc enĩ ſacerdoſ debz aliq̃m aliũ corã ip̃o legẽtẽ audire ſi eũ hr̃e p̃t. Ul' ſi ẽ ĩfirmitas le uis ſic vetus q̃rtana. in q̃ etiã ſua negocia ꝓcuraret. tũc oẽſ horas legere tenet zc. Quito q̃rit. q̇d de illo q̇ amiſit librũ in via eũdo. Rñdeo ꝙ ſi caſu h accidit p̃t excuſari ꝓ illa vi ce ab horis. ſz nihilomin⁹ di cat illa q̃ ſcit. puta orões vel pr̃ nr̃ ne vacet ocio. Rõ hui⁹ dicti q̃re iſti nõ ĩputat. qr per eũ nõ ſtat. ergo ſibi nõ dz im putari. ex regula iuris lib. vi. Qd ꝑ me. Sexto q̃rit an cle ric⁹ bñficiat⁹ in ſcolis ſtãs d licẽtia ep̃i vl' ꝑegrinãs ad cu riã excuſat ab horis canonicꝭ dicẽdis. Rñdeo. licet aliq̃ di cũt ꝙ tales excuſant ſi ꝑ alioſ loco ſui i eccl'ijs ꝯſtitutoſ cõ pleant: z h ſi eſt cleric⁹ bñfici atus in minorib⁊ ꝯſtitut⁹. ꝓ ut recitat archi. xci. di. eleute rius. allegãdo dictũ abbatis z petri de ſamprana. de cele. miſ. ca. i. Tu dicas audacter ꝙ talis clericus ſiue ſit bñfici atus ſiue nõdũ ſit ĩ maiorib⁹ ꝯſtitut⁹ ſiue in minorib⁊. nec ꝓpter ſtudiũ: nec ꝓpt' laborez ꝑegrinatõis ab horis canoni cis excuſat. nec archieps nec eps poſſit ſuꝑ his diſpenſare aut in aliđ ꝯmutare. nec ab bas cũ mõacho ꝓpt' ſtudiuz. ita ſcribit Archid. ĩ dicto. c. eleuteri⁹. z Raymũd⁹ ĩ ſũma ĩ titulo de officijs clericoꝝ. c. nunquid. z ſeq̃ntib⁊. Ex his

m

BIBLIOTEKA GŁÓWNA UAM w Poznaniu

oĩbus ſumit̃ iſtud documen/
tũ ꝙ obmittẽs horaſ ex volũ
tate aut ex accurata negligen
tia peccat mortalit̃. Tenetur
etiã eas reſumere vl̃ diſpẽſati
ue in alio genere ſatiſfactõniſ
recõpẽſare. Rõ. qꝛ ex q̊ tal̃ ſol
uere tenet̃ et nõ ſoluit. neceſſe
eſt vt ſoluat. Uerũtñ ſi fieret
multitudo negligentiaꝝ põt
diſpẽſari ſecũ vt alio die ſecuſ
nõ faciet niſi ſatiſfaciet. vt di
cit Jo. an. ĩ. c. dolẽtes. et In/
no. in. c. i. de cele. miſ. Et idez
dicit Hoſt. ꝙ ſi eſt tãta diuer
ſaꝝ horaꝝ negligẽtia ꝙ q̃ſi ĩ/
poſſibile ẽ eas redicere ꝯmu/
tet̃ in aliã pñiam. Septĩo q̃/
rit̃ an ille q̇ ex occupatõe lici
ti oꝑis vt quia multũ ſcripſit
vl̃ audiuit ꝯfeſſiões vel aliđ
fecit ꝑ qđ neglexit horaſ mor
taliter peccet. Rñdeo non. qꝛ
talis ꝑ ignorantiã ꝓbabilẽ ex
cuſatur. de clerico excõicato
miſtrãte. apl̃ica. Octauo q̃ri
tur. an tot q̇ſ peccata ꝯmittit
mortalia q̊t horas vniuſ diei
obmiſit vel neglexit. Reſpõ
deo ꝙ licz officiũ totũ vnius
diei ſit qđdã totũ integratuz
ex ſuis partibꝫ. ⁊ vno p̃cepto
p̃cipiat̃. ⁊ ꝑ ꝯſeq̃ns trãſgredi
ens oẽs ſil̃ vna die nõ peccat
niſi pctõ vno mortali. Tñ ſi

q̇ſ negligit vnã horã. vtputa
p̃mã vel terciã ⁊c. ⁊ alias cõ/
plet etiã peccat mortal̃r. ſz nõ
ita g̃uiter ſicut obmittẽs vel
negligens oẽs horaſ. vñ vnũ
peccatũ mortale eſt g̃uiꝰ alio.
Eſt aũt veritaſ ꝙ ꝑ negligen
tia horaꝝ vniꝰ diei integre ĩ/
currit q̇s mortale g̃uiꝰ q̃ pro
negligẽtia vniꝰ hore canoni
ce diei illiꝰ. Rõ. quia maior ẽ
ꝯtẽptus diuĩe laudis in toto
q̃ in ꝑte. Nono querit̃ an at
tentio mẽtis ĩ horis ſit neceſ
ſaria. Rñdeo ſm Tho. ij. ij. q
lxxxiij. ꝙ duplex ẽ attẽtõ. vna
q̃ attẽdit̃ ad v̾ba ne q̇s in eis
erret Scđa q̃ attẽdit̃ ad finẽ
orõis. ſ. ad deũ ⁊ ad rẽ ꝓ qua
orat̃. q̃ q̇dem maxĩe eſt neceſ/
ſaria. Et hãc etiã idiote pñt
habere. Qñ g̊ euagatio mẽtiſ
fit in orõe ex ꝓpoſito pctm̃ ẽ
mortale ⁊ impedit orõnis fru
ctũ. vñ p̃cipit̃ clericꝫ vt offici
um diuinũ q̃tũ deꝰ dederit
ſtudioſe celebrẽt parit̃ ⁊ đuo
te. de cele. miſ. dolentes. Hoc
aũt ꝯtingit qñ hore canonice
trãſcurrunt̃ ⁊ yncopant̃. vel
extranea et ꝓphana: vana ⁊ ĩ
honeſta colloq̇a intermiſcẽt̃.
vt đr ex cõcilio primo vieñ. đ
cele. miſ. graui. in cle. Euaga
tio tñ que fit p̃ter intentionẽ

oratõis fructum nõ tollit. qꝛ dicit Basili⁹ ꝙ cũ hõ ex fragilitate neq̃t orare attẽte: de⁹ illud ignoſcit. vñ dicit glo. v. in cle. gui. ꝑmo allegata. ꝙ in tali caſu ſatis ẽ ex labijs ſuis ſeruire deo ĩ diuĩs officijs. licet cor diuertat ad alia: ſm Inno. et Hoſt. d cele. miſ. in c. dolentes. q̃ tenent. ꝙ tal' nõ peccat mortal'r maxime cogitando ſpũale q̃d: vel tpale qđ d ſui natura nõ ſit malũ. ſic ille q̃ ĩ veſpis cogitat de ſmõe faciẽdo poſt veſpas. ꝓcipue ſi eſſet fatigat⁹. d q̃ p Tho. iiij. ſnĩaꝝ. di. xv. Ex q̃bꝫ oĩbꝫ infert ꝙ ſi ſubeſt neceſſitas q̃ dilatõeꝫ nõ capit. pñt licite tũc alia negocia expediri. Scđo infert ꝙ ſi q̃s ſtudioſe ĩcipit legere horas et tandẽ ĩ medio errat: ſed in fine ſe recolligit: merito nõ fruſtrat apud deũ. Ratio qꝛ ſemp nõ requirit ĩtentio p actus eſſentiales. Nã pphetа dauid d ſe dixit Cor meum dereliq̃t me. pſ. xxxix. Satis enĩ eſt ꝙ maneat p v̓tutem. qđ fit qñ cũ bona intẽtõe q̃s accedit ad orãdũ licꝫ ĩ ꝓſecutõe mens ad alia rapiat Semp enĩ vis ꝑme intẽtõis manet. niſi tanta eſſet euagatio ꝙ attentio om̄ino periret Et tunc notũ eſt qđ dic̃ Cypꝛianus li. vi. de oratõe dñica Ut q̃d audiri poſtulas a deo cũ teipm nõ audis. Et Caſſianus dicit. Nunq̃d orat etiã q̃ſqꝫ flexis genib⁹ ſi p diuagationẽ diſtrahit. Hec in gloſa magna ĩ cle. Si dñm. de reliquijs ⁊ veneratõe ſctõꝝ. Ex q̃ ptꝫ ꝙ hic ſolũ negligẽtia accurata ⁊ craſſa dãnat: ſm Inno. in. c. dolentes. Decimo q̃ritur q̃d de illo q̃ nõ interfuit principio hore alicui⁹. vt qꝛ neglexit ſed non malicioſe. qꝛ forte pulſum tã cito nõ audiuit vt ſic induat. Nunq̃d ille dꝫ ꝑncipiũ repetere. Rñdeo ꝙ nõ optꝫ a capite incipe niſi magnã ꝑtẽ obmitteret. quia tũc dberet repetẽdo adiplere ſm Inno. Et ſil'r dico d fine hore ſi aliq̃s ex neceſſitate exit choꝝ. tũc enĩ reſiduũ ſupplet p alios. qꝛ oẽs ſunt vnũ corpus in dño. de ꝯſtitutõibus. Cũ oẽs. Undecimo q̃rit. an ſi obmiſſus vel neglectus eſt vnus pſalm⁹ debeat fieri r̃petitio in choro. Reſpõdeo ſm Innocentium ꝙ non eſt tanta obmiſſio pſalmi vnius ꝙ deberet repeti: ſi ſcandalum in populo immineret. Unde meliꝰ eſt obmittere ⁊ non

59

repetere pp̄ter ſcādalū popu
li. q̄z merito dicerēt. Ecce cle
rici noſtri aut ſuffuſi ſunt aut
ignari neſciētes q̄d cātādum
ſit. Ex q̄ dicto arguēdi ſūt il
li cauillatores nō cātoreſ cho
ri. q̄ pp̄t vnū accētū aut tonū
variatū vl̄ erratū faciūt ſilen/
tiū. qđ tñ ſepe ɔtigit et male.
⁊ iterū reincipiūt. q̄ poti⁹ dicē
di ſūt diuinorū turbatores q̄
cātores. Verūtñ vbi h̄ ſine
ſcādalo fierēt. vt ſi ppl̄s deeſ
ſet: meli⁹ fit repetitio pſalmi
q̄ obmiſſio: ſm Jo. an. in. c.
dolenteſ. Duodecimo q̄ritur
an degradatus ab ordine ſu
ſpenſus et excōmūicatus: et
q̄libet criminoſus teneat̄ ad
horas canonicas. Rñdeo q̄
ſic. q̄diu tolerat̄ ab eccleſia.
ptz q̄z nō dz eſſe melioris ɔdi
tōis mal⁹ q̄ bon⁹. Si ḡ bo/
nus obligat̄ ml̄to magꝭ mal⁹
Unde licz iſti amiſerūt hono
rem nō tñ onus. al's ex mali
cia cōmodū reportant tales.
tñ in horis nō debent dicere.
dñs vobiſcū ⁊c̄. Tredecimo
q̄rit̄. vtrū q̄s habēs pl̄a bñfi/
cia ī pl̄ib⁹ eccleſijs dz plures
dicere horas. Rñdeo nō: ſz ſo
lū ſimplices. Nec obſtat illđ
Grego. Cū creſcūt dona rō/
nes etiā creſcūt donorū. Illđ
eni fit pp̄ter impoſſibilitatē
facti ad qđ nemo obligat̄. vi/
deant tñ tales q̄ diuites ſunt
q̄z tl̄es occupāt et ſubtrahūt
alijs paupib⁹ neceſſaria. vt in
alijs bonis opib⁹ recōpēſent
Et debz dicere illi⁹ eccl̄ie ho
raſ ī q̄ maiorē hz ḡdū dignita
tis vl̄ officiū. vt ſi es decanuſ
in vna et in alia canonic⁹: di/
cas illius eccl̄ie horaſ vbi ha
bes decanatuz. vñ q̄z laudes
dat vt vn⁹ hō. iō ſimplaſ nō
duplas horas tenetur dicere
Si eccl̄ie diuerſe ſunt eiuſdē
dignitatis: vel aliq̄lia bñficia
habz in diuerſis. tūc ſi eſt ab
vtraq̄ eccleſia abſens. eligat
quod officiū voluerit. Si tñ
hz eccl̄iaz parochialē in vna
dyoceſi: ⁊ in alia p̄bēdā. dicat
horas ſm eccl̄ie parochialis
ɔſuetudinē ⁊c̄. p̄ q̄ facit illud
Ambroſij. ad q̄mcūq̄ eccl̄iaz
deueneris eiuſdē morē ſer/
ua. xij. di. illa. Ex q̄ infert̄ ſm
wilhelmū laudineñ. in. c. di/
gnemini. de cele. miſ. in cle. q̄
aduene ɔmedētes carnes vl̄
alia q̄rta feria vl̄ ſabbato die ī
loco vbi ñ ē ɔſuetudo pecca/
rēt. licz in patria ſua ɔmedat̄
de ɔſuetudīe. Rō q̄z debet ſe
ɔformare his cū q̄b⁹ ɔuerſat̄.
xij. di. c. i. ⁊ de ſtatu regulariū

c.ij. Quartodecimo queritur vtrum monachus exiſtēs ꝑlat⁹ eccl'ie ſecularis reget eā ī horis ſm ꝯſuetudinē illi⁹ eccl'ie vel ſm officiū mōachale. R̄n detur ſm Joh.an.in cle. d̄ cele.miſ.in ꝟ.licite.ꝙ non reget ſm monachale officiū: ſ3 ſm clericale. H̄ dicit placere Joh. xvi.q.i.c.iij. Goffre. dē ſtatu monachoꝝ.in ſūma. c.ſed nū quid.et Hoſti.in ſūma eiuſd̄ c.ij. Quidecimo q̄rit̄ que ſit ꝯpetens hora ꝑ q̄libet hora canonica regulariter dicenda Rn̄deo ꝙ ſeptē ſunt hore canonice.ſ.matutinū.ꝑma.tercia:ſexta:nona: veſpe ⁊ ꝯpletorium.vt in .c.i.de cele.miſ. xc.diſ. ꝑſbiter. Et ſūt iſte hore inſtitute in memoriā paſſionis chriſti. Nā matutinū ſignificat detētōe3 chriſti q̄ fuit poſt cenā ī media nocte.vn̄ tali hora d3 q̄lib3 dicere matutinū:vt ei ꝯuēiat illd̄. Media nocte ſurgebā ad ꝯfitēdū tibi. Tho. tn̄ dicit ꝙ ſufficit matutinū dicere p⁹ tres ꝑtes noct̄.i.ante aurorā .⁊ h̄ hodie approbat̄ q̄ſi ꝑ oēs doctores. Cōd̄ tn̄ ꝯ ml'tos ē.q̄ ꝯſūpta nocte ī potatōe gula ⁊ eb etate nō niſi clara die dicunt matutinū.q̄s arguit illud ꝓpheticū. Ubi eraſ cū me laudarēt aſtra matutina. Cōtra q̄s eſt decre.de cele. miſ. dolē tes.vbi d̄r.ꝙ tales circa ꝯmeſatōes ſuꝑfluas et ꝯfabulatōnes illicitas.vt de alijs taceā fere medietatē noctis expendūt.⁊ ſomno reſiduū r̄linq̄ntes vix ad diuturnū ꝯcentu3 animū excitant trāſcurrenteſ vndiq3 cōtinua ſyncopa matutinū. Pr̄ia vero canit̄ in aurora orto ſole ī memoriā r̄ſurrectōis chriſti q̄ tūc d̄r ſurrexiſſe q̄ntū ad noticiā ml'ierꝝ. q̄ orto ſole venerūt ad monumentū. Pr̄ia etiā hora viſus eſt in littore poſt reſurrectōe3 Prima hora cōduxit ꝓcurator vinee oꝑarios. Mat.xx. Et ſiḡt laudē hoīs quā deo ī puericia impēdit. Tercia canit̄ in memoriā ſue crucifixionis.q̄r tūc ē ore blaſphemantiū et accuſantiū iudeoꝝ crucifixus. Tūc etiā ſpm̄ ſanctū miſit apl'is. Et ſignificat laudem hoīs in adoleſcētia. Sexta canit̄ in memoriale corꝑalis paſſionis.tūc enī tenebre facte ſūt a ſexta hora vſq3 ad nonā. Eade3 hora diſcubuit cū diſcipul' in aſcēſiōe. Et ſignat laudē hoīs in iuuentute Nona canit̄. q̄r tūc xp̄s emi

60

ſit ſpm̄.ꝛ latꝰ eiꝰ fuit ꝑforatū
Un̄ ꝓfluxerūt ſacramēta.ſcꝫ
ſanguis ī redemptōem.ꝛ aq̄ ī
ablutōeꝫ.Et ſignat laudē ho
minis ī virilitate. Veſꝑe di/
cunꞇ in memoriā depoſitiōis
chriſti de cruce.Et ſignificat
laudē hoīſ ī ſenectute. Cōple
toriū aūt caniꞇ ī memoriaꝫ ſe
pulture chriſti. Et ſigt̄ laudē
hoīs in decrepita. Un̄ ṽſus.
In matutino dānaꞇ tꝑe chri
ſtus. Qn̄ ſurrexit ꝑmaꝫ canit
ordo fidelis, Tercia cū caniꞇ
tunc eſt cruciamina paſſus.
Tenebre ſunt ſexta ꝑ mundi
climata facte. Emiſſus nona
diuinus ſpūs hora. Veſpe
re claudūꞇ chriſti mēbra ſeplꝰ
cro. Chriſto biſſena cuſtodia
poniꞇ hora. Quāuis aūt ho/
ris ꝯpetētibꝫ ꝛ diſtinctꝭ hore
canonice in ecclꝭijſ cathedrali
bus vꝉ collegiatꝭ regulariter
ſūt ꝯplēde. ꝑt tn̄ ī horis cano
nicꝭ dicēdis ex cā rōnabili. vt
qꝛ plebanꝰ habꝫ viſitare īfir
mos ꝛ eos ꝓcurare ſacramētꝭ
vꝉ habꝫ audire ꝯfeſſiōeſ. ꝛ cū
ħ aſpicere licitos labores cor
ꝑales. oēs horas incluſiue di
cere etiā an̄ diē. Silꝛ q̇ habꝫ
ꝑdicare vꝉ aliq̇d legere in fa/
cultate vtili ſcolaribꝰ. poteſt
etiā ſimul ante diē oēs ꝯplere

Qui ṽo ħ facit cā laſciuie. vt
ſcꝫ expeditis horis ante diē ī
die liberiꝰ vacet ocio ꝛ vani/
tatibꝫ ſeculi nō ꝑt ħ facere ſi/
ne pctō ſm Tho. in q̇dā q̇ōli
beto. Sūt etiā aliq̇ q̇ an̄ me/
dium noctis oēs horas eua/
dunt. Et hi ſilꝛ peccāt cum
adhuc nō ſunt digeſti. vt legi
tur in vitaſpatꝝ. ꝙ q̇dā pater
qn̄ orabat valde mane angelꝰ
ſibi portabat vuas nō matu/
ratas. qn̄ ṽo nimis tarde tūc
portabat putridas. qn̄ ṽo cō
petēti tꝑe: tūc portabat matu
ras et valētes. Sꝫ q̄re ī q̄/
dragesima dicūꞇ veſꝑe an̄ ꝑn
dium ferialibꝫ diebꝫ cum miſ
ſa. R̄n̄deo ſm Archi. de ꝯſe.
di.i. Solet enī ieiuniū q̄dra/
geſime magiſ celebrari ad imi
tationē chriſti. Et qꝛ xp̄s ie/
iunauit. xl. diebꝫ. ꝛ. xl. nocti/
bus nihil ꝯmedēs deberemꝰ
nos toto illo tꝑe ieiunare nul
la die vꝉ hora ꝯmedentes ſicꝫ
ip̄e nō ꝯmedit. Et qꝛ ħ facere
nō poſſumꝰ ꝓpter defectū na
ture: ſalteꝫ tota die ieiunādo
volumus eū imitari. ꝛ qꝛ in/
ſtante et vrgente famis neceſ
ſitate nō poſſumuſ expectare
vt finiaꞇ dies. expectamꝰ ſal
tē ꝙ hore diurnales finiātur.
hore.ſ.q̄ in die ſunt celebrāde

quaꝝ vltima eſt officiũ veſpꝛtinũ. Cõpletoꝛiũ eñi qđ ſeq̃r licet deputet̃ huic diei q̃ſi cõplẽs ipaꝫ. nõ tñ decãtat̃ i hac die. ſꝫ poſt finẽ ipi⁹ i pncipio ſeq̃ntis diei. qꝛ ſm ↄputationem canonicã a veſptino tpe incipit ſeq̃ns dies. Ar .lxxv. di. qđ a patrib⁹ Et iõ ſtatutũ eſt ꝙ i q̃dꝛageſima veſpe poſt miſſam nonalẽ ſtati celebꝛant̃ ſine interuallo. qđ ñ fit i aliis ieiuniis q̃ nõ cũ tanta diſtrictõe ſeruant̃. hec archi.

De modo dicendi hoꝛas canonicas.

Conſequẽter q̃ritur de mõ dicendi hoꝛas canonicas. Eſt aũt mod⁹ dicẽdi horas ſm modũ et foꝛmã ⁊ diſpoſitõem eccl'ie cathedꝛal' ſi i ea habeat̃ ſpẽal' rubꝛica. alioq̃n recurrit̃ ad metropolitanã eccl'iam. cui⁹ rubꝛica ab oib⁹ eſt ſeruãda. vt dꝛ in ↄcilio toletano. xii. diſt. de hiſ. qua deficiente recurrit̃ ad romane eccleſie ↄſuetudinẽ. Hoc eſt cõtra mltos romipetas q̃ in patriis nr̃is volũt dicere hoꝛas canonicas ſm modũ romane curie: cum tamen habeãt ſpecialẽ modum et foꝛmaꝫ et rubricam in eoꝛũ cathedꝛalib⁹ aut metropolitanis eccl'iis. Et hi incidunt in penã dicti ↄcilii. ſ. ſuſpenſiõiſ a ↄmũiõe p ſex mẽſes. Nã licꝫ eccl'ia romana ſeq̃nda eſt in ſacris. nõ tñ in diuis officiis. vt notat Joh. an. de cele. miſ. c. i. Monachi aũt oꝛabunt ſm rubꝛicam ſui oꝛdiniſ. vt ibidẽ dicit̃

Item q̃ritur. vbi hoꝛe canonice ſunt dicẽde. Rñdeo in cathedꝛalib⁹ eccleſiis dicẽde ſunt. imo etiã i parochialib⁹ eccl'iis ſi fieri pt ↄgrue. iuxta illđ. In eccl'iis bñdicite deo dño. Uerũtñ qꝛ curati in parochialib⁹ debẽt occupari cõfeſſiõibus et pcuratiõe ſacramentoꝝ tã circa ſanos q̃ꝫ ĩfirmos. iõ ſufficit eis oꝛare puate in eccl'iis vl' in domib⁹. dũ tñ i loco honeſto ſit ⁊ quieto. nõ ſicut q̃dã diſcoli ↄſueuert̃ hoꝛas dicendo pellere ſcrophas vel vaccas ad paſcua: ⁊ in pellẽdo rũpe v̄ba hoꝛaꝝ p clamoꝛes ⁊ p minatões ſcrophaꝝ vl' vaccaꝝ. Quidã etiã in lecto iacẽteſ apodiati. ⁊ qđ deteri⁹ eſt dicere iacẽtes ſupini in doꝛſo poſito libꝛo viatico ſupra pectus murmurant hoꝛas. Alii vero de domo in domũ diſcurrẽtes p villã vel

61

opidū clamitāt in plateis ſo/
noꝛoſe vt moꝛe phariſeoꝝ o/
rare videanť. Aliȷ̄ ꝟo añ foreſ
eccľie ſtantes aut ī cimiterijs
circūeūtes ſalutātes ꝑſonas
ad eccľias deſcēdentes. vñ fit
aliqñ vt dicat. dñs vobiſcū.
ꝛ rñdeat. bonū mane dña ḡti
oſa. ꝙ potius errare ꝙ̄ oꝛare
dicendi ſunt. Nam hoꝛe cum
magna reuerētia ꝛ etiā attēti
one dicēde ſunt. Que aūt ṙue
rentia eſt in talibꝫ locis cū tā
tis ſtrepitibꝫ. De ꝗbꝫ dič Iſi.
ꝺ ſū. bo. Quid ꝓdeſt ſtrepitꝰ
labioꝝ vbi coꝛ eſt mutū. Si
cut enī vox ſine modulatōne
fit vox poꝛcoꝝ. ſic oꝛō ſine de
uotōe ē vox boum. Et qꝺ de
teriꝰ eſt nōnulli inť iſta ſoꝛdi/
da ꝛ abhoꝛrēda ꝛ abominan
da opa vbi etiā cū cane loꝗ ve
renť cū deo ī oꝛōe loquūtur.
Certe mētioꝛ: ſi ñ audiui ꝗn/
dā p̄ſbiterū voce alta veſꝑas
dicere b. ꝟgis ſedēdo ī cloaca
ꝛ purgādo aluū. Qꝺ nephaſ
ꝯ̄tū pudoriſ hēat ꝛ culpe at
tendere p̄t vnuſꝗſqꝫ ſenſatus
Ideo coꝛrigať tā inepta coꝛ/
ruptela ne deꝰ vñ placarī de/
buit acriꝰ ꝓuocetur Uerūtñ
qꝺ dictū ē ꝺ attētiōe interp̄ta
tōez ṙcipit mitioꝛē. Quia dič
ſctūs Tho. ij. ij. q. i. ꝙ licꝫ in
oꝛatōibus ꝓuatiſ debeat eſſe
magna deuotio ꝛ attētio oꝛā
tis. qñ enī ſentiť abeſſe deuo
tio dimittēda eſt. Nō tñ ſic ē
ī hoꝛis canonicꝭ ī ꝗbꝫ nō reꝗ
riť deuotio ex neceſſitate ꝺbi
ti vľ p̄cepti eccľiaſtici: ſꝫ ex cō
ſilio. vñ ſiue ſit deuotꝰ ſiue nō
nihilominꝰ ſunt hoꝛe dicēde
a p̄ſbiteris. alioꝗn expectan/
do deuotōez q nō ē ī ptāte no
ſtra raro oꝛaremꝰ. Intētio tñ
oīno requiriť vľ actualis vľ
habitualꝭ. vt vicꝫ intendat de
um oꝛare ꝓ ſalute ꝓpꝛia ꝛ ali
oꝝ. Et ꝑ hoc patꝫ etiā ꝙ ſa/
cerdos oꝛans in pctō moꝛtali
ꝙ̄uis fruſtrať deuotiōe ꝛ gr̄a
dei. tñ ip̄e hoꝛas dicere teneť.
ꝗ licꝫ nō exauditur ꝓ ſe. tñ ex
quo oꝛat in ꝑſona totiꝰ eccľie
ꝓ aliȷ̄s exaudiť. Unde ī h̄ ca
ſu ꝯꝑať faci accenſe ꝗ ſeip̄am
cōſumit ꝛ aliȷ̄s lucet. ꝛ canali
qꝺ aliȷ̄s aquā influit ꝛ ī ſe pu
treſcit. ꝛ cineri ſeu lixiuio qꝺ
alios mūdat et in ſe ſoꝛdidať.
Pro iſto igitur facit qꝺ ſcri/
pſit in cle. Ioh. an. Si dñm.
in glo. magna. vbi querit: an
oꝛatōes maloꝝ ꝓſint hiſ pro
quibus oꝛant. Et diciť ꝙ ſic.
niſi ſcienter malum eligerent
Ad hoc etiaꝫ facit qꝺ ſcribit
Archi. iij. q. vij. in grauioꝛibꝫ

Facit etiã ad hoc expſſe glo. xlix. diſt. c. i. vbi dicit. q̃ ſi ex certa ſcientia mal⁹ eligit a populo. ⁊ ſit cõformis eoꝝ moribus: nocet ſubditis. al's ſpũſ ſanctus eq̃ p malũ ſicut p bonum opat remiſſionẽ pctõꝝ. vt. i. q. i. Si fuerit. Ar. ad h̃ vi. q. i. ex merito. viij. q. i. audacter. vñ illõ dictũ Gre. i paſtorali q̃ dicit. Cũ is q̃ diſplicet ad intercedẽdũ mittit ira ti anim⁹ ad deteriora ꝓuocat xlix. di. c. i. ſic itellige ſm Archi. ad deteriora ꝓuocat. ſ. cõ eum q̃ mittit. non ↄtra eum q̃ mittit. niſi ſcienter mittat idignus. Et ſic hoc videt intelligere Hugo Laurenti⁹ ⁊ Johãneſ. maxime qñ ſcienter ordinatur indignus aut p̃ſentatur ad ordines vel bñficium. His enim modis aliq̃s mittitur ad intercedẽdũ ꝑ ppl'o.

Itẽ queritur an hore canonice legende ſunt alta voce vt ab alijs audiant. vl' poti⁹ ſubmiſſa vt a ſolo deo audiãtur. Rñdeo ſm Joh. an. in dicta glo. magna. q̃ licz de⁹ agſcat cordis deuotiõem. nõ tamen fruſtra vox adiungit. vnd dicunt theologi q̃ orõ q̃ fit per miniſtros eccl'ie. id ẽ p̃ſbiteroſ qualis eſt in horis canonicſ. ideo fit vocal'r et expſſe. q2 tal' orat in pſona totius eccl'ie ac ppl'i. vñ vt ppl'o innoteſcat q̃ ꝓ eo orat ſacerdos merito fit expſſe et vocaliter orõ. tñ nõ eſt ſic de illa que p̃uate fit ꝓ alio. De neceſſitate adiũgit tamen vox prime ad excitandum interiorẽ deuotionẽ. V[er]bis enim ⁊ ſignis noſmetipoſ interius excitam⁹ ad ſanctuz deſideriũ augendũ. vt dic beatus Aug⁹ ad ꝓbam. que fuit vxor adariſi ꝓcõſulis. vt dicit Iſido. li. v. viroꝝ illuſtriũ Secũdo ad redditõem debiti. vt. ſ. ſeruiat deo orãs ſm ſe totũ in corde et corpe. de ↄſe. di. v. Nunq̃d. Tercio ex q̃dã redũdãtia ab aĩa in corp⁹ ex vehemẽti affectõe. Vñ pſal. p̃s. xv. Letatum eſt cor meũ ⁊ exultauit lingua mea ⁊c̃.

Et tunc q̃ritur an accoliti tenent dicere ſeptem pſalmoſ Rñdet ſm Paulum aluor ratiſpaneñ. epm i tractatu ſuo d̃ hereſi q̃ ſic. Cui⁹ ratio precipue inter ceteras ẽ. q2 ex q̃ dicunt clerici a cleros qd̃ ẽ ſorſ q2 in ſortẽ ⁊ in ptẽ dñi ſũt vocati. ratõnabile videtur vt dicant aliquid ratõne ſui officij Hoc tñ dependet ad conſuetudinẽ an ſingul' dieb9 an tm̃

feſtiuis dicere debeāt. Eſt tñ
ꝯſonū rōni ꝙ q̇ nō ſtudent in
ſcoliſ aut ſtudijſ. vt ſingul' di
eb⁹ orēt ſeptē pſalmos. iuxta
illud ambroſij. qꝛ ſemꝑ pecco
debeo ſꝑ habere medicinam.
de ꝯſe. di. ij. in fine. Itē q̄ri
tur an ſacerdos tenet̃ ad ho/
ras btē virgīs marie. Rñdeo
ſm eundē vbi ſup̄. ꝙ ſic. licꝫ ñ
de iure tñ de optima ꝯſuetu/
dine q̄ iam ꝑ lege putāda eſt.
vt dic̄ Aug. ad ꝯſulariū p̄ſbi/
teꝝ. xij. diſt. in his rebꝫ. vñ in
h̄ caſu ñ valet illoꝝ excuſatō
q̇ dicūt. ꝙ hore btē virginis
non p̄cipiunt̃ ꝑ aliquā ꝯſtitu
tionē autēticā eccl'ie vniuerſa
liſ. nec ꝑ ſacrā ſcripturā. ergo
ſunt in bñplacito. Quibꝫ re/
ſpondendū eſt ꝙ multa fiūt ī
eccl'ia dei q̄ nō ſunt de inſtitu
tōe eccl'ie vl' p̄cepto ſcripture
ſed ex ſolo ꝯſuetudīs vſu an/
tiquo. q̄ p̄termitti nullo mō
debent ſine ꝑiculo ſalutis. vt
ſignatio crucis q̄ fideles ſigñ
tur. v̄ba ꝓlixa orōnis ſuꝑ pa
nem et ſuꝑ calicē. bñdictio fō
tis. trina vnctio olei illoꝝ q̊s
baptiſamus. q̄ oīa vt dic̄ Au
guſtin⁹. xi. di. eccl'iaſticaꝝ. ob
ſeruata ſunt reuerēter a patri
bus magis ſilentio q̄ꝫ publi
cata ſcripto. vt dicit Paulus
de leazarijs. Stephan⁹ ꝓuī
cialis gentin⁹. in cle. graui. d̄
cele. miſ. ꝙ vbi eſt ꝯſuetudo
ꝙ p̄lati et maiores eccl'iarum
dicūt horas btē virginis ob
mittētes eas peccāt mortal'r
niſi ſubſit cauſa ratōnabilis.

An aūt iſte hore debent di
ci in feſtis btē virgīs. ex q̊ tūc
totum officiū eſt de btā v̄gīe.
Dicendū eſt ꝙ ibi recurrēdū
eſt ad conſuetudinē cathedra
lis eccl'ie. Nam in q̇buſdā ec/
cleſijs dicunt̃ nō obſtāte offi
cio ſolēnitatis. in q̇buſdā nō
Et ſic ſtat̃ ꝯſuetudī eccl'ie ca
thedralis q̄ eſt mr̃ oīm inferi/
orū. a qua ñ licꝫ diſcedere. xij
di. nō dicet. Itē q̄rit̃ an oēſ
ſacerdotes tenent̃ ad vigiliaſ
mortuoꝝ. Rñdeo ſm wilhel
mū ꝙ curati tenent̃ ad vigili
as mortuoꝝ ordīarias iuxta
conſuetudinē eccl'ie cathedra
lis. vbi eſt ꝯſuetudo ꝙ maio
res p̄lati dicāt vigilias ſingu
lis diebus q̄dragesime in ad
uentu et ī vigilijs apl'oꝝ. de/
bēt etiā ip̄i curati dicere vbi/
cunqꝫ ſint ſiue circa eccl'iaſ ꝓ
prias ſiue in ſtudijs. Verūtñ
ad extraordīarias nō tenent̃
ſm ip̄m curati ī ſtudijs exiſtē
teſ aut alij beneficiati Extra
ordinarie vocantur q̄ dicunt̃

ſpēaliter ꝑ anima cuiuſlibet
defuncti. ad q̄s dicēdas ſolū
illi aſtringunt͛ q̄ circa eccl'ias
ſunt pn̄tes. ſil'r q̄ ī illis ſūt in
anniuerſariis defunctorum.
Un̄ vlteri⁹ q̄rit͛ an aliq̄s di
cēdo horas de ſctīs vl' d͛ mar
tirib⁹ qn̄ dicēde eſſent d͛ feria
peccet mortal'r. Rn̄deo. licet
ſm wilbelmū non refert ꝑ q̄s
pſalmos laudet͛ de⁹: tn̄ deter
minatio eccl'ie maioris eſt ſe
q̄nda. Nam ſm cōſuetudinē
eccl'ie maioriſ iuſtū ē vt vnuſ
q̄ſq; inde ſumat regl'as magi
ſterii vn̄ honoris ɔſecratōez
accepit. xii. di. de his. Et bea
tus Ber. dicit. Spūſſctūſ il
las horas ḡtas non recipit q̄
qm̄ aliđ q̄ʒ debes neglecto eo
qđ debes obtuleris. Un̄ iſtđ
viciū reprobat͛ expſſe de cōſe.
di. v. in die. vbi dicit Grego.
ſeptim⁹. ꝙ illi q̄ in dieb⁹ q̄tidi
anis tres tm̄mō lectōeſ legūt
nō ex regula ſctōꝝ patrū ſed
ex faſtidio et negligentia pro
bantur hoc facere. Hec ibi.
Itē q̄rit͛ de illiſ q̄ dicūt no
uas hiſtoriaſ nō approbataſ
ꝑ epm̄. Rn̄deo ꝙ peccāt mor
tal'r ſm Ber. ſuꝑ Cāti. ſmo
ne. xxvi. vbi dicit. ꝙ q̄cq̄d ſi
ne voluntate ſupioris fit va
ne gl'ie deputabit͛ nō mercedi

Eps tn̄ p̄t inducere ɔſuetudi
nem nouā ī eccl'ia ſua q̄ ad of
ficia celeb[illegible] di. nouit. ꝛ
de cō[illegible] expſſe in
g[illegible] ſuꝑ ver.
[illegible] rit͛ ſm
[illegible] is que
[illegible] m̄ cōſi
h[illegible] o p̄cepto
ma[illegible] ducta muta
re poſſunt et ſtatuere. vt dicit
Jacob⁹ d͛ alberga. Statutū
tn̄ ab epis vl' ſctīs patrib⁹ nō
pn̄t īmutare. H^c ibidē. Itez
q̄rit͛ q̄d de ill' q̄ obmittūt di
cere ſuffragia ſctōꝝ. Rn̄deo
ꝙ peccāt ſi h̄ faciūt ɔ̄ ɔſuetu
dinē eccl'ie cathedral'. vt ſuꝑ
dictū ē. ſm dn̄m paulū aluor
q2 ɔtēptores laudabil' ɔſue
tudinis ſicut ꝛ legis puniūt͛.
diſ. xi. In his. Et h̄ ſi faciūt
ex negligētia affectata. q2 nō
curant. vel vt citius ꝑcurrāt
horas et vacent potibus vel
ocio ꝛc. Sed quid d͛ illo q̄
prius orauit cōpletoriū q̄ʒ ve
ſperas ꝛc. vtrū teneat͛ redice
re vero modo. Rn̄deo ſm do
minū paulū vbi ſupra: ꝙ non
tenet͛: ſʒ caute implebit veſpe
ras quas incaute obmiſit. et
penitebit de negligentia.
Itē querit͛ an dicere pater
noſter ante horas et poſt ſit

p̄ceptu3. Rñdeo q̄ h̄ poſt ho
ras exp̄ſſe p̄cipit̄ in ɔcilio ge/
rūdēſi. de ... id ſemp.
vbi ſic d... ob
ſeruari: ...
tutinas ...
a ſacerd...
ras dicer...
reat eſſe p̄cep... 3
tñ licitū dignū ... Nam
p̄us inuocādus eſt omniū re
rū pr̄. q̄ p̄termiſſo nullum rite
bonū fundat̄ exordiū. vt dic̄
Boecius in de ɔſol. phie. li.
iij. Rōnabile autē eſt vt p̄us
orō illa p̄cedat quā auctor ſa/
lutis dictauit ꝛ inſtituit. q̄ȝ il
le q̄s ſcti p̄res poſtea dictaue
rūt. Jtē expedit p⁹ petere ea
q̄ ſūt mag̃ neceſſaria ꝛ vtilia
ad ſalutē q̄ȝ q̄ ſunt min⁹ neceſ
ſaria. Mag̃ āt neceſſaria ſūt
q̄ ponūt̄ i dñica orōe ꝛ vtilia
q̄ȝ q̄ ponunt̄ i alijſ. cū ibi ſum
ma toti⁹ ſalut̃ ꝛ pfectōis ɔſi
ſtat. Petim⁹ eni ibi ſctificari
nomē dī in nob ꝛ aduenire re
gnū celoꝝ. qd̄ p̄mo eē q̄rēdū
ſaluator docuit. vt h̄r̄ Mat.
vi. Jtē ɔſiliū eſt vt illa orō p̄
mittat̄ q̄ diſpōit hoīe ꝛ aptū
reddit humiliādo ad effectu3
orōis ɔſeq̄ndū. hmōi autē eſt
orō dñica. in q̄ petim⁹ dimit
ti nobis debita noſtra: ꝛ a ma
lo liberari. quib⁹ nōdū expe/
ditis orōis effect⁹ fruſtraret̄.
niſi eni nobis pri⁹ debita di/
mitterent̄: ꝛ a malo culpe libe
raremur nullaten⁹ aliq̄d ip̄e/
traremus. cū dr̄ Joh. ix. De
us pctōres nō exaudit. et p̄s.
Pctōri dixit de⁹. q̄re tu enar
ras iuſticias meas. ꝛ aſſumiſ
teſtamentū meū p os tuū Ad
iungit̄ etiā Aue maria in p̄n/
cipio horaꝝ. q2 dignū ē vt il
lā ſalutem⁹ i p̄ncipio nr̄i opiſ
p quā ſal⁹ nr̄a exordiū ſūpſit
Dicit eni Bern̄. q2 de⁹ nihil
nos vult habere ſalutis qd̄ p
manus marie nō trāſiret. Ali
qui vero incipiūt horas p il/
lū ꝟſiculum. Scti ſpūs aſſit
nobis gratia. Sed nō eſt viſ
Ego incipio p aue maria iſta
rōne. q2 nec grām ſpirituſſan
cti me poſſe obtinere puto ſi/
ne marie ſuffragio. idcirco ad
eam primo recurro quia im/
petrare niſi per eam meli⁹ nō
dubito.

Cautele in dicēdis horis
canonicis ſeruande

ſ Equūtur
cautele circa horas
canonicas obſeruā
de. Et pri° ſeptē impedimē/
ta q̄b⁹ fruſtrat̄ effect⁹ orōnu3

De quibus habet͛ i cle.gui.d
cele.miſ. Caueat ḡ ꝗlibet ne
legat trāſcurrēdo ſiue ſinco/
pādo ſicut aliq̄ faciūt dicēteſ
Dixit dn̄s a dextriſ meiſ.aut
extranea aut ꝓphana collo/
q̄a intermiſcēdo.qꝛ dicit Frā
ciſcus verteley.Friuola qui
ꝓfert dn̄ ſacra pr̄ſbiter offert.
Lectio ſacra dei non deputa
tur ei.Tarde ad choꝝ veniē/
do.an̄ finē officij ſiue cā exeū
do.aues i horis portādo.ſeu
venaticos caneſ.ſine tonſura
vl̄ veſte ꝯpetēti horis intereſ
ſendo.Et h̄ eſt ꝯ cāpanatoreſ
criſpatos:comatos:manica/
tos miniſtrātes celebrātibuſ
pr̄ſbiteriſ q̄ grauit͛ peccant. vt
pꝫ vbi ſupra. Scd̄o caue
at horas canonicas cantans
ne laſciuos ⁊ diſſolutos cāt⁹
ibi pſonet.ſicut q̄daꝫ theatra
les.i.ſecl̄ariū choreaꝝ canti/
lenas cōfictis modulatiōib⁹
ſpūalium ꝯſonantiaꝝ diſcan
tiſant. Cōtra q̄s eſt apl̄us ad
Eph̄.v.dicēſ.Cātāteſ ⁊ pſal
lentes i cordib⁹ vr̄is dn̄o.vbi
dicit Hiero.⁊ ponit͛.xcij.diſ.
c.Cantātes.vbi dicit.Audi
ant hͨ adoleſcētuli.audiāt hi
q̄bus in eccl̄ia eſt pſallendi of
ficiū.deo nō voce ſꝫ corde cā
tādum.nec in tragediaꝝ mo/
dum guttur et fauces medi/
camine liniēde ſunt.vt i eccl̄a
theatraleſ moduli audiant͛.⁊
cantica.Et Gre.dat h⁹ rōeꝫ.
dicens.xcij.di.c.i ſancta.vbi
dꝛ.plerūq̄ fit vt i ſacro miſte
rio dū blāda vox q̄rit͛ ꝯgrua
vita negligat͛. Et cātor mini
ſter deū morib⁹ ſtimulet:cum
populū vocib⁹ delectat. Hoc
etiā ꝓhibet͛ de cele.miſ.i cle.
.i.vbi a cantilenis ꝓhibꝫ ab/
ſtinere.p quo facit.xxviij.di.
pr̄ſbiteꝝ.⁊ de cōſe.di.v.n̄ opꝫ
Et.xxvij.diſt.c.ij.hodie ꝑui
ſum eſt hoc optime ꝑ Iohā.
xxij.in extrauagāti.q̄ icipit.
dicta ſctōꝝ patꝝ decreuit au
ctoritas.i q̄ reprobat cantuꝫ
cantilenaꝝ i triplis ⁊ moteti
vulgarib⁹ ifra ſolēnia miſſaꝝ
⁊ horaꝝ canōicaꝝ.Et p̄cipit
tl̄es ſuſpēdi ab officio ꝑ octo
dies.Permittit tn̄ dieb⁹ cele/
brib⁹ et feſtiuis in miſſa et in
diuinis officijs aliq̄s fieri cō
ſolatōnes.videlicꝫ ꝯſonanti/
as:q̄ melodiā faciūt ifra octa
uā q̄rte et q̄nte ⁊ hmōi ſuper
eccl̄iaſticum officium ⁊ cātū
ſimplicē.ita tn̄ q̄ ipi⁹ integri
tas illibata ꝑmaneat.hec ibi.

Tercio caueat ne icōgrue
verba tam in horis q̄ꝫ in alijſ
diuīs officijs.ſiue cantando

ſiue dicēdo ſubmiſſe ꝓferat. Ꝭ eni ml'tū ſcādalizat audientes. Et licꝫ Ꝭ oīb9 clericis generalit' ſit cauendū. tñ ab ipiſ canonicis ⁊ ꝑlatis eccl'iaruꝫ cathedraliū maxime ē vitandū. Taleſ arguit Caſſio. ſup illud ps. xlvi. pſallite ſapiēter dicēs. Nemo ſapiēter fac̄ qꝺ nō intelligit. Signū aūt nō intelligentie eſt incōgruitas. vnde credit ſtephan9 ſcribēs ſup cle. ne ī agro. de ſtatu monachoꝝ. ꝙ ignorātia grāmatice q̄ maxime in incōgruitate ꝯſiſtit repellit quē a canonicatu eccl'ie cathedralis. Ar. xxiiij. di. qñ. et de eta. ⁊ q̄li. c. fi. de ꝯſang. et affi. c. i. ⁊ de reſcrip. c. ſtatutū. li. vi. ⁊. c. i. ⁊. c. fi. ſi corꝑe. li. vi. vbi ꝓbat' Ꝭ ꝑ argu. Quarto caueat clericus orās ne in horis reſumet vnū et idem ꝟbū pluries. qꝛ dꝛ Eccl'i. vij. Ne itereſ verbū in orōe tua Contra qꝺ faciūt q̄dā dicētes. pr̄ nr̄ pr̄ nr̄ q̄ es ſexies aut ſepties. Et ñ dico ſepties tm̄ ſꝫ etiā ſeptuageſies ſeptieſ. q̄ iterātia ꝓcedit ex inaduertētia. ex indeuotōne ac mētis diſtractōne. qꝛ dum alia cogitāt: in vno ꝟbo linguā tādiu figunt donec cogitatōnes pertranſibunt. ⁊ bi poti9 irritant deum q̄ꝫ orant. Naꝫ dicit Seneca Perturbat mētem auditoriſ qꝺ ſepe dicit'. ſ. vna et eadem voce. imo qꝺāmodo de9 in hoc blaſphematur. dum ꝑ hoc videt' ſemel dictum non audire vl' intelligere niſi ſepi9 ei reſumatur. cū tñ dicat'. Scit eni pater vr̄ celeſtis quib9 indigetis. Mat. vi. Videat q̄libꝫ tā cleric9 q̄ꝫ laic9 vt ī orōe ſtet vl' ſedeat q̄et9. aut flectat duot9. man9 leuādo: pect9 tūdēdo: ſuſpirādo: et ſurſum inſpiciēdo. Iſti eni ſūt modi orādi ī ſcꝑturis ſctis approbati. Nā dꝛ in pſ. Stātes erant pedes nr̄i. Et Mar. xi. Cū ſtabit' ad orandū dimittite ⁊c̄. Sic martha ſtetit ⁊ ait ad chriſtū. Dñe nō ē tibi cure ⁊c̄. Luce. x. Sic leproſus genuflexit et impetrauit curatiōem. Mar. i. Idropicus ſtās ante chriſtū obtinuit ſanitatē. Lu. xiiij. De ſedēdo Mat. xxvi. dꝛ. vbi xp̄s dixit apl'is. ſedete Ꝭ. ⁊ ſeq̄tur. ⁊ orate ne intret' ī tēptatōem Idē Mar. xiiij. De q̄ete dr Matth. vi. Cū orauer' ītra ī cubiculū tuū: ⁊ clauſo oſtio ora. Cubiculū aūt eſt loc9 q̄etis ⁊ locus pacis. De flexura dicit' de leproſo. ꝓcidens ado

rauit Lu.v.qđ vtiqȝ flectere
eſt neceſſariū.ſic paul⁹ đ ſe di
cit. Flecto genua mea ad deū
ꝓ vobis. Eph.iij. Et ideȝ de
ſctō ſtephano q̄ poſit⁹ genib⁹
orabat Act.vij. De eleuatiōe
manuū hr̄ Exo.xvij.vbi mo
yſes eleuatis manib⁹ orauit.
Et Dauid Eleuatio manuū
meaꝝ ſacrificiū veſptinū.pſ.
cxl. De tūſiōe pectoris habet
Lu.xviij.vbi publican⁹ per
cutiēs pect⁹ orabat. De ſuſpi
ratōe Joh.xi. vbi chriſt⁹ in/
fremuit ſpū et turbauit ſeipȝ
volēs lazaꝝ ſuſcitare. De ſur
ſum inſpiciendo dr̄ Joh.xi.
vbi chriſt⁹ ſuſpiciēs in celuȝ
dixit. Pater grās tibi ago q̄
niā exaudiſti me.

De excōmunicatiōe

ſ S quiſ ec
cleſiā nō audierit ſit
tibi ſicut ethnicus et
publicanus. Matth.xviij.et
xxxiij.q.i.omib⁹. Om̄ vt ait
doctor ſubtilis in.iiij. ſniaꝝ.
di.xix.q.i.ar.v. Jn eccleſia ē
duplex foꝝ. vnū ſecretiſſimū
in quo idē eſt accuſator ⁊ re⁹.
⁊ ad iſtud ptinēt claues eccle
ſie. Aliud eſt foꝝ publicū. i q̄
habȝ eccl'ia autoritatē corri/
gēdi publica debita. Et taliſ
autoritas ꝯgſcēdi i cā ⁊ ſentē
tiādi publice qđāmō ꝑt etiaȝ
dici clauis. Pria dicit clauis
ordiniſ. Scđa clauis iuriſdi
tōis. ad quā q̄deȝ clauē iuriſ/
ditōis ptinere videt dictū no
ſtri ſaluatoris ſupra p̄miſſū.
ſi q̄s eccl'iaȝ nō audierit ſit ti
bi ſicut ethnic⁹. i. excōicatus
⁊ gētil'. ⁊ publican⁹. ſ. vt pub
licus pctōr vitet. Per eccl'iaȝ
aūt intelligit p̄latus eccleſie.
vt exponit Beda ⁊ Hylari⁹.
cui⁹ ſcȝ p̄lati lata eſt ſentētia.
ſicut ſtati ibidē dic ſaluator.
Amen dico vobis: qđcūqȝ li
gauerit ſup terrā erit ligatū
⁊ in celis. ſm̄ Hylariū tal' ſen
tentia iudicio diuino appro/
batur. Cōformit aūt iſtā iu/
riſditōeȝ tā chriſt⁹ q̄ȝ apl'i ex
ercuerūt. Nam dn̄s ml'ierem
dephēſam in adulterio ꝑ ſen/
tentiā abſoluit dicēs. Nēo te
ꝯdēnauit ml'ier. q̄ ait. nēo do
mine. ⁊ ipe ſubiunxit. nec ego
te ꝯdēnabo. Joh.viij. Sic
autē tūc abſoluit eā ita potu
iſſet ꝯdēnare eā. De petro q̄ȝ
legit ꝙ publice ananiam ⁊ ſa
phirā ad mortē ſententiauit.
vt dr̄ Actuū.v. De paulo eti
am legit ꝙ chorinthiū forni/
cantē publice excōicauit. vt
dr̄.i. Chor.v. Jtē.i. ad Thi.

.i. Hymeneū et Alexandrum tradidit ſathãe ꝑpt' blaſphe/miam. Ideȝ etiã ꝓhibȝ ꝯmunicare notorijs peccatorib⁹. .i. Choꝝ.v.ꝛ.ij. Theſ.iij. et ij. Thim.iiij. facit vitare ale/xandꝝ erariū. Itē ad Tytuȝ iij. hereticū poſt alterã monitionē facit vitare. Idē ꝗȝ ad Gal.i. ſcribens ait. Si angelus vobis de celo aliđ euãgelizauerit ꝓterq̄ꝫ qđ euangeli/zauimus vobis anathēa ſit. ſic ḡ anathema tenet ꝯtra an/gelū ꝛ cōtra hominē. Deniqꝫ Ioh. Chorinthū hereticum publice excōmunicauit et vitare ꝓcepit. ꝗ oīa arguūt he/reticoꝝ modernoꝝ ꝟſutias. ꝗ eccl'ie detrahētes dicūt eaȝ nō habere auctoritatē excō/municãdi: ſuſpendēdi: ꝛ īterdicendi. ꝛ ꝑ ꝯſequenſ dogmatizant nō eſſe curãdas eccl'ia/ſticas cēſuras: cū tamē dicat Chriſo.xi.q.iij.c. nemo ꝯtē/nat. vbi dicit'. Nemo ꝯtēnat vincula eccl'ie. nō enī homo eſt ꝗ ligat. ſȝ chriſt⁹ ꝗ hãc poteſtatē dedit: et domin⁹ fecit homines eſſe tanti honoris.

Circa igit' ꝓſecutōeȝ hui⁹ materie breuiter de trib⁹ ꝓn/cipalib⁹ ē ꝯſiderãdū. ꝓmo ꝗ/dē de excōicatōne. ſecūdo de ſuſpenſiōe. tercio ꝛ vltimo de interdicto. Eſt autē excōica/tio a q̄libet licita cōmunione ꝛ legitimo actu ſeꝑatio.xi.q.iij. Euidēter. Alibi enī vocatur eterne mortis damnatio. xi.q.iij. nemo epoꝝ. Alibi enī đr aīe ꝛ corꝑis detrimentuȝ. ij.q.i.đ manifeſta. Itē deijcit de eccl'ia ꝛ tradit dyabolo.xi.q.iij. audi. Et breuit' excōicatio ꝗ dicit' alio nomīe anathema non eſt niſi a deo ſeꝑatio. xxiij.q.iij. Certū eſt. Et hoc eſt magna pena. Nã qñ quiſ excōicat' ſtatim mēbꝝ dei eſſe deſinit ꝛ incipit eſſe membꝝ diaboli.xi.q.iij. excellentiſſi/mus. Morqꝫ vt ab eccl'ia repellit' rapido ore demonū deuorat'.xi.q.iij. abſit. Sūt aūt due ſpēs excōmūicatōiſ. vna ꝗ ſeꝑat a ſacramētiſ eccl'ie ꝛ a participatiōe fideliū et ab ingreſſu eccl'ie. Et hec dicit' maior ſeu anathema. Alia eſt ꝗ ſeꝑat ſolū a ſacramentiſ. vt eſt q̄ōlibȝ pctm̄ mortale. Et hec đr minor. de vtraqꝫ dicit' iij.q.iiij. engeltrudã. A ꝓma nō abſoluūt ſimplices ſacer/dotes. ſȝ a ſecūda ī caſib⁹ tm̄ ipis ꝑmiſſis a iure. Unde ſciēdū ꝙ q̄ttuor ſunt genera excōicatorū. vt colligit'.xi.q.

lij. ad menſā. Primo qn̄ q̄s pec
cat ⁊ deꝰ recedit ab eo. Secū
do qn̄ q̄s de ꝯſilio ſacerdotiſ
abſtinet ab eucbariſtia. Ter
cio qn̄ q̄s eſt excōicatꝰ mino
ri excōicatōne. vt qꝫ ꝯmūica
uit excōicato in locutōne. vł
ꝯmiſit ſacrilegiū. vel eſt ſymo
niacus. Quarto qn̄ q̄s eſt
excōicatus excōicatōe maio/
ri. ⁊ tunc ꝓprie dicit̄ excōica/
tus ⁊ etiā vitandꝰ ſm Joh. d
deo q̄ ita notauit in p̄dicto ca
none. ad mēſam. ⁊ archi. ibid
poſt eum. Circa iſtā mate
riā eſt videndū de quattuor.
Primo q̄ ſint caſus in q̄bus
q̄s ipo facto incidit in ſnīam
excōicatōis a iure. Scdo q̄ſ
ſit effectus excōicatōis. Ter
cio in q̄bꝫ caſibꝰ ꝑticipans ex
cōicatis incidit in eandē ſen/
tentiā excōicatōis. Et in q̄bꝰ
ꝑmittit̄ q̄s ꝑticipare licite ex
cōicato. Quarto de forma fe
rēdi ſnīam excōicatōnis ⁊ im
pendēde abſolutōis De p̄/
mo ſciēdū ꝙ q̄nq̄ginta ſūt ca
ſus in q̄bꝰ ipo facto q̄s ſnīam
excōicatōis icidit. q̄s bn̄ enu
merat Joh. an. in. c. eos q̄. de
ſen. ex. li. vi. in glo. iij. ⁊ eodeꝫ
ti. in cle. in. i. glo. Et ſciēdū
ꝙ p̄mus eſt qn̄ q̄s incidit he
reſim dānatā. vt. iiij. q. iij. c. ij

et. iij. aut q̄ nouaꝫ hereſim fin
git. de here. ad abolendā. ē ſic
excōicatus. ⁊ ſimilit̄ credens
hereticis vł eoſ receptās: aut
eis fauens. de here. ſicut ait.
Secūdus cum q̄s aſſerit ro/
manam eccleſiā nō eſſe caput
omniū. nec ei tanꝙ capiti obe
diendū. di. xix. nulli phaſ. vn̄
hodie diffinitū habet̄ ⁊ decla
ratū p̄ Bonifaciū octauuꝫ ꝙ
ſubeſſe romano pōtifici om̄i
hūane creature eſt de neceſſi/
tate ſalutiſ. vt ptꝫ in ſua extra
uagāti q̄ incipit. vnā ſanctā.
Terciꝰ caſus qn̄ rectoreſ ciui
tatis faciūt exactōnes indebi
tas in clericos: ⁊ admoniti n̄
deſiſtunt. vt de emunitate ec
cleſiaꝝ. nō minus. Quartus
caſus eſt. cū quis nō electus
a duabꝰ ꝑtibꝰ cardialiū gerit
ſe ꝓ papa. de elec. licꝫ. Quintuſ
cū q̄s mgr̄ ſcolarium tractat
cū aliq̄ ciue bononie de cōdu
ctōe hoſpitij irreq̄ſitis inq̄li/
nis niſi tp̄s fuerit elapſuꝫ. vt
de locato et cōducto. ex r̄ſcri/
pto. Sextꝰ cū monachi: ca/
nonici regulares: archidiaco
ni: p̄poſiti: plebani: cātores: ⁊
alij clerici pſonatꝰ habentes.
aut etiā q̄cunqꝫ p̄ſbiteri audi
unt legeſ vel phiſicam. ne cle
rici vel monachi ⁊c̄. cum ma/

gnoꝑe.et.c.ſuꝑ ſpecl'a. Secꝰ
ſi hñt tm̄ eccl'iaꝫ parochialeꝫ
⁊ nõ ſũt p̄ſbiteri.ne clerici vl'
mõachi ⁊c̄.ſtatutũ. li.vi. Se
ptimus cũ q̇s ꝑticipat cũ ex
cõmunicato in crimīe.ꝓpter
qđ excõmunicať dãdo ei ꝯſi/
liũ auxiliũ vl' fauorē.de ſē.ex.
ſi ꝯcubine.Octauꝰ ſtatuētes
ſtatuta ꝯ libertatē eccl'ie. tam
ꝯſules q̄ʒ eoꝝ ſcꝓtores.de ſē.
excõ .nouerint.et .c. grauem.
Nonus qui vtunť ordīatõni
bus a ſciſmaticis factꝭ. đ ſciſ
maticis.c.i.Decimus.q̇cũqꝫ
loquitur ſecrete vl' mittit ſcri
pturas vl' nunciũ alicui car/
dinali qñ ſũt recluſi occaſiõe
electõis pape.vt de electõne.
vbi ꝑiculũ.li.vi. Et idē đ do
minis rectoribꝫ et officialibꝰ
ciuitatis q̇ imminēte ip̄a ele/
ctõe non ſeruauerint ip̄aꝫ con
ſtitutõeꝫ. Undecimꝰ de hiſ q̇
ḡuãt aliq̄s q̇ cũ ꝓ vno roga/
banť eligere noluerũt .đ elec.
ſciãt cũcti.li.vi. Duodecimꝰ
de rectoribꝫ ad regimen vrbiſ
romane electis.⁊ de fautoribꝫ
q̇ fecerũt ꝯ ꝯſtitutõneꝫ ſuꝑ h̄
factã.vt de elec.fundata .lib.
vi.Tredecimꝰ de his q̇ vocã
tur ad dirigendas moniales
in electiõibꝰ niſi abſtineãt ab
his ꝑ que poſſit ī eis diſcor

dia oriri vel nutriri.vt de ele/
ctõe.idēnitatibꝫ. Decimuſq̄r
tus de hiſ q̇ ꝓcurãt ꝯſeruato
res dari: ⁊ intromittunt ſe de
his q̄ non licent. de offi.dele.
ſtatuimus.li.vi. Decimuſq̇n
tus de his q̇ abſolutiõem de
aliqua excõmunicatiõe vl' re
uocatõe eius aut etiã ſuſpen/
ſionis vl' interdicti extorq̄nt
ꝑ vim aut ꝑ metũ . Nam hec
abſolutio nõ valet ⁊ incurriť
noua excõicatio.vt de his q̄
vi metus ve cauſa fiũt .c.vni
co.li.vi. Decimuſſextus qui
fingit fraudulenter aliquē ca
ſum ꝑ quem aliquiſ iudex va
dat ad aliquã mľierem ꝓ teſti
monio.vt de iudicijs. mulie/
res. Decimuſſeptimꝰ de hiſ q̇
p̄latos vel capitula vel alias
ꝑſonas eccl'iaſticas cõpellũt
ad ſubmittendũ laicis vel ali
enandũ bona īmobilia eccleſi
arũ. Et ſil'r laici q̇ vſurpãt ſi/
bi hmõi illicite:niſi admonũ
ti deſtiterint.đ reꝝ alienatõe.
hac ꝯſultiſſima.lib.vi .Deci/
muſoctauꝰ: q̇cũqꝫ ī ꝑſoniſ ec
cleſiaſticis vl' eccleſijs ꝑ ſe vl'
ꝑ aliũ ſuo noīe vl' alieno ꝓ ꝑ/
ſonis vel rebus q̄s non cauſa
negociatõis deferunt ve de/
ferri faciunt ſeu trãſmittũt ex
igunt aliquod pedagium. de:

cenſib9.q̄ꝗꝗ.li.vi. Decimuſ/
nonus de his q̇ impediũt iu/
diciũ delegati vl' cuiuſcunqꝫ
iudicis eccl'iaſtici.de imuni/
tate eccl'iaꝝ.quoniã. Uiceſi/
mus de his q̇ iubent ſubditꝭ
ſuis ne pſonis eccl'iaſticꝭ ven
dant aliqđ bladũ vl' ſil'ia. de
imuni.eccle.c.fi.li.vi. Uiceſi
muſp̄mus de religioſis q̇ ha
bitũ ſue religionis dimittũt.
vel q̇ accedũt ad ſtudiũ ſine li
centia ſui p̄lati vl' ꝯuent9. vl'
qui corã talibus legit ſciēter
q̇ dimiſerũt habitũ.ne clerici
vl' monachi ⁊c̄.nec piculoſo.
li.vi. Et ſicut recitat Jo.an.
in nouella ſup regula.li.vi.re
ferens Guil'.de lata petri diſ
putaſſe de monacho q̇ bñ de
fert habitũ monachalē ſ3 op
tũ habitu clericali ꝙ ſit apo
ſtata. Quod hodie videt̄ ap/
probatũ de vita ⁊ ho.cle.qm̄
in principio in cle.in ꝟ.a reli/
gioſis.q̄ oĩa ꝟa ſunt ſm Jo.
an.qñ monach9 iuſtã cauſa3
trãſſormatõis nõ allegat. Ui
ceſimuſſecũdus q̇ hereticos
ſeu fautores:credentes: rece
ptatores vel defenſores eorũ
ſcienter tradiderint eccl'iaſti/
ce ſepulture.đ here.q̇cũqꝫ.li.
vi. Nec tales debent abſolui
niſi prius talem ſepultũ pro

prijs manibus extumulent.
Idem de illis laicis q̇ publi
ce vl' p̄uatim de fide catholi/
ca diſputãt:vt đr ibidem. Di
cit tñ Joh.an.ꝙ in iſtis caſi/
bus ē canon ferende ⁊ nõ late
ſentētie. ⁊ h̄ ē tenēdũ. Uiceſi/
muſterci9.q̇cunqꝫ rector ſecu
laris vel quicũqꝫ official' ei9
cognoſceret de crimine here/
ſis.aut captiuos liberaret vl'
dioceſanoꝝ inquiſitoꝝ offici
um impediret.de here.⁊ inq̇/
ſi.li.vi. Uiceſimuſq̄rt9 q̇ p aſ
ſiſimos vl' aſſaſſimos aliquē
chriſtianũ interfecerit. Dicũ
tur aũt aſſiſimi vl' aſſaſſimi q̇
dam infideles q̇ ex quibuſdã
falſis opinionib9 quib9 fuer̄t
enutriti facile mittebãt̄ ad oc
cidēdũ quemcũqꝫ chriſtianũ
nõ curantes niſi ob h̄ ip̄i oc/
cidendi eſſent.de homicidio.
p humani.lib.vi. Uiceſimuſ
q̇ntus de clericꝭ q̇ manifeſtis
vſurarijs ad fenus exercēdũ
domos locant. vel alijs titul'
ꝯcedunt. de vſuris. vſurarũ.
li.vi. Uiceſimuſſext9 đ hiſ q̇
ꝯcedũt rep̄ſſalias ꝯ̄ pſonaſ ec
cleſiaſticas ſp̄ealiter ſiue ge/
neraliter.vt de iniurijs ⁊ dã/
no dato.⁊ ſi pignoratiões.li.
vi. Dicũt̄ aũt rep̄ſſalie quan
do vn9 oriũdus de vna terra

ſpoliatᷣ ab alio ꝺ alia t̄ra oriū
do.ita videlicȝ ſi ꝺebitū n̄ ſol
uitᷣ ei tūc ꝺatur ptās ip̄i ſpo/
liato ꝙ ſatiſfaciat ſibi ꝯ quēli
bet ꝺe terra illa vnde ē ille ꝺe
bitor vl̄ ſpoliator Uiceſimuſ
ſeptimus ſi ꝺn̄s vel rector tē
poralis nō fecerit ea obſerua
re q̄ ſtatuuntᷣ ꝯ iſecutores car
dinaliū ſeu alicuiꝰ ꝺe familia
eoꝝ vl̄ pape.ꝺe penis.felicis.
li.vi. Uiceſimuſoctauꝰ q̊cun
ꝗ ꝺat licentiā occidēdi ſeu ac
cipiendi vel alias in ꝑſoniſ vl̄
bonis ſuis vl̄ ſuoꝝ ḡuādi eoſ
q̊ ꝯtra reges barones nobileſ
vel q̊ſcunꝗ tulit excōmūica/
tōis ſuſpēſiōis vel interdicti
ſentētias.ſiue iſtos q̊ꝝ occaſi
one ſunt ꝓlate .vel eos q̊ eos
obſeruant.aut eos q̊ talitᷣ ex/
cōmūicatis ꝯmūicare volūt
niſi licentiam ip̄am reintegra
liter reuocent .⁊ ſi qua ſūt ab
lata reſtituāt ſiue ꝓ illis ſatiſ
faciant. Et ſilr̄ q̊ ꝺicta licētia
vſi fuerint. vl̄ etiam ſine licen
tia ſuo motu hoc fecerint ex/
cōmunicationē incurrūt. In
q̄ ſi ꝑmanſerint ꝑ ꝺuos mēſeſ
nō niſi ꝑ papā abſoluuntᷣ. ꝺe
ſē.ex.q̊cūꝗ.li.vi. Uiceſimuſ
nonus qn̄ q̊s ab excōicatōne
fuit abſolutꝰ i mortꝭ articulo
vl̄ alio ip̄edimēto .ſi ceſſante
articulo vel alio impedimen/
to nō p̄ſentet ſe q̄ntocitiꝰ pote
rit illi a q̊ abſolui ꝺebuerat re
incidit ip̄o facto i eandē ſentē
tiā.ꝺ ſen.excō.eos .li.vi. Tri
ceſimuſ qn̄ aliq̊ abſoluūtᷣ a ſe
de ap̄lica vl̄ a legatꝭ. ⁊ iniūgi
tur eis ꝙ ſe p̄ſentēt ordiarijs
vl̄ alijs ſuſcepturi pn̄iam et
paſſis iniuriā ſeu eis q̊bꝫ obli
gati ſunt ſatiſfaciāt. ſi h̄ nō fa
ciant cū p̊mo poterint reinci
dunt in eandē ſentētiā. vt i ꝺi
cto.c.eos q̊.li.vi. Triceſimuſ
p̊mus ꝺe illis q̊ in cimiterijs
ſepeliūt corꝑa tꝑe interdicti.
vl̄ vſurarios manifeſtos ſciē
ter ſepeliūt.a q̄ excōicatōe nō
ꝺebēt abſolui niſi p̊us ad ar/
bitriū ꝺyoceſani ſatiſfecerint.
q̊bus p̄miſſa fuit iniuria ir/
rogata.ꝺe ſepulturꝭ.eoſ. i cle.
Triceſimuſſecūdus ꝺe religi
oſis q̊ ꝺecimas eccleſie ꝺebi/
tas ſibi appropriant vel vſur
pāt. ſiue q̊ n̄ ꝑmittūt ſolui ec
cleſijs ꝺecimas quibꝫ tenēntᷣ
iuxta tenorē clementine ꝺe ꝺe
cimiſ.r̄ligioſi. Triceſimuſter
cius ꝺe monachis ſiue cano
nicis regularibꝫ q̊ nō habent
admīſtratōeſ ⁊ ꝯferūt ſe ad cu
rias p̊ncipū ſine licētia p̄lato
rū. vt ꝺānū iferāt aliqꝺ p̄latiſ
ſuis aut mōaſterio. vt ꝺ ſtatu

mo. ne in agro. in clemẽtina.
Triceſimuſq̃rtus de mona/
chis q̃ intra ſepta monaſterij
arma tenent ꝛc̃. vt in dicto ca.
ne in agro. Triceſimuſq̃ntuſ
de his q̃ impediũt viſitatoreſ
monialiũ vel canonicoꝝ niſi
moniti deſtiterint. vt de ſtatu
monachoꝝ. accedentes ĩ cle.
Triceſimuſſextus ꝺ q̃buſdã
mulieribꝫ que dicunt̃ begui/
ne. ſil'r et religioſi q̃ eas in ta
li ſtatu fouent. de religioſ̃ do
mibus. cum de q̃buſdã ĩ cle.
Triceſimuſſeptim⁹ de illis q̃
ſciẽter ꝯtrahũt matrimoniũ
in g̃du ꝯſanguitatꝫ vl' affini/
tatis ꝓhibitꝫ. vl' cũ moniali/
bus. vl' ꝓ̃hẽtes q̃ ſunt religio
ſi vl' moniales. ſiue etiã clerici
ĩ ſacrꝫ. vt de ꝯſã. ꝛ af. eoſ. ĩ cle.
Triceſimuſoctau⁹ de inq̃ſito
ribꝫ hereticoꝝ q̃ ꝑtextu inq̃ſi
tõis officij q̃buſuis modis il
licitis pecuniaꝫ extorq̃nt. vel
etiaꝫ bona eccl'iaꝝ ob delictũ
clericoꝝ applicant fiſco. ꝺ he
reticis. volentes. in cle. Trice
ſimuſnonus. ptãs: capitanei
rectores: ꝯſules ꝛ iudices: cõ
ſiliarij ꝛ alij officiales q̃ ſtatu
ta ſcribunt: faciũt ꝛ dictant ꝑ
que q̃s compellit̃ ſoluere vſu
ras vl' ſolutas nõ repetere. et
q̃ ſm ea iudicant. ꝛ q̃ habent
ſuꝑ hoc poteſtatẽ niſi ſtatu/
ta ipa deleuerĩt ſunt excõica
ti. vt de vſurꝫ. ex g̃ui. in clem̃.
Quadrageſim⁹. de religioſiſ
mendicãtibꝫ q̃ domos ad ha
bitãdũ de nouo recipiũt. vel
receptas mutãt ſeu alienant.
de exceſ. ꝑla. c. vno. li. vi. ꝛ de
penis. c. cupiẽtes. in clemen.
Quadrageſimuſꝑm⁹ de reli/
gioſis q̃. ſ. dicũt aliq̃ ꝟba q̃bꝫ
retrahũt audiẽtes a ſolutiõe
decimaꝝ. vt ĩ dicto. c. cupien
tes. Quadrageſimuſſcd̃us q̃
ꝯfitentibꝫ ſibi ñ faciũt ꝯſciaꝫ
de decimis ſoluẽdis q̃ ſuſpẽ/
ſi ſunt a ꝑdicatõis officio do
nec ſi ꝯmode pñt faciũt eiſ cõ
ſciẽtiã. Et ſi interim ꝑdicent
excõicati ſũt: vt hr̃ ibiꝺ Qua
drageſimuſterci⁹ de religioſiſ
q̃buſcunqꝫ q̃ non ſeruãt inter
dictũ qꝺ ſuat mr̃ eccl'ia. ꝺ ſẽ.
ex. c. i. in cle. Quadrageſimuſ
q̃rtus de fratribꝫ minoribꝫ q̃
tp̃e interdicti recipiũt ad offi
cia diuina fratres vel ſororeſ
de tercio ordine q̃ ꝯtinentes
dicũtur. de ſen. excõ. cũ ex eo.
Quadrageſimuſq̃nt⁹ oppo/
nens ſeu impugnans lr̃as pa
pe nouiter electi etiaꝫ ante co
ronationẽ ſuam excõmunica
t⁹ ẽ. ꝑ extrauagãtẽ. xi. Bñdi/
cti. q̃ incipit. quia nonnulli.

65

Quadrageſimuſſextuſ verberans clericū diabolo inſtigāte: puta ex ira aut aīo vindicādi vl' vlciſcēdi ſe ī eo ipo facto eſt excōicat⁹. xvij. q. iiij. ſi q̄s ſuadente diabolo. ⁊ de ſē. ex. cum illoꝝ. Et notanter dr: inſtigante diabolo ⁊ ex ira. ſec⁹ ſi iocoſe aliq̄s clericū in ludo honeſto offenderet nō aīo iracundo nec ex malo ꝓpoſito n̄ incidit excōicatōez. de ſen. ex. cū voluntate. Dicit etiā anio vlciſcēdi ſe in eo. q2 ſec⁹ ſi de mādato ſupioꝝ q̄s capiat clericū īcorrigibilē vt ad iudicium eū ꝑtrahat. Tal' enī nullā ſniam incurrit. vt de ſē. ex. vt fame. Nam tales p̄nt etiā ab eccleſia extrahi etiā violēter. vt dicit glo. ibidē. Sup hec dicta p̄nt excuſari mgr̄i: p̄lati ꝯſanguinei ⁊ alij in iure expſſi. q̄bꝰ ꝑmittit correctio clericoꝝ. q̄ ſi etiā aīo iracūdo clericū v̄berāt. ⁊ d' correctiōe actu nō cogitant excuſant ſ'm hoſtiē. Nō eī p̄nt dici ex ira corrigere clericos cū dol⁹ nō aſſit: ⁊ p ꝯſeq̄nſ nec violētia. ſufficit enī ꝙ correctōez habeāt in habitu. Quadrageſimuſſeptimus de iſtis laicſ q̄ collectas tallias ⁊ onera īponunt eccl'iaſticis ꝑſonis: ab ipis ſuorū ꝓuentuū vl' bonoꝝ dimidiā dcimā ſeu viceſimā extorq̄ntes. de immuni. ec. clerici. li. vi. Quadrageſimuſoctau⁹ de p̄latis ⁊ de illis ꝑſonis q̄ hmōi laicis elemoſynas vel collectas q̄ſcūq3 ꝑſoluunt: vt habet ibidē. Hodie v̄o ſolu3 locū hab3 in exigentibꝰ laicſ q̄ ſoli incidunt ī excōicatōez. nō t\u0304n̄ habet locū in ſoluētibꝰ vel recipientibꝰ a ſponte ſoluentibꝰ. vt de immuni. ec. q̄niam. in cle. Quadrageſim⁹ nonus. ꝑcutiens aliquē q̄ nouiter eſt religionē ingreſſuſ. licet nōdū ſit ꝓfeſſus incidit ī excōmunicationē. de ſent. ex. r̄ligioſa. li. vi. Quinq̄geſim⁹ de illo q̄ lic3 nō mādauit percutere clericu3: aliq̄s t\u0304n̄ noīe ſuo: puta familiarſ ei⁹ vl' conſanguine⁹ ꝑcuſſit clericū. ⁊ ille ratū habuit poſtea excōicationē incurrit ipo facto. de ſē. excō. cū q̄s. li. vi. Alioſ caſus quere ſupra in. c. de ſacr̄o penitentie. Et q2 dictū ē ī. xlvi. caſu ꝙ non oīs ꝑcutiēs clericū incidit in canonē late ſnīe. Ideo videndū ē breuit' ꝙ q̄ttuordecim ſūt caſus in q̄bus ꝑcutiēſ clericū nō incidit ī excōmunicatōnē. Primo q̄ndo q̄s ignorabat an clericus eſſ3

puta q2 comam nutriebat.de ſen.ex.ſi vero. Scdo ſi nō defert habitū vel tonſurā nᶜ aliq̄d de clericatu oſtendit ſi tercio ammonit⁹ nō ſe corrigat. de ſen.ex.c.cōtingit.⁊.c.ī audientia.Tercio in clerico qui contēpto habitu fert arma. ⁊ tercio monitus nō corrigit. vt in p̄dicto ca.ī audiētia.Et etiā ſi nō monitus ſit ⁊ ſe immiſceat tyrannidi .de ſen .ex. com.cū nō ab homine Quarto in clerico exercēte negocia ſeclaria.vt in ca. ſacerdotib9. ne clerici vl monachi. ⁊ p̊us requirit monitio. vt in ca. in audientia.de vita ⁊ hone.cle. ca.fi.Quinto in clerico cōiugato ſi nō fert habitū clericalē.de cleri.ꝯiugato.li.vi. Sexto in clericis buffonib9: macellarijs: goliardis :q̄ ſi p annum exercuerint artē ſuā:vl ſi minori tpe admoniti nō deſtiterint.d vi.⁊ ho.cle.lib. vi. c.fi.Septim⁹in illis q̄ nō ex ira ſed iocoſe ſe pcutiūt. vt d ſen.ex.c.i.debet tm̄ attēdi q̄litas ioci et rō fallendi.d p̄ſūp. c.i. Octau⁹ ī mgr̄o q̄ tm̄ h facit leuit cā diſciplie.d ſen.ex. cū voluntate.c.fi.Nonus eſt in eo q̄ vim vi ex incōtinenti repellit tpate.de ſent.excō. ſi vero.Decim⁹ qn̄ q̄s cū vxore īuenit clericū turpiter agere:vel cū matre vel ſorore vel filia.vt in dicto.c.ſi vero. ⁊.c. nec ille. Undecim⁹ ſi fiat d p̄lato aut mandato ip̄ius cauſa correctōnis. vt in dicto.c. cum volūtate. ⁊.c.ex tenore. Et ſi non fiat cauſa correctōnis tā verberans q̄ p̄cipiens incurrunt excōmunicatōem. de ſen.excō. vniuerſitatꝭ. Q̄ ſi cauſa ſubeſt poteſt clericū cape ⁊ incarcerare etiā p laicum.de ſen.excō .ſi laicus .li. vi .Sed pcuſſio nō debet fieri per laicū.alioquin ambo īcurrunt excōmunicatōnē .vt in dicto ca.vniuerſitatis .niſi clericus eſſet adeo id ē intā tum incorrigibilis q̄ alit capi et corrigi non poteſt.de ſē. excō.vt facit. Duodecim⁹ in turbante diuīa officia quem p̄sbiter vl ali⁹ ad quē ſpectat poteſt eījcere de eccl'ia. d ſen. excō.veniens. Similit cum quis ratōne officij quod ī eccleſia obtinet pcutit clericū. aut etiā cum ſenior cauſa deuotōis hoc facit:aut domin⁹ ⁊ pr̄ ſiue ppinqu⁹ familiarit corrigit. Hec oīa intellige cū ſint in minoribus ordib⁹ conſtituti.vt in dicto ca.cum

volūtate. Tredecim⁹ ſi cleri/ cus ſit depoſit⁹ ſiue degdat⁹. vt de iudicijs.cū nō ab hoie. ꝛ de peniſ.degdatio.ī fi.li.vi. Et h̄ intellige ſi tal' cleric⁹ de poſitus eſt incorrigibil' ꝛ no luit viuere ſub regula clerica li.vt notatur in.c.cū ꝯtingit ꝑmo.de ſent.ex.ꝛ nouellator ſup r̄gula delictū.li.vi.ꝛ Jo. an.xvij.q.iiij.ſi q̄s deinceps. ꝛ.xxiij.q.v.excōmunicatoꝝ. Alias autē ſi eſt corrigibil' n̄ licet eū ꝑcutere:licꝫ eſſet excō municatus.vt in iurib⁊ predi ctis. Et rō.q: adhuc licꝫ ex/ cōicatus ſit dūmō ſit corrigi bil' ꝛ nōdū degdat⁹ retinet ꝓ/ uilegiū canōis.ſi q̄s ſuadēte. qđ ē ꝯceſſum ī fauorē ordiniſ ꝛ nō ꝑſonaꝝ.vt ī d.c.ꝯtingit. Verūtn̄ Jnno.v.credit ꝙ ꝟ berās hereticū clericū n̄ inci dit canonē. ꝛ h̄ ipe notauit đ ſen.ex.ſi ꝟo.qđ tn̄ ītelligēduꝫ eſt đ heretico đpoſito ꝑ ſniaꝫ Qđ etiā ſētiūt Goffre. Vinc. ꝛ Bern̄. Dicit tn̄ Arch̄.xvij. q.iiij.ſi q̄s deinceps.ꝙ laicuſ iudex ꝑt expellere ꝑcutere ca pe ꝛ occidere clericū ſi oīno ē incorrigibil':ꝛ aliter corrigi n̄ poteſt.recepta tn̄ licentia ab eccl'ia.al's nō licet.xvij.q.i.ſi q̄s.xxiij.q.v.vbi de liguri b⁊.

c.circūcelliōes. Quartuſdeci mus qn̄ clericuſ trāſſert ſe ad actū ꝑrſus ordini ꝯriū.vtpu ta erat in minorib⁊ ꝛ fact⁹ eſt miles vel bigamus.lxxxiiij. diſt.quiſq̄s ꝛc̄.

De effectu excōicationis.

De ſecūdo ſcꝫ de effectu excōi/ catiōis ſciēdū eſt ꝙ excōicatus maiori excōicatō ne nō ꝑt eligere neqꝫ eligi. ne/ qꝫ bn̄ficiū eccl'iaſticū acq̄rere nec de bn̄ficijs ſuis aliq̄d ꝑci pe.vt de appellatōnib⁊.paſto ralis.in fi. Et h̄ qn̄ ē in mora petende abſolutōis.de ꝯceſſi one ꝑbendaꝝ.quia diuerſita tem. Jtē nemo dꝫ ſibi ꝑtici/ pare loq̄ndo:orādo:ſalutādo bibendo:ꝯmedendo.xi.q.iij. ſic apl'i. Jtē n̄ ꝑt ꝯſtitui ꝓcu/ rator neqꝫ ꝓcuratorē ꝯſtitue re ad agēdū nec ferre aliquaꝫ ſentētiā. Jtē ſi ipetrat aliđ re ſcꝑtū ꝑterq̄ꝫ ſuꝑ articl'o excō municatōiſ nō valꝫ.de reſcꝑ. ipo iure.li.vi. Jtē ſi ꝯfert ali/ qđ ſacr̄m cū ſolēnitate:aut ſe ingerat diuīs irregularis eſt. vt de cle.ex.miſtrāte.c.apl'ice Nec ꝑt ꝑ eū diſpēſare niſi per papā.de ſen.ꝛ re iudi.cum et ni.li.vi. Jtē excōmunicatus

eſt ſuſpenſus tā ex officio q̄ꝫ ex beneficio: vt in glo. vl. c. cū bone. de eta. ꝛ q̄li. xi. q. iij. rurſus. vbi dic̄ archi. ꝙ etiā ſolꝰ lapſus anni abſqꝫ ſnīa canōiſ a bn̄ficijs ſufficit: ꝛ vlteriꝰ nō audiat̄ ſup bn̄ficijſ. ꝛ ita videtur loqui iſtud. c. rurſus. ſm Innoc̄. q̄ h̄ notat in dicto. c. cū bone. Qībꝫ enī bn̄ficijs tā habitis an̄ excōicatōnem q̄ꝫ poſtea acq̄ſitiſ debꝫ ſpoliari p ſnīam. Si p annū in excōicatione vl' interdicto pmanſerit ꝛ poſt talē ſnīam latā pꝰ annū ſup amiſſione bn̄ficiorū n̄ audiatur vlterius ſup eis. vt dicit. c. rurſus. Que autē dicuntur in excōmunicatōe eadem intellige in ſuſpenſiōe. ar. p̄dicti ca. Cū bone. vbi ſic notauit Inno. Et etiā intellige d̄ illo q̄ excōicat̄ p ꝯtumacia: et q̄ citatus ſup crimine nō ꝯparuit. Talis enī habet̄ p ꝯuicto vel p ꝯfeſſo. Et p̄uat̄ bn̄ficijs poſt annū: ꝛ vt hereticꝰ ꝯdemnat̄. vt de hereticiſ. Cū ꝯtumacia. li. vi. Item effectꝰ excōmūicatōis eſt ꝙ licꝫ ſit iniuſta ex ordine vel cauſa: tn̄ ligat. xi. q. iij. c. i. ꝛ de officio legati. cum ꝯtingat. de ſen. ex. cum p tuas. ꝛ. c. ſecrete. vbi d̄ h̄. Sꝫ di. nōne iudiciū eccleſie debet ſe ꝯformare iudicio dei. xi. q. iij. tūc ỽa. ij. q. i. deꝰ oīpotens. de ſen. ex. a nob. ſꝫ deus nullū ligat iniuſte. d̄ penis. di. iij. ſi ex bone. ḡ eccleſia nullū debet ligare ĩiuſte. Itē deficiente cauſa ppter quam aliq̄d dꝫ fieri iuſte d̄ficit et effectꝰ. lxi. di. his oībꝰ. de bigamiſ. debitū. d̄ appel. cū ceſſāte. Sed cauſa excōicationis dꝫ eē pc̄tm mortale. xi. q. iij. nemo epoꝝ. h̄ autē ceſſat ĩ excōmunicatione iniuſta: ḡ non debet ligare. Dicendū eſt ad h̄ ꝙ licꝫ nullus debꝫ excōicari iniuſte: tn̄ ſi excōicetur tenꝫ excōmunicatio apud eccl'iaꝫ militantē: licet nō apd̄ deum Et h̄ fit ideo vt eccl'iaſtica cēſura eo plꝰ timeat̄. Et vt hō creſcat p obediētie meritū iniuſte ſentētie parens. Un̄ dic̄ glo. xi. q. iij. nihil. ꝙ licꝫ ĩiuſta ſnīa ſit timēda ꝛ tenēda q̄ꝫ tuꝫ ad militātiſ eccl'ie iuſticiā: nec mirū ꝙ apud deū nō tenet q̄ nō fallit̄: ſꝫ apud eccl'iam tenꝫ q̄ fallit̄ ꝛ q̄ fallit. de ſent. ex. a nob. Nō eſt tn̄ intētio eccl'ie aliquē iniuſte excōicare. imo punit acriter iniuſte excōicātes. vt patet. xi. q. iij. illud. et de ſen. excō. cū medicinal'. li. vi. Quādo ergo dicitur ꝙ ex

cõmunicatio eſt eterne mortis dãnatio. intellige ſi ↄtẽnit. ali as nõ. Et ita ſol⁹ ↄtẽptus in ducit damnatõez. xxiiij. q. iij. notandũ. ꝛ habet in glo. nẽo epoꝝ. xi. q. iij.

De participatõne cũ excõ municatis.

Onſequẽ ter de tercio. ſ. de ꝑ ticipatõe cũ excõi catis eſt ſciendũ ꝙ quedã par ticipatio eſt illicita. ſ. cũ quis participat excõicato in crimi ne ꝓpter quod excõicat⁹ eſt. ſcȝ dando ei conſiliũ auxiliũ vel fauorẽ. ꝛ talis incurrit eã dem ſententiã. de ſen. excom. ſi ↄcubine. et. c. nuper. Secũ do quãdo participat in crimi ne mortali: ſed non in illo pro pter quod excõmunicat⁹ eſt. ꝛ talis mortaliter peccat: ſed non incurrit eandẽ ſententiã excõmunicatiõis. Tercio qñ participat ei in diuinis. ſ. re cipiendo eũ ad diuia officia. vel ad ſacramenta vł ad ſepul turam. Et licet talis nõ ſit ir regularis prima vice. tñ pro pinqu⁹ eſt irregularitati. Et ſi celebrauerit in tali peccato erit irregularis. de ſen. ex. is qui. li. vi. Quarto qñ ꝗs par ticipat nõ in crimine ſed in lo quendo orãdo vł bibẽdo ſe cum. Et de tali participante dicit Tho. ꝓbabilit̃ poſſe di ci ꝙ nõ peccat mortaliter niſi ex ↄtẽptu vł ꝯ ꝓhibitõnez ſu perioris. Vñ reglare ẽ ꝙ ꝑtici pãs ꝑtinacit̃ excõicat⁹ peccat mortalit̃: et poteſt excõmũica ri maiori excõmũicatiõe. Nõ ſic autẽ eſt de participante q̃ dam leuitate in verbo vel ĩ ci bo aut potu ꝛc̃. cum valde g̃ ue eſſet ꝙ quis ꝓ vno leui ꝟ bo incideret excõmunicatio nẽ vel mortale peccatũ. Per hoc poteſt ſolui illud dubiũ quod ↄmuniter inter dentes multorũ voluitur. vtꝝ ſcilicȝ participãs excõicato vt iam dictũ eſt peccat mortaliter: et an ſententiã incurrit. Hoſtiẽ. videtur tenere ꝙ tunc peccat mortaliter quando hoc facit ꝑtinaciter in ↄtemptũ ꝛ ↄtra ꝓhibitionẽ ſupioris ſpeciali ter vł generaliter factam. naȝ in hoc caſu eſt excõmunican dus participãs aliꝫ ſm ipſũ. vt de clerico excõmunicato miniſtrãte. ſi celebrat. in fi. et ꝺ ſẽ. ex. ſtatuim⁹. ĩ fi. ꝛ eoꝺ ti. ↄſtitutõꝫ. li. vi. Ex ꝗbꝰ ĩfert̃ hoc ſalubre documentũ ꝛ ſa lutare cõſiliũ ꝙ ex quo añ am

monitionē factam participãſ
excõicari nõ poteſt . vt dic ar
chidyacon⁹ vbi ſup̄ . reſtat ꝙ
venialiter peccat. Exquo au
tē poſt ammonitionē factam
⁊ ſpretã excõicari pt: planum
eſt ꝙ tunc peccat mortaliter.
nam etiã excõicatõis ſenten/
tia nõ eſt ferenda niſi ꝑ mor/
tali pctõ Sic ergo ſm archi.
ꝯtinacia eſt cauſa pro qua ſo
la fertur hec ſentētia. Sic in
telligit Hoſti. c. ſacris. qđ vi
metuſve cauſa ⁊c. Et ex hiſ
pꝫ ꝙ ſi q̄s excõmunicat⁹ eſt
ꝑ ꝯtumacia vel alio crimine:
vel vt ſatiſfaciat et ī ꝓceſſu ñ
eſt ꝓhibitio generalis vel ſpe
cialis participãtib⁹ facta par
ticipans cũ tali in locutõe co
meſtione ⁊c. nõ peccat morta
liter ſed venialiter. Ratio qꝛ
nõ facit cõtra ꝓhibitionē ſu/
perioris: cũ adhuc nõ ſit pro
hibitũ. Ideo dicendũ eſt ſm
Archi. vbi ſupra ꝙ ſi q̄s cõi/
cat excõicato contra ꝓhibitõ
nem canonũ peccat venialit.
niſi forte nimis freq̄nter vel ī
cōtēptũ canonũ: quia tũc eſ
ſet mortale. Sic pt intelligi
xi. q. iij. excellentiſſim⁹. ⁊. xxv
di. ca. al's. Sed ꝯtra ꝓhibiti
onem hoīs mortaliter peccat
Unde ꝯſueuit dici ꝙ mitiuſ

agitur cũ lege q̄ȝ cũ miniſtro
legis. ff. de arbi. l. celſus. Ita
notauit Hoſti. in. c. ꝙ in du/
bijs. de ſen. excõ. Et h̄ teneaſ
Nec aduertas illũ monachũ
Raymũdum cũ lata cappa ⁊
ſtricta ꝯſciētia q̄ ī ſumma ſua
dicit ꝙ ſi aliq̄s ꝯmũicat excõ
municato ī caſu nõ ꝯceſſo ſci
enter ſi nouit ius vl' ſi ē cleri/
cus ſꝑ peccat mortalr. quē ſe
cut⁹ eſt Inno. q̄rt⁹ vt ipe no
tauit de dolo ⁊ ꝯtu. ꝟitatſ. in
glo. vlti. iuxta fi. ⁊ in ca. ſacrſ.
qđ met⁹ cauſa. applicãdo te/
xtualia ꝑut potuit ꝓ ſua opi
niõe faciēda. Contra quos ē
hodie tota ſchola iuriſtarũ ⁊
theologoꝝ: q̄ ſeq̄ntes beatuȝ
tho. i. iiij. ſniaꝝ dicũt ꝓ ꝯcluſi
one . ꝙ q̄uis q̄s ſciēt excõica
to cõicet nõ peccat mortalit.
niſi in tribus caſib⁹. ſcꝫ qñ cõ
municat in crimine: vl' in cõ/
temptũ ſupioris: aut in ꝯtē/
ptũ clauiũ: vel ſi cõmũicat in
diuinis. qđ teneas ſm archi.
Ubicũq̄ḡ inuenies ī iure ꝙ
ꝯmũicare excõicato eſt pctm̄
mortl'e. ītellige cũ h̄ ex ſtudio
fit ⁊ in ꝯtemptũ. ita intelligit
ca. excellentiſſim⁹. xi. q. iij. vt
Hugo ibidē notauit. Silr ī
diuinis cõmunicare eſt mor/
tale. vt dicit Hugo. xi. q. iij.

m 3 [illegible] caſibus [illegible] peccat mortaliter participando cum excommunicato

rogo.ſilr ĩ crimĩe eſt mortale. vt de ſent.ex.nup. Preterea ſciendũ q̄ nõ dicor cõmũicare excõicato:licz ego ⁊ ipſe ſim⁹ in eadẽ domo .ego p̄ meis ne gociis:excõicatus aũt p̄ ſuis. Sed ſi ego ⁊ excõicatus iremus ad papã vl' ad aliũ dñm vt p̄ eodem rogarem⁹ bñ incidere excõmunicatiõem ⁊c̃. Itẽ ſi ego ⁊ excõicat⁹ hẽmus vnã camerã cõez bñ licet mihi cũ excõicato eẽ ĩ eadẽ camera ⁊ iacere ⁊ cõmedere ſ3 ñ ĩ eadẽ mẽſa vl' ĩ eodẽ lecto.q2 h̄ ñ p̄t eſſe ſine volũtaria cõione: ſm archi.q̄ ita notauit .xi.q. iij.apl'i. S3 d.tñ ſctũs iohãnes euãgeliſta exiuit balneum p̄pt' cherinthũ excõicatũ xxiiij.q.i.oĩs q̄.Dõm q̄ illud fuit ex ſup̄abũdãtia iuſticie ⁊ cũ h̄ q2 alĩ d̄ ẽ dimittere d̄licias p̄pt' p̄ſentiã excõicati.qd̄ ẽ bonũ:ſicut fecit btũs iohẽs: aliud ius ſuũ dimittere qd̄ ñ ẽ bonũ. ſm Inno.q̄ ita notauit de ſen. ex.nuper. Preterea ſciendũ q̄ ſi excõicatus ĩtrat eccl'iam oẽs exibũt eccl'iam. ſm glo.xi.q.iij.ſic̃ apl'i. Sacerdos tñ ſi incepit miſſa3 nõ exibit.q2 nõ relinq̄t officium ĩnexpletũ.vij.q.i.nihil. Hugo aũt notauit ĩ.c.cũ excõicato.ibide3.xi.q.iij. q̄ ſacerdos remanebit cũ duob9. Hoſti. v̄o ĩ ſũma.de ſen .ex.c. ſi.dic̃. q̄ ſi excõicat⁹ eijci nõ p̄t d̄ ecclesia:⁊ p̄ſbiter nõdũ ĩcepit canonẽ veſtes exuat ⁊ recedat. Si v̄o incepit p̄ficiat miſſa3 ⁊ ab ipo excõicato ocl'os auertat.⁊ tuti⁹ eſt vt ſtatim ſũpta cõione ſacr'i vadat ad ſacriſtiam ⁊ ibi miſſa3 cõpleat. d̄ cõſe. di.ij.relatũ. Cõcordat Hoſt. ⁊ Goffre. Dicit tñ Inno. de ſen.ex.nup. q̄ ſi in eccl'ia eſſet excõicatus nõ tñ cauſa orandi ſed p̄ alio ſuo negocio non videt ipe Inno. quare ĩ eadẽ eccl'ia orare nõ poſſem cũ nõ participo ſibi in orõe ex q̄ nõ orat: licz alij cõtradicant. Dic̃ etiã ſi excõicat⁹ eſſet extra eccleſiam et audiat miſſam ſtatim ſacerdos deb3 ceſſare: et alij orantes recedere: niſi forte incepiſſet canonẽ miſſe. vt dictũ eſt: ⁊ h̄ ne relinq̄t officium inexpletũ .Sciat etiã excõicatus q̄ nõ licz ſibi ingredi eccl'ia3 aliqua hora. Et ad h̄ fac̃.xxv. di.c.i.p⁹ p̄ncipiũ. xxiiij. q.iij.cleric⁹. ⁊.i.q.i.nõ licet. Niſi cã audiẽdi v̄bũ d̄i. de ſen.excõ.rñſio. d̄ cõſe.diſ.i. ep̄us.xxxv.q. iiij.de his .ſm Hoſtienſem q̄ ita notauit de

clerico excõicato. illud. Vnđ
dicit Egidiꝰ cardinalꝭ ꝙ ſi ex
cõicatus ſicut priuata ꝑſona
vult dicere horas canonicas
dꝫ ħ facere extra eccleſiam .et
nõ intra ex cauſa ſup̃dicta. qꝛ
ſeꝑatus eſt ab ingreſſu eccłie
Sed circa p̃miſſa ē ſciẽdũ
ꝙ qꝛ mł'ti ex leuitate ꝛ ex cau
ſis vel ſignis leuib9 vitãt ali-
os tanꝗ̃ excõicatos. ideo ex-
pedit ſcire qñ q̃s eſt vitandꝰ.
Pro q̃ ſciendũ ſm̃ Hoſti. de
ſen. excõ. cũ nõ ab hoĩe. a cõi-
one illiꝰ q̃ ꝑ ſacrilega manuũ
iniectiõe in clericũ in edictuꝫ
ſeu canonẽ excõicatõis ĩcidit
licꝫ denunciatꝰ nõ ſit debes
abſtiere dũmodo ĩ iudicõ ſit.
vł' hoc ſciat. ſ. quia vidiſti qñ
clericũ ꝑcuſſit et publica ſup
hoc laborat infamia donᵉ ſe
purgauerit. ꝑ quo allegat. c.
cum deſideras. de ſen. excõ. ꝛ
hoc vult etiaꝫ glo. i. p̃dicti. c.
cum nõ ab homine. que dic̃.
ꝙ q̃ꝫ cito ſcio vnũ excõicatuꝫ
debeo ipm̃ ſtatim vitare q̃ꝫuiſ
non ſit denunciatus. niſi ſolꝰ
ħ ſciaꝫ. Et ħ eſt ꝯtra Ioħ. ſa
uentinũ ſm̃ Hoſti. et glo. ſu-
pradicti c. q̃ dicunt ꝙ excõica
tus nõ eſt vitandus quouſqꝫ
denũciatus ſit. quod om̃ino
falſum eſt. Denunciatio autẽ
non fit niſi ꝑpter ignorantes.
argu. ꝺ iudicijs. ita quorũdã
Et eum q̃ certus eſt certiora
ri nõ oportet. de regul' iurſ. eũ
q̃. li. vi. deuſ eũ ligat ĩ hac ſen
tentia ꝛ nõ hõ. xi. q. iij. nemo.
Vnde ꝛ ſecũ trahit executõꝛ.
nec ampliꝰ ligatꝛ ꝑ denuncia-
tionẽ. de appellatõib9. paſto-
ralis. Debet ergo vnuſq̃ꝫ vi
tare excõmũicatuꝫ. et ſi denũ
ciatus nõ ſit dũmõ ſciat hoc
taliter ꝙ ipm̃ ꝯuincere poſſit.
vel etiam ſi famoſum ſit vt di
ctum eſt. ſecus vbi occultũ ē.
Et hoc eſt verũ ꝺ excõicato ĩ
ſpecie. i. nominatim: nõ autẽ
in genere. Et etiã vbi tibi cõ-
ſtat tanꝗ̃ homini. vel ſi ſit in
famatus de hoc publice. Se
cꝰ ſi tibi ꝯſtaret tanꝗ̃ deo. pu
ta in ꝯfeſſiõe. qꝛ tũc nec ĩ pub
lico nec in priuato ipm̃ vita-
re debes. Itẽ ſi audiſ ħ ab ali
is nõ ſis facilis ad credendũ
niſi p̃latus hoc tibi nunciet.
tũc oĩno credẽdum ē. xi. q. iij.
cure. Scire tñ debes ꝙ aliq̃s
ꝑpter famã publicã vitatur
tanꝗ̃ excõmũicatus. licet ex
cõmunicatus nõ ſit. ſm̃ Ho
ſtien. in. c. cũ deſideras. de ſen
ten. excõmunicatõis. vt etiã
dic̃ glo. Q, ſi fama eſt aliquẽ
eſſe excõmunicatum vitandꝰ

eſt. Et ita fama facit ꝓbatōꝫ. Et iſta omnia intellige q̄ ad publicā vitationē. nā ſi quis ſolus nouit aliquē excōicatū ꝛ h̄ ꝓbare nō poteſt de facili. ip̄e ſolus eū vitabit. alioquin ſi nec aliqueꝫ ꝓbare poterit: nec ip̄e eū vitabit publice ſed tm̄ occulte. ꝛ vbi poterit facere ſine ſcādalo. Vn̄ tene pro regl'a ſm Raymūdū. ꝙ ſi manifeſtū eſt eſſe aliquē excōmunicatū: alij tenent̄ exire de ecclesia vl' ꝓcurare ꝙ exeat. Si vero nō eſt manifeſtū. tūc illi qui ſciunt exibunt caute ꝛ ſecrete. ita tñ ꝙ nō ſequat̄ manifeſtatio illius: ſi ꝯmode pn̄t. al's ſi timetur manifeſtatō ei⁹ nō exibūt. vi. q. ij. Si tm̄ epiſcopus. Occulte nanqꝫ excōmunicatus debꝫ occulte moneri vt exeat. Cōcordat goffredus. Hodie p̱ ſtatutū conſtantieñ. bn̄ ꝓuiſum eſt ꝙ nullus aliquē vitare debꝫ vel ꝓ excōmunicato habere niſi denunciatus ſit ꝛ declarat⁹. Et hoc intellige q̄ntū ad publicam vitationē. al's ſi tibi conſtat aliquē īcidiſſe canonē late ſnīe debes eū vitare: nō expectādo aliquā denūciatōeꝫ p̱ iura ſupi⁹ dicta. Eo tñ mō q̄ dictū ē ſup̄. Idē dicēdū ē ſi fama publica ē. vel audio a fidedignis aliquē excōicatum ſm Raymūdū teneoꝛ eū vitare. Et vt meli⁹ iſta recolligas ponunt̄ q̄nqꝫ regule de h̄ Quaꝝ prima talis eſt. excōicato participans in crimīe īcurrit eandē ſentētiā excōicatōis. vt de ſent. ex. c. ſi ꝯcubine. ꝛ. c. nup̱. Quod ītellige ſic ſi dat ꝯſiliū auxiliū vl' fauorē ſine q̄bus ille nō feciſſet. Secunda regula. Participāſ excōmunicato nō in crimine in ꝯtēptū tñ clauiū īcurrit moꝛtale peccatuꝫ. Tercia regula. Participās excōicato ī diuinis. ſ. admittēdo eū ad diuīa vl' ad eccl'iaſtica ſacrā vl' ad ſepulturā peccat moꝛtal'r. Et licet p̄ma vice nō ſit irregularis. vt de ſen. ex. is qui. li. vi. tñ ingreſſus eccl'ie eſt ei interdictuſ. vn̄ ingerēs ſe ſecundo ad diuina fit irregulariſ. ō ſē. excō. is qui. li. vi. Et ſi ſic decedit nō debꝫ in cimiterio ſepeliri: vt ō ibidem. īmo vt ī vltimo caſu ſepeliens excōicatum in caſu nō conceſſo excōmunicatus eſt. vt de ſepulturis. eoſ q̄. in cle. Quarta regula. Participāſ excōicato ī ꝯtēptū ſupioꝝ peccat moꝛtl'r. xi. q. iij. nēo. Quīta regula. Par

ticipans excõicato bibendo: ɔmedendo: loq̄ndo ſemel tm̄ vel ex casu neceſſario. nõ tñ i ɔtẽptũ peccat venial'r. ſz ptz q2 veniale fit mortale dũ pla/ cet. ꝛ freq̄ntia d'licti facit ɔtẽ/ ptũ. vt dic̄ Aug. de fide chri/ ſtiana. Tũc eni d'r q̄s ex cõtẽ ptu facere qñ volũtas ei⁹ or/ dinat̄ ad obuiãdũ legi. Sciẽ dũ tñ circa p̄miſſa ꝙ in oib⁹ caſib⁹ p̄terq̄ȝ in p̄mo tal' ꝑtici pans p̄t abſolui a ꝓprio ſacer dote. Sed in primo caſu qñ ɔmunicat in crimine non põt abſolui ab alio niſi ab illo q̄ excõicauit p̄ncipalẽ. Tamẽ ſi ille ɔmunicãs ɔmode nõ põt accedere illũ excõmũicatorẽ. p̄t abſolui a ꝓprio ſacerdote. vt dicit̄ in. c. nuꝑ. d' ſen. excõ. In articulo tñ mortiſ põt ab omi excõmũicatõe maiori ꝑ ſimplicẽ ſacerdotem abſolui. ſeruata tñ forma d' q̄ habes ſupra circa ſacramẽtũ penitẽ tie. Preterea ſciendũ ꝙ q̄n q̄ȝ ꝑſone excuſant̄ a pctõ par ticipatõis cũ excõicato. Pri/ mo ſi q̄s cauſa vtilitatis ꝑti/ cipat. vt ſi loquit̄ de his que ſũt d' ſalute excõicati. vl' ad ſa lutẽ ꝓpriã ſi aliũ nõ habz vt loq̄t ꝑ debit' q̄ tenet̄ ſibi excõ mũicatus. Scd̃o excuſatur vxor ꝑticipãſ viro excõicato vl' ecõuerſo. tñ q̄ȝtũ ad reddi tõnẽ debiti nõ excuſat̄. q2 nõ tenet̄ viro excõicato reddere debitũ. ille tñ excõicat⁹ tene tur vxori petẽti reddere. xi. q iij. quoniã m'ltos. in glo. ſuꝑ ꝟbo. vxores. finali. Tercõ ex cuſantur ſerui ancille filij ru/ ſtici ſeruiẽtes ꝛ omẽs familia res q̄ nõ dederũt cauſaȝ dño ꝓpter quã excuſat̄. Et intelli ge de ſ'uis q̄ añ excõicatõem dñi ſeruire cepert̄. Et d' filijs nõ emãcipatis. i. nõ diuiſis a p̄re q̄ ſũt adhuc ĩ paterna po/ teſtate. Ruſticos intellige co lonos agroꝝ ſuoꝝ dñoꝝ ꝛ ali os. q̄ tñ in his laborib⁹ ad q̄ſ de iure tenent̄ p̄nt ꝑticipare dño. P̄res tñ nõ excuſantur ꝑticipãtes cũ filijs excõicatſ. nec dñi cũ ſeruis ſ'm Raymũ dum: q̄ tenent̄ ſuos corrigere minores. Tamen dic̄ Hoſti. ꝙ dñi ſeruis mercẽnarijs q̄s ſuo magno incõmodo vita/ re nõ poſſunt: p̄nt ɔmũicare ſimiliter ſocũ habentes aliq̄d in ɔmuni. Quarto excuſant̄ illi qui ignoranter ɔmunicãt excõmunicatis. Quinto ex/ cuſantur illi qui in neceſſita/ te eis cõmunicant. vt ſi quis ɔmũicãs iret ꝑ terram excõ/

municatoꝝ ꝛ non hr̄et alibi
emere victualia .pōt ī tali ne
ceſſitate ab excōicatis emere
ꝛ cū illis etiā ↄmedere Ul
timo ſciēdū ꝙ ſepe epi vl' eoꝝ
officiales cōmittūt plebanis
abſoluere aliq̄s excōicatos.
iō de mō et forma abſoluendi
taliū eſt vidēdū. Ubi ē notan
dum ꝙ in abſolutōne a maio
ri excōicatiōe q̄ttuor ſunt ſer
uanda. Primū vt excōicatuſ
ꝑus iuret ſtare mandatꝭ eccle
ſie.licꝫ h̄ n̄ ſit de ſubſtātia ab
ſolutōis. Scd̄o ſi q̇s ꝑ mani
feſta offenſa excōicat̄ n̄ abſol
uat̄ niſi ṗ9 ſatiſfaciat. Si au
tem eſt occulta ſufficit iurato
ria cautio. Terciū ē vt abſol
uat̄ ꝑ eum q̇ tulit ſnīam cum
pſalmis et oratōibus circa h̄
ↄſuetis. Prio p̄mittēdo. de9
miſereat̄ nr̄i. vſqꝫ ad finē .vel
ſm aliquoſ.miſerere mei de9.
deinde Kyrieleyſon. Pr̄ nr̄.
Saluū fac ſeruū tuū dn̄e ſpe
rantē in te. Mitte ei auxiliuꝫ
de ſctō. ꝛ d̄ ſyō tuere eū. Eſto
ei turris fortitudīs. a facie ini
mici. Dn̄e exaudi orōēꝫ meā.
Oremus. Preſta queſum9 oī
potens deus huic famlo tuo
dignū pnīe fructū. vt eccleſie
tue a cui9 veritate deuiauerat
peccando: admiſſoꝝ reddat̄ ī
noxius veniā conſeq̄ndo. per
chriſtū dn̄m noſtꝝ. Tūc ſeq̇
tur forma abſolutōis. De oī
potētis dei gr̄a ꝛ miſicordia
ↄfiſus. auctoritate dn̄i nr̄i ie
ſu chriſti et btōꝝ aplo'ꝝ Pe
tri et pauli. necnō auctoritate
ordiaria mihi in hac ꝑte ↄceſ
ſa. a ſnīa excōicatōnis quā in
cidiſti ꝓpter iniectōem manu
um in clericū ordiatū: ego te
abſoluo: ꝛ reſtituo te ī ſinum
mr̄is eccl'ie ꝛ ꝑticipatōem ſa
cramētoꝝ ꝛ ↄmūione fideliū.
In no. p. ꝛ f. ꝛ ſ. ſ. amē. Et idē
mod9 ſeruād9 ē circa mortuū
excōmunicatū abſoluēdo. ni
ſi addēdo v̄ſicl'os ꝛ pſalmos
q̇ fiunt circa ↄmēdatōēꝫ mor
tuoꝝ. addendo collectā. In
clina dn̄e aurē tuā. cū illa. Da
q̄ſumus dn̄e aīe famuli tui re
frigerij ſedē. q̇etis btitudineꝫ
veri lumīſ claritatē. ꝑ chriſtū
dn̄m noſtꝝ. Quartū ē vt p̄ci
piat illi ſic abſoluto. ſi erat ab
ſolutus a ſentētia canonis vt
nunq̄ꝫ ↄ̄ illū canonē excedat.
ſcꝫ vt nō ꝑcutiat clericum ali
quem vl' ↄſimile

De ſuſpenſiōis ſententia.

Circa ſuſpenſionis ſnīam eſt
ſciēdū ꝙ ſuſpenſio

eſt ꝓhibitio q̄ q̄s aſtringitur abſtinere ab aliq̄ certo actu legitimo. Et ē multiplex. nam tot ſunt ſinglares ſuſpēſiōes q̄t ſunt act⁹ legitimi vnde p̄t q̄s ſuſpēdi a bn̄ficio et officō ⁊ iuriſdictiōe. ab ingreſſu ecleſie ⁊c. Pro q̄ ſciēduʒ ꝙ Joh. an. in cle. cupiētes. ꝺ penis. in glo. magna enumerat xxv. ſuſpenſiōis ſpēs. Eſt autē ſuſpēſio a cōione fratꝝ ſimplex. xviij. diſ. ſi q̄s aūt. Alia deťmīata ꝑ duos mēſes. eaꝺ di. c. fi. Eſt aūt ſuſpēſio a cōmuniōe eucbariſtie donͨ peniteat. de elec. oſius. de his q̄ fiūt a maiori pte capituli. c. i. in fi. Itē ad oblatōes altaris. xvij. q. iiij. miror. Itē a pcep tōe ſacramētoꝝ. xi. q. iij. ſicut apl'i. ⁊. c. ſeq̄nti. de cleri. excō. mini. c. fi. Itē a ꝯſecratōe epiſcopoꝝ ſimplicit. ꝺ trāſlatōe c. ij. ⁊ deťminate ad annuʒ. de elec. ꝓuida. li. vi. Itē a collatione ordinū oīm ⁊ ſimpliciter. de tēporib⁊ ordīationū. vl' n̄ eſt. ⁊. c. dilectus. ⁊ cū deťmīatione anni. eodē ti. eos q̄. lib. vi. ⁊ ad trienniū. de ſymonia c. pe. Qn̄qꝫ certoꝝ ordinū tm̄ de tem. or. c. litteras. qn̄qꝫ clericalis tonſure tm̄. eoꝺ ti. nullus. li. vi. Itē ab eoꝝ executōne qn̄qꝫ ſimpliciter. eodeʒ ti. nullus. li. vi. Qn̄qꝫ certi ordinis tm̄ ſimpliciter. eodem ti. lr̄as. vel ad tēpus. eodē ti. vel nō eſt. ꝺ ſymonia. c. pe. Qn̄qꝫ a pontificalib⁊ tm̄. ꝺ trāſla. c. ij. Qn̄qꝫ ab officio ſacerdotali. de officio delegati. ſane. ij. ⁊ eo. ti. c. ij. li. vi. Qn̄qꝫ non a toto ſacerdotali officō ſʒ ſolū a celebratōe miſſaꝝ. qn̄qꝫ tm̄ ꝑ duos menſes. de clerico ꝑcuſſo. ꝑterea. qn̄qꝫ ꝑ annum. lv. di. nullus. de ꝯſe. di. ij. relatum. qn̄qꝫ ꝑ duos annos. de clerico ꝑcuſſo. ꝓſētiū. Itē eſt ſuſpēſio ab ingreſſu eccl'ie. q̄ndoqꝫ ſimplicit. xvi. q. iiij. nullus. ⁊. c. ſi q̄s deīceps. de pe. ⁊ re. omnes. de offi. dele. ca. ij: li. vi. qn̄qꝫ deťminate ad menſem. de ſen. excō. ſacro. qn̄qꝫ q̄uſqꝫ ſatiſfecerit. de cēſib⁊. exigit. li. vi. quandoqꝫ ſuſpēdiť q̄s ab ingreſſu eccl'ie et diuīs ꝑ menſem. de ſen. excō. c. i. lib. vi. Et quid importat ſuſpenſio ab ingreſſu eccl'ie habeť ꝺ ſen. excō. is cui. li. vi. Item eſt ſuſpenſio ab officio. qn̄qꝫ ſimpliciter. de vſuris. quia ī om̄ibus. in fi. cle. de reb⁊ ec. nō ali. c. i. qn̄qꝫ ꝑ annū. de offi. dele. c. vl. §. vt autē. li. vi. de re iudi. cum eterni. e. li. quādoqꝫ ꝑ

trienniũ.de clan.deſpon.c.fi. ⁊ de here.c.fi.in cle. ad fi. Itē ē ſuſpēſio a voce capituli: do nec q̇s ordinet̄. ſup̄ eadē ↄſti. de eta.⁊ q̄li.or.vt hi q̇.ſcda re ſponſione. Itē a bñficio ſim/ pliciter.de elec.nihil eſt. Et d̄ terminate puta ad ſex mēſes ⁊ annũ.in cle.de vi. ⁊ ho.cle. c.ij.ad trienniũ. de re.ec.non alie.c.ij.li.vi.de elec.cum ĩ cũ ctis.eo.ti.c.i.⁊.c.cupiētes. §. ceterum.li.vi. Ad tp̄s ĩcertũ ſcꝫ q̄diu tacuerit.de elec. ge/ nerali.li.vi. determinate etiã quo ad partē diſtributionũ. vt in p̄dicta decre.vt hi q̇.ſe/ cunda rn̄ſione. Suſpēditur etiã q̇s a bñficio obtinendo p ſex menſes ⁊ p annũ: vt in p̄ dicta decre.ij.de vi.et ho.cle. qn̄qꝫ per annũ et bienniũ. de ſtatu monachoꝝ.ne ĩ agro.§. Si q̇s. Suſpēdit̄ etiã quis a bñficio obtinendo p ſepteꝫ mēſes: ⁊ p annũ. vt in p̄dicta decre.ij. Itē ē ſuſpēſio ab offi cio ⁊ bñficio ſimplicit̄: d̄ teſti bus.tã lr̄is ĩ fi.de ſcdis nup. c.i.de p̄uilegijs.tuaꝝ.qn̄qꝫ d̄ terminate ad tp̄s ſatiſfactõis vel reſtitutiõis.de elec.q2 ſen tētie.de cenſib9. exigit.lib.vi: Et qn̄qꝫ hec ſuſpenſio d̄r ab ordine ⁊ dignitate.de ſciſma/ ticis.c.i.ĩ fi. Et qñ ſumit̄ al/ ternatiue.vtputa aut ab offi/ cio ſuſpendat̄ aut a beneficio. de vi.⁊ ho.cle.a crapula. Itē ſuſpendit̄ q̇s ab admĩſtratõe ſimpliciter.vt de ſolutõibus c.ij.⁊ cũ determinatõe triēnij de re.ec.nõ alie.c.ij. Interdũ ſuſpendit̄ ab officio admini/ ſtratiõis: ⁊ a bñficio vſqꝫ ad ſatiſfactionē:in cle. de d̄cimiſ c.i. Item ſuſpendit̄ quis a p̄/ uilegio clericali quãdoqꝫ ĩ p/ ſona:quãdoqꝫ in reb9.de vita ⁊ hone.cleri.c.vlti.⁊ in cle.eo. ti.c.i. Item ſuſpendit̄ quis a collatõe beneficioꝝ ſimplici ter.de p̄bēdis .graue .ne ſede vacante.c.vno.li.vi. Etiã cũ determĩatõe anni vl' biennij. in cle. de ſtatu monachoꝝ .ne in agro .§.ſi quis . Itē ſuſpē ditur quis a confirmatõe epi ſcoporũ ſimpliciter.de trãſla tõe.c.ij. Quandoqꝫ per annũ de electõe.prouida.li. vi . Et quandoqꝫ a confirmatõe in/ ferioꝝ. de electõne.nihil eſt. Item ſuſpenditur p̄latus re/ gularis a pceptõe ꝓfeſſioniſ. de regulis iuris.non ſolũ. in fi.li.vi. Itē ſuſpendit̄ officiũ legati minoris p̄ſente legato maiore de latere.de officio de legati.nolentes Item ſuſpen

ditur ſtatus canonicorū ale/manie. de elec. indēnitatibus .§. penul. li. vi. et in cle. de ſta/tu regulariū. attendentes. §. illos quoqꝫ. Item ſuſpendit quis ab officio aduocatōnis ꝛ notarie. de heretic. ſi aduerſus. Item a collatōe magiſterij. in clemētina. de mgr̄is. cū ſit. Iteꝫ ab officio p̄dicandi. vt in clementina. cupiētes. de penis. Ut autē facili⁹ iſta materia capiatur: notāde ſūt regule ſubſcripte. Prima re/gula. Suſpenſus ab officio ꝛ iuriſdictōe ſiue ab homine ſiue a canone nec excōicat nᵉ beneficia cōfert. de cōceſ. p̄/ben. quia diuerſitatē. Ex quo enim talis caret iuriſdictōne: excōmunicare nō poteſt. ḋ ex ceſ. p̄la. tāta. Secunda regu/la. Suſpēſus ab ingreſſu ec cleſie tm̄ talis excōmunicat ꝛ abſoluit. Ratō qꝛ adhuc retinet iuriſdictionē. vt in c. ſa cro. de ſen. excō. iuncto ca. ab excōmunicatiſ. ꝛ de reſcript. vbi ad talem ſuſpenſum q̄ in cidit ſuſpenſionē ab ingreſſu eccleſie: quia excōmunicatus contra nullū caſum c. ſacro fi eret remiſſio pro abſolutōne. Tercia regula. Suſpenſus a beneficio poteſt bene eligere. vt in c. cum in cunctis. ḋ elec. Quarta regula. Suſpenſus ab officio ſi talis eſt ſuſpēſus quo ad ſe et quo ad alios. nec eligit nec eligitur: vt in. c. cuꝫ dilectus. de cōſuetudine. ꝛ ḋ elec. cum nunc. Et hoc eſt ve rum quādo eligit ratōe p̄uati officij. Si autē eligit ratōne publici officij pōt eligere dū/modo ſit occultus. facit de re iudicata. approbandū. Quin ta regula. Suſpenſus q̄ ad ſe tm̄: vt ille qui eſt ſuſpenſus ꝑ pter participatōem excōmūi cati: talis eligit ſed nō eligit. de cleri. excō. miniſ. ſi celebret Sexta. Suſpenſus ab īgreſ ſu eccleſie in ea celebrans ir/regularis eſt. de ſent. excō. is cui. li. vi. Septima. Suſpē ſus ab officio tam a celebrati one miſſe q̄ꝫ a collatiōe ſacra mentoꝝ ꝛ a q̄libꝫ actu ſacer/dotali. puta a baptizādo ſolē niter intelligit ſuſpēſus. ꝛ ꝯ faciens fit irregularis. Octa ua regula. Sacerdos ſuſpen ſus ſacerdotalib⁹ officijs mī niſtrans in inferiori ordīe nō eſt irregularis. Qn̄ vo ē ſuſpē ſus a collatōe ſacroꝝ ꝯferens aliqḋ ſacramentum ſolēniter fit irregularis. Nona regula. Licet ſuſpenſus non perdit

69

iura ſpūalia nec poſſeſſionez beneficij. tñ fruct⁹ bñficij ſui pdit: ſm Inno. de appellatōi bus. paſtoral. Et hoc ſi ē ſuſ penſus ab officio ⁊ ex ḡui cā. puta ꝑpter ſcandalū ppli vl infamiā ſolā. ſm Hoſti. de q̄ plene p Jo. an. c. cupienteſ. ꝺ penis. in glo. magna ad finē. Decima regula. Suſpēſus a canone ꝑpter ꝑticipatōem ex cōicati p̄t eligere ⁊ alia facere q̄ ſunt iuriſdictōis. Sꝫ ſi ab homīe vl a iure vl al's ex alia cauſa tūc nō p̄t ſm Jo. an. in glo. magna vbi ſupra.

De forma ferende excōmu nicatōnis.

Eſtat nūc

r videre de q̄rto. ſcꝫ de forma ferende excōi catōis. Pro q̄ ſciēdū ꝙ ad fe rendū ſentētiā excōicatōis ñ debet feſtinare iudex ſꝫ matu re ꝑcedere. nec ꝑ q̄libet deli cto debꝫ eam ferre. iuxta illō poeticum. Si quotiēs pec cant homīes ſua fulmīa mit tat Jupiter: exiguo tp̄e null⁹ erit. de quo ī glo. magna. xxx iiij. diſ. valentino. Debet igit premitti triplex monitio vel vna pro tribus: al's iniuſta eſt excōmūicatio. ⁊ iudex ē ſuſpē ſus p menſem. qui ſi ingerat in officio ſuo. ſcꝫ ī diuīs agēſ ſicut prius irregularis effici tur et p ſolum papā abſoluē dus. Et idem eſt de ſententia ſuſpenſionis et interdicti. de ſen. excom. cū medicinalis. li. vi. hec tamē pena ñ tāgit epi ſcopos. cū de eis nō loq̄tur ex preſſe. Preterea eſt ſciēduꝫ ꝙ ſentētia excōmūicatōis fe rēda eſt ex tribus cauſ. Pria eſt ꝯtumacia: qñ q̇s fuerit ad monitus vl citat⁹ p iudicem trib⁹ vicib⁹ ſiue edictiſ: vl vno ꝑ trib⁹. et ipē fuit inobediens vl cōtumax. Scđa cā qñ ꝑ aliq̄ certo damno vl offēſa ali q̇s nō vult ſatiſfacere. tūc ei p̄t licite excōicari. Et rō ē ſm Tho. in. iiij. ſniaꝝ. diſt. xviij. quia talis peccat ī ꝑximū cui facit iniuriā. ⁊ iō merito ē ex cōicād⁹. Tercia cā qñ pſona ignorat ſic excōicat ī genera li. vt q̇cūqꝫ furtū fecerit reſti tuat. vl q̇ ſcit ⁊ nō reuelat. de ſen. ex. a nob. Nemo aūt debꝫ excōicari ꝑ pctō alti⁹. xxiiij. q. iij. ſi ab his. licet bene p̄t in terdici. Sunt autem quinqꝫ caſus in quib⁹ ſnia excōicati onis nulla ē ipō iure. Prim⁹ ē. ſi ille q̇ tulit eā nō habuerit ptātē ferēdo ſniaꝫ. vt q̄ non

erat ei⁹ iudex. vł qꝛ erat excõ
municat⁹. Secund⁹ qꝛ ē lata
poſt appellatõem legitimã. ĩ
quo caſu etiã vt notat archi.
xi.q.iij.cure.dicẽdo ꝙ licʒ ſit
oꝛdinario credendũ denũciã
ti aliquẽ excõicatũ.tñ ſi ſcis ꝓ
certo denunciatũ añ excõica
tionẽ appellaſſe: ſecure illi po
tes cõmunicare. vt de appel.
ad noſtrã.ſm Goffre.q̇ ita no
tauit ĩ ꝑdicto.c.dilect⁹. Iſtõ
vltimuʒ intellige vt notať de
ſen.ex.ſolet.li.vi.§.vlti. Cõ/
coꝛdat ad h̄ glo.antiq̄ Berñ.
de appel. paſtoꝛał. dicens ꝙ
ſi q̇s excõmũicať poſt appel/
lationẽ ꝓbabilẽ: licʒ excõica/
tus ſit: non tñ eſt ꝓ excõmũi/
cato habend⁹: q̇n liceat ei cõ/
municare in oĩbꝫ ſacramen
tis. Hoc ideʒ ſentit glo. finał
in c.dilectus.ibidẽ dicẽs.ꝙ li
cet ꝓ ſentẽtia ſit ꝑſumendũ in
dubio. magis tñ ſtandũ ē ap
pellatõi ꝙ̄ denunciatõi excõ
municatõis. Terci⁹ caſus eſt
q̄ñ ſententia ꝯtinet intolera/
bilẽ erroꝛẽ. vt de ſenť.ex.ꝑ tu
as. vt ſi excõicať q̇s iõ qꝛ nõ
furať.vel qꝛ nõ ducit ep̄o ali/
quã meretricẽ.⁊ ſic de alijs: ꝓ
ut exẽplificat glo.ibid̄. Quar
tus caſus q̄ñ aliq̇s excõmuni
cat maioꝛi excõmunicatiõe il
los q̇ excõicato ꝑticipãt.non
in crimine ſed in locutõe. Nã
tał ſnĩa ñ tenʒ: niſi ꝑmiſſa tri
na monitõe vel vna ꝓ tribꝫ.⁊
cũ h̄ niſi nominatim exꝑman
tur participãtes.de ſenť.ex.
ſtatuimus.⁊.c.ꝯſtitutiõeʒ.et
c.ſtatutũ.li.vi. Quit⁹ caſus
q̄ñ ꝑlatus interdicit ſuis ſub
ditis ne exponãt ſuis ſuꝑioꝛi
bus ab inquiſitoꝛibꝫ ſtatutũ
eccłiaꝝ ſuaꝝ ſub pena excõi/
catõis.nã talis excõicatõ nul
la eſt. vt de of.oꝛ.qꝛ pleriqꝫ.li.
vi. Ultimo ſciẽdum ꝙ ſm
emericũ ĩ ſũma ſua regulariť
ep̄s et quilibet inferioꝛ paro/
chialis ꝑſbiter pt abſoluere a
ſnĩa excõicatõis etiã maioꝛiſ
lata a iure vbi ſibi ſuꝑioꝛ ab/
ſolutionẽ nõ reſuat. Nec ob
ſtat dictũ Joh̄.an.ĩ glo.ĩ.c.ſi
ep̄s.d̄ pe.⁊ re.li.vi. vbi ip̄e di
cit ꝙ abſoluere excõicatos a
maioꝛi excõicatõe nõ ꝯpetit
ſimplici ſacerdoti ſed ep̄o. vt
de ſen.ex.nuper. Sed tu dic
audacter ꝙ veꝝ eſt ꝙ nõ ꝯpe
tit hoc ſimplici ſacerdoti ſim
pliciter. Et etiaʒ vbi ꝓhibeť
ſpẽaliter. ſec⁹ aũt vbi nõ ꝓhi
beť. Sic etiã dicim⁹ d̄ ep̄o ꝙ
ñ ꝯpetit ſibi abſoluere a ſnĩa
excõicatõis maioꝛiſ. vbi.ſ.pa
pa ſpẽałʒ reſuauit. ĩ ceterſ ñ

phibet. Silr dr de epo z ſim
plici ſacerdote. iſtd tn̄ indige
ret meliori declaratõne p pa/
pam ppter ſimplices. Sciaſ
etiā q abſenſ pt abſolui ab ex
cõmūicatiõe p pcuratorē ſm
Guil. nazonē. tn̄ ſolēnis recõ
ciliatio in introductõne in ec
cleſiam nõ pt fieri eo abſente.
Et ita intelligit dictū Inno.
q plire de hoc ſcripſit. de ſen.
exco. cum deſideras.

De eccl'iaſtico interdicto
qliter ſit obſeruandū

Inē opuſculo iponere cupiē
tes: de eccl'iaſtico in
terdicto aliqua ſubijciamus.
Circa qd ſciēdū q interdi
ctum ſm Innoc. nõ eſt niſi p
hibitio hoim habitantiū i lo
co a ſacris ibi accipiendis: et
a ſepultura. et ne clerici cele/
brent diuina vl' miſtrēt ſacra
mēta. Et eſt duplex. quoddā
generale: quoddā ſpeciale ſi/
ue ptic'lare. Generalit interdi
citur regnū ſiue puincia: ſiue
etiā ciuitaſ vl' caſtr. Particu
lare vero interdictū eſt qn̄ de
mltis eccl'ijs vna due vl' tres
interdicūt. vt hr de v. ſig. cū
in ptib. Sic etiā ſpēale dici
tur qn̄ omnes eccl'ie ciuitatiſ
vl' puīcie interdicunt. vt ſit p
executores gra. vnde gene/
rale dicit ideo qtū ad illū lo/
cū vbi null' excipit. Un̄ ſm
dn̄m aluar. licet pſona inter
dicatur: vt. ſ. qdiu i tali loco
morat: vl' ad quecūq puene/
rit qdiu ibi fuerit ſuet intdi
ctū in h. licz ppt pſonā ſpeci
ale cēſeat interdictu z. tn̄ q ad
obſuatõem generalit intelli/
git interdictū platū. vn̄ oia q
ſeruant tpe interdicti genera
lis etiā tunc obſeruabuntur.
Speciale aūt eſt in q aliq ec/
cleſie excipiunt. z vbi ſolum
terra eorū que interdicit ſpe
cificat. Pōt tn̄ poni intdictū
ex rõnabili cauſa ppt culpaz
dn̄i loci alicui': ſiue capituli:
ſiue cõmūitatis. nõ tn̄ pt poni
p ordinariū vel p delegatū p
pecuniario dbito vl' cuiuſuiſ
pecunie qntitate. niſi de auto
ritate ſedis apl'ice ſpeciali et
expſſa. p extrauagantē boni/
facij octaui: q icipit. prouide
attenden. z h itellige d inter/
dicto generali. q2 ſpēale bn̄ pt
poni ppt debitū pecuniarū.
vt q2 pleban' n̄ ſoluit aliquā
collectā ſedi apl'ice vl' epo: pt
interdici tm̄ illa eccl'ia illius
plebani: nõ autē alia in illa ci
uitate. Ita notauit Joh. an.

in nouella. de ſent. excō. li. vi. Et differt interdictū ab excō municatōe vl' ſuſpenſione. q2 excōicat vl' ſuſpēdit pſona. ſz interdicit loc⁹ vl' regnū vl' ꝓ uīcia: caſtꝝ: eccl'ia: villa: ciuitas: cōitas: clerus vl' popul⁹ Pōt etiā h̄ īterdictū poni ꝑ epm. de caſu epi p̄t capitulū interdicere. vicz qn̄ ꝓcedit ex mero officio. al's aūt ſine caſu capituli p̄t interdicere ſuꝑ notorijs delictis. h̄ idē p̄t facere elect⁹ ꝯfirmat⁹: licz nondū cōſecratus. q2 h̄ eſt iuriſdictōis ꝛ nō ordiſ. vacante vo ſede p̄t hoc etiā facere capitulū. De omnib⁹ iſt̄ ſunt iura que obmitto cauſa breuitat̄ Forma autē interdicti eſt hec. Nos ꝓpter talē cauſam. ſ. occiſionis ſacerdot̄ ī ciuitate facte ipā ciuitatē ſupponim⁹ int̄dicto eccl'iaſtico His p̄miſſiſ ponuntur alique regule de obſ'uatōne interdicti. Prima regula eſt. Interdicto clero ſpecialiter nō propter hoc ppl's intelligitur interdict⁹ nec ecōuerſo. vn̄ in tali caſu laici poſſunt audire diuina. vt de ſen. excō. ſi ſentētia. li. vi. Cū vo alicuius ciuitatis vl' terre populus eſt interdictus ſingl'ares pſone intelligūt eſſe interdicte. Scd̄a regl'a Licz generale interdictū clerici tenētur obſeruare: tn̄ eoꝝ pſone n̄ ſūt interdicte. Et iō alibi exiſtentes pn̄t celebrare. Tercia r̄gula. Interdicta terra ꝓpter delictum dn̄i: ſubditi ipi⁹ alibi poſſunt audire diuia niſi culpabiles exiſtant. vl' niſi ipi fuerint interdicti ꝓpter dn̄m ī eis puniendū. d̄ ſentē. excō. ſi ciuitas. li. vi. Quarta regl'a. Ciuitate vl' caſtro interdicto vl' villa: ſuburbia illorum et continētia edificia intelligūtur interdicta. vt in dicto caſi ciuitas. Suburbia autem ſ̄m Johem de deo intelligūt loca extra ciuitatē: vt ipa edificia que ſunt extra vltimam portā ciuitatis: ſiue ſit porta clauſa ſiue aperta. quod alio nomine dicim⁹ ingreſſum vl' introitū ciuitatis principalē vl' finalem. de quib⁹ edificijs vocant oēs homies ad cautionē ciuitatis. ꝛ ſoluūt cōmunes penſiones cenſus vel tributa: vl' quaſcunqꝫ exactōneſ cum ciuibus ciuitatis. Quīta regl'a Interdicta eccl'ia n⁹ in ipa nec in ei⁹ capella p̄t celebrari. nec ī ei⁹ cimiterio cōtiguo poterit ſepeliri. vt dicitur in dicto c. ſi ciuitas. li. vi.

41

Sexta regula. Interdicta ci
uitate ꝓ peccato ciuiũ. q̃ꝣq̃ꝣ
ciues non ſunt ꝓprijs nomi/
nibꝰ expreſſi. tñ q̃cũq; vadũt
interdicti ſunt. nec debẽt ad/
mitti ad diuiã. qꝛ ĩterdictꝰ in
vna eccl'ia interdictꝰ ẽ in alia.
iiij. q. v. q̃ſq̃s. Si aũt ꝓpter
peccatũ ꝑncipũ: tũc populuſ
nõ eſt interdictus niſi in eadẽ
ciuitate. ſm Joh. ð deo. Si/
milit' etiã in tercia regl'a ſupi
us dictũ eſt. Septima regl'a
Tpe interdicti general': puta
cũ locus eſt interdictꝰ. vt ciui
tas: caſtꝝ: villa: ſingul' diebuſ
in monaſterijs ⁊ alijs eccl'ijs
poſſũt celebrari miſſe ſubmiſ
ſa voce: ianuis clauſis. excõ
municatis ⁊ interdict' exclu
ſis. cãpanis etiã non pulſat'.
Tpe etiaꝫ p̃dicto canonici de
bent ꝯuenire ad eccl'iam. al's
amittũt diſtributiões q̃tidia
nas que intereſſentibꝫ tm̃ dã/
tur ſi non eſſꝫ interdictũ. Poſ
ſunt etiã tunc ſoluꝫ in feſtiui
tatibus: natalis: reſurrectõis
dñi: pentecoſtes: aſſumptõis
beate virginis pulſatis cãpa
nis: ianuis apertis: alta voce
diuina cantari: excõicatis ex
cluſis. ſed interdict' admiſſiſ
ita tñ ꝙ illi ꝓpter q̃s latuꝫ eſt
interdictuꝫ altare non appꝛo
pinquẽt. Qð ſic intelligit' ſm
nouellatoꝛẽ in. c. alma. de ſen.
ex. li. vi. ꝙ reliq̃ nõ culpabileſ
poſſunt oꝛare ad altare. ⁊ ob
lationẽ ſup altare offerre. ⁊ ſi/
milia facere. Hodie etiã ꝑ ex
trauagãtẽ Martini pape q̃n
ti moderni extendit' iſta idul/
gentia ad feſta coꝛpis chꝛiſti.
ita ꝙ tpe interdicti generalis
licet etiam celebꝛare: etiã alta
voce ⁊ pulſatis cãpanis vſq;
ad octauas. nullũ tamẽ ꝑmiſ/
ſoꝛum poteſt fieri qñ eccleſia
ſpecialiter eſt ĩterdicta. Octa
ua regula. Tẽpoꝛe generalis
interdicti in ſolẽnitatibꝫ q̃ttu
oꝛ. ſcꝫ natalis: paſce: penteco
ſtes ⁊ aſſumptõnis marie lici
tum eſt cãtare veſperas ꝑmaſ
⁊ ſecundas: ſed nõ completo
rium: alias incurreret irregu
laritatẽ per erroꝛem opiniõi
fulcitũ: eo ꝙ doctoꝛes in hoc
diſcoꝛdant. Ex quo nõ in cõ/
temptũ clauium facit eſſe diſ
penſabile ꝑ legatũ: vt ĩ clemẽ
tina dicit': de clerico excõmu
nicato miniſtrante. clerici. h'
Joh. an. in nouella. ĩ. c. alma.
de ſentẽ. excõ. li. vi. Sabba/
to vero magno ſcꝫ reſurrectõ
nis dñi nõ p̃nt in h' caſu veſ/
pere ꝑme cãtari. Ratõ qꝛ ter/
minant' cũ cõplenda miſſe. et

ita qͦdāmodo ſūt pars miſſe. Sed ī feſto corꝑis chriſti tā ꝑrime q̄ȝ ſcde veſꝑe cū omībꝫ horis miſſis ⁊ ꝯpletorio vſq̄ȝ ad octauā incluſiue pn̄t celebrari.ꝑter tn̄ ꝯpletoriuȝ ipſo die octaue.quod videt̄ ad diem ſeq̄ntē ꝑtinere Nullū tn̄ ꝑdictoꝝ pt̄ fieri tꝑe ſpecial' int̄dicti. Nona regula. In feſtiuitatibus q̄ttuor p̄dictis nō poſſunt ſani ꝑcipe corpꝰ chriſti.nec etiā hoīes mortui ſepeliri.ſm Ioh.an.in nouella. ī dicto.c.alma. Et notant̄ hec de ſepulturis.eos qui.in cle. in glo.que hoc dicit. Et ideȝ Hoſti.in.c.et plantare.de priuilegijs.ſuꝑ ꝟ. defunctoruȝ. Q̄uis Io.cal.tenet ꝯtriū. cuiꝰ dictū nō p̄ualet tāq̄ȝ ſingulare. Decima regula. Tꝑe generalis interdicti poſſunt iſta ſacramēta ꝯferri.baptiſmꝰ paruuloꝝ et adultorū.pn̄ia tā ſanis q̄ȝ īfirmis.viaticū ſeu corpus xp̄i.ꝑ infirmis tm̄. cōfirmatio in frōte ⁊ ꝯſecratō criſmatiſ feria q̄nta magna ꝑ epiſcopū. vt notat̄ ī glo.magna ſuꝑ ꝟ.ſacris.in dicto c.alma. Undecima regl'a. Licȝ q̄daȝ antiq̄ vt Petrꝰ de ſamprana ⁊ alij opinabant̄ tꝑe generaliſ interdicti ī eccl'ijs mō ſuꝑdicto nō poſſe celebrari diuīa: niſi a ꝓprijs clericis eccl'iaꝝ: ſcȝ vt nō niſi ī eccl'ijſ parochialibus plebani cū vicarijs deberēt celebrare diuia ſubmiſſa voce: ⁊ ianuis clauſis: ⁊ ꝙ clerici extranei n̄ poſſunt ibi celebrare nec eis intereſſe. tn̄ ſm Io.an.in nouella.c.alma poſſūt extranei clerici hᶜ oīa facere.q2 nimis duꝝ ē ꝙ bn̄ficiatus vniꝰ eccl'ie ī alia tūc celebrare nō poſſit. ⁊ in his ſm īp̄m nimis emūgit vl' elicit ſāguinem.īmo ſm Ioh.cal.qͦd plꝰ eſt pn̄t clerici diuerſaꝝ eccleſiaꝝ ſm ꝯſuetudinē quam habēt ꝯuenire in feſtiuitatibꝫ vel diebus certis anniuerſario tꝑe īterdicti ſuata forma decretal'.alma. ſ. vt ſubmiſſa voce celebrēt: ⁊ ſine pulſu .et ianuis clauſis. Hec Io.cal. ī tractatu ꝺ int̄dicto.q .lxxxv Duodecima regl'a. Q̄n eccleſia ſpecialiter ē interdicta.tūc in eadem in his diebus ſcȝ q̄ttuor feſtiuitatibꝫ ⁊ alijs durāte interdicto non poterit celebrari: etiaȝ baſſa voce ⁊ ianuis clauſis .ſed extra eam in loco alio etiam poſſet alta voce celebrari ſub tērorio vel ī alia eccleſia.ſi eſt ibi nō interdicta ſm Ioh.an .in nouella dicti

capituli.alma. Tredecima re
gula. Interdicto populo vel
vniuerſitate ꝛ nō loco nec ec-
cleſia: poterunt clerici ianuis
apertis ꝛ pulſatis campanis
ſingulis diebus alta voce ce-
lebrare. interdictis tn̄ et excō
municatis expulſiſ. cum hoc
nō ſit ꝓhibitū: ſed interdicto
loco nō poteſt ibi celebrari ni
ſi modo ſupra expreſſo. ergo
illa que ibi dicta ſunt intelligē
da ſunt de locali īterdicto. qn̄
locus ē generaliter interdictꝰ
Quartadecima regula. Exi-
ſtens culpabil': vtputa conſi
liarius vl' procurator vl' capi
taneus. cuius cōſilio vl' auxi
lio latū eſt interdictū: licet ab
eo cautio recipiat' de ſatiſfa-
ctiōe: ꝛ ei penitētia iniungat'.
nō tn̄ ꝓpter hoc relaxabit' in-
terdictū niſi principalis ſatiſ
fecerit. quo ſatiſfaciente tolle
tur īterdictū. per glo. dicti. c.
alma. ſup ṽ. relaxatio. Quin-
tadecima regl'a. Et ſi in peri
culo mortiſ aliquis interdictꝰ
accipiat penitētiam tempore
interdicti: ꝛ iuret ſtare mādā-
tis eccl'ie: non tamē admittit'
ad eccl'iaſticā ſepulturā: cum
hoc ſit cōtrariū iuri. de peni.
ꝛ remiſ. ꝙ in te. ſm Iohem ď
deo. Sedecima regula. Tē-
pore interdicti nō debent au
dire confeſſionē illi quoꝝ cul
pa vl' dolo latum eſt interdi-
ctum. vl' qui prebuerūt conſi
lium: auxiliū vl' fauorem niſi
prius ſatiſfecerint vl' de ſatiſ
faciēdo dederint idoneā cau-
tionem. vl' ſi hoc non poſſunt
ſaltē iurabunt ꝙ cū poterint
ſatiſfaciant et ad ſatiſfactiōeꝫ
faciendā per illos qui tenent'
dabunt conſiliū auxiliū vl' fa
uorem: ꝛ laborabūt ꝓ poſſe.
nō tamē erit relaxatio interdi
cti: vt in dicto c. alma. Deci
maſeptima regl'a. Tēpore in
terdicti nō debent decedētes
tā clerici ꝙ̄ laici extrema vn-
ctiōe inungi. de peni. ꝛ remiſ.
ꝙ in te. Decimaoctaua regl'a
Tempore interdicti poſſunt
matrimonia ꝑ interdictos cō
trahi: tamen ſine ſolēnitate.
quia etiā ab excōmunicatiſ cō
tracta tenent'. vt de eo qui du
xit in matrimoniū. ſignifica-
ſti. Ita notat Ioh. an. in di-
cto ca. alma. ī glo. ſuper ṽ. ſa
cramenta. Iohānes tamē de
lignano dicit ꝙ ī feſto aſſum
ptiōis marie poteſt matrimo
niuꝫ ſolēniter benedici. Deci
manona regl'a. Licꝫ ſm quoſ
dam tēpore interdicti poterit
vna cāpana pulſari pro cōuo

cãdis canonicis ad horas ca
nonicas: vt dicit dñs aluar⁹.
melius tñ et ſecuri⁹ eſt ſi non
pulſetur: ne popul⁹ relaxatõ
nem credens interdicti cõue
niat ad diuina: vt dicit Joh.
caldarini. Uiceſima regula.
Tempore interdicti põt cam
pana pulſari pro dicẽda ora-
tione ꝑ pace: ſcꝫ ꝑ aue maria.
ſiue de mane ſiue de ſero: ſm
Johannẽ caldarini. Uiceſi-
maprima regula. Tẽpore in-
terdicti clerici poſſunt ad vl-
teriores ordines ꝓmoueri. ſꝫ
nõ ſpecialiter interdicti. Lai
ci vero interdicti nõ poſſunt
ꝓmoueri. Uiceſimaſecunda
regula. Tẽpore interdicti li-
cet laici ſepeliri nõ poſſunt in
cimiterio. etiã qui non dede-
runt cauſam interdicto. poſ-
ſunt tamẽ clerici ſepeliri: ſed
ſine pulſu cãpanarum et ſine
omni ſolẽnitate. de peni. et re
miſ. ꝙ in te. Poteſt tamẽ ſub
miſſa voce pro clericis dece-
dẽtibus dici requiẽ et vigilie
⁊ orare iannis clauſis: prout
notauit Bartholome⁹ ꝺ piſ.
in ſumma ſua de ĩterdicto. §.
iiij. Idem dicendũ eſt de laicſ
qui nõ dederũt cauſam inter-
dicto. vel ſi dederunt ſufficiẽ-
ter emendauerũt et penituerẽt

Nam pro talibꝫ poteſt orari ĩ
ſecreto. et eorũ mortuaria ſũt
recipienda: licet nõ ſepeliant
in cimiterio: quia tales ſunt ĩ
ſtatu ſaluandoꝝ: ſm dominũ
aluaꝝ. Dicit tamẽ Joh. an. ĩ
clemẽtina. i. de ſepul. ꝙ hoc ĩ
telligendũ eſt de mortuarijs
que ipẽ moriens reliquit lo-
co interdicto. vl' etiam de illiſ
que poſtea data ſunt cum fue
runt ſepulti in cimiterio poſt
relaxatum interdictũ. De fu
neralibus vero que dant cuꝫ
funere ſepulto ꝺfuncto tẽpo
re interdicti nõ putat clericoſ
licite recipere poſſe. quia vi-
dent participare ꝺlicto. Idẽ
dicit Stephanus. Et addit
Johãnes andree in nouella ĩ
fine gloſe magne. ꝙ ſi recipiũ
tur non tenẽtur ſoluere quar
tam. vt i. c. cle. dum. de ſepul
turis. ibidem. Pro quo alle
gat Oldradũ inducentẽ legẽ
. ff. ꝑ ſocio. cum dudũ. vbi ſo
cius omniũ bonoꝝ non cogi
tur conferre ea que ex cauſis
prohibitis acquiſiuit. Uice-
ſimatercia regła. Sepulti ex
tra cimiterium in quibus ap
paruerunt ſigna contritõnis
tempe interdicti. relaxato in
terdicto ſepeliũtur in cimite-
rijs. ſi antẽ fuerint ſepulti in

cimiterio nõ ſunt relaxato in
terdicto extumulãdi ꝭm do/
minuꝫ aluaꝝ. Uiceſimaq̃rta
regula. Quãdo terra aliq̃ ſin
gulariter eſt interdicta ĩ penã
⁊ ſi ex eis multi nõ deliq̃rint:
vl' forſitan vniuerſitas vl' ma
gna pars: vl' forte deliq̃t dñſ.
⁊ ĩ hoc tunc puniũꝭ parochi
ani: nõ pñt in aliena eccl'ia eti
am nõ interdicta alibi eligere
ſepulturã niſi forte etiã ex ꝓ/
uilegio. vt de priuilegĳs. vt
ꝑuilegia. Si vero eſt interdi/
cta ꝓpter delictũ clericoꝝ tm̃
vl' ꝓpter hoc quia violata fu
erit. tunc parochiani poſſunt
in alia nõ interdicta eligere ſe
pulturã et audire diuĩa. Hec
Innocentiꝰ. Uiceſimaq̃nta
regula. Si alicui ꝑſone cõceſ
ſũ eſt vt tẽpore interdicti poſ
ſit celebrare aut audire diuĩa
voce ſubmiſſa. tunc eiꝰ famili
ares ad audiendũ cũ illo et ce
lebrandũ ſibi admittunꝭ. ĩ ab
ſentia tamen dñi tales famili
ares hoc facere non poſſunt
ꝭm Joh. an. in nouella. de pri
uilegĳs. licet. lib. vi. Non ſic
autem de familiaribꝰ alicuiꝰ
collegĳ. quia niſi priuilegia/
ti fuerint non admittanꝭ. Ta
li enim cõceſſione gaudere ñ
poteſt qui dedit cauſam inter
dicto. vel cuiꝰ conſilio: culpa:
fraude: dolo latũ ẽ interdictũ:
vt de priuilegĳs. licet. lib. vi.
Familiares autẽ intellige nõ
ſolũ ꝑpetuos ſed etiã mercẽ/
narios: ꝭm Archidyaconuꝫ.
Illi etiã q̃ ſucceſſerũt alĳs q̃
non fuerũt tẽpore dati priui/
legĳ ſꝫ ex cauſa neceſſaria ſũt
aſſumpti cenſenꝭ familiares:
ꝭm Egidiũ de cremona. ſꝫ ñ
illi qui voluntate nuda ſunt
aſſumpti. Uiceſimaſexta re/
gula. Tẽpore interdicti pñt
epiſcopi quocunq; ierint co/
rã ſe facere celebrare diuĩa. ſed
tamen ſubmiſſa voce et oſtio
clauſo. vt ď priuilegĳs. li. vi.
in vltima gloſa. nec poſſũt ꝑ
alios dyoceſanos in eoꝝ dy/
oceſi ꝓhiberi. ꝭm Johã. an. ĩ
nouella ibidẽ. Uiceſimaſepti
ma regula Religioſi exempti
in capellis ſuis quas habent
in locis nõ exemptis tempo
re interdicti nõ poſſunt face/
re nec per ſe celebrare diuina.
vt de priuilegĳs. autoritate.
li. vi: Hodie autẽ religioſi vi
olantes interdictũ poſitũ per
ſedem apoſtolicam vel ordia
rium loci vel generalem ceſſa
tõnem diuinoꝝ factam per
prouinciale cõcilium ſunt ex
communicati ipſo facto. non

obſtantibus priuilegijs ⁊ ex
emptõibus q̄buſcunq̃. ꝑ cle
mentinā ꝑmā. de ſentē. excō.
Uiceſimaoctaua regl'a. Tꝑe
interdicti nō licet ſecularib⁹
extra eccleſiaꝫ auſcultare ſeu
audire diuina que fiunt in ec
cleſia. nec licꝫ feneſtras nec fo
ramina facere ad videndū i fi
gura hmōi diuīa ⁊ corp⁹ chri
ſti. vt colligitur de peni. ⁊ re
miſ. ꝙ in te. de ſentē. excō. c. i.
in cle. Uiceſimanona regula.
Clericuſ nō ſolū celebrās ſed
etiam agens aliquod i ſuo of
ficio publice tꝑe interdicti vi
olat interdictum. Unde non
ſolū cantans miſſam vt ſacer
dos: ſed etiā afferens calicem
vt ſubdyaconus violat inter
dictuꝫ. Similiter celebrādo
principaliter veſperas vl' ma
tutinū. xi. q. iij. ſi quis epus.
Idem Guilhelmus ī ſpecl'o.
ti. ij. §. iuxta ꝓpoſitõis. v̄. q̄d
ſi. Si quis tamē intereſt di
uinis etiam cantans cū alijſ:
non tamen agens in ſuo offi
cio non credit Hoſtiēſis talē
irregularitatē īcurrere vl' ſuſ
penſionem: niſi faceret ex con
temptu. Clericus tamē in mi
noribus agens in ſuo officio
irregularis eſt ſ'm ipm. de pri
uilegijs. tanta. et c. fi. per In
nocentiū. Triceſima regula.
Tēpore interdicti poteſt mē
ſa benedici ſimiliter aqua cū
ſale ſub ſilentio. nō tamen ſa
cerdos populū debꝫ aſperge
re publice. ſi tamē aſpergat nō
eſt irregularis. quia aſperſio
non eſt alicui ordini annexa.
non obſtante dicto Innocen
tij ⁊ Guilhelmi in ſpecl'o. qꝛ
loquunt' ſ'm antiqua tempo
ra. Hodie autē ex quo ꝑmitti
tur miſſa ſub ſilentio: qđ ma
ius eſt: ergo ⁊ bn̄dictio aque
qđ min⁹ ē. Triceſimaꝑma re
gula. tēpore interdicti clerici
bini ⁊ bini exꝑſſa voce horas
dicētes ambulādo vl' ſedēdo
in eccl'ia vel iuxta eccleſiā vl'
alibi vbi ab aſtantib⁹ laicꝭ au
diunt' credunt' violare inter
dictū: ſ'm Iohānē caldarini.
Ex q̄ ſequitur ꝙ tunc cleric⁹
volens dicere horas debet a
ſe remouere familiā laicalem.
pōt tn̄ cuꝫ alio clerico dicere
horas in ſecreto vbi a nemīe
audirent'. Triceſimaſcđa re
gula. Tꝑe interdicti pn̄t tam
clerici q̄ꝫ laici publice orare ꝑ
uatas orões in eccl'ia niſi ipiſ
ſpecialiter eſſet ꝓhibitus in
greſſus eccleſie: ſ'm monaldū
Melius tamē faciunt clerici
abſtinētes ab oratiōe ꝯmuni

cum laicis ꝑpter ſuſpitõnem
Illi tamẽ qui ſunt ꝑpter cul/
pã interdicti vel excõmũicati
nõ poſſunt ĩ eccľia orare. ĩmo
nec eccľiaꝫ ĩtrare: ſm Archi.
xi. q. iij. Si qͣs. Si tñ excõi/
catus eſt in eccľia ſed nõ orat
nõ videt Innocẽ. quare non
poſſum eo pñte orare: cũ nõ
ꝯmunico ſibi in oratiõe. Ita
recitat Archi. xi. q. iij. ſicut.
ꝙ ego in eadẽ domo pro meo
negocio ꝛ ille ꝓ ſuo nõ ſibi cõ
munico. Sed ſi in eodeꝫ ne/
gocio vtputa ambo imuſ ad
regeꝫ ad petendũ pro aliquo
tunc dicor cõmunicare. Dic̃
inſup ibidẽ ꝙ poſſum cuꝫ ex/
cõmunicato in eadem came/
ra ꝯmedere: ſed non in eadem
menſa. ſilr̃ dormire ſꝫ nõ ĩ eo
deꝫ lecto. Triceſimatercia re
gula. Licet tꝑe interdicti lai
ci pulſantes funeri vel ꝑ alia
cauſa nõ fiũt irreglares: non
tñ habeãt orõeꝫ. Tamen exq̃
violant ꝑ hoc interdictũ: gui
ter ſunt puniẽdi: ſm Inno. ꝛ
Hoſti. Clericus tamẽ pulſãſ
tꝑe diuinoꝝ irregularꝭ ẽ. Se
cus ſi ibi non celebrant̃ de fa
cto diuina. Triceſimaq̈rta re
gula. Tẽpore interdicti poſ/
ſunt p̃lati excõmunicare ꝛ ab
ſoluere: cũ hoc ſit iuriſdictio
nis: ſed non cũ ſolẽnitate. i. ſi
ne ſtola pſalmis ꝛ oratõibuſ.
nec poſſunt excõicatũ ĩ eccle/
ſiam introducere. qꝛ hoc ẽ or
dinis. vnde hoc faciens eſt ir
regularis ſm Innocentiũ: ꝛ
Hoſtienſem et Guilhelmuꝫ.
Nec etiam poſſunt mulieres
poſt partũ introducere in ec/
cleſiam ſm Berñ. quod intel
lige cũ pſalmis et oratõibus.
poſſunt tñ introducere tm̃ p̃/
miſſa confeſſione nihil dicen
do: nec ſtola vtendo. Triceſi
maquinta regula. Tẽpore in
terdicti ſpecialis quãdo eccle
ſia eſt ſpecialiter ĩterdicta po/
teſt in ea baptiſari ꝛ criſmari.
honeſtius tamẽ hoc fieret ex
tra ꝑpter ſuſpitionẽ criſma/
tꝭ. Triceſimaſexta regľa. Sa
cerdos celebrãs ſubmiſſa vo
ce et ianuis clauſis tẽpore in
terdicti poteſt habere ſecum
vnũ ſcholarem ad hoc depu/
tatũ ad miniſtrandũ ſibi ſm
Inno. de ſen. excõ. nuper. de
quo etiã per Archi. xi. q. iij.
ſicut apoſtoli. Caueat ſacer/
dos tamẽ ne vocet aliq̃s lit/
teratos laicos de ſua paro/
chia ſibi ad miniſtranduꝫ. ho
die iſtũ: cras illũ ꝛc̃. qꝛ h̾ eſſet
ĩ fraudẽ interdicti. vnde ſolũ
magiſtrũ ſcole vel campana/

torem qui ſibi ꝯſuenit mini-
ſtrare ꝑ tūc tm̄ habeat. ꝛ h̄ ſi-
ue ſit cleric⁹ ſiue miſter: ꝛ ipo
recedente p̄t aliū ſubſtituere.
dum tñ ſit de loco nō interdi-
cto. ſm̄ Johēm calda. Si ta
men laicus miſtrat ſacerdoti
q̄ nō fuit añ. h̄ ſu⁹ miſter: licȝ
nō ſit irregularis tñ grauiter
peccat. poteſt tamē ſine diſpē
ſatōne ꝓmoueri penitētia ꝑ-
acta. Ubi tñ ſūt plures ſacer
dotes melius fieret ſi vn⁹ alte
ri miniſtraret excluſis clericis
vel campanatoꝛib⁹ ſi ꝯmode
fieri poteſt. Iſta ē intētio Jo
hannis calda. in ſuo tractatu
d̄ interdicto. Triceſimaſepti
ma r̄gula. Tēpoꝛe interdicti
nō poteſt ſacerdos officium
ꝓ baptiſmo ī ſabbato ſancto
facere cū ſolēnitate. Criſma
tamen in die cene poteſt con-
fici. nec etiam fiat benedictio
candelarū in purificatōe. aut
etiam palmarū ī domica pal-
marū ſm̄ Johā. calda. nec cō
ſecratio eccleſiarū: altariū et
calicū nec etiam viaticoꝛum
Triceſimaoctaua regula. Li
cet tempoꝛe interdicti poteſt
dari viaticū id eſt coꝛp⁹ chri-
ſti ſanis damnatis ad moꝛtē.
non tamē intrātibus mare vl'
pugnantib⁹ in bello: aut ob-
ſeſſis in ciuitate: nec etiā pꝛe
gnantib⁹ mulierib⁹ partui vi
cinis. cum ſm̄ Johānē calda
rini ꝛ Johannē andree n̄ poſ
ſunt in hoc caſu dici deceden
tes quibus ſolū hoc ꝑmittit
a iure. Si tamē pꝛegnāti mu
lieri imminet graue periculū:
vt quia per fetū in vtero fati
gata laboꝛat graui infirmita
te: de qua veriſimiliter timet
poteſt ꝓcurari ſacramēto. dū
tamen hoc in fraudē non fiat
Hoc videt velle Johā. calda
rini: dum dicit. niſi periculuȝ
īmineat. Triceſimanona re-
gula. Tempoꝛe interdicti p̄t
verbum dei omnib⁹ indifferē
ter tam interdictis q̄ȝ non in-
terdictis q̄ȝ etiā excōmunica
tis pꝛedicari. de ſent. excom.
reſpondeo. Indulgentie aūt
que dant hominib⁹ audienti
bus pꝛedicationē: excōmuni
catis et interdictis ꝓpter q̄ꝝ
culpam latū eſt interdictū nō
ſunt dande: cū earuȝ capaces
nō ſunt donec abſoluant: ſm̄
dñm aluaꝝ: ꝛ vt etiā per hoc
cōpungant. Et poteſt etiam
dari exhoꝛtatio: ſed tempoꝛe
exhoꝛtatiōis debent exire in-
terdicti ꝛ excōmūicati culpa
biles: qui nō ſunt capaces cō
feſſiōis generalis que ibi fit.

⁊ etiã cũ exhortatio ſit nõ de
bemꝰ cũ excõmũicatis orare.
p̄t etiã pulſari cãpana ꝓ hor/
tãdo ſeu vocãdo ppl'o ad ſer
monẽ. tutius tñ eſt dimittere
pulſum ⁊ dicere ppl'o certam
horã puta p̄mã vl' terciã qua
ꝯueniẽt. Quadrageſima r̃gu
la. Tp̄e iterdicti p̄t corpꝰ xp̄i
portari ad infirmũ ꝑ ſacerdo
tẽ cũ cãpana ⁊ lumīe p̄cedẽti/
bus: p̄t etiã dari ī p̄ñtia aſtan
tiũ. vt dic̃ Joh̃. cal. Indulgẽ
tie tñ q̃ ꝯceſſe ſunt ſeq̄ntibus
⁊ comitãtib⁹ corpꝰ xp̄i ñ ſunt
dãde excõicat̃ ⁊ ĩterdict̃ cul
pabilib⁹. ſꝫ aliȷ̃s oīb⁹ q̇ nõ de
derũt cauſam intᷣdicto ſᷣm al
uaꝝ ⁊ Jo. cal. q. xxviȷ. Qua/
drageſima p̄ma regula. Licet
tp̄e interdicti clerici nõ ſepeli
ant aliquẽ ꝓprȷ̃s manib⁹: tñ
ſi ꝑmittant ſolũ intercedere ⁊
ſepelire in cimiterio incurrũt
penã clemẽ. eos qui. de ſepul.
ſcꝫ excõmunicationẽ ipſo fa/
cto. Et ſi ſunt exempti etiam
adhuc eſt ſuſpẽſus ab ĩgreſſu
eccl'ie: vt de priui. ep̄oꝝ. li. vi.
Quadrageſima ſecũda regl'a.
Interdicto loco q̃diu quis
ibi morabiᷣ ip̄o recedẽte rela
xabiᷣ: ⁊ nõ ẽ neceſſaria alia re/
laxatio. vt de vſu. c. i. in glo.
q̃diu. li. vi. Quadrageſima
tercia regula. Interdicta ter
ra alicuiꝰ dñi: intelligitur de
terra que eſt ſua quo ad domi
niũ iuriſdictõis: ⁊ quã tenet ĩ
feudũ vl' emphiteoſim. ⁊ quã
habet nomine dotis vxoris
ſue. ⁊ illa quã habꝫ in vſufru
ctum. Sed pignorata nõ in
telligiᷣ: ſi diciᷣ interdico ter/
rã tuã. Secꝰ ſi diciᷣ. t̃rã iſtã
quã tenes in pignore. vt ſi ha
bet terras in diuerſis ꝓuīcȷ̃s
ꝓ parte et pro indiuiſo. om̃es
ille partes ſubiacent interdi/
cto ſcꝫ ⁊ ſi terrã iſtam vẽdidit
vel ꝑdidit non ꝓpter hoc tol/
litur interdictum: ſed ſi nouã
acquirit illa non intelligiᷣ in
terdicta. Hec Johã. caldari/
ni. q. xxviiȷ. Quadrageſima
quarta regula. Si clericꝰ tẽ/
pore interdicti intereſt diui/
nis ex quadam ſimplicitate:
non eſt irregularis. ſed ſi facit
contẽnendo vel preſtando au
toritatem vel faciendo coram
ſe celebrare ẽ irregularis ſᷣm
Johannez caldarini. q̃ſtione
xxix. Quadrageſima quĩta re
gl'a. Interdicto collegio ſeu
vniuerſitate: poſtea factus ali
quis de vniuerſitate interdi
ctus cenſetur: ſᷣm Johannez
caldarini. q. xxix. Quadra/
geſima ſexta regula. Clericuſ

non ſeruans interdictū.vt pu ta celebrās in loco interdicto ſcienter vbicunq irregularis efficitur.et eſt ſuſpēſus.de cleri.excōmūicato miſtrāte.po/ ſtulante.§.vlti.de ſen.excō.is q.li.vi.Et h teneas ſm arch. xi.q.iij.ſi qs.etiā ſi nlla ſentē tia ſup hoc ſit lata.vt d cleri. excō.miſ.aplice.et de poſtu.p la.c.ij.Qui eni celebrat i loco interdicto non a canone ſed a latore intelligit eſſe ſuſpēſus. vnde cū ſit irregularis nō pt diſpenſari cū eo.vt dicit ibid Archi. Talis etiā non pt eli gere nec eligi.vt de cōſuetudi ne.cum dilectus.§.qua nob. et in dicto.c.is qui. Nec po/ ſtulare.de poſtu.c.i. Nec bñ ficia conferre.de cōceſ.pben. quia diuerſitatē.et de exceſ.p la.quia tanta.imo remouen dus eſt a ſuo bñficio.de cleri. excō.miniſ.poſtulaſti.§.vlti. Quadrageſimaſeptima regu la.Celebrās ſciēter in aliq ec cleſia que non ppie dr inter dicta ſed potius violata ſeu polluta ſemine aut ſanguine: non incurrit irregularitatē.d ſen.excō.is qui.li.vi. vnde ta lis grauiter peccat. vt ibidez dicitur. Idem wilhelmus i ſpeculo.ti.ij.§.iuxta ppoſitō nis.§.illud quoq.et Bern. de puil.tuaz.i glo. Idem di/ cit wilhelmus. Si epus pro pter patronoz diſcordiā clau ſerit eccliam celebrās in ea n ſit irregularis.ſec9 ſi dicitur. interdico talē eccleſiā.qr tūc ſit irregularis. Quadrageſima octaua regula. Celebrans in eccleſia nō interdicta pſenti/ bus pſonis interdictis vl ex cōmunicatis licet gūiter pec cat celebrando coram eis. nō tamē ſit irregularis.quia hoc nō habet in iure. Sed tamē talis ſm Archi.xi.q.iij.ſicut apoſtoli.cēſeri debet ſicut ille qui cōmunicat excōmunica/ to in oratōne.q tm minori ex cōmunicatōe eſt excōmunica tus.et de iſto cōſtat qr non eſt irregularis. vt de clerico excō municato miniſtrāte. Si ce/ lebret. Nam hec interptatio ſiue extenſio de irregularita/ te nō eſt facta vſq ad excōica tos ſiue celebrantes coraz ex cōmūicatis.imo ecōtra ſtatu tum eſt q nō ſunt irregulares Et cum iſta irregularitas nō ſit niſi p cōſtitutionē eccleſie. et de celebrantib coram excō municatis non ſit ſtatutuz q ſint irregulares: nō debēt ha beri p irregularib.ſm Inno

centiū:q̄ ita notauit de exceſ.
ꝑla.c.fi. Si tñ tal' īgerat ſe ſe
cundo officio ſuo. ſicut ꝓus
erit irregularis. vt dicit glo.
ij. de ſen. excom. is qui. lib. vi.
Quadragesimanona regula.
Si publice excōicat⁹ vl' īter
dict⁹ ꝑpt' culpā intrat eccl'iaꝫ
omnes debent exire ſi ꝯmode
non poteſt expelli. xxiiij. q. i.
omnes q̄. ꝛ. xi. q. iij. ſic. ī glo.
ſi ḡ. Sacerdos tñ ꝑpt'ea non
dimittat miſſam inexpletā ſi
ſam incepit canonē debꝫ cō/
munionē cū ſeq̄ntibꝫ orōibuſ
ī ſacriſtia ſumere. Si aūt oc/
cult⁹ ſit ille q̄ ſcit eū ſol⁹ cau
te exire debꝫ. ita tñ ꝙ crimen
nō ꝑdat. Facit ad h̄. vi. q. ij.
ſi tantū. ꝛ qđ ibi notaꝛ ī ꝓma
glo. Quinquageſima regula.
Quilibet q̄ntūcūqꝫ exempt⁹
celebrās ſciēter ſiue in loco ī/
terdicto: ſiue corā ꝑſonis int'
dictis ab ordīarijs delegatiſ
vl' a iure. ſil'r recipiens inter/
dictos publice ad diuia offi/
cia ſiue ſacramenta ſiue ſepul
turā eſt interdictus ab īgreſ/
ſu eccl'ie vltra alias penas in
iure poſitas. vt de ꝓuilegijs
c. eñoꝝ. li. vi. Et ſi ſe ingerat
officio ſuo ſicut ꝓus fit irre/
gularis. vt de ſen. ex. is q̄. li.
vi. Et nō ītellige ꝙ iſti ſic de

linq̄ntes in oībꝫ ꝑdict' caſibꝫ
tm̄ puniant' pena īterdicti ab
ingreſſu eccl'ie. ſꝫ ꝙ vltra pe/
nas alias iſta eis infligit'. vñ
licꝫ celebrās in loco int'dicto
vt ſupra dictū eſt in caſu non
ꝯceſſo fit irregular'. de ſē. ex.
is q̄. li. vi. tñ vltra illā penā ir
regularitatis ꝓhibet' ſibi in/
greſſus eccl'ie. qđ ñ fit alijſ ir
regularibꝫ. Sil'r celebrās co
rā excōicato vl' int'dicto pub
lice: licet nō fit irregular' pri
ma vice: tñ incidit excōicatio
nem minorē: vt de cleri. excō.
miſtrāte. Si celebret. Unde
poſſꝫ pnīa peracta poſt h̄ mī
ſtrare in eccl'ia. ſi non eſt pena
iſtius capituli que tamē ob/
ſtat eis. qꝛ tales non poſſunt
miniſtrare in eccl'ia q̄ntūcūqꝫ
peniteant: cū nihilominuſ eſt
eis ingreſſus eccl'ie īterdict⁹:
donec de trāſgreſſione hmōi
ad arbitriū cui⁹ ſententiā cō/
tempſerūt ſatiſfaciant ꝯpeten
ter. Licꝫ autē iſta ꝑcedant q̄
ad exemptos: vt dicunt q̄dā.
tamē quo ad illā ꝑtem. ſ. ađ ad
miſſione diuinoꝝ Johēſ mo
nachi Archidyaconus et Jo
hannes andree in nouella di/
cunt nō exemptoſ non ligari
iſta pena. vñ ipi volunt ꝙ nō
exempt⁹ admittēs interdictū

ad diuina officia nõ incurrat hanc penaȝ.ſ.vt nõ arceat̃ ab ingreſſu eccl'ie:licȝ peccet ḡuiter.vt dictũ ẽ.qð ꝓbat Joh. an.in nouella dicti ca. epoꝝ. concludẽs poſt multa ꝙ exẽ non põt exemptis ſuffragari ignoſcant ſibi ſcientes ꝙ oculus ipoꝝ nequã nõ erit: cum etiam habeãt maiora r̃media ꝑ minore ſuꝑ abſolutiõib9 et diſpenſatiõib9 ipis ab apl'ica ſede ↄceſſa:⁊ ↄpromiſſiões q̃ facile ſuis maioribus circa talia fieri ſolent. Hec ille.

De irregularitate.

D habenda aliquã noticiaȝ de irregularitate notande ſunt aliquæ regule p̃uſ p̃miſſa breui deſcriptõne irregularitatis. Sciendũ igit̃ eſt ꝙ irregularitas eſt nota.i. infamia vel impedimentũ canonicum ex vicio ſeu defectu proueniẽs.qua quis ꝓhibet̃ ad eccl'iaſticos ordines ꝓmoueri:et in eiſdem miniſtrare. Jta diffinit wilhelmus durandi in ſpecl'o.titulo de diſpẽſatõib9.§.iuxta.de ꝓpoſitionis. Dicitur autẽ canonicũ impedimentũ.quia ortũ habet a iure canonico.licet inceperit a veteri teſtamẽto quoad aliqua.quia dictũ ẽ dauid Nõ edificabis mihi templũ: q2 vir ſanguinis es.i.Paral'. xxviij.c.et in canone.xlix.di. Hinc etenim.vbi habet̃ ꝙ i leuitico etiã multi a ſacerdotio repellebant̃ ꝓpter defect9 naturales.ſicut ꝓpter ſcabiẽ ⁊ gibboſitateȝ ⁊c̃. Et dicitur irregularitas ab i quod eſt ſine:et regula.quaſi contra regulam eccleſie natus.ſiue ꝓpter factum vel defectũ extra eccleſiam poſitus. Sumitur autẽ tripliciter. Primo ꝓ defectibus qui ſunt in homine ſine peccato.puta qui ẽ bigamus vel maritus vidue:vl' illegitimus:⁊ huiuſmodi.vt ð renũciatõe.niſi cum pridẽ.§. ꝑſone. Secũdo dicit̃ irregularitas ꝑſone.vbi generalit̃ ꝓhibetur quilibet ordinari vl' celebrare in ordine iam ſuſcepto ſine diſpenſatiõe domini pape.ne patiat̃ defectũ ⁊c̃.de quibus ĩfra patebit. Tercio dicunt̃ irregulares omnes illi qui nõ poſſunt remanere in ſuſceptis ordinib9.nec ad maiores ꝓmoueri:etiam p9 actã penitentiã:ſine diſpenſatõne domini pape et alioꝝ prelatorum.de quo dantur regl'e.

De irregularitate

Prima regula. Ois furioſus ebrioſus illitterat⁹ impudic⁹ pcuſſor litigioſus neophic⁹. ⁊ generaliter q̇libet in mēbriſ naturalibꝫ ꝺfectuoſus irregularis eſt ad ſacros ordīes ſuſcipiēdos. patet h̄ in decre. late incipiēdo. a. xxvi. diſt. vſqꝫ xlix. p totū. vbi iſta ſingillatī probant̄. Secūda regula. Accuſans vel deferenſ aliquē de crimine corā iudice p q̄ pena capitis debetur vel trūcatio mēbri irregularis eſt. v. q. vi. delatori: ⁊. vi. q. i. in ſūma. de accuſa. accuſaſti. Tercia regula. Percutiens aliquē ſiue in ppria pſona ſiue p aliū ei⁹ mādato ſi ſequatur inde homicidiū vel mēbri mutilatio ſi h̄ facit abſqꝫ ineuitabili neceſſitate irregularis eſt. de homi. pſbiteri. ⁊. c. Petrus. l. di. miror. Quarta regula. Percutiens abſqꝫ mortiſ piculo vl' ſāguinis effuſiōe vel truncatōne: habens ad hoc ptātem nō eſt irregular̄. vt ꝺ raptoribꝫ. ī archiepātu. et. xxiij. q. viij. ſepe. Quinta regula. Iudex actor vel pcurator notarius ſiue dictator vel pmulgator ſi in mēbris ſecuta eſt mutilatō irregularis eſt. l. diſt. ſi q̄s. ne clerici vl' monachi. ſententiā. de homici. poſtulaſtis. l. diſt. c. i. Et generaliter purgatōez vulgarē que fit in torneamentis vel alio modo. ⁊ q̄cūqꝫ vī dicte ſanguinis autoritatem benedictionē ſeu patientiam ſui exhibētes: irregl'ares ſūt. de excel. p̄la. ex lriſ. Sexta regula. Licꝫ clericus nō debeat intereſſe vindicte ſanguīs: ſi tamen ex ſola curioſitate vl' leuitate interfuerit vbi latro ſuſpendit̄ vl' vbi q̄ſ in duello occidit̄: licꝫ peccet g̃uiter. non tn̄ fit irregular̄: ſi nec auxiliū vl' ꝯſiliū vl' autoritatē preſtiterit: ſm wilhelmū in ſpecl'o ti. de diſpēſatōe. §. iuxta ppoſitōis. Septima regula. Iudex vl' official' ſeu aduocatuſ q̄ tractauerūt cauſā criminis dantes operā vt ſanguis effūderetur. licet nec mors nᶜ ſanguīs effuſio fuerit ſubſecuta irregulares ſunt. p̄t tn̄ in talibus p epm diſpēſari ſm wilhelmū. ſil'r cū illo q̄ nō ex officio ſuo ſed ex odio dedit operā ⁊ fecit qꝺ potuit vt occideret̄. nō tn̄ occidit̄ vl' mutilat̄. indiget enī tal' diſpēſatōe ſm wil'. Octaua regl'a. Exercēs artē cyrurgie ſi ppter impitiam ⁊ negligentiā ei⁹ ſit mors ſubſecuta ab inciſiōe aduſtio

ne vel potione quã dedit ĩfir mo: irregularis eſt. vt ꝺ homicidio. tua. §. i. Si tamẽ peritus exiſtẽs fleubotomat ſãguinẽ vel ſecat adhibẽs oẽm diligentiã nõ eſt irregularis. etiã ſi mors fuerit ſubſecuta. q: potiꝰ pſumit̃ caſu ⁊ culpa patientis eueniſſe. xxiij. q. v. de occidendis. Secꝰ ſi ꝑ eiuſ negligentiã ſᷓm wilhelmum. Nona regula. Licȝ laicꝰ exercenſ artẽ cyrurgie nõ fiat irregularis. ſi nõ ꝓpter eiꝰ incuriam multi obiert̃. clericꝰ tñ ſi ſub eiꝰ cura aliq̃ etiã p̃ter eiꝰ culpã obierũt irregularis eſt ſᷓm Innoc̃. q̃ hec notauit ĩ c. tua. de homici. ne cle. vl' monachi. ſententiã. Decima r̃gula. Extrahens ſagittã vl' telũ vl' gladiũ infixum in corpore alicuiꝰ. ſi ꝑpt̃ hoc vulneratuſ citius morit̃: irregularis eſt. de homici. tua. Undecima regula. Cuſtodiẽs infirmuȝ et dãs ei bibere im ꝑite. vl' aliq̃d aliud ꝯtra ꝯſiliũ medicoꝝ faciẽs ꝑpt̃ qꝺ mors ſit ſubſecuta irregularis fit ꝑpt̃ imperitiã et negligentiã diſſolutam. ſi tñ q̃s facit bona fide circa egrotũ nõ debȝ eſſe facilis ad faciendã ꝯſcientiã ſcrupuloſam q̃uis in aliq̃ ſit erratũ. ſi ibi nõ ſit lata culpa cũ negligẽtia diſſoluta q̃ ꝑpe dolũ ẽ. ⁊ hmõi ſcrupulũ ꝺ facili deponere debȝ ad ꝯſiliũ ſapiẽtũ. Si tñ tanta culpa fuerit vel negligentia diſſoluta. ⁊ certũ eſt ꝙ mors fuit inde ſubſecuta. irregularitas cõtrahitur. Si vero nõ ſit certũ tũc diſtĩguendũ eſt. aut enĩ dubitat̃ ꝓbabiliter ſᷓm iudiciũ medicorũ: ⁊ tũc abſtinendũ eſt ab officio. ſi aũt nõ dubitat̃: tũc depoſita erronea ꝯſcia poterit admĩſtrare ⁊ etiã promoueri. als nõ. ſᷓm Ray. l. diſt. hi qui arborẽ. et. c. ſepe. Et ſᷓm q̃ſdã ſolus papa cũ talibꝫ diſpẽſat. Duodecima regula. Cõſulẽſ aliquid vnde ſequit̃ homicidiũ irregularis eſt. vt ſi ſuaſit iactũ baliſte: machine lapidiſ vel ꝙ q̃s iret ad capiendũ caſtrũ quod capi nõ poteſt ſine homis morte. vnde ſi ſeq̃tur mors ex illo ꝯſilio irregulariſ eſt ſᷓm wilhelmũ. Idem ſi facit vl' conſulit furtiue vl' ꝓditionalit̃ capi caſtruȝ. ſi mors inde ſequit̃ irregularis eſt. q: debuit veriſimilit̃ p̃ſumere h̄ euenire poſſe. In talibꝫ enim punit̃ q̃ remotã cauſaȝ homicidio dedit ſicͧ q̃ ꝓpinquã. vt notat̃ de homicidio. p̃ſbiter.

Tredecima regula. Mādanſ
aliquē ꝟberari.ſi ꝟberās occi
dit ꝟberatū:irregularis eſt q̄
mandauit. niſi expͣſſiſſꝫ ne oc
cideret.de homicidio. ſignifi
caſti hodie.de homicidio.is
q̄ mandauit.li.vi.in fi.vltime
gloſe. Secus tamē de illo q̄
conſulit aliquē capi. vtputa
malefactorē.quia tunc nō fit
conſulens irregularis. etiam
ſi capiens occidit illū. qꝛ hoc
non conſuluit.ar. de homici.
ca.fi. Abſit enim vt ea que ꝓ
pter bonum facimus: ſi p̄ter
voluntatē noſtrā quicq̄d ma
li acciderit nobis debeat im/
putari.xxiij.q.v.de occiden/
dis.ſemꝑ tamē fit irregularis
dans directe conſiliū in mor
tem alterius.vt ne clerici vel
monachi.ſentētiā. Nec inter/
eſt ſiue is cui datum eſt conſi
liū ſtatim fecerit homicidiū:
vel etiam diu poſt.niſi prius
conſiliū reuocauerit et cōtra
riuꝫ ſuaſerit.vt de homicidio
Petrus. imo niſi firmiter et
probabiliter credat ꝙ poſt re
uocationē conſilij nō reuocet
is cui datum eſt conſiliū a ꝓ/
poſito occidendi: neceſſe ē vt
denunciet illi de cuius mor/
te tractatū eſt ꝙ caueat ſibi. ī
eo autem ꝙ mandauit per ſe
fieri homicidiū:videtur ſuffi
cere ſi conſiliuꝫ mandat tm̄.
de regulis iuris. omnis res.
vel ſi ſciente eo cui mandatuꝫ
eſt iuit eum occidēdo.vt.xxij
q.i. Omne quod.vel parente
lam vel amiciciā cum eo con
trahat:licet ei hoc non ſigni/
ficauerit. quia qui eſt certus
certiorari non debet.de elect.
inter vniuerſas. Quartade/
cima regula. Conſulēs alicui
vt occidat aliqueꝫ: ſi ipſe cui
conſultū eſt occidere occidat
ab illo occidendo: ſm opiniu
onem mitiorē non iudicatur
ille cōſulens irregularis. Ra
tio quia fines cōſilij exceſſit.
ex quo egreſſus eſt ad occidē
dum:nec ſibi bene cauit. niſi
excitaret eum ad occidendū
alium forte ī tali loco vbi pe
riculum eſſe poſſet:tunc eſſꝫ
irregularis.etiam ſi is cui cō
ſuluit occidatur ſm wilhel/
mū vbi ſupra. ſm rigorem ta
men iuris hodie talis conſu/
lens irregularis eſt per Johā
nem andree in nouella.de ho
micidio.is qui mandauit.li.
vi. Quītadecima regula. Si
quis ſuadet alicui ꝙ ꝓ patria
vel ꝓ ꝓxīo ſuo vel ꝓ iure ſuo
vl' ꝓ iure eccl'ie ſue ꝑicl'o ſe ex
ponat.non ob h̄ fit irregula/

ris.etiaꝫ ſi ibi moriatur.xxiij
q.iij.pro membris.ꝛ.c.ſequē
ti.Si tamen ſciret vel crede/
ret eum ibi moriturū: tūc vi
det͛ ꝙ fiat irregularis ſm wil
helmū.Si autez conſulat ꝙ
indubitata morte ſe exponat
pro honore chriſti vel fide vl͛
ſtatu eccleſie: nō fit irregula/
ris.etiam ſi mors inde ſequa
tur.xxi.q.i.ſunt quidam.xi.
q.iij.non ſolum.Hac ratōne
excuſant͛ inquiſitores hereti
ce prauitatis.ſcientes ꝙ ſtatī
poſtꝙ̄ aliquem pronunciaue
rīt hereticū eſſe ille morti tra
detur.hoc etiam al's multipli
citer ꝓcurando.Ad hoc etiaꝫ
accedit.xxiij.q.viij.legi.ꝛ.q.
v.Si audieris.Illi tamē cle
rici qui portauerūt ligna cau
ſa indulgentiarū ad hereticoſ
comburēdoſ irregulares ſūt.
nec cuꝫ eis diſpenſatur niſi ꝑ
papā.Sedecima reg'a.Dās
operam rei licite: vtputa edi
ficando eccleſiā vel domū.ad
hibita omni diligentia quam
potuit habere: ſi occidat ali/
quē caſualiter: nō efficit͛ irre/
gularis.Si tamen dat ope/
ram rei illicite: nec adhibu/
it omnem diligentiam quam
debuit fit irregularis.vt de
homicidio.lator.ꝛ ca.ex lit
teris.et.c.ſi dignū.ꝛ.c.pſbite
rum.et.c.continebat͛.ꝛ.c.ad
audientiā.Hic eſt ꝙ medico
operanti ſm regulas art᷒ ſue
non imputat͛ ei ſi quis ſub eo
moritur.ſed ſi negligentiā cō
miſit ꝯſulitur ſibi vt nō ꝓmo
ueat͛ ad ordines.de q̄li.ordi.
ad aures. Sed q̄d de illo
medico q̄ vertit īfirmū ad ali
ud latus vt citius moriatur.
Reſpondeo ꝙ irregularis eſt
tam ipe qui fecit ꝙ̄ ipe q̄ con
ſuluit.ſi ex hoc morſ fuit ſub
ſecuta.quia forte via anheli/
tus precluditur.vel apoſte/
ma rumpitur ex violētia mo
tus vel ſuffocatur.Si autez
nō citius moritur ex hac cau
ſa: nō fit irregularis: ſed peni
tere debet de facto.Decima
ſeptima regula.Non ſolū eſt
irregularis quis ſi ex eꝰ ꝑcuſ
ſione eſt mortuꝰ aliq̄s.ſꝫ etiā
ſi ex hac ꝑcuſſiōe īfirmitateꝫ
ꝯtraxit vn̄ mortuus eſt.vt de
homicidio.pſbiteruꝫ.et.c.ad
audientiam.et.li.diſ.ſtudeat.
Decimaoctaua regula.Defē
dens ſe in caſu euitabili et oc
cidens aliqueꝫ irregular᷒ eſt.
l.diſ.ſi quis viduam.et talis
ad ſupiora nō aſcēdat.ꝛ in ſu
ſceptis non facile diſpenſatur
Sꝫ ſi neceſſitas fuit īeuitabi

lis dat ꝯſiliũ ei vt nõ miſtret. l.di.de his clericis. ñ tñ ꝓpt h deponit. imo in ſuo ordine admiſtrãs tolerat de iure cõ muni abſq3 diſpenſatõne ſm Laurẽ.l.di.quia tua Sic lo qͥtur de homici.c.ij.ꝓut ꝓſe/ quit ibi Hoſtiẽ. Et qͥdaʒ di/ cunt epm poſſe ĩ tali caſu diſ penſare.licet h nõ poſſit ſm Johem de deo.qͥ dic ſolũ pa pã h poſſe. Hodie dr ſimpli/ citer irregularitatẽ nullã in/ currere ille qͥ ꝑſonã ſuã defen/ dendo in caſu ineuitabili oc cidit.de homici. ſi furioſuſ.in cle. Decimanona regula. In fans furioſus cõmittens ho micidiũ nõ eſt irregularſ. vt ĩ cle.ſi furioſus.de homicidio. Idẽ eſt de dormiẽte ſi aliquẽ occidat:qͥ tñ nõ habuit ꝓpo/ ſitũ occidendi euʒ. Uiceſima regula. Potẽs hoĩem libera re a morte et nõ faciẽs irregu laris eſt.qꝛ qͥ pt defendere et nõ defendit:occidit. de homi cidio.ſicut dignũ. qd ĩtellige ſm glo.c.iiij.de ſen.excõ.d il lo ad quẽ ex ptãte:ex officio vel dignitate ꝑtinet realit de fendere:et nõ ſimplr de qͥcũ/ q3. Ubi dicit ibidem glo. ꝙ ſi ego non habeo aliquã pote ſtatem video ꝙ aliqͥs vult ꝑ/ berare clicũ ſine auxilio meo aut ꝯſilio nõ credo ꝙ ſũ excõ mũicatꝰ ſi nõ ꝓhibeo illũ.licʒ als forte peccem.qꝛ ñ defẽdo cũ poſſem. Uiceſimaꝑma re/ gula. Retrahẽs a ꝓpoſito li/ berãdi hoĩeʒ a morte irregu/ laris ẽ.qꝛ qdãmõ ĩdirecte ho micidiũ ꝯmiſit.l.diſt. ſi qͥs vi duam.ꝛ de pe.diſt.i.ꝑiculoſe. Uiceſimaſecũda. Percutiẽs aĩo occidẽdi latronẽ ſi ex aliqͥ rum vulneribus latro obijt: irregularis eſt.vt colligit de homicidio. ſignificaſti. rñ. i. Idẽ etiã ſi nõ ꝑcuſſit ſʒ aliqͥd opis ĩpẽdit ĩ mortẽ eiꝰ. puta qꝛ latronẽ detinuit:vl ꝯ eum clamauit.als aũt ſi clamaſſet ꝯ eũ nõ ĩ mortẽ eiꝰ ſʒ ꝙ caꝑet vl detinuit eũ.vl ſe leuem ex/ tendit:irregulariſ nõ ẽ d mor te eius.vl etiã fit in neglectu. als ſi malicia eiuſ ꝑpetret ho micidium.ꝛ idem ſi negligen tia eiuſ ꝯmittat.l.di.hi qͥ. Et ideo ſi clamat ꝯtra latronẽ ſi/ ue eum capiat ſi als quocũq3 modo potuit ĩtelligere ex cla more ſuo vl alio actu homici dium ſeqͥ: irregularſ ẽ.niſi for te faciat ꝓpt ꝑiculum corpiſ ſui.vt ſi videt ꝙ aliqͥs eũ occi dere vult.tũc enĩ pt bñ ĩuoca re ꝛ clamare ꝑ auxilio.qꝛ non

intēdit in alioꝝ mortē :ſed in ſuā liberatōem. Sec⁹ ſi h̄ faciat ꝓpter ꝑiculū rerꝫ ſuaruꝫ ſi fuge ꝑſidio euadere poteſt. ꝺ homi. ſuſcepimus. Uiceſimatercia regula. Clericus ligans cum ſocio latronē ſi poſtea timens ne occidatᷣ a latrone ipē potius occidit eū irregularis eſt. de homici. vbi ſupra. Uiceſimaquarta regula Si clericus nō valens aliter recuꝑare res ſuas tenet fureꝫ ne cū rebꝫ fugiat donec euꝫ exhibeat iudici vl̓ ei⁹ auxilium inuocet ad res ſuas recuperādas:non eſt irregularis .licet poſtea fur a iudice puniatur. dū intētio ei⁹ nō ſit corrupta intendēdo ad furis mortē vel mutilatōem ꝛc̄. Idē dicēduꝫ eſt ſi cleric⁹ credit vl̓ tradit ſeculari poteſtati latronē petēſ ꝙ eum puniat citra ſanguiniſ effuſionē. vel petenſ rē ſubtractam ſibi reſtitui ſi poteſtas ī latronem animaduertat .id ē puniat eum morte:nō ꝓpter h̄ clericus erit irregularis:vt de homi. delatoris. li. vi. nec etiam nocet illi ſi ad ꝯuicēdū latronē tradidit inſignia Et idē ſi ſimpl̓r deponit querelā de iniuriātibꝫ ſibi ꝛ eccl̓ie ſue. Q̄uis tales vix abſqꝫ ſanguiſ effuſione valeant coartari . de homicidio. tua nos. §. vlti. ꝛ c. poſtulaſti. xxiij. q .iiij. maximianus. ꝛ. q. v. c. v. et. c. vnū. ꝛ. c. pena. Et hec oīa ꝟa ſunt quādo nō intendit ad mortē. nec hoc in aīo gerit:ſed proteſtatur publice ꝙ citra ſanguinis effuſionē caſtigeᷣ. nō ē ergo irregularis curial̓r agens ꝯ furem. nō crimīal̓r ad mortē vl̓ ſāguinē. licꝫ eū iudex cā probabili ſuſpēdet ab officio ſuo. vt ꝺ homi. poſtulaſti Ex q̄ vlteri⁹ ptꝫ ꝙ null⁹ notā irregularitatꝭ īcurrit q̄ ꝑ extortores ſiue exactores alicuius curie curauit aliquē capi ꝓpᷣ delictū tale ꝓpᷣ qꝺ nec mori nec mutilari poſſet. licꝫ iudex inueniēs eū alia ꝯmiſiſſe propterea ſuſpendit euꝫ. ſi tn̄ nec ille crediderit nec cogitauit illud cōtingere poſſe. Uiceſimaq̄nta regl̓a. Si iudex officialis inſeq̄ᷣ furē fugiētē et q̄rit a me vtrū viderim illuꝫ. ꝛ ego ſciens ꝙ fur ille ad mortē queriᷣ inſtruo euꝫ:ſi per meā reſponſionē fur inuent⁹ ē ꝛ occiſus ſum irregl̓aris. Sec⁹ ſi nec ſciui nec ſuſpicat⁹ ſum ꝙ ad mortē vl̓ penā ſanguis q̄riᷣ. vn̄ ꝯſuliᷣ in caſu h̄ cū aliq̄s ſcit aliquē ad mortē fuge

re niſi ꝑ alterā de duabꝫ vijs
nō debet dicere ꝑ hāc n̄ fugit.
qꝛ ſic ꝑderet eū ꝑ alteram fu
gientē. ſ3 aut taceat aut q̄ꝛētē
curialiter euadat: dicēdo: nū-
q̄d ego cuſtos illiꝰ ſu3. vľ alio
modo. Uiceſimaſexta regľa.
Si clericꝰ q̄ egit ad res ſuas
recuperādas ex poſt facto ra
tū habet ꝙ ſuſpēſus latro eſt
ꝛ hoc ſibi placet. ſi talꝭ nullu3
ↄſenſum habuit in moꝛtē illi
us: nec quicq̄ʒ coopatus ē n̄
eſt irregularis ſm wilľ. ꝛ hoc
ſi gaudet ꝙ maleficiū ē puni-
tū nō autē ꝑſona. cū ſm ip̄m
irregularitaſ ex homicidio ſo
lo nō contrahiť niſi culpa vľ
voluntaſ p̄cedat vľ ſcandalū
ſequať. vt notať. l. di. hi qui.
ꝛ de homici. ex lr̄is. ꝛ. c. verū-
tamen. Hodie v̄o iure cautū
eſt ꝙ ſi q̄s abſq̄ʒ mādato meo
manus iniecit in clericū meo
noīe violētas. ſi hoc ratū ha-
beo excōmunicatōis canōe3
īcurro. ꝛ h̄ ꝑpť ratihabitiōe3
q̄ retro trahiť et mādato ↄpa
rať. Si autem hoc meo noīe
nō eſſet factū. lic3 ratū habe-
rem peccarē: ſed nō incurrerē
excōmūicationē. vt dꝛ expſſe
in. c. cū q̄s. d ſē. ex. li. vi. Ut h̄
ītelligas pono tibi caſū. Ali-
q̄s amicus vľ ſeruitoꝛ tuꝰ ſci
ens aliquem clericū tibi feciſ
ſe iniuriā verbalē vľ reale3 ꝑ
cuſſit. quē tu poſtea receptan
do magis amicū habuiſti vľ
gauiſus es. ꝛ h̄ factū ↄmēda
ſti vľ laudaſti: tu es excōicatꝰ
ꝑpter ratihabitiōe3 ac ſi man
daſſes. Sed vnꝰ extraneꝰ ꝑ-
cuſſit clericū ꝛ tu audiens ḡ-
tū habes et gratularis de h̄:
lic3 nō es excōmūicatus: ta-
men peccas ad minꝰ venialꝛ.
ſm Joh̄. an. in nouella ſup̄di
cti capituli. cū q̄s. li. vi. Uice
ſimaſeptima regľa. Si quis
mādat capi vnū clericū d tri
bus ſiľ incedētibꝫ: ꝛ alios du
os nō grauari. ſ3 mādatariuſ
excedit fineſ mādati alioſ du
os capiēdo. iſte mādās n̄ erit
excōicatꝰ ſm Joh̄em de deo.
li. iij. ſuaꝝ q̄ſtionū. q. xiij. Et
rō eſt. qꝛ captio ↄ voluntate3
eiꝰ eſt facta: Petrꝰ tn̄ de ſam-
pꝛana. alꝭs ſamſona: putat ꝙ
de damno teneť qd illi paſſi
ſunt. de iniurijs. c. fi. xxiij. q.
viij. ꝑpterea. Ex h̄ īferť ꝑ ſiľe
de irregularitate ꝙ irregulari
tas rōe homicidij nō ↄhiť ſo
la volūtate: niſi hō actu occi-
datur. de homicidio. ſicut di
gnū. §. i. vbi de hoc in glo. ex
coꝛde. xv. q. i. ſi q̄s nō iratus.
Sed nec fit quiſ irregularis

ꝓpter ſolū homicidiū niſi cul
pa vl' volūtas ꝓcedat. vl' al's
ſeq̄tur ſcādaluȝ. vt notatur. l.
di. hi qui prioris. de homici.
ex lr̄is. de clerico egroto. tua.
Ex h̄ dicto ſoluit' q̄ſtio q̄ q̄ri
tur an cleric⁹ q̄ volebat inter
ficere hominē ſȝ n̄ potuit: q2 i
uenit eū iam mortuū. q̄ volēſ
nihilomin⁹ ſatiſfacere ire ſue
amputauit caput mortui Di
cendū ꝙ licȝ volūtas occiden
di fuit: tū nō ē irregular' ſm
Archi. xv. q. i. ſi q̄s. Ratio q2
ad hoc ꝙ homicidiū ꝯmitta
tur requirit' ꝙ hō animat⁹ oc
cidatur. d̄ homi. ſicut dignū
xxxij. q. ij. Moyſes: vbi abor
ſus fetus inanimati nō impu
tatur ad homicidiū. ſicut eti
am notant Aluarus Innoc.
Bern̄. de homici. ſi aliquis.
Uiceſimaoctaua regula. Si
quis in rixa mortuus ē: neſci
tur tū quis illū interfecit. licȝ
ſm quoſdā. ſ. Johēm omnes
irreg'lares ſunt quo ad ꝓmo
tionē ad ordines ꝓpter incer
titudinem. vt. xxiij. q. vlti. ca.
ſi. tamē ꝓbabilius eſt ꝙ in ta
li caſu q̄libet ſue conſciētie ē
relinq̄ndus: ſm wilhelmū in
ſpecl'o. ꝛ Hoſtien. in ſūma de
homici. §. qua pena. Uiceſi-
manona regl'a Si amici mei
occidunt aliquē mihi iniuri-
antē me inuito ꝛ ꝯtra meā ꝓ-
hibitionē mihi non nocet. vt
d̄ homici. Petrus. iij. q. iij. q̄
a pſulatuſ. Idē eſt ſi me igno
rante. de ſymonia. nobis. et. c.
de regularib9. Sed ſi tributa
ſit. puta quia nō expreſſe con
ſenſi: nec cōtradixi imputabi
tur. ar. d̄ ſymonia. Matthe⁹.
Imo etiā dicunt quidā ꝙ ſci-
ens contractū de morte habi
tum nō reuelaui: nō ſum irre
gularis. quia homicidiū non
ꝯmiſi facto mandato: ꝯſilio ꝛ
vel defenſione. l. di. ſi quis vi
duam. ꝛ de homici. Petrus.
Alij dicunt contra. ſi credidi
ꝙ nō obſtante mea ꝓhibitōe
mei intuitu interficeret': ꝛ hoc
eſt tenendū. Nam in tali caſu
tenebar reuelare illi ꝯtra quē
contractū eſt. Triceſima re-
gula. Si aliq̄s vadit ad īterfi
ciendū aliquē: ꝛ tu ei ſcienter
conſentias. non tamē eū inci
tas ad homicidiū ꝑpetrāduȝ
nec cum eo ſup h̄ aliq̄ verba
habuiſti. vl' ſi habuiſti ſem-
per ex animo hoc ei diſſuaſi-
ſti. ſed cum nollet tibi acqui-
eſcere timens de ipſo eum aſ
ſocias eo propoſito. vel ſi for
te eum q̄s inq̄reret defendaſ.
et tunc homicidiū perpetrat.

vere irregularis eſt ſm Hoſt. ad quod facit de homici. ſic dignuȝ.§.illi qui. Triceſima prima regula. Clericus miniſtrās arma pugnantibꝫ ſi aliquis interficit irregularis eſt ar.xxiij.q.i.Niſi bella c.fi.nomine autē armoꝝ intelligunt fuſtes lapides ligna ꝛc. Triceſimaſecūda regula. Judex eccleſiaſticꝰ pōt hortare brachiū ſeculare ꝯtra violantes ꝛ hereticos vel paganos. nō vt occidat vel mutilet: ſed vt de terris fideliū expellant. nec etiam eſt irregularis ſi aliqui hincinde ſunt occiſi. xxiij. q. v.de occidendis.ꝛ.xxiij.q.iij maximianuſ.imo ſm Inno. de homici.petitio.licȝ aliqͣs ī bello iuſto aliqͣs ꝑcuſſerit. ſi tamen inde nullꝰ eſt mortuuſ nō fit ex hoc irregularꝭ. Idez ſi quis accedit ad bellū iuſtū cauſa pacificandi vel ex alia iuſta cauſa: licȝ ex eius ꝑſentia aliqͦd robur accreſcit ſuiſ. vł timor incutiat aduerſarijſ nō eſt ſibi imputādum dūmodo dolus et etiā lata negligētia abſit oīno ſm wilhelmū. Triceſimatercia regula. Clericus q̄ intereſt iuſto vł iniuſto bello in armis vel ſine armis ſi aliq̄ ſunt hincinde interfecti irregularis eſt. licȝ ipe nō occidat.li.diſt.ſi quis. xiij.q. iij.porro.xxiij.q.vlti.q̄cunqȝ .i.q.i.c.finali.Triceſimaq̄rta regula. Clericus defendēs ſe vel ſuos licet tunc ex defendētibus aliq̄s interfectus eſt ex aliqua parte nō eſt irregularꝭ. vt illi q̄ non interfecerunt nec interfectores qui adiuuabāt ſunt irregulares:licȝ voluntatem occidendi habuiſſent.qꝛ lex promotōnis factum req̄rit.xv.q.i.ſi quis non iratus Triceſimaq̄nta regula. Clericus in bello iuſto quod nō ad occidendū ſed ad defendēdum geritur miniſtrās ſagittam baliſtario ſuo ad ſui defēſionem .ſi ille baliſtarius aliquem interfecerit:ſed ille clericus nō intendebat ꝙ ipe aliquem interficeret. ſed ꝙ illos detinuiſſet et ſua defendiſſet aut recuperaſſet non eſt irregularis ſm wilhelmū. Idez dicit de illo qui in bello iuſto ꝑpoſituſ fuit exercitui ꝛ ſumptus facit et cūcta diſponit: ſi forte eū contingat lanceas vel ſagittas emere ꝛ miſtrare ꝛ ad exercitū vel ad cuſtodiā caſtri mittere. vel ſi hortatur ad currēdū poſt hoſtes vt eis preda hominū vel animaliuȝ

auferat᷑: ⁊ tūc forte aliq̄s int᷑/
ficeret᷑: dūmodo ſolū intēdit
ad recupatōnem p̄de: non ad
vindictā. talis enim cauſa re/
mota non nocet. Triceſimaſe
xta regula. Qui mulieri facit
ne concipe vl' generare vl' p⁹
ↄceptū parere p̄t: ⁊ q̄ p̄gnātē
mulierē pcutit. ita ꝙ facit ab/
ortiuū ſi fetus iā fuit viuifica
t⁹ irregular̄ ē. ſ; ſi nōdū fuit
viuificat⁹: ſolū mortalit᷑ pec/
cat. ð homici. Si aliq̄s. ij. q.
v. conſuluit. Uel ſi pbabilit᷑
dubitat vl' credit an ſit mor/
tuus vel viuus fet⁹ ex illa p/
cuſſione: vl' vtrū concept⁹ fu
it animatus vl' non. ī tali du/
bio debet a promotōe ⁊ a mi
ſterio abſtinere. nec pericl'o ſe
ↄmittere. Si vero leuem vel
temerariā habet opinionem
deponat eā ſi poteſt. ⁊ ſic po/
terit pmoueri ⁊ adminiſtrare
al's non. argu. de ſent. excom.
inquiſitio. ⁊ de ſymonia. per
tuas. ij. Triceſimaſeptima re
gula. Licet clericus aliquem
occidens pro defenſiōe reruꝫ
ſuarū irregular̄ eſt. de homi.
ſuſcepim⁹. vbi dicit᷑. poſt tu/
nicam relinquendū eſt palliū
⁊ melius eſt rerū iacturā pati
q̄ʒ pro ſeruandiſ vilibus rebꝫ
ac tranſitoriis acriter in alioſ
exardeſcere. Clericus tamen
perſonā ppriā defendēdo ne/
ceſſitate ineuitabili repellens
vim vi cum moderamine in/
culpate tutele percutiens ali
quem ſi inde mors ſequitur
nō imputatur ei. vt notatur
de homici. ſignificaſti. ij. ⁊. iij.
c. interfeciſti. Unde dicit Ar
chidyacon⁹. xxiij. q. iij. c. i. ꝙ
clericus etiā īterficere poteſt
vt non interficiat᷑. ar. de fur.
c. iij. dum tamen hoc faciat p
pſona ppria. Hodie expreſſe
in clemē. ſi furioſus. de homi
cidio. et dico perſonā ppriaꝫ.
nam ſecus eſt ſm Johānem
andree in nouella ſuper clem̄.
ſi furioſus. de homicidio. ſi n̄
valens euitare mutilationeꝫ:
licet mortē poſſet euitare mu
tilauit vl' occidit aliquē inua
ſorem. ⁊ idem ſi aliter non va/
lens ſaluare res ſuas eum oc/
ciderit qui ðportare volebat.
ſecus etiā ſm glo. dicte clem̄.
ſuper ver. ſuo. ð illo qui occi
dit illū qui occidere volebat
patrem filiū coniugē vel per/
ſonaꝫ coniunctā quā aliter iu
uare nō potuit. Quod putat
Johes andree quaſi caſus il
le nō includat᷑ ſub neceſſitate
ineuitabili. Intelligit᷑ aūt ne/
ceſſitas ineuitabilis ſm Jo.

Biblioteka Główna Uniw. im. A. Mickiewicza w Poznaniu

an.ibidez.ſup ver.non valẽſ. vt qꝛ inangulatꝰ erat.vł ſic ar tatꝰ ꝙ fugere nõ poterat:nec clamoꝛe iuuare. Intelligitur aũt cũ moderamie inculpate tutele ſi fiat ex incõtinẽti non ex interuallo:⁊ cã defenſiõis: nõ vltiõis:⁊ ſi eq̃liter ſe defen dat ſicut infeſtatꝰ.vt ſi gladio ꝑcutitꝰ:⁊ ipe gladio ꝑcutit.vł ſi ligneo baculo ⁊ ipe ecõuer ſo baculo.aut ferreo baculo ꝑ cutitur ⁊ ipe ecõuerſo ne am plius ꝑcutiatꝰ ad moꝛtez.Si aũt ꝑcutiatꝰ paruo ligneo ba culo a quo ñ timeatꝰ moꝛs. vł depilatꝰ vel ꝑ veſtẽ trahitꝰ.⁊ ip ſe repcutiẽs ferro occidit ſuũ inuaſoꝛẽ irregularis eſt.qꝛ ñ eſt moderamẽ inculpate tute le.debuit eĩ ſe moderate tene re et nõ exceſſiue vltra violen tiam ſibi illatã.aut ſi ꝑcuſſuſ eſt ſemel et ſic dimiſſus ẽ.nec vltiꝰ ſe credit ꝑcuti ſi etiã ĩ cõ tinenti repcutit ⁊ occidit irre gularis ẽ.Nam nõ debz occi dere inuaſoꝛẽ exq̃ ab eo ñ cre debat ſe occidi.vñ exceſſit in moderamine.qꝛ ꝓ vna ꝑcuſſi one non letali occidit Hᶜ oĩa colliguntꝰ ĩ glo.ſignificaſti.ij. de homi. Triceſimaoctaua re gula:Pꝛelatus ſpũalis habẽſ iuriſditõez tꝑalem in ſuo do minio ſi fur vel latro depꝛhen ſus in furto vł maleficijs ad ducitur ad pñtiã eius:et pe titur puniri iuxta cõdignum ſui exceſſus.nõ debz ipe ꝑſo naliter de hoc ꝯgnoſcere iudi care aut ſentẽtiare.ſed debz hꝫ ꝯmittere ſuo ꝓcuratoꝛi:dicẽ do iſta ꝟba.Fiat iuſticia:ge raliter.non deſcẽdendo ſpẽa liter qua moꝛte ſit moꝛiturꝰ. ne clerici vł monachi.c.vlti. lib.vi.Nec ꝑ hoc etiã eſt irre gularis ſi ſequatur ſanguiniſ pena.vnde põt fieri ſpecialis ꝯmiſſio ſuper tali caſu ſed nõ expꝛeſſa pena ſꝫm Goffreduz. Idem tenet nouellatoꝛ in di cto c.vlti.li.vi.Dicit tamẽ no uellatoꝛ in nouella ibidem ꝙ ſi epũs vł ꝓlatus mandat no tario ſuo vt ĩ tali caſu ſcribat ꝯmiſſionem ꝓcuratoꝛi epĩ:vt ſuper his faciat iuſticiã:talis notariꝰ eſt irregularis:qꝺ ꝓ bat ex eo quia talis nõ habet facere quicq̃ ex officio ſue iu riſdictõis.quod req̃rit illa de cretalis. Sit ergo epũs cau tus vt nõ inijciat laqueũ cle ricis.vnde ꝯmittat iſtã iuriſ dictiõem laico ꝑ ſeipm ĩmedi ate ⁊ ꝑ aliũ laicũ.nõ aũt ꝑ cle ricũ.Et ſcias ꝙ hꝫ nõ ſolũ ꝟi tatẽ habz ĩ ꝓlato habente iu

riſdictionē tpalem rōe beneficij ſed etiaꝫ ratōe patrimonij ſm nouellatorē ibidē. ⁊ quod plus eſt: dicit idē ꝙ exquo clerici tales cauſas ſine metu irregularitatꝭ pñt alijs delegare. ſatis videt ꝙ ſi laicꝰ talem iuriſdictionē habēs ſꝫ pbabilē: cauſas ſanguinū criminat poterit hoc nō obſtāte ordīari. qꝛ nō fit irregularis ea rōe Caueat ergo plat cū interrogatus fuerit a iudice ne reſpōdeat maluꝫ ē ſi ille malefactor remāſerit impunitꝰ. nam tūc eſſet irregularis. vt de exceſ. pla. ex lrīſ. Triceſimanona regula. Si iudex habēs latronem captū querit de aliq̄ perito q̄d debeat fieri de tali. ⁊ ille rñdet talem eſſe morte puniendū vł ſimile. iudex autē ſecutꝰ eiꝰ conſiliū latronē punit ad mortē irregularis ē cōſulens qꝛ fuit ī culpa in caſu q̄ de facto nō erat reſpōdēdꝰ. vt de exceſ. pla. ex lrīs. ſi tamē nō eſt caſus de facto: ſꝫ iudex querit ſimpliciter q̄liter ſint tales puniēdi. ⁊ clericꝰ reſpōdet ꝙ ad mortē vł ad ſanguinem. ſi reſpōdēs reſpōdet ſm verā iuris ſentētiā vt exptus iuriſconſultus nō eſt irregularis. ⁊ maxime ſi extra iudicium. vt dicit glo. in dicto. c. ex litteris. Si autē errans in iure dixit. cum tñ aliter iura diſponāt: irregularis eſt. vt colligitur p wilhelmū in ſpecło. ti. ij. §. iuxta ppoſitōnis. Si aūt q̄ nō reputat iuriſcōſultꝰ interrogāti rñdet nō vt iuriſcōſultus: ſed ſimpliciter dicit quid de talibꝫ ſentiat. nec pſumit ꝙ iudex eius ſequatur reſponſionē nō eſt irregularꝭ. ex quo nō reſpondet ad caſū q̄d ſit de facto. Nā ſi ꝯſuleret ad caſum de facto irregularꝭ eſſet ſm Raymundū. Quadrageſima regła. Suſpenſuſ ab officio celebrando fit irregularis. vt. xi. q. iij. ſi quis damnatus. et. c. ſi quis epiſcopus in concilio. Et licet illi canones loquunt de excōmunicato ſcienter et ī contemptū clauium celebrante. hodie tamē idem irregularis eſt in ſuſpēſione a diuinis. vt de re iudi. cum eterni. et ō ſentē. excom. cū medicinał. li. vi. ⁊ in h̄ caſu ſolꝰ papa diſpēſat. vt notauit wilhelmus in ſpeculo. ti. ij. §. nūc de epoꝝ. ver. eſt inquā. Suſpenſus autē a beneficio tantū non fit celebrando irregularis. quia hoc nullo iure cauetur ſm Innocentiuꝫ. de

79

elec.cũ in cunctis.§.clerici.et
c.ſtatuim⁹.de conceſ.preben.
quia diuerſitatẽ. Minori q̇ȝ
excõmunicatõne ꝓpter parti
cipationẽ excõmũicati in lo/
cutõe vl'ſimilib⁹ ligatus.licȝ
celebrãdo g̃uiter peccet:nõ ta
men efficit̃ irregulariſ.q2 hoc
nullo iure cauet̃ ſm Inno.i/
mo ſi medio tpe poſtq̃ȝ ↄmũi
cat excõicato celebrauerit.bñ
p̃t penitentia pacta ſine pape
diſpẽſatõe celebrare.vt ꝺ cle.
excõ.miniſt.c.fi.xi.q.iij.ſi q̇s
p̄ſbiter.Innocen.tñ ⁊ Hoſti
enſis dicũt ꝙ tales nõ ꝓpt̃ ſuſ
penſionẽ a iure celebrare ꝓhi
bentur:cum non ſint ſuſpenſi
a iure nec ſuſpendẽdi.ſed ſolũ
propter peccatũ prohibẽtur
cum fuerint ſuſpẽſi q̇ ad deuȝ
a ſacramentis et a ꝓmotõne.
ſi enim a iure ſuſpenſi eſſent
celebrando fierẽt irregulareſ.
per.c.cum eterni.ꝺ re iudi. li.
vi.et de ſentẽ.excõ. cũ medici
nalis.eodẽ li.vi. Ex quib⁹ oĩ
bus hoc colligitur ſm abba/
tem in diſtinctiõibus ſuis.et
c.ſi celebrat ⁊c.de cleri. excõ.
miniſtrãte.ꝙ celebrãs in mor
tali peccato non incurrit irre
gularitatẽ:poſt penitentiaȝ ⁊
reconciliationẽ obtentaȝ ſup
peccato mortali vl'excõmuni

catõe mĩori ex quib⁹ celebrãs
poterit ſine aliq̃ diſpenſatiõe
ſupioris celebrare. nec obſtãt
noua iura.ſcȝ.c.cum eterni.ꝺ
re iudi.et.c. cũ medicinal'.de
ſentẽ.excom.li.vi.que loquũt̃
de illis qui ſunt ingreſſu ec/
cleſie p̉uati. ⁊ a diuinis ſuſpẽ
ſi.qꝺ nõ eſt in iſtis.cũ iſti nec
ingreſſu eccl'ie ſunt p̉uati.nec
etiam a collatõe ſacramẽtoꝝ.
ſed ſolũ a pceptiõe ſunt ſuſpẽ
ſi. Quadrageſima p̉ma regl'a
Notori⁹ fornicator a iure ſuſ
penſus celebrans non fit irre
gularis ſm wilhelmũ in ſpe
culo.ti.ij.§.iuxta ꝓpoſitõniſ.
nec obſtat qꝺ q̇dã dicũt qꝺli
bet peccatũ notoriuȝ facit ho
minẽ irregularẽ. vt ꝺ tempo.
ordi.c.queſitũ.hoc enim veꝝ
eſt ſi ibi non intelligit̃ irregu
laritas talis que requirit pa/
pe diſpenſatõnẽ. Unde dicit
abbas vbi ſupra ꝙ in illa ir/
regularitate quã q̇s incurrit
ex notoria fornicatõe ⁊ in tali
celebrat p̃t epus diſpẽſare p⁹
penitentiã.per ca.ac ſi.ꝺ litis
ↄteſta. Et ita hodie ſeruatur
Et q̃uis q̇dam nimis rigidi
vt Hoſti.⁊ Inno.dicũt ↄ̃riũ
tamẽ nõ ſunt audiẽdi .q2 qui
nimis emũgit elicit ſanguinẽ
iiij.di. deniq̧. Nec aduertas

rationē illā qua dicūt. Omīs
ſuſpēſus ab officio p̄ canonē
celebrando fit irregularis. vt
dicit̄ i. c. cū clerici. d̄ re iudi. ⁊
c. medicinal'. de ſent. ex. li. vi.
ſed tal' eſt fornicator notori⁹.
vt p3 in. c. q̄ſitū. de coha. cle.
⁊ mu. ⁊. xxxij. diſ. ppt̄ h̄. ḡ ef
ficit̄ irregularis celebrando.
Ad h̄ reſponde audacter ſm̄
Franciſcū de ſarabel. in. c. ve
ſtra. et. c. queſitū. de cohabita
tōe clericoꝝ. ꝙ ſuſpenſus a ca
none celebrās tūc ſolū incur
rit irregularitatē qn̄ p̄ modū
ſentētie fit a canōe ſuſpenſus.
vt ī dicto c. cum eterni. li. vi.
Sic autē nō eſt in fornicato
re notorio et ſymoniaco. quia
non p̄ modū ſentētie ſ3 enun
ciatiue dicuntur a canone ꝙ
ſint ſuſpenſi. vt pat3 in. c. q̄ſi
tum. de cohabitatōe clerico
rū. ergo celebrādo nō fiūt ir
regulares. de ſen. excō. lib. vi.
Tene ergo ſm̄ Frāciſcū ꝙ ſi
in canone dicit̄ penā imponē
te ꝙ talis ſit ſuſpēſus ab offi
cio. vl' dicit̄. ſuſpendim⁹ talē
ab officio ſi hoc fecerit: tūc ta
liter ſuſpenſus celebrās fit ir
regularis. vt ī dicto c. cū eter
ni. S3 ſi dicitur in canōe pe
nā approbante vl' enūciante
ſeu recitāte aliquē eſſe ſuſpē
ſum: ſicut dicitur de fornica
tore notorio: i. c. queſitū. vbi
tamē recitat notoriū fornica
torem eſſe ſuſpenſu3. talis ce
lebrando non fit irregularis.
Pro iſto dicto ē famoſiſſim⁹
ille doctor Guido de bayſio:
archidyaconus nūcupatus.
xxxij. di. ad hec vero. vbi ipſe
notat ī fine gloſe. que īcipit.
iſtud intelligit. ꝙ notori⁹ for
nicator nō eſt principalit̄ ſuſ
pēſus a canone: ſed a deo. qđ
patet ex eo. q2 q̄cito penitet
licite celebrat. de cohabi. cle.
c. vlti. lic3 in odiū criminis p̄
canones aliquid ſit additū q̄
ad vitationē eorū. vt ſc3 non
audiantur ab eis diuina. vt ī.
c. veſtra: ⁊ in c. tua. de cohabi
tatōe clericoꝝ. xxxij. diſt. nul
la. et. c. p̄ter hec. ⁊ hoc ſm̄ In
nocentiū. Lic3 aūt Hoſti. no
tauit 9triū in ſpeculo. ti. ij. §.
iuxta ppoſitōis. et. §. nunc d̄
epiſcopoꝝ. v̄ſu. xxvi. et hanc
viā tanq̄ mitiorē puto cōple
ctenda3. Quadrageſima ſcđa
regula. Suſpēſus a canone
nō pp̄ter crimen ſed ppt̄ ali
quem defectū: vtputa illegiti
me nati et corpe viciati nō in
currunt nouā irregularitatē:
ſi ante obtentam diſpenſatio
nem celebrant ſm̄ wilhelmū

in ſpecl'o.ti.ij.§.iuxta ꝓpoſi/
tionis.v.porro.et idem nota
tur per archidyaconū.lvi.di.
apl'ica. in ꝑncipio. ⁊ h̄ ſeruat
curia.qꝛ qñ diſpēſat cū talibꝫ
ſimpliciter diſpēſat ſup defe
ctu nulla facta mentōe ꝺ irre
gularitate.quia nullā incur/
runt.lvi.di.apoſtolica.⁊.c.ce
nomanēſem.de filijſ pſbitero
rū.veniēs. Jdeo dicit intelli
gendū eſſe ſpeculator de illis
qui ꝓpter infamiā ſuſpēſi ſūt
a canone.ſicut ſunt illi q̄rum
crimina ſunt notoria.⁊ q̄ etiā
poſt pactaꝫ penitētiā celebra
re ꝓpter ſcādalū et infamiā ꝓ
hibent. vt in.c.ſi. de cohabi
tatōe cleri.⁊ mu.et de homici
dio.ex litteris .c.ſi.⁊ tamē añ
diſpenſationē celebrādo no/
uā irregularitatē nō īcurrūt.
quia hoc nō inuenit iure cau
tum:ſm wilhelmū in ſpecl'o
vbi ſupra. ⁊ archiꝺ .lvi .diſt.
apoſtolica ⁊c̄. Quadrageſima
tercia regula. Suſpenſus a
confeſſionibꝫ audiendis cele/
brās ante reconciliatōeꝫ non
efficitur irregularis ſm wil'.
quia h̄ non inuenit iure cau/
tum.xi.q.iij.§. Euidēter. De
hac ſuſpenſione habet. xxvi.
q.i.et.v.q.vi.p totum. Qua/
drageſimaquarta regula. Re
cipiens beneficiū in irregula
ritate: impetrata abſolutōne
ſup irregularitate nō indiget
alia diſpenſatōe ſup beneficō
obtētō: ſm Raymūdū ⁊ wil
helmū in ſpeculo. Caueat tñ
q̄libet ne ī peccato mortali vl'
ſuſpenſione beneficiū recipi/
at. vnde ſecurius eſt vt tal' cō
fiteatur ante receptōnē ne col
latio ſit viciosa ſm wilhel.in
c.ſi celebret.ꝺ clerico excō.mi
niſtrante. Licꝫ hoc ſit pduꝫ
eſt tamē verū ꝓpter rationeꝫ
ibi poſitam: quia ſcꝫ eligi nō
poteſt in peccato mortali ad
illa a quorū perceptōne a ſan
ctis patribus eſt priuatus.
Verūtamen abbas ibi mode
ratur hoc dicens .ꝙ ſi cui exi
ſtenti in occulto collatum ſit
ſed ipe recipit illud poſt per/
actam penitentiā poterit reti
nere.allegat de tēpo.ordi .q̄ſi
tum .de ſenten.excō.c.vltimo
Sed propter peccatū enor/
me .vtputa propter homici/
dium ipo iure perdat benefi/
cium. vt notatur per Archi
dyaconū.l.diſt.ſtudeat.que ī/
cipit in glo.hic diſpenſat.vb ī
dicit gloſa.quia de iure debet
eo carere. quod expōit archi
dyacon⁹:per ſententiā nō ipo
iure. Nam homicidiū non in

ducit ipſo iure priuatõnem beneficij: ſm Bernardū compoſtellanū: qui ita notauit d̄ electione. q̄ ſicut .in gloſa.i .§.ſi vero. ver. alia autem. Et idez ſentit Innocentiꝰ dicens. q̄ ī homicidis irregularibus cadere poteſt ius cuiuſlibet dignitatis. quia etiam iuſte habent eam: ſi cum eis fuerit diſpenſatum. Et etiam ſine diſpenſatõne iuſte tenent predicti dignitates ſuas quouſq̧ renuncient vł deponant: ſm Innocentiū: qui ita notauit de exceſſibus prelatorū: cuz. in pricipio. Cōtra tamē iſtd̄ dictum faciūt multa iura. vt de clerico pugnante in duello.c. Henricus.in fine. Item lv.diſt.ſi euangeliſta. ver.ī loco.cum diſpenſatio requirat vt homicida beneficiū recipiat. videtur ſecus de iure ꝯmuni. Item cum homicida miniſtrare non poteſt: etiaz poſt penitentiā ſine diſpenſatõne. de temporibus ordi .quo ſuſpenſus eſt a beneficio quod datur propter officium. et ſic etiam accedit. lxxxi. diſt. eos. et notatur de cōſuetudine. cū dilectus .in gloſa. ſuſpenſus enim. Tu dic breuiter. q̄ hic nulla eſt contrarietas. Nam Bernardus et Innocentius intelligunt q̄ homicida iuſte tenet et recipit beneficiū quouſq̧ deponitur per ſententiā Iura autem in contrariū inducta dicunt q̄ debet carere et priuari beneficio de iure. quia de iuris rigore eſt inhabilis ad illud. Non tamē hoc negat quin hoc fiat per ſentētiam: ⁊ ſic idem ſentiūt. Quadrageſimaquinta regła. Preſbiter excōmunicatus vł ſuſpenſus ſimpliciter ab ordinibus ſuis: adminiſtrans in ordine accolitatus efficitur irregularis. ſm wilhelmū. Secus ſi tantū a miſſarū celebratione fuerit ſuſpenſus. Quadrageſimaſexta regula. Clericus in minoribus conſtitutꝰ excōmunicatus miniſtrās ſacerdoti ad altare portando aquam: lumē et alia ſimilia nō eſt irregularis ſm wilhelmū Idez putat de preſbitero dyacono et ſubdyacono. Ratio quia iſta nulli ordini ſunt annexa: cum et per laicos litteratos expediuntur. Quadrageſimaſeptima regula. Epiſcopus ſuſpenſus a pontificalibus celebrando in eis non fit irregularis. quia pontificalia non ſunt de ſubſtantia ſm

81

Wilhel. Quadrageſimaocta/ua regula. Suſpenſus ab ingreſſu eccleſie ſi in ea celebrat irregularis eſt. et ſi in tali ſuſ/penſione decedit nō ſepelit in cimiterio. vt de ſen. ex. is cui. li. vi. Notat tñ nouellator in nouella q̄ pt in eccl'ia audire diuina ſine metu irregularitatis. ſ; ñ ſine pctō. lic; Hugo ⁊ Raymūdus aliō notauert quo⁊ opinio refutat per modernos Quadrageſimanona regl'a. Excōicat⁹ vl' ſuſpēſuſ baptizans ſolēnit in ſuppellicio ⁊ ſtola publice irregular; efficitur: ſm wilh. Secus ſi aliter. ſ. ſimpliciter baptizat: ⁊ maxīe ī neceſſitate. Quinq̄/geſima regula. Quicūq; non poteſt pmoueri ad ordīes ſi/ne diſpenſatōne nec etiam ad honores. et quicunq; eſt ille/gibilis irregularis ē ſm wil'. Idem intellige de omnib; caſibus qui impediūt promo/uendos: vl' deijciūt iam pmotos. vl' qui penā depoſitōnis merent. Unde regulare eſt q̄ q̄cunq; poſt pactam penitentiā nō habēt ordinis executōnem irregulares ſūt: ſicut homicide. l. di. §. i. erga. de ſymonia. tāta. Itē excōicat⁹ inter/dictus ſuſpenſus in ↄtēptu; clauiū ſe faciens ordinari. de ſen. excō. cum illo⁊. Itē ſi etiam p̄ſumit celebrare. xi. q. iij. ſi q̄ſ. de vi. ⁊ ho. cle. vt clericorū. §. ſi q̄s igit. Itē violās interdictum. de exceſ. pla. tanta Item falſarius lra⁊ pape. de crimine falſi. ad falſario⁊. §. i. Tal' tñ ſm Inno. ſi occult⁹ ē poſt abſolutionē ⁊ penitētiā poteſt ordinari. q; nullo iure cauet q̄ ſit infamis ipſo iure. Item heretic⁹. de purgatōe. c. inter ſolicitudines. vl' exhibētes hereticis ſacramenta. de hereticis excōmunicat;. §. ſi vero. Item ſodomita. d̄ exceſſi. pla. clerici. Ite; p̄ſbiter denudans confeſſionē. de penitētia ⁊ remiſ. oēs. c. fi. Ite; incorrigibilis in contumacia pſeuerans. de dolo ⁊ ↄtu. veritatis. §. fi. Item notoriū crimen de iure vel facto. de temporibuſ ordinatōnū. c. fi. Itē vtēs officio aſſaſſino⁊. vl' de/fendēs ſceptās occultās eos. lic; mors nō ſequat inde. de homici. p hūani. li. vi. Item apoſtata. de apoſtat;. c. fi. Itē ſciſmaticus. de ſciſmatic;. ca. i. Item intruſus voluntarie per poteſtatē ſeculare;. vij. q. i. factus. de elec. quiſq̄s. Itē omne crimen quod ipo facto

ſnducit infamiã ciuilem.ij.q.
vij.§.porro. Jtez infamia de
ſcendens ex delicto ꝑ ſentẽtiã
ꝺclarato:qꝛ pena p̃t demi cul
pa ꝑmanẽte.ij.q.iij.§. hic col
ligitur. Jnfamis enĩ eſt irre/
gularis:ſiue infamis ſit iuris
ſiue facti.vt de accuſatõibuſ.
omnipotẽſ.de teſtibꝫ.teſtimo
niũ. Quinquageſimap̃ma re
gula.Excõicatus maiori ex/
cõmũicatõe ſiue ab hoĩe ſiue
a iure ſciẽter: durãte excõica/
tõne:celebrans ſemꝑ fit irre/
gularis:ꝛ eſt deponẽdꝰ.de cle
rico excõmunicato miſtrãte.
latroneſ. Secus ſi ignoranť.
vt eoꝺ ti.c.apoſtolice. Si au
tem dubitaret ꝓbabiliter de
ſentẽtia excõmunicatõis:pre
ſertim quãdo ꝯſcius eſt ꝺ cul
pa ſua ꝓpter quaz iuſte potu
it excõmũicari :neſcius tamẽ
exponit ſe diſcrimini et cele/
brat cũ ſit excõmunicatus :ir
regularis eſt:ꝛ indiget diſpẽ/
ſatione pape ẜm wilhelmuz
vt in dicto c.apoſtolice. Craſ
ſa autẽ ignorãtia in talibꝫ iu/
dicaẗ.vt ſi citatus ꝑemptorie
nec iuit nec miſit ad terminũ.
ꝛ ſic celebrat licz nihil ꝺ excõ
mũicatõe ſciat Circa p̃miſ
ſa ſciendũ ꝙ ſuſpenſus a iudi
ce ſiue ad certam diẽ ſiue ꝑpe
tue ſiue quouſqꝫ peniteat ſꝑ
ſi celebrat eſt irregularꝭ.qꝛ taľ
nõ deberet celebrare niſi p̃us
ſententialiter abſoluaẗ ſic̃ ſen
tentia ſuſpẽditur. Jn vltimo
tamen caſu quidã ꝯtradicũt.
vt.ij.q.v.p̃ſbiteris.vbi diciẗ.
ꝙ talis ad arbitriũ ſuſpendẽ
tis facere debet. et ſi ante ab/
ſolutõem celebrat irregulariſ
eſt.ꝛ idem de re iudi.dilectuſ.
de exceſ.p̃la .apľice. Suſpen
ſi vero a deo vt ſunt oẽs pec
catores celebrãtes in peccatꝭ
non fiũt irregulares. licz pec
cent:niſi celebrarent in crimi
nalibꝫ.vt in homicidio:in ſy/
monia:et ſimilibꝫ. ꝛ quibꝫ eti
am acta penitentia executio ĩ
terdicitur: vt ſupra dictũ eſt.
Suſpenſi aũt ab officio a ca
none ꝓpter crimen ſi celebrãt
irregulares ſunt. Et hoc in/
tellige ſi ſuſpenduntẗ a canone
penam imponente:nõ autem
approbante.vt in.c.cum eter
ni.de re iudi. li.vi. Quia etiã
in minori excõmunicatõe exi
ſtentes ſuſpẽſi ſunt a canone
nõ imponẽte penã ſed appro
bante:et q̃ꝫcito penitet p̃t cele
brare:de ſent.ex.nuper.vnde
potius diciẗ ſuſpenſio dei q̃ꝫ
canonis ẜm wilhelmuz. Et
nota ẜm Johãnem andree in

cle.i.de decimis.in glo.ſuper
ver.donec.ꝙ cū aliqͥs ſuſpen
ditur donec ſatiſfecerit:ſuffi/
cit iudicis declaratio ſuꝑ ſa/
tiſfactōe ſine alia abſolutōne
In excōmunicatis vͦo eſt ne
ceſſaria abſolutio poſt ſatiſfa
ctionē. Concordat ad hͦ glo.
Jo.an.in.c.ſepe quia. ꝺ elec.
li.vi.ſuꝑ ver.donᶜ plene. vbi
dicitur.ꝙ illi q̄ occupant bo/
na eccl'iarū vacantiū:ꝛ ea di/
ſtrahunt:tamdiu ſunt a bene
ficijs et officijs ſuſpēſi donec
ea plene reſtituerint.ipis autē
reſtituentibꝫ ipo iure ſine alia
ſententia reſtituti erūt vt no/
tauit Jo.an.lxxxi.diſt. ſi qui
Preterea ſciendū eſt ꝙ ſm
glo.xxvi.diſ.deinde. infamia
ꝛ irregularitas cōtracta ante
baptiſmuꝫ tollit poſt baptiſ
mū.ꝛ hoc ſi puenit ex ꝓpo de
licto. qꝛ dona baptiſmi ſūt ſi
ne omni penitētia ꝛ ſatiſfacti
one. vt de conſe.diſt.iiij. ſine.
Si enim peccatuꝫ non delet
quantū ad infamiam:adhuc
poſt baptiſmū obeſſet.quod
negat Ambro.xxvi.diſ.vna.
vn̄ ſi aliqͥſ occidit mille homi
nes ante baptiſmū: oīs infa/
mia ꝛ irregularitas tollit. vt
li.diſt.ſi quis poſt acceptuꝫ.
vt patet de paulo qui ante ba
ptiſmū fuit homicida ꝛ tamē
poſtea factus eſt apoſtolꝰ. vt
.l.di.§.econtra. Huic tamen
dicto aduerſant doctores. nā
Archidyaconꝰ in dicto ca.de
inde dicit.ꝙ bene infamia ex
quo nō deſcendit niſi ex pec/
cato deletur ī baptiſmo ſicut
ꝛ peccatū:ſed non irregulari
tas que nō fundatur ſuꝑ pec
cato.vnde ita irregularis eſt
q̄ occidit cuꝫ peccato:ſicut q̄
occidit ſine peccato:vt iudex.
ne clerici vl' monachi.c. ſentē
tiam.ꝛ bigami ꝛ corꝑe vicia/
ti.ꝛ ita ipe Innocentiꝰ nota/
uit.de diuortijs.gaudemus.
Ipe tamē notauit ꝺ homici.
preſbiter.ꝙ homicidiū ante
baptiſmū ſiue ex officio ſiue
ex volūtate fecerit homicidi
um nō eſt poſt baptiſmū irre
gularis:quia oīs ſeq̄la pec
cati deleta ē. Sꝫ Goffredꝰ de
conuerſiōe infideliū.c.i. nota
uit ꝙ peccatū et ſeq̄la peccati
bene delentur in baptiſmo ſꝫ
nō defectus ſiue impedimen
tum. Prima via cōmuniter
approbatur. Speculator ta
men in titulo de diſpenſatiōi
bus.§.iij.ver.is aūt. videtur
declinare ꝛc̄.

Cautele circa predicta ob
ſeruande.

Cautele ſeruāde circa p̄dicta

p Rima cau
tela eſt. Ep̄us et quili
bet iudex nō poteſt ne
qꝫ debꝫ excōmūicare vniuer
ſitatem vł collegiū. Et h̄ idō
ne innocentes puniant̄ cū no
centibus. vt dicitur in .c. ro
mana. de ſentē. excō. li. vi. In
terdici tamē poſſunt innocen
tes cum nocentibꝫ. de ſponſa
libus. nō eſt. Et hoc ideo: qꝛ
ibi nō eſt tantū piculū anime
ſicut in excōmunicatōne que
eſt eterne mortis damnatio.
p quam quis tradit̄ ſathane:
vt ſupra dicit̄. Secūda cau
tela. Caueat iudex ne ferat ſē
tentiā excōmūicatiōis niſi p̄
miſſa monitōe. ſi tn̄ h̄ fecerit:
licꝫ ſentētia ſit iuſta: ſꝫ tn̄ pu
nitur lator pena. c. ſacro. d̄ ſē.
excō. ſcꝫ ſuſpēſiōe ab igreſſu
eccłie infra menſem. Tercio
caueat ne ferat ſententiā excō
municatōis: ſuſpenſiōis vel
interdicti p futuris delictis.
puta ſi tale q̊d fecerit. nec pro
p̄ſentibꝫ ſub ea forma: ſi de il
lis infra talem terminū mini
me ſatiſfecerit. vt in .c. roma
na. de ſen. excō. li. vi. Vn̄ ſm
Joh̄. an. in nouella ſup dicto
ca. valde ridiculoſum eſſet ſi
diceret p̄lat⁹. excōmunico pe
trum ſi furtum fecerit. ſi adul
teriū ꝯmiſerit. cum tamen ad
talia paratus ſum vel ſuſpe
ctus. ſi tamē mora cauſa vel
culpa p̄ceſſit bene poteſt ex
cōmūicari ſub illa forma Ex
emplū: vt qꝛ de mora ꝯdēna
tuſ in actōe pſonali nō ſoluit
īfra q̄ttuor mēſes vt debuit.
poſtea iudex dꝫ p̄cipe vt ſol
uat īfra certū tps. ał's ſit excō
mūicat⁹. hic enī mora p̄ceſſit
Siłr de culpa. vt qꝛ negligē
tes fuerūt clerici in diuis offi
cijs dicēdis: poterit iudex di
cere. Excōmunico omnes q̄
nō interfuerūt canonicis hor.
hic enīꝫ culpa p̄ceſſit. Simi
liter de offenſa: vt in coniuga
to qui tenuit cōcubinā ſepet
ab ea ne excōmunicet̄ ſi vlte
rius redeat ad ipam. Alias p̄
ter iſtos caſus iudex nō debꝫ
ferre ſententiā excōmunicati
onis ſub certo termīo ꝛc. vn̄
male faceret ſi ſtatim poſt cō
demnatiōem factā in pſonali
iudex p̄cipet infra certū tem
pus ferendā ſententiā excom
municatiōis. cum tamē nō p̄
ceſſit mora. Et in hoc ſepiſſi
me iudices noſtri tēporis ex
cedunt modum. Ideo hec di
xi pro generali doctrīa Cir
ca diſpenſationē predictarū

cenſuraꝝ eſt ſciēdū ꝙ licꝫ ſm
q̄ſdam doctores epūs nō p̄t
diſpēſare ſuꝑ irregularitate ⁊
alijs defectibꝫ niſi vbi exp̄ſſe
ſibi a iure ꝑmittit̄ ſm wilh.
nazonē Goffredū Johēm de
deo ⁊ Innocentiū. Alias ſm
iſtos epūs diſpēſans in caſi/
bus ſibi a canone exp̄ſſe non
permiſſis: videt̄ impugnare
canones vel eos tollere. Tu
tamē dicas ꝙ vbicūqꝫ exp̄ſſe
a canonibꝫ ptās diſpēſandi n̄
ꝓhibetur epīs: epiſcopi pn̄t
diſpēſare. Et h̄ dictum ꝑ do
ctores cōmunius approbat̄.
Ita dicūt Johēs. Laurēti⁹.
Hugo Tan. Bernard⁹. wil
helm⁹ in ſpeculo. ti. de diſpē
ſatiōibus. §. nunc de epōruꝫ.
⁊ ille famoſiſſim⁹ doctor dn̄ſ
archidyacon⁹. l. di. d̄ ꝑmiſſiſ.
vbi late ꝓſequit̄ iſtā materiā
improbādo opinionē ꝯtrari
am. qui etiā dicit dn̄m ſuum
Hoſtienſem dixiſſe ꝙ in his
in quibꝫ peccatū mortale eſt
ſm legē diuinā: ſicut in furto
rapina. vt. xiiij. q. v. penale.
diſpenſare nō poteſt. nec etiā
papa: vt aliqui dicūt. niſi pe/
nitentiā agant ⁊ reſtitutio fi/
at. de vſu. cum tu. ⁊. xiiij. q. v.
ſi q̄d. ⁊. c. multi. et eadeꝫ. q. vi.
ſi res. In hiſ vero in q̄bꝫ pec

catū mortale eſt ſm ius poſi/
tiuū. vt vbi eſt epīs vel inferi
oribus pape interdicta diſpē
ſatio: nullus diſpenſat niſi ſo
lus papa: vel iſ cui ſpecialiter
cōmiſerit. Si vero non eſt in
terdicta poteſtas diſpēſandi
tūc poteſt. Hᶜ archidyacon⁹
Pro iſta ſententia faciūt mul
ta iura. vt de hereticis. excō/
municamus. §. ſane. de ſentē.
excom. nuper. ⁊. ca. a nobis. ⁊
ca. cum illoꝝ. Et de ſponſali
bus. cum apud. xvi. q. i. ſunt
nōnulli. ff. ex quibus cauſis
maioreſ. l. necnō. §. i. nā ⁊ apo
ſtolus dicit. Omnia mihi li/
cent. xi. q. i. aliud. Et ex his
patet ꝙꝫ lata ſit poteſtas epi/
ſcoporū. quia oīa poſſunt:
niſi exp̄ſſe ꝓhibeant̄. Sūt
autem multi caſus in iure ex
preſſi in quibꝫ eis cōcedit̄ au
toritas diſpēſandi. quos lici
te ſcripſit wilhelm⁹ in ſpec̄lo
iuris. de quibꝫ hic ſuꝑſedere
cēſuit ſcribētis ſedulitas. ſci/
ens qꝛ epī nō egent vt q̄s eos
doceat ſꝫ ipī alioꝝ ſūt docto/
res. i. q. vij. ꝯueniētibꝫ. p̄ſertiꝫ
cū p̄ſentiſ opuſculi p̄ncipal̄ in
tentio fuerit ſimplicibuſ ſim
plicia tradere rudimēta. non
ꝑfectis ſubtilia: vt cum ap̄lo
lac potū daret nō eſcā ꝑuul̄.

ꝓpter qđ etiā ſtilus eiuſdē nō in doctis aut pſuaſibilibꝫ humane ſapiētie verbis ſed ī doctrina ſpūs excurrit. eo φ iuxta Iſidoꝝ de ſūmo bono. li. iij. Horret ſacra ſcͣptura ſpumeū ſapientie ambitū. Ignoſcant igitur doctores ſup ſtili ꝛ materie ruditate: q̄ non ipis ſed ſimplicibꝫ dirigitur. Grati ſint ſimplices quoꝝ profectui pſens opuſculū deſtinatᷣ Sed ꝛ ipi reuerēdiſſimi pſeſ ꝛ domini archiepi: epiſcopi: ceteriqꝫ p̄lati doctores ꝛ magiſtri ſi qua bene ſcripta in p ſēti tractatu inueniāt approbare dignenᷣ gratioſe. q̄ vero dubioſa: vndoſa aut perplexa declarent: delucidēt ꝛ īterp̄tentur. Inſup que minꝰ bn̄ poſita fuerint corrigāt ꝛ emēdent occupatōi potiꝰ q̄ȝ ignorantie aſſcribētes errorē. Teſtis eni deus eſt et angeli eiꝰ me grauibꝫ ꝛ arduis: nō ſolū diuerſis: verūetiā ſibīinuiceȝ aduerſis protūc occupatum fuiſſe negocijs. ꝛ niſi pia duxiſſet manū ſedulitas: niſi diuine gr̄e miſeratio animū laceſſitum cōfortaſſet. nequaq̄ȝ naufragoſa imbecillis animi tumba ꝓprijſ conatibus ſubanhelo pectore ſalutarem euecta fuiſſet ad portū. Hortor poſtremo vt quiſq̄s iſta legeris: mei peccatoris recorderiſ. exoranſ dominū vt nō ꝑ tam induſtrioſo labore q̄ȝ pie mentis deuotōne ꝛ bone voluntatis affectu quo cūctis chriſti fidelibꝫ ꝓficere conabar mercedem ppetuā omnibus fideliter in vinea ſua laborātibuſ ꝓmiſſam largiri dignetur tēpore oportuno.

Suſcipe ꝯpleti laudes o chriſte laboris
Quas cordis leti vox ſubdita reddit amoris.
Sit merces operis oratō ſancta legentis.
Que iungat ſuperis nos toto robore mentis

Finit tractatus putilis đ adminiſtratiōe ſacramētorū. de expoſitōe officij miſſe. de dicendis horis canonicis. de qꝫ cenſuris eccl'iaſticiſ canonice obſeruādis. Impſſus Argētine p Martinū flach Anno dn̄i. M.cccc.xcij.

Tabula hu

ius tractatus

De ſacramētis ī genere.fo.ij.
Quid ſit ſacramentū ⁊ quot ſint.fo.ij.
De ſacramēto baptiſmi. fo.iij
Baptiſmꝰ q̊modo diffiniatᷣ. fo.iiij.
Q, triplex ē baptiſmꝰ. fo.v.
De baptiſmi accn̄tibꝫ.fo.vi.
De cautelis circa h̄ ſacramē/tum ſeruādis.fo.vi.
De cathecismo et exorciſmo. fo.viij.
De mō baptiſandi.fo.viij.
De ſacramento ꝯfirmatiōis. fo.xij.
Que ſint de ſubſtantia huiuſ ſacramenti.fo.xiij.
De accidentibꝫ circa ſacramē tū cōfirmatōis.fo.xv.
Cautele huiꝰ ſacramn̄ti.fo.xv
De ſacr̄o eucharistie.fo.xv.
De credēdis circa h̄ ſacramē tum.fo.xix.
De cautel' ſeruādiſ circa hoc ſacramentū ex parte ſumētiū fo.xxi.
De cautelis ſeruādis ex par/te ſacerdotis h̄ ſacr̄m ꝯferēt3 vl' cōficientis.fo .xxv.
De ſacr̄o penitētie.fo.xxviij.
De contritōne que eſt prima pars penitētie.fo.xxx.
De ꝯfeſſiōe nūc ſeqᷓᷣ.fo. xxx.
De modo audiendi ꝯfeſſiōeſ. fo.xxxi.
De caſibus ad papam ꝑtinē tibus.fo.xxxiiij.
Caſus epiſcopales nunc ſe/quuntur.fo.xxxiiij.
De ſatiſfactōne que eſt tercia pars penitentie.fo.xxxv.
De penitentijs iniungendis ſm canones.fo.xxxvij.
De reſtitutōe ablatorū in ſa/tiſfactōe.fo.xli.
Cautele ex ꝑte ꝯfitentis ſer/uande.fo.xlij.
De cautelis ſeruādis ex par/te cōfeſſoris.fo.xliij.
De penitētijs infirmoꝝ ⁊ de cedentiū de hac vita.fo. xlvi.
Quō ſacerdos ſe habere d̄be at erga infirmos.fo.xlvij.
Regule quibꝫ pctā mortalia atqꝫ venialia ſunt cognoſcen da.fo.xlviij.
De ſacramēto extreme vncti onis.fo.l.
De ſacramēto ordinis .fo.liij
De accidentibꝫ huiꝰ ſacramē ti.fo.lv.
De cautel' h̄ obſuādis.fo.lvi
De ſacr̄o mr̄imonij.fo.lvi.
De ſpōſalibꝰ hic primo agitᷣ fo.lvij.
De diffinitōne matrimonij. folio.lviij.

Tabula

De impedimentis matrimonij. fo.lxi.
De cautel' hui⁹ ſacri. fo .lxij.
De expoſitõne miſſe. fo. lxv.
De p̄ma ꝑte miſſe.fo.lxvij.
De ſcõa ꝑte miſſe.fo.lxviij.
De tercia ꝑte miſſe.fo.lxix
De q̄rta ꝑte miſſe.fo. lxxij.
Sequitur ſecunda pars canonis.fo.lxxvi.
Sequit' tercia pars canoĩs. fo.lxxix.
Quinta pars pꝛĩcipalis miſſe.fo.lxxxij.
Sexta ꝑs miſſe .fo .lxxxiiij.
Cautele ſeruãde in celebꝛatõne miſſe.fo.lxxxv.
De dicendis hoꝛis canonicꝭ fo.lxxxvij.
De mõ dicendi hoꝛas canonicas.fo.xci.
Cautele in dicẽdis hoꝛis canonicis ſeruande.fo.xciij.
De excõmunicatõne.fo.xcv.
De effectu excõicatõis. xcix.
De participatõne cũ excõicatis.fo.c.
De ſuſpenſionis ſnĩa. fo.ciij.
De foꝛma ferende excõmunicationis.fo.cv.
De eccl'iaſtico interdicto q̄liter ſit obſeruandũ. fo.cvi.
De irregularitate.fo.cxiij.
Cautele circa p̄dicta obſuãde.fo.cxxiij.

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Pozn Uniw. im. A. Mic